

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקל"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כרך ג

תש"ט – תש"י

הוצאה שלישית

חזקת וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושבע לבריאה

IGROIS KOIDESH

Volume III

Copyright © 1987

Second Printing 1996

Third Printing 1997

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshélet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.)

(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. ... Kerekh 3. 721.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994—Correspondence.

2. Habad. 3. Rabbis—Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois

Koidesh. III. Series: Kovets Shalshélet ha-or' hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528 296.8'33 87-16855.

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5803-2

Manufactured in the United States of America

בס"ד.

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך שלישי מסדרת
אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות השנים תש"ט-י.

בראש הספר באים:

(א) מבוא.

(ב) צילום כתי"ק של כמה מהאגרות.

(ג) מפתח האגרות.

ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג**.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום דובער שי' לוי.

מערכת, אוצר החסידים

י"ב י"ג תמוז, חג הגאולה, ה' תהא זו שנת משיח
ברוקלין, נ.י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 21 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי
וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת התש"מ. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ש נ"ע,
ומילואים לדרך הנ"ל — בשנת התש"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (שני כרכים) בשנת
התש"ב. כרך ג — בשנת התש"ז. כרכים ד-ה — בשנה זו. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע,
כרכים א-ה — בשנת התש"ג. כרכים ו-י — בשנת התש"ד. כרכים יא-יב — בשנת התש"ה. אגרות-
קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א-ב — בשנה זו.

(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר
ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3		פתח דבר
5		מבוא
24		צילומי כתיק
27		מפתח האגרות
א		אגרות קודש
תפז		מפתח ענינים
תק		מפתח מוסדות וארגונים
תקא		מפתח אנשים
תקה		מפתח מקומות

מבוא

לפנינו כרך שלישי מסדרת אגרות-קודש מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו 371 אגרות שנכתבו במשך השנים תש"ט-י.

עצם העובדה שהכרך שלפנינו, שמכיל אגרות שנכתבו במשך שתי שנים בלבד, גדול בהרבה משני הכרכים הקודמים, מוכיחה, שבשנים האלו התגברה העבודה בכתיבת אגרות, תשובות וביאורים.

והעיקר הוא בקיץ תש"י, שמחציתו של הכרך שלפנינו נכתב במשך קיץ זה.

מכתבים כלליים:

החל מאמצע שנת תש"ט התרכה מספר האנשים שכ"ק אדמו"ר שליט"א כותב אליהם והתחילה שיטת ה"מכתב כללי-פרטי", היינו שכתב אגרת אחת בתוכן כללי, הקשור לפר' השבוע או ליומי דפגרא. המכתב משוכפל במספר עותקים. כל אימת שכ"ק אדמו"ר שליט"א רוצה לכתוב אגרת (קצרה) כותב הוא אותה בשולי ה"מכתב כללי-פרטי" הנ"ל, וכתחלתו מוסיף את שם הנמען.

בד"כ היה נכתב בטופס המקורי, שם הנמען — „מוהר"י", ולאח"ז היה משנה את האות „י" לאות הראשונה של שם כל נמען.

נוסח זה היה עומד בתקפו ימים אחדים, שחלק מהאגרות שנכתבו בימים אלו — נכתבו בשולי נוסח זה. כעבור ימים אחדים, כתב נוסח „מכתב כללי-פרטי" נוסף, ליום או ימים הבאים.

לכן ימצאו אגרות רבות לכמה אנשים בנוסח שזה, כאשר ההפרש ביניהם הוא רק בתחלת וסוף האגרת.

במקרים אלו מועתק בסדרה שלפנינו, הנוסח המקורי בתחלה, כאשר שם הנמען הוא תמיד „מוהר"י" (גם כאשר בטופס שהגיע לידינו שונה לשם נמען אחר). בסוף האגרת באים שלשה כוכבים, ולאחריהם מועתקות ההוספות הפרטיות לאנשים יחידים, באם יש בהוספות אלו תוכן כללי השייך לפרסום.

כאשר ההוספה שכשורה"ג היא ענין שלם בפ"ע, באה כאגרת בפ"ע, בהוספת ציון, שנכתבה כהוספה ל"מכתב כללי-פרטי" שלפניו.

במשך קיץ תש"ט ושנת תש"י נכתבו עשרות רבות של אגרות כאלו, כאשר כל אחת מהן (נכתבה הוספה בתחלתה או בסופה) נשלחה לכמה וכמה אנשים.

* * *

כל האמור לעיל, בהגדרת ה"מכתב כללי-פרטי", הוא מלבד סוג נוסף — ה"מכתב כללי", שבו פונה כ"ק אדמו"ר שליט"א, אל בני ובעות ישראל די בכל אתר ואתר.

כתיבת ה"מכתבים כלליים" התחילה בשלהי תקופת הכרך שלפנינו, בחודש אלול תש"י. שני ה"מכתבים כלליים" הראשונים נכתבו בח"י אלול תש"י ונדפסו בכרך שלפנינו אגרות תשמט"נ (בנוסף ל"מכתב כללי — לחלמידי הישיבות" שנכתב אף הוא באותו יום — אגרת תשנא).

קונטרסים:

החל מ"ט כסלו תש"ח התחיל להופיע קונטרס לקראת כל יומא דפגרא, המכיל מאמרים אחדים, מכתבים או שיחות מאת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. בשולי הגליון באים, בקונטרסים אלו, מראי מקומות והערות מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א. הקונטרסים נדפסו אח"כ בספרים בפני עצמם — ספר המאמרים תש"ח, תש"ט תש"י ותש"א.

עם הופעת כל קונטרס היה שולח כ"ק אדמו"ר שליט"א טופס לכל עיר או שכונה, לאחד מראשי עדת חב"ד שבשכונה ההיא. את הקונטרס היה שולח בצירוף אגרת, שבה נאמר, שהוא על מנת לזכות בו את הרבים.

אגרות קצרות אלו לא נכללו בספר שלפנינו; אלא אם כן יש בהן תוכן נוסף, מלבד הדעה קצרה זו.

כאשר התחילה שיטת ה"מכתב כללי-פרטי" האמורה לעיל, היה משלוח הקונטרס רגיל להיות מצורף לאגרת כזו (או לאגרת רגילה בתוכן מיוחד).

* * *

בתחלת כל קונטרס היה בא "פתח דבר" מכ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו היה מודיע מה נכלל בקונטרס — ע"פ פקודת כ"ק מו"ח אדמו"ר; כ"ז עד יר"ד שבט תש"י. לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ביר"ד שבט תש"י, היה רגיל להוסיף תוכן מסוים ב"פתח דבר" הזה, שהיה משמש כעין "מכתב כללי" — לכל אלו שיגיע להם הקונטרס. גם הם נכללו בספר זה, כמוכן.

עריכת ספרים:

כשם שכתקופה זו התגברה העבודה בכתיבת אגרות, תשובות ובאורים, כך התגברה אז גם העבודה שכשאר המחלקות — קה"ת, מל"ח ומחנה ישראל.

על התגברות העבודה בעריכת ספרים, בנוסף לעריכת הקונטרסים הנ"ל, כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א באגרת (תק"ח) כ"ו מנ"א תש"ט:

אחרי ההו"ל של הקונטרס לחג הגאולה, מוכרח הייתי לגמור את כל השי"ך להופעת מפתח מאמרי כ"ק אדנ"ע, הנמצא זה מכבר בדפוס. אח"כ באה ההתעסקות בהו"ל של הש"י חמד (כי הכרך הראשון צריך להופיע, מאיזה טעמים, לא יאוחר מי"ב אלול, ובמילא מאיץ המדפיס שלא לעכב גם שאר הכרכים). באמצע ההתעסקות בזה, נתברר שלא יספיקו המחזורים שלנו הנמצאים אצלנו ובעוד מועד צריך להכין עוד, ובמילא קבלתי הוראה להוסיף בסופם עכ"פ רשימה קצרה ממנהגי חב"ד דעשי"ת שיש בהם חידוש. בטח, בעוד כשבע יותן הקונטרס לח"י אלול וכו' וכו'. וכ"ז הוא נוסף על מאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א שזה יותר משנתיים שהתחילו להדפיסם, ספר מאמרי תרמ"ג הנמצאים בדפוס, וכו'. וכ"ז הוא נוסף על הטרדות דשאר המחלקות דמל"ח ומחנה — שאיני יכול להטילם על שכם אחרים.

כ"ז ע"ד עבודת ההו"ל בחדשים תמוז-מנ"א בלבד. וכ"ז סיון כותב (אגרת תפ"ו):

האב ליידער ביז יעצט נישט געהאט קיין מעגליכקייט צו ענטפערען אייך, איבער דער טרדא פון צוגרייטען צום דרוק פון אייניגע זאכען, צווישען זיי איך די שיחה פון ל"ג בעומר, קונטרס צו שבתות און קאמפליט סטארי און שבתות.

ואם בעיינו נראה זה הרכה, מוסיף לכתוב באגרת (תפ"ד) י"ז אייר תש"ט:

דער עולם וויל די ספרים, און כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א האט טענות אז מען דרוקט בכלל ווייניק און מען זאל ארבעטען אין דער אפטיילונג (ווי אויך אין אלע אנדערע) מער און אינטענסיווער.

וראה גם אגרות תכא. תלב.

מנהגי חב"ד:

כמבוא לכרך הקודם תוארה הקשת הרחבה של הנושאים והשטחים של התשובות והביאורים שבאגרות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

אחד מהנושאים הנידונים באגרות אלו הוא: „מנהגי חב"ד"; שבו הרכה

לכתוב ולהדפיס כבר בספר „היום יום“ וב„הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים“ ובאגרות רבות שבשני הכרכים הראשונים.

אמנם אי אפשר להתעלם מהעובדה, שבאגרות ופרסומי התקופה שלפנינו, בשנת תש"ט ובסמיכות לה, הושם דגש מיוחד על הנושא „מנהגי חב"ד".

הדבר התחיל בתחלת אד"ש תש"ח. בפתח דבר לקונטרס פורים כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ע"פ פקודת כ"ק מו"ח אד"ש, הוספתי בזה: (א) רשימת מנהגי פורים שיש בהם חידוש. (ב) מראי מקומות והערות בשולי המאמר.

בפתח דבר לקונטרס הבא, לב' ניסן:

ע"פ פקודת כ"ק מו"ח אד"ש, הוספתי בזה: (א) רשימת מנהגי יארצייט שיש בהם חידוש. (ב) מראי מקומות והערות בשולי המאמר.

אם כך ה' בשנת תש"ח, הרי בקונטרסים של שנת תש"ט נדפסו מנהגי חודש אלול, ר"ה עשי"ת ויהי"פ, חה"ס שמע"צ ושמח"ת, הוספות למנהגי יארצייט והוספות למנהגי פורים.

בנוסף לכך כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א באגרת (תקצו) כ"ו מנ"א תש"ט:

נתברר שלא יספיקו המחזוריים שלנו. . קבלתי הוראה להוסיף בסופם עכ"פ רשימה קצרה ממנהגי חב"ד דעשי"ת שיש בהם חידוש.

אמנם גם מלבד זאת רבו בירורי מנהגי חב"ד באגרות השנה שלפנינו, במדה רבה יותר מבשנים הקודמות. באופן טבעי, נראית הסיבה לזה, שלאחר פרסום שורת רשימות מנהגי חב"ד בקונטרסים הנ"ל, התחילו הקוראים לעורר ולשאול על מנהגי חב"ד, בין במנהגים המזכרים ברשימות הנ"ל ובין בשאר המנהגים.

המענה על זה בא בדרך כלל בשנים: (א) בירור מנהגי חב"ד בנושא הנשאל, ע"י שאלה אצל כ"ק חותנו אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. (ב) ביאור המקור בהלכה למנהג זה.

בסוד שיח:

מרכה היה כ"ק אדמו"ר שליט"א, באגרות אלו, לצטט את דברי כ"ק חותנו אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אליו, בין בענין מנהגי חב"ד ובין בשאר הנושאים. דבר שלא מצאנו כל כך בכרכים הקודמים.

ברור שגם בשנים הקודמות היתה כל העבודה מתנהלת בפיקוחו האישי של כ"ק

חותנו אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, אמנם דבר זה היה חסר כמדה מסוימת. כך כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א באגרת (ח"ב שלח) כ"ח אד"ר תש"ח:

עלי הטיל כ"ק מו"ח אד"ש עיניו בניתן [בקה] והדפסה . . כ"ק מו"ח אד"ש משתדל ומתעסק בכ"ז, והרבה יותר מכפי שמשערים הבריות.

וראה גם מ"ש באגרות תרגל ותרגט.

אמנם באגרות שנת תש"ט היה רגיל להודיע גם את תוכן דברי כ"ק חותנו אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. כך כותב באגרת חז, "שאלתי את פי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בנוגע למעשה בפועל, וא"ל", באגרת חכא, "נעכטן זאגט מיר דער רבי שליט"א". באגרת תכב, "הכנסתי עקו' אחדים לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ונהנה כמאד". באגרת תמט, "אריינגיענדיק האב איך געפרעגט". ובאגרת תקו, "שאלתי אמש את כ"ק מו"ח אד"ש וא"ל". ועד"ז באגרות רכות (ראה אגרות תט. תי. תיג. תכד. תמג. תמה (ס"ב). תעא. תקד. תקיד. תקכח. תקלב. תקמב. תקמח בסופה). וראה גם בפרק שלאח"ז.

זכרון ימי קדם:

החל משנת ת"ש הרכה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע לעורר את חסידי חב"ד, לרשום את סיפורי החסידים של הדורות הקודמים, שהם ראו או שמעו. באותו קיץ כותב (אג"ק שלו ח"ה אגרת א'ר'):

כל אחד ואחד מאנ"ש ותלמידי התמימים יחיו צריך להעלות בכתב על הגליון — באיזה שפה שנקל לו יותר אם בלה"ק או בשפה המדוברת — את כל זכרונותיו . . לגודל עוצם טובתו הפרטית בגשמיות וברוחניות ולטובת הכלל.

מאז הרכה לכתוב ולעורר עד"ז באגרות מרובות הנדפסות בסדרת אג"ק שלו.

כאשר ניצלו מרבית חסידי חב"ד מרוסיה, בקיץ תש"ו — חורף תש"ז, קיבלו אף הם הוראה דומה, לרשום את כל שבזכרונם.

על העבודה הזו הופקד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהיה מרבה לכתוב כזה לחסידים שיצאו את רוסיה. אליו היו שולחים את רשימת הזכרונות והוא היה רגיל למסור אל כ"ק חותנו אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, בעל פה, את תוכן הסיפורים והזכרונות.

וכך כותב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אל מוהרש"ז דוכמן ע"ה (אג"ק שלו ח"י אגרת ג'שפ), ב"א שכט תש"ט:

חתני הגאון רמ"מ שליט"א שניאורסאהן מוטר לי מזמן לזמן תוכן

ממכתביו אליו אודות זקנו הרה"ח נ"ע והנני נהנה מזה מאד, ונכון שיתמיד לכתוב כל מה שזוכר ויחדע... וחתני הרה"ג הרה"ח הרממ"ש שליט"א יסדר בעזה"י שכל הסיפורים שישלחו אליו יסודרו על נכון בדיוק.

וכ"ק אדמו"ר שליט"א כותב לו באגרת (תלד) י"ט טבת:

מובן אשר כ"ק מו"ח אד"ש ידע ששולח לכאן רשימת זכרונות ח"ל בזה זייער א גלייכע זאך. כן מזמן לזמן הנני מוסר תוכן מכמה מהסיפורים, ובכל פעם גורם נח"ר.

ובאגרת (תקכג) כ"א אלול:

תוכן מכתבו מייב אלול מסרתי ונתקבל בחיוך של שביעות רצון.

כך היה רגיל גם מהר"י מינקוביץ לכתוב את זכרונותיו ולשלוח אל כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכ"ק אדמו"ר שליט"א משיב לו (ח"ב אגרת שסח) בד' סיון תש"ח:

ספרתיו לפני כ"ק מו"ח אד"ש משמו ונהנה.

ובט' תמוז (שם שעד):

כמנהגי ספרתי בהיכל פנימה מש"כ... והוספתי בשאלה... ענני כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א... ונהנתי ממה שענה זה בקורת רוח...

עבודה זו נכללה במסגרת העבודה הכללית של „אוצר החסידים“, ככתוב באגרת (תקג) ט"ו תמוז תש"ט:

בטח ידוע לו מרצון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א לקבל ולרשום סיפורי זקני החסידים ותולדות ימי חייהם, ומהראוי שירשום ימי חיי אביו וכיו"ב, ולשלוח למערכת אוצר החסידים לאוסף הזכרונות.

ובאגרת (תקטז) י"ג מנ"א תש"ט:

הארכיון ד.אוצר החסידים" מקבץ ידיעות וחומר לתולדות זקני החסידים ואנ"ש. אם באפשרי בצירוף תמונה.

ומפורשת התוכנית יותר באגרת (תרצד) כ"ו מנ"א תש"י:

כבר כתבתי כמה פעמים שמאד מאד חפץ כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שישמרו כל השיחות והפתגמים וכיו"ב על ידי זה שכל אחד ואחד יעלה אותם על הכתב, ויקבצו כולם על ידי מערכת „אוצר החסידים" שעל יד קה"ת, אשר בטח במשך הזמן תהי' בזה תועלת גם לרבים.

אשכנתא דרבי:

בש"ק בא, יו"ד שבת ה'תש"י, בשעה שמונה בבקר, נסתלק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

מיד עם תום ימי ה"שבעה", בח"י שבת, הו"ל כ"ק אדמו"ר שליט"א קונטרס "לקוטי דבריו" מאת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, ובהקדמתו (אגרת תקנז) מעתיק את דבריו הק' לאחר הסתלקות כ"ק אביו אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, "הנה לא זה בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעיתם, הנה עוד זאת מתרפסים להדום כסא מרום להתייצב לפני הוד אל רם ונשא להגן על עם ישורון", ומסיים שדברים אלו אמורים גם על כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ואשר החובה עלינו לחזק ההתקשרות אתו ביתר שאת וביתר עז, בלימוד מאמריו שיחותיו ומכתביו וללכת "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד".

כעבור יומיים, כותב שוב באגרת (תקנט) כ' שבת:

עומדים אנו עוד נבוכים ונדהמים מההסתלקות וקשה עדיין כתיבת מכתבים, אבל זה ברור כי רצונו הקדוש של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הי' וכן הוא גם עתה שלא תהי' ח"ו חלישות באיזה עבודה שהיא שעמדה תחת נשיאותו ואשר כל המקושרים אליו יתחזקו ויתאמצו ביתר שאת וביתר עז במלוי תפקידם אשר הטיל עליהם, ובל"ס אשר גם להבא ישפיע כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ עליהם מרוחו שיצליחו בעבודתם הכללית ובחייהם הפרטים.

נקודה זו היא הברית התיכון השזור ברוב אגרות כ"ק אדמו"ר שליט"א של שנת ה'תש"י, והבולט שבהם הוא באגרת (תקסו) י"א אדר:

עליו ועל זקני אנ"ש בכלל, לחזקם ואת כל סביבתם, מבלי התחשב עם מהלך נפשם בעצמם, וזוארעם יעדער רגע דארף נוגע זיין" ועל שכמם האחריות, ובמילא אין זמן לאנחות וטובה פעולה אחת כו'.

ועד"ז באגרת (תקס) ר"ח אדר:

זהורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי'מ זי"ע הכ"מ, אשר לא באנחות הישועה, ולא היאוש ח"ו העצבות והחלישות – הדרך המוציאה מן המיצר והצרה ומובילה למרחב וצהר. ודרכנו ומטרנו הוא הבפועל במחשבה דבור ומעשה.

ובאגרת (תקסז) י"ג אדר:

ידועים דברי רבנו באגרת תנחומים שלו, אשר רוחו של זה שנסתלק,

עומדת בקרבנו ממש, ואדרבה אשתבח בזה העולם יתיר [מ]בחיוהי ומקבלים זה ע"י התקשרות בדרכיו. ונקודה הפנימית בדרכיו הלא הי' שכל אחד ואחת ישתתף בעבודתו הוא, מושלבים ומאוחדים ע"י אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל.

מל"ח, מחנ"י וקה"ת:

מה שהוא אומר לאחרים אף הוא עושה, בקיום ביסוס וחזוק שלשת המוסדות האלו שנתמנה עליהם ע"י כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, מבלי להתחשב עם מהלך הנפש לאחר ההסתלקות ומבלי להתחשב במצב הקופה הריקה של המוסדות האלו. את מצב הדברים מסכם באגרת (תקעא) כ' אדר אל ר' אלחנן הכהן:

די לאגע ווערט פון טאג צוא טאג קריטישער, און דאך מוז מען אנגיין מיט דער ארבעט אין איר פולן פארנעם, וואס דאס איז דער רצון און חפץ פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ווי עס איז אייך פערזענליך גוט באקאנט.

כדי להבטיח את התקציב לעבודה הזאת קרא כ"ק אדמו"ר שליט"א לאספה מיוחדת שהתקיימה בכ"ו סיון. בהזמנה לעסקני חב"ד כותב (אגרת תרכט) שהאספה הזאת היא „אודות שאלה חשובה הנוגעת לקיומו של ה„מרכז לעניני חינוך“ — מוסד שנחיסד ועומד תחת נשיאותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ“.

בהמשך האספה אמר בין השאר (ראה „שיחות קודש“ ה'תש"י, הוצאת תשמ"ה ע' קכג, קטעי היומן דלהלן) שעד ההסתלקות נשא עליו הרבי את העול הכספי של המל"ח ומחנ"י, וכי בחר לבצע בפועל את העבודה. אחר ההסתלקות נפל עלי העול הכספי, וזה מפריע לעבודת המוסדות האלו. ישנן כעת שתי אפשרויות, או שאמשיך לשאת בעול הכספי, ועי"ז אצטרך לדחות דברים אחרים, או שיתיסד לזה ועד מיוחד.

בהמשך לאספה הזאת, הרבה כ"ק אדמו"ר שליט"א לכתוב, לעסקני אנ"ש שנרחבי תכל, לייסד בכל מקום ועד לחמיכת המוסדות מל"ח ומחנ"י. באגרת (תרלג) ער"ח תמוז כותב על כך:

בסניפי עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנה ה„מרכז לעניני חנוך“ ו„מחנה ישראל“ תפסו מקום מיוחד אצלו, באשר אחריות מיוחדת רחש להם בלקחו על עצמו באופן פרטי ואישי את ההשתדלות להמציא את האמצעים הדרושים להוצאות הכרוכות בעבודתם, הן בחלקה הגלוי הן בחלקה אשר נהל, ומתנהלת גם עתה באופן חשאי... עתה אחריות זו הכספית בעד מקצועות העבודה הנ"ל עמוסה על כתפי כלנו... והנני מציע לכ' להתדבר עם אנ"ש שי' במחנה ולסדר ועד מקומי משותף למרכז לעניני חנוך ומחנה ישראל,

אשר בהקדם האפשרי יגש לעבודה בפתל מתאים לתנאי המקום, להמציא באופן תדירי חלק מסוים מהוצאות מקצועות עבודה הנ"ל.

ובהמשך לזה גם באגרות מוזכות במשך קיץ תש"י (ראה אגרת תרכט, ובהנסמן בהערות שם).

הרחבת עבודת החנוך:

אחת הדוגמאות הכולטות, של התרחבות עבודת המל"ח בעולם, מיד לאחר ההסתלקות, היא עבודת חנוך הילדים הפלטים מאפריקה הצפונית, שעלו בשנה שלפנינו לארה"ק, לאחר תחנת ביניים במרסיי שכזרפת.

עבודה זו התחילה במחנה המעבר במרסיי והתפשטה למדינת צפון אפריקה, כמסופר באגרת (חקצא) כ' אדר:

איך ויל איך בא דער געלעגנהייט מבשר זיין א בשורה טובה, אז לויט די אנווייזונגען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ פאר זיין הסתלקות, האבן מיר בעזר השי"ת יעצט אנגעהויבן מיט א וויכטיקע חינוך טעטיקייט אין מארסיי, פראנקרייך, וואו עס געפינען זיך גרויסע קינדער לאגערן פון דער יוגנט אימיגראציע פון צפון אפריקא קיין ארץ ישראל, די ארבעט נעמט ארום פארשידענע אקטיוויטעטן צו פארשטארקן אידישקייט און חינוך הכשר און באזארגן זיי מיט פארשידענע הצטרפות'ן ווי תפילין, ציצית, ספר לימוד וכו'. אין דער נאענטער צוקונפט האפן מיר אויפצופרייטן די ארבעט דירעקט אין די נארד אפריקאנישע לענדער, פון וואנעט די קינדער קומען יעצט אין די לאגערן. במילא קענט איר זיין זיכער, אז דאס וואס איר האט געזאגט דעם רבין הכ"מ „זינט איר זייט אונזק האט מען שוין עפעס אויפגעטאן" איז טאקע דער אמת.

כ"ק שבט תש"י, עשר ימים לאחר ההסתלקות, כותב על כך אל ה"ר מיכאל ליפסקר (אגרת חקנט):

אחד הדברים אשר הואיל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לדבר אתי בימים שלפני ההסתלקות ה' בענין החינוך של ילדי ישראל במדינות אפריקא, ליסד שם בעזר השי"ת סניף מעבדתו החינוכית אשר תפקידו יהי' גם לעזר לאחב"י שי' הדורים באפריקא ביסוד וסידור מוסדות חנוך כשרים — ולתכלית זו גם להכשיר חוג מלמדים משלהם — וגם להשגיח כל יעשה עול לבני הנעורים העולים מהתם לאה"ק ולשמור עליהם שלא ילכדו ח"ו לרשת הכפירה... בינתיים נצחו אראלים כו' ולא בא הדבר בכתיבה.

באשר הוחלט להמשיך בעושהי"ת את כל העבודה שהתנהלה תחת נשיאות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ולהתחזק בה עוד ביתר שאת ויתר עז, אשר זהו ודאי רצונו הקדוש, הנני בזה להודיעו את כהנ"ל ומבקש אני אותו אשר אם יסכים לקבל עליו המשרה הנ"ל — ואין ספק אצלי אשר יקבלה בשמחה רבה — ידיעני מזה ואכתוב ללשכה בפריו לסדר את הענינים הכרוכים בזה.

ההסכמה והזירוז באו במשך החדשים אדר ניסן (אגרות תקס"ט. תקע"ח. תקע"ח. תקע"ח) ובחודש אייר נסע הר"מ ליפסקר למרוקו להתחיל שם את העבודה האמורה (אגרות תרז. תרכ"ח. תרל"ד).

אחריו נשלח יבדלח"ט הר"ר בנימין שי' גורדצקי, מנהל הלשכה לעזרת הפליטים, לבקר אף הוא במרוקו ולקבוע שם את אופן העבודה (אגרות תרכ"ח. תרכ"א. תרל"ד. תרמ"ב. תש"ג).

במשך הקיץ הצטרפו לעבודה הזאת גם הר"ר סעדי' ליכרוב (אגרות תרנ"ט. תש"ג) ויבדלח"ט הר"ר שלמה שי' מטוסוב, שנסע אף הוא להתיישב במרוקו, כשליחות כ"ק אדמו"ר שליט"א (אגרות תרצ"ה. תש"כ. תשס"ה), ושם עוסק כחנך עד היום הזה.

בקשר לכל הנ"ל אף הרכה כ"ק אדמו"ר שליט"א להתכתב, במשך הקיץ, עם חכמי ורבני מרוקו (ראה אגרות תרמ"ב. תרע"ח. תש"ג. תשנ"ט).

לפני הנסיעה למרוקו נסע הר"ש שי' מטוסוב למרסיי, להתעסק שם בחנוך הילדים, במחנות המעבר הנ"ל. הוא נסע לשם באופן ארעי, עד שימצא מי שיסע לשם בקביעות, ואף התנה בתחלה שלא ישתדלו לעכבו שם. לאחר שסיים את עבודתו הזמנית ורצה לחזור משם, כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א אל הר"ר בנימין שי' גורדצקי באגרת (תקע"ב) כ"ד אדר:

תמי' היא בעיני, שאף אם התנה מראש שפטור הוא מזה, אבל בשביל מה ולמה עזב את משמרתו, שכנראה כר נרחב הוא והצליח בזה, ועתה הלך ילך לחפש ולגשש בארץ אחרת ובעבודה אחרת, ועזב כלי מחזיק וממשיך ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר גם עתה מטה האלקים בידו להמשיך מן באר וענני הכבוד, הן בגשמיות והן ברוחניות, לכל אלו המחזקים התקשרותם וההליכה בדרכיו אשר הורה ביתר שאת ויתר עז.

ובפרטיות יותר כותב אליו בזה באגרת (תקפ"ז) כה ניסן.

כאמור לעיל נשלח, בסופו של דבר, לעבודת החנוך במרוקו, ואילו למחנות המעבר במרסיי נשלח הרש"ז שי' טאוכל (אגרת תרז). לאח"ז נשלח גם הרש"ז שי' טאוכל למרוקו.

* * *

זו היא רק דוגמה אחת מעבודת החנוך של המל"ח, שהלכה והתרחבה במשך השנה הזאת, היינו קירוב ילדי צפון אפריקה, כהיותם באפריקה, כהיותם במחנות הפליטים ובעלותם לארצה"ק (ראה אגרות תרלד, תרמז). אך באותה מדה התעניין בפרטיות במצב החנוך במקומות אחרים, במחנות הפליטים בכלל (ראה אגרת תרכו), באוסטרליה (ראה אגרות תרכג, תשט, תשדמ, תשסא) ובשאר חלקי העולם.

כל האמור לעיל הוא בין בחינוך ילדי ישראל לתומ"צ ובין בקירוב תלמידי הישיבות ואברכים ללימוד ודרכי החסידות, שבוה כתב אל מהורש"נ ששונקין באגרת (תקצג) ו' אייר:

נא ונא להתחזק ולהתאמץ בהובאה לפתל את תבניתו אשר האברכים והבחורים שי' יחזרו דא"ח בבתי כנס' שונים, ומה שלקח את לבי ביותר היא השתדלות החזקה לקרב תלמידים מכל הישיבות ללימוד הדא"ח, ולהורות דרך ה' לילדי ישראל מכל החוגים בכל האופנים הנכונים והאפשרים. אם יש איזה הוצאות ע"ד המיצת בכל הנ"ל נא להודיענו ונשתתף בוזה.

היסוד לכל הנ"ל הוא שגם לאחר ההסתלקות פעולותיו חיות קיימות והולכות וגדלות, כמבואר באגרת (תרנא) כ"ו תמוז (בקשר למאמר בעתון):

קורת רוח היותר גדולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הוא שיהיו כל פעולותיו חיות קיימות והולכות וגדלות ולכן כל מאמר ידיעה פון א גוטן פריינד צריך להשאיר אצל הקורא רושם אשר העבודה הולכת ונמשכת ומתפתחת.

הדרכת אנ"ש והתמימים:

בעת היות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע בחיים חיותו בעלמא דין, היה מרבה להשיב עצות פרטיות לכל שואל, בין בענינים גשמיים, בריאות הסתדרות וכיו"ב ובין בענינים רוחניים, רפואת הנפש ועבודת ה'. מלבד התעסקות פרטית בהדרכת התמימים ותלמידי הישיבה, שכאופן תדירי היה מקבל רשימה מפורטת מהתלמידים, כשרונותינם לימודם והנהגתם, שלפיהם היה נותן הדרכות פרטיות להנהלת הישיבה ולתלמידים בעצמם.

לאחר ההסתלקות, התחילו כולם פונים בשאלותיהם אל כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהשיב לכל שואל, כמסופר בקטעי יומן תש"י (שבועון כפר חב"ד גליונות 12-17):

אסרו חג הפסח התש"י

בבית כ"ק אדמו"ר הכ"מ, עדיין אין שום חדשות, כאן כל אחד שואל שאלותיו בגשמיות וברוחניות אצל הרמ"ש שליט"א.

יום ב' ג' מנ"א, ברוקלין

יום ב' באים אליו אנשים, עד שעה מאוחרת בלילה, ולכולם עונה בתוקף מוחלט, אף באותם ענינים הנוגעים לנפשות ממש, ואף שזה לא ענינים שעפ"י שכל, אעפ"כ הוא עונה בדעת תקיפה, וכן מספרים כבר אודות הרבה מאד עניני מופתים, וכל דבר ודבר היוצא מפיו לא ישוב ריקם.

אור ליום עשרה בטבת תשי"א

מקבל ליחידות רק שלשה פעמים בשבוע, בליל א, ג, ה, היחידות מתחיל משעה 8 בערב וכמעט בכל פעם נמשך עד שעה אחר חצות, ולפעמיים עד שעה 2 אחר חצות. הבאים הם מאנ"ש וגם הרבה שאין להם שייכות לאנ"ש.

חלק ניכר מאגרות קיץ תשי"א הוא מסוג זה, מענה לשאלות פרטיות בענינים גשמיים, ובעיקר בענינים רוחניים. אחד ששאלו בענינים גשמיים השיבו כאגרת (תרנד) ב' מנ"א:

בטח יש לו קב"ע ללימוד בנגלה ודא"ח וגם משתתף בלימוד ברבים ולפלא שאינו מזכיר מאומה עד"ז. . . ושואל דוקא בענינים המפורטים באגה"ק בסכ"ב, וכלפי לייא.

באגה"ק שם מתלונן כ"ק אדמו"ר הזקן על ששואלים אותו בענינים גשמיים וכותב, "לכו נא ונוכחה זכרו ימות עולם בינו שנות דור ודור ההיתה כזאת מימות עולם ואיה איפוא מצאתם מנהג זה באחד מכל ספרי חכמי ישראל הראשונים והאחרונים להיות מנהג ותיקון לשאול בעצה גשמיות כדת מה לעשות בעניני העולם הגשמי אף לגדולי חכמי ישראל הראשונים כתנאים ואמוראים אשר כל רז לא אנס להו ונהירין להון שבילין דרקי, כ"א לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל".

גם לאח"ז לא נמנעו מלשאלו שאלות גשמיות כשאלות רוחניות, וכסגנון האמור לעיל בקטעי היומן, "הוא עונה בדעת תקיפה. . . וכל דבר ודבר היוצא מפיו לא ישוב ריקם", אך עיקר תוכן האגרות דן בעצות והוראות רוחניים ובוזה היה מרבה לדרוש מאנ"ש, כמו באגרת (חשיג) ט' אלול:

פליאה עליו שער עתה לא ענה לי על מה ששאלתי אם יש לו קביעות עתים בכלל ובתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בפרט. . . למה צריך לעוררו עד הנחיצות בלימוד תורתו, ואחרי שעוררו אותו עדיין מתיישב הוא אם לקבל את ההצעה. . . בטח יודיע בשורות טובות.

* * *

בימים שלפני ההסתלקות, שלח המשפיע ה"ר שלמה חיים קסלמן אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, רשימה מפורטת מהתלמידים בישיבת תומכי תמימים בתל-אביב.

במוצש"ק אור לט' אדר כותב אל כ"ק אדמו"ר שליט"א עד"ו:

בהמכתב מכ"ט [טבת] הוא רשימה מפורטת מכל התלמידים יחיו בתומכי תמימים אשר כ"ק התענין לידע בפרטיות גם רשמתי שם שם אמנם שיהי' ג"כ בדרך פ"נ כו' . . בקשתי מכת"ד, אם שכ"ק הכי"מ לא הספיק לפתחם, יפתחם כת"ד ויכנס לחדר שכ"ק הכי"מ מקבל אניש על יחידות ויגש לשלחנו הקדוש ויצייר לפניו כמו שכ"ק יושב בחיים חיותו ויאמר לו שע"פ בקשתי — בשמי שלמה חיים בן יהודית — קורא לפניו רשימת התלמידים מתומכי תמימים [לויבאוויטש] אשר בתל אביב . . רשימת התלמידים יחיו הנה אחר קריאתו לפני כ"ק הכי"מ תשאר מונח על שלחנו הקדש . . ידע כת"ד איך ובמה להמשיך עבודתו גם על להבא.

בהתאם לבקשה זו, שכ"ק יעיין ברשימות התלמידים, ויוכל להמשיך עבודתו בהדרכת התלמידים גם על להבא, משיב לו כ"ק אדמו"ר שליט"א באגרת (תקעד) כה אדר:

מכתבו מט' אדר הגיעני, ומלאתי בקשתו לקרות רשימת תלמידיו . . בהיותי על הציון. כבקשתי נשארה רשימת התלמידים אצלי.

באגרת (תריד) ער"ח סיון כותב לו שוב „ידיע מהתלמידים והלימודים וכו'". באגרת (תרלז) ג' תמוז „מה טוב, אם ידיע מהתקדמות התל' בתורה ועבודה, לעתים קבועים". ובאגרת (תרצד) כ"ו מג"א נותן לו הודאות מפורטות בסדר הלימוד של התלמידים.

זאת בקשר לתלמידים שבארה"ק, וכאשר לתלמידים שעל אתר, בישיבה המרכזית בני. מסופר בקטעי יומן תש"י:

כ"ז סיון ה'תש"י

לפני כמה שבועות שאלתי את כ"ק הרמ"ש שליט"א, היות אשר כ"ק אדמו"ר הכי"מ הנהיג פה אשר הת' מגיל כ' בערך ילמדו אחה"צ יו"ד, ע"כ אני שאלתי אצלו אם אלמד יו"ד, ואמר לי שאלך להרב מענטליק, הוא מנהל הישיבה . . ואדבר אתו אין לערנען, ובעד כמה ימים אחרי שידבר עם הר"מ מענטליק יגיד לי מה ללמוד. עשיתי כן והלכתי למענטליק ודיבר אתי יותר משעתיים וחצי, ואחרי כמה ימים נכנסתי אליו עוה"פ ואמר לי שלדעתו לא אלמד יו"ד כ"א לכה"פ עד שנה, שנה וחצי, אלמד גמרא בעיון.

להלן הולך ומונה שם את פרטי ההוראות שנתן לו בסדר הלימוד שלו בנגלה ובדא"ח ובעבודת התפלה, בפירוט רב, דבר שמלמדנו עד כמה הכנים עצמו בהדרכת התלמידים.

הדיעות על הדרכת התלמידים ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיעו גם לארה"ק, ובד' כסלו תשי"א כותב לו המשפיע מוהרש"ח קסלמן הנ"ל:

נהניתי מאד ממה שקראתי היום במכתב תלמיד אחד מתו"ת בארצות"ב וראיתי שכ"ק התחיל להתענין בהציור פנימי של התלמידים ונתן הוראות פרטיות לכל תלמיד ותלמיד בפרט לחזור בע"פ איזה עין בנגלה או בדא"ח כו' והתלמידים יחיו שבעים רצון ממה שכ"ק יחי' מתעסק אתם. יתן השי"ת שתהי' התחלה טובה להצליח בהצלחה מופלגה, המעשה והעושה כו'. ומצדי אני מבקש מכ"ק לבא במכתבים בנתינת הוראות גם לתלמידי תת"ל אשר בתל אביב, ובדאי ימלאו פקודתו.

* * *

כל הנ"ל הוא מלבד ההדרכה הכללית, בשיחותיו הקדושות, ברוכ הפעמים שהתערע עם הקהל במשך השנה הזו, שכזה התחיל עוד בעת היות כ"ק חותנו אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע בחיים חיותו בעלמא דין, שרגיל היה להתערב עם הקהל בשכחות מברכים החודש ובשאר הזמניות, ע"פ הוראת כ"ק חותנו אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע (כמסופר בקונטרס „תשורה ליום הבהיר כ"ח סיון... תשמ"ז" ע"י). התוועדות אלו מזכרות בכמה אגרות (ראה לעיל ח"ב אגרות ערה. שפח. ובכרך שלפנינו אגרות תעח. תקטז. תקיח) והרבה בזה במשך קיץ תשי"א.

את ההנחות מהשיחות האלו היה מגיה ומוסרם לפרסום ע"י ה"ועד להפצת שיחות" שנוסד באמצע הקיץ, או ע"י המזכירות, כנזכר באגרת (תרפט) כ"ד מנ"א „ע"ד הר"ד [הרשימות דברים] מההתערדות — בטח כבר התדבר עם הרחמ"א שי' חזקוני". ולפעמים היה שולחן בעצמו, כנזכר באגרת תרצג „הגני מסגיר פה ר"ד בענין הסיום דמס' קידושין".

שיחות אלו כבר נדפסו בלקוטי שיחות וכמה מקומות.

התקשרות:

באגרת (תקמח) י"ד כסלו תשי"א כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א אל מוהרש"ח קסלמן, שהיה באותה שעה משפיע בשיבת תומכי תמימים ואחי תמימים בתל-אביב: בטח אצל הלומדים, הגדולים עם הקטנים, ופשיטא בכל הכתות כולם

של תו"ת ואח"ת, יש קביעות לימוד מאמר או שיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, שהוא דוקא נשמה כללית של דורתו, וההתקשרות צ"ל בכל, ועל אכ"כ ע"י תורתו, שזהו עצומה וזהו ממצע המחבר.

באגרת (תקמה) כ"ד מ"ח תש"י כותב:

בטח יש אצלם שיעור ללימוד דא"ח של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, נשיא דור זה, ובמילא על ידו כל ההמשכות.

ועד"ו באגרת (תקנו) ט"ז טבת תש"י.

לאחר ההסתלקות ביו"ד שבט, הרכה לדרוש באגרותיו ובשיחותיו, להתקשר אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ע"י לימוד תורתו והליכה בדרכיו. וכלשונו באגרת (תרכד) טו"ב סיון:

תקותי אשר דכוותי אין נזקק להערה והארה אודות ענין ההתקשרות לנשיא הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר ההתקשרות הוא ע"י לימוד תורתו והליכה בדרכיו אשר הורה. ובטח יש לו קביעות עתים ללימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר במאמריו שיחותיו מכתביו, ומה טוב אם הלימוד הוא בחבורה אשר איש את רעהו יחזקו ויעוררו.

בתוכן דומה רגיל היה לכתוב להרבה (ראה גם אגרות תרמט. תשו) וכך גם ברוב האגרות של הקיץ מרבה היה לעורר על ההתקשרות אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (ראה מפתח ענינים ערך התקשרות). ע"י השתתפות בעבודתו, לימוד תורתו (ראה גם אגרות תקנה. תקסא ועוד). וגם ע"י אמירת הפרק תהלים של מספר שנותיו (ראה אגרת תרמד, ובהנסמן כהערות שם). ויתירה מזו כותב באגרת (תקסה) יו"ד אדר, לאחד ששאל שאלה פרטית בענין הסתדרות:

איר זאלט אונעקזעצן דריי גוטע פריינט אייערע, און דערציילן זיי בפרטיות וועגן דעם מצב, און זייער החלטה זאל זיין ווי עס איז בעסער פאר אייך בגשמיות וברוחניות. אויב איר קענט אויספירן, וואלט געווען גוט, אז סיי די דריי און סיי איר, זעלבסטפארשטענדליך, זאלט פאר דעם ישוב הדעת זאגן א קאפיטל תהלים און אפלערנען א טייל פון דעם מאמר פון יו"ד שבט.

ועד"ו באגרת (תשיז) יא אלול:

הנה לפי דעתי, יתועדו כלם יחד. . אחרי שילמדו מקדם — אם כל אחד בפני עצמו, או כלם ביחד — בתורת הדא"ח של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ואמירת הקאפיטל שלו, ואז יתיעצו יחד. . ובטח כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ יראה שיכונו להחלטה הנכונה.

— כי ע"י ההתקשרות אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ע"י לימוד תורתו, יזכו לכוון אל האמת. ומפורש יותר באגרת (תקעט) יר"ד ניסן:

אם יעמוד חזק בהתקשרותו אליו, מבלי ישים לב לפתחי היצר, וישלח השאלה על ציך כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ — ותעט דער רבי געפינען א וועג ווי עם צו ענטפערן.

קבלת הנשיאות:

בקטעי יומן תש"י, שנתפרסמו בשבועון „כפר חב"ד" גליונות 12-13 מסופר:

ז' אייר ה'תש"י

נכנסו להרמ"ש שליט"א כמה אברכים ואמרו לו שמוסרים את עצמם אליו בלב ונפש. ואמר הרמ"ש שליט"א: אז וואס ער מעג און האט וועט ער געבן און דאס וואס ער האט ניט און טאר ניט, קען ער ניט און וויל ניט.

ביקשו ממנו לדבר חסידות, וענה: שזה יהיה שינוי מכמו ע"ע. ביקשו ממנו לחזור דרושים של הרבי הרי"ף, ענה: שזה גם שינוי.

כ"ה אייר ה'תש"י, ברוקלין

רבים מאנ"ש מבקשים ומפצירים ברמ"ש שליט"א להיות ממלא מקום וכו' ובתור תשובה הוא מדבר בכל התעודות שכ"ק רבינו הכ"מ נמצא אתנו בעולם הזה כמו קדם ואף ביתר תוקף.

בימים אלו נסעו מנין מאנ"ש לאוהל ושטחו בקשתם בפני כ"ק אדמו"ר הכ"מ בפ"נ מיוחד בקשר לרמ"ש שליט"א שיתעורר בו הרצון לקבל עליו הנשיאות.

ג' סיון ה'תש"י, ברוקלין

לקראת סוף חג הפסח היו כאן הרבה אורחים מאנ"ש ומהחמימים, ותשועה ברוב יועץ. כל הזמן התקיימו כנסים חשאיים שבהם החליטו כולם למנות את הרמ"ש שליט"א לממלא מקום.

עד כאן מקטעי היומן. שנכתבו בעיקרם ע"י אחד מהתלמידים בישיבה, ובהם מסופר מהנעשה בזה באופן גלוי, כמשך חדשי קיץ תש"י. אמנם באופן חשאי התחילה השתדלות והפצרת זקני החסידים בזה מיד בתום השלשים להסתלקות.

הגיע לידינו מכתב ששלחו זקני אנ"ש שבארה"ק, ב"יום ועש"ק ויק"פ תש"י" וכו' נאמר בין השאר:

בשלשים להסתלקותו של האדמו"ר לגנוי מרומים, הכ"מ, נתון[עד]נו יחד חבורה שלימה מהמקושרים אליו ביותר, ואשר ביניהם לא מעטים שיצקו מים על ידו, נתון[עד]נו להתייחד עם נשמתו הגדולה הוא ועם חשבון-נפשנו אנו הנורא . . ואולם דוקא זאת, ההתבוננות באי-תמורתו של רבינו הגדול הכ"מ שעזב אותנו פתאום, הניא שמחייבת אותנו, תלמידיו ומעריציו ואת כל מי שקדוש לו שמו וזכרו לדור דור, להמשיך את פתניא-חייו, את עבודתו האדירה והמסתעפה, שנתן נפשו עליה:

לקיים, לנצר ולשגשג את כל מצוות התורה והעבודה והחסידות שהקים בכל מדינה ומדינה שהם ובארץ ישראל בפרט.

לקיים, ולחזק את אחוות ישראל בכלל ואת אחוות החסידים בפרט, שנטע בלבבות כל המסורים אליו באמת.

ובעיקר וביחוד ומשום כל האמור להמשיך את שרשרת הזהב ולהחזיק אותה שלא תנתק חלילה, ולא יעדי שלטון מבית רבי. ולא יתערער חלילה וחלילה המרכז החבדי היחיד בכל העולם כולו.

וכל אלה הוא שמחייבים להושיב את האחד על כסא קדשו של האדמו"ר הכ"מ, ומשם כולם את אשר היה בישיבה ואת אשר לא היה אנו פונים לתעד המסדר ולבית-רבי בעצמו במגילה זו, הכתובה בדמעה ובתקוה כאחד.

ואנו תקוה ותפלה, כי גדול יהיה גם כבוד הבית הזה, אשר יקום, והאחד אשר ישב בבית המקדש ועל כסא הקדוש ירום וישכיל למעלה למעלה.

וגם הוא יהיה לאב מסור ולרועה נאמן לכל ישראל ולכל אחד מישראל כקדמיו, אבותיו הקדושים ורבותינו הנצחיים.

על החתום באים שלשת זקני וחשובי רבני אנ"ש שבירושלים, הרבנים הגאונים: אברהם חן; נחום שמריהו ששונקין ושלמה יוסף זיין.

בצירוף למכתב זה הוסיפו מכתב קצר אל „ועד המסדר של אנ"ש בארה"ב", שגם עליו חתמו שלשה הנ"ל, וכו' כותבים:

המכתב הרצוף בזה יגלה לפניכם את הלך הרוח והמחשבה של אנ"ש בעה"ק, עם הסתלקות כבוד קדוש אדמו"ר נ"ע זי"ע . . בחרו בשלשתנו הח"מ שאנחנו נפנה אל הועד המסדר בארה"ב.

היה אם תמצאו לנכון ולמתאים שמכתבנו הרצוף יפורסם ולא יוגרם

עייז איזו אי נעימות וכדומה — תעשו כן, ואם תראו שעדיין מוקדם הדבר מטעמים שונים — תעשו כתבונתכם.

ובזה אנו ממלאים את השליחות שהוטלה עלינו ומבקשים אתכם להשיבנו דבר.

ש.י. זיין נחום ש. ססנקין א. חן

בספר „הצאצאים“ ע' 379 מסופר על כנס מיוחד שנקרא בירושלים לשם מינוי כ"ק אדמו"ר שליט"א לנשיאות, וב„כפר חב"ד" גליון 274 (ה' שבט ש.ז.) ניתן גם העתק כתב ההתקשרות ששלחו בני א"י (ואנ"ש במונטריאל); אמנם שם מדובר בכנס פומבי שהתקיים בשלהי הקיץ, בחודש מנ"א בירושלים ובח"י אלול בלוד. ומהאמור לעיל נודע לנו גם על אסיפה חשאית שהתקיימה באותו נושא, כבר בתחלת חודש אדר, בסיום השלשים להסתלקות.

„מכתבי התקשרות“ דומים התקבלו מחשובי רבני אנ"ש ברחבי תבל. על אחד מהם השיב כ"ק אדמו"ר שליט"א באגרת (תקעו) כ"ו אדר:

הגיעני . . מכתבו מי"ג אדר, ונבהלתי בקראי אותו — לדרוש ממני ענינים שלא נתנו לי ואינם בי לא מהם ולא ממינם. ואין טענתי על כת"ד באשר אינו מכיר פא"פ אבל חקירה דרישה הו"ל לעשות מקודם, כי ד"נ בזה. וה' יזכנו כולנו להתקשר באילנא דחיי באמת.

ובאגרת (תרטו) ער"ח סיון:

ומה שכותב אודותי, הנה מה מועילה הכתיבה, אז איך האב דאס ניט, פארט. איך אף זיך — דארף דאך ניט זוכען קיין רמזים ופירושים, ומספיקה בשבילי התבוננות קלה בנדו"ז במעמדי ומצבי, כדי צו וויסען בא וואס מען האלט, איז וואס קען דא משנה זיין אנאנדערער מיט ראיות ושכל?

אלא וואס וועט זיין? — איז וואס ווייס איך וואס דער רבי טראכט, עס איז זיינע אחריות, וועט ער עס זיכער פארזארגען. ווי אזוי — ווייס איך ניט. דא נאך זאכען וואס איך ווייס ניט.

ובאגרת האחרונה שבכרך זה (תשסה):

ומה שכותב „אנא חוסו עלינו און זייט כו" — הרי לזה צ"ל היכולת, כחות העצמיים, כחות ההיוליים, כחות הגלויים, ושלמות לבושי מחדו"מ וכו' וכו'.

את המענה הזה מזכיר גם באגרת י"ג כסלו תשי"א:

בענין מה שכותב בהנוגע לסדר כמו שהי' אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
כו' — הנה כבר כתבתי לאחר, שהרי לזה נצרך שיהיו אצלי כחות עצמיים
המתאימים לזה, וכן בנוגע לכחות הגלויים, וכן בנוגע לג' הלבושים דמחור"מ
וכו'.

אמנם כבר אז היה ברור, שאנ"ש קיבלוהו עליהם לנשיא וכסופו של דבר יקבל
עליו את נור הנשיאות. הדבר נמשך עד יו"ד שבט תשי"א, יום השנה הראשון של
ההסתלקות, שאז קיבל את הנשיאות באופן רשמי ופומבי.

25

מרכז לעניני חנוך

MEKUDOS L'CHINUCH CHINUCH INC.

CENTRAL OFFICE
770 EASTERN PARKWAY - BROOKLYN 15, N. Y.

התק"ס חת"ח אי"א וכו'
סו"ח יצחק

שלום וברכה:

חפ"נ שלו נחקבל, ואקראתו בל"נ על ציון
כ"ק סו"ח אדמו"ר חכ"ם.

וצדיקא דאחפטר, דאשחכח בהאי עלמא יחיד
סבחייה, בטח יחן ברכו וחס"ח יסלא ברכו
בגשמי וח וברוחניות.

בברכת חת"ח
סנחם שניאוסאח

וצה שכותב, אנה
חוסו עילין און גיט ט'
- הר"ר אהרן היילר,
כחות העצמאיי, כחות
ההילאיי, כחות הגאויי,
ושליחות אדו"ר אחרצא.
יכ"ו יק"ו.

בין כמה לעסוק בעניני
קראתי חת"ח בקר"ה על חת"ח, ואח"כ בהיכל כ"ק
סו"ח אדמו"ר חכ"ם, שלשם נכנסים לנהיגה כריזונה
ולחיידות. ותנוחן כו' צדיק להודיעו.
במה ראה סכתבי הכללי, ובבקשת להודיע מה נעשה
בזה במעך חת"ח הכללי הוא חת"ח חת"ח. וזה"ל מראש.

נדפסה לקמן — אגרת חשמה

מפתח

		תש"ט	
א	ההוראות מפצצת האטום	יוליוס שטולמן	תו חי תשרי
ב	ציצית מכונה	מוהרי"מ זעליוואנסקי	תז חי תשרי
	הגהות לתניא, אחד — ועד. תוארי השי"ת	מוהרשי"ז שניאורסאהן	תח עשיית
ג	שליליים או חיובים		
ד	ברכת ענטי כשניעור כל הלילה, קרה"ת	מוהרשי"מ	תט טי תשרי
ה	אמירת הקהל זכרנו וכי בעת חזרת השי"ת	מוהרי"י	תי טי תשרי
ו	גודל ערך הדפסת ספרים לעיני		תיא ערב יוהכ"פ
ז	מנהגי אכלות	מוהרא"א אקסלרוד	תיב כי"ט תשרי
	תחנון וכי ביוהכ"פ. מדות גביר — השמטת	מוהרי"מ ליס	תיג ג' מ"ח
ט	מדת ביישנים בתניא		
	שולחים מהנדפס ע"מ לזכות הרבים. זכרונות	מוהרשי"ז דוכמן	תיד י"ב מ"ח
י	מזקנו		
יא	הדפסת ומשלוח סי קה"ת	מריה דוד בראוומאן	תטו כ' מ"ח
יג	תמיכת ועד הישיבות. מנהגי יאצ"ט. שונות	מוהרחה הבלין	תטז כ"ג מ"ח
יד	נוסח היתר עיסקה. מכתב אדני"ע ע"ד לה"ק	מריה יעקב לנדא	תזו כ"ז מ"ח
טו	שונות. תמיכת ועד הישיבות	מריה משה גורארי	תיח אדרי"ח כסלו
	ויזה לרי"א קלובגאנט. זכרונות ע"ד הר"ל	מוהרמ"ז גרינגלאס	תיט ג' כסלו
טז	שי"ס מוועליז		
יז	רשימותיו	מוהרשי"ז דוכמן	תכ חי כסלו
	הדפסת פס"ד צ"צ. זכרונות. מאמר כל	מריה יעקב כ"ץ	תכא י"ב כסלו
יז	המרחם		
	דברי אדמו"ר מוהרי"צ ע"ד המאמר ודברי	מוהרא"א אקסלרוד	תכב י"ט כסלו
יח	אדה"ז ע"ד התניא		
יט	רשימותיו	מוהרשי"ז דוכמן	תכג י"ט כסלו
כ	מנהגי יאצ"ט. משלחת קרן הצלה	מוהרחה הבלין	תכד חג הגאולה
כא	מעמד — מעולה שבמעולה	מוהרשי"ח קסלמן	תכה חג הגאולה
כא	ע"ד הס' משנת בנימין	מריה שלום פויזנר	תכו חג הגאולה
	הערות לס' הנ"ל. מיקרופון בשווייט. אינו	הנ"ל	תכז חג הגאולה
	מזכיר אדה"ז וצ"צ. ישיבה במקדש. נשואי		
כב	אלמנה וגרושה. נוסח ברהמ"ז וקדיש		
כה	גירסת יושבי קרנות או קרית	ד"ר אשר הילמאן	תכח חג הגאולה
כו	נוצר אותיות צנור ורצון	מריה ישעי' הורוויץ	תכט ג' חנוכה
	גירסת שו"ע אדה"ז, אסור לשחק בכדור	מריה יצחק דובאוו	תל ה' חנוכה
כז	בשווייט. המראה והלעטה		
כט	רשימותיו. שמן המשחה — חסידות חב"ד	מוהרשי"ז דוכמן	תלא ב' סבת
	השגח"פ. התהוות ידיעה וכוונה. הוספה על ז'	מוהרי"נ בליניצקי	תלב ג' סבת
ל	קראים		

תלג	י"ח טבת	מו"ה יוסף גולדשטיין	חילוקים באור שלפה"צ. שכל ואור השכל	לא
תלד	י"ט טבת	מוהרש"ז דוכמן	רשימותיו. גורם נח"ר	לד
תלה	י"ט טבת	מו"ה דוד בראוומאן	הדפסת הספרים באשכנז	לה
תלו	י"ט טבת	מוהר"צ שמטוב	עבודת שליחותו באנגליה	לו
תלו	כ' טבת	מו"ה בצלאל ווילישנסקי	הוא המדע — עצמות השכל, דיוק ה' בתניא	לו
תלה	כ"ב טבת	מו"ה מרדכי פרלוב	חלוקת הש"ס — אם נחשב לכאורא כאלו	לז
תלט	כ"ב טבת	מוהרי"מ אלטיין	למד כל הש"ס	לח
תמ	ח' שבט	מוהר"נ נעמאנאו	ידיעה ובחירה אינן סותרות זל"ז	מ
			מדות רב חסד ארך אפים ואמת. נושא או	
			כובש. בנגלה דא"ח ועבודה	מג
תמא	ט' שבט	מוהרש"ז דוכמן	רשימותיו	מח
תמב	י' שבט	מוהרי"מ אלטיין	חלוקת הש"ס. ידיעה ובחירה. חיות מעשה	
			המצוות. כח הדבור	מח
תמג	י"א שבט	מוהרש"ז בוטמן	מכתב אדמו"ר ע"ד חלוקת הש"ס. חנוך	
			הבנות	נא
תמד	אמצע שבט		בקי מוציא. שומע כעונה. חלוקת הש"ס	נב
תמה	ט"ז שבט	מוהרש"ח קסלמן	מעמד גשמי ורוחני	נב
תמו	ט"ז שבט	מוהר"צ שמטוב	התעוררות לעבודה	נט
תמז	ט"ז שבט		נוסח ופי' הגמ' כגון אנא בינוני לא שביק ח"י	
			כ"י	ס
תמח	ט"ז שבט	מו"ה חיים בלאק	ע"ד ספרו היכל לדברי חז"ל ופתגמיהם	סב
תמט	ט"ב שבט	מו"ה יעקב כ"ץ	ע"ס — אורך ורוחב. כי לא אדם הוא. זריות	
			במסירת מענה הרבי	סד
תנ	ח"י שבט	צבי אליעזר קרויזהאר	תרומתו להדפסת "שדי חמד"	סז
תנא	כ"א שבט	מו"ה מאיר גרינברג	עבודה למען המלי"ח ומחנה. מלוה ולוה —	
			ירידת הנשמה	סח
תנב	כ"ב שבט	מוהר"ש שניאורסאהן	הערות לצ"צ. מזמור לתודה בער"פ וביוהכ"פ	ע
תנג	כ"ב שבט	מו"ה אלתר הילביץ	טה"ד בצ"צ. הדפסת הערכה לס' קה"ת	עג
תנד	כ"ב שבט		בתענית — אכילה ג' שעות לפני נה"ח. מנהג	
			הספרדים לומר בעש"ק ב"פ מזמור שיר	עה
תנה	כ"ג שבט	מוהר"ח הבלין	שונות	עז
תנו	כ"ז שבט	מו"ה דוד בראוומאן	הדפסת הספרים באשכנז	עט
תנז	אדר"ח אדר	מו"ה חיים בלאק	ע"ד ספרו היכל לדברי חז"ל ופתגמיהם	עט
תנח	ו' אדר	מו"ה אלחנן הכהן	תמונת אדמו"ר מוהרי"צ — כאות הכרה	פ
תנט	ז' אדר	מו"ה יעקב כ"ץ	ברכת הרבי — להיות גרף: גוט רייך פרום	פא
תס	ט' אדר	מוהר"א אקסלרוד	מגבית בבאלטימור למען המלי"ח	פג
תסא	ט' אדר	מוהרש"ז דוכמן	רשימותיו	פד
תסב	י' אדר	מוהרי"י מינקוביץ	רשימותיו	פד
תסג	י' אדר	מו"ה מרדכי פרלוב	חלוקת הש"ס. שליח קבלה בגט	פה
תסד	י"ב אדר	מוהר"מ חייקין	התעוררות לעבודה	פו
תסה	ט"ז אדר	מוהרש"ח קסלמן	מעמד	פז
תסו	כ' אדר	מו"ה יוסף גולדשטיין	ז"א בעתיקא אחיד ותליא, פני אבא פני עתיק	פח

פס	עבודת שליחותו	מוהרבי"צ שמטוב	כ"ט אדר	תסז
ז	מגבית למען המליח	מוהרשי"ז העכט	כ"ט אדר	תסח
זא	רשימותיו	מוהריי מינקוביץ	כ"ט אדר	תסט
זא	רשימותיו	מוהרשי"ז דוכמן	ר"ח ניסן	תע
זב	שמח תשמח — בפתח	מוהרשי"ח קסלמן	ר"ח ניסן	תעא
זג	מגבית למען המליח	כללי — פרטי	ר"ח ניסן	תעב
	מכתבי אדני"ע. מפתח מאמרי אדני"ע. מצב	מריה יעקב לנדא	ה' ניסן	תעג
זד	החסידות באה"ק			
זה	ביאורי התניא מהר"ש גרונם	מריה משה אקסלרוד	ו' ניסן	תעד
זו	סדר לימוד התניא	מר ברוך ליטווין	ז' ניסן	תעה
זח	ס' הזכרונות באנגלית	מריה יוסף פליינער	י"ג ניסן	תעו
זח	קוני' לחה"פ. גלגלים בעלי דעה	כללי — פרטי	ערב פסח	תעז
	האותיות בס"ת לקבלת פני מ"צ. מעמד.	מוהרשי"ח קסלמן	ג' אייר	תעה
צט	מעלת חודש אייר			
ק	ר"ת אייר. מרכבה דבר נפרד אבל בטל	מוהרר"י שמוקלערמאן	ג' אייר	תעט
קא	הדפסת הס' באשכנז	מריה דוד בראוומאן	י"ד אייר	תפ
קב	ל"ג בעומר — גל עד, כולל שנים. בעש"ט	כללי — פרטי	י"ב אייר	תפא
קד	סה"מ אידיש. ראי' לשינה בטיק ממתי מדבר		י"ד אייר	תפב
קד	עד ל"ג בעומר לא נהגו כבוד זב"ו	מריה דוד בראוומאן	י"ג אייר	תפג
	אדמו"ר ממריץ להוסיף בהדפסת ספרים,	מריה יעקב כץ	י"ז אייר	תפד
קה	תרומת ראבינסאן			
	נוסח פ"ח: הטעם שמת רשב"י בל"ג	הילולא דרשב"י מוהרשי"ז זיין		תפה
קו	בעומר			
קח	הוראות מהסיפור שבזכרונות	מר ברוך ליטווין	ב' סיון	תסו
קט	להשתדל בעניני תומ"צ בנסיעתו	מוהרשי"ז גורארי	ג' סיון	תסז
קי	י"ט של עצרת ברור כו'	כללי — פרטי	ימי הגבלה	תסח
קיב	כשבאה הצעה מהרבי — השגח"פ			תסט
קיב	ג' דברים צוה אחיתופל כו'	כללי — פרטי	ערח"ש	תצ
קיד	עד מתיו געוואלד ר' אברהם כו'	מריה אברהם קאלשקער	ערח"ש	תצא
	אילו היו חסרים אפי' א' לא נתגלתה השכינה		ערח"ש	תצב
קטו	במ"ת			
	תרומתו להדפסת ה"שדי חמד" עשר כשביל	מריה יוסף ראבינסאן	ט' סיון	תצג
קטו	שתתעשר			
	תרומת הר"י ראבינסאן להדפסת ה"שדי	מריה יעקב כ"ץ	ט' סיון	תצגי
קטז	חמד"			
קיו	ספה"ע לעובר קו התאריך	מריה בצלאל וילשנסקי	ט"ז סיון	תצד
קכב	טעם הרמב"ם ללימוד חכ' האומות	מריה אלתר הילביץ	י"ט סיון	תצה
	ההסתדרות באוסטרליה. נותנים עליו חומרי	מריה איסר קלובגאנט	ד' תמוז	תצו
קכו	המקום כו'			
קכז	מילה גשמית ומילת ערלת הלב	מריה בצלאל וילשנסקי	ד' תמוז	תצז
	לימוד משניות ביאצ"ט. קידוש בעמידה.	מוהרר"ה הבלין	ד' תמוז	תצח
קכח	ביקור הרב הרצג			

קונטרס, מכ' מחנ"י ומכ' ועד המעמד — ג'	מז"ה שלום פויזנר	תצט ו' תמוז
קכט קוין		
קל אגרת מחנ"י בקשר לס' התמונות	מז"ה מרדכי פרלוב	תק ו' תמוז
קלא בענין הנ"ל. עד מתי יחצה העם — עמא דבר ואנ"ש	מוהרש"ז דוכמן	תקא ו' תמוז
קלב סיפור ר"ה מפאריטש ואדה"ז. התחדשות דתורה	מוהרא"א יאלעס	תקב יוד תמוז
קלג פ"י קרבו רודפי זמה כו'. כמה דרגות כנס צמצום. חנוך הנחת תפילין. בריך רחמנא ועוד ענינים בהלכה	מוהרש"י זוין	תקג ט"ז תמוז
קלד מנהגינו כאמירת יה"ר על התפוח בריה בין ברכה לאכילה. המקור לכמקום שבע"ת עומדים כו'		תקד י"ח תמוז
קלט לימוד והוראה מאומנות הרקחות	מז"ה נחום לבקובסקי	תקה כ' תמוז
קמד שיעור נט"י. הפסק בפסד"ו. מקור בריך שמי' קמו דיוקים בל' התניא, לקיום גופ"י כו'	מוהרש"ז לעוויתין	תקו כ"ג תמוז
קנג ס' התמונות	מוהרש"י שמטוב	תקז כ"ד תמוז
קנו הערות לספריו עדות בישראל וקבוצת כתבי אגדה	מז"ה אברהם שטערן	תקה כ"ה תמוז
קסא על משפחת הארנשטיין שניספו בטרבלינקה קסא הדפסת הש"י חמד'	מר מרדכי אונראד	תקיא ב' מניא
קסב ט"ז באב. הגהות על התניא	מוהרר"ה הבלין	תקיב ג' מניא
קסג לעורר ע"ד מצות הציצית. שם הוי' במילוי נ"ד	מז"ה ניסן נעמאנאו	תקיג ד' מניא
קסד הרחקת העצבות. ביהמ"ק הב' והג' הגשמי והרוחני	מוהרד"נ לעסער	תקיד ח' מניא
קסז בהמשך לאגרת תצה	ברוך ליטווין	תקטו י"ג מניא
קעב הטרדה בהו"ל ספרים. הערה בשיחה	מז"ה אלתר הילביץ	תקטז י"ג מניא
קעג שונות. אלול ר"ת דג' קוין	מז"ה ניסן נעמאנאו	תקיז כ"ז מניא
קעד מציצה בפה	מוהרר"ה הבלין	תקיח כ"ז מניא
קעז פתגם אדמור"י: ח"י אלול, הבעש"ט ואדה"ז — חיות באלול	דר. יוסף גרוצהנדלר	תקיט ו' אלול
קפא כרת הגוף או הנפש. המאירי ופרש"י	כללי — פרטי	תקכ י"ג אלול
קפב בקידושין		תקכא
קפג אריסטו. קריאת שמות. נשואי ב' אחים לב' אחיות. ב' גטין	מז"ה ישעי' הורוויץ	תקכב
קפד ע"י תק"ש נמתקין הדינא קשיא של ר"ה.	כללי — פרטי	תקכג כ"א אלול
קפו כשחל בשבת	כללי — פרטי	תקכד כ"ב אלול
קפז תק"ש (תשובה) בשבת (ת"ח) אין תוקעין רק במקדש	כללי — פרטי	תקכה כ"ז אלול
קפז ב' פ"י בריה: תחלה, ראש		

קסז	כנ"ל. ב' הוראות מזה שחל בשבת	כללי — פרטי	תקכו כ"ז אלול
קסח	צמצום אם הוא כפשוטו, אם תלוי בשם		תקכז כ"ז אלול
קסט	צבאות		
קצ	טעמי תורה לא נתגלו ואיך נתגלו לאברהם קצ	מוהרא"א יאלעס	תקכח כ"ח אלול
קצא	בימים האלו גודל האחריות לנצל ההשפעה קצא	כללי — פרטי	תקכט כ"ח אלול
תש"י			
קצב	הוראה מקביעות ר"ה בשבת	כללי — פרטי	תקל ג' תשרי
קצג	ב' ענינים בתורה: שלמע' מהזמן ושבוזמן	מריה יהודה חיסריק	תקלא ו' תשרי
קצד	בחה"ס — שמחה משולשת	מוהרא"א יאלעס	תקלב י"ג תשרי
קצה	סוכה וד"מ מורים על אחדות	כללי — פרטי	תקלג ערחה"ס
	ב' אחים לב' אחיות. הגדתי היום — אל הכהן	מריה ישעי' הורוויץ	תקלד ערחה"ס
קצה	ולא אל המלך		
קצו	שיבוש ביה"ר של תק"ש. ביאור בטה"מ	מר ברוך ליטוויץ	תקלה כ"ז תשרי
קצז	אידיש		
קצח	כשמסירה לספירה וקבורה מופלגים ממיתה קצח	מריה שמואל פלאטקין	תקלו כ"ז תשרי
ר	יארציט — כשיים המיתה לא ידוע. משבת	מוהרי"ז פויזנר	תקלז כ"ח תשרי
רא	בראשית נמשך לכל השנה		
רב	אבטליון ואנטונינוס. בענין הגט דלעיל —	מריה ישעי' הורוויץ	תקלח א' מרחשון
רג	תקכב		
רד	מנהגינו בעשיית מקוה	מריה יעקב לנדא	תקלט ד' מרחשון
רה	זהירות בעשיית מקוה	מריה אשר אברמסון	תקמ ח' מרחשון
רו	איב רבתי. תחלת הבראה. סדר זמנים. בני	מריה יונתן שטייף	תקמא ח' מרחשון
רי	נח		
ריז	המרכז לתרבות דתית. חנוך הדתי	מריה אברהם חן	תקמב ט' מרחשון
ריח	ההגהות שבתנאי. יראה מילתא זוטרתא.	מריה מרדכי דובינסקי	תקמג י"ד מרחשון
ריח	לבושים		
ריח	תפוח ופרי חדש בריה. מאכלי חלב בעיה"כ		תקמד י"ז מרחשון
רט	ושיעור הפסק בסוכה תפלין ציצית וריח		
ריב	לימוד תורת הרבי — נשיא הדור	מריה בצלאל וילשנסקי	תקמה כ"ד מרחשון
ריב	הערות לספרו מצוות השם. תרי"ג מצוות.	מריה יונתן שטייף	תקמו כ"ד מרחשון
ריג	שיתוף, צער בע"ח. ששין רבוא סדרי משנה		
רטו	בענין הגט דלעיל אגרת תקלח	מריה ישעי' הורוויץ	תקמז כ"ז מרחשון
ריח	מנהגינו בעשיית מקוה	מריה אשר אברמסון	תקמזי כ"ט מרחשון
ריח	דיוק פתגם אדמור"ר — חסידות, אריינטראגן	כללי — פרטי	תקמח י"ד כסלו
ריח	סדר כ"ר		
רכא	מעלת השלום וברכת כהנים		תקמחי ט"ז כסלו
רכב	כומגיני זקוקים יותר להפצת דא"ח		תקמט אמצע כסלו
רכב	בשיעור הפסק — הנ"ל אגרת תקמד. בתורה		תקנ ט"ז כסלו
רכג	באונן		
רכג	הערות לס' הגר"א איש הנגלה והנסתר. קרי	מוהרר"י ליינער	תקנא י"ח כסלו
רכד	וכתיב. קבלה. נחשון. צמצום		

תקנב כ"א כסלו	מריה יעקב לגדא	הערות לרשימתו על מנהגינו בעשיית מקוה רכו
תקנב כ"ט כסלו	מרת ח"ד גולדשמיד-גורארי	בית רבקה. נסירת כרם בית אבי רכז
תקנב אור לנר ז'	מוהריי זובער	אופן הנחת המנורה ההטבה וההדלקה רכז
תקנה י"ד טבת	מריה משה גורארי	חנוך הילדים העולים לאה"ק רלא
תקנו ט"ז טבת		הקפות מנהג נביאים. הבאת מנחות. פילא
תקנו ט' שבט	מריה ניסן געמאנאו	בקופא דמחטא רלב
תקנח ח"י שבט		שונות רלה
תקנט כ' שבט	מריה מיכאל ליפסקר	התקשרות ע"י לימוד תורתו וקיום הוראותיו רלו
תקנטי כ"ז שבט		שליחותו למרוקו להתעסק בחנוך רלו
תקס ר"ח אדר	כללי — פרטי	אהבת ישראל רלח
תקסא ר"ח אדר		פתגם הציצ — פעלי דיממא. פי' הפועלים
תקסב ה' אדר	מריה ניסן געמאנאו	עצלים כ"י. לא באנחות הישועה רלט
תקסג י' אדר	מריה אלתר הילביץ	התקשרות ע"י לימוד תורתו והליכה בדרכיו רמא
תקסד י' אדר	מוהריי מיזל	רמז במאמר שליוס ההסתלקות — לשמחת
תקסה י' אדר		נשואין רמב
תקסו י"א אדר	כללי — פרטי	תנחומין. פתגם הציצ — פעלי דיממא. נ"כ
תקסז י"ג אדר	מריה יוסף פליינער	בעבודת יוה"כ רמג
תקסח י"ז אדר	מריה מיכאל ליפסקר	פתגם אדמ"ר: אידישע גשמיות אין רוחניות רמד
תקסט י"ז אדר	מריה בנימין גורודצקי	להושיב ג' ידידים ולעשות כעצתם רמה
תקסטי י"ח אדר		פתגם הציצ: אחד ה' (האיר ב)אברהם עד
תקע כ' אדר		שהתאחדו רמו
תקעא כ' אדר	מריה אלחנן הכהן	תנחומין — אבלים מנחמים זא"י. התקשרות רמח
תקעב כ"ד אדר	מריה בנימין גורודצקי	הסכמתו לנסוע בשליחות למרוקו רמט
תקעג כ"ה אדר		בענין הנ"ל רנ
תקעד כ"ה אדר	כללי — פרטי	חנוך. התקשרות רנא
תקעה כ"ה אדר	כללי — פרטי	גרות להאיר רנא
תקעז כ"ז אדר	מריה ישעי' הורוויץ	חלום וברכת כהנים. עבודת המליח במרסיי רנב
תקעז כ"ז אדר	כללי — פרטי	ובמרוקו רנב
תקעח ג' ניסן	מריה מיכאל ליפסקר	נסיעת הר"מ ליפסקר למרוקו ועבודת הר"ש רנד
תקעח ג' ניסן	מריה בנימין גורודצקי	מטוסוב במרסיי רנד
תקעט י"ד ניסן	כללי — פרטי	ב' ניסן — יום הילולא דאדני'ע והכתרת רנה
תקפ י"ד ניסן	כללי — פרטי	אדמ"ר מוהריי"צ רנה
תקפא י"א ניסן		חיל שר ופקיד שבכ"א. האוצר נמסר לחיל רנו
		ב' ניסן הראשון, למי' בניסן נבה"ע, בשבת רנח
		קבלת הנשיאות. כהן שא"ל בת זוג רס
		חסידות פעלה — ניט עלנט. רבי — ממוצע רסב
		המחבר רסב
		השליחות למרוקו, זריות רסג
		בענין הנ"ל, רבנות — צאלער רסד
		החיל מוסר נפשו למפקד, נשיא הדור, ומנצח רסה
		כל יחיד — רבים, שבכחו להחיות רבים רסז
		מתנה לחתן וכלה רסח

רסט	אכלים מנחמים זאיז, התקשרות	מריה נתן גורארי	תקפב י"ב ניסן
	ימים אלו צריך להתעלות במילוי רצון	כללי — פרטי	תקפג י"ב ניסן
ער	אדמו"ר	מוהר"ש קאליש	תקפד אחיד ניסן
רעא	מוסג'ס קונ' לזהר'ם. האומר שמועה בשם		
רעב	אומרה כר	כללי — פרטי	תקפה אחיד ניסן
רעג	כנ"ל. יהושע ומשה. עשיית מקוה	מריה בנימין גורודצקי	תקפה' ג' חוהמ"ס
	נשאר על משמרתו. שליחות הר"מ ליפסקר		
	ורבנות צאלער	מוהר"מ פלדמן	תקפו כ"ה ניסן
ערה	מילת גר שאביו ישראל. הנוסח למול את		
רעז	הגרים	מריה שלמה מטוסוב	תקפז כ"ה ניסן
רעח	שליחותו במרסיי	מר משה מנוחין	תקפח כ"ז ניסן
רעט	יחוסו בקודש	מוהר"צ ליכרמן	תקפט ב' אייר
	קודם ההליכה עה"צ אין אוכלין אבל שותים		תקצ ג' אייר
רפ	אתרוג קלבריה, משמני הארץ — איטליא		
רפא	של יון	מוהר"א איינבינדער	תקצא ג' אייר
רפב	התקשרות		תקצב ד' אייר
רפג	לעמוד בנסיון אפשר יותר לאחר ההסתלקות	מוהר"ש'ג ששונקין	תקצג ו' אייר
רפד	קירוב תל' ללימוד דא"ח	מוהר"ש'ז דוכמן	תקצד ח' אייר
רפז	קראתי ס"ג בשבילי. רשימותי		תקצה ח' אייר
רפו	מניעת ההתרגשות. אדמו"ר דורש עבודה	מוהר"א"ח	תקצז י"ד אייר
רפז	הנהגת יום הולדת	כללי — פרטי	תקצח י"ד אייר
	ספירת העומר מלמדת על יוקר הזמן		
רפח	עיבור ט"ח, ט' כחות, ט' דאצ"י. הבחנה		
רפז	לשליש — ג"ח מההסתלקות		
רצא	לזכות בקונ' את הרבים באופן המתאים	אחרי י"ד אייר	תקצט אחרי י"ד אייר
רצב	ביאור שייכות ענין ההבחנה הנ"ל להסתלקות	כללי — פרטי	תרא פסח שני
רצג	ל"ג בעומר — ג"ל. פסקו מלמות. רשב"י		
	גילה רזין הכנה למשיח		
רצד	משה קיים פו"ר. פירש קודם מ"ת. שיטת		תרב פסח שני
רצה	הזהר והש"ס		
רצו	בליג בעומר פתח ר"ש צינור פני התר		תרג פסח שני
רצז	שליחות אדמו"ר		תרד ט"ז אייר
רצז	יוקר הגוף. לשמוע לקול הרופא		תרה י"ז אייר
רצח	הקביה מרפא ע"י שליח — הרופא		תרו י"ז אייר
רצט	שליחות הר"מ ליפסקר למרוקו והרש"ז	מריה בנימין גורודצקי	תרו ח"י אייר
רצט	טאובל למרסיי		
רצט	בית גשמי ורוחני		
ש	עלי לאה"ק	הילולא דרשב"י	תרח הילולא דרשב"י
שא	מבן כ"ה לצבוא צבא		תרט כ"א אייר
שב	התעסקות בביהכ"נ ושיעור הלימוד		תרי כ"ב אייר
שג	תנחומים לפטירת אחות — ר"ת אפוד חשן	מוהר"א יאלעס	תריא כ"ג אייר
	ת"ת ומל'		תריב כ"ה אייר

הס'ת ששלח אדמור'ר לכפ'ח — לאות זכרון	תריג כ"ה אייר	
כ"ר. ע"ש אחר חצות	תריד ער"ח סיון	כללי — פרטי
כמה ענינים בתורה: מצות והגית, ידיעת התר	תרטו ער"ח סיון	מור"ה אברהם פריז
חכ' מתקשראן בקוב'ה. לימוד תורת הנשיא	תרטז ר"ח סיון	מוהר"מ זילברשטרום
קבלת הנשיאות	תריז ר"ח סיון	מורש"נ ששונקין
שיעורי הכשרה פדגוגית	תריח א' סיון	ת"ת ושיבה לוד
חיזוק היהדות והפצת דא"ח	תריח"י ר"ח סיון	
חנוך ילדי תימן	תריט ב' סיון	מוהרמ"ז גרינגלאס
עז כנמר כ"ר. יר"ת ויר"ע	תרכ ג' סיון	מור"ה בנימין גורודצקי
שטפון בויניפעג. עזרה רוחנית	תרכ"י ערחה"ש	מור"ה בנימין גורודצקי
אכן הפנה לעבודתנו באפריקה	תרכא י"ג סיון	
ירידתו באר"ע לירידת ארד עמך	תרכב י"ג סיון	מוהרמ"י גודמן
ביקורו במרוקו להעמיד העבודה	תרכג ט"ז סיון	מוהריש"ז סרברנסקי
ברכת אדמור'ר מוהרי"צ נ"ע	תרכד ט"ב סיון	כללי — פרטי
הערות לספרו ר"י בעש"ט	תרכה י"ט סיון	
הרחבת הישיבה בשעפערטאן	תרכז י"ט סיון	מר משה פראגער
התקשרות	תרכז י"ט סיון	
אשה שסכנה לה שתתעבר	תרכח י"ט סיון	
התענינות במצב היהדות והחנוך במחנות	תרכז י"ט סיון	
צדיקא דאתפטר אשתכח כ"ר	תרכח י"ט סיון	
רפואת הקב"ה ע"י שליח — רופא	תרכח י"ט סיון	
הזמנה לאספה בדבר המליח	תרכט כ' סיון	
שיעורי לימוד בכפר חב"ד. מנהגינו בעשיית מקוה	תרל כ"א סיון	מוהרש"ז גרליק
מכתבי אדמור'ר. שליחותו	תרלא כ"ב סיון	מוהר"צ שמטוב
זמני נישואין. תפילין דר"ת	תרלב כ"ב סיון	
ועד למען מליח ומחנ"י	תרלג ער"ח תמוז	כללי — פרטי
חנוך הילדים העולים לאה"ק והנוער בארה"ב	תרלד ער"ח תמוז	ועידה ארצית אגו"י
פרטי מצב עבודתו במרוקו	תרלד"י אר"ח תמוז	מור"ה מיכאל ליפסקער
מעלת נשיא על שאר התוארים. כמה סוגים שלא מנהגינו במפסיר שר"ח מנ"א	תרלה ג' תמוז	
י"ב תמוז — כל אשר בשם ישראל יכונה.	תרלו ג' תמוז	כללי-פרטי
נשיא	תרלז ג' תמוז	
בנסיעתו יפעול בחיזוק היהדות. קביעות	תרלח ג' תמוז	
שיעורי לימוד	תרלט ג' תמוז	
בן עשרים שנה	תרמ ז' תמוז	
רגש אחריות — אחר ההסתלקות. כהנים	תרמא י"א תמוז	
לימוד אנגלית. פתגם אדמור'ר: פערד צו דער קאריטע	תרמב י"ד תמוז	מוהרר"ב טולידנו
זריזות. חנוך במרוקו. צדקה בלילה	תרמג י"ט תמוז	מר ברוך ליטווין
יכולת היחיד לפעול על הצבור. תמיכת המליח ומחנ"י		
שמ		

תרמד כ' תמוז	לימוד תורת אדמו"ר ואמירת קפיטל ע"א	שמב
תרמה כ"א תמוז	מורה לת"ת וקניית בית	שמג
תרמו כ"א תמוז	יוקר הגוף. נאות דשא	שדמ
תרמז כ"א תמוז	הצלת הילדים באה"ק	שמה
תרמח כ"א תמוז	פאה נכרית	שמו
תרמט כ"ה תמוז	התקשרות. שיעורי חת"ת	שמז
תרנ כ"ה תמוז	הנהגת יום הודלת. בן כ' — מוחין דאבא.	
תרנא כ"ז תמוז	תפילין דר"ת	שמח
תרנב כ"ח תמוז	לא להעלים שהכותב מחב"ד. הפעולות	
תרנג ער"ח מנ"א	מתפתחות	שמט
תרנד ב' מנ"א	מאמרי בר מצוה — נעשה אדם	שנ
תרנה ג' מנ"א	ההערכה למליח ומחנ"י לא ע"י מגרעת	
תרנו ג' מנ"א	במעמד ולא יכבידו ע"ע	שנא
תרנז ג' מנ"א	פתגם אדה"א"מ: צווי נפה"א. ע"י התקשרות	
תרנח ג' מנ"א	אינו בודד	שנב
תרנס ג' מנ"א	הכל בחדש ורחמים, אצל מרה שחורה	שנג
תרנז ג' מנ"א	עבודת ש"כ. אוסף כספים וקב"ע לתורה	שנד
תרנז ג' מנ"א	הס' קובץ ליקוטי דינים. שיטת ההתבדלות	
תרנח ג' מנ"א	ושיטת חב"ד	שנה
תרנס ג' מנ"א	לימוד תורת אדמו"ר ואמירת קפיטל ע"א	שנו
תרנס ג' מנ"א	נסיעה למרוקו או אוסטרליה להמשיך	
תרס ג' מנ"א	העבודה	שנח
תרסא ה' מנ"א	צדקה לפני הדה"נ לקופת רמבע"נ	שנט
תרסב ה' מנ"א	התענגתי שיסדו ועד להחזקת הנ"ל	שס
תרסג ו' מנ"א	כמה אופנים בהתקשרות	שסא
תרסד ו' מנ"א	בן כ"ד לכל הדיעות נשלמים ימי הנערות	שסב
תרסה ו' מנ"א	אז מ'קען גיין אויפן רבי'נס אחריות	שסג
תרסו ז' מנ"א	טראכט גוט וועט זיין גוט	שסג
תרסז י"א מנ"א	בדיקת הזרע לאחר התשמיש	שסד
תרסח י"א מנ"א	ברכת אדמו"ר. קפיטל ע"א	שסה
תרסט י"א מנ"א	חלב עכ"ם. מרה שחורה.	שסו
עחר י"א מנ"א	לפעול עם הזולת לא לשכוח על עצמו	שסז
תרעא י"ג מנ"א	ברכה לקשה"ת וחתונה. קפיטל ע"א	שסח
תרעב י"ג מנ"א	בן כ"ה לצבוא צבא	שסט
תרעג י"ג מנ"א	ניצול מרה שחורה להתמדה בלימוד. ביה"ס	
עדרת י"ד מנ"א	וביהכ"נס בשיקגו	שע
תרעה ט"ז מנ"א	אונזערע זיכורית — בעסער ווי זייערע	
תרעז ט"ז מנ"א	עידית	שעא
תרעז י"ז מנ"א	משרת ש"כ בעיר שלא יהי' מנין לקדיש	שעב
תרעז י"ז מנ"א	טראכט גוט וועט זיין גוט	שעג
תרעז י"ז מנ"א	נס שנעשה לרבו. אסור נגיעה	שעד
תרעז י"ז מנ"א	באספתם ידונו בחזק התורה והיהדות וחנוך	שעה
מוהר"ם ז. שוסטרמן	מוהר"ש סרברנסקי	מוהר"י גוראקוו
מורה יעקב גריפעל	מוהר"מ גרינגלאס	מוהר"ש לויטין
כללי-פרטי	מוהר"מ ז' מנ"א	מוהר"א'ל הבר
כללי-פרטי	מוהר"ה סעדיה ליכרוב	מוהר"ש' העכט
כללי-פרטי	ועד מליח מחנ"י וקה"ת	מוהר"ח'מ מינקוביץ
כללי-פרטי	ועד מליח מחנ"י וקה"ת	מורה אברהם פריז
	מוהר"ש' לויטין	מהורא"ד
	ברוך ליטוין	מהר"ר'ב טולידאנו
	מוהר"א'ל הבר	
	מוהר"ש' העכט	
	מוהר"ח'מ מינקוביץ	
	מורה אברהם פריז	
	מהורא"ד	
	מהר"ר'ב טולידאנו	

תועה י"ח מנ"א	הנהלת תורת אמת	את כל מיני תבואתה — שמורה וד"מ	שעו
תועה י"ח מנ"א	מו"ה סעדי ליברוב	התקשרות ע"י מעמד	שעז
תרפא י"ח מנ"א	מו"ה מיכאל טייטלבוים	ספרים הנדפסים והפצת המעינות באשכנז	שעח
תרפא י"ח מנ"א		כמה אופנים בהתקשרות. ע"י תמיכת המוסדות	שעט
תרפב י"ח מנ"א		לימוד תורת אדמו"ר כלי לבריאות ופרנסה	שפא
תרפג כ"א מנ"א		דרישות שצ"ל לתמים. עצה לשידוך	שפב
תרפד כ"א מנ"א	מוהרי"י רסקין	זכרונות מהרלוי"צ — אבי כאד"ש ושופר שלו	שפב
תרפה כ"א מנ"א	מו"ה אברהם פריז	תמיכת מליח מחנ"י וקה"ת לא שולל עסק בחנוך	שפג
תרפו כ"א מנ"א	מוהרי"י	עולמות אין מספר. זמן נברא	שפד
תרפו כ"א מנ"א	מו"ה דובער חסקינד	כח"י דא"ח בירושלים	שפה
תרפת כ"א מנ"א		עצה וכרכה להריון. בטחון והתקשרות	שפו
תרפט כ"ג מנ"א	מו"ה דוד הלמן	להשפיע על זולתו לטובה	שפח
תרצ כ"ג מנ"א		התקשרות ע"י לימוד תורתו כלי ממשיך ברכה	שפט
תרצא כ"ג מנ"א	מוהרד"מ שולמן	ראשית התהוות וחידוש ישנות. מכח א"ס	שפט
תרצב כ"ד מנ"א	מוהרש"ד רייטשיק	נתהווה גבול עבודת שליחותו	שצא
תרצג כ"ז מנ"א	מוהרש"ז גרליק	מינויי אדמו"ר בכפר חב"ד. מנהגיו בעשיית מקוה	שצג
תרצד כ"ז מנ"א	מוהרש"ח קסלמן	בטחון. לימוד תורת אדמו"ר. פתגמי רבותינו	שצד
תרצה כ"ז מנ"א	מו"ה שלמה מטוסוב	שליחותו למרוקו	שצז
תרצז כ"ז מנ"א		יארמולקע גם בעת השינה	שצז
תרצז כ"ז מנ"א		יוקר הגוף. התלמידות הנוסעות לאמריקה	שצח
תרצח כ"ז מנ"א	מו"ה אברהם פריז	תומכי מליח מחנ"י וקה"ת	שצט
תרצט כ"ז מנ"א	מו"ה ברוך פריז	רשימת מאמרים שאצלו	שצט
תש כ"ח מנ"א		בטחון. בחינת הזרע. ניצול מרה שחורה	תא
תשא כ"ח מנ"א	מו"ה גרשון חן	להתמדה	תא
תשב ג' אלול	מו"ה מיכאל טייטלבוים	כתיבת מצב אנ"ש באה"ק. טהרת נדה כמ"ח	תב
תשג ג' אלול	מו"ה מאיר אביחצירא	העתקה לארה"ב. הס' הנדפסים באשכנז	תג
תשד ד' אלול	מוהרש"ז דוכמן	התקשרות לאדמו"ר ע"י לימוד תורתו	תד
תשה ד' אלול		רשימותיו	תו
תשו ד' אלול	מוהרי"א גולדין	בן חמש למקרא — פני התורה	תז
תשז ח' אלול	מו"ה מרדכי ביסטריצקי	תמיכת המוסדות. התקשרות	תח
תשח ח' אלול		הכנסת כלה	תט
תשט ט' אלול	מוהריש"ז סרברנסקי	ש"ב. שיעורי חת"ת	תי
תשי ח' אלול	מוהרד"מ ליברמן	מילוי תפקידים באוסטרליה	תיא
תשיא ט' אלול		עבודתו בביהכ"נ שלו	תיג
תשיב ט' אלול		פתגם אדמו"ר: מאכן פון איי אה"ק	תיד
		צדקה לקופת רמבעה"נ לפני הדה"נ	תטו

תשיג ט' אלול	קביע בתורת אדמו"ר. צרות-חסידים	תטו
תשיד ט' אלול	הנהגת יום הולדת	תיז
תשטו י"א אלול	נחיצות לימוד החסידות	תיח
תשטז י"א אלול	חסיד צריך להרגיש שהרבי עמו. בטחון	תיט
תשין י"א אלול	ילמדו תורת אדמו"ר ואח"כ יתייעצו	תכ
תשיח י"א אלול	קביע בתורת אדמו"ר בתו"ת	תכא
תשיט י"א אלול	פ"נ. התקשרות ע"י השפעה על אחרים	תכא
תשכ י"א אלול	ב' אופנים בנתינת צדקה. עשר בשביל שתתעשר	תכג
תשכא י"ב אלול	שמח אני לעשות טובה	תכה
תשכב י"ב אלול	מגבית לבית רבקה	תכו
תשכג י"ב אלול	נתינה — פירוש קבלה. שליחות למרוקו	תכו
תשכד י"ב אלול	כלים טבעיים לפרנסה. מסחר אתרוגים	תכז
תשכה י"ב אלול	ברכה לנשואין. טבעת של זהב על האצבע	תכח
תשכו י"ב אלול	שליחותו למרוקו	תכט
תשכז י"ב אלול	תרומתו. שיעורי חת"ת. השפעה על זולתו	תל
תשכח י"ג אלול	פרשת ח"י אלול	תלא
תשכט י"ג אלול	ח"י אלול — חיות באלול; חיות בעבודת אני לדודי ודודי לי	תלג
תשל י"ד אלול	לימוד בישיבה אינו עושהו לרב אלא שיהי שייך ליהדות	תלה
תשלא ט"ז אלול	צורת אות צדיק	תלו
תשלב ט"ז אלול	שלום בין איש לאשתו. אלול — מלך בשדה	תלח
תשלג ט"ז אלול	העתקה. לימוד אומנות. ס' החסידות	תמ
תשלד ט"ז אלול	הקביה מרפא ע"י הרופא	תמא
תשלה ט"ז אלול	אלול מלך בשדה	תמג
תשלו י"ז אלול	מברק חזוק	תמה
תשלז י"ז אלול	קבלת עול. התקשרות. שליחות	תמו
תשלח י"ז אלול	י"ב חודש שייכות מיוחדת לזה שנסתלק	תמח
תשלט י"ז אלול	ברכה לנאסרים	תמט
תשמ י"ז אלול	שלום בין יצ"ט ליצה"ר ע"י שמנצחו	תנ
תשמא י"ז אלול	שליח צבור אין מונע מענין פרנסה	תנא
תשמב י"ז אלול	בטחון. צדקה לקופת רמבע"ג	תנב
תשמג י"ז אלול	ברכה כמו גשם צ"ל זריעה	תנד
תשדמ י"ז אלול	יעשו כתה מנערות	תנה
תשמה י"ז אלול	לומד מכל אדם. ביאת משיח. א"י אינה גאולה. הזכרה עה"צ אינו כמדבר אל המתים	תנו
תשמו י"ז אלול	אפי"ש רק ו' שלא התפללו יתפלל כל אבל לפני העמוד	תנט
תשמו י"ז אלול	הלימוד בתו"ת כהל אביב	תס
תשמח י"ז אלול	ע"י התקשרות לנשיא נמצאים כל הכחות	תסא
תשמט ח"י אלול	חשבון משנה העברה. צדקה גשמית ורוחנית	תסב
	בלניצקי. מוצקין. נמנוב	
	מ"ה יוסף גולדברג	
	מ"ה יעקב כ"ץ	
	מוהרש"י זיין	
	מ"ה סעד' ליברוב	
	מ"ה שלמה מטוסוב	
	הנ"ל	
	מ"ה דוד שטרספלד	
	כללי-פרטי	
	מוהר"א פרידמן	
	כינוס חסידי חב"ד לוד	
	מ"ה ניסן נעמענאו	
	מוהרי"א פליסקין	
	מוהר"מ מינקוביץ	
	כללי	

תשנ	חיי אלול	כללי	כניל	תסד
תשנא	א' דסליחות	תלמידי הישיבות	בחדש תשרי להוסיף בעבודה עם עצמו	תסו
תשנב	א' דסליחות		והזולת	תסח
תשנג	ג' דסליחות	כללי-פרטי	פ' נצבים לפני ר"ה. דברי הה"מ לאדה"ז	תסט
תשנד	כ"ד אלול	מוהרש"ד נאטיק	חלוקת הש"ס. כ"א צריך ללמוד מסכת בשנה	תעא
תשנה	כ"ד אלול		לא ללכת לאוניברסיטה	תעב
תשנו	כ"ד אלול		חנוך הבנים בישיבתינו	תעה
תשנז	כ"ד אלול	מוהרר"ש ברוק	כח האומן בכתי"ק	תעו
תשנח	כ"ד אלול	מוהרר"ב טולידנו	הפצת התורה במרוקו	תעז
תשנט	כ"ה אלול	מ"ה מאיר אביחצירא	בריאת העולם ברישא חשוכא התפקיד —	תעח
תשס	כ"ה אלול	מוהרי"א הרצוג	ב' סברות בשי"ס בזמן — המשך או מפסקי.	תפ
תשסא	כ"ה אלול	מוהריש"ז סרברנסקי	יום ולילה	תפא
תשסב	כ"ה אלול	מוהרש"י זיין	הישיבה בשעפערטאן. תוקף המשלח	תפב
תשסג	כ"ז אלול		עליית פליטי אנ"ש לאה"ק	תפג
תשסד	כ"ז אלול		הנהגת יום הולדת	תפד
תשסה	שלהי אלול	מוהרא"ח נאה	מנהג חסידים בנטי	תפה
		כללי-פרטי	קבלת הנשיאות. שליחות למרוקו	

אגרות קודש

אדמו"ר שליט"א

– כרך שלישי –

תו

[ח' תשרי תש"ט]

שטולמן

אשר קבלת מכתבו. ואביע ת"ח בשם המל"ח ובשמי, בעד הערכתו את עבודת המל"ח בתוארים נעלים כמו אלו אשר במכ', אשר זה מעודד ומחזק את הרוח. חיזוק הנחוץ ביותר בזמן האחרון, כאשר המניעות ועכובים לעבודה ע"פ תכנית המל"ח הולכים רבים וגדלים, המסייעים הולכים נחלשים ומתמעטים, ותכנית העבודה הולכת וגדלה מחדש לחדש ומשבוע לשבוע, מבלי כל אפשריות להקטינה אם לא ע"ח קרבנות (ברוח ובמילא גם בגוף) של קהל אלו הנעזרים ע"י המל"ח, אשר אחריות כזו א"א לקחת אותה ע"ע.

ובחמשך למשל הנאה שבמכתבו, להפצת האטום והאנרגיא העצומה המשתחררת עי"ז:

בטח ידוע לו שבענין הנ"ל – מחשאלות העקריות שעמדו בפני אנשי המדע, ושבפתרוןם ה"י תלוי הצלחת כל הדבר היו:

1) chain process היינו שבענינים הרצויים אפשר יהי להגיע לזה שחלקי אטום הראשונים הנפצצים ע"י המכונה יפוצצו מספר אטומים אחרים שהם יפוצצו מספר אטומים יותר גדול היינו שהאנרגיא תלך חלוך וגדול.

תו

מנכת"ק, עכור המזכיר שיעתיקו במכונת כתיבה באנגלית. התאריך, בסופס האנגלי, הוא אוקטובר 11 1948.

שטולמן: אגרת נוספת אליו – לעיל ח"א קסח.

א

2) בענינים אי רצוים אפשר יהי לסדר שמספר אטומים הנפצצים ילך חלוד וחסר.

3) שההוצאות (בארנגיא ובממון) בהפצצת האטום תהי קטנה ביחס להכנסה ע"י האנגיא שמתחררת ע"י ההפצצה. כיון שתכלית כל הנסיונות והעבודה במקצוע הי לא לשם טיאוריא בלבד כ"א כדי לנצל אותם בחיים, וכדי לעשות עי"ז את החיים זכים ויפים יותר.

והנמשל בטח אין צריך ביאור לדכוותי.

עוה"פ אאחל לו ולכב"ב שי חוגמח"ט ואשר בשנה הבע"ל תגדל גם היכולת שלו וגם הרצון שלו לנצל כוחותיו בדרך אשר הותווה בשביל כל עם ישראל מיום עמדס על ה"ס, היא דרך התומ"צ ובפרט בשדה חנוך הכשר ותקוים הברכה אשר ברכו כ"ק מו"ח אד"ש.

תז

ב"ה, ח' תשרי, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"מ שי זעליוואנסקי

שלום וברכה!

במענה על שאלתו הלכה למעשה מהו דין חוטי ציצית העשויים ע"י ישראל לשמה אבל ע"י מכונה (מאשין).

הנה מחלוקת האחרונים היא בזה ורבו המתירים, אף שלא נעלם ממנו דעת הדברי חיים בשו"ת חאו"ח ח"ב ס"א וסייעת האוסרים.

ושאלתי את פי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בנוגע למעשה בפועל. וא"ל אשר בשנות המלחמה האי (תרע"ח-ח) בבוא הפליטים לפנים רוסיא, שלח כ"ק אדנ"ע שלוחים מיוחדים לפאבריק של גינבורג ועשו שם חוטי ציצית במאשין, ומעשה רב.

חז

מהעתק המזכירות.

בשנות . . רוסיא: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרשי"ב נ"ע מבוא לחי"ה ע' 6 ואילך.

כמובן כהנ"ל הוא בנוגע לענין לשמה, אבל צריך שלא יהי' חשש תערובת פשתן ובכלל מין אחר.

החותם בברכת חתימה וגמח"ט לו ולכל החבורה תי'

הרב מנחם שניאורסאהן

תח

[עשיית תש"ט]

ב"ה,

בברכת חתימה וגמח"ט והצלחה בגו"ר

מנחם מ. שניאורסאהן

נ. ב. מש"כ במכתבו א) שלכאורה בשהיחווה"א ספ"ז (ע' 168 שורה יו"ד) צ"ל "שמדריגת", ח"ו – כן ציינתי ג"כ בהערותי לתניא – והוספתי שכן צ"ל ג"כ, לכאורה, שם שורה י"א. – וחבירו בזה קשה, כי גכתי"ק אינו, וקטע זה נדפס לראשונה בתניא תר"ס, וכנראה מהקדמת המגיד, מהעתקה. משא"כ שם (פח, ע"ב שורה ג' מלמטה) שני"ל שצ"ל "ממדריגת" – מצאתי אח"כ שכן חגי' ג"כ ר' אשר שו"ב על התניא שלו (נמצא אצל הרב קאזארנאווסקי – חתנו).

ב) אחד בחילופי אתוון ועד – ציינתי, ופירשתי לפענ"ד – בקונט' יב תמוז ע' 6, ובקובץ ליובאוויטש (חוברת הנמצאת בדפוס).

ג) שכל ידיעתנו באלקות הוא בשלילה – ידועה מחלוקת חוקרי

תח

נדפסה בלקיטש חייט ע' 440 והוגהה ע"פ העתק המזכירות (גוכתיק). והוא כרטיס ברכת שנה טובה, אל הי"ד שניאור זלמן שניאורסאהן.

חיו: - חסר ואי.

מהעתקה: ראה גם לקרא מהדו"ק ע' תעב"ג.

בקוני י"ב תמוז: סטה"מ התשי"ח ע' 242.

ובקובץ ליובאוויטש: חוברת יא, שנעתקה לעיל ח"ב אגרת רכ.

חוברת הנמצאת בדפוס: ונדפסה בקיץ תשי"ט, ונכללה בה גם אגרת שנכתבה בג' דחנוכה תשי"ט (ראה

לקמן בהערות לאגרות תכט. תקד). אף שתאריך החוברת הוא י"ט כסלו – ט' אדר תשי"ז (ראה בהערה לאגרת

י"ט דלעיל ח"ב).

ישראל (וגם חוקרי או"ה) בזה, אם תוארי השי"ת הם שליליים או גם חיוביים, ופס"ד תורת החב"ד ששניהם יש להם מקום ועוד בה שלישי-שלילה מוחלטת. ויעוין בזה לקו"ת ביאור לד"ה פקודי, ד"ה לך לך תרס"ו, תקעו עת"ר, פב"פ תרצ"ג, ועוד. וכ"ז רק בנוגע למח', אבל נתפס איחו ברעו"ד – ראה ד"ה לך הנ"ל.

תט

ב"ה, ט' תשרי, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהורש"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכ' מכ"ה אלול.

(א) איך נוהגין כשניעור כל הלילה באמירת ברכות ענט"י ואלקי נשמה – הוראה לרבים שא"א וכמש"כ בס' אדה"ז. ומובן שאפשר לשמוע ממי שישן (הוראה בחשאי – לאומרים. כן שמעתי מכ"ק מו"ח אד"ש).

(ב) אם קורין בתורה כשמתפללים בצבור אף אם כבר שמעו קרה"ת – מעולם לא שמעתי ולא ראיתי שינהגו כן.

מוסג"פ ג' מאמרי דא"ח וחוא לזכות בהם את הרבים.

בברכת גמח"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

חט

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 276 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

תי

ב"ה, ט' תשרי, תש"ט

הרה"ג ורה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

במכ' מכ"ד אלול, במענה על שאלתו לענין אמירת הקהל זכרנו כו' ובספר בעת חזרת הש"ץ.

מנהגו מאושר ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בפירוש שחקהל חוזרים וכתוב וחתום ובספר וגם בשו"ט.

ומש"כ שיש חוזרים ג"כ זכרנו ומי כמוך ונ"ל שכן צריך להיות כי מה טעם לחלק בינם ובין וכתוב כו'.

שמעתי ע"ד מנהגו זה ומעולם תמיהני על חזרת מי כמוך כי הלא אין זה בקשת רחמים כ"א ספור שבחו של מקום.

ומה שאין מנהגנו לחזור זכרנו נ"ל הטעם כי הרי בקשת זכרנו לחיים היא בקשת דבר מועט ולכן אין אומרים זה הקהל לאחר שכבר אמרו וכתוב לחיים טובים משא"כ הש"ץ שאמר וכתוב כו' כדי שתהא תפלתו שגורה בפיו.

בענין שלוח למחנם מעניני אוצר החסידים והמל"ח יודיעני כמה עקז' לשלח מכאו"א.

זה מכבר שאלתי אם נמצאו תח"י מביאורי הרש"ג עסטערמאן על התניא (ע"מ להחזיר) ולא קבלתי מענה ברור.

ואסיים בברכת חוגמח"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

חי

מהעתק המזכירות

מכבר שאלתי: ראה לעיל ח"ב אגרות קצא. ר"ח. שבא. שלו. לקמן ת"ח. תעד. תרצג.

תיא

ב"ה, ערב יום הכיפורים, ה'תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

קבלתי ברכתו לשנה הבע"ל וכל המברך יתברך בתוספתו של הקב"ה המרובה על העיקר. זה מכבר רציתי לעוררו על הענין דלקמן, ואשתמש בהזדמנות זו, ובפרט שהימים ימי עת רצון למעלה וגם למטה.

רבים במאד המשתדלים לעשות זכרון נצח באופן המתאים לקרוביהם שנפטרו ולהבדיל לאורך ימים ושנים טובות גם לעצמם או לקרוביהם שבחיים, וכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א הראה ג"כ גודל ערך הענין במה שעשה כנ"ל בהדפסתו לזכות הנ"ל כמה ספרי חסידות וציווה להורות בשער הספר שנדפס על ידו לזכות פב"פ, כמו שבטח ראה בספרי תורת שמואל שנמצאו ג"כ בפאריז, ואחריו החזיקו במנהג זה כמה מאנ"ש.

ובזה הנני להציע לפניו, בהסכמת כ"ק מו"ח אד"ש שגם הוא יקח ע"ע הוצאת הדפסת איזה ספר מספרי חסידות המוכנים עתה לדפוס לזכר נשמת הוריו ז"ל וגודל הזכות וגודל הנחת רוח להנשמות שהוא צ"ל ממלא מקומם ועושה עבודתם בעניני התוהמ"צ בודאי אין צריך ביאור ופירוש לדכוותי.

מכינים עתה לדפוס א) ספר הצ"צ על שמות ח"א. ב) ספר מאמרי כ"ק מו"ח אד"ש משנת תש"ד-תש"ה. ג) המשך ר"ה תש"ח.

הוצאת הדפוס יוכל לשלם במשך איזה חדשים אם קשה עליו הדבר לעשותו בבת אחת, ובלבד שנהי' בטוחים שלזמנים הקבועים יתקבלו הסכומים המתאימים.

ההוצאות לערך הם: של א' או ב' הנ"ל (ואחרי הביא בחשבון שחלק ההוצאה יתקבל ע"י מכירת הספרים) שני אלפים דולר; של ג' אלף דולר.

תיא

נדפסה בלקי"ש חכ"ג ע' 425 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

אפשר אשר בקראו סכומים הנ"ל יתמה על אשר הנני מציע לו לתת סכום זה, אבל בטוח אני כאשר יתבונן במעט עכ"פ ובהביאו בחשבון אשר זהו לעילוי נשמות הנ"ל והיחס מצדו אשר צ"ל אליהם הנה בחפץ ורצון פנימי יקבל אחת מהצעות הנ"ל ויודיע מזה תיכף ומיד לכ"ק מו"ח אד"ש.

און צום נייעם יאהר אז מען באווייזט דעם אויבערשטן א ברייטן שטעל און מען הויבט אן אין א זאך פון תורה ומצות ובפרט פון פנימיות התורה גייט שוין אזוי דער גאנצער יאהר בגשמיות וברוחניות

הרב מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ קונטרס האחרון שהו"ל.

תיב

ב"ה, כ"ט תשרי, תש"ט

הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורא"א שי

נודעתי מהאסון אשר קרה בפטירת אמו תנצב"ה והמקום ינחם אותו בתוך אבלי ציון וירושלים.

ע"פ בקשתו ונוסף למה ששלחתי לו בחוהמ"ס (ע"מ להחזיר) הנני להודיע כאן עוד איזה הנהגות שע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

תיב

מהעסק המזכירות.

מהורא"א: אקטורד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב רכה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תכב. תס. איזה הנהגות. . אדמו"ר: רובם מיוסדים על אגרת נתיחם אבליים, שכתב לו כ"ק חותנו אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע בעת האבלות על אביו הרה"ג הרה"ח המקובל וכו' ר' לוי יצחק ע"ה שניאורסאהן (ראה גם לקמן אגרת עדרת).

באותה שעה שהה כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע בבית הבראה במוריסטאון, ולא הודיעו לו ע"ד הפטירה עד אחר עבוד השבעה.

האגרת עדיין לא נדפסה ומועתקת בזה.

ב"ה ד' ד' אלול תשי"ד

חתני יקירי וחביבי הרה"ג הרה"ח מוהרי"ר מנחם מענדל שליט"א

זה עתה נודעתי מהאסון הנורא אשר קרה בפטירת ש"ב מחותני כבוד אביך הרה"ח והרה"ג תנצב"ה והנני משתתף בצערך הגדול, המקום ינחם אותך בתוך אבלי ציון וירושלים. שמעתי מהחסיד ר' יחיאל היילפערין שהוא חי' מהיושבים בליובאוויטש בשנת תרמ"ג שנת

אין קורעין הט"ק. הזכרת נשמות כנוסח שבתו"א גם בשנה הא'. אין לצאת מביהכ"נ אבל לומר באופן שלא יהי' ניכר. מפטיר כל י"א חדש. לעלות לתורה בכל עת מצוא. בש"ק – בבוקר וגם למנחה. אל מלא רחמים – לא בשנה הא'. להיות הקורא בתורה. משניות על הסדר. פכ"ד ומקואות אחר כל תפלה – במשך הל'. אח"כ רק ד' משניות נשמה. קדישים: קודם התפלה, לברכו, אחר שמו"ע. ובלצ"ג, שש"י, קוה, עלינו, תהלים, משניות. – קודם שמו"ע דמנחה ואחרי, ואחרי עלינו. משניות. – לברכו דמערב, קודם שמו"ע ואחרי, אחרי עלינו, משניות.

וב"ב יקויים היעוד והקיצו ורננו שוכני עפר אחרי ביאת מ"צ בגאולה האמתית והשלימה

הרב מנחם שניאורסאהן

האבילות של הוד כ"ק אאמ"ר הרה"ק על הוד כ"ק אביו כ"ק אאמ"ר נבג"מ וצוקלה"ה ז"ע
ה' הוד כ"ק אאמ"ר הרה"ק לומד משניות איזה משנות (וכמה פעמים פירשם גם בענין הנסתר
שבהלכות ההם) ועמוד גמרא במנין עשרה, וה' קורא בתורה אף שעלה לו בכבוד מפני מצב
בראותו אז ובשבת עלה לתורה מפטיר (ה' ג' מנינים בג' מקומות) ובמנחת ש"ק ג"כ עלה
לתורה.

מספר הקדישים עולה י"ז, קודם התפלה, ברכו, אחר שמו"ע, ובלצ"ג, יום, קוה, עלינו,
תהלים, משניות, תשעה שחרית. מנחה, קודם שמו"ע, אחר שמו"ע, עלינו, משניות, ד' פעמים.
מערב, ברכו, אחר שמו"ע, עלינו, משניות, ד' פעמים. בס"ה י"ז קדישים.
בהאבילות דשנת תרעב אחר כבוד א"ז ה' הוד כ"ק אאמ"ר הרה"ק קורא בתורה כל
השלשים ועד הפסח בהיותו בחו"ל ובבואו לליובאוויטש הפסיק, ואח"כ אמר כי מתחרט על אשר
הפסיק.

השיר יחזק בריאות מחות' כבוד אמך ת' יאריך ימי' ושנותי' בטוב ובנעימים בגור' יוחזק
השיר בריאותך ובריאות זוגתך ת' בגור'.
חותנך אוהב בליג ומברכם בכוח'ט בגור'.

יוסף יצחק

הזכרת . . ניכר: להעיר מט' המנהגים-חב"ד ע' 59.

קדישים . . תהלים: ואיך עולה י"ח. ובאגרת הנ"ל ליתא לקדיש שלפני שמו"ע דערבית לכן ס"ה י"ז,
וצ"ע. ובשנת האבילות תרמ"ג, לא היו אומרים קדיש אחר תהלים, לכן כותב כ"ק אאמ"ר מוהרש"ב נ"ע
בצוואתו (אג"ק שלו ח"ב תקיד, מועתק בס' המנהגים-חב"ד ע' 78) "אני דקדקתי . . ס"ז קדישים".

תיג

ב"ה, ג' חשוון, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרימ"מ שי' ליס

שלום וברכה!

במענה על שאלותיו.

(א) אין מנהגינו לומר ביוהכ"פ או"א ורבש"ע שקודם ואחרי פ' העקדה וכו"ב.

(ב) אי"א תחנון וע"ח בקששעהמ"ט ביוהכ"פ גם אם לא חל בש"ק ואמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ע"ח יוהכ"פ זאגט מען נאר וויפעל מ'דארף.

(ג) מפני מה במדות טובות שבטבע כל ישראל מונה סש"ב ספ"א רחמנות וגמ"ח ושייר מידה השלישית ביישנים.

ולפרט הדבר, בסש"ב ספ"א מדבר ע"ד טבע בני מצד נפה"ב. באגה"ק סייב מדבר עד"ז מצד נפה"א ובשני המקומות מונה רחמנים וג"ח ולא הזכיר ביישנים והטעם הוא בג' המדות גב"ר ג"ח ורחמני הן ממדת החסד ומקו המכריע ומטה כלפי חסד ובושה היא ממדת הגבורה והצמצום, אור התורה להצ"צ ד"ה כי ידעתיו, ולכן באגה"ק מבאר שבנפשות האלקית ישראל החסד גובר הנה עי"ז נעשים בטבעם רחוגו"ח אבל אין כאן שייכות לענין העזות וחבושה כי שניהם הם תנועות מצד הגבור.

וחנה בני"י גם מצד נפה"ב שלחם הם גב"ר (יבמות עט, א) אבל חלוקה מדת הביישנות שבהם ממדת גוחור"ח כי מה שהם גחור"ח זהו בטבע תולדותם משא"כ ביישנים הרי אדרבה מצד מזגם וטבעם ישראל הם עזים שבאומות (ביצה כה, ב) אלא שבעת מ"ת התישה התורה כוחם שנעשו ביישנים ומהם הרי מהאבות מנחילים זה לבניהם

תיג

מהעתק המזכירות.

ושייר . . . ביישנים: ראה גם לעיל ח"ב אגרת שכו.

אגרות-קודש (חיג)

אחריהם גם בלא עמל ויגיעה מצד הבנים (נדרים כ) ועיין חדא"ג
מהרש"א ביבמות שם ולכן בסש"ב ספ"א אשר מונה מדות טובות
שבטבע נה"ב דישראל בתולדותם אין חבושה בכלל זה.

בטח קבעו עתים במחנם לע"ע ללמוד תניא ברבים ובמקום שרבים
בוקעים בו נוסף על קביעות הלמוד שיחות או מאמרי כ"ק מו"ח
אדמו"ר שליט"א השמיני עצרת תחי' לכם.

בפ"ש כל החבורה

חרב מנחם שניאורסאהן

תיד

ב"ה, י"ב חשוון, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ וכו' התמים [מוהרש"ז] שי

שלום וברכה!

מסר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א את מכתבו בבקשה לשלוח לו
מהנדפס ע"י וחנה מה ששולחים אנו ע"ש הרמ"פ שי' הכהן הוא
בפירוש ע"כ לזכות בזה את הרבים כי אין ביכולתנו לשלוח לכל יחיד
ויחיד בפ"ע.

בכ"ז כיוון שבקשתו באה אלינו בדרך יוצא מן הכלל הנני למלאות
ג"כ בדרך יוצא מן הכלל ובלבד: א) שיזכה בהנשלח על שמו בהחבילה
בפ"ע את הרבים, ב) חותם מכתבו [...] נכד הרמ"י נ"ע מהאמעל. ולכן
מטובו לשלוח מזכרונותיו מה שיודע ע"ד זקנו וגם אחי זקנו כי זה

השמיני עצרת תחי' לכם: נשיא השמיני מהבעש"ט.

תיד

קטע ג'דמס בספר לשמע אוזן ע' 20. ובלק"ש חכ"ד ע' 558 והושלמה ע"ס העתקה.
מוהרש"ז: דוכמן, מח"ס לשמע אוזן הנ"ל. אגרות נוספות אליו — לקמן חכ. חכג. חלא. חלד. חמא. חסא.
תע. חסא. חסכ. חסכג. חסמו. חקעה. חקצד. תריד. תדש.
הרמ"פ: היר מרדכי פרלוב.
הרמ"י: היר מרדכי יואל דוכמן.
אחי זקנו: היר שניאור וזמן דוכמן (ראה לשמע אוזן ע' 175).

אדמו"ר שליט"א יא

מכבר רצון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א לקבנץ חידועות ע"ד זקני החסידים, ובטח במשך הזמן יהי בזה ג"כ זכות הרבים.

בפ"ש כל החבורה והרמ"פ שי

הרב מנחם שניאורסאהן

כמדומה שבימי מאסר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בפ"ב הי' הוא מאלו שנתתי להם להחביא את הכתי"ק?

תטו

ב"ה, כ' מ"ח, תש"ט

כבוד הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"ד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מר"ח וזיי"ן מ"ח:

א) חלקות לא קבלתי ע"ע. שאלתי את הרב"ג שי' ואמר לי, כי קבל רק עקז' אחר בשביל עצמו. ימים אלו נתקבלו כ"ה סדורים. אם הי' מתקבל ש"א קודם חנוכה ולקות קודם בשלח – הי' זה דבר בעתו.

(ב) תמ"י שלא שלח, ע"י אלו שנסעו למחנה נעמאנאוו, עכ"פ חלק מהספרים. וחלא משם שכיחי נוסעים לכאן.

(ג) בנוגע להשגת רשיון לכניסת הספרים לכאן – מתעניין העוֹדֵד לדעת מאיזה מחלקה קבלו הרשיון אלה ששלחו כבר ספרים, אם ממחלקת המכס או סטייט דעפארטמענט. ונא להודיענו. ולו יכול להשיג פוטגרפיה מרשיון הזה הִי מה טוב.

זה מכבר . . הידיעות: ראה אנק' אדמור' מוהריי"צ נ"ע ח"י אגרת ג'שס"ה, ובהנסמן בהערות שם.
זכות הרבים: ע"י הדפסתם. סיפורי נדפסו בס' לשמע אוזן הנ"ל בשנת תשכ"ג.

תמו

מצילום האגרת.

מהור"ד: בראשון, שהתקסס בהדפסת הספרים מטעם קה"ת במדינת אשכנז. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב רעט, ובהנמקן בהערות שם. לקמן תלה. תנו. חם.
הרבי: ה"ר בנימין גורדוצקי, מנהל הלשכה לעזרת הפליטים באירופה.
למחנה נעמאנאו: לסריי.

בכל אופן, אין לסמוך על הרשיון מכאן בנוגע לאלה הספרים אשר מוכנים כבר לשלחם. ואין לדחות בשביל זה את המשלח. אלא לשלח תיכף ומיד ע"י הדאר עכ"פ אלף סדורים חמש מאות זאטץ של שו"ע תו"א וחשערים ולקו"ת. וכמאתיים ספרנו חלק חמישי. ולהודיענו תיכף שעשה כזאת.

ד) בסוף הערותי לפס"ד צריך להוסיף הערה זו: ס"ט, בסוף ע"ד: בהעתקה אחת מצאתי: ... „מהרלנ"ח סק"ב. בפורים שנת הכת"ר פה ליובאוויטש ציוה אדמו"ר לברך שהחיינו בבוקר קודם קריאת המגילה".

ה) צריך למחור בהדפסת הפס"ד, כי יש ע"ז מנדב וכמש"כ מכבר.

ו) זה כחדש שעניתי להר"מ זעליוויאנסקי. ומטובו להודע אם קבל הנ"ל את מכתבי.

ז) מוסג"פ המאמר מי"ג תשרי ור"ד דסעודת שמחת תורה לזכות בם את הרבים, כן מכתב כללי מהמל"ח וביום הולדת את כ"ק אדנ"ע שמזלו גובר ביחוד (כמ"ש בירוש' ר"ה ג, ח') יושפע עלינו כולנו לזכות להשתתף בהפצת תורתו היא תורת הבעש"ט תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

המחכה לבשו"ט בחקדם ופ"ש כל החבורה

מ. שניאורסאהן

וכמש"כ מכבר: לעיל ח"ב אגרת שעו.
להר"מ זעליוויאנסקי: לעיל אגרת חו.

תטז

ב"ה, כ"ג חשוון, תש"ט

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מוהרר"ה שי

שלום וברכה!

מכתביו מז' תשרי וז' מ"ח נתקבלו ובמענה עליהם:

(א) מוסג"פ המאמר די"ג תשרי לזכות הרבים ומכ' כללי מהמל"ח. בפ"ע נשלח לו קונטרס החלצו רנ"ט.

(ב) בודאי מלאו כל מוסדותינו הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בטעלעגראם לפנות לועד הישיבות דשיקאגא בבקשת עזר. הועד כתב לרבנים באה"ק בקישור עם העזר שיתנו השתא ובודאי יתדבר כת"ר תיכף עם הרש"י זעווין מה שיש לעשות בזה ולמה נשמטה ישיבת צ"צ.

(ג) המנהג לברך בסעודה ג' ולעבור לפני התיבה במוצש"ק שלפני היאצ"ט אין אצלינו.

(ד) בטח ישלח לכאן המכ"ע שבו יהי מאמר הערכה ע"ד ס' הקיצורים והערות לתניא קונטרס החלצו וכיו"ב. לכשיודפס.

(ה) תמי' שאינו מזכיר מאומה ע"ד רשימות אביו ז"ל בנוגע לתניא ואכפיל בקשתי לשלחם אלי ע"מ להחזיר אם ברצונו הוא.

(ו) להרב בנימינסאן כתבו. קומפלט שלם של השמועסן אין כבר אצלינו כי כמה חוברות אזלו לגמרי.

בפ"ש כל הדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תטז

מהעתק המוכירות.

מוהרר"ה: הבליו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב קעט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תכד. תנה. תצח. תקיב. תקיח.

לפנות לועד הישיבות: ראה לעיל ח"ב אגרת שנו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תיח.

המנהג . . אין אצלינו: ראה ס' המנהגים-חב"ד ע' 79. לעיל ח"ב אגרת שצו.

מאמר הערכה: ראה לעיל ח"ב אגרת שצו.

רשימות אביו . . בקשתי: ראה לעיל ח"ב אגרת שצו. לקמן תיח. תנה. תצח. תקיח.

תיז

ב"ה, כ"ו חשוון, תש"ט

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

רשום בזכרוני שאני הצדיק בכתיבת מכי שבינינו, כי לא ענה על מכי האחרון שכתבתי אליו וגם לא אישר קבלת מאמר אדני"ע ויחלום והנה סולם (נדפס בקונטרס נב) ששלחתי אז אליו.

קראתי במכ"ע שלקח חלק באסיפת הרבנים הציע נוסח היתר עיסקא וכו' ושמחתי עכ"פ לידיעה זו.

ועל של עתה באתי להסג"פ קונטרס החלצו רנ"ט שזה עתה הו"ל ובטח יאשר את קבלתו.

ובהזדמנות זו אזכיר עוה"פ ע"ד הבטחתו זה מכבר לשלח העתק מסיום מכי אדני"ע אדות לה"ק אשר את התחלתו (מסיים בפתקא והנה בסנה' בתיבות „דחד לשון הוא כנ"ל") שלח אשתקד ולהעתיק כפי האפשריות גם משאר המכ' תוכניים אם ימצאם אצלו ות"ח מראש.

באיחולי כט"ס ובפ"ש כב"ב שי' אף כי בלתי מכירם

מ. שניאורסאהן

תיז

מצילים האגרת.

מהור"י: לנדא. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב רכה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תעג. תקלט. תקנב.

תקפה.

מאמר אדני"ע ויחלום: ראה לעיל ח"ב אגרת שיט, ובהערות שם.

מכ' אדני"ע אודות לה"ק: כדלעיל ח"ב אגרות רכה. רלה. רסב. רצד. שיט. לקמן תעג.

שלח אשתקד: שם אגרת שיט.

תיח

ב"ה, א' דר"ח כסלו, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו' מהר"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א אלול שהגיעני באיחור זמן ואחדשה"ט . . .

מוסגי"פ קונטרס החלצו שזה עתה הו"ל והוא לזכות בו את הרבים
כן שתי חוברות קטנות שנדפסו בעת המלחמה בשביל החיילים ויודיע
חו"ד אם מתאימים לכוונתו ובאם הן, כמה מהם לשלח לו.

תיח בעד הפ"ש לאחי שי' ובבקשה רבה באשר דואג אני לשלמו
ושלום ב"ב שי', לראותו ולמסור לו פ"ש ממני [. . .] ובטחוני שימלא
בקשתי כמו בפעם האחרונה ת"ח נתונה למפרע.

על השאלה בדבר הרח"א שי' נאה צריך לתת לו מהמל"ח נ' שקל
בטח קיים הבטחתו ויראה שהר"מ אקסלרוד שי' ישלח לכ"ק מו"ח
אד"ש ישר או על ידי הערות הרשי"ג בנוגע לתניא ואולי באפשרי להשיג
ג"כ הערות הר"ז האולין ז"ל שנמצא כמש"כ לי הרח"ה שי' האולין
אצל אחיו שבת"א. כן מהנמצא אצל הרב זיסלין שי'.

בפ"ע נשלח לו ס' קיצורים והערות לתניא ובסופו נמצאת רשימת
מה שהו"ל.

ובשל עתה אסיים ועד הישיבות דשיקאגא כתב לרבנים באה"ק
ע"ד חלוקת עזרתם להישיבות באה"ק ועליכם להתראות עם הרשי"י שי'
זעווין ולטכס עצו. קרוב לודאי שיבקרו באה"ק ב"כ הועד הנ"ל ואפשר
שגם הר"ש שי' פאלמער יהי' מהם.

תיח

מהעתק המזכירות.

מהר"מ: גורארי, אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ר"ח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תקנה.
חוברות . . . החיילים: ראה לעיל ח"א אגרת קא, ובהנסמן בהערות שם.
לכוונתו: כנראה, בקשר למלחמה באר"ק.
הערות הרשי"ג: ה"ר שמחאל גרונם אסתרמן. ראה גם לעיל אגרת תי, ובהנסמן בהערות שם.
ועד הישיבות דשיקאגא: ראה בזה לעיל אגרת תטז, ובהנסמן בהערות שם.
ואפשר . . . פאלמער: ראה לקמן אגרת תכד.

מטובו לאשר קבלת מכו זה ולהודיע בשו"ט בהקדם.

בפ"ש כב"ב וכל החבורה שתי

הרב מנחם שניאורסאהן

תיט

ב"ה, ג' כסלו, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורמ"ז שי

שלום וברכה!

(א) מוסג"פ קונטרס החלצו שזה עתה הו"ל עם ההוספות – ובודאי
י אשר קבלתו.

(ב) שמחני הרליק שי שנשלחה כבר הויזא לש"ב מהר"א שי
קליטבגאנט. ואולי מהנכון שיזרז את לאוואט בהנוגע לדירת הנ"ל וכו',
כיון שא"ל, בהיותו כאן, שחתחיל במצוה זו. – שוב נחמתי שטוב
לחכות עד שתבורר חו"ד כ"ק מו"ח אד"ש עד"ז.

(ג) בקשר עם הערתי ע"ד הר"ל ש"ס מועליז בסוף קונט' הנ"ל –
מטובו להודיעני מה שידוע לו ע"ד יחוסו, בניו, בנותיו וב"ב, ובפרט
הרש"ז ז"ל מלודז, זווגיהם וכו' ות"ח מראש.

בפ"ש כל החבורה

מ. שניאורסאהן

תיט

מצילום האגרת.

מהורמ"ז: גרינגלאס. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב קע, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תקמת. תריט.
תרנז.

הרליק שי: היר לייב שי קרעמער.

הויזא . . קליובגאנט: כהבקשה דלעיל ח"ב אגרת רעה.

שתבורר . . עד"ז: הורה לו לנסוע לאוסטרליה ולכן לא ניצל את הויזא הזו.

הערתי . . קונט' הנ"ל: סה"מ תרנ"ט ע' רכא.

מה שידוע לו: מעת היותו בלודז כמחיצת הרש"ז מלודז. רשימתו ע"ד הנ"ל נדפסה בכפר חב"ד גליון

(117) כי מ"ח תשד"מ ע' 12.

תכ

[ח' כסלו תש"ט]

... שני מכתביו מכ"ג וכ"ד מ"ח קבלתי ומאד שמחתי עליהם
ובפרט על רשימת העניינים והפתגמים שבהם וחנני ממחר לאשר בזה
קבלתם, למען ימחר ג"כ בהמשכת רשימותיו ושילוחם לכאן. ובל"ס
שיחי בזה ממזכרי הרבים.

תכא

ב"ה, י"ב כסלו, תש"ט

חור"ח אי"א נו"מ מ"מ באמונה כו' מחור"י שי' הכהן

שלום וברכה!

אייער בריף פון דעם צווייטן ד.ח. צייטיג ערהלאטן. בייגעלייגט
קבלות מיט א הערצליכן דאנק אין נאמען פון מל"ח פאר די טשעקס.

איך וואלט אויך געוואלט אז דער פסקי דינים זאל שוין ארויס פון
דרוק, אבער אבי-ווי ווילט זיך ניט. האב איך אנגעהויבן באארבעטן
כמה כתבי-יד, כדי אנצואווייזן דעם מאנוסקריפט פון וועלכן מ'האט
געדרוקט, וואו עס רעדט זיך וועגן דעם דין אין שאלות ותשובות צמח
צדק א.ז.וו. פאדערט עס אסך מי און צייט. אינצווישן קומט נאך צו
אנדערע ארבעט - א חוץ די טאג-טעגליכע, כמובן, דערפאר פארציט זיך
עס. בכל אופן, אויף וויפל עס היינגט אפ פון מיר, הייל איך זיך, און
איך האף אז די עכבה ביז יעצט איז אויך לטובה.

תכ

נדפסה ב"ס לשמע אהן ע' 20. לקיש חכ"ד ע' 558. ודא אל הרש"ז דוכמן. אגרות נוספות אליו - לעיל
תיד, ובהגסמן בהערות שם.

תכא

מהעתק המזכירות.

מחור"י ש"י: כץ. אגרות נוספות אליו - לעיל ח"ב קעד, ובהגסמן בהערות שם. לקמן תמט. תנט. תפד.
תצגי. תשכ.
ד.ח.: דעם חודש.

זונטאג האב איך פארענדיקט מיט די זכרונות פון רבי'ן שליט"א
(אין ענגליש) - שוין אין דער ארבעט העכער אנדערהאלבן יאר. איך
האף עס וועט זיין פארטיק חנוכה.

נעכטן זאגט מיר דער רבי שליט"א ער רעכנט אפדרוקן אויף י"ט
כסלו דעם מאמר כל חמרם מיט'ן בריף וואס ער האט אייך געשריבן
אנהייבס חשון (זעלבסטפארשטענדליך, ניט אנווייזנדיק צו וועמען עס
איז געווען געשריבן). - דאס וועט אויך נעמען א פאר טעג ארבעט בא
מיר. און על דרך זה, איז דא מזמן לזמן.

איך פארענדיק מיט ברכות כל טוב ות"ח און מיט דער האפנונג
לבשר בשורות טובות

חרב מנחם שניאורסאהן

יו"ר ועד הפועל

אין א באזונדער פאקעט ארויסגעשיקט אונזער לעצטע אויסגאבע
- בוסתנאי (אין ענגליש).

תכב

ב"ה, חג הגאולה י"ט כסלו, תש"ט

הרה"ג ורה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורא"א שי

שלום וברכה!

שבע רצון הנני שאוכל לבשרו שהקונטרס ליט"כ שהדפיס לז"נ אמו
ע"ה נדפס והביאו אתמול מבית הכורף עקזעמפי הראשונים עוד קודם
הפארבריינגן ותיכף הכנסתי עקז' אחדים לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א
ונהנה במאד וא"ל מ'דארף אליין לערנען דעם מאמר. ונזכרתי (אף

בר"ך . . . חשוון: נדפסה גם באג"ל שלו ח"י אגרת ג"ש"ד.
י"ד ועד הפועל: אגרת זו, וכל שאר האגרות שבכרך שלפנינו שחותם בהן "י"ד ועד הפועל", נכתבו על
ידי המכתבים של המליח (ראה מבוא לח"א ע' 21).

תכב

מהעתק המזכירות.

מהורא"א: אקסלרוד. אגרות נוספות אליו - לעיל תיב, ובהנסמן בהערות שם.

יט

אדמו"ר שליט"א

שאינו דומה לגמרי) במה ששמעתי ממנו זה מכבר שפעם מצא א' מהחסידיים את אדה"ז לומד בס' התניא וישאלהו איר לערנט אויך תניא ויענה אדה"ז איך געפין (זע) דא מער נייעס ווי אין מעזריטש, וסיים ע"ז כ"ק אדנ"ע וואס איז דער וואונדער אויף א נשמה חדשה.

מוסג"פ עקז' ומטובו להודיע כמה לשלוח לו.

מכתבי מכ"ד מ"ח בטח הגיעו.

בברכת חג הגאולה ופ"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תכג

ב"ה, י"ט כסלו, תש"ט

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה את קבלת מכתבו השלישי מז' כסלו ובנתיים ודאי הגיעו מכתבי מח' כסלו.

בטח ימשיך בשילוח רשימותיו תכופות ולאות תודה ובתור זיכרון על להבא מוסג"פ הקונט' ליט"כ שהו"ל זה עתה ובל"ס יזכה בו את הרבים.

המחכה למכ' וכנ"ל ופוי"ש כהדו"ש.

בברכת חג הגאולה

הרב מנחם שניאורסאהן

זה עתה נתקבל מכ' מי"ד כסלו.

תכג

גדססה בטי' לשמע אוזן ע' 11. לקריש חכיד ע' 558 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. מהורש"ז: דוכמן. אנרות נוספות אליו — לעיל תיד, ובהנשמן בהערות שם.

תכד

ב"ה, חג הגאולה, תש"ט

הרה"ג הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהרר"ה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט מ"ח ובנתיים בטח הגיעו המכ' מכ"ג מ"ח
ואחכה למענה עליו וע"ז המכ'.

(א) הקדיש שלאחר מזמור שיר ליה"ש אומרים כשחל היאציט
בועש"ק או בש"ק אבל לא בש"ק שקודם הירצ"ט - ז"ל כ"ק מו"ח
אדמו"ר שליט"א.

(ב) ביום ועש"ק הבע"ל יוצאה מכאן בספינה מלאכות ג' אנשים קרן
ההצלה דשיקאגא לאח"ק ובה ג"כ ר' שלמה שי פאלמער.

(ג) מוסג"פ קונט' יט"כ לזכות בו את הרבים.

(ד) מה שהזמין מחוצאותינו נשלח לו.

בפ"ש כהדו"ש בברכת חג הגאולה

הרב מנחם שניאורסאהן

תכד

מהעתק המזכירות.

מוהרר"ה: הבלין. אגרות נוספות אליו - לעיל תטז, ובהנסמן בהערות שם.
הקדיש . . . הירצ"ט: ראה גם לעיל שם, סי' המנהגים-חב"ד ע' 79.
קרן . . . פאלמער: כדלעיל אגרת תיח.

תכה

ב"ה, חג הגאולה, תש"ט

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ וכו' מהורשי"ח שי

שלום וברכה!

מכתבי מכ"ב מ"ח ודאי קיבל במועדו ומוסג"פ קונט' ליט"כ והוא
לזכות בו את הרבים.

נתקבל פה מהרש"ז שי טאובל טו תרמכן לנפנה.

ויעויין בסוף המאמר שבקונט' הנ"ל ע"ד גודל המעשה על הצדקה
בכלל וכבר כתבתי לא' שכמה עלוב הסדר שאפילו המעשה על נפנה
שהיא המעולה שבמעולה כידוע עדיין דורש זירוז.

בפ"ש כהדו"ש ובברכת חג הגאולה

הרב מנחם שניאורסאהן

תכו

ב"ה, חג הגאולה י"ט כסלו, תש"ט

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ וכו' מוהר"ש שי פוזנער

שלום וברכה!

ראיתי פה ס' משנת בנימין של הרב זילבערבערג דמחנו ונמצא שם
כמה ענינים שחולל להזכיר מס' הצ"צ וכיו"ב.

תכה

נדפסה בלקו"ש חר"ט ע' 475 והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מהורשי"ח: קסלמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב שנה. שעג. לקמן תמה. תסה. תעא. תעה. תקמה.
תקעד. תקצה. תריד. תרכד. תרלו. תרצד. תשנג.
תרמכן: שקלים.
לנפנה: למעמד.
בסוף המאמר: סה"מ תשי"ט ע' 17.

תכו

מהעתק המזכירות.
מוהר"ש שי פוזנער: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ל. מ. ח"ב שפו. לקמן תכו. תצט. תקעט.

כנראה מדפיס הוא ספריו לעתים תכופות ויש בידו לתקן זה.

לו בעצמו איני רוצה לכתוב כי איני מכיר את האיש ואת שיחו ולכן הנני כותב את מכתבי לכת"ר בתור מענה על שאלתו, ואל בינתו אשען אשר יכלכל הדבר באופן המתאים ומוכשר. מובן מאליו, שאם מוצא שאין כל ענין זה כדאי מפני תנאי המקום וכיו"ב, יוכל להחזיר לי מכ' המוסג"פ.

מוסג"פ הקונט' ליט"כ שזה עתה הו"ל ובל"ס יזכה בו את הרבים.

בברכת חג הגאולה ופ"ש כל החבורה שת'

הרב מנחם שניאורסאהן

תכו

ב"ה, חג הגאולה, י"ט כסלו, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נ"מ עוסק בצ"צ וכו'
מוהר"ש שי' פויזנער

שלום וברכה!

בענין ספרי הרב א"ב שי' זילבערבערג דמחנם – הנה ספרי הנ"ל אינם אצלי ולא בספרי' של המל"ח, וראיתי מהם באקראי רק ספרו שו"ת משנת בנימין, ובעברי עליו שבעתי נחת, שבעת הזאת ובמדינה הזאת, אשר בלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א (ע"ד מדינה אחרת) במבואו לקונטרס עץ החיים, אברכים מתוארים בתוארי גאונים עילויים, קצוצי זקן וגדועי פאה, מפלפלים בסוגיא עמוקה ובונים מגדלים להקיל בכל דבר מצוה, ולהעמידה ערומה גוף בלא נשמה, וקרנים להם לסתור סברת הגאונים ולנתוץ איסורי ראשונים" נדפס

את מכתבי: שלאחי'.

תכו

חלקה נדפס בלקריש חכ"א ע' 382, חלקה בחכ"ג ע' 366 וחלקה בחייט ע' 509 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
ראה אגרת שלפני'.

ספר מחזיק במנהגי אבותינו וכוחא דהיתרא לא עדיף ל' לכפות בשביל זה את השכל הישר ולהטותו מדין אמת לאמתו

– (ונפלאתי למה זה יצא מגדרו ובסי' ע"ו מדבר בקול חלושה לענין העמדת מייקראפאן בביחכ"נ בר"ה, ובדברי תחנונים, ורק שמ"מ ל"פרדס", בה בשעה אשר מלבד שיש אוסרים גם אחרי כל הזהירות בהעמדת המייקראפאן ובהערכתו (כמדומה שהובאו מקצתם ב"פרדס" תש"ה) הנה ה"ז ענין שנמסר לע"ה וכשיתירו ביו"ט יעשו גם בש"ק, והחכם עיניו בראשו לראות שעיי"ז פורצים פרצה לבוא לאיסורים דאורייתא. ואם גם אחרי רוב עיון ועומק לא מצא טעמים לאיסור ברור, עכ"פ לא הו"ל להדפיס תשובה זו ולתת מקום לומר: ראה שהמחמירים ג"כ מקילים בזה. ועל כגון דא נאמר אם מלה בסלע משתוקא בתרין).

אבל מה נשתוממתי בקראי בספר, וראיתי אשר אף שמביא אחרונים ואחרוני אחרונים הנה נזהר מלהביא אפילו להזכיר את רבנו הזקן או את הצמח צדק ופסקי דיניהם.

ועיין ברמ"א או"ח ונתיבות חו"מ סכ"ח לענין תוקף חיבורים שנתפשטו בישראל וטעות בני"כ השו"ע דהוי כטועה בדבר משנה (ונרמז בחל' ת"ת לרבנו הזקן רפ"ב).

ובתחילה דנתי לכף זכות שאולי לא ראה המחבר או לא ידע ספרים הנ"ל (וראה של"ה ס"פ בלק עה"פ חטאתי כי לא ידעתי), אבל שוב ראיתי שמביא את השד"ח וכו' המביאים את אדה"ז והצ"צ בכ"מ.

והנני לציין בזה איזהו מקומן, ולא כולם, שמדובר בצ"צ ע"ד הענינים, שבס' משנת בנימין הנ"ל הם עיקר השקו"ט שלו (כי אלו שבדרך אגב – רבו).

משנת בנימין שו"ת ס"א – עיין צ"צ שער המילואים ר"ס יב.

דרך אגב: מש"כ בשו"ת הנ"ל דאכילת קדשים מותר בישיבה וציון לתוד"ה אין (יומא כה, א) – הנה שתי דעות בזה בתוס'. ולדעת המתיר ישיבה באכילה, הרי צ"ל דוקא בישיבה, כיון דנלמד מקרא דלמשחה ואת"ל כמ"ש בשו"ת הנ"ל – צ"ל נשיאות כפים בישיבה דוקא! וזה מופרך, כמובן. (עיין חולין קל"ב, ב: אין נאכלות אלא כו'. וראה מל"מ חל' מעה"ק פ"י ה"י). ומסתימת ל' הרמב"ם דאין ישיבה בעזרה משמע

דס"ל דגם כהנים בכלל זה (וראי' גמורה אינה, דדרך הרמב"ם להביא דינים המפורשים דוקא). ועיין באר שבע למס' תמיד פ"ק. וכ"כ הצ"צ בס' טעהמ"צ (מצוה ק"ב ורע"ז) בסתם דאכילת כהנים מעומד דוקא.

שם סימן י"ח – עיין לקוטים שבסו"ס פס"ד להצ"צ. שו"ת דברי נחמי' חאו"ח ס"ט. שו"ת שארית יודא חאו"ח ס"א.

שם סו"ס כ"ה – עיין שו"ת צ"צ תאה"ע סו"ס י"א דדשו בה רבים שומר פתאים ה' – שייך גם בת"ח היודע הסכנה.

ובגוף ענין דנשואי אלמנה וגרושה ראה פסחים קי"ב סע"א דיש ג"כ מעלה בגרושה לגבי אלמנה. ובשער הפסוקים להאריז"ל ס"פ תצא „והגרושה יותר נקי מכולם – מאלמנה וגם חלוצה – אלמלא משחז"ל שלש דעות במטה". ובכמה ספרים (הובאו בניצוצי זוהר לזח"ב קב, א) דלאחר יב"ח אין סכנה, אפילו מועטת, באלמנה. ובזהר חי לזח"ב שם בשם הה"מ דאדרבה יש תיקון לנשמת הנפטר אם נשאת האלמנה לת"ח. וכבר נדפס תיקון נשואי אלמנה למהר"ש שרעבי. אבל כמדומה שאין האשכנזים נוהגים בזה – ועיין צ"צ שם לענין ת"ח בזמה"ז בענינים כאלו. ומ"ש במשנת בנימין שם ע"פ השל"ה שאין לשדך עם גרושה שנעשית חלוצה אח"כ לא ציין מקומו בשל"ה לעיין הטעם. ולכאורה עפמ"ש בשער הפסוקים ה"ז טוב יותר מאלמנה.

שם סל"ד – עיין שו"ת הצ"צ שער המילואים חאו"ח בתחלתו ובפס"ד שם.

– מש"כ שם לומר בברהמ"ז שהשמחה במעונו שאכלנו משלו, ולא ושאכלנו משלו, הנה כן הוא בכל סידורי חב"ד.

מש"כ לומר יתגדל ויתקדש – דלתי"ן צרויו"ת. הוראת ומנהג בית הרב הוא דלתי"ן פתוחות. וכ"ה ג"כ נוסחת היעב"ץ בסידורו – וכמוש"כ כ"ז בסוף הקונטרס לב' ניסן תש"ח.

ואסיים בברכת חג הגאולה, י"ט כסלו תקנ"ט, שאז היתה התחלת הענין דיפוצו מעינותיך חוצה, ומשם ואילך הולך וגדל (עיין אגה"ק סי' יד), אשר בימינו אלו ממש תקוים גם הבטחת משיח צדקנו להבעש"ט דאז קאתי בפועל, ויגאלנו גאולה כפשוטה, גאולה אמתית ושלמה.

מ. שניאורסאהן

תכח

ב"ה, י"ט כסלו, חג הגאולה, תש"ט

מחור הו"ח אי"א נר"מ וכו' ד"ר א. הילמאן שי

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה קבלת מכתבו מג' מ"ח ואח"כ נתקבל גם כן הירחון ביהכ"נ חוברות כ"א.

ובמה ששואל לחו"ד ע"ד מאמרו יושבי קרנות אשר מסקנתו להגי' בתפלת ר"נ בן הקנה ברכות כח, ב יושבי קרו"ת במקום קרנות ופי' הר"ת הוא יושבי קרקסאות ותיאטראות ומסתייע מהירושלמי שם פ"ד ה"ב שגירסתו ולא נתת חלקי בבתי תיאטראות ובבתי קרקסאות ועד"ז נמצא בסידור מנהג רומי רצו ובמחזור רומניא רנה (כ"כ בסידור עם פי' עולת רא'י להרב קוק ע' שמג).

הנה אחרי בקשת סליחה, חידוד נאה הוא אבל אין נ"ל להגי' כנ"ל ומכמה טעמים א' רש"י בברכות שם וכמה ראשונים הביאו הגירסא יושבי קרנות ופירשוה חנונים וכיו"ב.

ב' לא מצאתי בשום מקום בקשר עם קרו"ת חבטוי יושבי כ"א הולכי. יעוין במקומות המסומנים בערוך השלם. וצע"ק בע"ז יח, ב. ההולך כו' ה"ז מושב כו'.

ג' אם בתפלת, היום יומית כנראה, של אחד מראשוני התנאים ושהאריך ימים (מגילה כח, א) ה' הסדר קרקסאות ואח"כ תיאטראות בודאי שה' משתרש נוסח זה בכ"מ. ובפועל הרי מלבד ב' או ג' מקומותי הנוסחא בש"ס ומדרשים היא טיאטראות ואח"כ קרקסאות וכ"ה גם בירושלמי שממנו מסתייע.

י' שוב התבוננתי אשר בש"ס ומד' מצאתי קרו"ת רק פ"א; והוא בקה"ר ב, ב. וגם בזה קרוב לודאי שהוא ט"ס. וע"פ ג' עדים יקום דבר; תנח' ר"פ אחרי, יל"ש קהלת וקה' זוטא שבכולם לנכון תו"ק. ובאיכ"ר פתיח' ג' הרי ביל"ש וכו' ג"כ הגירסא תו"ק ולא קרו"ת. ואין אני אחראי לתרץ גירסת חסי' והמחזור הנ"ל.

תכח

מהעתק המזכירות.

מחור . . הילמאן; אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב רמד, וכתנסמן בהערות שם.

ד) תועלת הר"ת, ואז הוא מצוי, כשבא במקום תיבה רגילה ולא כמו בנדוד, כשמקצר תיבות משפה זרה ושבאו בתושבע"פ רק פעמים מספר. ובמס' זו לא באו כלל מלבד בפעם הזאת. וידוע שבזמן המעתיקים הי' כל ספר וספר קובע ענין לעצמו מפני גודל הטרחה וההוצאה שבמלאכת ההעתקה הגהה וכו'.

ה) לכאורה קשה יותר לישיב הם עמלים יושבי קרית לפי גרסת הירושלמי מליישיב, הם רצים לבאר שחת" איושבי קרנות ע"פ דעת רז"ל בחומר ענין אונאת המדות וכו', וראה לדוגמא מרז"ל הובא ברש"י עה"ת ויקרא יט, לה. שאם שיקר במדה כו' מטמא את הארץ ומחלל את השם ומסלק את השכינה ומפיל את ישראל בחרב ומגלה אותם מארצם!

דרך אגב ראיתי בחוברת הנ"ל ע' 202 סקירה קצרה ע"ד אדה"ז ויש לתקן שם אשר אדה"ז נאסר בפעם הא' באסרו חה"ס תקנ"ט ויצא לחירות ביי"ט כסלו תקנ"ט. נאסר בפעם השני תקס"א. ה"תניא" נדפס בפעם הא' בשנת תקנ"ז. חלק אגה"ק נדפס רק אחרי הסתלקות אדה"ז.

מוסג"פ קונט' שהו"ל ליט"כ ה'תש"ט.

הפז"ש כב"ב שי' וחותרם בברכת חג הגאולה

חב מנחם שניאורסאהן

תכט

ב"ה, ג' חנוכה, תש"ט

הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א וכו' מהור"י הלוי שי'

שלום וברכה!

מכתבו בעתו נתקבל ונשלח לו זה מכבר ס' הקיצורים והערות על

תכט

מהעתק המזכירות.

מהור"י: הורו"ץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א קסג. לקמן תכב. תכלד. תקלה. תקמז. תקפו. תקפה.

תרב.

התניא שביקש, כן מוסג"פ קוני' החלצו וקוני' י"ט כסלו שהו"ל זה לא כבר.

ובמענה על מה דשאלנא קדמיכון במ"ש בדא"ח בכ"מ תיקון הח' ונוצר אותיות צנור ואותיות רצון והמה א' שהרי נצר הוא חסר ואו. ב' בשמות (לד, ז) כתוב נצר חסד בלא וא"ו המוסיף. ...

תל

ב"ה, נר ח' דחנוכה, תש"ט

חרה"ח וחרה"ג הו"ח אי"א וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מכתבו בעתו נתקבל ומוסג"פ קוני' ליט"כ שהו"ל זה עתה.

ובמענה על מה דשאלנא קדמיכון בשו"ע אדה"ז חאו"ח סש"ח ספ"ג שכתוב שם: אסור לשחוק בכדור בשויו"ט כו' ויש מתירין לטלטלו ולשחוק בו ברה"ר. ותמה דהו"ל ולפרש דדוקא ביו"ט מתירין, ולא לסמוך על המבין.

והנה עוד ק"ק ישנם כאן:

א. הו"ל אפילו ברה"ר, וכשיגרא דלישנא בכ"מ בכגון דא, וכ"ה ברמ"א סתק"ח ס"א: ומותר לשחוק בכדור אפילו ברה"ר. וראה ג"כ כאן גופא ספ"א: האשה מדדה את בנה אפילו ברה"ר כו'.

ב. כיון דקאי בחל' שבת ולא יו"ט, הו"ל לפרש דין שבת ולסתום דין יו"ט (אם רצונו לקצר ולסמוך על המבין), ולא להיפך.

והנה נלפענ"ד ברור שיש כאן טה"ד. ומתחלה אמרתי שאולי נשמטה כאן תיבה אחת וצ"ל: ולשחוק בו ביו"ט ברה"ר, שהוא כל' התוס' שעליו צוין במ"מ שעל הגליון.

בלא וא"ו המוסיף. ... כנדפס לעיל ח"ב אגרת רכב. וראה בהערה שם לאגרת ר"ט, ולאגרת תח' דלעיל.

תל

נדפסה בקובץ יגדיל תורה ירושת' גליון כג ע' 5. לקיש' חכ"ד ע' 341, והושלמה ע"פ צילום האגרת. מהור"י: דובאח. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב קצו, ובתוסמן בהערות שם.

אבל עדיין אין מתורצים בזה שני דיוקים הנ"ל. שוב מצאתי שו"ע רבנו דפוס הראשון וכתוב שם: ולשחוק בו ברה"ה – בלא רי"ש בסוף ר"ת זה.

ולכן נ"ל שבגכתי"ק חי' כתוב „ברה"י" – ביו"ד לבסוף. והמעתיק השמיטו בטעות. ונדפס בדפוס הראשון „ברה"ה". ובאו ו„תקנו" בדפוסים שלאח"י באמרם שפי' הר"ת הוא „ברשות הרבים" והוסיפו רי"ש לבסוף. ובאו בדפוס ווילנא ושלאחריו והוסיפו „תיקון על תיקון" ופירשו הר"ת ונדפס: ברשות הרבים.

ראיתי מי שרצה להגי' בשו"ע סש"ח ספ"ג: ולשחוק בו בשבת ברה"י וביו"ט אפי' ברה"ר. ואין נ"ל, כי אין בנדו"ד הכרח לומר שיוצא מדרך הרגיל נשטו כמה תיבות. וכנ"ל, די בהשמטת יו"ד, נקודת משהו, בלבד.

* * *

ומדי דברי בטה"ד שבשו"ע רבנו אעתיק מה ששאלוני בשו"ע רבנו חיו"ד סלי"ג סק"ב, שפי' המראה שיכולה להחזיר והלעטה שא"י להחזיר. והוא היפך כל המפרשים וש"ס הערוך בשבת קנה, ב. ומנ"ל לאדה"י חדוש זה.

ואמרתי שאין כאן חדוש אדה"י, כי אם טה"ד של המעתיק. וגם אדה"י ס"ל שהלעטה היא כשיכולה להחזיר והמראה שא"י להחזיר. וע"פ ג' עדים יקום דבר: אדה"י בהל' שבת ששכ"ד ס"ו. הצ"צ בפס"ד כאן חיו"ד סל"ג מהד"ב ס"א וס"ב. הצ"צ שם סלי"ג השני מהד"ק ס"ב. – דפשיטא שאם חי' זה היפך דעת אדה"י לא חי' הצ"צ עובר ע"י בשתיקה.

ואחתום באיחולי כט"ס ופ"ש כהדו"ש

מ. שניאורסאהן

ברה"י: וכן תוקן בלוח התיקון לשו"ע הוצאת זיטאמיר תר"יח (ראה הוצ' החדשה בהוספות ע' 10).
מי שרצה להגיה: בקוני השלחן להרא"ח נאה.

תלא

ב"ה, ב' טבת – זאת חנוכה, תש"ט

הרה"ח חו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה קבלת מכתבו החמישי והששי. הקונטרס החלצו בטח כבר קיבל, ובמכ' בפ"ע נשלח לו שבוע העבר ג"כ מאמר אתם נצבים והמכ' מי"ד אייר תש"ח.

... משיחת י"ט"כ תער"ג וכן בכלל משיחות כ"ק אדנ"ע מלבד אלו שבאו בתורת שלום אין תח"י ות"ח אם ישלח גם מזה.

המחכה להמשך רשימותיו וחותרים במה שכתבתי לא' היום מענינא דקריאה דיומא מבואר בלקו"ת ס"פ נשא דזאת חנוכה המזבח הי' ביום המשח ואחרי המשח כי שמן המשחה הוא מעורב וממוצע בין פנימי למקיף. וי"ל שבתורה גופא זהו דוקא תורת חסידות חב"ד ודוקא לאחר פ"ב כי לפני פ"ב האט געברענט ועייג"כ שייכות חנוכה וי"ט"כ בשיחת י"ט"כ תרס"ד תורת שלום ע' 42.

בפ"ש כהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תלא

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1259, והושלמה ע"ס העתק המזכירות. מוהרש"ז: דוכמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תיד, ובהנסמן בהערות שם. והמכ' . . . תשי"ח: הנדפס באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ט ג'רלא. מענינא דקריאה דיומא: קטע זה גם למוהרש"מ שי' קלמנסון. תורת שלום ע' 42: בהוצאות החדשות ע' 39 ואילך.

תלב

ב"ה, ג' טבת, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרי"נ שי

שלום וברכה!

מכתבו בלי הוראת זמן כתיבתו בעתו נתקבל.

והנה מרוב הטרדות (וביחוד בהגהה ובהכנה לדפוס של ס' שמות של הצ"צ בדוגמת אוה"ת על ס' בראשית אבל בהוספת איזה הערות ומ"מ) אין בידי לענות עתה על כל השאלות ובפרט שאין ברצוני לעכב שילוח מכ' מהר"י גארדאן שי' המוסג"פ ובאתי בזה במענה על איזה מהם ובמשך הזמן בל"נ יבוא המשך מה שלפענ"ד בשאר השאלות.

א) **בהשגח"פ**. בכל דצח"ם ומאורעותיהם בפרטיות הרי בידיעת עצמו יודע אותם אם י"ל שנוסף ע"ז יש ג"כ כוונה מיוחדת בכל פרט שאירע בדצח"ם ע"פ תורת הבעש"ט.

מענה. כבר כתבתי במכתבי הקודם אשר כן כתוב בד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"ו. והנה בכלל ד' ענינים ישנם בנדו"ד התהוות, השגחה, ידיעה, כוונה. והנה גם קודם גילוי הבעש"ט הודו וידעו שהתהוות והידיעה הם גם בפרטי דצח"ם ומאורעותיהם וגילה הבעש"ט שגם השגח"פ ישנה בכל הנ"ל ושלל ענין המקרה לגמרי וכיון שכל מאורע ומאורע בא בהשגחה מלמעלה, הרי גם נברא בעל שכל לא יעשה דבר בלי כוונה בזה, וכ"ש וק"ו ולהבדיל כו' שלמעלה הוא כן. ומוסג"פ מה שכתבתי זה מכבר במענה על שאלות בענין השגח"פ ומה חידש הבעש"ט על הקודמים ובסעיף א' וסו"ס ה' הוא מה שנלפענ"ד בזה שיטת דא"ח עם הוראת המקורים במאמרי רבותינו. ושם מועתק גם הל' בד"ה ע"כ יאמרו הנ"ל. ומטובו להחזיר לי את המוסג"פ אחרי הקריאה.

ב) אם יש להוסיף על מנין ז' קרואים בשבת בכדי להוציא מלב הנוסף את החשד שמרחקים אותו.

תלב

מהעתק המזכירות.

מוהרי"נ: בליניצקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב תה. לקמן תשי.

במכתבי הקודש: דלעיל שם.

שכתבתי זה מכבר: לעיל ח"א אגרת צד.

לא אדמו"ר שליט"א

מענה. בכלל ה"ז תלוי במהות הנוסף, התוצאות מהחשד אם לא יבטלהו וכיו"ב, ועל כגון דא אמר הכל לפי ראות עיני המורה על אתר.

אבל בטח ידוע לכת"ר שאף שפשט המנהג להוסיף בשבת ובפולין כמדומה לי קריאת אחרון נהפכה לקביעות עד שא"א בלאה"כ.

הנה אצלנו מקפידים במאד שלא להוסיף קרואין אפילו בשבת וכנראה שהוא מיוסד על הוראת הצ"צ בשו"ת או"ח סל"ה.

ואירע כאן בשבת חתונה ולא הסכים כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א שיוסיפו קרואים כ"א שיקראו בשני מקומות.

ומצד גודל ערך ההתקשרות נחיצותה וחביבותה (ובפרט אם גם מקום גשמי מפסיק) הרי עלינו כולנו להתאזר ולהתאמץ ביותר לאחוז בהוראות רבותינו נשיאי חב"ד מנהגיהם] ותנועותיהם השייכים לנו (פרט לאלו שאינם אלא של הנשיא עצמו).

אתו הסליחה שאסיים לע"ע,

בפ"ש כל החבורה תח'

הרב מנחם שניאורסאהן

תלג

ב"ה, י"ח טבת, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

במענה על שאלותיו:

(א) **שאלה:** איך שייך לומר באור שלפני הצמצום שיש בו חילוקי

אצלנו מקפידים: ראה גם סי' המנהגים חב"ד ע' 31, ע"ס אגרת ר"ח שבט חשי"א (לקרי"ש ח"א ע' 217).

תלג

נדפסה בלקרי"ש ח"ח ע' 473, והושלמה ע"ס צילום האגרת והעתק המזכירות.
מוהר"י שי: גולדשטיין, אגרת נוספת אליו — לקמן תסו.

מדריגות, והרי נאמר עליו (בע"ח ש' עגולים ויושר ענף ב) שהוא אור פשוט שוה בהשוואה אחת.

מענה: מה שנאמר על האור הנ"ל שהוא פשוט – היינו בערך סדר ההשתלשלות. ז.א. לא רק בערך העולמות, כי אם גם בערך הענינים דקדימה ואיחור סבה ומסובב וכו', כי כל זה נעשה רק ע"י הצמצום. אבל בכל זה – אינו פשוט האמיתי. ומוכרח זה, כי פשיטות באמת היינו אחדות הפשוטה, ז.א. שא"א לומר בו שני ענינים. ובכל דבר ודבר – מלבד עצומ"ה ית' – יש ב' ענינים **לכה"פ**: הדבר ומה שמהווה אותו. וכמו באור הנ"ל יש האור וכת המאור שבו שהוא הוא דבקתו בהמאור.

וכמה דוגמאות לפשוט בערך הלמטה, אף שהוא מורכב בערך הלמעלה. וכמו ד' היסודות שהם פשוטים לגבי שאר כל הנבראים ומורכבים לגבי חומר ההיולי (ראה רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ג ופ"ד. רמב"ן עה"ת בתחלתו. ע"ח בסופו. בד קודש פ"ד); הנשמה המתלבשת בגוף שהיא פשוטה בערכו (ראה תניא פנ"א) ומורכבת בערך עצם הנשמה, כי הרי היא מתחלקת לנרנח"י ועוד.

ובכללות ובעומק: מצד הבורא – הנה הכל הוא פשוט בתכלית הפשיטות. כי הרי הכל הוא רק מה שאין עוד מלבדו, בלי כל חילוק אם למעלה מעלה עד אין קץ או למטה מטה עד אין תכלית. ומצד הגילויים – הרי הכל הוא מורכב, וכנ"ל.

ודוגמתו בעבודה: בעבודה האמיתית, היינו עבד פשוט שאינו מציאות כלל לעצמו, כל עניניו פשוטים בתכלית הפשיטות. הכשר מצוה, מצוה דרבנן, מצוה דאורייתא – אין כל חלוק אצלו **כלל**. כי כולם לגבי' הם רק מציאות האדון. וזה שבמצוה דאורייתא מחמיר בספקו ובדרבנן מקיל, וחילוקים כיו"ב – הנה אין זה שמחלק **בין המצות**, אלא שמציאות האדון כמו ש"נראית" בק"ש כך "נראית" בהחילוק דספיקא דרבנן לקולא וספקא דאורייתא לחומרא וכו'. **מעין** דוגמא בתורה הנגלית: לחרמב"ם כל הצוויים דרבנן הם מה"ת (רמב"ם הל' ממרים בתחלתו. סהמ"צ שרש א') – אלא שרבנן – דהיינו מה"ת לשיטה זו – צוו לחלק ביניהם.

ובכל אופני עבודה לולא הנ"ל – הכל בא בהרכבה, ולכה"פ משנים: מקיים המצוה והמצוה עצמה. ויש להאריך בכ"ז – אם יודיעני אשר מוקשה באיזה ענין מהנ"ל.

הערה. אכ"מ לבאר מה שאינו מובן, לכאורה: לפה"צ מהו העושה חילוקים באור, כיון שאין שם אלא הוא ושמו בלבד.

(ב) שאלה: המוזכר בד"ה לולב וערבה תרס"ו אור של השכל ושכל ממש - מהו חלוקם.

מענה: כמה דרגות בהשתלשלות שכל. ובקצרה וע"י דוגמא „גסה“: שכל דמודה במקצת חייב שבועה. למעלה מזה - השכל דאין אדם מעיז פניו כו' (ב"מ ה, א). למעלה מזה - השכל פון דער איידעלקייט פון מענשן. למעלה מזה - השכל, או יותר נכון ההסתכלות, בנפש האדם.

והנה בכל הנ"ל כל המאוחר שבהם איז ווייניגער שייכות צו כלים און אותיות לגבי הקודם לו. וכל המאוחר שבהם הוא סיבה ואור לגבי הקודם לו. נוסף ע"ז באחרון שבהם שאין שייך בזה אותיות המחשבה כלל.

- ועד"ז יש למצוא סדר השתל' בכל סברא ושכל. וראה ג"כ תניא פ"כ החלצו ס"ה וסכ"ב ועוד. -

ולכן בכל מאמר ומאמר יש לברר מהמשך הדברים למה מכוון ב„אור השכל“ ו„השכל ממש“.

והנה בד"ה לולב וערבה הנ"ל - כיון שמדבר בבחי' החכ', היינו במקום שאין שם אותיות המח' עדיין, עכצ"ל שחילוק אור השכל והשכל היינו בין התחלת ההנחה (אפליג), שנראה לו שינטה לאופן כזה, וההנחה עצמה. ושניהם הם למעלה מאותיות.

בטח ישתדל בדבר המוסג"פ ע"ד חלוקת הש"ס וכו' - כפי יכולתו.

החותם באיווי כט"ס

מ. שניאורסאהן

לחעיר לענין הפשיטות, שאינו אלא עצומ"ה מתו"ש 198.

תלד

ב"ה, י"ט טבת, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה קבלת מכתביו חשביעי והשמיני ומוסג"פ קונט' לכ"ד טבת מכ' כ"ק מו"ח אד"ש ומכ' מחנה ישראל וישתדלו ע"פ הכתוב בהנ"ל שהוא שייך לאו דוקא לחסידים.

בחבילה בפ"ע נשלח לו עתה כבקשתו: ס' הזכרונות, שיחת פסח תש"ג, קובץ מכתבים שני, רייד פאר פרויען, ובדאי יאשר קבלתם ויזכה בהם את הרבים.

מובן אשר כ"ק מו"ח אד"ש יודע ששולח לכאן רשימת זכרונות וז"ל בזה זייער א גלייכע זאך. כן מזמן לזמן הנני מוסר תוכן מכמה מהספורים ובכל פעם גורם נח"ר.

בפ"ש ובחכוי לקבלת המשך רשימותיו

הרב מנחם שניאורסאהן

תלד

נדפסה בס' לשמע און ע' 11 ובלקו"ש חכ"ד ע' 558, והושלמה ע"ס העתק המזכירות. מהורש"ז: דוכמן. אגרות נוספות אליו — לעיל תיד, ובהנסמן בהערות שם. מכ' כ"ק מו"ח: ע"ד חלוקת השי"ס, שבאג"ק שלו ח"י גישסד. ראה גם האגרות שלאח"ז. יודע... נודר: ראה אג"ק שלו ח"י אגרת ג'שסו.

תלה

ב"ה, י"ט טבת, תש"ט

כבוד הו"ח אי"א נו"מ וכו' הר"ד שי

שלום וברכה!

(א) מכתבי מי"ט כסלו ומי"א טבת בטח קיבל במועד. ולפלא שלע"ע אין מענה עליהם.

(ב) קבלנו ימים אלו: ספרנו ח"ד - תרך. ס' השיחות - תרטז. שערי אורה - תסד. ספרנו ח"א - תנ. תניא - מאה. ולפלא, שאין כלל מעט"ר ושער האמוה"י. ואכפיל בקשתי להודיע תיכף מה עוד שלח ונמצא עדיין בדרך, ולשלוח ככל האפשרי ממה שלא שלח לע"ע, ובפרט לקו"ת תו"א והנ"ל.

(ג) יום ה' העבר נתקבל סו"ס, ע"י הפוסט, לקו"ת אחד מהמשלח הרב שפירא, בלי כל קשויים ושאלות כאן כלל. ונכונה מאד ההשתדלות שישלח הנ"ל, וחבריו כיו"ב, לקו"ת ותו"א וכו' לכ"ק מו"ח אד"ש, להרב חדוקוב, למר מינדל, אלי, למל"ח למחנה ישראל, לקה"ת וד"ל. וכמובן יודיע אלינו למי שלחו.

(ד) עוה"פ אזרז בהדפסת הפס"ד וגמר הדפסת השו"ע. וכפי שנתברר עתה צ"ל בשולי השער הראשון של כל הספרים התיבות Printed in Germany.

(ה) בהקדמתי ללקו"ת צריך להוסיף ברשימת הדפסות הלקו"ת: ווילנא - תרמ"ה. ובשורה הוצאה זו היא שנת תרס"ד.

ובטח היותר קל הוא לעשות חותם (פעטשאט) וז"ל: בתחלת שורה ששית נשמטו התיבות: שם תרמ"ה. בסוף שורה שביעית נשמטו התיבות: שנת תרס"ד. ולהחתימו מתחת להקדמתי.

(ו) מוסג"פ ר"ד משיחות יט"כ. ובתנאי שישלח העתקה ממנה

תלה

מצילום האגרת.

הר"ד: בראומאן. אגרות נוספות אליו - לעיל חטו, ובהנסמן בהערות שם.

להר"ר מרדכי שי פערלאוו. כן מוסג"פ קונט' לכ"ד טבת. מכ' כ"ק מו"ח
אדי"ש ומכ' ממחנה ישראל. ובדאי יודיע ממה שעשו בזה.

ז) אם יש צורך בהמחנות, ובמקומות שיש לו קישור עמהם, בלוח
„היום יום“ וב„הגדה עם לקוטי טעמים ומנהגים“ ואם עי"ז לא תתעכב
הדפסת שאר חסי' – יוכל להדפיסם ולמוכרם בחוספה קטנה על מה
שיוציא בהדפסתם, ולכאן לשלוח רק כמאה מ„היום יום“.

הפ"ש כהדו"ש ומחכה למכתבו מפורט ובהקדם היותר אפשרי

מ. שניאורסאהן

תלו

ב"ה, י"ט טבת, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורב"צ שי שד"ר

שלום וברכה!

מכתבי מיט"כ ודאי קיבל ומוסג"פ קונט' לכד"ט. מכ' כ"ק מו"ח
אדי"ש ומכ' ממחנה ישראל ואחרי טכוס עצה עם אלו היודעים תנאי
המקום והמדינה אולי כדאי לפרסם במכ"ע, בכותלי בהמ"ד וכו'
וכאמור באופן שאין סתירה לעבודתו בנפנה.

כמדומה שכתב שהרב דאמב שי לקח ע"ע העבודה במקצועות
המל"ח, הנעשה בזה דבר?

בפ"ש כהדו"ש המחכה למענה על שאלתי במכ' הקודמים

הרב מנחם שניאורסאהן

מכ' כ"ק מו"ח: ע"ד חלוקת הש"ס. ראה גם אגרת שלפניו.

תלו

מהעתק המזכירות.

מהורב"צ: שמטוב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב ערב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תמו. תסו. תקט.

תקט. תרלא.

מכ' כ"ק מו"ח: ע"ד חלוקת הש"ס. ראה גם לעיל אגרת תלד.

בנפנה: במעמד.

תלז

ב"ה, כ' טבת, תש"ט

הרה"ח הווי"ח אי"א נר"מ וכו' מהורב"צ שי' שו"ב

שלום וברכה!

(א) מכתבו מג' טבת נתקבל ומוסג"פ קונט' לכד"ט, מכתב כ"ק מו"ח אד"ש ומכ' מחנה ישראל ובאשר הוא דבר השייך לכל נפש בודאי ישתדלו בזה באופן המתאים לרבים.

(ב) ע"ד הקבלה למר האמער אראה אחרי הש"ק.

(ג) בודאי יכניס נפנה הנקבץ, כמש"כ במכתבו, להרב"ג שי' והוא יודיע תיכף לכאן.

(ד) מעורר במכ' כ"ק מו"ח אד"ש (ע"ד מדע יודע ידוע) אבל אינו מבאר מה שהוקשה לו בזה וכשיודיעני אכתוב מה שלפענ"ד ומה שעמד על מה דמשמע שם שמדע הוא עצמות הכוונה לפענ"ד: „עולם השכל“ עצמותו ומהותו הוא שכל היינו שכל קודם שבא באיזה ציור שיהי ולכן הוא נמצא בהעלם עכ"פ וחודר כ"ד שבעולם ההוא גם מדריגה היותר אחרונה – הבנן ידוע. וכידוע דאף דעצם אינו מתחלק אבל נמצא הוא בכל חלק של הדבר אף היותר אחרון. ובדוגמא המובאת בכ"מ דשמן נמצא בכ"ד. ועצם כשהוא שייך ה"ז דוקא להעצם שבשאר הדברים ששייך אליהם. השתל' הכתרים זמ"ז. וזהו ג"כ השייכות דמדע דוקא לעצומ"ה.

תלז

מהעתק המזכירות.

מהורב"צ: ווילשנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב רסו, רפס, לקמן תצד, תצו, תקמה.
מכתב כ"ק מו"ח: ע"ד חלוקת הש"ס. ראה לעיל אגרת תלד.

נפנה: מעמד.

להרב"ג שי': להיר בנימין גורודצקי.

במכ'. . ידוע: אנ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ד אגרת א"א, שמבאר טעם שינוי לשונו הק' בתניא ס"ד —
הוא היודע והוא המדע, ובפ"ב — הוא המדע והוא היודע.

איני כותב בזה יותר כי כנ"ל אי ברור אצלי לאיזה ענין מתכוון
וואס קוועצט דא ולבירור אחכה.

בפ"ש כל הועד

הרב מנחם שניאורסאהן

שוב ראיתי דשואל ג"כ לתוכן המענה במכ' הנ"ל. ובקיצור: הסדר,
מלמעלמ"ט, הוא מדע יודע ידוע - כמ"ש במכ' שם - וראה בפרדס
הנסמן בהערותי שזהו כח"ב - והנה בתניא רפ"ב החידוש דקמ"ל הוא
(א) דיש נפש נוספת בבנ"ל, (ב) ושנמשכה למטה מחכ' ית' ולכן מתחיל
בהוא המדע שזהו פשוט וזהו התחלת ההמשכה ואח"כ הוא היודע -
נשמה - שזהו החידוש וזהו סוף ההמשכה. בפ"ד הפשיטות הוא
מציאות התורה והחידוש הוא מעלת התורה על הנר"נ שהיא מתאחדת
עם המדע ולכן מתחיל בהוא היודע שזהו הפשוט והתחלת ענין
ההתאחדות ומסיים בהוא המדע שזהו החידוש וסיום ענין
ההתאחדות.

ועפ"ז מיושב גם בתניא פכ"ג וספמ"ח.

ועיין היטב פמ"ב ח"ב פ"ז ופ"ט בהג"ה.

תלח

ב"ה, כ"ב טבת, תש"ט

הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"מ שי' הכהן

שלום וברכה!

מכתבו מ"ג טבת זה לא כבר נתקבל. ונשלח לו בחבילה בפ"ע
המשך יונתי תר"ס. וכאן מוסגר קונט' לכ"ד טבת, מכ' כ"ק מו"ח

בהערות: המועתקות בשוה"ג שם.

תלח

נדפסה בקובץ יגדיל תורה ירוש' גליון יג ע' 66, והושלמה ע"ס צילום האגרת והעתק המזכירות. תוכן
האגרת נשלח לכמה אנשים (ראה לקמן הערה לאגרת תפא).
מהור"מ: פרלוב. אגרות נוספות אליו - לעיל ח"ב שג. שכו. לקמן תסג. תק.
מכ' כ"ק מו"ח: ע"ד חלוקת הש"ס. ראה לעיל אגרת תלד.

אדמו"ר שליט"א ומכ' ממחנה ישראל, ובאשר זהו דבר השייך לכל נפש בטח ישתדלו בזה בפרסום המתאים.

הנמצא אצלם מעות נפנה או מל"ח – יוכלו למסור להר"ד שי' בראוומאן, ולבקשו להודיענו תיכף. ובכתבי ע"ד חלוקת הש"ס עלה ברעיוני – איך הוא: אם נחשב לכאו"א כאלו למד וסיים כל הש"ס במשך שנה זו, או רק שלמד המסכת שלו, אלא שבאופן חלוקת הש"ס ה"ז נוסף על למוד מס' אחת ג"כ חלק מלימוד ש"ס כולם. ואין זה שייך לענין קרבנות הצבור, כי שם עצם הענין נעשה רק בהשתתפות כל הצבור. ויש לקשר זה עם ענין השותפות מהו, אם יש לכאו"א כל הנכסים או רק חלק בלבד בכל פרט ופרט מהם.

ואני אמרתי בחפזי בלי עיון הראוי לע"ע – דיש להביא ראיה דנחשב לכאו"א כאלו למד כל הש"ס כי מרובה מדת טובה ממדת כו', ומצינו הפס"ד לענין שבת (שבת צג, ב) דמלאכה שעשאוה שנים, אם זה אינו יכול וזה לא יכול בפ"ע, שניהם חייבים ודי בשעור אחד לכולם. ואפילו למאן דפליג – י"ל דשאני שבת דיש קרא יתירה למעוטי, כדאיתא שם ע"א. וגם בנדו"ד ה"ז כאו"א אינו יכול בפ"ע: בבעלי עסק – מפני הציווי דהנהג בהם מנהג דרך ארץ. וביושבי אוהל – מפני החיוב בלימוד לעיונא, בהלכה למעשה, בפנימיות התורה, וכו'.

החותם בפ"ש כל החבורה תח'

מ. שניאורסאהן

(י) לאחר זמן מצאתי ראיה זו בשו"ת נחלה לישראל להרב יחיאל מיכל אב"ד ניינוב ס"י אות טז. ושם סטי"ז אות ט הביא מתבוא"ש ס"ב סקני"ב דבשאר דברים, דלא ילפינן ממשכן, זה א"י וזה א"י ג"כ פטורין. ובס' ק"ס למהרש"ך בהשמטות לשנו"ח סמ"ה האריך. ובשו"ת ח"צ ספ"ב בשם הרשב"א לחיפך דבשאר דברים אפילו זה יכול וז"י חייבים וביד שאל לוי"ד שעא ס"ו שקו"ט. ועיין מג"א תרפ"ז סק"ג. ועיין חו"מ קע"ה ס"ב. מחנה אפרים חל' זכ"י ומתנה סי' א.

נפנה: מעמד.

אם נחשב: בפרטיות יותר באגרת כ"א סבת תשי"א (לקו"ש ח"י ע' 267). וראה גם לקמן אגרות תמד. תסג.

תלט

ב"ה, כ"ב טבת, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו:

בל"ג, בדעתי לענות על שאלותיו שבמכ' הקודם, אבל בעת יותר פנוי, או שעכ"פ דרך עבודתי בדא"ח הנדפסים אבוא לענינים אלו, שאז לא יהי קאים במסכת זו ושאל במס' אחרת, ובטחוני שלא יקפיד עלי ע"ז.

ולאות על רצוני הטוב בזה, אבוא במענה על שאלתו במכתבו דעתה, אחרי שהנני מפרטה ומסדרה באופן אחר קצת ממה שנמצאת במכתבו, כדי ללכת מן הכלל ומוקדם אל הפרט ומאוחר.

(א) אם אפ"ל דהידיעה דלמעלה היא ידיעה כללית, היינו עדמ"ש ברמב"ם הל' תשובה ספ"ו דגזירת ועבדום וענו אותם לא היתה על מצריים פרטים כ"א על כללות העם, וביד כאו"א מהמצריים הי' להשתמש מעבודה בבניי (וידועה השגת הראב"ד על זה)?

מענה: אפ"ל כן, כי הוא היפך הכתובים מרז"ל וכו'. וראה ויק"ר פכ"ו, ז': הראהו הקב"ה למשה כו' דור דור וגזלניו דור דור ונביאיו והראהו שאול כו' הכהנים שהרג. וכלל כללו בברכת אתה זוכר: הכל גלוי וידוע לפניך כו' צופה ומביט עד סוף כל הדורות.

(ב) אם אפ"ל שהידיעה היא בכל חוץ מעניני יר"ש שאינם ביד"ש?

מענה: ע"פ הנ"ל באות א' מובן שגם בעניני תומ"צ יש ידיעה פרטית.

תלט

נדפסה בבטאון חב"ד גליון 38-39 ובלקו"ש ח"ז ע' 365, והושלמה ע"פ העתק המזכירות. מהור"י: אלשיך. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב שלא. לקמן תמב.

(ג) אם אפ"ל שענין הבחירה חפשית של האדם אינה אלא דמיון, אבל באמת מוכרח הוא במעשיו?

מענה: ח"ו לומר כן, כי ענין הבחירה חפשית, עיקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצוה (ולולא זאת) מה מקום הי' לכל התורה כולה ובאיזה דין ואיזה משפט נפרע מן הרשע או משלם שכר לצדיק השופט כל הארץ לא יעשה משפט" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ו ה"ד. ועייג"כ בשמונה פרקים פ"ח). ובעומק יותר וע"פ משנ"ת בדא"ח, אמיתית ענין הבחירה היינו שמצד סכום כל הענינים הן ולאן שקולים אצלו. לדוגמא: אדם גוע ברעב שיש לפניו כבשן אש בוער ושולחן ערוך מעדני מלכים יכול או להשקט רעבונו או להשליך עצמו בכבשן האש. אבל אין זה ענין בחירה אמיתית שמגיע ע"ז שכר ועונש. וכדוגמא שני: בהמה יש ביכולתה או להשליך עצמה בנהר ולטבוע או לרעות בשדה טוב, ובכ"ז אין כאן מקום לבחירה ושכר ועונש כי **טבעה מכריחה**. וכן הוא בכל הבריא, שאין ביכולתם לשנות את תפקידם כלל (ראה תניא פכ"ד ורפ"ט). יוצא מכלל זה הוא רק מין האדם, שבזה ניתן הרשות והיכולת למרות רצון בוראם וכמשנ"ת בתניא פכ"ט. ופנימיות הטעם בזה הוא מפני ששרש האדם הוא מבחי' גבוה מאד שאין מעכב על ידו, וכמש"כ בלקו"ת פ' אמור ביאור לד"ה והניף פ"ג – ויל"ע אם ישנה לבחירה אמיתית בנכרים. ועיין בד"ה כבוד מלכותך תר"ס. ואכ"מ.

(ד) לכאורה ענין הידיעה ובחירה סותרים זא"ז, וכמו שהקשה ברמב"ם שם ובכמה ספרים?

מענה: ובהקדמה: ישנם ענינים סותרים זא"ז, וא"א אלא שאחד מהם יחי' בטל לגמרי או שלא יחולו שניהם בנושא אחד בבת אחת. וכמו בנדו"ד ענין הבחירה וענין **הגזירה** שהם **סותרים** זא"ז, ולכן אחד מהם (הגזירה) בטל לגמרי – וכמו"ש (ברמב"ם הנ"ל ובכ"מ) שאין מעשי האדם בגזירה מלמעלה – או שאינו חל בנושא ההוא שחל ענין הבחירה, וכנ"ל דגזירת ועבדום חלה על כללות האומה וענין הבחירה על אישים פרטים.

וישנם ענינים שאף שהם בעצמם אין סותרים זא"ז, אבל יש להביא רא"י מאחד מהם שהשני אינו אמיתי. ואז אפ"ל אחת מג' אלו: או, כנ"ל, שאחד מהם בטל לגמרי. ב' – כנ"ל, שאינם חלים בב"א בנושא

אחד. ג' – שאף ששניהם אמתיים בב"א ובנושא אחד בכ"ז ל"ק, כי הראי' אינה צודקת.

ובנדו"ד – ענין הידיעה אינו **סתירה** לענין הבחירה. פירוש: ידיעתי ברור שאם אזרוק מחר אבן יפול סו"ס לארץ – אין ידיעה זו עצמה סתירה לדעה שתאמר שהאבן יש לו בחירה אם ליפול לארץ או לחשאר באויר, שהרי גם לפי דעה זו אפשר שיבחר האבן ליפול לארץ. אלא שידיעתי אינה אלא ראי' שאין בחירה לאבן. ואופן הראי' הוא, אשר כיון שידיעתי היא ברורה בלי שום ספק ואת"ל שיש לאבן בחירה, איך אפשר לי לדעת מקודם במה יבחר האבן. היוצא מזה – אשר את"ל שאף שאינו מובן בכ"ז יש בידי לדעת מקודם במה יבחר האבן, הרי אין כאן ראי' כלל.

או ע"י דוגמא שני': ראובן יודע עתידות שיגיד בנוגע לשמעון הנמצא בקצוי תבל (חיינו שא"א שישפיע עליו בשום אופן), מעשיו ופעולותיו שבעתיד, אין אמירתו משפעת על בחירתו של שמעון. אלא שראובן יודע ששמעון יבחר בבחירתו **החפשית** אופן זה. היינו שבחירתו של שמעון משנה את ידיעתו של ראובן ולא להיפך. הבחירה היא **הסיבה** והידיעה **המסובב**, והוא ממש כמו הידיעה הבאה אחר הבחירה, שפשיטא דאין סותרים זא"ז, מפני שהבחירה היתה חפשית כי לא הושפעה מהידיעה ואדרבה הידיעה תלוי' בתוצאות הבחירה וזהו, כביכול, אופן ידיעת הקב"ה. וכמרו"ל (ירוש' ר"ה פ"א ה"ג שם סוף יומא): הקב"ה רואה את ה**נולד**. ואם תאמר כיון שהבחירה היא חפשית לגמרי א"כ איך אפשר לדעת מקודם במה יבחר – ע"ז תירץ הרמב"ם שם שאין ידיעת הקב"ה כידיעתנו ואין בנו כח לידע איך ידע הקב"ה.

בענין ידיעה ובחירה – ראה תו"א ותו"ח ס"פ וירא. לקו"ת בחר ביאור שבתותי פ"ג. במדבר סוף ביאור בשעה שהקדימו. שערי תשובה לאדהאמ"צ שער הבחירה ועוד. ועוד בזה בפיה"מ (אבות ג, ט) הכל צפוי והרשות נתונה. דעות חוקרי ישראל נקבצו באור שמח על חרמב"ם הל' תשובה שם.

מוסג"פ קונטר' לכד"ט ומכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ומכ

מג אדמו"ר שליט"א

ממחנה ישראל. וכיון שזה דבר השייך לכל נפש – בודאי ישתדלו שישדרו את זה לרבים באופן המתאים. ותי"ח מראש.

ומטובו לאשר קבלת מכתב זה.

בפ"ש כחדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תרי"ש 276 בהערה. פרדס עצמות וכלים פ"ט. הקדמי שלי"ה בית הבחירה. תי"ז ז"ח בסופו. תרי"ח שם. הגה במצות דין ע"ע ומסיים שם דו"ק ... וכו'.

לאחר זמן:

ע"פ הנ"ל אין להקשות דלמה המתפלל לאחר מ' יום שתלד אשתו זכר ה"ז תפלת שוא (ברכות נד, א) דחא אפשר דע"י שידע מראש שיתפלל יעשה מתחלה הולד לזכר – ול"ק דכיון שחידיעה היא מקפת. אינה פועלת על הפועל.

תמ

ב"ה, ח' שבט תש"ט

הרה"ח חו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"נ שי' נעמאנאו

שלום וברכה!

בחמשך למכתבי מבי' טבת:

(א) מוסג"פ קונט' שהו"ל והוא לזכות בו את הרבים.

תרי"ש . . . וכו': נכתב בשוה"ג בהעתק המזכירות, לאחר כתיבת האגרת שלפנינו. ונכללה גם באגרת תמב – דלקמן.

תרי"ש 276: תורת שלום, בהוצאה החדשה ע' 29. ושם בהערות מצייין גם לס' דלקמן.

תרי"ח שט: ס"ס וירא.

הגה במצות דין ע"ע: דרמ"צ סב, ב.

שהידיעה היא מקפת: ראה לקמן שם.

תמ

נדפסה בלקריש ח"ז ע' 390, והושלמה ע"ס צילום האגרת.

הרה"ח . . . נעמאנאו: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב שכא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תקיג. תקיז. תקמח. תקנז. תקסב. תקעה. תרנג. תשיז. תשלס.

(ב) מוסג"פ מה שנלפעניד בענין נושא וכובש ...

בפ"ש כל החבורה תח'

מ. שניאורסאהן

במענה על ההערה במש"כ בד"ה כל המרחם סד"ה (נדפס בקונטרס יט"כ, תש"ט) דמדת ורב חסד ענינה שהחסד רבה על הדין ולכן מעביר העוונות, אבל עצם העון לא נמחק.

והשאלה בזה היא – בהרחב הביאור קצת – דהרי פלוגתא היא בר"ה (יז, א) אם ורב חסד הוא כובש עון או נושא עון. והחילוק מבואר ע"פ מרז"ל (פסיקתא דר"כ פסקא וא"ו. פסיקתא רבתי ויל"ש פנחס במקומו ועייג"כ ערוך מע' כבש ג) עה"פ כבשים בני שנה ב"ש אומרים כבשים שהן כובשים עונותיהם כו' ובה"א כל דבר שהוא נכבש סופו לצוף אלא כבשים שהן מכבסים עונותיהם במד"א אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וא"כ מוכרח דמאמר רבא בר"ה שם דעון עצמו אינו נמחק הוא אליבי דמ"ד כובש, אבל למ"ד נושא נמחק לגמרי. וכמוש"כ כ"ז ברד"ה תקעו עת"ר. ועפכ"ז אינו מובן: א) למ"ד נושא – במה תחולק מדת ורב חסד ממדת ואמת. ב) איך יתאים מש"כ בד"ה כל המרחם למש"כ בד"ה תקעו הנ"ל, וגם למש"כ בלקו"ת ד"ה מי [א]ל כמוד דיש פלוגתא כובש או נושא ושניהם אמת דכובש עצם העון ונושא ונכלל בקדושה הכח המתאוה. דלכאורה כל מאמר הוא ע"פ שיטה מיוחדת: בד"ה כל המרחם כתב דע"פ מדת ורב חסד עון אינו נמחק כלל. ובלקו"ת כתב דעצם העון אינו נמחק אבל הכח המתאוה שלו נכלל בקדושה. בד"ה תקעו כתב דלמ"ד נושא עון הרי זדונות נעשים כזכיות.

מענה. יש בזה שני ענינים: ע"פ הנגלה וע"פ דא"ח. ואכתוב מתחלה את הנלפעניד בבירור ע"פ נגלה, ואח"כ ע"פ דא"ח.

ענין מדת ורב חסד. פלוגתא היא בר"ה שם נושא או כובש, ובאופן הכבישה יש שם דעות בש"ס, וכמוש"כ ברי"ף רא"ש ובמפרשיהם בארוכה. וכיון דרק ר' יודא בערכין (ה, ב) ס"ל כמ"ד נושא, אבל תנא

בר"ה כל המרחם: סה"מ תש"ט ע' 11 (הכ').
למ"ד נושא. . ממדת ואמת: שלמ"ד כובש מבאר שם ההפרש בין ארץ אסים, שמאריך אף וגבי דילי לבין ורב חסד שמטה כלפי חסד וכובש כו'. אמנם למ"ד נושא אינו מבאר ההפרש בין ורב חסד שנמחק לגמרי למדת ואמת. דעצם הדין מתהפך לטוב. . שהעון נמחק לגמרי (שם).

דבר"י, רבה (בערכין שם) ורבה שהוא בתרא ס"ל כמ"ד כובש ועון עצמו אינו נמחק – הלכתא כן, וכידוע בכללי הש"ס.

ואף די"א דכללי הש"ס לא נאמרו אלא בדברים הנהוגים (מהרי"ק. הובא בתויו"ט כלים פ"ג, מ"ב), הרי מלבד (כדמסיק שם) דכל כמה שנוכל לקיים הכלל נקיים, הנה נלפענ"ד פשוט דאין זה אמור אלא בהכללים מסוג פלוני ופלוני הלכה כפלוני, דטעמם הוא מפני שידעו שהאחד בקי יותר מחברו בדינים אלו, ובמילא י"ל דלא נאמר הכלל אלא במה שנהוג אצלם. אבל בכללים אשר השכל מחייבם, וכמו בנדו"ד, הרי שכל זה עצמו מחייב הכלל גם בעינינים שלא נהגו בזמנם – ועייג"כ בכהנ"ל בקובץ ליובאוויטש חוברת יו"ד ע' 82 בהערה 15.

וראי' מוכחת בנדו"ד דהלכה דכובש עון – ממה שבר"ף השמיט לגמרי המ"ד דנושא ומאריך בהדעות בפ"י ענין דכובש.

* * *

והנה לכאורה קשה מפסיקתא ויל"ש הנ"ל דשם פליגי ב"ש וב"ה. ובה"א דעון עצמו נמחק, שזהו כמ"ד נושא. וב"ש וב"ה הרי הלכה כב"ה (וגם זה הוא כלל בכל מקום ולא רק בדינים הנהוגים, וכדמשמע בערובין – יג, ב – דאומר שם: שכל המשפיל כו.). ואם התמיד, שבזה פליגי ב"ש וב"ה, מוחק העון עאכ"כ דע"י יגמדה"ר נמחק הוא. וביותר יקשה דהפלוגתא בר"ה כובש או נושא הוא אליבי דב"ה שם, וא"כ ה"ז דלא כש"ס דילן.

והתירוץ פשוט דבפסיקתא מדבר בקרבן התמיד, והתמיד אינו מכפר אלא על מ"ע (ראה אגה"ת פי"א) ולכן נמחק לגמרי, משא"כ בסוגיא דיגמדה"ר בר"ה דמדבר בל"ת כו' דכפרתם קשה מזו של מ"ע.

* * *

ולמ"ד נושא עון נמחק לגמרי בכ"ז אינו דומה למדת ואמת, דמדת אמת אין בה הגבלה, נחלה בלי מצרים. וכמשנ"ת בד"ה כל המרחם. משא"כ בורב חסד דאינו אלא במחצה זכיות ומחצה עונות, אינו מעביר אלא עונות הראשונים וכו' – וככל השיטות שישנם למ"ד כובש (עיי"ש ברי"ף ור"ן) – דלא נחלקו המ"ד נושא וכובש אלא בנוגע להעון עצמו אם נמחק או לא.

* * *

ומה שנלפענ"ד ע"פ דא"ח, בקצרה, הוא, דבכלל יש ג' אופנים: אתכפיא, אתהפכא דק"נ, אתהפכא דג"ק. והנה אתכפיא, היינו שבא בדרך מלחמה, ששני הצדדים הם בערך זל"ז, אלא שסוף כל סוף אחד מהם מתרבה וגובר בעת המלחמה על השני. וזה מקומו בז"א, ששם יש שמאל וימין ונקי איש מלחמה, ולפעמים זה גובר ולפעמים כו'. אתהפכא, היינו שנהפך מהות המנגד. וזה א"א אלא רק כשאין ערוך כלל בין ב' הצדדים. או, באותיות אחרות, כשאין אחיזה למנגד במהות זה שמנצח אותו. וזה מקומו במקום דלמעלה מהגבלה. ובזה גופא אפ"ל אתהפכא דק"נ, שאין זה היפוך סדר ההשתלשלות, כי הרי ניתן בסדר העבודה להעלות ק"נ ולהפכה לקדושה, אריך אנפין, למעלה מהגבלה, אבל שרש להשתל' ונאצלים. ואתהפכא דג"ק שזהו היפוך סדר ההשתלשלות. ולכן אפ"ל מא"א שזהו שרש הנאצלים, כ"א מע"ק המאיר בפני א"א (ראה לקו"ת תצא סוף הביאור לד"ה ולא אבה).

והנה יגמדה"ר ישנם בז"א, בחצוניות א"א, ובפנימיותו (ראה לקו"ת ס"פ ראה). – ומובן דביגמה"ר דז"א גופא אפ"ל מצ"ע, או דהמשכת פני א"א גובר, או המשכת חצוניות א"א גובר. – ולכן אפ"ל ג' אופנים: כובש ועון עצמו אינו נמחק, אתכפיא בלבד. נושא, אתהפכא, אבל רק דק"נ, ולא עצם העון דג"ק. או ויהפוך לגמרי, אתהפכא חשל"נ גם דג"ק.

וזהו חילוק הפי' דורב חסד, דקאי מצ"ע על חסד דא"א דספירה החיא, אבל ה"ה המאיר בחסד בז"א ומקבל מחסד דע"ק, חפץ חסד, עד שלפעמים נקי על שמו חסד דעתיקא (עיין לקו"ת ד"ה ה' יחתו מריביו. ס"פ ראה שם. ובכ"מ). ולכן שייך בו פלוגתא איך לפרשו: כובש, נושא, או, כפשרת הלקו"ת, נושא רק הכח המתאוה.

משא"כ בתיקון ואמת שהוא פנוי משערות, גילוי האמת שהוא לבדו הוא כו' (ונתבאר ע"פ דא"ח בלקו"ת ביאור לאלה מסעי הגי') – ה"ז ע"ק שבכל אופן ואופן מיגמה"ר הנ"ל. ולכן בו הוא אתהפכא לגמרי.

* * *

והענינים בעבודה י"ל עפמ"ש בסוף המשך בששה"ק תער"ב בחלק שלהו"ע (דף רג ואילך) די' ג' אופנים בהמתקת הגבורות: אתכפיא, המתקתם ע"י רבוי החסדים. כשנפה"א מנצחת את נפה"ב במלחמה.

והמעלה בזה שזהו באופן מלמטלמ"ע ונפה"ב מצ"ע ג"כ מתעוררת ונתעלית. אתהפכא, וכמו במי מרה שע"י השלכת עץ מעה"ח (ע"פ דעת הזח"ב ס, א) לשם, שהוא עצם החסד והטוב, המים עצמם נעשו מתוקים, ע"י רבוי אור נפה"א במילא נזדכך גם נפה"ב, אבל זהו בדרך מלמעלמ"ט, וכמו במ"ת, וא"כ יכול להיות שאינו אלא לפי שעה. אתהפכא, וכמו במי מרה (ע"פ המכילתא. תנחומא. שמ"ר פ"נ) שהשליכו לשם הרדופני וכיו"ב, היינו עצים מרים. וכמו מי יריחו שהפכם אלישע למתוקים ע"י מלח, גבורות. שנפה"ב מצ"ע נעשה צר לו ממעמדו ומצבו (ולא מצד זה שנפה"א צר לו בהתלבשותו בנפה"ב זו, כי לעולם לא תגיע המרירות של נפה"א לזו של נפה"ב. וכמבואר בכ"מ). וכמו קל שבקלים בעת נעילה, או ביאת האובדים בארץ אשור כשיתקע בשו"ג, כי התעוררות דשו"ג ועת הנעילה היא ג"כ גבו' וכח נעלם ביותר. ובכלל הוא עבודת בע"ת דזדונות נעשו כזכיות. וכחילוק קטורת לגבי קרבנות, שהמור שהוא דם חי' טמאה הוא עצמו נעשה קטורת. ור"י מתירו אפילו באכילה (ראה בזה תו"א ד"ה חייב אינש - השני).

* * *

וזאת למודעי: לכאורה עפמ"ש בלקו"ת ד"ה מי [א]ל כמוד, אי אפשר שיהי' נושא לעצם מעשה העון כ"א לכח המתאוה. אבל ממשנ"ת בכ"מ ענין דזדונות נעשו כזכיות, עכצ"ל דיש ג' דברים: מעשה העון, ניצוץ הקדושה שבו, כח המתאוה. והכוונה בלקו"ת שם לעצם המעשה בלבד, ולא לניצוץ הקדושה שבו. דניצוץ הקדושה שבג"ק ג"כ יכול לעלות, וכמו מור הנ"ל ע"י בע"ת וענין הנסיונות. ומובן זה ממש"כ בביאור אחרי שבסו"ס טעהמ"צ להצ"צ.

ומש"כ בלקו"ת (ביאור לד"ה זאת חוקת רפ"ו): "אך קשה דג"ק אין להם בירור עתה עד לע"ל" - צ"ע לע"ע, ואכ"מ.

* * *

וע"ד הצחות י"ל: דע"פ כללי הש"ס, נגלה דתורה, בירורי עץ הדעת (כמשנ"ת בקונטרס עה"ח לאדני"ע) ההלכה היא דרק כובש, ולא אתהפכא. וכן בד"ה כל המרחם, מאמר דכל השנה, וכמו יגמה"ר דכל השנה. ואפילו יגמה"ר דחדש אלול הם אתדל"ע לעורר אתדל"ת, איש מזריע תחלה יולדו[ת] נקבה, ולא אתהפכא. משא"כ בתורת הדא"ח בדרושי עשי"ת - (ראה לקו"ת ס"פ ראה) - וכמו בלקו"ת ותקעו הנ"ל, יגמה"ר דעשי"ת, שאז הוא לפני ה' תטהרו, זדונות נעשו כזכיות.

תמא

ב"ה, ט' שבט, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרש"ז שי

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה קבלת מכתבו התשיעי בצירוף הפוטו ממכ' כ"ק מו"ח אד"ש אליו ות"ח. ותקותי אשר ימשיך רשימת זכרונותיו כי בל"ס יהי נזכר עוד כמה ענינים וספורים ות"ח מראש.

בפ"ע נשלח לו תולדות מהר"ש ומבוא לקריאה ובטח יזכה בהם את הרבים וכן בהקודמים ובהמוסג"פ הקונט' שהו"ל זה עתה.

בפ"ש כהד"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תמב

ב"ה, י' שבט, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו:

(א) תמי' שבענין חלוקת חש"ס לא נתקבל ממנו אלא השתתפותו הוא ושל הרש"פ שי. האם לאחרי כל השנים שדירים במחנם לא רכשו

תמא

נדפסה בס' לשמע און ע' 11 ובלקו"ש חכ"ד ע' 558, והושלמה ע"ס העתק המזכירות. מוהרש"ז: דוכמאן. אגרות נוספות אליו — לעיל תיד, ובהנסמן בהערות שם.

תמב

חלקה נדפס בלקו"ש חס"ז ע' 520 וחלקה בחז" ע' 367, והושלמה ע"ס העתק המזכירות. מוהר"י: אלטיין. אגרות נוספות אליו — לעיל תלט, ובהנסמן בהערות שם. הרש"פ שי: ה"ר שלום פויזנר.

אדמו"ר שליט"א

מט

אף איש אחד שיהי' תחת השפעתם. ואם בעניני של נגלה כך הוא הרי עאכ"כ בעניני פנימיות התוהמ"צ שבה מתנגד היצה"ר יותר ויותר וממציא תרוצים מן המוכן ומכל הסוגים, ומתי יתחילו סו"ס לעשות חלקם בהפצת מעינות הבעש"ט חוצה הרי המשיח מחכה לפעולות כל אחד מאתנו כדי שיקוים מה שענה להבעש"ט שיבוא אז לגאלנו מן הגלות גלות הגוף וגלות הנשמה, ואין זה לחדודי כלל [ו]כלל כ"א הכתוב באגה"ק של הבעש"ט פשוטו כמשמעו.

ואין כוונתי בשאלתי לפעול שימציא איזה אנשים שיקחו מסכתות אחדות, אלא שיעשה וכן חבריו במחנו כאו"א מהם, סביבה שתהי' פנת ליובאוויטש שהשגחה העליונה נטעתה לע"ע במחנו, אז דער אלטער רבי פארנדיק איבער דער וועלט און קומענדיק למחנו זאל ער ניט קומען אין דער פרעמד נאר טרעפן דארט אן אייגענעם עולם, אייגענעם ביהמ"ד, שמות פון חסידישע ספרים אויפן פלאר און דער אויר פול מיט אותיות התורה ביר"ש בכלל און אותיות חסידות חב"ד בפרט וואס אף שעלו למעלה אבל הרושם באויר נשאר לנצח וכידוע בכל דבר שבקדושה שחרושם נשאר.

ולמתי דוחים עבודה זו והרי ביני לביני כל עם ישראל נמצא בגלות החשוך כפול ומכופל ואין לך יום שאין קללתו מרובה כו' ובפרט כשהתחילו לאמר לחשך אור ולעבדות גאולה.

(ב) מה שמקשה בענין ידיעה ובחירה דכיון דס"ס יודע הקב"ה היום מה שאני אעשה למחר הרי אינני יכול מחר לעשות באופן אחר מפני שאז תהי' הידיעה היפך האמת.

החסברה בזה פשוטה: ענין הבחירה היינו ענין היכולת בידי לעשות כפי שאבחר בלי כל הכרח. וגם בנדו"ד כן הוא, למחר היכולת בידי לעשות כפי שאבחר בלי כל הכרח ויש בידי היכולת לבחור היפך הידוע למעלה כי אין הידיעה דלמעלה מכרחת ושייכת כלל וכלל לבחירתי ומה שחנני עושה דוקא באופן כך הוא אך ורק מפני שבה חנני בוחר בלי כל הכרח.

ומלבד הדוגמא שבמכתבי הקודם (מאדם היודע עתידות ומגיד מראש מה שפלוני יעשה למחר שאין זה משפיע ומכריח את פלוני כלל), יש להביא דוגמא גם מסוג דחיפך ענין הבחירה היינו מסוג

החכרת, והיא: פלוני אומר שיודע אשר מחר כשתזרוק אבן יפול האבן סו"ס לארץ.

והנה כשיפול האבן [על] הארץ הרי איש לא יאמר שהאבן נפל למטה מפני אמירתו וידיעתו של פלוני, ואדרבה הדבר הוא להיפך, מפני שהאבן נופל למטה ע"פ חק שחטביע בו הקב"ה לכן יודע פלוני שיפול האבן למטה ואם הי' חק בטבע שיעלה האבן הי' גם פלוני אומר שיעלה האבן.

וממש כן הוא בנדו"ד שמפני שמחר אבחר בלי כל הכרח בעשי' באופן זה לכן באה הידיעה למעלה ג"כ באופן זה ואם הייתי בוחר מחר בלי כל הכרח באופן הפכי הייתה גם הידיעה דלמעלה באופן הפכי.

החילוק בין הדוגמא והידיעה דלמעלה הוא רק בזה:

(א) שמוכן הדבר איך יודע פלוני ע"ד נפילת האבן כי ידיעתו באה ע"י שיודע חוקי הטבע אבל אינו מוכן איך אפשר לדעת מראש מה אבחר למחר, וע"ז בא התירוץ שאין ידיעת הקב"ה מוכנת כי הוא וידיעתו חד הוא וכמשנ"ת ברמב"ם.

(ב) עוד קושיא, איך אפשר שידעת הבורא המהווה והמקיים את כל הנבראים בכל רגע לא תשפיע עליהם כלל והלא מחשבתו של הקב"ה בוראת עולמות ולמעלה אין כח חסר פועל, וע"ז בא התירוץ שידעת זו היא בדרך מקיף כו' וכמשנ"ת בדא"ח.

ועייג"כ נוסף על מה שציינתי במכתבי הקודם בתיקוני זוהר חדש בסופו. פרדס שער עצמות וכלים פ"ט. הקדמת של"ה חלק בית הבחירה. תורת חיים ס"פ וירא. הגהת הצ"צ במצות דין עבד עברי שמסיים שם ודוק היטב בכ"ז כי הוא סולת נקי'.

(ג) במכתבו הקודם שואל מהו פי' „החיות של מעשה המצות וקיומן" שבתניא רפכ"ג ריש ע' 56.

מענה: יראה שם רפ"ז שנכללים ברצה"ע: א, חיות קלף התפילין וכיו"ב, ב, כח התנועה של נפש החיונית המניח התפילין על היד וכיו"ב, ולשניהם מכוון בתיבת החיות שברפכ"ג, ועייג"כ בקיצור א' של התניא (ע' יא) ובהערות לשם (ע' קח) שמציין לתו"א.

אדמו"ר שליט"א נא

(ד) עוד שואל שם בתניא פכ"ג שכותב אך המחשבה כו' וכח הדבור, למה מוסיף בדבור תיבת „וכח“.

מענה: לפענ"ד כי הדבור עצמו אינו מתייחד ביחוד גמור כמו המח' כ"א נעשה רק כגוף לנשמה וכמו המעשה דנח"א כי עקימת שפתיו הו' מעשה, ועדמ"ש בתניא רפ"ז ובלקו"ת סד"ה וביוחשמע"צ (השלישי).

בפ"ש כל החבורה תח' ובטח לכולם שייך ס"א שבמכתבי זה

הרב מנחם שניאורסאהן

תמג

ב"ה, י"א שבט, תש"ט

מתו' הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' שבט בצירוף רשימת חלוקת הש"ס בביהכ"נ שלהם.

(א) הכנסתי הרשימה להיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ומוסג"פ מכתבו מענה עד"ז ולפענ"ד טוב שיעשה פוטו ממכ' זה וידביקו בכותלי ביהכנ"ס וקנאת סופרים תרבה חכמה, ראה ד"ה החלצו פט"ו.

(ב) בטח ידביקו בכותלי ביהכ"נ רשימת המשתתפים בחלוקת הש"ס ויהי' לחיזוק ולזכרון טוב בהיכל ה', והוא מנהג ליובאוויטש.

(ג) מוסג"פ קונט' שהו"ל זה עתה והוא לזכות בו את הרבים.

(ד) יעויין המכתב השלישי בסוף הקונטרס. ומה עוד על כ"ק מו"ח אד"ש לעשות בכדי שישמע קול רוח חיים בעזרת נשים דנשי אנ"ש בכלל ובענין חנוך הבנות בפרט.

תמג

מהעתק המזכירות.

מהורש"ז: בוסמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב רעג, ובהנסמן בהערות שם.

מכתבו: נדפסה באג"ק שלו ח"י ג'שמד.

המכתב השלישי: סה"מ תש"ט ע' 47 (הב'). אג"ק שלו ח"ז אגרת איתחקו.

ה) רואה הנני ברשימתו שם מר טייכטאל ומטובו לברר אצלו אם קבל מכתבי (מענה על מכתבו) מי"ט כסלו.

בפ"ש לפורים שמח כל המתפללים, והגבאים בראשם, שלום כל החבורה ושלום כב"ב שי

חרב מנחם שניאורסאהן

תמד

[אמצע שבט תש"ט]

זה עתה נתקבל מכי מה' שבט, ומש"כ דבקי מוציא כו' מפני דשומע כעונה – לכאורה אינו דהרי מוציא גם עם שבשדות, ואינו דאינו שייך חלוקת חש"ס דתימא הוא לומר שגם עם שבשדות יקחו חלק בשכר.

תמה

ב"ה, חמשה עשר בשבט, תש"ט
ר"ה לאילנות, האדם עץ השדה.

הרח"ח הו"ח אי"א נ"מ וכו' מהורש"ח שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י טבת (בצירוף רשימות) שנתקבל באיחור זמן:

א) ת"ח נתונה בזה על הודיעני בשו"ט משידוך בתו תי, ויה"ר אשר הכל יחי בשטמו"צ בכל הפרטים. ובשו"ט (מצוה דאהבת ישראל)

תמד

נדפסה בקובץ יגדיל תורה ירוח"ז גליון יג ע' 66 והיא בהמשך לאגרת תלח דלעיל.

תמה

נדפסה בלקריש חיד ע' 237, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מהורש"ח: קסלמן, שהי באותה שעה שד"ר לעניני מעמד. אגרות נוספות אליו – לעיל תכה, וכהנסמן בהערות שם.

גוררת בשו"ט שיבשר מהנשואין למזל טוב בבנין עדי עד, וככל הפירושים „שכולם שייכים בבחי' כתר, עטרה שעטרה גו' ביום חתונתו": עדי וקשוט (וי"ל שזהו ענין הרחבה בגשמיות. מזוני רויחא). נצחיות (וי"ל שזהו ענין בני, כמובן). הפסק, כמו עד פה תבוא, דבזה נכלל כאחד: ולא עד בכלל, בחי' תחתונה שבמאציל, עם עד בכלל, שרש הנאצלים (וי"ל שזהו ענין חיי. דדוקא ישראל נק' חיים ע"ש ואתם הדבקים בה"א חיים. וכמארז"ל באדר"נ פל"ד. שהוא חי ולא בחיים, ולא עד בכלל. ודוקא זהו מחי' חיים דשרש הנאצלים, וכל' הרמב"ם שהובא ונתבאר בדא"ח: וה"א אמת. אמיתית המציאות. עצומ"ה הוא אלקים חיים) – דבני חיי ומזוני כו' **במזלא** תליא.

וראה לקו"ת ביאור דאלה פקודי פ"ד ד"ה מזמור שיר חנוכת (השני) ספ"ב. ד"ה שובה תרס"ו. חנוך לנער לאדנ"ע ע' 38.

ב) מוסג"פ קונטרס שהו"ל זה עתה. והוא לזכות בו את הרבים.

ג) הרשימות הכנסתי בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ואח"כ באו לועד נפנה. כן מסרתי ע"ד הקבלות פרטיות שבקש. ובטח כבר נשלחו לכת"ר, ויאשר קבלתם.

ד) שילוחו (במכתבו מכ"ה אייר) ה' תרם בשביל אותיות הס"ת ולפ"ע זה עבור סידורים – נתקבל במועדו. ואולי נאבד מכ' האישור עד"ז. ואם לא הגיעו גם ההודעה ע"ד האותיות שעלו בחלקו – מטובו להודיעני ...

ואו) מש"כ ע"ד אי אפשריות העבודה במקצוע נפנה בין אנשי העיר (לבד אנ"ש והתמימים) ומסביר זה בכמה טעמים ונימוקים – הנה **שתי שורות וחצי** לפני זה כותב, אשר, אנ"ש מקושרים בכל לבם ובכל נפשם עד מס"נ בפועל ממש, און אז מען זאל זיי הייסען קריכען אין לאך – וועלען זיי קריכען" – והנני ממליץ עליו מרז"ל כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סייעי, כי כנראה שאין אצלו אף צל דקס"ד אפשר יש מעין סתירה בין ההקדמה והמסקנא!

כי ע"פ הנסיון אשר ראינו **בכל מקום** אשר התעסקו בנפנה בשנים

חנוך לנער . . ע' 38: בהוצאות החדשות ע' 48.

נפנה: מעמד.

ה' תרס: 5 שקל.

אותיות הס"ת: לקבלת פני משיח צדקנו. ראה מבוא לאג"ק אדמו"ר מוהרי"צ גי' ע' 8-6. לעיל חיב אגרות רסט. רפו. שנה. לקמן תצא. תע"ס.

האחרונות (ארצה"ב, קאנאדא, דרום אמעריקא, דרום אפריקא וכו') עשו פעולה – אף שלא בכ"מ בשווה, כמובן, והמתעסקים בזה לא הוזקו להוציא מתרמילם את המס"נ בפועל, ואפילו לא קריכען אין לאך. ולא עוד אלא שמצבם עצמם בגו"ר הוטב, וכבודם בעיני אלו שהתעסקו והשתדלו עמהם הולך וגדל, וסו"ס רואים שהם המקבלים ולא הנותנים, ואפילו בגשמיות ובממון.

אלא שבמדינתם, עתה, ע"פ הסברתו במכתבו, יש מן המוכן מס"נ בפו"מ ופשיטא שכולל מסירת הרצון והשכל והטו"ד...

– וזאת למודעי: מה שכותב הנני בזה אין כונתי ח"ו לאיש פרטי, כי מי אני לפסוק הדבר שדוקא פב"פ עליו מוטל ענין פלוני. ודברי מכוונים לקבוצם יחד, שבלי ספק שיש בו כל הנצרך למילוי תפקידם העקרי במדינתם עתה, שהוא הפצת מעינות הבעש"ט ואדה"ז באנשי חוצות צרפת. ואין לנו מעין שדרך בו נמשכים מעינות הבעש"ט ואדה"ז אלא אחד – הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א. וע"י התקשרות במעין זה, התקשרות הגוף („שיכול לקנות חיי נפשו החיונית") והנפש, גם מים כו' נעשו מים חיים. כי כן הוא ע"פ דין תורה השולטת ומנהגת את הטבע, גאר בפשטות און אומעטום.

וכת"ר בא במכתבו (וכנראה מהעדר הפעולות, זהו ג"כ החלטת אנ"ש שבמחנו) און גאנץ קאלטבלוטיג גוזר (שניידט אפ), שלכל אחב"י שבמחנו – (מלבד אלו הדורים בשכונה שלו) – אין שייכות לכל זהו יקראו נא לאסיפת כל אנ"ש ויעשו חשבון צדק כמה יגיעות יגעו לרכוש נפשות לזה, ואז למותר יהי' כל שקו"ט, כי תומ"י יתבררו הסיבות להעדר תוצאות.

אברך אחד שהוכרח לברוח ממקומו, אינו שייך לעבודת התפלה, אינו לא משכיל ולא עובד, בלא חתימת זקן וכו' וכו', ומעולם לא למד לא בתו"ת ולא בישיבה בכלל – נדד למדינה רחוקה ביותר הן במקום הן בעיני יחדות, וכעבור איזה זמן התחילו להגיע מאנשים ונשים משם מכ' לכ"ק מו"ח אד"ש. ולדוגמא – מאשה בעלת עסק שמציעים לה לשכור חנות ודירה בחלק א' של העיר או בחלק אחר. ושואלת החלט כ"ק אד"ש מה תעשה. – מעולם לא ראתה אותו, ויודעת שמעולם לא הי' כ"ק מו"ח אד"ש לא רק בעירה אלא גם בכל מדינתה, אינה מאנ"ש וכנראה גם לא מגזע אנ"ש. אבל כששמעה מהאברך דברים היוצאים מן הלב: יש רבי בישראל, ואין הוא נכנס בהגבלות הטבע, והרוצה ללכת לבטח דרכו: במסחר, בהנהגת הבית, וכו' – לא

ירים את ידו מבלי לשאול את פי הרבי. והכירה בהאברך שפיו ולבו שווין, כי ניכרין דברי אמת, ציוטה לכתוב השאלה הנ"ל, שייכת ממילא לנפנה, ומתקרבת ליחדות, ובטח בקרב הימים יהיו הליכות ביתה בכשרות וטהרת המשפחה וכו'. – אלה מתולדות פעולות אברך פשוט ושעושה כ"ז לא מצד מסנ"פ וקב"ע, כי אין זה אצלו היפך השכל, גם לא היפך שכלו האנושי.

והגע בעצמך: פשוט אצלו על יסוד מה שראה במוחש, שהרבי אמירתו אמירה וברכתו ברכה, וגם נח"ב מסכמת ע"ז. כי אין זה אצלו מצד השכלה שקו"ט ועיון בספרים, אלא שהנסיון, שלו ושל כמה ממכיריו, הראה לו אז מ'האט געפאלגט איז געווען גוט, און אז מ'האט ניט געפאלגט האט מען געהאט א פסק. ובמילא כמו שאינו בוש לומר לכל מיודעיו הזקוקים לזה, האדרעס של רופא מומחה, כך כשרואה איש נמצא במבוכה או עומד לפני פתרון שאלת חיים עיקרית, אומר לו: לא אלמן ח"ו ישראל. יש לך את מי לשאול. – ולא עוד אלא שאינו מחכה עד שמיודעו יבוא אליו לחקור ולדרוש אם יש רבי, כיון שע"פ רוב אינו יודע גם מה זה רבי, אלא שהוא הולך אליו ומסביר לו שאין לו לחשען כלל לא על בינת עצמו ולא על השדכן ולא על הרופא ולא על הסרסור, שאין כל אלו אלא ענינים מסופקים, ויש לו דרך ודאית לפתור את ספקותיו. ואמרז"ל דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

ועתה בנידון מכתב כת"ר:

במחנו יש מסלחה ומשמנה של אנ"ש, שראו את אדנ"ע, ולהבדיל בין חיים לחיי החיים את כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, נבחנו בכור העוני ונסיונות מכל המינים, עוסקים בהשכלה בעבודה וכו'. וכו'. נמצאו בתחילה בקעמפ בין אלפים מאחב"י שהיו צמאים לדבור חס וחי, למלה של התעוררות וקירוב, והצעירים שבהם שאפו בעיקר להוראה: אי הוא משה זה האיש אשר יעלנו מהמצרים והגבולים ויורנו דרך החיים.

והשאלה: כמה נפשות נתוספו, על ידי השתדלותם ויגיעת נפשם, על תורת הבעש"ט ואדה"ז – במשך כל זמן השחי בקעפמס?

כתבתי אז לקעמפ דאנ"ש היותר גדול שיעשו בכל הנמצאים בקעמפ ובפרט בחנוער מעמד רוחני (כי שערתי שאין נחיצות באחיזה בגשמיות בתחלת הכבוש). וענוני שבדאי טוב הדבר, אבל מתחלה צריך

להבטיח תקציב להוצאות, ובכלל נכון להתחיל בזה כשיבואו כל אנשי אל המנוחה ואז יסעו מהם ככל הנצרך חזרה להקעמפ ויעבדו שם במסנ"פ וכשזרזתי עוה"פ ע"י אחד שנסע לשם – בחרו, כמדומה לי, בועד. ובזה נסתיים הדבר. וה"תוצאות" ידועות.

האבען זיך אנ"ש אפגעמאטערט, וכנראה אשר גם מיט זיי האט מען זיך געמאטערט, און געזעהן, אז עס איז א רחמנות אויף אידען: מען מאטערט זיך און אן א טאלק. והביאום לעיר נושבת – וכולי האי ואולי. והנה – עס חזר"ט זיך איבער דער גאנצער סדר (יותר נכון – היפך הסדר). זה יותר משנה שנמצאים במחנם עתה, ומה הוא הסך הכל מהפעולות קיימות בפאריז וסביבותיה?

בהיותי בפאריז זה שנה וחצי דברתי כמה פעמים, עד שסו"ס החליטו (כנראה מפני הכבוד) שועד נפנה יתעסק גם באנשי העיר. כמובן יתעסקו בזה המתאימים לדבור עם הרחוקים לע"ע וכו' וכו'. מזמן לזמן חקו"ד מהנעשה בזה ונודעתי... שאין עושים מאומה, לא בענין מעמד רוחני ולא בענין מעמד גשמי – שני החצאים, שמלבד בהוראת שעה, צ"ל ביחד והולכים ומתקיימים רק ביחד.

גם אני הייתי שמח אם סו"ס הי' מי שהוא מודיעני, שכמה מפרטי פעולותיהם אי ידועים לי, ועשירות אנשים לא רק נתפעלו מהם ונתנו נדבות ממון על המוסדות אלא שגם קבלו מהם תורת הדא"ח ונעשו חסידים או עכ"פ מקושרים קצת. והנה רואה אני במכתבו שמופרך כל מקצוע עבודה זה אצלם.

פשיטא אשר שמירת הציור פון די אייגענע ד' אמות דורשת עבודה רבה ויגיעה תמידית, אבל אפילו שמירת ביהמ"ק היתה רק אחת העבודות, ולא כל הכהנים כולם התעסקו בה.

פשיטא אשר אם יפגשו איש ויאמרו לו זשיד דאָוואַי גראשי ואתנם לפב"פ הנמצא במרחק כמה אלפים פרסאות, שאין אתה יודע אותה, והוא אין לו שייכות עמך, אלא שהוא בעל מעלות גבוהות ונשאות – יהיו בעיניו כמתעתעים.

ולאידך גיסא פשיטא אשר איש המאמין באמונה שלימה, היינו המנהגת את כל הכחות שלו, שדעת וברכת פב"ב בכל משלה ויודע בחברו שצריך להחליט בענין עיקרי דבני חיי ומזוני וכו' או גם בענין של סכנה ר"ל, הרי מצד אנושיות אהבת ישראל פקו"נ וכו' אם רק יש תקוה וספק ספקא אולי ישמע לדבריו, עליו לרדוף אחרי חברו ולומר

לו: רחם על עצמך ועל ב"ב ועל כל אשר לך ואל בינתך אל תשען, למוד דא"ח התקשר בפב"פ עשה ע"פ דבריו ואז תצליח.

וידועה הבטחת אדה"ז, אז וואס חסידים וועלען טאן וועלען זיי מצליח זיין.

לא ראינו אינה ראי' פרט בדבר הרגיל (ראה ש"ך ואדה"ז שו"ע יו"ד רס"א). ראיתי כמה ממכתבים המתקבלים לכ"ק מו"ח אד"ש ממחנם. ולא פגשתי אף אחד שיהי' כתוב משום שהכותב נתקרב עתה לחב"ד בהשפעת מי מאנ"ש הנמצא שם.

באים הם בפאריז וסביבותי' במגע עם מאות, ואולי עם אלפים ואלפים, מאחב"י, כ"י. עפמ"ש הרמב"ם בענין הדבור, משוחחים הם ביניהם ארוכות וקצרות. כמה אנשים מכל אלו האלפים פנו בשאלה ע"ד ניתוח או שידוך, בקשת ברכה לר"ה וכיו"ב? והאומנם אם היו מספרים להם מהו הרבי מליובאוויטש – ספור, גם בלא ביאור – ובפעם השני' מקצת משיחותיו ואח"כ מהוראותיו – הרי כמה וכמה נפשות, הם וזרעם וזרע זרעם עד א"ס, היו מתקשרים ע"י באילנא דחיי, מוסיפים אור בבתיחם, נעשים אנשי משה (ראה סד"ה ויבא עמלק דקונטרס המוסג"פ. ולפענ"ד אף דבתו"א ותו"ח ד"ה ועשית ציץ הכוונה ב"אנשי משה" – בטול, בקונטרס זה הכוונה – מקושרים בהרבי, האתפשטותא דמשה שבכל דור. ולכן לא נתבאר זה בפירוש), נעשים אנשי מעמד ומחזיקים גם בכל המוסדות בחפץ לב ובספ"י ולא רק מפני הכבוד.

ותמורת כהנ"ל – זה פונה למוסד שלו וזה פונה לעסק שלו, כ"א מרגיע את עצמו בזה שנותן נפנה בעין יפה ובמדה רחבה, מצדיקים א"ע בזה שיש מן המוכן, כפ"ד כת"ר, מסי"נ בפועל ממש. והעבודה, כנראה, עדיין לא הותחלה.

וסדר זה נוהג, לע"ע, במשך שנה ויותר. ובקבוץ אנ"ש שהוא מכמה וכמה עשירות, כ"י, של אותם שכתרם אדנ"ע בתואר „נרות להאיר". וע"פ פתגם כ"ק מו"ח אד"ש הרי במקום חשך כשמעמידים פנס אור הרי – מעצמם – מתקבצים סביבו.

הבטחת אדה"ז: ראה אג"ק אדמו"ר מהרי"צ נ"ע ח"ט אגרת ג'עא, ובהנסמן בהערות שם.
סד"ה ויבא עמלק דקונטרס המוסג"פ: סה"מ תשי"ט ע' 41 (הב').
שכתרם אדנ"ע בתואר „נרות להאיר": ראה לקו"ש ח"ב ע' 484, ובכ"מ. לקמן אגרות תקע. תרפ. תש"ט.
תשי"ט.

והאומנם דעת כת"ר היא שחמניעה מאנשי פאריז וסביבותי היא?

ואמרתי ע"ד הצחות: כל ענין חגלות הנורא הוא ע"י שבירת הלוחות, כי בלאח"כ הרי הי' חרות, א"ת חרות אלא חרות. הסבה לשבירת הלוחות הוא חטא העגל שאז חזרה הזוהמא דחטא עה"ד, שע"פ דא"ח (ראה ד"ה ע"כ יאמרו תרצ"א) בא ע"י מעוט הירח, שבא ע"י שבה"כ דתהו, שבא ע"י הצמצום. ומהו הצמצום? דער אור גייט ניט לחוץ. ער איז זיך אין זיינע אותיות, אבער ניט ווייטער (ראה לקו"ת סו"ס ויקרא ד"ה לחבין מ"ש באוצ"ח פ"ה).

עוה"פ אכפיל דברי שאין כונתי לאיש פרטי ח"ו, כ"א להקבוצ כלל. ובדאי יראה מכתבי לכל מי שיש תועלת בזה. – ולמותר לומר שאין זה אלא שקו"ט ביני לבינם ועל דעת עצמי. ולא שח"ו יהי' ויבא יוסף גר'.

– בודאי כמה וכמה יאמרו מי שמך גר' טול כו' מבין עיניך ויהי' הצדק אתם בטענתם עלי. אבל אין זה משנה את המצב והסך-הכל. וחבל על הזמן החולך ואבד ולא משתכח.

בתקוה אשר לא יקפיד – אפילו במוח – על מכתבי זה. ואת והב בסופה.

החותם בפ"ש כל החבורה תי'.

לועד נפנה כאן לא הראיתי מכתבי זה. ברם העתק מסעיף וא"ו בלבד שלחתי להררבי"צ שי' שם טוב, אבל לא כתבתי לו למי נערך מכתב זה, וכת"ר יעשה בזה כרצונו. שלחתי הנ"ל להרבי"צ: א) אולי יועיל לעבודתו הוא, ב) בחיותי בפאריז שקד ג"כ בלמוד סגוריא על העדר ההתפשטות בעבודה והי' בטוח שתתפשט בעתיד.

תמו

ב"ה, ט"ו שבט, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהרב"צ שי' שד"ר

שלום וברכה!

סו"ס נתקבל מכתב ממנו (מיום ד' שבט) ובאשר אינו כותב כמה ישהה בפאריז הנני שולח המענה ג"כ לפאריז.

(א) מוסג"פ קונטרס ליו"ד-י"ג שבט ובל"ס יזכה בו את הרבים.

(ב) מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א משנת עת"ר שמזכיר אינו אצלי ובמילא איני יודע למה מרמז, ובכל אופן בשנים לכל הפחות איני מסכים למה שכותב:

(א) למה שמתנצל הוא לפני על הפרטים שאינם כדבעי עדיין. – מלאכתו ומלאכתי אינם שלנו כי מלאכת שמים היא בעיקרה, וכמרו"ל במשנה סוף קדושין אני נבראתי לשמש את קוני (נתבאר ע"פ דא"ח בלקו"ת סד"ה ושמתי כדכוד – השני. ומובן שאין בזה סתירה למ"ש רד"ה טעמה שבקונטרס המוסג"פ). וא"כ מה יועילנו אם אקבל התנצלותו אחרי שהעידו רז"ל שהיום קצר והמלאכה מרובה ובעל הבית דוחק?

איני רוצה להאריך בזה, כיון שאינו עתה במקום עבודתו העקרית, און איך וועל אויסניצן דעם פאראח ועד בואו לאנגלי' ישכח על כל הדברים. ויה"ר שלא נצטרך מכאן ולהבא בכלל למוסר וכיו"ב ועבדו את הוי' בשמחה תכה"י.

(ב) למה שדוחה התקון בעבודתו מזמן לזמן. ומה יהי' בחימים, שחולפים ועוברים ואינם חוזרים וימים יוצרו וקצבה וכו'. וכנ"ל עתה לא באתי אלא בקצור נמרץ ולחכימא ברמיזא.

(ג) לחיותו עתה בפאריז, שבודאי ג"ז נוגע למהותו שהוא שד"ר, חנני

חמו

מהעתק המזכירות.

מהורב"צ: שמו"ב. אגרות נוספות אליו – לעיל תלו, ובהנסמן בהערות שם.

פאראח: אבק שריפה.

מסג"פ העתק ממה שכתבתי לא' שם בדבר ענין נפנה בפאריז
וסביבותי כי זכורני שתמיד הי' מלמד זכות על העבודה ועל העדר
העבודה וכו'.

המחכה לבשו"ט בעשי' שהיא לעילא ודו"ש כהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תמו

ב"ה, ט"ז שבט, תש"ט

שלום וברכה!

בהערתי בתניא רפ"א, אמר רבה כגון אנא בינוני" – כפי רצוני,
הנני כותב בזה מה שנלפענ"ד בפ"י מש"כ בתניא:

(א) בש"ס הנדפס, בע"י, ביל"ש לתהלים לו, בכת"י הש"ס וע"י
שהובאו בדקדוקי סופרים לברכות (סא, ב), בפירוש ר"ח (נדפס
בנספחים לאוצר הגאונים לברכות) – בכל מקומות אלו הגירסא בלשון
רבים: „אנו בינונים" או „אנן בינונין". ולא מצאתי, לע"ע, חבר לאדה"ז
בגירסתו „אנא בינוני" – לבד המשמעות דפירש"י על אתר שכותב, אם
אתה מן הבינונים" – ולא כמ"ש בפיר"ח הנ"ל „אי אנן בינונין אנו לא
שבק מר כו'".

(ב) מש"כ רש"י שם, אם אתה מן הבינונים אין לך צד"ג בעולם" –
אין נלפענ"ד דיוקו דמר במכתבו, שאין אף צד"ג אחד בעולם – כי מנ"ל
לאביי להחליט בפשיטות אשר אין בכל חברי רבה אף אחד שגדול
מרבה? ובפרט שמחביריו היו רבי זירא הנקרא חריך שקי (עיין
באריכות ב"מ פה, א. וראה ג"כ בסוף מאמר פורים תש"ח דר"ז הוא
חכמה ורבה בינה), והאריך ימים (מגילה כח, א). ור' יוסף (עיין בסוף
ברכות שר"י הוא ע"ד ר' זירא. סיני עדיף) שהי' בעל יסורים (פסחים
קיג), עניו ביותר (סוף סוטה), ונסתמא מפני יר"ש (ראה סה"ד בערכו.

העתק ממה שכתבתי: ראה אגרת שלפניו בסופה.

תמו

נדפסה בקובץ יגדיל תורה ירוח"ז גליון כו ע' 7 ובלקו"ש חכ"ד ע' 531.

ר"ן פ"ק דקדושין). ועוד דכמה חכמים היו אז בא"י ואב"י מקומו בבל – ואיך יפסוק מהותם מהו בהחלטה גמורה – וכוונת אב"י (גם לפירש"י) פשוטה שאם רבה ואלו שהם במדרגתו – (שזהו פי' אנו" ולא כלל עם ישראל) – בינונים, א"כ כמה יהיו במדרג' צד"ג.

ג) כנראה במכתבו רוצה לפרש „לא שביק חיי" – שכיון שצדיק הוא יסודו של עולם הרי באין צדיק בארץ במילא כל ברי' לא חיי. ואיני יודע מה מכריחו לכל זה. – ואני לומדו בפשטות, שהוא ע"ד לשון זה ממש הנמצא בב"מ (צב, א) „לא שביק איסי חיי לכל ברי" שהכוונה שם, שרוב בעלי חשדות וועלן האבן צרות. וגם כאן הוא עדי"ז.

מאמור"ר נ"ע שמעתי הפי' ב„לא שביק" זה – שהוא עפמרו"ל (ר"ה ח, ב) צדיקים נחתמים לאלתר לחיים. וכיון שאין צד"ג בעולם, הרי כל הבריות אין נכנסים בסוג זה. וביותר ניחא ע"פ הפי' המוקף ברש"י שבע"י ש„משווין לכ"ע רשעים" – שא"כ כל ברי' הוא מאלו (ר"ה שם) שנחתמין לאלתר למיתה.

ד) לכאורה מוקשה דיוק רש"י חנ"ל „אין לך צדיק גמור בעולם" – דכיון שרבה הוא בינוני, א"כ אף צדיק שאינו גמור אין לך בעולם. – וע"פ כהנ"ל ניחא, דהנה שיטת רש"י היא, דבסוגיא דידן עכ"פ, פי' צדיק היינו שזכויותיו מרובין, אבל לא שאין לו יצה"ר כלל (ראה רש"י ד"ה לבי שפי' חלל – שיש בידי לכוף). וצד"ג הוא שאין לו עונות כלל. וא"כ החילוק בין בינוני וצדיק שא"ג – הוא כחוט השערה. ולכן פשיטא לרש"י דע"ז אין שייך לומר בהחלט „דלא כו' לכל ברי". ומפרש דכוונת אב"י היא אצדיק גמור, שלא חטא מעולם. וק"ל.

ה) לכאורה אינו מובן למה מעתיק אדה"ז בתניא גם דברי אב"י „לא שביק כו", וחלא קושיתו היא ממאמר רבה כגון אנא בינוני?

וי"ל דבזה מחזק קושיתו, דכיון דרואין בסוגיא דמקשין על המאמר דרבה ויודעין גדולתו, א"כ אף את"ל בדוחק דרבה טעה בעצמו מפני ענותנותו (עדמ"ש בחדא"ג שם), או שלא רצה לגלות מעלתו, עדיין הקושיא במקומה עומדת בנוגע לאב"י, דלמה לו להקשות מצד הבריות, הול"ל בפשיטות ברבה גופא, דאפ"ל שהוא בינוני מאחר שלא פסק פומא מגירסא.

ו) חל' בתניא „לא שבק מר חיי לכל ברי' וכו'" – למה מרמז בתיבת „וכו'", כיון שכבר נגמרו דברי אב"י. ואם יש איזה רמז בזה, מפני מה לא פירשו, כמו שפירש שאר הקושיות?

וי"ל דע"פ כמה נוסחאות (ע"י ר"ח. ועייג"כ חדא"ג) אחרי דברי אביי הגירסא היא: אמר רבה ידע אינש בנפשי אי צדיק הוא. והוא מענה על קושית אביי. ותוכנו – שאין אחד יכול לדעת ברור מהנעשה עם השני, כ"א ידע אינש בעצמו.

ולפי הקס"ד בתניא, דצדיק היינו שמרובין זכויותיו, קשה דהרי רבה בעצמו וכן אביי ששמשו ונתגדל אצלו ידעו שלא פסק פומא מגירסי – א"כ איך א"ל רבה תירוץ שיודע הוא בנפשו כו' – מה שראו הוא וגם אביי הפכו במוחש. ומה שלא כתב זה אדה"ז בפירוש, י"ל: (א) מפני שאין הגירסא הנ"ל מוחלטת. (ב) מפני שסו"ס זהו הקושיא דלקמן: איך טעה רבה בעצמו כו'. – ומחזורתא כבתרייתא.

תמח

ב"ה, ט"ז שבט, תש"ט

כבוד הו"ח אי"א נו"מ צנא מלי ספרא וכו'
מהור"ח שי' המכונה ד"ר בלאך

שלום וברכה!

במענה על מכתבו:

כבקשתו, חקו"ד אצל הממונה על הספרים של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ובררתי אשר לא נתקבל ספר ההיכל שלו לכ"ק אד"ש מעולם.

כעבור איזה זמן להופעת הספר קנחו הספרן בשביל הספרי' הנ"ל אצל המו"ס פרדס, ורק טופס זה נמצא אצלנו.

ובחזמנות זו אבוא באיזה הערות בנוגע לספרו זה:

(א) נראה גם בהשקפה ראשונה, שהשקיע בו עמל רב, ותועלת רבה

תמח

מהעתק המזכירות.

כבוד . . בלאך: בהמשך לזה – לקמן אגרת תנו.

ספר ההיכל: היכל לדברי חז"ל ופתיגמיהם, מאמרים ופתיגמים שלא נמצאו בכל האוצרות והמפתחות.

יביא. וחבל אשר מחיר הספר שולל את האפשרות להשתמש בו מכמה וכמה אנשים הזקוקים לספרים כמו אלו.

(ב) ישנם כמה ספרי מפתח למרז"ל המפוזרים בש"ס מדרשים וזוהר. ואף שיש למצוא פתגמים ובטויים שנשמטו, בכל אופן רוב המכריע של מרז"ל אלו כבר נרשמו בהנ"ל.

אבל בנוגע לספרות ימי הבינים המצב הוא להיפך: נרשמו פתגמים בודדים, בתוך ספרי מפתח הנ"ל, אבל לא ראיתי אף ספר אחד שראוי לחקרא מפתח לפתגמי ספרות ימי הבינים. ואפילו מאותם הספרים שנעשו לנכס כל העם ומפורסמים ביותר וכמו ספרי רש"י, בעלי התוס', הרמב"ם, שו"ת הראשונים וכו' וכו'.

מר אמר או כתב לי זה מכבר, שגם למלאות חסרון זה מתכוון בהיכלו, אבל נראה שאיזה סיבות מנעוהו מלהוציא מחשבתו זו אל הפועל. וחבל.

(ג) בנוגע למקור מרז"ל ששקו"ט בהם במכתב הנעתק בהיכלו ע' 611, וחפשתים בקשר עם עבודתי בהו"ל של ספרי נשיאי החסידות:

כל הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו (היימאן 318) – הובא גם בבונה לעין יעקב יומא ה, ב.

המתחיל במצוה א"ל גמור (היימאן 232) – עד"ז בתנחומא עקב ו.

למה נקרא שמו חזיר כו' – כמה ציונים אצל היימאן ע' 370, ובהערתי להמשך מים רבים – תרל"ו ע' פ"ז.

כל חכועס כאלו עוע"ז – כמה ציונים אצל היימאן ע' 307. ויש להוסיף עליהם זח"ג רלד, ב (וכמדומה גם בשו"ת הרמב"ם סי' שס"ט. כן ציין בהערות המו"ל לספר המצות לחרמב"ם (הוצאת הר"ח העלער, ניר-יארק) ע' ס"ז מקורות מרז"ל זה. – כך רשום אצלי ואין הספרים עתה תח"י).

(י) שם מציין לשו"ת הרמב"ם סי' קס. ושבו"ת הרשב"ש סי' ש"ע מביא זה מש"ס נדרים, ומעורר לעיין בשו"ת יד אלעזר סי' לב.

דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב - רשום אצלי: בשירת ישראל לר"מ אבן עזרא ע' קנו כותב: וכבר נאמר דברים היוצאים כו'. - ואינו עתה תח"י.

באיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תמט

ב"ה, טו"ב שבט, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ מו"מ באמונה וכו' מהור"י שי' הכהן

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ט"ו שבט.

א) אין מאמר טעמה כי טוב תש"ט ענדע פון פ"ג וז"ל: ונחלקות לג' מדריגות חב"ד חג"ת נה"י . . נחלקות ג"כ לג' מדריגות חח"ן מימין בג"ה משמאל דת"י באמצע שכ"ז הוא בחי' אדם.

דער פירוש דערפון איז די טיילונג פון ספירות וואס זייער ענין איז ווי ער זאגט אין פתח אליהו אנת הוא דאפיקת . . עשר ספירין לאנהגא בהון עלמין קען זיין מצד צוויי צוגאנגען:

(א) אורד, מלמעלה למטה, איידעלקייט, נאענטקייט צו א"ס ב"ה און ווייטקייט פון עולמות, און דאמאלס איז דער סדר: חכמה בינה דעת חסד א.א.וו. וואס דאס גופא ווערט איינגעטיילט אין דריי גרופן ווי בא א מענשען על דרך משל ראש - חב"ד גוף - חג"ת רגל - נה"י.

(*) **השמועה:** עתידה איי שתתפשט בכל הארצות - רבנו הזקן בעל התניא מביא (לקו"ת פ' מסעי ד"ה לבאר ענין חמסעות): ארז"ל עתידה איי שתתפשט על העולם כולו. - המקורות היימאן 479 ע' עתידה ירושלים. ובאוה"ת.

תמט

מהעתק המזכירות.

מהור"י שי' כ"ץ. אגרות נוספות אליו - לעיל תכא, ובהנסמן בהערות שם.

(ב) רוחב, מימין לשמאל, גילוי אדער הסתר השפעת השפעה אדער השפעת העדר השפעה און דאמאלט איז דער סדר פון די ספירות חח"ן (חכמה חסד נצח) מימין בג"ה (בינה גבורה הוד) משמאל דת"י (דעת תפארת יסוד) באמצע. – זעט אויך בד קודש פון מיטעלען רבי'ן וועגן דעם סדר.

אבער ביידע סדרים ווערן אנגערופן דער אופן פון אדם למעלה ווייל זיי זיינען מיט חילוקים-טרעפ על פי שכל, דאן קומט דער העכערער אופן פון

(ב) כי לא אדם דלשון הכתוב שמואל א' טו, כט כי לא אדם להנחם וואס שמואל האט געענטפערט שאולן.

וואס עס איז דאך ניט פארשטענדיק וואס פאר א נייעס און תירוץ האט שמואל דערציילט שאולן. שאול האט דאך אויך געוואוסט אז לא אדם הוא – כפשוטו. נאר ער האט געבעטען אזוי ווי ער האט תשובה געטאן זאל מען איהם מוחל זיין ווי עס העלפט אלעמאל ביים אויבערשטען און ער זאל בלייבן ביי דער מלוכה איז וואס איז דער תירוץ אז דער אויבערשטער איז ניט אמענש אויף חרטה האבן?

נאר דער מיין אין דעם איז אז שמואל זאגט שאולן, אין דעם פאל האט מען צוטאן ניט מיט דער מדריגה אדם דלמעלה וואס דארט איז דער סדר פון ימין ושמאל און עס היינגט אפ פון מעשה התחתונים אבער דאס וואס דיין מלוכה איז ונתנה לרעך הטוב ממך (זע שמואל דארט פסוק כח) איז דאס געקומען פון דעם אופן וואס איז העכער פון דעם אדם דלמעלה און אין דער מדריגה קען ניט זיין קיין שינויים כי לא אדם (דלמעלה) הוא להנחם.

זע וועגען דעם תורה אור פון היינטיגער סדרה, סוף הביאור, לד"ה זכור את השבת.

(ג) איר האט מיר געפרעגט טעלעפאניש פארוואס גיב איך אייך איבער דעם ענטפער פון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אזוי שנעל.

עס זיינען פיר טעמים אין דעם:

(א) דעלך סני לחברך לא תעביד, ווען איך וואלט געפרעגט א זאך וואס איז מיר נוגע און א ממוצע וואלט פארהאלטן דעם ענטפער איבעריגע צייט וואלט איך געווען ניט צופרידען. פסקענען צי עס איז

אייד נוגע צי ניט קען איך ניט, אפשר יא. דאס איז אין א פראגע בכלל, ובפרט

(ב) אין א ענין פון א מצוה, אין אהבת ישראל בתוכם, איז בלשון פון אלטען רבין (אגרת הקודש כא) ידוע לכל גודל מעלת הזריזות כו' וזריזות דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד לנו ולבננו עד עולם כו' להראות שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו ולעשות נחת רוח ליוצרו. דאס איז אין א מצוה בכלל, ובפרט

(ג) אין א ענין של פרנסה ווערט דאך פריער געפאסקענט למעלה פרנסה דערנאך דארף עס נמשך ווערן למטה אין פרנסה גשמית אויפן וועג קען זיין ר"ל קטרוגים אף פארהאלטען עס זאל בלייבען נאר ברוחניות, וואס דאס איז די מעלה פון ברכת כהנים און כהנים וואס בא זיי איז דער סימן פון שקדים אז זיי זיינען ממשיך שנעל (זע לקו"ת ענדע פ' קרח, דרך מצותיך פון צמח צדק מצות ברכת כהנים), דאס האט בכח א רבי. דארפן אויפן וועג ניט פארהאלטען דעם ענטפער. דאס איז בנוגע א ענטפער של מצוה ופרנסה בכלל, ובפרט

(ד) דער רבי שליט"א איז געווען מיד פון טאג ארבעט ווען איר האט אפגערופן. אריינגייענדיג האב איך געפרעגט צי זאל איך אפלייגן די שאלה אויף מארגען, אזוי ווי לויט אייערע רייד האט עס צייט, אדער ניט. האט ער געענטפערט איך זאל פרעגן גלייך. האב איך דערפון גענומען אז איך דארף זיכער ניט אפלייגן.

החותם בברכת שבתא טבא וכט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תנ

ב"ה, ח"י שבט, תש"ט

כבוד הנדיב הנעלה והנכבד, וו"ח אי"א חובב תורה ורודף
צדקה, העסקן הנעלה כמר צבי אליעזר שי ב"ר אברהם
עביר הלוי קרויזהאר

שלום וברכה!

אין נאמען פון „מרכז לענייני חינוך" און אין מיין נאמען וויל איך
איין הערצליך דאנקען פאר דער ווארימער אויפנאמע וואס איר און
אייער ווירדיגע עקרת הבית האט ארויסגעוויזען אונזער חשוב'ען
מיטארבעטער הר"ג הר"ח וכו' מוהר"ר שלמה אהרן שי
קאזארנאווסקי. ניט ווייניגער דאנקען מיר איין פאר אייער חשובער
מיטהילף דורך דער ווייטערדיגער ביישטייערונג צו די קאסטען פון
דרוקען די בארימטע ספרים-ענציקלפעדיא „שדי חמד" פון ר' חיים
חזקי' מדיני ז"ל. אן אפיציעלע קבלה איז דא בייגעלייגט.

בנוגע דער וויכטיקייט פון דעם ספר און דעם גרויסען זכות וואס
כ"ק מו"ח אדמו"ר דער ליובאוויטשער רבי שליט"א האט איין מזכה
געווען איז איבעריק צו שרייבן נאכדעם ווי איך האב דאס אין
אלגעמינע שטריכען אנגעדייטעט אין מיין פאריגען בריוו. איך וויל דא
נאר באמערקן דאס די איניציאטיוו פון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א צו
דרוקן דעם ספר אונטערשטרייכט די אל-ארומנעמענדע פארצווייגטע
ארבעט פון מיין שווער שליט"א, וועלכע פארבינדעט די העכסט טיפע
חקירה וויסנשאפט פון דער תורה און חסידות מיט דעם טאג-טעגליכן
לעבן פון א אידן.

דעם דאזיגען גרונט-פרינציפ געפינען מיר אין תורה בכלל און די
עשרת הדברות בפרט, וואס מיר לערנען אין דער סדרה פון דער
היינטיקער וואך.

די עשרת הדברות הויבען זיך אן מיט „אנכי" – וואס ענטהאלט די
טיפסטע געדאנקען פון ג-טליכקייט, יחוד, השגחה פרטית און אמונה

תנ

מהעתק המזכירות.

כבוד . . קרויזהאר: אגרת נוספת אליו (באותו נושא) – לעיל ח"ב שלב.

בכלל, און כאזען זיך אויס מיט גאנץ לייכט פארשטענדליכע מצוות פון „כבוד אב ואם“, „לא תרצח“, „לא תגנוב“, א.ד.ג. וואס דאס ווייזט אז אונזער אמונה איז ניט קיין אבסטראקטע זאך בלויז פאר דענקער און פילאזאפן, נאר לאזט זיך אראפ אין טאג-טעגליכן לעבן.

אט אזוי זארגט אויך כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ארויסצוגעבן ספרים ניט נאר אויפן געביט פון חסידישער פילאזאפיע נאר אויך אזעלכע ספרים ווי די „שדי חמד“ וועלכע ענטהאלטען פסקי דינים בנוגע אלע טאג-טעגליכע איבערלעבונגען פון א אידן.

מיר ווינשען אייך, און אייער ווירדיגע פרוי און זון שיחיו דאס דער זכות פון העלפן דרוקן דעם ספר זאל אייך ביישטיין געבענטשט צו וערן אין טאג-טעגליכן לעבן מיט אלעס גוטעס בגשמיות וברוחניות.

בברכת כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן
יושב ראש ועד הפועל

תנא

ב"ה, כ"א שבט תש"ט

כבוד הרה"ג הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוהר"מ שי

שלום וברכה!

מכתבו מיום ט"ו בשבט, בצרוף המחאה על \$10 בעד עזרת פליטים מאת מר חיים שי יוסף, נתקבל ות"ח, אישור על הקבלה לנדיב הנ"ל מוסג"פ;

לפלא אשר אחרי כל הדברים ששוחחנו בנוגע לעבודה בפועל בעד המל"ח ומחנה במחנו, עדיין לא ראינו תוצאות ממשיות. והלא לא יובן אשר כת"ר שי בתור הרב הראשי לאגודת הקהלות דוואוסטער ובתור

תנא

נדפסה בלקו"ש חז" ע' 349, והושלמה ע"פ העתקה.
מהור"מ שי: גרינברג.

ידיד נאמן למפעלנו לא יעשה ולא יפעול בהשתתפות ממשית בעבודתינו, כמו בסידור אפילס בקהלות שלו וכדומה. והאם עלינו לדפוק על דלתות לבבו יום יום?

וכן לפלא אשר אחיו הר"י שי' אשר בהיותו לפניו במקום אשר עשה ופעל בעד המל"ח ומחנה ומאז העתיק מושבו לא שמענו ממנו. ואשר ע"כ הננו לבקשו עוה"פ אשר יואיל נא לעורר את אחיו ולזרזו לחדש השתתפותו בעבודתנו ביתר שאת, ולמותר לעורר לדכוותי. וחננו מצפים לפעולות ממשיות בקרוב ממש, באשר לא יתואר גודל הדחוק השורר אצלנו בהנהלת התכנית הגדולה של עבודתנו כדרישת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

ולקשר לעניינא דפרשתא, עה"פ אם כסף תלוה – נת' בדא"ח שבזה נכלל ג"כ ענין ירידת הנשמה בגוף – ראה רד"ה טעמה (נדפס בקוני המוסג"פ) – שהוא במלוה ופקדון גם יחד. והנה לפעמים מבואר בדא"ח שהעיקר בזה הוא חלק המלוה (לקו"ת סד"ה ושמיני כדכד השני) ולפעמים משמע להיפך (בד"ה טעמה הנ"ל). וי"ל דלא סתרי כלל, והחילוק בזה הוא בין תחלת העבודה או באמצע העבודה ובפרט בבעלי מדריגה. ובכל אופן כל השקו"ט שיהי יתרון לחלק הלוה על המלוה הוא מפני טרחתו בממון הפקדון, בעד זה מקבל תרי תלתא באגרא שמבואר במ"א שזה מה שנוטל הקב"ה לעצמו כתר אחד ושני כתרים נותן לבניו (ויקרא רבה פ' קדושים). שמזה רואין גודל ערך טרחת האדם, ובמילא מובן גודל ההפסד בהעדר הטרחה. וע"פ הכלל דאתדל"ע באתדל"ת תליא הנה כאו"א צריך לגמ"ח בגופו, אף שהכסף שבה ע"י טרחתו הוא של אחרים. ולדכוותי בטח יספיק הקצור. והעיקר שיגרום לעשי' ולתוצאות בפועל.

המחכה לבשו"ט ומאחל כט"ס

יו"ר ועד הפועל

(*) בד"ה אם כסף תלוה – להצ"צ – הנמצא עתה בדפוס.

בד"ה אם כסף: אוה"ת משפטים ע' אקע. שמות ח"ה ע' גיל.

תנב

ב"ה, כ"ב שבט, תש"ט

ש"ב הרה"ג הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורב"ש שי

שלום וברכה!

מכתבו עם המוסג"ב (מאמרו במכ"ע היומן, והעתק החלק שהשמיטו בעתון) הגיעני באיחור זמן. ומפני רוב הטרדות נתאחר ג"כ מכתבי, ואתו רוב הסליחה. ובודאי מסר לו הרה"ח הו"ח וכו' מהורח"ה שי מש"כ במכתבי אליו וגם הנדפסים בהוצאותינו שנשלחו (בחבילת הרה"ח) בשביל כת"ר, ובטח יאשר קבלתם. ואם ידפיס הערכה עליהם, או בכלל בהנוגע לפעולות קה"ת מלי"ח וכו', וישלח לנו העתקה - ת"ח מראש נתונה לכת"ר ע"ז.

ואני ת"ל אשר סו"ס נגמרו ההכנות להו"ל גם את ספר פסקי דינים להצ"צ, ונמצא כבר בדפוס.

ובמענה על מה שהעיר באיזהו מקומן בהצ"צ, אחרי נתינת תודה על השבח ועל התחלה לפעולות „קה"ת" שבמאמרו, ואבוא על סדר מכתבו:

(א) כבר בארתי בתחלת הערותי (בסוף שער המילואים) שבאתי בהם רק לציין את הכת"י והנדפסים שבהם נמצא החידוש או השו"ת של הצ"צ, ולהורות אם נמצאת השאלה גם בספרי המקורבים להצ"צ, שאז יש מקום לומר שהשפיעו השקו"ט זע"ז.

אבל לא היתה כוונתי כלל להביא דעות האחרונים בנדון שעליו דן הצ"צ, ומכמה טעמים. ומהם גם זה שרבו עתה ספרי המאספים לשו"ת ופס"ד, הערות כאלו קובעים מקום לעצמן וכו'.

(ב) הערתו בשער המילואים חלק החידושים דף ל"ג ע"ב שורה שני - שתיבת „שאינו" מיותרת - צדק בזה. והסיבה שגרמה לטעות המגי היא כי מקטע זה לא הי' אלא כת"י אחד ושל מעתיק וכמ"ש בציוני, וראיתי עתה שגם שם כתוב „שאינו".

תנב

חלקה ג' דפוס בלקו"ש ח"י ע' 481 וחלקה שם ע' 426, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
הרה"ג . . מהורב"ש: שניאורסאהן.
מאמרו: ראה לעיל ח"ב אגרת שצו ס"ט. אגרת שלאח"ז.
מהורדה: הכלין.

ג) הערתו להנ"ל – שנמצא באריכות יותר בשו"ת הצ"צ – הנה ע"פ טעות לא באה בחידושים למס' טהרות הערה כעין זו הנדפסת לחידושי מס' מקואות (דף ל"ג סע"ג), אשר בעניני מקואות צריך להשוות את הבא במילואים למש"כ בשו"ת וחידושים על הש"ס.

יג) שם (דף ט"ז ע"ב) בענין מזמור לתודה בעה"פ דמצדיק הצ"צ מנהג המקום שנהגו לאומרו, משום דכל העוסק בתורת עולה אפילו בלילה ה"ז כאילו הקריב ביום – ומקשה כת"ר במכתבו ממש"כ הרי"ף דאסור להתפלל מוסף פעם ב' כמו דאסור להקריב המוספין פעם שני.

ואיני רואה כאן קושי מעיקרא, דהצ"צ בפירוש מנמק דבריו ממרז"ל כל העוסק בתורת כו', ואינו ענין לתפלת מוסף דהרי"ף (ופסוקי המוספין אינם עקריים בתפלת מוסף, כידוע). – ובמילא אין צורך למה שמחלק במכתבו דאמירת מזמור לתודה אינו מנוסח אנכ"ג כו'.

ואי קשיא – יש להקשות מהא דפרשת קרבנות, שאומרים אותה משום דכל העוסק בתורת כו', ובכ"ז דינה לאומרה ביום דוקא, וכדאיתא בשו"ע או"ח ס"א. ועוד יותר הו"ל להקשות מני' ובי', דא"כ יאמרו המזמור גם בחוה"מ"פ.

אבל ברור דאין הצ"צ מביא הסברא דכל העוסק אפילו בלילה כו' אלא לסניף בעלמא, להסיר החילוק דלכתחילה ודיעבד, וג"ז – רק להצדיק מנהג שקיים כבר.

ד) מה שרצה לומר דמביאים תודה בעיוהכ"פ, הגם דאין מביאים קדשים לבית הפסול, משום דאפשר להאכיל לקטנים וכיו"ב – אאפ"ל כן, כי הבאה לבית הפסול נחשב לא רק המיעוט בזמן או מקום האכילה אלא גם מיעוט האוכלים, וכדאיתא בבכורות ס, ב וברמב"ם הל' פסוהמ"ק פ"ו ה"ו. ואדרבה, מלשון המשנה מע"ש פ"ג מ"ב משמע דמיעוט האוכלין חמור ממיעוט הזמן. – כן מה שר"ל שהוא מפני שמצוה לאכול בעיוהכ"פ – דוחק לומר דזהו כוונת הצ"צ דא"כ עיקר חסר מן הספר, גם מהו שמסיים: עה"פ שאני שא"א לאכול רק עד סוף ד' שעות ביום?

ה) מה שכתב דגם ממיעוט אכילת הלילה צריך להמנע – יפה כתב כי כן הוא בפירוש ברמב"ם הל' מעה"ק פ"י הי"ב ע"פ תוספתא דזבחים פ"י.

ואו) לפענ"ד אולי אפשר ליישב דברי הצ"צ, כי הצ"צ משתדל למצוא תירוץ (ולא להקשות קושיא) על הקושיא למה מביאין תודה בעיוהכ"פ (כי לא אשתמיט בשום מקום לומר דאין מביאין). ומחלק ומדגיש דבהבאת הקרבן לא היו נמנעים משום מיעוט הזמן דלילה, משא"כ בעה"פ דנתמעט הזמן דיום, ובהסברת החילוק סמך על המעיין. – וי"ל שתיים: א) בהקרבת הקרבן מצינו סברא דאין הזמן דלילה עושה שינוי, וכמו בדין דמלאת (עיין כריתות ז, ב ושם). משא"כ במתני' דזבחים (עה, ב) דממעט בזמן דיום. – ומכש"כ בנדו"ד דתודה בעה"פ אשר – ב) כשנתמעט הזמן ביום עכצ"ל דזה משנה דין ההקרבה, דהרי פשיטא דאין להקריב ביום בשעת האיסור. משא"כ במיעוט הזמן דלילה – דמצד עצמו אינו שייך כלל להקרבה.

ומדגיש הצ"צ דבהבאה לא היו נמנעין כו' דבזה גם סרה הקושיא מתוספתא הנ"ל.

ז) לכאורה צ"ע מפני מה לא חילק הצ"צ – דבעיוהכ"פ מצוה לאכול. וי"ל א. את"ל דאין מביאין קדשים לביה"פ הוא מדאורייתא (דמצינו גם בענינים מה"ת חילוק דלכתחילה ודיעבד ובפרט בקדשים. כמה מקורים ע"ז נסמנו בדרכי שלום למהרש"ם מברעזאן אות ע"א. ואכמ"ל). הרי האכילה בעיוהכ"פ אינה אלא מדרבנן (כמשנ"ת בשו"ע רבינו חאו"ח סתר"ד). ב. גם את"ל דאין מביאין כו' הוא מדרבנן אין מצות עיוהכ"פ להרבות באכילה כ"א לאכול. ועוד דבעיוהכ"פ ביהודא, וירושלים בכלל זה, היו אוכלין בשר עוף ודגים אבל לא היו מרבים בבשר בהמה (תוד"ה וכדברי חולין פג, א).

ח) ועדיין לברר, דלכאורה הו"ל להצ"צ לחלק בפשיטות דאם נמנע מלהביא תודה בעיוהכ"פ א"כ יהי המזבח בטל בעיוהכ"פ מכל קרבנות הנאכלים. דאם לא יביאו קרבנות הנאכלים ליום ולילה, עאכו"כ דאין להביא אותם הנאכלים לשני ימים ולילה אחד. – משא"כ בערה"פ דאינו שייך אלא ללחמי חמץ. – וי"ל דעפ"ז עדיין יש להקשות להיפך דנלמוד היתר הקרבת תודה בעה"פ מהקרבת קרבנות הנאכלים בעיוהכ"פ. ולכן מחלק דמיעוט זמן היום שאני.

ואחתום באיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

מאי ידיעתי את כתובתו אחרי הטלטולים דשנה זו הנני שולח מכתבי ע"י הרה"ח הררה"ה שי, ומטובו לאשר קבלת מכתבי זה.

תנג

ב"ה, כ"ב שבט, תש"ט

הרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכ"י מוהר"א שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, שהגיעני באיחור זמן קצת.

(א) מספרי הצ"צ שיצאו לאור באצה"ב בעריכתי - כבר פרשתי בהחוספה לשו"ת חאו"ח, אשר שו"ת או"ח יו"ד ואה"ע וחידושים על הש"ס הם בפוטוגרפיא מהוצאה הא' בוילנא (מלבד ההוספות שבסוף שו"ת או"ח ושבסוף החידושים). שו"ת החו"מ וג"ח שער המילואים - נסדרו מחדש. וחלק גדול מהנדפס בהם יו"ל בפעם הראשונה מכת"י המעתיקים או גם מגכת"ק הצ"צ, וכמצויין ע"ד כאו"א מהנ"ל בהערותי שבסוף שער המילואים. ותימה שלא ראה אותם.

(ב) המסומן בהחוספה לשו"ת או"ח במספר 11 - הוא הידוע בשם פסקי דינים להצ"צ, אף שנוסח השער הוא, כמועתק בהחוספה: צ"צ והוא כולל פס"ד כו'. - והוא (וכן המסומן שם במספר 10) נמצא עתה בדפוס - בפוטוגרפיא מהוצאה הא'. והוספתי בסופו הערות הצ"צ שהעתקתי מגכת"ק כ"ק אדנ"ע וציונים בחוראת קובץ הכת"י שבו מצאתי החידוש או השו"ת הבא בפס"ד - וע"ד ההערות שבסוף שער המילואים.

(ג) ת"ח על הערותיו בטה"ד שמצא. ומה שמתפלא על הטעויות כיון שיש גכת"ק לחשואה - הנה בודאי ידוע לו שאין מדפיסין מהכת"י עצמם. ורק העתק מהכת"י ניתן למסדר האותיות ולחמגי' אח"כ, ואם מביא בחשבון שנסדרו והוגהו כמה מאות עמודים, וע"פ כת"י שונים ומשונים, והמדפיס אף לאמור כלו מעשיכם כדי שלא לעכב כל החוצאה, והי' רואה ג"כ כמה טעויות נתקנו - בטח הי' מתפלא על שסו"ס עלה להו"ל ששת הכרכים של הצ"צ. ואחרי בקשת סליחתו ולא בתור הצטדקות כ"א להערה בעלמא: אין אצלי

תנג

מצילום האגרת.

מוהר"א שי: הילכ"ץ. אגרות נוספות אליו - לקמן תצה. תקטז. תקסג.

אנציקלופדיא התלמודית שמזכיר במכתבו, אבל ע"פ מה שראיתי בכל ספרים הנדפסים עתה, בטוח אני שימצאו גם שם כמה טעו"ד, אף שכנראה מהמודעות עד"ז אין כסף נחשב למאומה בהדפסת האנציקלופדיא.

וזאת למודעי: כל העבודה בהוצאה זו של הצ"צ: חיפוש ועיבוד קובצי הכת"י – ואם מתעסק הוא, כמו שכותב, בכת"י ויעיין בהערות שבסוף שער המילואים יוכל לשער כמה עמל ויגיעה נדרש לזה – השוואתם עם הנדפסים, עריכת ההוספה שבסוף האו"ח, המפתחות שבחלק חו"מ משניות ושער המילואים וכו' ואפילו השקו"ט עם המדפסים – כל זה מכמה טעמים על שכמי לבד הי' מוטל בלי עוזר (לבד זוג אחד של רבנים שהם היו המגיחים) וכ"ז הוא בתור נוסף על העבודה הרגילה במל"ח, מחנה וכו'.

(ד) בהמשך למה שסיימתי בסעיף הקודם ובאשר כותב שהוא נכדו של הרה"ח הר"א מזעמבין והוא המתחיל בטענה הנני גם אני בטענתי:

זה יותר משנתיים שהוצאה הנ"ל יצאה לאור, אחרי שזה עשירות בשנים אלו ספרי הצ"צ מן השוק, מלבד זה נכנסו בהוצאה זו כמה מחידושי הצ"צ ושו"ת שלו שמתפרסמים לראשונה. השמע ממי שהוא דבור של שמחה על מאורע זה? היודע הוא כמה טופסים מהצ"צ נתפשטו באה"ק במשך זמן זה? נדפסים באה"ק הערכות אודות ספרים, גדולים וקטנים, כמעט בכל יום. הנדפסה הערכה אחת לכה"פ ע"ד הצ"צ (לבד זו שכתב פליט שאך זה בא לארץ ועדיין לא נקלט בה) במשך השנים האחרונות הו"ל ע"י מערכת, אוצר החסידים" יותר מארבעים ספרים וחבורות. ע"ד כמה מהם קרא בעתוני אה"ק? אם הוא שייך לספרות – מפני מה לא עורר תשומת לב הקהל הדתי באה"ק ע"ז (אם ע"י כתיבתו בעצמו או ע"י שיעורר את אחרים השייכים למקצוע זה ביחוד)? ובפרט בתור נכד הר"א מזעמבין הרי זהו דוקא כרמו שלו – וכרמי שלי לא נטרתי?

איני רוצה להאריך בזה, באשר איני יודע מהנעשה אתו אחרי הטלטולים ממדינתנו מלפנים, ובמילא מסופקני ג"כ אם אליו שייכות טענותי הנ"ל – אבל בכל אופן, יחס אנ"ש וגזע אנ"ש באה"ק לספרות חסידות חב"ד – מוזר הוא. ומכאיב ביותר בזמן האחרון שה"רחוקים"

הר"א מזעמבין: הרכ אברהם לנדא מזעמבין. ראה לקמן אגרת תקטז בסופה.
לבד זו שכתב פליט: הגיד כרוך שמעון שניאורסאהן שליט"א. ראה אגרת שלפניו.

עה אדמו"ר שליט"א

מתעניינים חוקרים דורשים ותאביג לדעת במדה החולכת וגדלה, וה"קרובים" מתעסקים בכמה וכמה מקצועות – ובלבד לא בתורת חדא"ח.

החותם באיחולי כט"ס

מ. שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תנד

ב"ה, כ"ב שבט, תש"ט

הרה"ח חו"ח אי"א נוי"מ וכו' מוהר"א שי

שלום וברכה!

במענה על שאלותיו זה מכבר, ונתאחר המענה מפני הטרדות, ואתו הסליחה:

(א) **שאלה.** במ"ש באגרת התשובה לאדמו"ר הזקן פ"ג: וגם יכול לאכול מעט כג' שעות לפני נ"ה. ומקשה דהא אסור לאכול לפני עה"ש, כמ"ש בבאה"ט לשו"ע או"ח סתקפ"א סק"יב ע"פ הזוהר וכתהאריז"ל.

מענה. באכילה לפני עמוד השחר יש ג' עניני אסור: (א) אסור אכילה לפני תפילת שחרית. וסמכוהו על מש"נ לא תאכלו על חדם (ברכות י, ב). ובזה מדבר בשו"ע או"ח ספ"ט. וזמן איסור זה מתחיל **משחגיע** זמן תפילה, היינו עה"ש, **ולא קודם** – כדמוכח בגמרא שם. וכ"ה בפירוש בשו"ע שם ס"ה ושו"ע רבנו שם ס"ה. ולכן אינו שייך למ"ש באגה"ת.

(ב) אם מתענה ביום, שאז אוכל ושותה עד עה"ש, אבל אם ישן שינת קבע – אסור. ובזה מדבר בשו"ע או"ח סתקס"ד. אבל אם התנה – דעת רוב הפוסקים **וכ"פ** בשו"ע שם דמותר גם לאחר השינה.

(ג) איסור תוספת כח בסט"א, וכמו שהאריך בזוהר ח"ב (רטו, ב). –

תנד

נדפסה בלקריש חכ"ב ע' 312, והושלמה ע"ס העתקה.

ובזמן האסור, חנה לד"ה ישנו לאיסור זה משהגיע זמן התפילה, וכנ"ל בא'. לד"ה אינו לאיסור קודם שעלה עה"ש אם לא ישן עדיין, או שישן פחות משתינן נשמי (מדמסביר בזהר שם: וע"ד טעים טעמא דמותא). אבל אם ישן וקם מחצות לילה ואילך י"א דאסור גם קודם שעלה ע"ה (מג"א ספ"ט סק"ד, ומסתייע מהרח"ו. מ"ח מסכת חצות רפ"ז. וכ"כ באור החמה לזהר שם בשם הרח"ו. ובניצוצי אורות שם). וי"א דמותא, כי זמן איסור זה הוא כמש"נ בש"ס משהגיע זמן התפילה (שו"ת השיב משה חאו"ח ו', ומסתייע ממ"ש בסי' האריז"ל להר"ש מראשקוב בסוף סדר הלימוד באשמורת שכן עשה מהרח"ו וממ"ש מהרי"ל ורמ"א בשו"ע או"ח סתקפ"א, ודלא כמש"ש בבאה"ט). וגם לדברי האוסרים מותר באם עושה לרפואה, לכוון דעתו וכיו"ב (ניצוצי אורות שם. באה"ט ואשל אברהם באו"ח ספ"ט בשם שו"ת שב יעקב ועוד).

והנה רבנו הזקן באגה"ת מבאר שאם יתנה אזי יחשב היום לתענית אף שיאכל בלילה, ואינו מדבר – בנוגע לאיסור הזהר – כאיזה שיטה פוסק. אבל, בכל אופן, גם לשיטת האוסרים יש כמה אופנים דמתירין וכנ"ל. ובה מדבר באגה"ת.

הערה: (א) דעת אדה"ז במחלוקת זו לכאורה יש לברר להיתר, ממה שבשו"ע שלו חאו"ח ספ"ט ס"ה, אף שהביא דעת המג"א לענין אכילה שלא לגאווה כו', לא העתיק מש"כ המג"א שאסור לאכול מחצות לילה ואילך. אף דאינו דומה לגמרי, דזהו דין חדש לגמרי. (ב) מה שהצריך באגה"ת שם להפסיק שלש שעות לפני עה"ש – צ"ע, ואכ"מ.

באשל אברהם – להרה"צ מבוטשאטש – מהד"ת או"ח ספ"ט סובר, דאסור לאכול קודם עה"ש, רק אם יהי' ניעור עד זמן התפלה, משא"כ אם ילך לישון עה"פ קודם עה"ש.

* * *

אם יש למצוא מקור או טעם למנהג קהלת הספרדים בברוקלין לומר בליל עש"ק מזמור שיר ליום השבת שתי פעמים?

מענה: כן נוהגים ג"כ בביהכנ"ס „צלחה ומזל" ובביהכנ"ס „קהל חסידים בית אל" בירושלים ת"ו, ובביהכנ"ס דמהר"ל בפראג (ראה

שלוש שעות לפני עה"ש: ר"ל שלש שעות לפני נה"ח, דהיינו איזה זמן לפני עה"ש, ואוצ"ל „לפני נה"ח". לתוכן הערה זו ראה באגרת נוספת מכ"ק אדמו"ר שליט"א הנדפסת בלקו"ש שם ע' 313. ומ"ש בזה בקובץ יגדיל תורה ג'. חוב' עא ס' נט.

עדיז במכ"ע נרות שבת הי"ל באה"ק קונטרס עג"עד. ומביא שם ס' ארץ חיים לר"ח סתרון - ירות"ו תרס"ח - ואין ס' זה תח"י).

בטעם הדבר ושייכותו לספרדים דוקא - יש לומר: פסק הב"י ושו"ע או"ח סו"ס רס"א הוא דאמירת מזמור הנ"ל הוא קבלת תוספות שבת ואיסור מלאכה. אבל במדינות אלו עושין מלאכה גם אח"כ, וחטעם לפי שמתחילה כשהתחילו לומר זה המזמור לא הי' בדעתם לקבל תוספות שבת אלא באמירת ברכו (עיי"ש בנ"כ השו"ע ובשו"ע רבינו). אבל הספרדים שבכמה דברים הולכים בשיטת הב"י, גם בזה רצו להחזיק במנהגו. וכיון שבכמה ביחכנ"ס כבר נתפשט המנהג שעושין מלאכה גם אחר אמירת המזמור, קבעו לאומרו פעם שני' ביחוד לאסור במלאכה.

הערה. ידוע שע"פ כתהאריז"ל (שער הכונות, מ"ח. סי' האריז"ל (לחש"ר) הנה ממזמור לדוד הבו גו' עד לאורך ימים צ"ל פעם אחת בשדה ופעם ב' בבית.

באיחול כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תנה

ב"ה, כ"ג שבט, תש"ט

הרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרח"ה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ב שבט:

א) ת"ח על כתבו משלום הרפ"ל לנדא וב"ב שיחיו וכן מהנעשה

תנה

מהעתק המזכירות.

מוהר"ח: הבלין. אגרות נוספות אליו - לעיל חטז, ובהגסמן בהערות שם.
משלום הרפ"ל לנדא: כהבשה דלעיל ח"ב אגרת שם.

בעת היות הר"ש שי פאלמער באה"ק. ואיתתא בהדי שותא פילכא
ובטח עשו ככל הדרוש להגדלת העזר מחקרן דשיקאגא בשביל ישיבת
תו"א.

(ב) נשלחה לו שיחת יו"ד שבט והקונטרס ליו"ד י"ג שבט ובאשר
כבר עבר מועד זה והתורה חסה על ממונם של ישראל נשלח בדואר
הרגיל ומצורף בחבילה זו גם קונטרס שבט בשביל ש"ב הרב"ש שי
שניאורסאן וקונטרס יט"כ וקונטרס שבט בשביל ש"ב הר"ר חיים שי
שניאורסאן ות"ח על הטרחא במסירתם.

(ג) בתור משתתף בעבודת המל"ח וקה"ת נשלח לו ספר הנגונים
שהו"ל זה עתה ובטח יאשר קבלת כהנ"ל.

(ד) מוסג"פ מכ' בשביל כל אחד מהנ"ל מאי ידיעתי כתובתם
הנכונה ובהזדמנות זו אתענין לדעת אם הדפיס הרב"ש עוד איזה
מאמרים בחנוגע לקה"ת מל"ח וכו'.

(ה) בשאלותיו במנהגי היאר"צ אענה כשאברר עוה"פ ואולי גם
יודפס בקונטרס ב' ניסן הבע"ל.

(ו) חבל שלא שלח ע"ע הערות אביו ז"ל בנוגע לתניא ואני אמרתי
אולי יביאם הרש"פ וזה רבות פעמים שכתבתי עד"ז.

(ז) קראו פה במכ"ע שבירות"ו התעללו ברחובות קרי' בבחורי
ישיבות וחרדים בכלל ומטובו להודיע פשר דבר להשקיט את הרוחות.

(ח) אם אפשר לחם לקבל רשיון ע"ז הרי היו יכולים לקנות מספר
מסוים מכל הנדפס ע"י קה"ת ובפרט בהוה שנתרבה מספר אנ"ש
והתמימים באה"ק.

בפ"ש ואיחולי כט"ס

חרב מנחם שניאורסאהן

איתתא בהדי שותא פילכא: עם שהאשה מדברת היא טווה, כלומר עם שהיא מדברת עמו על בעלה
הזכירה לו את עצמה (מגילה יד, ב ובפרש"י שם).
הרב"ש עוד איזה מאמרים: ראה לעיל אגרת תנב.
במנהגי היאר"צ . . ב' ניסן: שם נדפסו (סה"מ תשי"ט ע' 74), בהוספה להנדפס שם ע' 24 ובסה"מ תשי"ח
ע' 146, ובהוספה להאמור לעיל אגרות תסז, תכד — אליו. ראה גם לקמן אגרת תצח.
הערות אביו . . שכתבתי עד"ז: לעיל אגרת תסז, ובהנסמן בהערות שם.

עט

אדמו"ר שליט"א

תנו

ב"ה, כ"ו שבט, תש"ט

כבוד הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מחר"ד שי

שלום וברכה!

... האם תיקן בלקו"ת ע"פ מש"כ במכ' מי"ט טבת? כן מה נעשה
ע"ד הדפסת ההגדה ו"היום יום".

יצא פה קול שמדפיסים בקעמפס את ה"שדי חמד", ומטובו
להודיעני אם כן הוא, ולפרסם באופן אופיציאלי, שרשות ההדפסה
שלנו הוא, וש"קחת" כבר מדפיסו.

אחכה למכתבו בהקדם היותר אפשרי, ומאחל כט"ס

מ. שניאורסאהן

תנו

ב"ה, א' דר"ח אדר, תש"ט

כבוד הו"ח אי"א צנא מלא ספרא וכו'
מוחר"ח שי המכונה ד"ר בלאך

שלום וברכה!

במענה על מכתבו

א) מה שכתבתי במכתבי הקודם אשר ישנם כמה ספרי מפתח
למרז"ל אשר בש"ס וכו' משא"כ בפתגמי ספרות ימי הבינים, לא

תנו

מצילום האגרת.

מהר"ד: בראשית, אגרות נוספות אליו — לעיל חטו, ובהנשמן בהערות שם.
שמדפיסים ... ה"שדי חמד" ... מדפיסו: ראה לעיל ח"כ אגרת שלב, ובהנשמן בהערות שם. לעיל תנ.
לקמן תצגי. תקיב. תקיחת.

תנו

מהעתק המזכירות.

כבוד ... בלאך: אגרת נוספת אליו — לעיל תמה.

נתכוונתי בזה אלא לומר, שבה בשעה אשר מפתח למרז"ל שבש"ס אינו אלא מוסיף ומשלים מה שנמצא כבר, הנה מפתח לספרות ימי הביניים יהי דבר חדש לגמרי, וימלא חסרון ניכר שאף לא התחילו להתעסק בו, כמדומני.

(ב) כנראה הבין במכתבי שאני בתמי על אשר מביא במפתחו גם מרז"ל שצינו בעלי מפתחות הקודמים לו – ולדידי, אדרבה, ספר שמושי כמו מפתח, צ"ל דבר שלם, היינו שלא יזיק לחפש בספרים נוספים ושלא ימצאו בו אלא עניינו הוא. והיוצא מזה בנוגע להיכלול בכלל, אחרי בקשת סליחה על בקרת שלי, הוא:

– (א) שחי צ"ל כולל כל מרז"ל שבש"ס וכו' גם אלו שכבר נרשמו מקודם.

– (ב) קונטרס ההגנה המחזיק כששית מכל הספר אין מקומו בהיכל שמושי זה.

– (ג) בסוף מכתבי הקודם נשמטה הערה ע"ד מרז"ל מכה אשר לא כתובה בתורה זו מיתת צדיקים שמחפשים מקורו –

אשר בנצוצי זוהר להרב מרגליות בסוף זח"ב מביא משו"ת עטרת צבי חיו"ד סל"ח שעד"ז נמצא – בלשון ארמי – בזח"ב י, ב.

החותם באיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תנח

ב"ה, ו' אדר, תש"ט

כבוד הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוה"ר אלחנן שי' הכהן

שלום וברכה!

אפשר צנדיק אייערע ערענסטע אינטערעסירונג און דויערנדע הילף

תנח

מהעתק המזכירות.

כבוד . . הכהן: נקרא גם אלכסנדר (קאוועז). אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב קס"ט, ובהנמנן בהערות שם. לקמן תקע"א.

אדמו"ר שליט"א פא

און מיטארבעט לטובת דעם „מרכז לעניני חינוך“, און בפרט אין דער לעצטער קריטישער צייט, גיט עס מיר גרויס פארגעניגען צו שיקן אייך א מתנה אין נאמען פון „מרכז לעניני חינוך“ – די בייגעלייגטע בילד פון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, אלס אויסדרוק פון אונזער טיפער אנערקענונג און דאנקבארקייט צו אייך, ליבער פריינד.

זיכער איז אייך באקאנט דער מאמר רז"ל (סוטה לו, ב) אז דאס זען פאר זיך דעם געשטאלט פון א אדם קדוש גיט צו כוח צו גיין בדרך התורה והמצוות. ווינש איך אייך אז דמות דיוקנו פון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א זאל אייך צוגעבן פרישע כוחות צו טאן פיל גוטעס בכלל, און בפרט אין דער געמיינזאמער ארבעט פון דער פארצווייגטער טעטיגקייט פון „מרכז לעניני חינוך“, אין וועלכער כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, איר און איך זיינען הארציג פאראינטערעסירט, און מיר זאלן אלע זוכה זיין צו זען פיל נחת פון דער דאזיגער הייליגער ארבעט.

מיט הערצליכע גרוסן און בעסטע וואונשן צו אייך און אייערע

הרב מנחם שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תנ"ט

ב"ה, ז' אדר, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ מ"מ באמונה כו'
מוהר"י שי' הכהן

שלום וברכה!

לויט אייער טעלעפאנישן געשפרעך, איז דא בייגעלייגט א טשעק אויף פינף טויזענט דאלער (\$5000) אלס א גמילות חסד.

צום אבשלוס פון אייער רעדען נעכטען האט כ"ק מו"ח אדמו"ר

תנ"ט

מהעתק המזכירות.

מהוד"י שי" כ"ץ. אגרות נוספות אליי – לעיל חבא, ובהנמנן בהערות שם.

שליט"א אייך געוואונשען איר, זאלט זיין א גרף ראשי-תיבות: גוט רייך פרום".

(גרף אין אידיש ברוסלאנד - איז אן עהרען טיטול וואס מיינט לערך earl אין ענגליש).

ניט זייענדיג זיכער, אז איר האט פאנאנדערגעקליבען די אויבענ-דערמאנטע ווערטער בין איך עס דא מעתיק. און בטח וועט איר זיך משתדל זיין צו זיין א כלי צו דער ברכה.

ביטע בעשטעטיגען דאס ערהאלטען פון דעם בריוו.

החותם באיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

אולי אפשר לבאר הסדר בחברכה:

גוט - עבודת הצדקה. וזהו הקדמה והכנה להברכה ...

רייך - וכמאמר רז"ל (תענית ט, א) עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר. והן בגשמיות עשיר כפשוטו והן בפנימיות דאין עשיר אלא בדעת וכמרז"ל (נדרים מא, א) דדא (דעת) ב"י כולא ב"י. וזהו הקדמה והכנה להברכה ...

פרום - דעל ידי העשירות בדעת מתבונן כדבעי ובא לאהבה את ה' וליראה אותו, וכמו שמבאר בתניא באריכות, ואז הוא רוצה וחפץ לילך בדרכי השי"ת שביארו רז"ל (רמב"ם הלכות דעות פ"א, הלכה ה"ו): והלכת בדרכיו כך למדו בפירוש מצוה זו מה הוא נקרא חנון אף אתה ה' חנון כו'. ועל ידי העשירות כפשוטו, הוא גם יכול לקיים בפועל חפצו ורצונו זה.

פאנאנדערגעקליבען: בשנים האלה גברה מחלת כ"ק אדמו"ר מהרי"צ נ"ע וחיתוך אותיות דיבורו הקדוש היה קשה להבנה.

תס

ב"ה, ט' אדר, תש"ט

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרא"א שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו:

שכה שקל בסה"כ בשביל הרש"ח שי נתקבלו והודיעוהו עד"ז בעתו.

מוסג"פ קונטרס פורים והוא לזכות בו את הרבים.

עוה"פ אבוא לעוררו על הנחיצות היותר גדולה לסדר שיעשו אפילס במחנו לטובת המל"ח הנמצא בדוחק גדול ביותר או עכ"פ שישתתפו המל"ח באפיעל (אם אין יום פנוי) בפראצענט חשוב וימי ניסן מסוגלים לענינים כאלו. כמובן זהו נוסף על ההשתדלות אצל אנשים פרטיים ע"ד נדבות סתם או להדפסה וכו' וכו' ובודאי יש בבאלטימאר גם פעדעריישאן או סתם חברות אשר אפשר להשפיע עליהן להקציב תמיכה למל"ח, אשר בודאי ישימו לב גם לזה שאיננו שולחים משולחים לבאלטימאר, וסו"ס הלא נהי' מוכרחים גם לזה ובאם כן למה עליהם להרבות בחוצאה והאריכות לדכוותי אך למותר. ובל"ס יעשה ככל מה שביכלתו וע"פ מכ' הנדפס בסוף קונטרס המוסג"פ יהיו דבריו נשמעים ויצליח ויודיע בשו"ט בעשי' בפו"מ שהיא לעילא.

החותם באיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תס

מהעתק המזכירות.

מוהרא"א: אקסלרוד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב, ובהנסמן בהערות שם.

הרש"ח: כנראה — קסלמן.

מכ' הנדפס: טה"מ תשי"ט ע' 70-68.

תסא

ב"ה, ט' אדר, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו העשירי. ולאות הכרת תודה הנני עונה
תיכף, אף שאשלח המכתב מחר, כאשר יוגמר הקונטרס לפורים הבע"ל,
ואצרפנו ...

בפ"ש ובבטחון שימשיך במשלוח רשימת זכרונותיו

מ. שניאורסאהן

תסב

ב"ה, י' אדר, תש"ט

הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מכתבו מכ"ג שבט נתקבל ולפלא שפסק מלרשום ספורי ושיחות
חק' אשר בזכרונו ובטח ימשיך ואקוה שסו"ס יהי גם תועלת הרבים
עיי"ז.

מוסג"פ קונט' שחול' זה עתה ובל"ס יזכה בו את הרבים.

בפ"ש כל החבורה תי' לפורים שמח

חרב מנחם שניאורסאהן

תסא

קטע נדפס ב"ש לשמע און ע' 11 והושלמה ע"ס צילום האגרת.
מהורש"ז: דוכמן. אגרות נוספות אליו — לעיל חיד, ובהנסמן בהערות שם.

תסב

נדפסה בלקרי"ש חכ"ד ע' 557, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מהור"י: מינקוביץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב שסב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תסט.
תועלת הרבים: בפרסומם.

תסג

ב"ה, י' אדר, תש"ט

הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א נוי"מ וכו'
מחור"מ שי' הכהן

שלום וברכה!

מכתביו מיו"ד וכ"ו שבט נתקבלו, ומוסגי"פ קונטי' שהו"ל זה עתה,
ובלי"ס יזכה בו את הרבים. חפשנו פה לקנות בשבילו את הקב ונקי
ואינו בנמצא אצל המו"ס.

מה שדייקתי בענין שכר כאו"א מתמשתתפים בחלוקת הש"ס הוא
שיהי' לא רק חלק מכל הש"ס (דפשיטא שאינו דומה לימוד מס' ברכות
בפ"ע או לימוד מס' זו כשיהי' ג"כ חלק מלימוד כל הש"ס, וכמשנ"ת
דאז יש ג"כ אור העולה על כולנה - שהיחוח"א רפי"ב), אלא שיהי'
שכרו כאלו למד כל הש"ס. וע"ז היא הראי' שבשבת חייב כאו"א גם אם
אין אלא שיעור אחד, היינו שכאו"א חייב על הכל.

מ"ש ושאלני זה מכבר במה שלא רצו להקל - וגם הצ"צ - בעניני
שליח לקבלה בכמה פרטים, ודורש לפס"ד אבי מו"ר ז"ל,

הנה מאאמו"ר ז"ל לא שמעתי עד"ז. וגם איני זוכר ברור הנהגתו
בזה. אבל, בכלל, הנה מזמן ההוא הקילו בכמה ענינים בהנ"ל, מפני
פיזור הגליות ביותר וצוק העתים גם ברוחניות, וכגון דא צריך לברר
אצל רבני אנ"ש, אשר בטח יש בידם הוראות למעשה מחזמן שאחרי
המלחמה הראשונה. ושקדו חכמים על תקנת בנות ישראל.

באיחול פורים שמח וטוב לב

מ. שניאורסאהן

חסג

קטע נדפס בלקריש חייט ע' 508, והושלמה ע"ס צילום האגרות.
מהור"מ: פרלוב. אגרות נוספות אליו - לעיל תלח, ובהגמטן בהערות שם.
שדייקתי... הש"ס: לעיל שם.
וגם הצ"צ: ראה שרית שלו חאהע"ז סי' עדר-רעה.

תסד

ב"ה, י"ב אדר, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"מ שי' חייקין

שלום וברכה!

מכתבו מכ"ד שבט נתקבל ומוסג"פ קונטרס לפורים שהו"ל זה עתה ובטח יזכה בו את הרבים. והמכתבים אשר בסופו מתאימים בפרט לאנ"ש והתמימים שי' שהובאו לפינה שעדיין לא הותחלה עבודה רבה שבהם והיא עומדת ומחכה כמה וכמה זמן לפב"פ שיבא ויעשנה ובודאי יש מקום לפעול ולהתגדר בקו התורה (קביעות שעורי למוד בנגלה ונסתר) בקו העבודה (חודעת ענין התפלה לגדולים ובפרט הרגל בתפלה וברכה אצל הקטנים בשנים או בדעה) בקו הגמ"ח (ובפרט שתהי' הצדקה לענינים מהוגנים ולפוס גמלא) וכמובן לא אליו לבד כוונתי בהנ"ל אלא גם לחותנו שי' אשר כנראה צריך לעוררו על מרז"ל פשוט (מן הכתנות עור שמקורם בחטא עה"ד) נבלתא (שקרוים מתים גם בחייהם) בשוק (שלוה צריך לצאת למקום המסחר כמשנ"ת בתו"א ר"פ וישב ובכ"מ) ושקול אגרא (כי יותר כו' העני - בדעה - עושה עם בעה"ב) ואל תאמר כהנא אנא (ואין לי שייכות לעניני עוה"ז עפמשי"כ ברמב"ם סוף הל' שמיטין ויובלות) וגברא רבא אנא (וכבר יש לי אורות מרובין - דתהו - בכלים מרובין - דתקון. ראה במאמר המוסג"פ פ"ז).

באיחול פורים שמח וטוב לב ופ"ש כהדו"ש

חרב מנחם שניאורסאהן

תסד

מהעתק המזכירות.

הרה"ח . . חייקין: אגרות נוספות אליו - לעיל ח"ב שי' שלה. ת.
לחותנו: ה"ר אלי' שמואל הכהן כהנוב.

תסה

ב"ה, ט"ו אדר, תש"ט

חרח"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרש"ח שי

שלום וברכה!

מכתבי עם הקונטרס לפורים ודאי הגיעו ויאשר קבלתו.

... את ועד נפנה אבקש עוה"פ ע"ד הקבלות.

בטח יטכסו כולם יחד עצה נכונה איך שלא תהי' ח"ו מגרעות בעבודתם בנפנה ע"י נסיעת אלו שכבר העתיקו ממחנם או שיעתיקו בקרוב.

ולפני החתימה אכפיל עוה"פ שבמכתבי הארוך הי' כוונתי לא עליו בפרט אלא לכל קבוצם יחד אשר בזה מחולקת עבודת נפנה משאר הענינים, וע"ד דוגמא שבעצם החיות הכל שוים ואין החילוק אלא בחתפשטות ואכמ"ל.

בפ"ש כל החבורה תחי

הרב מנחם שניאורסאהן

תסה

נדפסה בלקריש חי"ט ע' 475, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.

מוהרש"ח: קסלמן. אגרות נוספות אליו — לעיל חבה, ובהנסמן בהערות שם.

נפנה: מעמד.

העתיקו . . שיעתיקו: פריז היתה תחנת בינים לאנ"ש יוצאי רוסיה, לפני התיישבותם בארצות שונות. ראה

מבוא לאג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ג"ע חי"ט ע' 15.

שבמכתבי הארוך: דלעיל חמה.

תסו

ב"ה, כ' אדר, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

במענה על שני מכתביו:

(א) מש"כ בזח"ג (רצב, א) דז"א בעתיקא אחיד ותליא – היינו בז' תחתונות (כ"כ בד"ה סמכוני תר"ס בפירוש), ורק אחיד ותליא שם. ועיין תו"א יתרו ד"ה האבות ה"ה המרכבה, ואמרי בינה דרמ"צ מצות תפילין פ"ב. ומש"כ בכ"מ פנימיות אבא פנימיות עתיק – היינו שחוא הוא פנימיות עתיק ממש וכמ"ש בכ"מ בהמשך תרס"ו. ועיין בהערה בקונטרס לימוד החסידות ע' 6. אבל זהו דוקא פנימיות. חו"ב ולא מוחין סתם. (ב) מש"כ בכ"מ „הדעת כולל חו"ג" – עיין ביאורו בסידור שער התפילין ודרמ"צ מצות תפילין בתחילתו.

כפי שרואה הנני ממכתביו ושאלותיו – צריך הי', לפענ"ד, לעשות סדר בלמודיו בדא"ח: איזה ספרים או מאמרים ללמוד מקודם ואיזה אח"כ וכו', ולהתייעץ עד"ז אם אלו שחנכוהו בלימוד החסידות.

באיחולי כט"ס

מ. שניאורסאהן

תסו

מצילום האגרת.

מוהר"י: גולדשטיין, אגרת נוספת אליו – לעיל חלג.

בהערה בקונטרס: וראה גם לעיל ח"ב אגרות רסה. רפז. רצו.

תסז

ב"ה, כ"ט אדר, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורב"צ שי' שד"ר

שלום וברכה!

מכתבי עם הקונט' לפורים ודאי הגיעו ולפלא שלא אישר הקבלה ע"ע.

כפה"נ ממכתביו עדיין שוהה הוא בפאריז ואף שקשה לאמר דבר ברור בריחוק מקום כ"כ אבל אחכ"ז הנה חבל ותמי' גדולה על הזמן ההולך ואינו חוזר והוא אינו נמצא במקומו אשר נמסר לו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א להיות שם שלוחו וב"כ, ואולי אפ"ל שהוא ע"ד המסופר שהה"מ מסר לתלמידיו לכא"א יחודים חשייכים למדינות שונות אלא שאז דיברו בגלוי (אפען) והכל ראו שזה יחודים ממש ועתה הכל בחלבה לבוש ע"ג לבוש ולכן יש טועה לומר אשר הכוונה היא הקאלאשן.

ובאמת לאמיתו אם יודע השליח מל' והאדם ידע התקשרות והכרה פנימית עד שיידע וישבר מציאות וישות עצמו שהוא נשלח מהמשלח הנה אם להמשלח לא איכפת ל' עסק בקאלאשען (לפי הבנת השליח) איז וואס הארט עס איס?

ולא באתי בזה לדרשה כ"א לחזור על האמור בקונט' המוסג"פ רפ"ג דכל יום הוא מהימים הקצובים לו (להאדם) בשביל לעבדו ית', וידוע מרז"ל דמשורר אצ"ל מסייע להשוער וכו' כי עבודתו היא במקומו אשר הוטל לחלקו דוקא.

תסז

מהעתק המזכירות.

מהורב"צ: שמטוב. אגרות נוספות אליו — לעיל תלו, ובהנמנן בהערות שם.

במקומו: אנגליה.

הקאלאשן: ערדלים, ר"ל החלק הטפל שבשליחותו, שהוא אוסף המעות. ומשל זה מיוסד על הסיפור

דלקמן אגרת תקח.

בקונ' המוסג"פ רפ"ג: סה"מ תשי"ט ע' 77 (הב').

מרד"ל: ערכין יא, ב.

מוסג"פ קונט' לב' ניסן ומכ' מחנ"י ועיי"ש בסימו שדוקא זו
העבדות היא גדלות האמיתית.

בפ"ש כחד"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תסח

ב"ה, כ"ט אדר, תש"ט

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"מ וכו' מוהרש"ז שי

שלום וברכה

מכתבו המהיר קבלתי ואתמול שלח לו מר מינדל התמונות עם
ביאגראפיע קצרה ובטח יסדר עתה הכל על צד היותר טוב ויודיעני
מתוצאות הטובות.

כן ודאי יודיע בעתו מתוצאות הצעתו לאחיו שי.

מוסג"פ קונטרס לב' ניסן ומכ' ממחנ"י ונא לאשר קבלתם.

ודאי קיבל בזמנו מכ' המל"ח הכללי לחרבנים בהתעוררות לעשות
במשך היר"ט ובכלל בחדש זה לטובת הקלת מצב הכספי של המל"ח
ובטח למותר לעוררו עוה"פ עד"ז ולבשו"ט נחכה.

בפ"ש האחים לעוויטאנסקי שי וכחדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תסח

מהעתק המזכירות.

מהורש"ז: העכט. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב רמז. לקמן תערב.

תסט

ב"ה, כ"ט אדר, תשי"ט

הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מכתבו מכ"א אדר נתקבל ות"ח על שממשיך ברשימת זכרונותיו משיחות הקודש ומעשי אבות ובטח יעשה כן גם לחבא לזכות את הרבים.

הח"י ע"י לשכת הרב"ג שי הגיעו ועל של עתה באתי להסג"פ הקונט' לבי ניסן ומכ' ממחנ"י ובל"ס יזכה בחס את הרבים.

החותם בפ"ש כל החבורה תח'

הרב מנחם שניאורסאהן

תע

ב"ה, ר"ח ניסן, תשי"ט

הרח"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מט"ז אדר, וחבל אשר קיצר הפעם ברשימת זכרונותיו. ובטח ימלא במכתבו חבא כנגד שניהם.

מכתבו להרח"ל שי נמסר כבקשתו.

תסט

נדפסה בלקרי"ש חכ"ד ע' 557, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
מהור"י: מינקוביץ. אגרות נוספות אליו — לעיל חסב, ובהנמנן בהערות שם.
הרב"ג: ה"ר בנימין גורדזקי, מנהל הלשכה לעזרת הפליטים באירופה.

תע

נדפסה בס' לשמע און ע' 11 ובלקרי"ש חכ"ד ע' 559, והושלמה ע"ם צילום האגרת.
מהורש"ז: דוכמן. אגרות נוספות אליו — לעיל תיד, ובהנמנן בהערות שם.

נשלח לו בפ"ע קונטרס תורת החסידות,
ומוסג"פ הקונט' לב' ניסן ומכ' ממחנ"י והם לזכות בהם את
חרבים.

בפ"ש וברכת חדש טוב

מ. שניאורסאהן

תעא

ב"ה, ר"ח ניסן, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרש"ח שי

שלום וברכה!

(א) מכתבי משושן פורים ודאי הגיעו במועדו והנני מחכה למענה
עליו ...

(ב) נוסף על התלגרמה לחתונת בתו תח' אכפיל בזה ברכותי שיעלה
הזוג ליפה ויבנו בית נאמן על יסודי התוהמ"צ.

מנהגינו וכהוראת כ"ק מו"ח אד"ש לומר שמח תשמח (המם
הראשונה ג"כ בפתח ולא בצירי) ואולי אפ"ל הרמז ע"פ דא"ח מפני
דפתח בחכמה קו הימין משא"כ צירי בבינה (לחעיר מענין אחותי בת
אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה. בביאור"ז פ' אמור) ויה"ר
שאך טוב וחסד ימצאום תכ"ה וראה חוספות לתו"א ד"ה להבין שרש
חלב ודבש ספ"א בהכרעת האריז"ל דחכ' רק חסד.

(ג) נתקבל מכתבו מטו"ב אדר ע"פ סיבה לא הוכנסו ע"ע הרשימות
ששלח במכ' דח' אדר ואכניסם ביום ההילולא דב' ניסן להיכל כ"ק
מו"ח אד"ש ובטח כל עכבה לטובה.

תעא

מהעתק המזכירות.

מוהרש"ח: קסלמן, אגרות נוספות אליו — לעיל תכה, ובהגסמן בהערות שם.

מנהגינו: ראה גם ס' המנהגים-חב"ד ע' 76.

הרשימות: של המעמד.

צג

אדמו"ר שליט"א

(ד) ע"ד האותיות שלו בספר תורה אחקור.

(ה) מוסג"פ קונטר' לבי' ניסן ומכ' ממחנ"י והם לזכות בהם את הרבים.

המחכה לבשו"ט ופ"ש כחד"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תעב

ב"ה, ר"ח ניסן, תש"ט

הרה"ח חור"ח אי"א נר"מ וכו' וכו' מהור"י שי'

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לבי' ניסן שזה עתה הו"ל ומכ' כללי ממחנ"י ומכ' כללי ממל"ח. והם לזכות בהם את הרבים.

ובל"ס אך למותר להעיר לדכוותי על גודל הנחיצות בעשי' בפו"מ בחנ"ל, וגם בנוגע למצבו של המל"ח, שימי היו"ט מסוגלים גם לזה. ולבשו"ט אקוה.

בפ"ש כחדו"ש וברכת חדש טוב חדש הגאולה האמיתית

מ. שניאורסאהן

האותיות שלו בספר תורה: לקבלת פני משיח. ראה לעיל אנרת תמה, ובהנסמן בהערות שם.

העב

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 423, והושלמה ע"פ צילום האגרת. מהור"י: טופס כזה נשלח לכריכ. ראה הערה לאגרת תפא דלקמן.

תעג

ב"ה, ה' ניסן, תש"ט

הרה"ח והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהר"י שי

שלום וברכה!

בתודה רבה הנני לאשר בזה קבלת שני מכתביו בצירוף העתק סיום מכ' כ"ק אדנ"ע ע"ד לה"ק העתק מכ' הנ"ל מימי כ"ט תמוז ד' מנ"א ו' מנ"א משנת עזר"ת ור"ד מר"ח ניסן (בלי הוראת שנה) וי"ח שבט עטר"ת ת"ח על העבר ובקשה רבה על העתיד להמשיך בכגון דא בהעתק הני מילי מעלייתא. ופשיטא אשר כל ההוצאות הכרוכות בזה (שכירות מעתיק וכיו"ב) עלי לסלקם כפי הוראתו.

תודה פרטית מקול"ע בעד העתק המכ' מיום כ"ט תמוז הנ"ל שכנראה הוא חי' כתוב לאאמור"ר נ"ע, ובפרט אשר לא עלתה בידי אמי מורתי שליט"א להביא אתה לכאן מאומה מכת"ק וספרי אאמור"ר נ"ע.

מכין אני עתה לדפוס מפתח מאמרי כ"ק אדנ"ע. והנה באותן הפעמים שלא חי' מאמר חדש כ"א חזרת אותו שכבר נאמר פ"א כמובן אין כתב המאמר בגכתי"ק ומחפשו אני בביכלעך והנחות אנ"ש והתמימים, ואולי ישנם מאמרים ששמע או יודע אודותם ואינם בקארעקטן המוסג"פ?

את מכתבו לכ"ק מר"ח אדמו"ר שליט"א ראיתי אבל לא מצאתי בו מה שלפענ"ד הוא העיקר, היינו שמות האנשים באה"ק ת"ו שהם יוציאו מן הכח אל הפועל מה שיחליטו לעשות בשינוי מצב החסידות שם, כי כמה וכמה החלטות נתקבלו נבחרו ועדים וכו' ומפני מניעות שעל אתר אשר טבען ידוע לו בטח עוד בעומק יותר מאשר לי לא באו לפועל ע"ע, והאריכות לדכוותיה הנמצא שם בודאי אך למותר.

העג

מהעתק המזכירות.

מהר"י: לנדא. אגרות נוספות אליו — לעיל ת"ח, ובהנסמן בהערות שם.

מכ' . . לה"ק: ראה לעיל שם.

כ"ט תמוז: אולי היא מכ' תמוז, הגדפסת באג"ק שלו ח"ב אגרת תפב.

קארעקטן: עלי ההגהה של מפתח הנ"ל.

צה

אדמו"ר שליט"א

מוסג"פ קונטרס לב' ניסן ונא לאשר קבלתו.

החותם באיחולי חה"פ כשר ושמח לו ולכב"ב יחיו

הרב מנחם שניאורסאהן

תעד

ב"ה, ו' ניסן, תש"ט

הרה"ח הרה"ג חו"ח אי"א נ"מ וכו' מוהר"מ שי

שלום וברכה!

הגיע לידי סו"ס ביכעל קטן ביאורים על סש"ב שהביא הר"ש שי פאלמער ות"ח כפולה לכת"ר על זה ובודאי יודיעני אם זהו מביאורי הרש"ג שרשם לעצמו וישנם נוסף ע"ז ג"כ מה שהי' אומר בע"פ בעת הלמוד או שג"ז נכלל בביכעל חנ"ל כי איזה דיוקים שסיפרו לי בשם חנ"ל לא מצאתים בכת"י זה.

כן חביכל מסתיים באמצע פמ"ד וא"י אם זהו כל מה שנרשם או שחסר חסיוס ועל חבירור בכ"ז תודתי נתונה למפרע.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל זה לא כבר ובודאי יזכה בו את הרבים.

ואחתום באיחול חה"פ כשר ושמח ופ"ש כהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תעד

מהעתק המזכירות.

מוהר"מ: אקסלרוד.

סו"ס . . הרש"ג: ה"ר שמואל גרונם אסתרמן. ראה לעיל ח"ב אגרת שלו. לעיל תיח.

תעה

ב"ה, ז' ניסן, תש"ט

מר ברוך ליטוויין שי

שלום וברכה!

אייער בריוו מיט דער אנפראגע ווי אזוי לערנט מען תניא אויף
איינבייסן עס" האב איך ערהאלטן.

איר ערקלערט ניט דייטליכער, וואס איר מיינט מיט דעם ווארט
„איינבייסן“ – נעם איך אן, אז איר מיינט פשוט פארשטיין, נאר אזוי ווי
עס עקזיסטירט א פארשטעלונג, אז חסידות בכלל און תניא בפרט
זיינען ספעציעל שווערע און כמעט ווי אונפארשטענדליכע זאכן, רופט
איר דעם פארשטיין זיי „איינבייסן“.

מזו איך גלייך פון אנהויב באווארענען, אז תניא און חסידות
זיינען, ווי אנדערע טיילן פון תורה, צוגענגליך פאר יעדערן וואס וויל
נאר באמת לערנען און פארשטיין זיי. און, פון דער אנדער זייט,
פארמאגן זיי אין זיך א טיפקייט וואס אפילו דער גרעסטער חכם אין
חסידות קען ניט זאגן אז ער האט שוין „פארנומען“ אלץ. וואס אין
דרויף זיינען זיי אויך גלייך מיט אנדערע טיילן פון תורה.

די ראז' אויף דעם איז, וואס עס קומען צו אלץ נייע מאמרים און
ספרים, וועלכע, אויף גרונד פון תורה כללים, אנטפלעקן זיי נייעס, און
באווייזן און ערקלערן אלץ טיפער און ברייטער דאס געזאגטע פון
פריער.

דער טעם אויף די צוויי אויבנדערמאנטע אייגנשאפטן פון תורה
בכלל און חסידות בפרט: פשטות און אונענדליכע טיפקייט – וואס,
לכאורה, זיינען זיי דאך הפכים, איז ווייל זיי זיינען חכמתו של הקב"ה.
איז אזוי וועגן דעם אויבערשטן א) ווייסן אנשים פשוטים אויך, ב)
אפילו דער גרעסטער חכם עוסק בחכמת האלקות קען אויך עס ניט

תעה

מהעתק המזכירות.

ברוך ליטוויין: אגרות נוספות אליי – לקמן תפ"ו. תקס"ו. תקלה. תרמ"ג. תרס"ט.

באגרייפן לתכליתו, אזוי איז אויך מיט דער תורה, ווארום אורייתא וקוב"ה כולא חד.

בנוגע דעם סדר הלימוד פון תניא און חסידות חב"ד – שרייבט איר ניט אין אייער בריוו, וואס איר האט שוין געלערנט אין דעם, אדער איר ווילט ערשט אנהויבן. אויב אלס התחלה – וואלט בא מיר אויסגע-קומען, אויף וויפל מ'קען בכלל זאגן אונטער די אויגן, אז דער סדר זאל זיין: שער היחוד והאמונה, אגרת התשובה, תניא חלק ראשון. דעם ערשטן מאל לערנען דאס ניט אפשטעלנדיק זיך אויף איינצלענע ווערטער – טערמינען, אויב זיי זיינען אפילו ניט אינגאנצן קלאר, אויב נאר מען פארשטייט דעם כללות הענין פון פרק. – צום פארשטיין דעם כללות הפרק פון תניא חלק א' העלפן אסך מיט די קצורי הפרקים פון צמח צדק (געדרוקט דורך „קהת“). נאכ'ן אפלערנען אזוי דעם ערשטן מאל, און אויב איר לערנט נאך פון צייט צו צייט די מאמרים פון ספר המאמרים, רעכן איך, אז איר וועט זיכער שוין קענען לערנען דעם תניא גרינדליכער און אפשטעלנדיק זיך מער בפרטיות אויף די עניני הפרקים.

זעלבסטפארשטענדליך, אז אויב איר האט שאלות אין דעם [אויבנ-דערמאנטן אדער אין לימוד החסידות בכלל, און איר רעכנט אז איך קען העלפן אין דעם, ביטע שרייבט מיר בפרטיות און אין וועלכן לשון אייך איז לייכטער זיך אויסדריקן, און איך וועל ענטפערן וואס איך ווייס אין דעם. – איך וויל נאר, לכתחילה, אפרעדן, אז אויב מ'יין ענטפער וועט זיך פארהאלטן איבער מ'יין ארבעט פון „מרכז לעניני חנוך" וכיו"ב, זאל קיין פאראיבל ניט זיין דערפאר.

איך האף צו הערן פון אייך בשורות טובות וועגן אייער פארטשריט אין לערנען תניא וחסידות און איך פארענדיק מיט ברכות לחג הפסח כשר ושמח

חבר מנחם שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תעו

ב"ה, י"ג ניסן, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ עוסק במלאכת שמים וכו'
מהור"י שי' פליער

שלום וברכה!

בהמשך לשיחתנו בהיותו פה אשמח להודיעו שסו"ס עלתה בידנו
להתגבר על המכשולים השונים ולחול' בהעתקה אנגלית את זכרונות
כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ח"א לע"ע וטופס אחד מצורף כאן. ואסיים
בשל עתה בברכת חה"פ כשר ושמח בכל הפרטים וכמו שקביעות שנה
זו היא כקביעות יצי"מ (שבת פז) כן יה"ר שבשנה זו תבוא הגאולה
השלמה והאמיתית ועינינו תחזינה.

בפ"ש

חב מנחם שניאורסאהן

תעז

ב"ה, ערב פסח, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכו' מהור"י שי'

שלום וברכה!

המכתב עם הקונטרס בטח קיבל. ועל של עתה באתי, להסג"פ
הקונטרס לחה"פ שהו"ל זה עתה, ובל"ס יזכה בו את הרבים באופן
המתאים.

תעו

מהעתק המזכירות.

הו"ח . . פלייטר: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב רא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תקסז.
וכמו שקביעות: ראה גם אגרת שלאח"ז.

תעז

חלק הראשון נשלח לכריכ (ראה לקמן הערה לאגרת תסא), וההוספה שבשוה"ג נדפסה בלקרי"ש חס"ז ע'

צט

אדמו"ר שליט"א

ואחתום בברכת חה"פ כשר ושמח, וכמו דקביעות שנה זו היא
כקביעות שנת יצ"מ (שבת פז, ב) כן יקויים בה היעוד כימי צאתך
מארמ"צ אראנו נפלאות, ועיינו תחזינה.

בפ"ש ואיחולי כט"ס המחכה לבשו"ט מפעולותיו לטובת המל"ח
ומחנה ישראל,

הרב מנחם שניאורסאהן

במה שהעיר על הידוע דהגלגלים הם בעלי דעה, ממשיך באגה"ק
(קח, ע"א) דבעוה"ז אינו כן – הנה קושיא זו היא גם בבני"א **שבעוה"ז**
(למעוטי הנשמות **קודם** ירידתן). – וחענין, לפענ"ד, שכל הנמצאים
בעוה"ז, שכללותו מספיק המל', מעשה; ורק המל' מקננת בו, א"א להם
לחשיג יותר מזה (יעוין בתניא פל"ח ל"ט ובכ"מ). היינו עד"מ שכל
המעשי בלבד. ומתאים להידוע, שא"א לידע נשמה בגוף כ"א **מציאות**
הרוחניות ולא **מהותו**. וכש"כ שידיעת הגלגלים היא עד"ז בלבד. ועיין
בקונטרס המוסג"פ פי"ג ופ"כ. קוני י"ט כסלו תש"ח פ"ט, ובכ"מ. ואין
חזמן גרמא להאריך.

תעה

ב"ה, ג' אייר, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהרש"ח שי

שלום וברכה!

לפלא שע"ע לא נתקבל ממנו אישור קבלת המכ' והקונטרסים ...

מוסג"פ העתק מרשימת הועד לס"ת בציון האותיות.

וכמו דקביעות: ראה גם אגרת שלפניו.

הגלגלים הם בעלי דעה: רמב"ם ה"י יסוה"ת פי"ג ה"ט.

ממשיך באגה"ק (קח, ע"א): המלאכים ונשמות כ"י בעלי חכמה ודעת כ"י אך העולם הזה השפל כ"י.

בקונטרס המוסג"פ: סה"מ תשי"ט ע' 121: 130.

קוני י"ט כסלו תשי"ח: סה"מ תשי"ח ע' 88.

תעה

מהעתק המזכירות.

מוהרש"ח: קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תכה, ובהנסמן בהערות שם.

מרשימת הועד לס"ת: לקבלת פני משיח. ראה לעיל אגרת תמה, ובהנסמן בהערות שם.

בטח יודיעו בפרטיות מהסידור בעניני נפנה אחרי שיעלו קצת מהמתעסקים בזה לאה"ק.

ולסיים מענינא דיומא קידוש שר"ח זה, שמעלת חדש אייר על כל החדשים שכל יום ויום בו גורם למצוה (היא מצות ספה"ע).

החותם באיחול כט"ס ופ"ש כהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תעט

ב"ה, ג' אייר, תש"ט

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"מ וכו'
מהורח"י שי' שמוקלערמאן

שלום וברכה!

בביקורנו עתה רשימות הועד לס"ת נמצאה גם רשימת אלו שנדבה לבס על ידו ובאשר אי"א אם בשעתו נשלחה לכי הנני מסג"פ העתקה ממנה ומטובו לאשר קבלתה.

ולסיים בפטפטיא דאורייתא דהן טבן (ירושלמי סוף ברכות) ידוע גם בנגלה דאייר הוא ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל (אהע"ז סקכ"ו בית שמואל סק"ב) שהן הן המרכבה ומעלה וחסרון ישנם במרכבה, מרכבה היא דבר נפרד לגבי הרוכב ולא כגוף לנשמה וכה"ג אבל ביטולה הוא גדול ביותר, וזהו הוראה כללית ענין חדש ניסן מלי נס הוא ענינים שבאדל"ע נגלה עליהם אבל אח"כ צ"ל עבודה וביטול דדבר הנפרד

נפנה: מעמד.

שיעלו . . . לאה"ק: ראה לעיל אגרת חסה. רוב העולים מאנ"ש יוצאי רוסיה לאה"ק, עלו בחודש אייר תשי"ט. ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"י אגרת ג'תעט.
קידוש שר"ח: ר"ל משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בשבת ר"ח אייר.

תעט

מהעתק המזכירות.

לס"ת: לקבלת פני משיח. ראה לעיל אגרת חמה, ובהגסמן בהערות שם.
מרכבה היא דבר נפרד: ראה לעיל ח"ב אגרת רלד.

קא אדמו"ר שליט"א

אתדל"ת ורק אחרי שתי אלו מקבלים התומ"צ בירחא תליתאי הוא חדש סיון.

בפ"ש כל החבורה תח' ואיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תפ

ב"ה, יו"ד אייר, תש"ט

כבוד הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהר"ד שי

שלום וברכה!

א) נתקבלו מכתביו מכ"ז וכ"ט ניסן בצירוף עוד קארעקטן מהפס"ד. ולפלא שלא שלח ע"ע כלל הקארעקטן דהשו"ע. ונא למחר לשלחם, וכן השערים דהפס"ד.

ב) בינתים בטח קיבל מכתבי מר"ח אייר עם השיחה, וכן התיקונים להקארעקטן הקודמים. בקארעקטן דעתה צריך לתקן: ב„פרשת דבר" שורה י"א: „בחידושיו על הש"ס שבדפוס" וצ"ל „בחידושיו והשו"ת שבדפוס". שם שורה ב' מלמטה: „יו"ד ב"ח". וצ"ל „יו"ד ג"ח". שם אחר תיבת „או"ח" נמצאו שלשה זאפיאטאיעס וצ"ל רק אחת. במפתחות: כיון שראיתי שבלאה"כ המדפיסים עושים נומעראַציע חדשה כסדר, טוב שבהמפתח יציינו העמודים ע"פ נומעראַציע זו, שהיא בלי הפסק מהתחלת הספר ועד סופו. כן צריך לציין העמודים גם להשמטות והערות (בהמפתח דח"ב).

ג) ע"פ החלטת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א – טלגרפנו לו ביום א' שימחר ככל האפשרי לגמור ההדפסה דהשו"ע והפס"ד בהקדם **חיותר** אפשרי כיון שכבר התחיל בהם. ואין כדאי לכרכם שם, כ"א לעשות.

תפ

מצילום האגרת.

מהר"ד: בראומאן. אגרות נוספות אליו – לעיל תמו, ובהנסמן בהערות שם.

קארעקטן: עלי והגהה.

בקארעקטן דעתה: של הס' פס"ד הצי"צ.

כחצעתו, כמו בראשיו, ולחבשם ולשלחם ג"כ בהקדם ביותר אפשרי
ע"י נוסעים. כן הננו משתדלים ע"ד שילוח מאשינע עוה"פ. ואפשר בכ"י
ויום שתבוא, וגם משו"ז צ"ל הכל מן המובן.

... אכפול פקודת כ"ק מו"ח אד"ש למחר בכחנ"ל. ואחכה לבשו"ט
בהקדם ממילוי בקשותינו כנ"ל בפרטיות ...

המצפה למכתבים מבש"ט ופו"ש כהדו"ש

מ. שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תפא

ב"ה, י"ב אייר, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל. ובאתי להסג"פ חלקו"ד ללי"ג בעומר הבע"ל, ובדאי

מאשינע: מכונת שתקח את הספרים למשלוח לארה"ב.

תפא

מתחיל מאמצע שנת תשי"ט התרבה מספר האנשים שכי"ק אדמו"ר שליט"א כותב אליהם והתחילה שיטת
המכתב כללי-פרטי, היינו שכתב אגרת אחת בתוכן כללי, הקשור לסרי השבוע או ליומי דפגרא. המכתב
משוכלל במספר עותקים. כל אימת שכי"ק אדמו"ר שליט"א רוצה לכתוב אגרת (קצרה) כותב הוא אותה בשולי
המכתב כללי-פרטי הנ"ל, ובתחלתו מוסיף את שם הנמען (ראה גם לעיל אגרות תלת. תעב. תעז).
[בשלהי שנת תשי"ט התחילה כתיבת המכתבים כללים, ועד"ז לקמן אגרת תשמ"ט].
בד"כ היה נכתב שם הנמען בטופס המקורי, מהור"י, ולאח"ז היה משנה את האות, י" לאות הראשונה
של כל נמען.

נוסח זה הי' עומד בתקפו לימים אחדים, שחלק מהאגרות שנכתבו בימים אלו — נכתבו בשולי נוסח זה.
כעבור ימים אחדים, כתב נוסח. מכתב כללי-פרטי נוסף, ליום או ימים הבאים.

לכן ימצאו אגרות רבות לכמה אנשים בנוסח שזה, כאשר ההפרש הוא רק בתחלת וסוף האגרת.
במקרים אלו מועתק בסדרה שלפנינו, הנוסח המקורי בתחלה, כאשר שם הנמען הוא תמיד, מהור"י (גם
כאשר בטופס שהגיע לידינו שונה לשם נמען אחר). בסוף האגרת באים שלשה כוכבים, ולאחריהם מועתקת
ההוספות הפרטיות לאנשים יחידים, באם יש בהוספות אלו תוכן כללי השייך לפרסום.
כאשר ההוספה שכשורה"ג היא ענין שלם בפ"ע, באה כאגרת בפ"ע, בהוספת ציון, שנכתבה כהוספה
למכתב כללי-פרטי שלפניו (ראה אגרת שלאח"ז).

. . .

האגרת שלפנינו נדפסה בלקריש חי"ב ע' 337.
הלקו"ד ללי"ג בעומר: לקו"ד ח"ז תמיד, א ואילך.

יזכה בו את הרבים באופן חיותר מתאים, וכמשנ"ת בשיחה הנ"ל ס"ב ובכ"מ.

ואולי אפ"ל בקישור הענינים, דהנה ל"ג בעומר מרומז בקרא במש"כ גל עד. וכולל שנים: גל בין לובן העליון דקדושה ויעקב, גל בין קדושה וחלעומ"ז, וכמושנ"ת כ"ז בסידור שער הל"ג בעומר. וזהו דל"ג בעומר ג"כ כולל שנים: תכלית העלי' דרשב"י, פנימיות התורה שגילה ביום זה דוקא, וחודאה דחודאה עבודה דאנשים פשוטים לגמרי, וכמושנ"ת בקונטרס דחה"פ זה.

וי"ל דהבעש"ט כל זמן שהי' נסתר הי' ג"כ בבחי' לובן העליון דקדושה. וזהו שמבואר ברשימה (שבלקו"ד המוסג"פ ע' 29) דכשנגמר זמן חיותו נסתר והי' צריך להתגלות סימנך הוא גל עד דוקא. וידוע מש"כ הבעש"ט (נדפס בשיחת כ' כסליו תרצ"ג ובהתמים ח"ד יח) דכשגמר לימוד התורה עם מורו אחי' השלוני. – (ראה בסה"ד שרשב"י הוא גלגולו. ועיין ירושלמי ברכות פ"ט ה"ב) עד לעיני כל ישראל נתגלה.

באיחולי כט"ס

מ. שניאורסאהן

* * *

מצב בריאות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א הוטב. כן יוסיף השי"ת לרפוי'ש בקרוב ממש, אכ"ר.

* * *

מענה על שאלתו מלפני חה"פ לכשאפנה קצת ואתו הסליחה.

באיחולי כט"ס וברכת פסח קטן א קליינעם שפרונג עכ"פ לע"ע.

תפב

ב"ה, י"ד אייר, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

... בענין מאמרי דא"ח לחזור שיבינו השומעים גם בשכל אנושי – בכלל, נבחרו כבר מאמרים כאלו ונכתבו, ג"כ מטעם זה, באידיש. ונדפסו ב„ס' המאמרים אידית“.

מה שלא הביאו ראוי לשינה בלילה בט"ק ממעשה דמתי מדבר, י"ל בכמה אופנים. והפשוט והמחור, כי בזמנם לא היו ט"ק מיוחדים, כ"א ציציות בבגדיהם שנשאו תמיד. ופשיטא שלא רצו וגם הי' – כך אפ"ל – אסור לשכוב ערומים. וק"ל. אף דישנים היו ע"ד הרגיל ערומים, ולכן יש ראוי מדוד המלך. ועיין תוס' בב"ב [עד, א] ונדה סא: ופס"ד הלי ציצית. ואכ"מ.

תפג

ב"ה, י"ג אייר, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"ד שי

שלום וברכה!

מכתבו – מכ"ט ניסן – נתקבל. ומוסג"פ הלקו"ד לל"ג בעומר הבע"ל. ובודאי יזכה בו את הרבים באופן המתאים, וכמושנ"ת בשיחה זו ס"ב, ובכ"מ.

ויש לקשר זה עם ל"ג בעומר בפרט, ע"פ מרז"ל (יבמות סב, ב)

תפג

בשוה"ג האגרת שלפנ"ו (ראה בהערה שם), והתאריך שבו שונה לי"ד אייר. נדפסה בלקריש ח"ח ע' 310, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

תפג

מצילום האגרת.

מהור"ד: בראומאן. אגרות נוספות אליו – לעיל תטו, ובהנסמן בהערות שם.

קד אדמו"ר שליט"א

דבמשך ימי הספירה לא נהגו כבוד זב"ז ולכן כו', משא"כ בל"ג בעומר שפסקו.

באיחולי כט"ס ובברכת פסחא זעירא, עכ"פ א קליינעם שפרונג, לע"ע. מחכה מכתביו

מ. שניאורסאהן

נא ונא לענות תומ"י על מכתבי מיו"ד אייר.

תפד

ב"ה, י"ז אייר, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ מו"מ באמונה וכו'
מהר"י שי' הכהן

שלום וברכה!

אייער בריוו פון וא"ו אייר, מיט דער בייגעלייגטער שיחת הסדרים, האב איך ערהאלטען. און, לויט ווי איר האט אפגעצייכענט אין דער רשימת הספרים, האט מען איך אפגעשיקט די ספרים. זיכער האט איר שוין ליינג ערהאלטען און וועט מודיע זיין דערפון.

איך לייג דא ביי די שיחה פון ל"ג בעומר, לזכות בה גם כן את הרבים, וזכות הרבים תלוי בו.

ערהאלטען א בריוו פון ידידנו מר רבינסאן שי', אז עס איז איצט איינג אין געלט און מען זאל ווארטען מיט'ן קומען צו עס ביז ער וועט מודיע זיין. מסתם, ווייסט איר פון דעם בריוו.

בין איצט אין גרויס פארלעגנהייט: דער דרוקער וויל געלט. דער

א קליינעם שפרונג: ראה גם לעיל אגרת תפא.

חסד

מהעתק המזכירות.

מהר"י כ"ץ. אגרות נוספות אליו — לעיל תבא, ובהגסמן בהערות שם.
ערהאלטען... רבינסאן: בהבא לקמן ראה להלן אגרת תצג.

עולם וויל די ספרים, און כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א האט טענות אז מען דרוקט בכלל ווייניק און מען זאל ארבעטען אין דער אפטיילונג (ווי אויך אין אלע אנדערע) מער און אינטענסיווער – און מיט אמאל אזא בריוו איך האב ניט געקאנט מחליט זיין, צי באווייזען רבינסאן'ז בריוו דעם רבין שליט"א – ווייל קיין פארדרוס פעלט עס ניט אן דעם אויך.

איך האף, אז איר וועט נעמען די זאך אין אייערע הענט, און זען דורכפירן ווי אמשנעלסטן בא ידידנו מר רבינסאן און דערווייל גיי איך אן מיט דער ארבעט כמקודם – איך וויל ניט די קפידא פון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ניט אויף זיך ניט אויף עס.

עס איז נאר א שאד דערווייל וועט חרב קאזארנאווסקי ניט ארויס-פארן צו אייך די וואך. איך וויל אבער האפען אז איך וועל הערען פון אייך גוטע בשורות אין דעם, ער זאל קענען פארען נעקסטע וואך לכל הפחות.

המחכה למכתבו מבשר טוב בהקדם ומאחל כל טוב סלה

הרב מנחם שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תפח

ב"ה, חילולא דרשב"י, ה'תש"ט
ברוקלין, נ. י.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהורשי"ז שי

שלום וברכה!

במקרה ראיתי, בספרית כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, את ספרו „המועדים בהלכה" מהד"ת, ומצאתי שם בפרק ל"ג בעומר העתקת

תפח

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 336, והושלמה ע"ס צילום האגרת.
מהורשי"ז: מהו"ר שלמה יוסף זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב רצה. שח. לקמן תקד.

לשון הפרע"ח (דפוס דובראוונע ודפוס לאשצוב) שער ספה"ע פ"ז בהערה, וז"ל: והטעם שמת רשב"י ביום ל"ג בעומר כי הוא מתלמידי רע"ק שמתו בספה"ע.

והנה ידוע, אשר קטע זה מוקשה הוא הן בנגלה, כי רשב"י הוא מהחמשה תלמידים שסמך רע"ק אח"כ, הן מצד הנסתר ע"פ המבואר, בפע"ח שם ובסידור האריז"ל, מדריגת הכ"ד אלף תלמידים שמתו ומדריגת ה' תלמידים הנ"ל. וכבר עמד ע"ז בשו"ת דברי נחמי האו"ח סל"ד סק"ז. וסיים: ואולי יש ט"ס בפע"ח שם במ"ש כי הוא כו' כנ"ל וצ"ע בדפוס קארעץ ששמעתי ששם נשמט זה.

ואמת כן הוא, אשר בפע"ח דפוס קארעץ לא נמצא קטע הנ"ל. וכן בסידורי האריז"ל ובשני פע"ח כת"י, שישנם באוסף הכתי"י אשר לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, חסר כל ענין זה. כן לא מצאתי לביאור הנ"ל בכל דרושי דא"ח שראיתי לע"ע.

וז"ל ספר הכוונות (ענין ספה"ע דרוש יב) בטעמי מנהגי ל"ג בעומר: כי הרשב"י ע"ה הוא מחמשה תלמידיו הגדולים של רע"ק ולכן זמן שמחתו ביום ל"ג בעומר. ועד"ז הוא במשנת חסידים.

– ובעהמ"ס ד"נ כנראה לא ראה את סה"כ, מדאינו מביאו – ומכמה טעמים מהנכון, לפענ"ד, לתקן את הנ"ל בספרו, או עכ"פ להעיר על הספקות שבדבר, בהזדמנות הראשונה.

דרך אגב, בשו"ת ד"נ הנ"ל יש כמה ענינים מהענינים שבהם נגע במאמרו ל"ג בעומר אשר בספרו.

בכבוד ובברכת כ"ט

מ. שניאורסאהן

תפז

ב"ה, ב' סיון, תש"ט

מר ברוך ליטוויין שי

שלום וברכה!

אייער בריוו האב איך צייטיג ערהאלטען. האב ליידער ביז יעצט
ניט געהאט קיין מעגליכקייט צו ענטפערען אייך, איבער דער טרדא פון
צוגרייטען צום דרוק פון אייניגע זאכען. צווישען זיי אויך די שיחה פון
ל"ג בעומר, קונטרס צו שבועות און קאמפליט סטארי און שבועות
דאס אלעס האב איך געהייסען אייך ארויסשיקען. סטארי שבועות איז
דא בייגעלייגט.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריוו, וועגען דעם
שטארקען און גוטען איינדרוק וואס די באשרייבונג - אין די זכרונות
- פון בנימין וואלף און די אנדערע נסתרים האבען געמאכט אויף די
אידען פון אייער שול.

איר האט זיי געדארפט אויפמערקזאם מאכען ספעציעל, אויף צוויי
לעסאנס וואס יעדערער פון אונז און זיי דארף אפ לערנען פון די
סיפורים:

א) **בנוגע צו יענעם:** מיט יעדען אידען וואס מען טרעפט זיך,
דארפען אלעמאל געדיינקען, אז אויב אפילו עס ווייזט זיך אויס אז ער
איז גאר א פשוטער, און אפשר נאך ערגער פון דעם: ניט ערלעך, א.א.וו.
- קען מען ניט זיין זיכער וואס ער איז באמת ובפנימיות. ווארום
נסתרים זיינען בא אידען אלעמאל געווען און אויך איצט דא, און א סך
א סך מעהר ווי למד ואו, ובמילא דארף מען מלמד זכות זיין אויף עס,
זיין נזהר בכבודו, משתדל זיין זיך אויף טאן א טובה עס אין אלעס
וואס מעגליך, א.א.וו.

ב) **בנוגע צו זיך:** יעדערער פון אונז האט אין זיך כוחות נסתרים,

תפז

מהעתק המזכירות.

ברוך ליטוויין: אגרות נוספות אליו - לעיל תעה, ובהנסמן בהערות שם.

קט

אדמו"ר שליט"א

וואס אויב נאר ער וועט שטארק וועלען און טאן אין דעם, וועט עס דער אויבערשטער העלפען דערגרייכען די גרעסטע הויכען, ווארום א איד, ווען ער פארבינדט זיך, דורך תורה ומצוות, מיט דעם אויבערשטען וועלכער איז בלי הגבלה, אן קיין שום באגרעניצונג, האט דער איד בכוח דורכברעכען אלע גבולים, לימיט'ס. און דארום זאגען חז"ל: **חייב** אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב.

ווי גייט בא אייך דער לערנען? מיט זיך און מיט יענעם? זיכער האט איר א קביעות לימוד ברבים?

איך פארענדיק מיט וואונשען צו חג השבועות הבע"ל, אז מיר אלע זאלען מקבל זיין די תורה בשמחה און בפנימיות, און זי זאל זיין בא אונז א תורת חיים, ניט א תורה וואס מען גיט איר אפ כבוד און מען האלט איר אבער אפגעשלאסען כדי זי זאל זיך ניט מישען אין טאג טעגליכען לעבען, נאר דוקא א תורה וואס פירט אן מיט אונזער און אלעמענס חיים.

בברכת יום-טוב שמח

הרב מנחם שניאורסאהן

תפז

ב"ה, ג' סיון, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

הגיעו הפרופס של הקונטרס לחה"ש הבע"ל. החדפסה וחכריכה יוגמרו בעוד יום יומים, ולכן מוסג"פ הפרופס למען יתקבל לימי היו"ט. ע"פ בקשתו מצורף בזה גם הר"ד דאחש"פ לזכות בה את הרבים. בטח דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אודות מה שעליו

תפז

מהעתק המזכירות.
מהורש"ז שי: גורארי.
הפרופס: עלי ההגהה.

לחשתדל בעניני תומ"צ במקומות נסיעתו חקוקים במוחו ולבו ובמילא מביאם לפועל.

בברכת קבלת התורה בשמחה ופ"ש כהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

בודאי למותר לעוררו בנוגע לעניני מעמד.

תפח

ב"ה, ימי הגבלה דחה"ש, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל. ועל של עתה באתי להסג"פ את הקונטרס לחה"ש הבע"ל ובל"ס יזכה בו את הרבים.

ומענינא דקונטרס דא, אמרז"ל (ב"ב קמז, א) יו"ט של עצרת ברור (צח ולא מעונן) זרעו חטים. מר זוטרא אמר עצרת כלול (מעורב יום המעונן) זרעו חטים. ומסיים – דלא ברור ולא כלול אלא אפילו כלול ורוח צפונית מנשבתו זה הוא ברור (ומצליחין החטים). והדיוקים רבים, עיי"ש בש"ס. ויל"פ בדרך אפשר, דהנה חטים דוקא הם מאכל אדם (פסחים ג, ב) ונתבאר ע"פ דא"ח בארוכה בדרושי ספה"ע ושבעות (בלקו"ת וכו').

והנה עיר פרא אדם יולד. ויצה"ר ונפש הבהמית אשר בו אקדמי טענתי. ואור לארבעה עשר, כשנעשה בר מצוה, בודקין את החמץ. ואח"ז שבאתדל"ע מצ"ע כי חפץ חסד הוא נותנין לו כוחות מלמעלה (נגלה עליהם ממה"מ) צריך לספור ספירת העומר שעורים מאכל בהמה. והתכלית הוא שסו"ס יהי אדם דוקא, אדמה לעליון. שזה נעשה ע"י התורה, זאת התורה אדם. חה"ש הבא אחרי ספה"ע.

תפח

נדפסה בלקריש ח"ח ע' 268, והושלמה ע"פ צילום האגרת. האגרת נשלחה לכריכ (ראה הערה לאגרת תפא דלעיל).

קיא אדמו"ר שליט"א

והנה בתורה יש שני הפכים: מצ"ע – באה היא בדרך אתדל"ע שלמעלה מאתדל"ת לגמרי, וירד הוי' גילוי עצומ"ה שאין אתדל"ת מגעת שם. וגם הבירור שלה הוא בדרך מלמעלמ"ט. אבל כוונתה הוא שיחי' דוקא בירורים ועבודה גשמיית, שלכן ניתנה דוקא לאלו שיצה"ר יש בהם וירדו למצרים וכו' (שבת פח, ב). וכמבואר בכ"ז בארוכה בקונטרס המוסג"פ.

וזהו הרמזים במרז"ל בב"ב הנ"ל, ועל חסדר בדיוק: דיו"ט של עצרת ענינו מורה על זריעת חטין דכל השנה איך תהי'. והולך ומבאר: יו"ט של עצרת ברור, דוקא צח, כי התורה היא מלמעלמ"ט ולא כתפלה. ורש"י שם מרמז בגלוי יותר, דזהו שייך לפסוק כעצם השמים לטוהר, שהוא ברור דאוי' דתורה מלמעלמ"ט, כמפורש בתו"א משפטים ע"פ זה.

מר זוטרא, דבר קטן הוויות דאבני ורבא (שחקשו טובא ותירצום. רשב"ם ב"ב קלד, א), אמר שבכ"ז צ"ל העבודה דוקא במקום שהוא כלול, מעורב – טו"ר – יום המעון שאין השמש ומגן ה"א בגלוי לגמרי.

אמרי נהרדעי – שישבו על נהר מלכא (קדושין ע, ב) מלכו של עולם (עיין מגילה כט, א: שכינה עמהן כו' בבבל כו' בנהרדעא. ורמזו בברכות נח, ב שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא) – משמי' דר' יעקב (יו"ד דחכמה, אבל נמשך בעקב) אף דסו"ס צ"ל ברור, אבל אפילו כלול, שמתחיל העבודה במקום דתערובת טו"ר ורוח צפונית מנשבת, גילוי מלמעלה עליון ביותר שלכן עלי' העולם מתקיים והיא תדירה (ב"ב כה, א) ועיקר זמנה בחצות לילה אז היא לבדה (ברכות ג, ב. וכידוע בענין ויחלק עליהם לילה, גילוי ממח"מ בחצות לילה, ובכ"מ) וזהו מפזר את העבים, זה הוא ברור והחטים מצליחין כל השנה. ויש להאריך, ואכ"מ.

באוי קבלת התורה בשמחה ובפנימיות

מ. שניאורסאהן

תפט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורא"ז שי

הטעם לשינוי היו"ד בחתי"ק – עייג"כ בשני המכ' שבקונטרס – לא שמעתי.

מה שכותב במכתבו, אשר לכשאפנה אשנה – הנה כל הבא ליהודי בכלל, ולחסיד המחזיק בשיטת הבעש"ט ע"ד השגח"פ בפרט, וכשבא מהרבי שלו בפרטי פרטיות – ה"ז בטח מכוון דוקא לזמן שבאה ההצעה ולכל המאורעות דזמן ההוא, וכמעשה הידוע דרי"ח לעפלער בער"פ בוקר קודם התפלה.

תצ

ב"ה, ערחה"ש, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל ומוסג"פ קונטרס לחה"ש, שזה עתה הביאוהו מבית הכורף. והוא לזכות בו את הרבים בכל עת, וכמבואר בפנים אשר תורה אינה מוגבלת בזמן.

ולסיים בפטפטיא דאורייתא ומענינא דיומא:

תפט

נכתב בשולי האגרת שלפניו. חלקה נדפס בלקריש חכ"ד ע' 418, והושלמה ע"פ צילום האגרת. לשינוי היו"ד בחתי"ק: מתחיל משבט תש"ט – ראה מבוא לאג"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ח"י ע' 116. לקמן תקעו. וכמעשה הידוע: שקיבל מאת אדמו"ר הצ"צ מצות ויין לסדר בער"פ והודרו לאכול מיד את כל מה ששלח לו הרבי. דרי"ח לעפלער: אוצ"ל ר' יקותיאל. ראה, כרם חב"ד גליון 2 ע' 20 ובהערה שם. התועדויות תשד"מ ח"ג ע' 1472 ובכ"מ.

תצ

מהעתק המזכירות.

מוהר"י: נשלח לכריכ (ראה הערה לאגרת תפא דלעיל).

אמרז"ל שלשה דברים ציוה אחיתופל את בניו אל תהיו במחלוקת ואל תמרדו במלכות בית דוד ויו"ט של עצרת ברור זרעו חטים (ב"ב קמז, א). וכמה צ"ע בזה. ומחס: ואל תמרדו כו' מיותר, כיון שכבר אמר אל תהיו במחלוקת.

צוותא אדם, ובפרט אדם גדול שעליו העיד הכתוב שדבריו הם כאשר ישאל איש בדבר האלקים, בודאי היא כוללת] הוראות עקריות הוראות כלליות שבהן ניכרת שיטתו וכו', ומהו הצד השווה אשר בג' דברים הנ"ל. מהו התוכן פנימי דחה"ש ברור.

וי"ל, ובקצור נמרץ: רוס המעלות נפשיות אשר אליהן ישאף האדם הוא בשלשה. ונתבארו במשנה: שלשה כתרים הן כתר תורה כהונה ומלכות. הדרך המובילה לזה לכאורה אפשר להיות בשני אופנים: יראת חטא (קבלת עול) קודמת לחכמתו (טעם ודעת), או להיפך. והנה אחיתופל כל ימיו התנהג באופן השני (ראה תוד"ה כל חגיגה טו): וכלי רשבים בב"ב שם לא אירע לו יפה. ולכן הזהיר את בניו (ולכן נמסר בש"ס, כי זהו הוראה נצחית בכל זמן ובכל מקום ולכל אחד ואחד): אל תהיו במחלוקת, אשר בנין אב לכל מחלוקת שלא לשם שמים הודיעה המשנה שזהו מחלוקת קורח ועדתו על כתר כהונה. אף שטענת קרח היתה חזקה בשכל וחכמה וכמבואר בדרי"ל.

ב) אל תמרדו במלכות בית דוד שהוא הקים עול תורה ועול תשובה. כתר מלכות. אף שע"פ השכל, הרי שאול באחת וניטלה ממנו המלכות, וא"כ עאכ"כ שכן צריך להיות בדוד שחטא בשמים.

ג) חטים הוא מאכל אדם, בעל שכל וחכמה. ועץ הדעת חטה היתה. שאין התינוק יודע כו' (ברכות מ, א). והנה עה"ד חכמה ושכל, הוא טוב ורע. וציוה לבניו שכדי שיצליחו החטים ויהיו טוב זה תלוי בחג השבועות דוקא. דלכאורה מה נתחדש בכה"ש דהרי למדו כל התורה כולה מאז ומקדם וכמרז"ל (יומא כה, ב) מעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו וישיבה דשם ועבר וכו'. אלא שבמ"ת נתחדש שכל ישראל הקדימו נעשה לנשמע קבלת עול שלימה כמבואר בקונטרס. והקב"ה התחיל אנכי – אנא נפשי כתבית יהבית (שבת קה, א) עצמות ומהות א"ס ב"ה ניתן בחכמת התורה. כתר תורה.

וזהו הצד השווה שבכל ג' ההוראות של אחיתופל שהיסוד כל ג' השלמות, תורה כהונה מלכות הוא דוקא קב"ע שלמעלה מסו"ד.

שזהו ג"כ רמז המשנה דאבות (ד, יג) ג' כתרים הן כו' וכתר שם טוב

קיד

אגרות קודש (תצ)

עולה על גביהן. כי כתר שם טוב, הוא תנאי עקרי דכל ג' כתרים הנ"ל.
ואכמ"ל.

בברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות

הרב מנחם שניאורסאהן

תצא

ב"ה, ערב חג השבועות, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"א שי' הכהן, המכונה
אברהם קאלישקער

שלום וברכה!

מיט פארגעניגען שיק איך דא דעם קונטרס צו שבועות פון כ"ק
אדמו"ר מו"ח שליט"א, וואס מען האט ערשט געבראכט פון בינדער, ווי
אויך די קאמפליט סטארי פון שבועות, און איך האף אז איר וועט עס
אויסניצען לזכות הרבים. וזכות הרבים תלוי בו.

מיר גייען מקבל זיין די תורה, וואס ואהבת לרעך כמוך איז א כלל
גדול בתורה און עזוב תעזוב עמו איינע פון איהרע ציווים, איז עד מתי?
אדער איך זאל אייך העלפען אין אייער מסחר פון פיינט, אדער עס איז
שוין צייט, און שוין ליינג צייט איר זאלט צוזאמען מיט מיר ארבעטן
אין מרכז לעניני חנוך.

וואס איז דער תכלית פון אפלייגען און אפציען נאך א וואך נאך א
חודש?

געוואלד ר' אברהם, ווען וועל איך אנהויבען טראכטען וועגען דעם
וואס איז טוב באמת פאר מיר, און איר דאס זעלבע בנוגע צו זיך?

א פרייליכען יום-טוב און עס זאל מקוים ווערען אלע דעם רבינס
שליט"א ברכות.

הרב מנחם שניאורסאהן

תצא

מהעתק המזכירות.

קטו

אדמו"ר שליט"א

תצב

ב"ה, ערחה"ש, תש"ט

שלום וברכה!

על של עתה באתי להסג"פ הקונטרס לחה"ש, שהביאו זה עתה מהכריכת, ובל"ס יזכה בו את הרבים באופן היותר מתאים. וידוע מרז"ל (דברים רבה פז, ח) שאלו היו ישראל חסרים אפילו אדם אחד אף שהאחד הי' היותר פחות מהם (עיי"ש במדרש במאמר הקודם), לא חיתה נגלית השכינה במתן תורה.

ובפרט שמי הוא זה מאתנו אשר בא בסוד הוי' לידע מה שבלבו של חברו וגדולת ומעלת נפשו ורוחו בשרשן ומקורן באלקים חיים.

והנותן לנו תורת חיים יזכנו לקבל התורה בשמחה ובפנימיות.

בפ"ש ואיחולי כט"ס.

תצג

ב"ה, ט' סיון, תש"ט

הווי"ח אי"א נו"מ וכו' מחר"י שי' ראבינסאן

שלום וברכה!

לויט אונזער טעלעפאנישן געשפרעך נעכטען, האבן מיר אויף אייער בקשה היינט פארלויפיק געסטאפט דעם טשעק.

אזוי ווי מיר האבן דעם פרינטער נאך פאר שבועות צוגעזאגט צו געבן געלט, פירן מיר מיט אים אונטערהאנדלונגען ער זאל צו ווארטן.

תצב

נדפסה בלקי"ש חיי"ח ע' 428, והושלמה ע"ם העתקה.

תצג

מהעתק המזכירות.

לתוכנה ראה לעיל אגרת תפד. לקמן אגרת שלאח"ז.

אויפ'ן סמך פון אייער צוזאג אז במשך פון 10 טעג וועל איך האבן פון אייך א בשורה טובה. איך בין זיכער אז איר וועט מיט דעם אויבערשטנס חילף האלטן אייער צוזאג, כדי די ארבעט זאל חלילה ניט דארפן אפגעשטעלט ווערן אין מיטן.

ס'איז איבעריק צו דערמאנען דעם מאמר חז"ל (תענית ט, א) - עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר. דאס הייסט, אז ווען א איד גיט צדקה איז דאס א מקור אויף און א כלי צו פרנסה. דאס זעט איר דאך בפירוש, בפרט די לעצטע צייט, אז כ"ק מו"ח דער רבי שליט"א שאפט אייך צו ענינים פון פרנסה, און ניט בלויז דאס, נאר אויך די גוטע כלי מיט וואס דאס צוצונעמען, וואס דאס איז די זאך פון צדקה, לויט'ן אויבנדערמאנטן מאמר רז"ל. במילא איז מיר א גרויסער וואונדער וואס איר ציט אפ די גוטע זאך. און אזוי ווי איר זייט א סוחר און פארשטייט א גוטן עסק, דארף איך ניט מאריך זיין.

איך האף אז איר און אלע אייערע יחיו געפינען זיך אין בעסטן געזונד, און דער אויבערשטער זאל געבן איר זאלט זוכה זיין, אז די ברכות פון רבי'ן שליט"א זאלן מקויים ווערן. מיט גרוס וברכת כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תצג

ב"ה, ט' סיון, תש"ט

הו"ח אי"א נר"מ מו"מ באמונה וכו' מהר"י הכהן שי

שלום וברכה!

בייליגענד מיין בריוו צו ידידנו הו"ח וכו' מהר"י שי ראבינסאן.

דעם פרינטער מוז איך געבן געלט ניט שפעטער ווי די נאך

תצג

מהעתק המזכירות.

לתוכנה ראה לעיל אגרות תפד. תצג.

מהר"י: כ"ץ. אגרות נוספות אליו - לעיל חכא, ובהנסמן בהערות שם.

ק"ז אדמו"ר שליט"א

שבת־דיקע וואך, אויב ער זאל חלילה נישט אפשטעלן די ארבעט אויפ'ן „שדי חמד“. בין איך זיכער, אז איר וועט בעזחש'י טאן אלעס כדי אז דער טשעק זאל קענען איינקאסירט ווערן דא נישט שפעטער ווי די נאך שבת־דיקע וואך.

אין מיין בריוו צו ידידנו מר ראבינסאן שי' האב איך נישט געוועלט מאריך זיין מיט דעם מאמר חז"ל עשר תעשר, אבער איך האף אז איר וועט בא א געלעגנהייט אפלערנען מיט עס דעם מאמר והריקותי לכם ברכה אין דעם אידישן ספר המאמרים, דף 94, דאס זאל האבן א פעולה בפועל.

מיט גרוס וברכת כל טוב

הרב מנחם שניאורסאהן
יושב ראש ועד הפועל

בריוו בייגעלייגט.

תצד

ב"ה, ט"ז סיון, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורב"צ שי' שו"ב

שלום וברכה!

מכתבו מכבר נתקבל וזה עתה הגיע מכתבו מי"ב סיון. ובטח הגיעו זה מזמן המענה שלי מערחה"ש בצירוף הקונטרס לחה"ש וזיכה בו את הרבים. כן אקוה שניגש ג"כ לעבודה בקודש ובפרט בענין נפנה וקביעת למוד ברבים. וממה דמסיים בפריז – מתחיל וממשיך בהצלחה.

שדי חמד: ראה לעיל אגרת חנו, ובהנסמן בהערות שם.

תצד

נדפסה בלקריש ח"ו ע' 285, והושלמה ע"פ צילום האגרת. מהורב"צ: ווילשנסקי. שנסע בחודש אייר מסריו להתיישב באוסטרליה. ראה אג"ק אדמור"ר מוהרי"צ נ"ע ח"י אגרת גחמכ. אגרות נוספות אליו – לעיל חלו, ובהנסמן בהערות שם. נפנה: מעמד. נפנה . . בפריז: ראה לעיל שם סיג.

ולענין הסתדרות חדשה או במקום חדש – יש לקשר וללמוד ממה ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: נאך אונזער חתונה, אז מ'האט פאר אונז צוגעבויט (אל הבית בליובאוויטש) חדרים – איז די התחלה געווען וואס מ'האט אריינגעבראכט אהין א כתה אינגלאך און זיי האבן דארט געלערנט.

זאת אומרת: פתיחת צינור צ"ל באמצעות תומ"צ. ובדא"פ אולי י"ל – דידוע דתומ"צ הם לא רק כלים לקבלה, אלא גם איברים הממשיכים את האור והחיות הרוחני (ראה ג"כ במאמר דשבועות ספ"א. וש"נ). וכן הוא גם בנוגע לצנור והשפעות הגשמיות אשר על ידם.

* * *

ובנדון שאלתו – מה שבמשך נסיעתו דלגו יום אחד. ושואל לסיבת הדבר, ואיך היתה צ"ל ההנהגה בענין ספה"ע בפרט.

סיבת הדבר: א) בהיות הארץ כדור עגול ולא שטוחה – אין זריחת השמש, לדוגמא, נראית בבת אחת בכל חלקי הארץ. ב) כיון שמהלך השמש הוא ממזרח למערב – הרי במקום הנמצא למזרח יותר תוקדם שם ראית השמש בזריחתו, ובהנמצא למערב יותר תתאחר שם ראית זריחת השמש. וכמז"ל בר"ה (כ, ב, ובמאור שם) שבירושלים ה' מתאחר לגבי בבל שש שעות. ובזוהר (ח"ג י, א) שמקומות שונים בארץ, ובשעה שכאן יום במק"א הוא לילה. וראה ג"כ שער הכולל בתחילתו.

ג) עפ"י הנ"ל הנה כאשר בירושלים הוא רגע חצות היום דיוס א' למשל, היינו שהחמה עומדת בראש כל אדם, הרי בקצה בבל הנמצאת למזרח הוא כבר שש שעות אחר חצות יום א'. וממזרח קצה סיביר שהיא ממזרח לבבל כמרחק בבל מירושלים הוא חצות ליל יום שני, אבל אם תחשוב מירושלים למערב הרי בבואך למזרח אמריקה, שהיא לערך כמרחק בבל וירושלים, הנה ברגע חצות יום א' בירושלים שם הוא ברגע זה ממש שש שעות מקודם לזה, היינו בוקר יום א'. ובמקום הנמצא למערב מזה כפי מרחק הנ"ל לערך, היינו ממזרח לקצה סיביר הנ"ל הוא שש שעות קודם לזה, היינו חצות ליל יום א'. נמצא במקום אחד ממש הנה כשיבואו לשם ממזרח למערב יאמרו שהוא יום א', ובביאה ממערב למזרח – שהוא יום שני.

וכדי לצאת מן הספק צריך למצוא המקום שממנו מתחיל מנין הימים.

וכאן הוא פנימיות המבוכה: דלהיות השמים והארץ עגולים, ובעיגול אין שייך ראש וסוף, הנה, מצ"ע, הרי על כל נקודה שבהם שייך לומר שהיא ההתחלה.

והנה שקו"ט בשאלה זו בעלי תריסין (שו"ת בני ציון, היוםם להרב טוקאצ'נסקי, ועוד), וג' דעות במקום התחלת הימים: א) צ' מעלות ממזרח ירושלים. ב) קמ"ה מעלות ממז"י. ג) ק"פ מעלות ממז"י.

ובנוגע לאוסטרליא – הרי לשתי דעות האחרונות הנ"ל מקומה, לחשבון הימים הנ"ל, למזרח ירושלים, מתאים למנין הימים של או"ה הדרים שם. וכן עליו לנהוג מכאן ולהבא, וכמנהג היהודים הדרים שם. (ואפשר גם לדעת היחיד המחזיק בדעה הא', כיון שקו המחלק עובר באמצע אוסטרליא. ואין להאריך כיון שבלאה"כ הוא דעת יחיד).

והנה בד"א – בדינים התלויים במנין ימי השבוע או ימי החודש, אבל דין ספה"ע ה"ז תלוי במשך הזמן, וא"כ, לכאורה, אינו שייך לשקו"ט הנ"ל. והשאלה היא: מי שעבר קו התאריך, היינו המקום שבו מדלגין או מוסיפין יום, באמצע ימי ספה"ע, ובמילא אם ינהג כמנהג המקום שבא לשם, יהיו במספרו רק מ"ח ימי ספה"ע או נ' ימי ספה"ע. וא"כ מה דינו לענין ספה"ע ולענין חה"ש התלוי בספה"ע ולא בימי החדש.

והנה לע"ע לא מצאתי מי שידבר בדין ספה"ע בהנ"ל. ובמילא כל מה שבא לקמן – אינו אלא לפלפולא בעלמא. והוא:

א) כיון דבספה"ע כל המ"ט ימים שייכים זל"ז, המשך אחד וענין אחד בכמה פרטים, הרי כשספר יום א', ה"ז, נוסף על ספירת יום זה, ג"כ התחלת מנין מ"ח ימים שלאחריו, ובחובת גברא (ולא חובת מקום). ובמילא צריך למנות אח"ז עוד מ"ח ימים, ולא מ"ז או מ"ט, דשבע שבתות תמימות כתיב לא חסר ולא יתיר (משא"כ בימי השבוע או החודש. והבן).

ב) לאידך גיסא: ספה"ע קשור בימי החודש (בהבאת העומר אילו

אבל דין ספה"ע: הבא לקמן היא מהדריק ושק"ט. לאח"ז דן עוה"ס בנדו"ז ובא למסקנא, כנדפס בלקו"ש ח"ג ע' 995, ח"ז ע' 288, עוד בענין זה שם ע' 295.

הי' ביהמ"ק קיים) וכיון שע"פ דין, כנ"ל, במקומו עתה הוא ל' ניסן, לדוגמא, ולא כ"ט ניסן צריך לספור ט"ו לעומר ולא י"ד.

עוד יש להסביר ב' המנינים: בתר אדם הסופר או בתר המקום אזלינן. גם את"ל בתר סופר אזלינן בתר ספירתו אזלינן וע"ע לא הי' יכול לספור אלא י"ג פעמים, או בתר מנין ימי החודש שלו אזלינן וכנ"ל.

או יאמר: ספה"ע ענין אחד הוא לכל בנ"י כמו שהעומר אינו אלא אחד, או ענין דכל או"א בפרט הוא, דכל או"א עליו לספור. או יאמר: באמרו היום ט"ו ימים לעומר די ומספיק שכיוון להיום, היינו שיום זה הוא שיום ט"ו ימים לעומר או שצ"ל גם בספירתו הסכום דט"ו ימים.

וכיון דיש סברות לכאן ולכאן סופר שתייהם, ובמילא – בלי ברכה, ובפרט לפ"ד שו"ת דבר אברהם ח"א סל"ד דגדר ספירה הוא ידיעה בהחלט ולא ספירת ספק (אף דאין כן דעת המאור סוף פסחים דמתרץ למה אין סופרין ב' ספירות משום ספיקא דיומא – באו"א).

. . .

וממילא אתינן לשאלה שני': איך יתנהג בחה"ש. ונלפענ"ד, אף שהוא חידוש קצת: כיון דחה"ש תלוי אך ורק בספה"ע, כידוע, הרי על פי סברא א' הנ"ל, צריך הוא לחוג את חה"ש ביו"ט שני של יהודי אוסטרליא, והוא אצלו יו"ט ראשון מספיק (ולא משום מנהג אבותיהם) – שמא סברא הא' נכונה. וחג גם יו"ט הא' שלהם מספיק, (אולי הדין כסברא הב'), ולא בודאי. ובמילא סופר ספירה המ"ט ומניח תפלין ביו"ט א' (עדמ"ש בשו"ע או"ח סל"א), אינו עולה לתורה בשני הימים וכו'.

[שוב נמלכתי, דיש עוד אפשרויות שלישית: שתי הסברות בספה"ע נכונות, היינו דביום החמשים למנין הא' צ"ל חה"ש, וכן גם ביום הנר"ן למנין השני, כי שקולים הם ויבואו שניהם, ועפ"ז, הוו שני ימים חה"ש, ובקדושה אחת ונולד בזה אסור בזה, לשהחינו צריך לקחת (ולכל הדעות גם להמקילים בליל ב' דר"ה) פרי חדש וכו'. ומונה לדעה זו ספה"ע בברכה, כי אין בזה ספק אצלו כ"א ברור שזהו י"ד ימים למנין הא' וט"ו למנין הב', ועל שני המנינים נצטווה, ובכ"ז מספקת ברכה אחת לשתייהם, אף ששתי ספירות הן, כי שם המצוה אחד הוא – וכמו בתש"י ותש"ר. ולכתחילה יקדים אמירת מספר המועט, וע"פ משנ"ת

קכא אדמו"ר שליט"א

לענין אמירת רצה ויעלה ויבא במוצי"ט שחל בש"ק, ובדיעבד יוצא גם להיפך כיון דשתי ספירות נפרדות הן.

ואין להקשות דיש כאן איסור דלא תתגודדו (וי"א דהוא דאורייתא ראה שד"ח כלל לא תתגודדו) וגם זלזולא דיו"ט – דמכיון דאינו אלא באקראי בעלמא ובצנעא לא חיישינן לזה ולא גרע וכש"כ מבן א"י הנמצא בחו"ל מניחי תפילין בחוה"מ וכיו"ב.

ולכאורה י"ל דיחוג גם יום שלישי: דאולי הדין ע"פ סברא הא', וא"כ יו"ט שני של גליות שלו הוא באסרו של חג של יהודי אוסטרליא.

אבל אינו – וכמובן בקל. דהנה יו"ט שני, אצלנו דבקיאיין בקביעא דירחא, הוא לא משום ספקא דיומא, אלא משום אל תשנו מנהג אבותיכם. וכיון שגם אבותינו אם היו דרים באוסטרליא לא היו נוהגין אלא שני ימים הראשונים, כמובן – גם הוא אינו נוהג ביום ג'. וכמובא סברא כזו לענין הרוצה לצום יוהכ"פ שני ימים (טושו"ע או"ח סתרכ"ד ועוד).

* * *

ובהשקפה ראשונה י"ל, דככל ספקות והנהגות הנ"ל יהי ג"כ במי שעובר קו התאריך בחוהמ"פ או בחוהמ"ס – לענין חגיגת שש"פ או שמע"צ, כי גם הם תלויים ביום ראשון של חהמ"צ או חה"ס, ולא בימי החודש.

ויש לחלק, דשש"פ אהדרי קרא וקבעו גם בימי החודש וכמש"נ (שמות יב, יח) עד יום האחד ועשרים לחודש בערב. והעיקר דהן בחהמ"צ והן בחה"ס לא כתיב תמימות, וכיון שבמקום זה הוא שש"פ ושמע"צ לא איכפת לן מה שנדלג יום א' או נתוסף יום א'. וכמו שלא איכפת לן מה שבין שבת א' לחברו נדלג יום א' או נתוסף יום א'.

ועדיין צ"ע בכל הנ"ל.

* * *

וזאת למודעי: הדעות הנ"ל שצריך לדלג או להוסיף יום אחד כשעוברין קו התאריך דכל שיטה, ועושין עפ"י שבת ויו"ט – הוא בנוגע לקביעת ימי השבוע והחודש במקומות ישוב. אבל דין הנמצאים בספינה ההולכת ממקום למקום ועוברת את הקו – לא נתברר כ"כ בשקו"ט הנ"ל, ומשעה שעברה את הקו עד שתגיע לישוב נוהגין לחומרא בשני הימים.

כן לא נתברר דין יושבי מדינת אלאסקא שקו התאריך עובר באמצע הישוב ואי אפשר לומר שבצד הרחוב המזרחי יהי יום ש"ק ובצד המערבי – יום הראשון דהוי כחוכא ואטלולא (ראה ערובין עו, א ס"פ הדר).

נתעכב המענה שלי ע"ע מפני רוב הטרדות. חקונטרסים וחספרות שמזמין יושלח לו ואז יודיעוהו ג"כ ע"ד המגיע ממנו ואופן המשלוח, ובטח יתעסק ג"כ בהפצת הנדפסים במדינתו עתה שכמעט לא נעשה מאומה בזה ע"ע.

ומה שהעיר בתניא רפ"ה שכתוב שם: השכל תופס כו' והמושכל נתפס כו' – דלכאורה כיון שהשכל תופס במילא מובן דהמושכל נתפס, ומאי קמ"ל.

והנה מאמר דא"ח המבאר זאת איני יודע לע"ע. ומה שנלפענ"ד: א) גם אם לא ח"י בזה כל חידוש נוסף כותבו בפירוש כי גם זה נצרך להמסקנא שזהו יחוד נפלא כו'. ב) בלימוד התורה זהו באמת חידוש גדול למאד, דגם הלומד שלא לשמה ואפילו זה שעליו נאמר ולרשע אמר אלקי מה לך לספק חקי ונעשית לו סם המות, הנה בכ"ז אם רק שכלו תופס כו' הרי המושכל נתפס כו' ונעשה דם ובשר כבשרו. ולהעיר ג"כ מהל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

החותם באיווי כט"ס ופ"ש כחדו"ש ובפרט מר פייגלין וב"ב שיחיו

מ. שניאורסאהן
יושב ראש ועד הפועל

תצה

[י"ט סיון תש"ט]

... ומה שהעיר בדברי המגדל עוז (יד הלי' ע"ז רפ"ב) שחרמב"ם לא קרא בספרי מירוס וכיו"ב – דמוכח להיפך ממש"כ במו"נ ח"ג פכ"ט ופ"ל ובאגרתו לחכמי מרשיליא,

תצה

נדפסה בלקו"ש ח"י"ב ע' 196, והושלמה ע"פ צילום האגרת. והיא אל מוה"ר אלתר ש"י הילבין. אגרות נוספות אליו – לעיל חנג, ובהנסמן בהערות שם. בהמשך לזה – לקמן אגרת תקטו.

כן גם דעתי נותנת. ואף שבפרקים הנ"ל יש לדחוק שכוונת הרמב"ם היא שקיבל שכך כתוב בספרי הע"ז וכו' וכדעת המג"ע, אבל א"א לומר כך בספמ"ט שם. ולחעיר מפתחת הח' פרקים.

ודברי המג"ע פליאה הם בעיני, ובפרט דמביא את המו"נ ח"ג בפירושו (הל' יסוה"ת פ"א ה"י). ואולי י"ל דכיון דלשון המו"נ הוא העתק מערבית, אפשר דאינו מדויק כ"כ בזה, לדעת המג"ע, והכוונה היא שהרמב"ם קיבל כל הכתוב בס' הנ"ל. ואגרת הנ"ל אולי לא ראה המג"ע.

ועדיין צ"ע, שעכ"פ הו"ל – להמג"ע – להזכיר את המו"נ הנ"ל. וצע"ג גם ברמב"ם למה לא הביא ביד"ו הדין דלהבין ולהורות מותר, ואפילו במעשה, דאין זה נשמע ממש"כ בהל' ע"ז פ"ג ה"ב ובהל' סנהדרין רפ"ב. שוב ראיתי דעמד ע"ז במנחת חנוך מצוה תקי"א, והניח בצ"ע.

* * *

ומה שהעיר במש"כ בתניא ספ"ח: בחכמת האומות

– „עו"ג" אינו בדפוס הראשון וכו'. והיא הוספה מאוחרת מיראת הצנזור. ובקצת הוצאות שינו ל„חכמות אחרות“ (לעמבערג תרט"ז ועוד). ולא הסתפקו בזה (וויילנא תרל"ב. ועוד) והעירו בשולי הגליון: ומוציא אותן לדברי הבאי וחקירות מינות! –

הוא מלביש ומטמא כו' בטומאת ק"נ כו' אלא א"כ כו' וזהו טעמו של הרמב"ם ורמב"ן וסיעתן שעסקו בהן,

ושקו"ט במכתבו איך הוא בחכמות ע"ז. דלכאורה הן מג"ק הטמאות שהרי הלימוד בהן נאסר באל תפנו אל האלילים, אבל מוכרח לומר שגם הן מק"נ, שהרי להבין ולהורות מותר, וזהו טעמו של הרמב"ם שעסק בהן. וא"כ גם הן נכללו במש"כ בתניא שם. – כמדומה שזה כוונתו במכתבו אלי.

ולפענ"ד א"א לומר כן. וממנ"פ: אם לומד חכמות ע"ז שלא ע"מ להורות – מטמא בחי' חב"ד שבנפשו בטומאת ג"ק **הטמאות לגמרי**, וכמו בשאר איסורים. ואם לומד ע"מ להבין ולהורות – ה"ז נכלל בקדושה, במכש"כ וק"ו ממילתא דבדיחותא שבתניא פ"ז שאינו אלא לפקח דעתו וכאן הוא הקדמה וחלק מלימוד התורה.

– אופן עדמ"ש במכתבו יש למצוא במאכלות אסורות, שהן מג"ק הטמאות. אבל אם אוכלן לפקוח נפש, שהתירו רז"ל ונעשה היתר

(גמור) – ראה אגה"ק סכ"ו – וכוונתו אינה לש"ש כדי לעבוד את הוי' עי"ז – ה"ז שייך לק"נ (פ"ז שם). –

והטעם שיכול להעלות חכמות עי"ז שמג"ק הטמאות, אף שהם אסורים וקשורים, לקדושה הוא כדוגמת האופן שזדונות נעשו לו כזכיות **הואיל ועל ידי זה בא כו' (שם פ"ז)**, וגם בנדו"ד כן הוא הואיל ועל ידיהן מברר ד"ת וכו'.

* * *

ומדי דברי במרז"ל בתניא שם: וזהו טעמו של הרמב"ם כו' – אציע ג"כ תמי' גדולה שיש בזה בהשקפה ראשונה. והיא:

לכאורה בא רבינו הזקן בזה לתרץ איך עסקו הרמב"ם וכו' בחכמות אלו. ומבאר שהוא מפני שידעו להשתמש בהן לתומצ'.

ואינו מובן כלל למה תפס את הרמב"ם וכו' – הרי התורה ציותה ורפא ירפא, ומצוה לחשוב תקופות ומזלות (שבת עה, א), ובעיר שאין בה רופא אסור ת"ח לדור שם (סנהדרין ספ"ק), ובן אחי ממונה על חולי מעים (שקלים רפ"ה), ור"י בן חנני אמרו עליו כל כך יש בידך (הוריות י, א), ור"ש בן חלפתא עסקן בדברים הי' (חולין נז, ב), וכו' וכו'.

והביאור בזה, לפענ"ד, בהקדם דכמה אופנים ישנם בלימוד וידיעת חכמות או"ה. וסדרן מלמעלה למטה: א) ידיעת חכמות אלו מן התורה. וכמו חכם כשמראין לו מפה יודע ממנה כל פרטי הבנין, כן הוא בתורה שהיא המפה ודיפתרא שע"פ תכניתה נבה"ע (ב"ר רפ"א). וכמסופר בבכורות (ח, א) שר' יהושע בן חנניא למד זמן עבור נחש מן הכתוב, ובמדרש תהלים י"ט, על שמואל ועל ר' הושעיא ע"י שהי' יגע בחכמתה של תורה **למד מתוכה** כל מה שיש ברקיע. ואצ"ל מה שנאמר בפירוש בתושב"כ ותושבע"פ – שכל זה הוא תורה ממש, שהיא חכמתו כו' וכמאמר הרמב"ם הידוע שאין הפרש בין ובני חס כוש ומצרים כו' ובין אנכי ה"א (פיה"מ חלק יסוד ח).

ב) בלימוד חכמות אלו כשהתורה **מצווה** עי"ז באופן ישר. וכמו המ"ע על בי"ד שיחשבו (רמב"ם הל' קדה"ח פ"א ה"ז) וצריכין לידע דרכי עי"ז וכישוף וכו' כנ"ל, והתירו לבית ר"ג ללמוד חכמת יונית מפני צורך הצבור (ראה תוד"ה ארור מנחות סד, ב. קו"א לחל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"א) וכח"ג. שאין לימוד זה לימוד תורה, אבל **מצוה** היא – וגם **קודם** שנשתמש בהלימוד לקדש החדש וכו' וכשאר מצוות דאורייתא או דרבנן.

ג) כשאנוס לחשוב דבר חכמה והוא במקום שאסור בד"ת שדינו להרהר בחשבונות וכו' (עיין אחרונים שו"ע או"ח רספ"ה). וי"ל שזה נכלל ג"כ בכוונת המדרש (דברים רבה פ"ח, ו) ששאלו את שמואל והלא אתה אסטרולוגי א"ל לא הייתי מביט אלא בשעה שהייתי נפנה לבית המים. – אשר ג"ז הוא מצוה אבל באופן שלישי.

ד) כשלומד תורה או שחפץ לקיים מצוה וא"א לו מפני חסרון ידיעה בחכמות אלו ואז ממלא חסרונו זה, וכמאמר רב שגדל י"ח חדשים אצל רועה (סנה' ה, ב) לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עובר. – לימוד זה אינו לא תורה ולא מצוה, אבל הכשר והכנה לתומ"צ. ואולי גם לימוד חלי' ע"ז וכשוף ע"י בי"ד מסוג זה.

ה) ההתחכמות – במדה הדרושה ולא יותר – בעסקיו כדי למצוא פרנסתו (ראה דרך מצותיך להצ"צ קד, ב), או כשעושה מהחכמות עצמן אומנות וקרדוס לחתוך בהן – ה"ז הכשר והכנה לדבר היתר.

* * *

והנה כל מה שמצינו בתורה ובמז"ל בכמה בניי שהתעסקו בחכמות או"ה, בכולם י"ל שהי' באחד מאופנים הנ"ל. ואין שייך בזה להקשות איך עסקו ולתרץ שהוא מטעמים שנתבארו לעיל – כי פשוט הוא, אי בעית אימא קרא אב"א מרז"ל אב"א מעשים בכ"י.

ומה שמקשה רבינו הוא מלימוד הרמב"ם וכו' שכותב בפירוש שלמד מספרי או"ה וכו' (וא"כ אינו כאופן הא'). ואין עיקר קושיתו ממה שלמד ספרי ע"ז (כמ"ש במו"נ שם), או ממה שלמד ספרי התוכנים היונים (כמ"ש בהל' קדה"ח ספי"ז), כי עי"ז ביאר טעמי המצוות חשבון קדה"ח וכו', וא"כ הוא אופן הב' – ותוקף הקושיא הוא מלימוד חכמות האחרות וכמו רפואה מספרי גאלינוס וכו'. וא"א לומר שהי' לעשותם קרדוס לחתוך בהן, שהרי למדס בעת שהיתה פרנסתו מצויה ע"י אחיו שהחזיק אותו ואת ב"ב, כידוע במכ' הרמב"ם. וכן הרמב"ן הי' בקי בכמה חכמות ולא עשה כל החכמות קרדוס לחתוך.

ובתירוץ לזה בא אופן ששי

* * *

ו) שמותר ללמוד חכמות או"ה גם קודם שמנעו חסרון ידיעתו בהם מחבנת התורה, אם רק יודע להשתמש בהן אח"כ לעבודת ה' או לתורתו.

ועפ"ז יומתק גם דיוק הל' בתניא: **זהו טעמו** – לשון יחיד, אף דמביא מקודם **שני** היתר הלימוד. כי טעמו של הרמב"ם וכו' **בעת הלימוד** הי' רק טעם אחד, אף שאח"כ נתהפך הגלגל ובמות עליו אחיו, הוכרח לעשות החכמות קרדוס לחתוך בהן.

* * *

עוד יש להעיר למה שהביא את הרמב"ם והרמב"ן ממ"ש בשער הגלגולים (הקדמה לו, ועייג"כ שה"ג לחיד"א בערכם) ששניהם לא זכו לחכמת הקבלה, עכ"פ עד סוף ימיהם. ושייכות חכמת סדר ההשתלשלות שבקבלה ועיני קבלה מעשית לחכמות הטבע וכו' מובנת.

בכבוד וברכה

מ. שניאורסאהן

תצו

ב"ה, ד' תמוז, תש"ט

ש"ב הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"א וכב"ב שי

שלום וברכה!

איני יודע בדיוק יום ביאתם צלחה למקום מגורם החדש וברכה

(*) באגרת הרמב"ם (פאר חדור סמ"א) שנלקחו נשים נכריות כו' והא"ל יודע שלא נלקחו מתחלה אלא לרקחות כו' מ"מ נתמעטה עונתה כו'. – שמכ"ז רא"י למש"כ למעלה.

ואולי גם מפ"ז פורש שם הרמב"ם בתניא – כי הוא ביאר טעמו בפירוש, וממנו נלמוד על הכלל.

וצל"ע בכתבי הרמב"ן ובפרט במש"כ ע"ד הרמב"ם שאם העתיק חנ"ל – מבוארת במילא הזכרת הרמב"ן בתניא שם.

הרמב"ם . . הקבלה: ראה לקמן אגרת תקנא, ובהגסמן בהערות שם.

תצו

מהעתק המזכירות.

מהור"א: קלוגנאנס. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ב שא.
למקום מגורם החדש: אוסטרליה.

קכז אדמו"ר שליט"א

בכ"ע זמנה הוא ואביע ברכותי שישתדרו במנוחה ובכבוד לטוב להם בגו"ר.

וישמיעונו אך בשו"ט תכה"י.

ובטח ידוע לכם שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א נותנים עליו חומרי המקום שהלך לשם, אז ער דארף מברר זיין די חומרות פון דעם ארט וואוהין ער קומט.

מטובו למסור ברכותי להסתדרות טובה ובמילא נכללה הפ"ש לגיסו הרשב"ץ וב"ב שי'.

באיווי כט"ס ופ"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תצז

ב"ה, ד' תמוז, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהורב"צ שי'

שלום וברכה!

מכתבי הארוך ודאי קבל כבר ויאשר קבלתו.

ועל של עתה באתי להסג"פ הקונט' לחג הגאולה והוא לזכות בו את הרבים.

כן מוסג"פ מכתב ממחנ"י ובטח יעשה בזה ככל הנצרך ובאופן המתאים בנוגע לכל אי"ש שבמחנו.

ואחרון חביב מוסג"פ מכתב מועד המעמד, ואף שלזרזו מצדי בזה

הרשב"ץ: ה"ר שמואל בצלאל אלטהרין.

תצז

מהעחק המזכירות.

מהורב"צ: ווילשנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל תלז, ובהנסמן בהערות שם.

מכתבי הארוך: דלעיל תצד.

מכתב ממחנ"י: נספח לאגרת תצט דלקמן.

בל"ס אך למותר בכ"ז עפמרוז"ל אין מזרזין אלא למזרזין הנני עושה גם את זה.

ידוע בדא"ח בכ"מ גודל המעלה בזה שהמצות הם בגשמיות דוקא, אבל אחכ"ז אין לשכח שהתכלית הוא הרוחניות (ראה לקו"ת ר"פ שמיני). וה"ה באומנות כת"ר שסו"ס צריך להשתדל במילת ערלת לבב הנמצאים בסביבתו וכמבואר באגה"ק ס"ד ועייג"כ סוף המאמר שבקונטרס המוסג"פ.

בפ"ש כהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

נא למסור מכי המוסג"פ לש"ב וכו' מהר"א קליו"ג ות"ח על הטרחא, למפרע.

תצח

ב"ה, ד' תמוז, תש"ט

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרח"ה שי

שלום וברכה!

מכתביו מג' וא"ו י"ז אייר ור"ח סיון נתקבלו, ובמענה עליהם:

(א) מכתבי עם הקונט' לחה"ש בטח הגיעו בנתיים, כן נשלח לו כל מה שהזמין מהוצאותינו ובודאי יאשר קבלתם. גם ספר הנגונים בשביל מר גשורי נשלח בחבילת כת"ר.

(ב) כשידפיס הנ"ל ע"ד סהנ"ג כהבטחתו בודאי ישלח לנו הקטע.

(ג) המשניות דאותיות השם ביארצ"ט לומדים במשך כל המל"ע

סוף המאמר: סה"מ תש"ט ע' 195 (שם מציין לאגה"ק הנ"ל).
למסור מכי: שלפני.

תצח

מהעתק המזכירות.

מוהררחה: הבלין. אגרות נוספות אליו — לעיל תטז, ובתוסמן בהערות שם.
המשניות דאותיות השם: עדי"ז גם בסה"מ תש"ט ע' 74 (בראש הקונ' לב' ניסן, כאמור לעיל אגרת תנה).

קכט אדמו"ר שליט"א

משא"כ פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות שמסיימים לאחר כאו"א מג' התפלות.

(ד) קדוש אומרים בעמידה, ראה הגדתי ע' ט'.

(ה) מה יחי סו"ס ע"ד ההגהות לתניא ...

(ז) מוסג"פ הקונט' מחג הגאולה לזכות בו את הרבים כן מכתב ממחנ"י ובטח יעשה בזה ככל הנצרך ובאופן המתאים.

(ח) מוסג"פ קטע ע"ד בקור הרב הראשי כאן ולפענ"ד טוב שיתפרסם במכ"ע, כן שיסדר שהנ"ל יספר בפומבי ע"ד בקורו פעולות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א וכו' וד"ל.

באיווי כט"ס ופ"ש כהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ מכ' מועד המעמד. והזריזות מצדי בזה לדכוותי בטח אך למותר.

תצט

ב"ה, ו' תמוז, תש"ט

הרה"ח וו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"ש שי

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לחג הגאולה, מכתב ממחנה ישראל ומכתב מועד המעמד. ובטח ישתדל ביותר לזכות בשלשתם את הרבים באופן היותר מתאים.

הגדתי ע' ט': בהוצאות החדשות ע' ח.

ההגהות לתניא: ראה לעיל אגרת תטז, ובהנסמן בהערות שם.

מכתב ממחנ"י: נספח לאגרת שלאח"ז.

הרב הראשי: מהרי"א הרצוג. ראה לקמן אגרות תקט. תקכא.

תצט

נדפסה באג"ק אדמו"ר מהרי"צ ג"ע ח"י ע' רמט. לקריש ח"ג ע' 247.

מהור"ש: פריזגר. אגרות נוספות אליו — לעיל תכו, ובהנסמן בהערות שם.

וע"ד הצחות י"ל שהנ"ל הם בגי קווין: קונטרס – תורה, מכי
ממחני – ע"ד העלאה והתקשרות, והמכ מועה"מ – גמ"ח עם עצמו
וכב"ב שי.

ויה"ר שב"ב יקוים מה דמסיים במאמר המוסג"פ, שע"י חגי קווין
תהי פדית הנפש ותומ"י מעלה אני כו' יעלה אותנו הקב"ה להגאולה
הכללית בביאת מ"צ.

בפ"ש כהדו"ש

מ. שניאורסאהן

[אגרת מחנה ישראל בקשר לספר התמונות]

ב"ה, ג' תמוז, תש"ט

לאנ"ש וו"ח אי"א וכו', בכל אתר ואתר ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהתאם עם פקודת כ"ק אדמו"ר שליט"א, מתכוננים אנו אי"ה למסור
לכ"ק אד"ש לאחד החגים הבאים עלינו לטובה, ספר התמונות (פוטוגרפיות)
של אנ"ש יחיו.

בקשר עם הנ"ל הננו לבקשו להודיע ולפרסם באופן המתאים לאנ"ש שי
במקום מגורו ולזרזם לשלוח לנו בהקדם:

(א) בעלי משפחה: פוטוגרפיות משפחתיות (פאמיליען בילדער).

הערה: בנים ובנות נשואים שולחים פוטוגרפיות מיוחדות למשפחתם הם.

(ב) יחידים אשר אינם נמצאים יחד עם משפחתם שולחים פוטוגרפיות
שלם.

(ג) כל הפוטוגרפיות צריכות להיות שלמות, היינו אשר נראים בהם מלא
קומתם – עומדים או יושבים.

(ד) מעבר לדף של הפוטוגרפיות – או בשולי – לכתוב שמם ושם משפחתם
של כל הנראים על הפוטוגרפי לפי סדר התמונות, באופן שיוכלו לדעת
מי הם הנזכרים בשמות. וגם הכתובת – אדרעס.

קלא אדמו"ר שליט"א

ה) כל הנ"ל לשלוח על הכתובת של „מחנה ישראל“ או מזכירות כ"ק אד"ש, בהוראה שזה שייך לספר התמונות.

בבטחון כי יזדרז למלא כל הנ"ל ובברכת כט"ס

ח.ר.ב. ח. מ. א. חדקוב, מנהל

תק

ב"ה, ו' תמוז, תש"ט

הרה"ג והרה"ת הו"ח אי"א נוי"מ וכו'
מוהרמ"פ שי' הכהן

שלום וברכה!

מכתבו מכ"ט סיון בעתו נתקבל, ומכבר נשלח לו כל מה שהזמין (והוא, אחרי נכוי עשרים אחוז, ע"ס ח"י שקל).

ומוסג"פ הקונטרס לחג הגאולה, מכתב ממחנ"י ומכתב מועד המעמד.

וע"ד הצחות י"ל, שהם בגי' קווין תעוגמ"ח. ובודאי ישתדלו ככל האפשרי לזכות בשלשתן את הרבים. ועד מתי יחצה העם אשר אתם לשתי מחנות, עמא דבר ואנ"ש? ופשיטא, אשר ההתאחדות צ"ל דוקא באופן שהכל יחפכו לאנ"ש, ולא להיפך ח"ו. ועל מי יש לחטיל עבודת הבירור בזה במחנס? ולמתי נדחה ענין זה?

החותם בפ"ש כל החבורה תח' ואיחול כט"ס

מ. שניאורסאהן

תק

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 515, והושלמה ע"ם צילום האגרת.
מהורמ"פ: מהויר מרדכי פרלוב. אגרות נוספות אליו — לעיל תלח, ובהנסמן בהערות שם.
עד מתי יחצה: ראה אגרת שלאח"י.

תקא

ב"ה, ו' תמוז, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"ז שי' דוכמאן

שלום וברכה!

אאשר בת"ח קבלת מכתבו הי"ד. ומוסג"פ הקונטרס לחג הגאולה, מכתב ממחנ"י, ואחרון חביב מכ' מועד המעמד. ובל"ס ימצא אופנים המתאימים לזכות בשלשתם את הרבים. וכבר כתבתי להרמ"פ שי' הכהן, שכבר באה העת שכל הרבים שבסביבתם יספחום על דגל אנ"ש, לכה"פ.

מש"כ שידוע אצל החסידים שר"ה מפאריטש לא ראה את אדה"ז – אמת כן הוא. ואופן שמיעת מאמר אדה"ז – שמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א לפני איזה שנים, שר"ה השתוקק במאד לראות את אדה"ז, כשנסע אדה"ז בגליל ההוא, ונסע ר"ה אחריו, אבל בכל מקום בואו א"ל שזה עתה נסע אדה"ז משם. והתחכם הר"ה לבוא לעיר, אשר שם הי' צ"ל אדה"ז להתעכב, קודם בוא אדה"ז. ובחדר שיעדוהו לאדה"ז התחבא שם הר"ה תחת הסאפֶּע, ובדעתו הי' שאחר המאמר יצא ממחבואו, ויברר אז ג"כ אצל אדה"ז קושיא עצומה שהי' לו במס' ערכין. ובשכבו תחת הסאפֶּע, והנה נשמע קול אדה"ז, בניגון כדרכו: א יונגערמאן וואס האט א קשיא אין ערכין, דארף זיך אליין מעריך זיין. ונתעלף הר"ה. וכשנתעורר מהתעלפותו, כבר נסע אדה"ז מהעיר.

בפ"ע נשלח לו, לזכות את הרבים: ביקור טשיקאגא, והקובצים עם המאמר ע"ד תח"מ שמבקש. קובץ מכ' הראשון אזל מהשוק זה מכבר.

התחדשות התורה בכל עת מוכרחת ע"פ מ"ש בשער היחודה"א פ"ב בענין נגלה דתורה, הנק' תורה אור. ובפנימי' התורה עפמשנ"ת בד"ה

תקא

מצילום האגרת.

הרה"ח . . דוכמאן: אגרות נוספות אליו – לעיל חיד, ובהנמון בהערות שם. כתבתי להרמ"פ: באגרת שלמניז.

שידוע . . את אדה"ז: ואיך איך יתאים המסופר בלקויד ח"ג תקכד, א. שמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה לקו"ש ח"ב ע' 400. חכ"ב ע' 171. המאמר ע"ד תח"מ: דלעיל ח"ב אגרת ר.

קלג אדמו"ר שליט"א

ביום השני (ב' ניסן תרפ"ה) ובמאמרי חז"ש ש"ת (נמצא עתה בדפוס).
ושם מבואר ג"כ החילוק שבהתחדשות דתורה נשמות ועולמות
(לכאורה משמע שם דנשמות אין צריכות התחדשות. ולכאורה הוא
מופרך לגמרי. ואכמ"ל).

ראי' להתחדשות דתורה מלבד נוסח הברכה נותן התורה ל' הוה,
מובא גם ממרז"ל (יל"ש איכה) כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה
כנגדו, וממרז"ל (ספרי ואתחנן) בכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

בפ"ש כל החבורה תח'

מ. שניאורסאהן

תקב

ב"ה, יו"ד תמוז, תש"ט

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו'
מהורא"א שי' הכהן

שלום וברכה!

זה זמן רב שלא נשמע מכת"ר דבר. ובטח הכל שלום לו ולאשר לו.

ובכל זה חבל, ועל פי הרמז המובא בספרים: קרבו (זל"ז) רודפי
זמה (תרגומו עצת חטאין. פוליטישענס בלע"ז) (אבל אותם אשר)
מתורתך – רחקו (זמ"ז).

זה עתה הו"ל קונטרס ל"ב-י"ג תמוז ומוסג"פ טופס.

ומענינא דיומי אילין: כמה דרגות בדין הנסי' (נסמן בנ"כ השו"ע
או"ח סרי"ח), והן:

(לאח"ז:

אם לקבוע לדורות יו"ט ביום שנעשה נס: שדי"ח כללים פ' כט.

תקב

מהעתק המזכירות.

מהורא"א: יאלעס. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב קעז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תקכח. תקלב.

תריב.

נס שנעשה לרבו. אבל שייכות רב ותלמיד הוא בשכל וחב"ד.
 נס שנעשה לאביו. אבל שייכותו עם אביו הוא רק בלבוש הנפש
 וכו' ולא בעצם הנשמה (ראה בכתהאריז"ל שהובאו בתניא ספ"ב).
 נס שנעשה לעצמו. אבל בזה צריך לדאוג שמא ניכו לו מזכיותיו
 (שבת לב, א) ובמילא אין השמחה שלימה.
 נעלה על כהנ"ל בפרטים הנ"ל הוא נס שנעשו לרבי שלו. שנשמת
 החסיד היא פרט מנשמת הרבי הכללית, והשמחה היא במילואה
 כמובן.
 ויה"ר אשר ב"ב נשמח בשמחת הגאולה השלימה והכללית ע"י
 משית צדקנו.
 באיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקג

ב"ה, ט"ו תמוז, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' ...

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, ועל ראשון ראשון וכו':

א) במ"ש בלקו"א (ח"ב פ"ז) דיש ששגו וטעו והבינו הצמצום
 כפשוטו – אם חיתה כוונת הטועים על הצמצום האי?

פשיטא אשר כן הוא, וכל השקו"ט אם הצמצום הוא כפשוטו או לא
 הוא במ"ש בריש ע"ח אוצרות חיים ומבו"ש, אשר שם מדבר בצמצום
 הא', וכמ"ש ג"כ בפירוש ביושר לבב לר"ע חי ריקי (בית א' חדר א' פי"ד)

תקנ

חלקה נדפס בלקריש חסי"ז ע' 471. חלקה בחי"ט ע' 256. חלקה בחי"ט ע' 268. חלקה בחי"ט ע' 255. חלקה
 בחי"ט ע' 285. וחלקה בחי"ט ע' 206. והושלמה ע"ם העתקה.
 הצמצום כפשוטו: ראה בפרטיות לעיל ח"א אגרת יא. בהמשך לזה – לקמן אגרת תקכו.

קלה אדמו"ר שליט"א

ובכ"מ, וכן משמע קצת בלקו"ת (הוספות לויקרא ד"ה להבין מש"כ באוצרות חיים) ובכ"ד.

וזאת למודעי אשר אף שכאן ובאגה"ק מאריך רק בביאור הטעות דאין הצמצום כפשוטו, טעו עוד באחת, כי אמרו דהצמצום הוא בעצומ"ה וזה אינו, וכמו שנתבאר בתו"א ר"פ וירא, לקו"ת שם, בספר המצוות להצ"צ (כמסומן במפתח שם) ועוד.

(ב) אם טעו בפירוש צמצום הא' שהוא קודם אצילות כל העולמות, א"כ למה אומר אדה"ז כאן: סילק עצומ"ה ח"ו מהעוה"ז, דוקא?

י"ל שני טעמים בדבר: (א) מה שהכריח את הנ"ל לפרש הצמצום כפשוטו, הוא זה דא"א לומר דלא סילק עצומ"ה מעוה"ז דא"כ נמצא הוא, גם בגשמיים השפלים הבלתי נכבדים ואף הנבזים – ותפס אדה"ז התחלת ויסוד שיטתם. (ב) בשאר העולמות י"ל דלאחר הצמצום חזר והמשיך עצומ"ה, וא"כ אין לחקשות מת"ז ומר"מ שמקשה לקמן, משא"כ בעוה"ז דא"א לומר דחזר והמשיך עצומ"ה כי א"א, לשיטתם, שימצא בגשמיים כו' כנ"ל.

ולא מבעי דבעולם האצי' יוכלו לתרץ דחזר והמשיך, אלא אפילו בהעולמות שבהם אין איהו וחיוהי וגרמוהי חד י"ל כך, וע"ד שאנו אומרים כך בנוגע להארת הקו בעולמות בי"ע.

(ג) אם יש להנ"ל שייכות למש"כ אדמוה"ז באגה"ק סי' כ' שהארת הקו בקע את הפרסא?

– דרך אגב: לכאורה הי' צ"ל, בקעה כו' ומאירה" דהארה הוא ל' נקבה אבל כן הוא בהדפוסים שראיתי – .

לפענ"ד אינו שייך לנדו"ד כלל, כי לאדה"ז מעולם לא הי' הצמצום כפשוטו שצריך יהי' לתקן זה ע"י המשכת הקו, ובכלל הרי לכל השיטות אין המשכת הקו מבטלת ענין הצמצום, אלא רק שמתקנת איזה פרטים שנעשו ע"י הצמצום, ונותנת היכולת והאפשרות לבטל ענין הצמצום ע"י עבודה דתומ"צ וכו', וכמובן מביאורי דא"ח בענין הצמצום והקו, ומובן גם מהמשל „שע"י הצמצום נעשה חלל מקו"פ עגול והמשיך בו קו אחד דק", דפשוט גם במשל שאין קו יכול למלאות מקום עגול, ודוגמא מוכחת גם בנמשל: הקו מאיר גם באצילות ובכ"ז רק חיוהי וגרמוהי חד עם איהו, משא"כ היכלות ומלאכים דאצי', וכמש"כ באגה"ק ס"כ, משא"כ קודם הצמצום. ופשוט הוא.

(ד) אם י"ל שע"פ הע"ח הארת הקו נפסקת באצ"י, וא"כ ביי"ע נפרדים, ואדה"ז חידש שהארת הקו בקע הפרסא כו'?

יעוין ד"ה תקעו תר"ן (בהג"ה ארוכה סמוך לתחילתו) דמ"ש בע"ח (שער אבי"ע) ובשער ההקדמות (שער דרושי אבי"ע) דמ"ס דעצמות האורות דאצילות נעשו י' ספירות של עצמות דבריאה – אפ"ל דזהו מש"כ באגה"ק דהארת הקו בקע כו', וא"כ אין זה חידוש אדמוה"ז, ואולי כוונתו דאדמוה"ז חידש פי' זה בע"ח, כי אפשר לפרש גם באופן אחר עיי"ש בע"ח.

ובכל אופן, גם לולי הבקיעה, אאפ"ל דביי"ע נפרדים, כי הקו מלובש בכל סדר ההשתלשלות, וכמ"ש ג"כ באגה"ק שם על אתר: הקו בעצמו המלובש בסיום וסוף נה"י כו' המסתיימים במלכות דעשי', והוא בע"ח שמ"ג בהקדמה ובכ"מ ולקמן באגה"ק מציין לס' הגלגולים ע"ד אופן ההתלבשות, וכבר ביאר החילוק בד"ה שמח תשמח (תרנ"ז קרוב לסופו) דבאצילות הקו הוא בגילוי אבל בביי"ע – הוא בהעלם.

(ה) אם יתום יתחיל להניח תפילין במלאת לו י"ב שנה?

מנהג זה מצאתי מובא באחרוני האחרונים בס' פנות הבית (לרצ"י מיכלזאהן) סי' פ"ה מביאו בשם מנהג העולם, ושאומרים העולם שהטעם הוא כדי לזכות את המת (וצע"ק מה זכות בזה שעושה דבר שאינו שייך לזה, ואפילו לא משום חינוך, משא"כ בקדיש. ועוד דבקדיש בני חיובי עונים אמן וכו' ושומעים איך שמצדיק הדין וכו'. וי"ל בדוחק).

עוד מובא טעם שכיון דחסרים הדואגים עבור הבן, או עכ"פ אחד מהם לכן צריך ללמדו בעוד מועד (ולכאורה אין זה לימוד קשה כלל, שצריך בזה השתדלות יתירה) – ומה שמקדימים ליי"ב שנה דוקא, י"ל שהוא עפמ"ש בפמ"ג סוסל"ז – ובספה"ב הנ"ל מוצא לזה מקור בגיטין (נב, א) דאפוטרופוס לוקח תפילין ליתום, וביתום בן י"ג דגדול הוא (ריב"ש סי' תס"ח, שו"ת מהריב"ל ח"ב פט"ו), דצריך לתת להם רצון מורישם (חו"מ סר"צ סט"ז) ועכצ"ל דבגיטין מדבר בקטן קודם י"ג שנה. ומובן דראי' קלושה היא, וי"ב שנה מנלן כלל? אבל כן כתב בספר הנ"ל דמכפות תמרים לסכה (מב, א) משמע דגם יתום יתחיל ביי"ג שנה.

ובערך השלחן (או"ח סו"ס ל"ז) כותב דאין נכון לעשות כן כיון שצריך ליזהר בקדושת תפילין, מוסיף על זה באות חיים להרבי ממונקטש (סל"ז סק"ה וחובא גם בספר מנהגיו הנקרא דרכי חיים

ושלום) שבכלל לא יתחילו להניח אף יום אחד קודם מלאת י"ג שנה, ואפילו יתום.

והנה פשט המנהג ללמד הנערים הנחת תפלין ב' וג' חדשים קודם י"ג שנה והביאו אדה"ז בשלחנו ססל"ז. ולפי עני"ד עפכחנ"ל, אם אין טעמים ברורים במקרים מיוחדים להיפך הרי גם ביתומים הבו דלא לוסף על זמן לימוד דשאר נערים ובזמן שהוא רוצה ללמדו הנחת תפלין מוטב שילמדו תומ"צ. – ומלבד טעמים הנ"ל יש לחשוש ג"כ שיצרפו אותו למנין וכיו"ב – גם יש לצרף לסניף שלא להקדים ביתום כיון שאין אדה"ז מביא זה בש"ע שלו, – וטעם גמור אינו, כי, כמדומני, נזכר אדה"ז וממעט בהבאת דינים מחודשים שלא הובאו בפוסקים שקדמוהו, וע"ד מנהג הרי"ף והרמב"ם כידוע בכללי הפוסקים,

– ומבית רבנו: כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א התחיל להניח תפלין – בצנעה – ובברכה בשנת תרנ"א במלאת לו י"א שנה.

(ו) אם בנוסח בריך רחמנא כו' יוצאים ברהמ"ז דאורייתא?

כל ג' הברכות הם מן התורה וברוך רחמנא אינו מחליף בדיעבד, אלא ברכת הזן (ברכות מ, ב). ופשוט ומוכרח גם מהא דאיבעי אולי נשים פטורות מבה"ז מפני שאינם בחלוקת הארץ בברית ותורה – שכולם הם בברכה שני.

וזאת למודעי, אשר כבר פסק אדה"ז (בברה"נ פי"ג ס"ד) דבנוסח הנ"ל צריך לומר: רחמנא אלקנא מלכא דעלמא, וכדעת ר"י (ברכות רפ"ט, חובא בט"ז ובאה"ט או"ח ר"ס רי"ט), וברכת הנהנין בסידורו בתרא הוא לגבי השו"ע (סקפ"ז ס"ד) ששם לא כתב „אלקנא“, „דעלמא“. – ופשוט דאין לחלק בזה בין ברכה לחברתה.

(ז) אם לענות אמן אחר הברכות שחתלמידים אומרים אותם דרך לימודם?

גמרא מפורשת היא (ברכות נג, ב) ונפסק בטוש"ע באין שום פקפוק דאין עונים, ואיני מבין במה נסתפק.

(ח) כשמלמדים לתלמידים בני חיובי הברכות וכיו"ב – אם מותר לבטא האזכרות בעת הלימוד, גם שלא בעת החיוב?

בגמרא וטושו"ע שם מבואר דמותר לבטא וללמד בלימוד לקטנים, מוכח מזה דמצד המלמד אין בזה איסור, והטעם מפני שהוא דרך לימוד, ואדרבה, מצוה עושה, ושננתם לבניך. וא"כ **לכאורה**, ע"א כו"כ דאין איסור מצד התלמיד, כי ת"ת דעצמו עדיף, כי הוא ללמוד ובנו ללמוד הוא קודם (קדושין כט, ב. הלכות ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ז, עיי"ש). אבל מפורש הדבר לאיסור.

במה ששינה רבנו הזקן בלשונו הזהב מלשון המג"א וש"ע או"ח סרטיו סק"ה שחמג"א כתב דגדול בשעה שלומד הברכות בגמרא אינו אומר, אבל רבינו כתב שם (ס"ב) ש, אסור לגדול המתלמד היינו שלומד הברכות (ופירוש המג"א צ"ע דלדידי לא גדול דומיא דקטן, ואכ"מ).

וי"ל **דיסוד** רבנו הוא, ממ"ש בגמרא שם **תינוקות** ולא **תלמידים** סתם, **והטעם** בזה י"ל, דכיון דאפשר ללמדו בעת החיוב, אין לעשות זה, עכ"פ מדרבנן, בזמן הפטור, משא"כ קטן **דבכל עת** פטור הוא, ואף דענין אמן אחר ברכות קטן אף דאין עונים בשעה שלומדס, הטעם בזה הוא משום חינוך, ובחינוך משותפים האב, שהוא מחויב לחנך, והקטן שהוא המתחנך, אבל אין זה ענין להתיר עיי"ז לזר שאין חינוכו עליו להוציא ש"ש ולכן אין לחלק בזה בין בזמן שהקטן מתחנך או לא, וכיון שהותר הותר גם לאב. כן אפ"ל ודוחק קצת.

(ט) אם נותנים לקטן להחזיק ס"ת אחר הגבה וכיו"ב?

כן ראיתי נוהגים באין מוחה ומפריע.

(י) אם יש חילוק באמירת יגמה"ר ביחיד בין תפלת שחרית, מנחה, או סליחות?

לא ראיתי ולא שמעתי מעודי שום חילוק, ונפסק הדין סתם בשו"ע סתקס"ה ס"ה. – וסידור תהלת השם השלם הוא פוטוגראפיה מסידור שקדמו, ולא הספיק הזמן להגיהו כדבעי.

(יא) אמירת ח"ק שאחר קרה"ת במנחת שבת, מתי יתחיל?

עיי' בשער הכולל פכ"ט. אבל מנהגנו ע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר להתחיל לומר ח"ק קודם וקרוב לסוף הגלילה, ולמהר בהגלילה ואמירת יהללו באופן שיסיימו הח"ק אחר הכניסה, ועכ"פ להסמיכו לתפלה בכל האפשרי.

(ב) נתקבלה עתה חפוטו ששלח בשביל ס' התמונות להיות לזכרון בחיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, ולחעיר ממש"כ אדה"ז באגה"ק סכ"א בענין הזריזות, ולדייק בל': **בזריזות** (וישכם אברהם) – **נפלאה** (י"ל דמרמז ע"ז מה שבעצמו חבש חמורו) – **להראות** – (גם לאחרים למען יראו וילמדו, ראה במאמר י"ב תמוז דעבודת הבע"ת הוא עם אחרים, וי"ל דאברהם בענין העקדה הוא עבודה חיפך מהותו, עתה ידעתי כי **ירא** גו', דזהו החילוק דבע"ת וצד"ג) – **שמחתו וחפצו** – (פני הרצון תענוג, וראה בסוף המשך חז"פ תש"ט בענין שמחה ועונג).

(ג) בטח ידוע לו מרצון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א לקבל ולרשום סיפורי זקני החסידים ותולדות ימי חייהם, ומהראוי שירשום ימי חי אביו וכיו"ב, ולשלוח למערכת אוצר החסידים לאוסף הזכרונות וכן לעורר את המושפעים מאתו עד"ז.

בטח יאשר קבלת מכתב זה.

בפ"ש כל החבורה תחי'.

תקד

ב"ה, י"ח תמוז, תש"ט

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ חו"ב וכו' מהורש"י שי

שלום וברכה!

מכתבו הגיע. וזה עתה קבלתי ספרו המועדים בהלכה מהד"ת. ות"ח חן על תשורתו זו. וכבר אמרתי על ספרו זה, אשר, נוסף על מה

ס' התמונות: ראה נספח לאגרת תצט.

לרשום . . . אוצר החסידים: ראה גם לקמן אגרת תקטז.

תקד

הלקה נדפס בקובץ ליובאוויטש גליון י"ג ע' 99. לקריש ח"ט ע' 371. ס' המנהגים חב"ד ע' 104. ובקונטרס בפ"ע (מימיוגרף) בהוספת כותרת, במענה על בקשת רבים ניתן בזה העתק המכתב המבאר מנהגנו לאמור, בליל א' דריה, היה"ר שעל התפוח קודם לאכילה. והלקה בלקריש ח"יד ע' 363. מהורש"י: זיין, אגרות נוספות אליו — לעיל תפה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תשכא. תשסב. המועדים בהלכה: ראה לעיל שם.

שמפורש בו, ואולי עוד יותר ע"ז שמפורש, יש למצוא ע"י המראי מקומות שניתנו בעין טובה וביד רחבה בשולי הגליון.

ובמה שהעיר והקשה על מנהגנו המובא בה, היום יום"א תשרי תש"ד: יהי רצון שעל התפוח – אחר הברכה וקודם האכילה.

הנה בכל ר"ה ור"ה ראיתי את כ"ק מו"ח אדמו"ר נוהג כן. שאלתיו אם זהו ממנהגי הנשיאים דוקא, או מנהגי כל בית רבי, או הוראה לרבים ג"כ. וענני שזהו שייך לכל, ושאוכל לפרסם הדבר – ולכן הכנסתי ההוראה ב,היום יום".

טעם על השינוי ממש"כ בשו"ע אדה"ז, לא אמר לי, אבל סיפר שכך חי עושה כ"ק אדמו"ר נ"ע.

– (והוא הדין לחידוש, ויותר גדול הוא בעיני, המועתק ב,היום יום"ש, שבחדה"נ מסיימין: של יום הזכרון. ושקו"ט בזה – עפ"י סיפורו של כ"ק מו"ח אד"ש – הרב רפאלאוויטש מקרעמענטשוג עם כ"ק אדמו"ר נ"ע. וכ"ק אדנ"ע א"ל שזהו מעשה רב דבית רבי).

* * *

ומה שנלפענ"ד בזה, ובחקדים אשר גם להמג"א רק לכתחילה יאכל ואח"כ יאמר, אבל בדיעבד לא חשיב הפסק, – הנה במג"א על אתר (סתקפ"ג סק"ב) הביא, אשר במ"צ כתב שאומר תחילה ואח"כ אוכל. כן הובא בשד"ח (אס"ד ר"ה ב' ד) שכ"כ בחמדת ימים. ואין הספרים מ"צ וחמ"י תח"י לעיין בהם.

ואף שאדה"ז בשו"ע שלו פסק כדעת המג"א החולק על המ"צ, הרי בכ"מ חזר בו ממש"כ בשו"ע, וכמו שנראה בסידורו, ובנדו"ד מוכח כן ממנהג בית רבי.

וראה בשו"ת דברי נחמי חאו"ח רסכ"א שכתב על אדה"ז שידוע „שבשו"ע נדחק הרבה שלא לדחות כל דברי האחרונים ז"ל (בפרט המ"א) משא"כ בסוף ימיו שהוסיף חכמה העמיד ע"ד לחלוק עליהם אפילו להקל בכל מה של"נ לי (וכידוע שבפי שמעו ממנו ז"ל שחזר בו במה שנתן נאמנות להמ"א יותר מדאי) בפרט בדבר שהמציאו מד"ע כו". ועייג"כ שו"ת צ"צ חאו"ח סי"ח ס"ד עד"ז.

ועפמ"ש בשער הכולל בתחילתו, דבאין הלכה פסוקה, הנה אף שהכריע בשו"ע בנטי להפוסקים, הכריע בסידורו, שזהו משנה אחרונה

שלו, בנטי' לחמקובלים – גם בנדו"ד אפ"ל כן ועפ"מ שהביא בשד"ח טעם ע"פ רוחניות הענינים להקדים היה"ר לאכילה, ובפרט, שכנ"ל, גם לדעת חמג"א, רק לכתחילה צריך להקדים האכילה (ול' אדה"ז בשו"ע תקפ"ג ס"ג צע"ק), וכדאי טעם הנ"ל לעשות הלכתחילה כדיעבד.

* * *

ומה שנלפענ"ד טעם המובחר ופשוט, ע"פ נגלה, להקדים יהי רצון להאכילה, הוא כדי שיחי' היה"ר סמוך לברכת הפרי, ותחי' הפתיחה דברכת בפח"ע שייכת גם אליו (שמטעם זה ברכה הסמוכה לחברתה אינה פותחת בברוך – פסחים קד, ב).

ואם ביה"ר תתפלת הדרך שברכת היא, בכ"ז אמרו שטוב להסמיכה לאיזה ברכה כדי שגם בתחילתה תפתח בברכה (שו"ע רבנו או"ח סק"י ס"ז, ועייג"כ ס"ו ס"ז).

עאכ"כ דיה"ר זה טוב לסמכו לברכה, ובפרט לברכות התפוח מתוק המשמש סימן לבקשת היה"ר גופא, ויתוסף כחו ותקפו.

דכיון שאין בידינו להוסיף ברכות שלא נזכרו בש"ס וגאונים, עכ"פ הסמיכו היה"ר להברכה, שיחי' לו מעין תוקף ברכה. וכיון דא"א בע"א, הוי כדיעבד.

עוד סניף י"ל להקדים אמירת היה"ר ככל האפשרי – כי הרי כל אכילת התפוח הוא לסימן טוב, ובמילא צריך זהירות יתרה דלא ליתרעי מזלי, והוא כמרז"ל בברכות (נו, ב) הרואה כו' ישכים ויאמר כו' קודם שיקדמו כו'.

– ואין להקדים היה"ר גם לברכות הפרי, כמו שאין מקדימין ברכת הסוכה לברכת המוציא (שו"ע סו"ס תרמ"ג). –

ובנדו"ד כל שכן שאין להקדים מפני טעם נוסף – שלא יקדים בקשת צרכיו לשבחו של מקום.

ויש לחזק טעמים אלו ע"פ הידוע (שו"ע אדה"ז סתקפ"ב ס"ז)

(י) לאחר זמן: וי"ל דמטעם זה אמרו (ברכות יז, ב) היה"ר כד מסיים צלותי דוקא. דאי משום שלא תחי' תפלתו קבע, כמ"ש בשם הצליח, צע"ג דהרי אחרי שאמרוה איזה פעמים שוב גם ההוספה נעשית קבע. – גם הו"ל בשמע קולנו ולא לאחר התפלה.

דבימים האלו שהם ימי דין צריך לדקדק כו' אף שבשאר ימות השנה אין אנו חוששין.

* * *

ומה שהקשה כת"ר דאף את"ל שמאיזה טעם צ"ל היה"ר קודם האכילה, הרי אפשר שיאכל תיכף לברכה ויאמר היה"ר ויאכל עוה"פ.

– בשד"ח הביא פשרה זו משו"ת אורח חיים סו"ס ג' ומס' מאמר מרדכי. ואינם תח"י. –

– ובשד"ח הביא מספרים עוד עצה, לברך ולטעום מפרי אחר ואח"כ לומר היה"ר ולאכול התפוח. ועפמ"ש לעיל לא יועילנו זה, כי הדיוק הוא להסמיק היה"ר להברכה. –

ומובן מנהג בית רבנו ואנ"ש.

וע"פ מנהג זה מדויק ג"כ לשון רבנו בסידורו בענין אכילת התפוח, שכתב:

וצריך לברך בתחלה ברוך כו' בפה"ע ואח"כ יאמר כו'. – דלכאורה, בתחלה, ואח"כ מיותר.

ועפחנ"ל י"ל הכוונה שמחדש בזה: בתחלה דוקא, דיש סברא שיאמר היה"ר ואח"כ הברכה. גם מרמז שזהו התחילה דכל הענין גם דהיה"ר, ואח"כ – תיכף אחרי שיברך.

* * *

וצע"ק, דפשרת כת"ר והס' הנ"ל, דיטעום ויאמר היה"ר ויחזור ויאכל, יש לה מקום בסו"ס תרמ"ג בברכת לישב בסוכה, עכ"פ למצוה מן המובחר. ובפרט דלברכת הסוכה צ"ל אכילה כביצה דוקא (משא"כ ביה"ר דתפוח דאין לה שיעור) ומפני מה אין עושין כן.

* * *

מוסג"פ הוצאותינו האחרונות קוני' לחג הגאולה וקובץ 11 שע"פ סיבה נתעכב ע"ע בביה"ד.

בזמננו הא' שבקונטרס לא העתקתי מה שהובא בספרו (ע' סח)

קובץ 11: קובץ ליובאוויטש גליון 11, שנתעכבה הדפסתו חורף תש"ז ע' קיץ תש"ט. ראה לעיל אגרת תת, ובהנסמן בהערות שם.
בהערתי הא' שבקונטרס: סה"מ תש"ט ע' 183.

בשם הראגאצובי מקור לפסק הרמב"ם (ודלא כמשמע מתוס' סד"ה חוץ ב"מ נח, סע"ב) דבע"ת גדולים מצד"ג מהא דקדושין (מט, ב): ע"מ שאני צדיק אע"פ שהוא רשע ספק מקודשת דשמא עשה תשובה. וא"כ עכצ"ל דבע"ת גדול מצד"ג, ובכלל מאתים מנה.

ולא העתקתיו כי תמי' היא בעיני, דהרי גם בהטעה לשבח אינה מקודשת. ועוד דאף אם הוא לשבח בענין שכר ועונש, נהפוך הוא לענין טבע האדם, דבע"ת סורו רע וכו' (להעיר מלקו"ת ואתחנן ד"ה וזאת המצוה סס"ג). ובקדושין ל"ק כלל דהרי מקדים שם בברייתא: אין אומרים כרבי אלעזר בן חרסום כו' אלא כל שבני עירו מכבדין אותו כו', ובלי בנ"א גם בע"ת נקרא צדיק (בשם המושאל עכ"פ).

והשי"ת יהפוך – כענין ומעלת התשובה שמהפך זדונות לזכיות מקללה לברכה – ימים אלו לששון ולשמחה בב"א.

באיחולי כט"ס ופ"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

נ.ב. את המחזור עם פי' מעגלי צדק שכנראה זהו ר"ת מ"צ שבמג"א לא מצאתי אבל ראיתי מחזור עם פי' הדרת קודש, שלתוכו נכנסו רוב המנהגים ממ"צ הנ"ל וז"ל: וראוי לברך על התפוח בפה"ע ואח"כ אומר תחדש עלינו שניט ומתוקה ואוכל התפוח בדבש.

מעג"צ נדפס בפעם הא' בויניציא שנת שכח וכו', מנהג פולין פיהם ומעחרין רייסין וליטא". וא"כ הרי שמנהגנו הוא מנהג ישן נושן.

זה עתה באה לידי רשימת מנהגי בבל (בספר מסע בבל מאת דוד סלימאן ששון, ע' רכ"ב) ונוהגים כמנהגנו לאמר היח"ר בין הברכה והאכילה.

ומדי דברי: טעם לקיחת תפוח דוקא כתב מהרי"ל – הובא בד"מ – לרמז על חקל תפוחין קדישין.

ולכאורה הול"ל דמרמז לזח"ג (קלג, ב) דכתב דמיני' – תפוחין דלעילא – חיי. ומזח"ג עד, א.

ובשני המקומות מדבר בתפוחים ולא באתרוגים (תוד"ה פרוו שבת פח, סע"א) כי משבחו בטעם מתוק ובג' גוונין.

– ואולי עדיפא למהרי"ל רמז הנ"ל כי בר"ה הוא בנין המל' שהיא

חקל ת"ק, משא"כ תפוח שהוא מחולק משאר פירות דשייך לז"א דוקא ולא למל' (זח"ב טו, ב).

וראה ג"כ טעם אכילת תפוח דוקא מרבנו הצמח צדק בפלח הרמון ח"א סא, ד.

* * *

אחרי הדפסת הקונ' מצאתי בס' רה"ג (ירות"ו, חצר"ת) ע' 74 מובא דר' נטורנאי גאון (גנזי קדם ח"ד כז, וראה אוצה"ג שבת סי' שנא) ס"ל בכלל דופליגא דהלכה כראשון היפך מדעת רס"ג (עיין זוכר ו' כא) המובא בהערתו.

תקה

ב"ה, כ' תמוז, תש"ט

הו"ח אי"א נו"נ ... שי

שלום וברכה!

מכתבו מג' סיון ששלח בדואר הרגיל זה עתה הגיע. ובמענה עליו: אינו מפרש איזה מהוצאותינו דורש, לכן מטובו לפנות אל בא כחינו הרב אברהם שי' פריז, אשר אצלו נמצאו כמה מהספרים והחבורות שהו"ל. וגם יראה אצלו את הקטלוג שלנו, ומה שלא נמצא אצל הו"ל יודיעני ונשלח מכאן.

ובאשר אירע וכתב אלי, הנני להשתמש בהזדמנות זו ולכתוב גם אני אליו.

בטח ראה בשיחות ע"ד תורת החסידות, אשר מכל דבר ומאורע יש ללמוד הוראה בעבודת האדם לקונו, הנחלקת לשתיים: ענינים שבין אדם למקום, וענינים שבין אדם לחבירו,

ובאמת מוכרח הדבר ע"פ האמונה הישרה, אלא שתורת החסידות

תקה

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 297, והושלמה ע"פ העתקה.

הדגישה. והגע עצמך: האדם מאמין, אשר: א) האלקים הוא המהווה והמנהיג היחידי של כל הבריאה. ב) האלקים הוא תכלית הטוב ומושלל מכל חסרון. ג) פשוט, אשר פעולה בלי כוונה חסרון דעת הוא בפועל, וא"כ ח"ו לייחסה למעלה. ד) פשוט, אשר אין לחלק בזה בין הפעולה גופא ובין מקרי הפעולה, היינו זמנה, מקומה – יוצא מכ"ז, אשר אדם בעל בחירה הרואה, שומע או נודע לו ע"ד איזה ענין – כוונה בנוגע אליו בפרט ישנה בזה. והי', אם ינצל הענין באופן שיתעלה עי"ז, היינו שיתקרב אל מנהיג העולם, כי רק זהו עילוי האמיתי, אזי כיון לכוונה העליונה. ובאם לאו – הרי, לא זה בלבד שמאבד מה שנותנין לו, אלא שעוד נותן מגרעות בסדרי הבריאה, כי הביא ענין לבטלה בבריאה.

ואם בנוגע למאורע פרטי כך הוא, עאכ"כ ביחס לאומנתו ולעסקו של האדם, אשר בזה מושקע חלק הטוב מכחותיו מרצו וזמנו.

והנה באומנות הרקחות – כמה הוראות כלליות ישנן בעבודת האדם. ולא אתעכב בזה אלא על שתיים מהן:

א) תיכף לכניסה לחנות רקח טוב, ונראה המון הרפואות והסמנים אשר בהם ימצאו חיזוק ורפואה לכמה מיני חולים, ואפילו להמסוכנים ביותר – בודאי שזה מעורר, ובצדק, התפעלות אצל הרואה המבין.

אבל על הרקח להסביר לו, ובעיקר להסביר לעצמו, שאין כל זה אלא חכמה להכשר דבר בלבד, וכדי שיתרפא החולה – צ"ל שני דברים עיקריים: א) מומחה צריך להורות איזה סם פרטי ובאיזה אופן – מתאים לחולי פרטי זה. ב) גם זה אינו מספיק עדיין כי החולה צריך לקחת את הסם בפועל.

הנמשל מהו:

– כל אחד מבני"י שלוחו של ממה"מ הקב"ה הוא, אשר ניתן לו חלק בעולם שעליו לרפאותו ולתקנו. וגם ניתנו לו הסממנים והענינים הדרושים בזה. אבל כ"ז אינו אלא חכמה בלבד, כי זקוק הוא עדיין להוראת מומחה באיזה מהסממנים שלו ישתמש לתיקון חלקו ולתיקון עצמו היום, באיזה מחר וכו'. ובאם לאו – הרי עלול הוא לסכן תחת לתקן, ולנתוץ תחת לבנות.

– (וישנם אומרים: הרי כל העדה כולם קדושים וגם אני בתוכם, ואעיין בעצמי בשולחן ערוך ואדע את המעשה אשר עלי לעשות – הן בנוגע לעצמי הן בנוגע לתפקידי בעולם,

התוצאות מזה מובנות ע"י המשל, למה הדבר דומה, לאדם שלמד קרוא, ויקנה ספרי חכמת הרפואה וכלי הרופאים ויתחיל לרפאות חולים). –

ואח"ז צריך עדיין לבא העיקר, היינו העבודה בפועל. כי אף שבתלמוד גדול הוא, וגם מכבד ומוקיר את הרופא מומחה, והסממנים מוכנים אצלו כתבנית וציווי הרופא בדיוק – הנה אם איננו לוקחם בפומ, עדיין גם לא התחיל ברפואה.

ואף שיש אצלו כמה תירוצים: שאין העת מוכשר, אין המקום מתאים, אין הוא בעל השפעה כדבעי וכיו"ב – הרי כ"ז נוגע רק לענין שכר ועונש, לדעת אם מזיד הוא, שוגג או אנוס דרחמנא פטרי – אבל החולי שלו נשאר בתקפו. וכיון, שבלי ספק, הכוונה היא שילך ויבריא – על כרחך צ"ל שטועה הוא בטעותו, ועצת היצר באמצע.

ב) בכניסה לפנים החנות, נראה מחלקה שעלי כתוב כי סמי מות בה וצריכה זהירות, ולכאורה, מה לסם מות במקום המיוחד לסמי רפואה וחיזוק, אלא שמבין יודע, שמה שהוא סם המות לבריא, בתנאים רגילים, בכמות רגילה – הנה לפעמים, זהו התרופה היחידה להציל את החולה, ובתנאים יוצאים מן הכלל, בכמות קטנה.

הנמשל מהו:

– דוגמא בין אדם לחבירו: התורה תורת חסד היא וכל דרכי נועם ושלום. ואף עפ"כ מצוה היא: אם קרוא אתה לחברך ויש חשש בכשרות ביתו – אסור לך לאכול מסעודתו אף שיתבייש עי"ז ברבים. ואם מעשן חבירו בשבת ויש זיק של תקוה שאם תמחה בידו פעם אחר פעם ותרעים עליו כדי נזיפה וחכאה יחדל מזה – מחויב אתה לעשות זה,

אם רואה אתה קבוצה המנהלים את המושפעים מהם ובפרט בחיי חנוך ללא אמונה בה' תורה ומצוותיו – עליך החובה למחות בכל יכלתך ולהודיע, שאף שמצילים הם גוף המחונך על ידם לחיי שעה, מאבדים הם את נשמתו מחיי עולם, ורוצים להורידו לשאול תחתית. ומצוה של פקוח נפשות להציל את הילדים מהם בכל האמצעים ע"י גניבה גזילה וכו'.

והנה המוח יתמה: הנני איש מנומס, גם עפ"י ההלכה דרך ארץ קדמה לתורה, ואיך אעשה כנ"ל. איך אגנוב ילדים שהוא נגד חוק המדינה, אפגין בחוץ נגד חילול שבת של איש פלוני ואלבין פניו ברבים, וכו',

קמז אדמו"ר שליט"א

וע"ז הוא המענה - כ"ז לבריאם סם המות הוא, אבל בחולי מסוכן פלוני - זהו התרופה היחידית להצילו ממות לחיים.

ודוגמא בין אדם למקום, **בדקות**: יש מתאוננים על החסידים שמאריכים בלמוד החסידות קודם התפלה, בהתבוננות קודם התפלה, ובנתיים מאחרים זמן ק"ש ותפלה.

וע"ז הוא המענה - לבריאם דבר המזיק הוא, אבל לחולי הנפש, אי אפשר באופן אחר, כי באם לאו יתפלל רק בשפתיו ולא בלבו ותהי תפלתו בטלה הוא פסולה (ראה רמב"ם הל' תפלה פ"ד הט"ו. שו"ע רבנו הזקן חלק או"ח סימן צ"ח. קונטרס אחרון בתניא ד"ה להבין מ"ש בשער היחודים).

אלא שכמו במשל - צריך בכ"ז זהירות יתרה, שתהי הכמות לא יותר מן המדה, ע"פ ציווי רופא מומחה וכו', כמובן.

נתארך מכתבי ואחתום באיחולי כט"ס.

אם יש בכהנ"ל רעיון שאינו מסכים לו - ת"ח עם ידיעני טעמו ונימוקו.

תקו

ב"ה, כ"ג תמוז, תש"ט

הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהר"נ שי' לאבקאווסקי

שלום וברכהו

במענה על מכתבו (מפני סיבה נתעכב מכתבי, ואתו הסליחה).

(א) בנוגע לחרר"י שי' ליפסקער - ביום קבלת מכתבו פגשתיו, ואמר אשר זה כימים אחדים שכתב למחנו מכל הנעשה אתו ואת ב"ב שי' לטוב. אדריסתו בשולי המכתב.

(ב) מהו שיעור נט"י שחרית בט"ב ויוהכ"פ?

תקו

ואף שפסק אדה"ז בשו"ע שלו סתרייג ס"ב שנוטל ביוהכ"פ עד קשרי אצבעותיו, כנראה מסתפק כת"ר בהלכה למעשה, כיון שהחמיר רבנו בסידורו דנט"י שחרית צ"ל עד מקום חבור היד, לקנה הזרוע כי עד שם הטומאה מתפשטת, וא"כ לכאורה גם בט"ב ויוהכ"פ צ"ל עד קנה הזרוע.

והנה על הראי' מדין דט"ב ויוהכ"פ לשיעור נט"י שחרית – כבר רמז במג"א ס"ד סוסק"ז (עיין במ"מ לשו"ע אדה"ז מהד"ק ס"ד ס"ז). ולכן חלקו, בנט"י שחרית כל השנה, בין לכתחילה ושעת הדחק (שו"ע אדה"ז שם. שעת בשם שלמי צבור. קש"ע ב, ג. משנה ברורה ד, ט. ועייג"כ בפרמ"ג).

אבל בכתבים – שהובא במג"א ובבה"ט – כתבו **סתם** שצ"ל עד פרק הזרוע. וכ"מ קצת גם בסידור רבנו. אף שבת"ב ויוהכ"פ לד"ה נוטל רק עד קשרי אצבעותיו. כן הורה ג"כ כ"ק מ"ח אדמו"ר שליט"א.

וראיתי הטעם (איני זוכר עתה באיזה ספר) [הגה"ה לאחר זמן: שוב מצאתיו במקדש מלך לאחר ח"ב קעג, א] כי ביוהכ"פ אין כ"כ שליטה לרוח הטומאה, ולכן כשניערור אינה שורה אלא עד קשרי אצבעותיו.

ועד"ז י"ל, אשר בת"ב מפני החלישות שבקדושה אינה מתאוה כ"כ לשרות, ועד"ז מש"כ בשו"ע רבנו מהדו"ב בסופה, ומתפשטת רק עד קשרי אצבעותיו. וטעמא דמסתבר הוא.

ועד"ז צ"ל גם בנעילת הסנדל דאסור הן ביום הכפורים הן בת"ב.

בהנוגע ליוהכ"פ – ראה לקו"ת שה"ש ד"ה מה יפו סס"ג. ובפע"ח שיוהכ"פ פ"ד (הועתק בנגיד ומצוה) ובסי' מהרי"ק – באו"א קצת – לענין ת"ב.

הגה"ה לאחרי זמן: שוב מצאתי ברשימות הצ"צ על איכה וז"ל: ט"ב ויוהכ"פ שניהם אסורים בנעילת הסנדל, אלא שזה מצד מעלה יתרה בעליות המלי' למע' מבחי' נעל וזה להיפך.

(ג) בענין דיני הפסק בפסוד"ז.

זה לשון אדה"ז בסידורו: כשמפסיק למודים כו' וכשמפסיק לקדיש כו' ובקדושה יאמר רק כו' אבל נוסח שמוסיפין בשבת אינו מנוסח הקדושה וא"א אותו במקום שאסור להפסיק, עכ"ל.

מזה דייקתי שתים: (א) דאדה"ז משהו הסיום דמודים וההוספה

אדמו"ר שליט"א קמט

דקדושה. (ב) דבמקום דאסור להפסיק א"א אותם. וא"כ גם בפסוד"ז הדין כן.

וחזק אצלי הדיוק מסיום הלשון שם: בק"ש וברכותי כו' אבל בפסוד"ז מב"ש ועד ישתבח מותר לענות אמן – משמע דרך בזה מחולק דין הפסק בפסוד"ז מברכות ק"ש.

(והטעם י"ל מפני שאמן הוא ג"כ כעין זמרה. עיין שו"ע רבנו סני"א ס"ה).

ואף שמשו"ע רבנו אולי אפשר לדיק אחרת, וכדלקמן – הרי הסידור הוא בתראי, וכידוע וחובא ג"כ במשניות להצ"צ דף מו ע"ד.

ובכ"ז הי' לבי מהסס קצת, כי כמדומני, ממעט אדה"ז ביותר להביא דינים מחודשים מה שלא נמצא בפוסקים שקדמוהו, אף שלמדס מדיוקי הלשונות (וע"ד מנהגי הרי"ף והרמב"ם, כידוע בכלליהם). ויל"ע בזה בהקדמת השו"ע.

דלכן אפ"ל שגם בסידורו לא העתיק אלא הדינים – בהפסק בפסוד"ז – המפורשים ולא מה שדיק שיש להפסיק.

וראיתי נוהגין להוסיף הפסק לאמירת כל נוסח מודים, ודיוקס ממש"כ רבנו בשו"ע סס"ו ס"ה: כשמפסיק למודים כו' שבזה די כו' וכשמפסיק לברכו כו' ולא נוסח יתברך וישתבח כו' שאינו אלא מנהג ואפילו בפסוד"ז אין מפסיקין לאמרו עכ"ל. ומדלא כתב כן בענין מודים מדייקין דלמודים מפסיקין בפסוד"ז.

– שוב מצאתי שכ"כ בקצות השלחן להר"ח נאה ח"א סי"ח ומציין לאל"י רבה.

עוד ראיתי נוהגין (אומרים שזה הי' מנהג ת"ת בפולין) לומר כל מודים וכל הקדושה. וכ"מ דעת החיי אדם כלל כ' ובדרה"ח ס"ל.

למעשה – שאלתי את פי כ"ק מו"ח אדמו"ר וא"ל אשר בפסוד"ז יאמרו כל נוסח הקדושה ומודים אבל לא אמן שמתקבל ואילך.

* * *

(ד) אם יש להפסיק בפסוד"ז לאמירת בריך שמי' או לזאת התורה – הספרים כנסת ישראל ושו"ת פרי השדה שמזכיר לא ראיתי – .

פשיטא. כיון דאדה"ז לא הביאו בשום מקום דאין לנו חסידי חב"ד לעשות כן.

אחר מהתמימים א"ל ששמע כן בשם כ"ק אדנ"ע – דמפסיקין לברוך שמי – שאלתי אמש את כ"ק מו"ח אד"ש וא"ל שאינו ושאין להפסיק.

דרך אגב: מקור אמירת בריך שמי הוא בזח"ב רז, א. אבל בשו"ע לא הביאו. ופליאה שגם אדה"ז בשו"ע שלו סרפ"ב אינו מביאו, אף שבכ"מ מביא את המג"א והמג"א מביא אמירת ב"ש בסרפ"ב. ואולי כתבו אדה"ז בסקל"ה שלא הגיע אלינו.

והנה ידוע שכמה דעות באמירת ב"ש: עיקרה במנחת שבת (רמ"ז חובא בשע"ת סתפ"ח); בשבת שחרית (מג"א שם בשם האר"י. וכ"כ בפע"ח פי"ט משבת ובש' הכוונות. ובנגיד ומצוה מסיים: ומ"מ אין אסור לאומרו גם בחול), וה"ה במנחת שבת (ניצוצי אורות בזוהר שם); נוהגין לאומרו גם בקה"ת יו"ט וחול (פרמ"ג סרפ"ב. באה"ט בשם האר"י שם. שע"ת הנ"ל). ועפ"ז יש לחלק, לדעת המפסיקין להני"ל בפסוד"ז, בין בריך שמי דשבת או יו"ט וחול, כמובן.

באיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקז

ב"ה, כ"ד תמוז, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"ז שי' לעוויטין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו (מפני סיבה נתעכב מכתבי ואתו הסליחה), מעתיק הוא הגהות כ"ק אדנ"ע על התניא ספ"ו ורפ"ז, מוסיף מביאורי מהר"י קיידאנער בזה ושקו"ט אם לדבר אחד נתכוונו.

תקז

נדפסה בלקרש חייד ע' 258, והושלמה ע"ם העתקה.

הו"ח . . לעוויטין: אגרת נוספת אליו – לקמן תרסד.

הגהות כ"ק אדנ"ע: הנדפסות בקיצורים והערות לס' התניא ע' קטו.

מביאורי מהר"י קיידאנער בזה: נעתק בלקר"א עם מ"מ, ליקוטי פירושם כר' ע' קנז.

והנה ביאורי מהרי"ק מחפשו הנני זה שנים רבות (נחוץ יהוא כאן לכמה ענינים) אבל לע"ע לא מצאתיו. ובמילא קשה לי לעמוד על דעת מהרי"ק, ובפרט כי גם הוא כותב במכתבו אשר, אינו זוכר בפרוטרוט דברי מהרי"ק.

וכנראה ממכתבו מתקשה בפי' הגהות אדנ"ע, גם למה מסיים אדנ"ע בצ"ע, גם למה אין אדנ"ע מתרץ עפ"מ שכותב בשם מהרי"ק.

והנה קוטב הפירוש שמביא בשם מהרי"ק הוא: שני ענינים ישנם: גוף – היינו כמות הדי' יסודות שבנברא זה, ובכל הדצח"מ זהו דומם ומק"נ, קיום הגוף – כח המרכיב את הדי' שבנברא זה, וזהו בכל נברא לפי ענינו אם דומם צומח חי או מדבר, ומק"נ או מגק"ט.

וקושיא היותר גדולה לפי' זה היא: מפני מה ל"נ בתניא ענין היותר גדול שכל הגופות שבכל הדצח"ס הם מק"נ, ואף את"ל שאין בזה נפ"מ לעבודת האדם ולכן לא השמיענו זאת, הנה גם הידיעה ע"ד שרש נפשות דצ"ח אינו נוגע כ"כ לעבודה,

– גם: כמו שברפ"ז קאמר לבסוף, „וקיום . . כל הדומם“ וכולל בזה, לפי' הנ"ל, גם ישראל ובע"ח, הנה גם בספ"ו הול"ל „וקיום גופן“ רק פ"א לבסוף, ולהשמיטם קודם תיבות „ונפשות כל בע"ח“.

גם ברפ"ז הול"ל „כל הדומם אחרי“, כל הצומח, דגם גוף הצומח נכלל בדומם זה. ועוד כמה דיוקים ישנם ואכ"מ.

ומה שנלפע"ד בכוונת אדנ"ע בהגהות הוא: שמתרץ כי בתניא מדבר רק בדברים השייכים לקליפות, אם לגקח"ט או לק"נ, משא"כ הגוף שהתהוותו וקיומו הוא מאוא"ס הסוכ"ע.

ואף שגם גוף או"ה ובע"ח הטמאים התהוותם משם – ראה בארוכה בתו"א ד"ה יביאו לבוש מל' ובתוס' ביאור שם בסופו ובשערי אורה כפי המסומן במפתח הענינים שבסו"ס הקיצורים. המאמרים המובאים בהגהת אדנ"ע אינם אצלי, – הנה מבואר בהנ"ל דאור הסוכ"ע פועל ע"י שנמשך ומאיר בהממכ"ע, ולכן בבע"ח הסחורים שעובר רק ע"י ק"נ, שבכחה עכ"פ לעלות ולהכלל בקדושה, אין היא מסתרת על אור הסוכ"ע, ועיקר קיום הגוף הוא מהסוכ"ע, – ועדמ"ש בתניא פ"ו „בין בפועל כו' בין בפח“, אלא ששם מדבר נממכ"ע, ועייג"כ

בפ"מ לענין הסתר דק"נ על אור הממכ"ע. משא"כ בבע"ח הטמאים שצריך לעבור גם ע"י הגקה"ט, והם אין להם עלי' לעולם, ה"ז מסתיר לגמרי, שאין ניכר במקבל כל אור הסוכ"ע, ובמילא, קיומו של המקבל הוא מגקה"ט, ועייג"כ בספר הקיצורים לתניא ע' קמג מה שנעתק מד"ה פדה בשלום העת"ר.

ולמעיר ג"כ מדרוש מילה (סהמ"צ להצ"צ מצות מילה, ועוד) ששם נת' ג"כ חילוק דהבדלה דק"נ וגקה"ט, ומממכ"ע יובן לסוכ"ע.

עוד יש להסביר החילוק הנ"ל, ע"פ המשלים שהובאו בזה בדא"ח (ראה שערי אורה שם פפ"ב פ"ג) מרצון לבנות פלטרין או מרצון להרויח ממון – דבכל פרטי הפלטרין או פרטי דרכי הרוחת הממון אין סתירה עכ"פ להכרת רצון הנ"ל. מלבד במקום האשפה והצואה (שזהו היפוך ענין דירה) או כשמפסיד ממון (אף שהוא כדי להרויח ביותר אח"כ), וק"ל.

ומה שמסיים כ"ק אדנ"ע, "וצ"ע" – י"ל כמה טעמים: צ"ע בהנ"ל, דא"כ למה כשאוכל בסתם אין זה קדושה, מפני מה היש מגשם – דדוחק גדול לומר אשר שתי אלה הם לא מהגוף אלא דוקא מפני החיות, דהיינו נפש הדוממת או הצומחת שבו, ואיפכא מסתברא. גם בתו"א שם מבואר דהסוכ"ע רק נותן כח ועוז ועפהנ"ל הוא מקיים הגוף, ועוד.

* * *

מה שהביא קושית מהרי"ק איך יהי' לע"ל או"ה ובע"ח שהם טמאים עתה והלא רוח הטומאה יעבור מן הארץ (ואיני מבין איך יתורץ במה שמחלק בין גוף וקיום הגוף, ואם שאז ישתנה מקור כח המרכיב, אף שהרכבה לא תשתנה, הרי גם בל"ז יכול לומר שאז ישתנה מקור כח המהווה את הגוף, אף שהגוף לא ישתנה), ואיני מבין מפ"מ אינו מקשה מגר בזמה"ז, או מדבר איסור שאכלו לפקו"נ שנעשו היתר גמור או מזדונות נעשו כזכיות, וכיו"ב.

והדבר פשוט: אין גקה"ט עצמן מקיימין או מחיין, וח"ו לומר כן, אלא שזהו הניצוצי קדושה שבהן; ובכ"ז זהו נקרא ע"ש גקה"ט, כי הניצוצים נחשכו כ"כ עד שנעשו ע"ד חתיכה עצמה נעשית נבלה, וכמ"ש בד"ה פדה העת"ר ונ"ח עת"ר הנ"ל. ולע"ל וכן גם עתה בבירורין

מגקה"ט הנ"ל ישברו ויעבירו הקליפות ויחיו הניצוצות עצמן, –
ועייג"כ פסחים סח, א, מצות מילה שם סוף ח"א.

וזאת למודעי: אמרז"ל (נסמן בהערתי בהמשך מים רבים תרל"ו ע'
פ"ז) למה נקרא שמו חזיר כו' להחזירו לנו, מוכח דגמל שפן וארנבת
ישארו באיסורן, – ול"ק מהנ"ל כי מבואר (באגה"ק סכ"ו ובכ"מ,
ועייג"כ פסחים סח, א) דשני זמנים לע"ל כשיהי' עדיין אסור וטמא וכו',
ואז רק חזיר יטהר, ואח"כ כשרוח הטומאה יעביר מן הארץ תבטל כל
המרכבה טמאה דגמל כו'.

דרך אגב: מש"כ באגה"ק דאיסור יולדות ישאר – בזמן א' הנ"ל –
הוא בדיוק, כי איתא במדרש תהלים קמ"ו דגם נדה תטהר (ועיי"ש
דמוכח דמדרשות חלוקות יש בזה, וראה אור התורה בראשית ע' נ"א,
א), ואכ"מ.

באיחולי כט"ס.

תקח

ב"ה, כ"ה תמוז, תש"ט

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ד תמוז:

א) שלחנו כמה מהוצאותינו עם הר"ר אברהם שי' פאריז, ובטח עוד
נמצא אצלו איזה העתקות מס' הקיצורים והערות לתניא, אשר שואל
אדותיו, באם לאו יודיענו ונשלח מכאן. כן נמצא אצל הנ"ל קטלוג
מהוצאותינו ומהנמצא אצלנו למכירה.

ב) בנוגע להמשך תער"ב – הנה זה מכבר כתבתי וגם הודעתי לעוד
מאנ"ש, שיש בידי הרשיון להדפיסו, אבל דרושים האמצעים לזה מראש,

נסמן בהערתי: ראה גם לעיל אגרת תמח.

דשני זמנים... יעביר מן הארץ: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ר (צ' סט) – ימוה"מ ותחז"מ.

תקח

נדפסה בלקריש חכ"ד ע' 416, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
בנוגע להמשך תער"ב: ראה לעיל ח"ב אגרות רית. רלה.

עכ"פ חלק מהם, כי אין זה ספר שימכור בהמון כמוכר. וכפי הידוע לי, לא עשה איש מאומה בזה, מאז התחלתי לדבר עדי"ז וע"ע, דהיינו ד"ה שנים.

ג) בנוגע להמכתב ע"ד התמונות, הנה המכתב הי' מוסגר במכתבי אני להרח"ה שי' ואם לא הי' אמת הנכתב בו שזהו ע"פ ההוראה פשיטא שלא הייתי שולחו ואם הי' מכיר את הרב חדקוב לא הי' כלל ספק אצלו שאינו שייך לדברי שקר וגזמא.

ד) בנוגע לגוף הדבר, תמהני על הרעש שלו. המכתב פונה אל המקושרים, היינו לאלו הפונים מזמן לזמן בבקשת עצה וברכה בעדם ובעד נשותיהם בניהם ובנותיהם, ומפרקים לפרקים גם פרטי מצב כ"א ואחת מהנ"ל, וחתנהגות זו דבר ידוע הוא לכל, ואדרבה הערכה רווחת שמי שחסר זה אצלו – הי' סימן שחסר גם בהתקשרותו.

ה) אולי כוונתו למה מכניסין ענין הפוטוגרפא לגבול ליובאוויטש. – ונזכר הנני במה ששמעתי מספרים שלפנים העבירו שו"ב ממשמרתו ובצדק על שלבש קאלאשן, ועתה גם זקני החסידים משתמשים בקאלאשן וג"כ בצדק.

ו) בנוגע להטענה מה יאמרו חסידי פולין וכו', – בטח גם בעיניו פשוט שאלו חסידי פולין ואונגארין שיהרהרו אחרי כו' (כותב הנני „כו" כי כולם מהרהרים אבל לא אחר ענין אחד) בקול רם ע"י הנ"ל מדברים בנוסח זה גם בלאו הכי כי קנאת תלמידי סופרים בהם, ולביאור שכלי עלי' אין נזקקים כ"כ.

ואיני נכנס בזה כלל בענין פוטו מבני"א הן לדינא הן לפנים משורת הדין, ורק רצוני לומר שמכל מכירי איני יודע אף אחד שאין אצלו פוטו שלו או מב"ב וברצון ולא ע"י כפית המלכות ורובא דרובא – גם בתענוג.

ז) עוד אחת יכולני לטעון עבורו, והיא: מה התועלת בס' התמונות שבשביל זה כדאי לכונוס לכל שקו"ט הנ"ל?

אלא שכמדומני שאין נצרך ביאור ע"ז דנראה גם באנשים כערכנו שלא לבד שזהו מחזק רגש הידידות או ההתקשרות אצל מי שנמצא

להמכתב ע"ד התמונות: דלעיל – נספח לאגרת תצט, מאת המחנה ישראל בחתימת הרחמ"א שי' חדקוב. במכתבי אני להרח"ה: דלעיל תצח. קאלאשן: ערדלים. ראה בזה לקרי"ש ח"י"ח ע' 460. לעיל אגרת תסז.

אצלו התמונה, אלא שגם אצל המשלח את התמונה פועל התקרבות כשנזכר שתמונתו נמצאת אצל חברו פלוני ועאכו"כ בנדו"ז.

וכבר נראה כאן הרגש שפעלה בחוגי מקושרים שונים הידיעה אשר הרבי מליובאוויטש מעוניין שתמונתם למשפחותיהם תהא אצלו לזכרון – כ"ז הוא השערתי, כי לא שאלתי לטעם ההוראה.

(ח) גם אם הי' צדק בחששות שלו שאיש המעולה מהחסידיים יפגם ע"י ידיעה והוראה הנ"ל, – הנה ידועות ב' השיטות: (א) כשיאות לא' מעולה ולא יאות לעשרת אלפים סכלים . . לא ארגיש בגנות העם הרב החוא וארצה להציל המעולה האחד (פתיחה למו"נ), (ב) משכיל ועובד כדאי הוא שיהי' בעל עגלה משך שנים כדי לעשות טובה פרטית לאיש אחד כמסופר במבוא לפוקח עורים הנדפס כאן, ומכש"כ שכנ"ל בס"ז פעל ופועל בכמה וכמה אנשים ובפרט שגם בשיטה א' הנ"ל מקדים תנאי שלא ימצא תחבולה כ"א באופן הנ"ל.

(ט) אחרי שהארכתי בכל הנ"ל וכבקשתו לענות לו בהקדם, אבוא גם אני מצדי בשורותיי: געוואלד ר' . . . וויפיל א שיעור מיט קריטיקע, והעיקר וויפיל א שיעור אין פראצענטן היילע קריטיקע, הלא גם אם הצדק אתו בכל מכתביו ותביעותיו ה"ז אינו אלא שלילה, מפני מה אינו משקיע כחותיו בחיוב, בבנין עניני חב"ד בסביבתו, ביח"כ שלו, עירו וכו'. וכלל כללו עשה דוחה לא תעשה וככל הפי' שיש לומר בזה.

משער הנני שיש לו טענות תרעומות וכו' וכו', – אבל הרי גם זה שלילה היא עדיין, ואפילו אונס דרחמנא פטרי' אונס כמאן דעביד לא אמרינן, ואפילו את"ל דאמרינן – ה"ז לגביי, אבל אותו שהי' יכול לקבל ממנו – הרי אין אצלו כלום.

(י) וזאת להודיע שלמרות כתבי הנ"ל – הנה גם עתה כמו שהי' בעת שנפגשנו יחד איני מתענג בעסקנות ציבורית ופשיטא שאיני יכול לעורר כח התענוג של אחר לעסקנות, אבל הלא אצלו נהפוך הוא! והאומנם מסתפק בנטירת כרמי אחרים? ובטח גם הוא מודה שכרמינו אינו גרוע כלל וכלל מכרמם שלהם ואדרבה ואדרבה . . . והרי מובטחים אנו שסו"ס יהי' דידן נצח ויפוצו המעינות חוצה, וכ"ז יעשה על ידי ב"א דוקא ומדורותינו אלו דימה"מ דוקא.

באיחולי כט"ס ופ"ש כב"ב שי'

מ. שניאורסאהן

מוסג"פ מכ' ממחנ"י – עוד א', בהמשך למכ' הנ"ל.

תקט

ב"ה, כ"ה תמוז, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורב"צ שי' שד"ר

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י תמוז: שלום אמי מורתי הרבנית שליט"א, ת"ל.

(א) מוסג"פ מכ' ממחנ"י מי"ג תמוז ובטח יפרסם את זה וכן. ע"ד ספר התמונות להמתאימים לזה ובאופן המתאים יעורר על הפועל ממש.

(ב) ת"ח על שילוח קטע האנגלי שבעתון אודות י"ב תמוז (נכתב בטוב גם מצד התוכן) ומטובו לשלוח עוד עקזאמנ"ל ולחורות שם העיתון וזמן הנומער שנדפס בו, כן לשלח שאר הקטעים שמזכיר.

(ג) בטח ישלח לכאן עקז' של התמונות של אנ"ש עם הרב הרצוג כן הקטע מהעתון כשתתפרסם התמונה במכ"ע.

(ד) הקבלות כבר נשלחו...

(ה) אמש חי' אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א מר שרגאי.

פרטים אודותיו יוכל להתודע אצל אחיו של המזכיר שלנו מר מינדל ומהנכון לסדר להפגש אתו לסבב השיחה באופן שישאלו אשר בטח בהיותו כאן נכנס להיכל כו' ובמילא לבקש פ"ש ולספר לשר[גאי] ע"ד העבודה מלפנים והמס"נ שדרשה ולסיים בהעבודה באירופא וכו'.

מוסג"פ שיחת י"ג תמוז – אינה מוגהת וחסרה.

באיחולי כט"ס ופ"ש הרר"י שי' וכהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תקט

מהעתק המזכירות.

מהורב"צ: שמטוב. אגרות נוספות אליו – לעיל תלו, ובהנסמן בהערות שם.

ע"ד ספר התמונות: בהמשך להגדפס לעיל נספח לאגרת תצט (ראה אגרת שלפנ"ז בסופה).

ישלח... הרצוג: ראה בפרטיות עדי' באגיק אדמיר מוהרי"צ נ"ע ח"י אגרת ג'תקטז, ובנספחים שם.

וראה גם לעיל אגרת תצח. לקמן תקכא.

הרר"י כנראה – ה"ר ירחמיאל בנימינסון.

תקי

ב"ה, כ"ה תמוז, תש"ט

הרה"ח והרה"ג הווי"ח אי"א נר"מ וכו' מהר"א שי שטערן

שלום וברכה!

מכתבו קבלתי, ואף שכנראה לא פירשתי כוונתי יפה לפני הרה"ח וכו' מהורמ"ז שי הלוי, בכ"ז אחרי שהכל תלוי במזל (תיקון נוצר חסד, חסד לאברהם) ואפילו (זח"ג קלד, א) ספרים (לרמז ע"ד הצחות מיו"ד סו"ס ע"ר. ער והנעירותו מסכת (ערובין נג, ב)) בודאי כן היא המדה. והגיעוני שני ספריו עדות בישראל וקבוצת כתבי אגדה. ת"ח על המשלוח ומוסג"פ המחאה. ויה"ר אשר יקויימו בו ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א על מילואן. ואבוא בזה באיזה הערות בעברי בין דפיו, ונשען על מרז"ל (בי"מ פד, סע"א) הוה מקשי לי' כו' וממילא רוחא שמעתא כו' אטו לא ידענא דשפיר קאמינא.

א) בתחילת ספרו עדות בישראל (ע"א), דעבודה דאכילת תרומה תדחה ק"ש בזמנה, ומביא רא"י מיומא לז, ב דאנשי משמר ומעמד מקדימין ומאחרין.

ואינה רא"י, דבאנשי מו"מ בשניחס א) אין מקום לחשש דלא יקראו ק"ש כלל, דחדחי יש לה קצבה, ב) אין דרך אחר כ"א להקדים ולאחר, דבלאח"כ הרי לעולם לא תתחיל העבודה בביהמ"ק בזמנה, משא"כ כשמקדימין ומאחרין הרי אפילו אנשי משמר ומעמד אלו עצמן בשבוע הבא קורין שמע בזמנה – משא"כ באכילת תרומה.

וגם סברתו מצ"ע לפענ"ד אינה, כי איסור האכילה בזמן ק"ש ות"ע אינו איסור מצד עצמו (כמו בתפלת שחרית) כ"א גזירה שמא עיי"ז יסובב אשר ישן כל הלילה. וא"כ מאי נפ"מ אם השינה באה ע"י אכילה דרשות או דמצוה – (אין כאן ענין להתחילו בהיתר, כי, לסברתו, ה"ז ענין דקבעו חכמים לכתחילה דכל כהן שטהר אוכל תרומתו בזמן ק"ש).

תקי

מהעתק המזכירות. נזכרת לקמן אגרת תריד.

ועפ"ז, דכיון דאסור לאכול מפני חשש שינה אין לחלק בין אכילה דרשות ומצוה, מובן ג"כ הא דמקדימין ת"ע גם לסעודת שוי"ט, וביחוד דמקדימין ק"ש ותפלה גם למצה ופת דליל א' דפסח וסוכות, דלכאורה קשה דהן מן התורה, זמנן כל הלילה, ופת הנ"ל, לכמה פוסקים, אינה מה"ת, אלא עד חצות. וראה ברכות כז, א.

(ב) שם דתרומה מונחת במקום השמור. המנהג הי' דכל ביתו וכליו וכו' של כהן כן הוא. יעוין סוף חגיגה (אלא שבתרומה יש גם חיוב שמירה).

(ג) שם הכנה דמצוה כמצוה – יש מעירין ממכילתא דרשב"י לשמות (יב, כח) וילכו ויעשו ליתן להם שכר הליכה כשכר עשי' (משא"כ במכילתא שהובאה ברש"י שם).

(ד) ער"פ בתחילת הערותיו על השו"ע אמירת פסוק שמע ישראל – יעוין שע"ת ס"ו. ובשו"ע רבנו הזקן סו"ס מו מעתיק פרשת שמע ישראל.

(ה) עש"ן בתחילת הערותיו על הרמב"ם יסוה"ת רפ"ה בכס"מ. מתרץ הקושיא מרחב"ת וריב"ב – דת"ת וסמיכת חכמים שאני דבזה תלויים כמה גופי תורה. וצ"ע כוונתו א' דא"כ גם על זה צ"ל יהרג ואל יעבור. ועוד יותר דכיון דבזה ממילא נשכחים גופי תורה, אין נפק"מ למאי מכוון העכו"ם להנאתו אם לאו. ב' באם רוצה לתרץ לדעת הר"ן דס"ל דבמ"ע יעבור, הנה סברת הר"ן היא דבלא"ה יכולים לבטלו, וא"כ מאי יועיל במס"נ שלו. וא"כ בת"ת וסמיכה ג"כ שייך זה.

(ו) בספרו קבוצת כתבי אגדה בתחלתו (עכ"ה) לענין שמו של משיח שנזכר במדרש זרובבל בשם נחמ"י בן חושיאל, ומפרשו ברמז מל' בעתה אחישנה וכו' וע"ד מנחם בן חזקיה,

להוציא מלב הקוראים את ספרו בשטחיות, צריך להוסיף שנחמ"י בן חושיאל (נזכר מלבד הנ"ל גם במדרש תילים סו"ס סמך. ובמדרש אותות משיח הועתק במד' תלפיות) הוא משיח בן יוסף, ומשיח ב"ד נקרא במד' זרובבל בשם מנחם בן עמיאל.

(ז) שם ע' ל"ה. דקושיית מסובין הוסיפו לאחר החורבן (עד"ז כתב הגר"א) ראה רמב"ם הל' חו"מ פ"ח הל' ב שקושיא דמסובין הקשו ביחד עם קושיית צלי, היינו בזמן שהקריבו הפסח.

אדמו"ר שליט"א

קנט

ח) שם עמ"ב. מקרר מלימוד פנימיות התורה ולא היתי מאמין זה לולא ראיתי זאת בפירוש. והיאומן כי יסופר, אשר איש מקושר לגזע הריזנאי, מביא כמה פעמים בספרו ד"ת ומופתים מהבעש"ט ותלמידיו, וא"כ בטח יודע מאגה"ק של הבעש"ט שהמשיח א"ל שיבוא כשיפוצו מעינות הבעש"ט חוצה - ואחכ"ז כותב ומדפיס לרבים, אשר כל מי שלא הגיע לזה אשר „יערה עליו רוח ממרום להתנהג בקדושה וטהרה ופרישות יתרה" לא ילמוד אלא בנגלות התורה.

והגע בעצמך: האריז"ל אמר (כמו שהביא רבנו הזקן בשמו באגרת הקודש סכ"ו) דדוקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה. רעיא מהימנא הוא משה רבנו אמר (זח"ג קכד, ב) ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ס' הזהר יפקון בי מן גלותא ברחמי (ועייג"כ ת"ז סוף ת"ו). הקב"ה מגלה מסתורין שלו ע"י הבעש"ט תלמידיו ותלמידי תלמידיו וגם בדורותנו אלו, ובלבד שתבוא הגאולה, חרות מיצה"ר ושעבוד מלכיות, ושכ"ז יחי, כנ"ל ברע"מ, ברחמי, וכל אשר ההשפעה בידו צריך הי' לצעוק בקול פנימי: אחב"י חוסו על עצמכם ועל כלל ישראל והפיצו תורת ודברי אלק' חיים. ולהודיע ממש"כ ר"ח ויטל בחקדמתו לשער החקדמות שעיי"ז הוא עכוב קץ הגאולה, היינו שמעכבין עיי"ז את עצמו את כלל ישראל וכביכול את השכינה בגלות.

ותמורת זה נדפס, אשר לע"ע יש לחכות ולחסתפק בלימוד הנגלה, וכשיפנה ויערה עליו רוח ממרום ויתנהג בקדושה וטהרה ופרישות יתרה אז יתחיל בלימוד פנימיות התורה

האומנם לא די בצרות ישראל ע"ע ח"ו? ואין מספיק ח"ו הגלות? או שח"ו לא יאמנו דברי הגואל אחרון הוא משיח צדקנו, דכשיפוצו מעינות הבעש"ט חוצה אז יבוא. והם הם דברי הגואל ראשון הוא רע"מ, דבגין דיטעמו מס' הזהר יפקון מן גלותא?

הארכתי בזה לגודל צער הענין. ואם יהיו תוצאות מכתבי זה, אשר בהקדם היותר אפשרי יתקן את הנ"ל - (כמובן אינו נוגע כלל שידעו שהי' מי שעורר ע"ז) - דיינו.

מקרר מלימוד פנימיות התורה: וע"ז השיב: הנחשד בדבר שאין בו צריך להודיעו. . להכין אל מי כתבתי זאת ועד כמה נחשד אצלי מי שכתבתי אליו. . על נחשדים כאלה נאמר מי ביקש זאת מידכם. . ולא עלה על דעתי כלל לגזור על זקנים עם נערים. . שלא ללמוד חכמה הפנימית. . בימינו שנחשטה ביה אמונת הבעש"ט בהשגחה בפרטי פרטיות אין לך לימוד המביא לידי יראת שמים כחכמת הקבלה.

ודוקא רבא וגברא רבא, יש בו די גבורה לדרוש דברים שאמרת
לפניכם כו' (עירובין קד, א).

ט) שם עס"ט. אמרז"ל פנחס זה אליהו, ומקשה דלכאורה הול"ל
אליהו זה פנחס כי פנחס קדם. והקשה כן בקדושת לוי פ' פנחס. וצ"ע
כי שתי הלשונות נמצאו. אליהו זה פנחס: זה"ג רט"ו א, רש"י ב"מ קיד,
ב ד"ה לאו, רשב"ם ותוס' ב"ב קכא, ב. פנחס זה אליהו: יל"ש ר"פ פנחס,
זה"ב ק"צ א, תיב"ע וארא ו, יח, ס' הלקוטים סוף מ"א, עשרה מאמרות
מחקר"ד ח"ד פי"ח, בחיי ר"פ פנחס, מדרש תלפיות.

וע"פ פשוט, הנה במקום שמדבר בפנחס אומר פנחס זה אליהו,
ובמקום דקאי באל"י – נהפוך הוא.

וע"פ ח"ן י"ל, דשתי דעות ישנם מי קדם, פנחס או אל"י. בזח"א מו,
ב (עייג"כ שם יג, א. זה"ח רות) דאל"י ה"י מוי"ב. אבל בב"ר פע"א ובכ"מ
דפנחס קדם. ועייג"כ פרי ע"ח שער הק"ש פ"ח.

י) בעדות בישראל עק"ח בסנה' קה, ב – ראה לקוטי הש"ס
להאריז"ל, ונתבאר ג"כ בתורה אור לרבנו הזקן סד"ה ויגש.

בקבוצת כ"א ער"ו. עצבות ומרירות – ראה תניא פל"א.

שם. ענין מחלוקת קרח – נתבאר באריכות בכתהאריז"ל ומפורש
יפה בלקוטי תורה לרבנו הזקן ס"פ שלח ופ' קרח.

נתארך מכתבי וכל פטוטי כו' לבד כו'.

באיחולי כט"ס,

הרב מנחם שניאורסאהן

ע"ד אל"י אריכות בילקוט אברהם בתחלתו ולחאו"ח סקפ"ט.

עיין בניצוצי זהר ח"א רמה, ב עד"ז.

בניצ"ז ח"ג רנב, א: מש"כ קוף במקום ה"א.

תקיא

ב"ה, ב' מנחם אב, תש"ט

מר מרדכי אונראד שי

שלום וברכה!

איך האב היינט ערהאלטן אייער בריף פון 22 יוני אז איר זיינט געווען צוזאמען מיט מענדל הארענשטיין אין טרעבלינקע און האט פון אים א שליחות.

מענדל הארענשטיין איז געווען מיין שוואגער און איך וועל אייך זייער דאנקבאר זיין אויב איר וועט מיר גלייך אנשרייבן אלץ וואס איר ווייסט וועגן אים און וועגן זיין פרוי סאניע וואו זיינען זיי געווען די לעצטע צייט וואס איז פארגעקומען מיט זיי דעם גענויעם טאג פון זיין יארצייט און פון איר יארצייט וואס איז געווען מיט מענדעלס מוטער, ווי זיינען זיי געקומען אין טרעבלינקע.

וואס גענויער און פרטיותדיגער איר וועט מיר שרייבן אלץ מער דאנקבאר וועל איך אייך זיין.

איך ערווארט אייער גענויען שנעלען ענטפער אויב מעגליך דורך לופט פאסט און איך דאנק אייך אין פאראויס

מענדל שניאורסאהן

תקיא

מהצחק המזכירות.

לתוכנה ראה לעיל ח"ב אגרות רסג. שעט. רפב. סה"מ תשי"א ע' 106. לקמן תקיח.

תקיב

ב"ה, ג' מנחם אב, תש"ט

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרר"ה שי

שלום וברכה!

אשר בזה קבלת מכתביו מל' סיון ומכ"ב תמוז ובמענה עליהם:

(א) לפלא שע"ע לא קיבל הספרים שנשלחו כבר זמן רב ואולי כדאי שיחקור בהבי דואר אצלו ...

(ג) בטח יהי נשמר סדרי היאר"צ של אאמו"ר נ"ע כהלכתו וע"פ הפרטים שכתבתי אשתקד במכתבי דכ"ה מנ"א תש"ח ונא להודיעני מזה.

(ד) מאנשי אונגארן הדפיסו עתה כמה מחלקי השדי חמד כמו שנדפס מאז, עתה נגשנו לחו"ל הוצאה חדשה בכמה שינויים לשלמות הענין הננו מחפשים גוף כת"י החח"מ ז"ל (לאו דוקא מהשד"ח גופא) עלים אחדים לכה"פ פרטים אדותו, נוסף על הנדפס בשד"ח, תמונתו (זולת זו הנדפסת באוצר ישראל) וכיו"ב, ובטח יוכל לעזרני בזה כי בסוף ימיו הרי עלה החח"מ ז"ל לאה"ק ת"ו, ות"ח מראש. והענין נחפז מפני כמה תנאים פה. מובן שההוצאות ע"ד הרגיל בענינים כאלו עלי הם ולבשו"ט אחכה.

(ה) מוסג"פ מכי כללי ממחנ"י נוסף על המכ' ע"ד ספר התמונות.

באיווי כט"ס ופ"ש כחדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

קובץ מספר 11 וקטלוג קה"ת - בטח הגיעו.

תקיב

מהעתק המזכירות.

מוהרר"ה: הבלין. אגרות נוספות אליו - לעיל תנז, ובהנסמן בהערות שם. במכתבי דכ"ה מנ"ח חשי"ח: לעיל ח"ב אגרת שפת. נגשנו להר"ל: ראה לעיל אגרת תנז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן תקיח.

קסג

אדמו"ר שליט"א

תקיג

ב"ה, ז' מנחם אב [תש"ט]

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרנ"נ שי

שלום וברכה!

מכתבו מר"ח מנחם אב קבלתי, ומסרתי לנפנה קיז...

והשי"ת יהפך ימים אלו לששון ולשמחה וביתר שאת ויתר עז –
וכידוע שזהו הטעם שדוקא כט"ו – מלוי הלבנה – באב לא היו יו"ט.

באיווי כט"ס ופ"ש כחדו"ש

מ. שניאורסאהן

הרר"מ שי' דובינסקי הלוח לי את התניא שלו. ושם על הגליון
כמה ציונים והגחות. וא"ל שמכת"ר אוכל להודיע מי הוא מציין
הציונים ומקורם. ות"ח אם יענני ע"ז בחקדם.

תקיד

ב"ה, ח' באב, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ עסקן בדברים וכו' מוהרד"נ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו. דעת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א שימשיך בענינו
לעורר את דעת הצבור ע"ד גודל מצות ציצית והזהירות שצריך להיות
בזה.

תקיג

מצילום האגרת.

מהורנ"נ: מהו"ר ניסן נמנוב. אגרות נוספות אליו – לעיל תמ, ובהנסמן בהערות שם.
נפנה: מעמד.

תקיד

מהעתק המזכירות.

מהורד"נ: לעסער.

ובמה שהעיר במש"כ באגרת התשובה ספ"ז: באות יו"ד . . . ה"א . . . וי"ו . . . ה"א - דאין שם כזה בד' השמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן.

יעויין בסו"ס מקדש מלך על הזהר ח"א שהובא שם שם נ"ד שהוא במילוי הנ"ל בגימט' נ"ד.

ומה שהביא כאן שם זה, אולי י"ל הטעם, כי מדבר פה בענין הפגם במצות ק"ש תפלין ציצית ותפלה, אשר ציצית הוא כנגד אות ו'. וידוע דענין הציצית שערות, מל' בציצית ראשי (מנחות מב, א), הוא יו"דין (מקור חוט הציצה) וא"וין (החוט עצמו). ויעויין בתורה אור לרבינו הזקן פ' ויצא ביאור לד"ה ושבתי בשלום ובלקו"ת סד"ה ויקח קורח.

והנה גם בשם ע"ב הוי' הוא במילוי הנ"ל וי"ו ובכ"ז לא הביא באגה"ת שם ע"ב, היינו שהה' יהי' במילוי יו"ד ג"כ: ה"י.

וי"ל הטעם, כי בכלל שם ע"ב הוא למעלה מפגמים. ויובן עפמשנ"ת בקונטרס לימוד החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א פ"ג.

והשי"ת יהפוך בב"ב ימים אלו לששון ולשמחה, ויקוים היעוד דוהחזיקו בכנף איש יהודי שכל הזהיר בציצית זוכה כו' (שבת לב, ב).

באיחול כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקטו

ב"ה, י"ג מנחם אב, תש"ט

מר ברוך ליטוין שי'

שלום וברכה!

אייער בריף פון נאך שבועות האב איך ערהאלטן. און ווי

שם נ"ד: ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בלקוטי ביאורים (קארף) ח"ב ע' קצה.

תקטו

מהעחק המזכירות.

ברוך ליטוין: אגרות נוספות אליו - לעיל תעה, ובהנסמן בהערות שם.

אפגערעדט אין סוף פון מיין ערשטן בריף צו אייך, דארפט איר ניט פאראיבל האבן, וואס איבער דער ארבעט אין „מרכז לעניני חנוך" און „מחנה ישראל" האט זיך פארהאלטן מיין ענטפער.

מיך וואונדערט, וואס איר דערמאנט גארניט אין אייער בריף וועגן אייער פארטשריט אין לערנען פאר זיך און אויך ברבים. מסתם וועט איר שרייבן וועגן דעם צום נעכסטן מאל. און דער עיקר – עס זאל זיין גוטע נייעס אין דעם צו אנשרייבן.

איר שרייבט אז אזוי ווי די לאגע פון אידישקייט אין אייער שטאט און אין די ארומיקע שטעט איז ניט קיין גוטע זייט איר... אריינגעפאלן אין עצבות!

רעכנט איר אז דאס איז אן עצה און מיטל צו פארריכטן די לאגע?

זיכער ווייסט איר, אז דער אלטער רבי שרייבט אין תניא – פרק כ"ו – אז, **פארקערט**, דורך עצבות ווערט מען נאך אפגעשוואכט אין דער מלחמה וואס יעדער איד דארף פירן מיט זיין אייגענעם יצר הרע, און בכלל מיט דעם רע וואס אין דער וועלט. און אויב ער זעט, אז דער שונא שטארקט זיך חס ושלום, דארף ער פון זיין זייט ווערען נאכמער ענערגישער און זוכן נאך וועגן און עצות ווי עס צו מנצח זיין, און געדיינקענדיק דעם אויבערשטנס חבטחה, אז את רוח הטומאה אעביר מן הארץ, און וראו **כל בשר** יחדיו כי פי ד' דבר – דאס אליין דארף געבן מוט און שטארקייט, יעדערן פון אונז, אויף אנצופירען די מלחמה, זיין מלחמה, אויף דעם טייל פראנט וואו ער געפינט זיך, און וויסן אז יעדער פעולה טובה זיינע גייט ניט פארלארן, און אויב אפילו ער זעט עס ניט מיט זיינע **פליישיגע** אויגן, איז מיט יעדע מחשבה דבור או מעשה טוב מאכט ער ליכטיקער די ארומיקע פינסטערניש און איז מקרב די גאולה האמתית.

די „דריי וואכן" און די „נייען טעג" וואס זיינען ערשט פארביי, וואס זיי, לכאורה, בריינגען עצבות, ענטהאלטן אין זיך אויך אן אנדייטונג פון האפנונג און נחמה. אונזערע נביאים האבן אונז אויך צוגעזאגט, אז די טרויעריקע צייט פון שבעה עשר בתמוז ביז תשעה באב וועט פארוואנדלט ווערן אין א צייט פון שמחה ווען משיח צדקנו וועט קומען במהרה בימינו אמן.

אין די אמאליקע צייטן, ווען דער בית המקדש איז געשטאנען על מכונן, איז דער גשמיות'דיקער בנין פון האלץ און שטיין געווען אויך

דער סימבאל פון דעם רוחניות'דיקן בית המקדש פון און אין אידישן פאלק. דער גשמיות'דיקער בית המקדש האט געקענט האבן א קיום בלויז אזוי לאנג ווי דער רוחניות'דיקער בית המקדש האט עקזיסטירט.

ווען דער ערשטער בית המקדש איז חרוב געווארן - דער גייסטיקער דורכ'ן אידישן פאלק אליין, און דער פיזישער באלד נאכדעם דורך נבוכדנאצר מלך בבל - האט אונזער פאלק אין גלות בבל געהאט א דאפלטע אויפגאבע: ערשטנס, צוריק-אויפשטעלן דעם רוחניות'דיקן בית המקדש, און דאן דעם גשמיות'דיקן בנין, דעם בית שני. דער צווייטער בית המקדש האט זיך אויך געהאלטן אזוי לאנג ווי די רוחניות'דיקע טייל דערפון האט זיך געהאלטן, און מיטן חורבן פון דער גייסטיקער טייל איז אויך דער קערפערליכער טייל פון בית המקדש אומפארמיידליך חרוב געווארן.

אבער בנוגע דעם דריטן בית המקדש, האט אונז השי"ת אנגעזאגט, אז אונזער אויפגאבע איז הויפטזעכליך - און לויט פיל מיינונגען, אויסשליסליך - צו צוריק-אויפבויען דעם רוחניות'דיקן טייל אליין. דער אויבערשטער אליין וועט באזארגן די קערפערליכע טייל. לויט דער מיינונג פון רש"י תוספות א. א., וועט דער דריטער בית המקדש זיין בידי שמים.

דערפאר אבער מוז דער רוחניות'דיקער בית המקדש געבויט ווערן דורך אונזערע אנשטריינגונגען, דורך תשובה, תורה ומצוות. יעדער גייסטיקער „ציגל“ וואס יעדער איד שאפט, קען שוין קיינמאל נישט צושטערט ווערן, און דער פראצעס פון לייגן די דאזיקע גייסטיקע „ציגל“ האט זיך אנגעהויבן אין דעם זעלבען מאמענט ווען די לעצטע טייל פון בית המקדש שני איז געשטאנען אין פלאמען. אט דאס איז איינע פון די טיפערע באדייטונגען פון מדרש-סיפור (איכה-רבה) אז אין דעם מאמענט פון חורבן בית-המקדש איז געבארן געווארן משיח.

די הויפט טיילן פון בנין פון גייסטיקן בית המקדש וואס די אידן דארפן בויען אין דעם לאנגען פינסטערן גלות איז שוין אויפגעשטעלט געווארן דורך די פריערדיקע דורות פון די גייסטיקע ריזן פון אונזער פאלק. אונז איז געבליבן בלויז צו פארענדיקן א קלענערן טייל. אבער אונזער חלק מוז זיין דורכגעדרונגען מיט דער זעלבער קדושה פון די פריערדיקע דורות.

דער „בכ" דערפון איז, אז מיר זאלן זיין דורכגעדרונגען מיט דעם

געדאנק, דאס יעדע פעולה טובה על פי תורה וואס מיר טוען אין אונזער טאג-טעגליכן לעבן, ווי גרויס אדער קליין אט די פעולה זאל זיך אויסדוקטן אין אונזערע פליישיקע אויגן, לייגן מיר דערמיט איינע פון די לעצטע „ציגל" אין דעם אייביקן בית המקדש פאר אונזער פאלק און פאר דער וועלט בכלל, און דורך דעם פירן מיר דורך אונזער חלק אין דעם גייסטיקן בית המקדש און אין גשמיות'דיקן בית המקדש וואס וועט אויפגעשטעלט ווערן באלד דערנאך, במהרה בימינו.

השי"ת זאל געבן מיר זאלן אלע זוכה זיין צו בנין בית המקדש אויך הגשמי במהרה בימינו אמן.

באיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקטז

ב"ה, י"ג מנחם אב, תש"ט

הרה"ג חו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"א שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ד תמוז:

(א) כמה מקושיותיו על מש"כ במכתבי יסורו מאליהם על ידי הקדמה כללית, והיא:

במש"כ בתניא פ"ו ואילך בשייכות הדצח"ס לק"נ או לגקה"ט – יש שתי חלוקות: שייכות הדבר מצ"ע, או שייכותו ע"י הפעולה שנעשית בו.

מובן מאליו ששייכות זו השני אינה אלא בחלק הדבר שהפעולה תופסת בו, ולמקום שהפעולה מקורה משם.

דוגמא לדבר: מאכל היתר – ניצוץ האלקי המקיים ומחי' אותו

תקטז

נדפסה בלקי"ש ח"יב ע' 199, והושלמה ע"ס צילום האגרת.
מהור"א: הילב"ץ. אגרות נוספות אליו – לעיל תנ"ג, ובהנסמן בהערות שם.
במכתבי: דלעיל תצה.

הוא מסוג הניצוצות המתלבשים בק"נ. וכן הוא תמיד וגם ביוהכ"פ.
דפשיטא דאין מאכל יורד במדריגתו מפני קדושת יוהכ"פ.

ולהיפך: מאכל האסור – ניצוץ המקיים ומחי אותו הוא
מהניצוצות המתלבשים בגק"ט. וכן הוא תמיד וגם בשעת הסכנה.

- ושני חילוקים עקריים בין ניצוצות אלו:

א. ניצוץ שבק"נ יש בו „הרגש“ שהוא ניצוץ אלקי, אף שהוא
מצומצם, משא"כ ניצוץ שבגק"ט נחשך לגמרי עד שנעשה ע"ד חתיכה
עצמה נעשית נבלה (בלשון זה הוא בדרושי כ"ק אדנ"ע, אלא שלא
רציתי להעתיק תיבות אלו בספר קצורים והערות לתניא ע' קמ"ג,
עיי"ש. ועייג"כ תניא פ"מ וקיצור לתניא פ"ו).

ב. ניצוץ שבגק"ט נלקח ממקום גבוה ביותר, זאת אומרת, שנמצא
בו כח תקיף יותר (היינו מסוג תקיפות יותר גדולה, וכמו תוקף הארי
והשור ששונים באיכותם ולא במיעוט וריבוי) מכמו כח הניצוץ
המתלבש בק"נ (וראה בסו"ס דרך מצותיך להצ"צ ד"ה אחרי וביאורו).

וחנה יהודי האוכל מאכל היתר ביוהכ"פ, אין ביכולת פעולה
מוגבלת זו לשנות סדר הבריאה, להוציא מהמאכל הניצוץ שבק"נ
ולחכניס בהמאכל ניצוץ שבגק"ט (עיין בהגהות אדנ"ע לתניא פ"ו –
נדפסו בס' הקיצורים הנ"ל ע' קט"ו – שלכן לא נאמר בערלה וכלאי
הכרם „וקיום גופם“). ופעולתו היא – דכמו שמוריד עצמו לגק"ט, כך
מוריד את המאכל והניצוץ שבתוכו לשם. וכמו שכתו שהשקיע
בהאכילה נאסר ונקשר ע"י החיצונים כך פועל גם בהמאכל והניצוץ.

ולהיפך – כשאוכל מאכל אסור לפקו"נ – אין הענין שמחליף
הניצוצות, אלא שבמקרה זה התירו רז"ל את קשר הניצוץ שהי' מקושר
ע"י החיצונים ואשר זה החשיך אורו וההרגש שלו, ובמילא יכול הוא
להעלותו וכו' (ראה ג"כ דרמ"צ להצ"צ מצות תשובה ספ"ג ובכ"מ).

אבל לעולם הנן הן הניצוצות שהיו במאכל קודם אכילת יוהכ"פ
או אכילת חולה מסוכן ולאח"ז.

(ועצ"ע ובירור איך הוא בגר, יפת תואר, עבד כנעני, קדלי דחזירי
כשהותרו וכיו"ב, ואכ"מ).

קסט אדמו"ר שליט"א

ועוד מובן: במקום שע"י הפעולה צ"ל שינוי השייכות למקום אחר, צריך שהפעולה תבוא ממקום ההוא, וכנ"ל.

דוגמא: יהודי (גוף ונפש החיונית שלו הם מק"נ בעצמה) אוכל מאכל חיתר (ק"נ בעצמה) סתם (לא לש"ש וגם לא למלאות תאוה) אין נעשה שום שינוי בשייכות ומקום הניצוץ והמאכל – (רק זה שנתעלה למעלת מדבר כיון שנעשה דם ובשר כבשרו. אבל אין זה מעניינו).

מעין דוגמא לכהנ"ל בתורת הנגלה: איסור חפצא ואיסור גברא, בסתם מוקמינן אחזקה וכו'.

ועתה אבוא בקצרה, על הסדר במכתבו, במה שהקשה עלי:

(ב) איך כתבתי באופן ב' שהלימוד הוא מצוה גם קודם שקידש החדש, והלא עד שיקדש החדש הוא לימוד סתמי.

ואינו מובן. כי זה לשוני שם: כשהתורה מצווה ע"ז באופן ישר. וליתר שאת, חדגשתי מלת מצווה. והלזה יקרא לימוד סתמי?

ופשיטא שאין כוונת הציווי שהלימוד יהי ע"ד לימוד ריב"ח (בבכורות ח, א) – היינו אופן הא' שבמכתבי – כי אין זה שייך אלא ליחדי סגולה, והתורה על הרוב תדבר. גם אין נפ"מ אם ילמוד מספרי היונים או מספרי חכמת החשבון וכו' שהיו באומתנו ונאבדו – כל הרמב"ם – כי אין הלשון הסיבה אלא התוכן.

(ג) מהו החילוק בין אופן הב' והד', הלא שניהם הם רק הכשר וחכנה למצוה.

אופן הב' כתבתי במכתבי, וכנ"ל, שהוא כשציוותה התורה ע"ז באופן ישר, משא"כ באופן ד'. וכלום קלה היא מה שיש מונים חשבון תקופות ומזלות במנין המצות. וכלום עלה בלב אדם למנות לימוד מומי בחמות אם קבועים הם או עוברים למ"ע?

וראה מש"כ ומה שהביא ממק"א בס' המועדים בהלכה לענין העילוי דחכנה דעשית הסוכה.

והארכתי בהתועדות דשבת זה במה שאמר משה מצוה שבאת לידי אקיימנה (מכות י, א) ע"י הבדלת ג' ערי מקלט בעבר הירדן, אף שידע שיקלטו רק לאחר זמן.

(ד) אופן הה' – התחכמות, ורק כפי הדרוש, בעניני פרנסה – ה"ז צ"ל קדושה גמורה.

ולא הבנתי. דהעסק במו"מ עצמו ומציאת הפרנסה הוא ק"נ ואיך תהי' ההכנה לזה קדושה גמורה? אלא כהנ"ל הוא ק"נ עצמה. וכן נשאר בחזקתו כשעושה בסתם. ועיין אדר"נ פי"א, אגה"ק ס"ט.

(ה) מהו סו"ס החילוק בין אופן הדי' והוא"ו כיון שבשניהם כוונתו לש"ש בעת הלימוד?

החילוק פשוט. בלימוד חכמות האומות סתם ה"ז **מטמא** חב"ד שבנפח"א, היינו שמורידה מקדושה לקליפה. והנה ירידת מצוה למדרי' השני' שבקליפות, היינו גקח"ט, הותרה באופן שבעת הירידה נעשית העלי' ולא רק ההכנה לזה. עשה דוחה ל"ת אם **בעידנא** דמיעקר לאו מקיים עשה (שבת קלב, ב. וראה ג"כ משל"מ חל' ק"פ רפ"י. ובמלא הרועים ח"א מע' עשה דוחה ל"ת בתחלתו).

ולכאורה היתר הירידה למדרי' הראשונה שבקליפות, היינו ק"נ, ג"כ צ"ל בתנאי כזה, היינו באופן חד'. - וזה מחדש האופן הששי, שבק"נ הותרה הירידה אף שאז אינה אלא הכנה לש"ש.

(ו) אופן השלישי הוא לימוד לש"ש ולא מצוה - באופן שלילי. היינו זהירות בשמירת איסור - כמו שכתבתי אני.

ולא פירש טעמו בזה. דהרי כיון דאסור לחשוב ד"ת במבואות המטונפות, ורק ע"י חשבונות של חכמות האומות יכול להשמר מזה, ה"ז קיום ענין דל"ת, ולא רק עשי' לש"ש. וכחילוק דבכל דרכיך דעוה או קיום מצוה בפר"מ. והן הן שני הסוגים שבתניא פי"ז: א. האוכל כו' כדי להרחיב דעתו כו'. ב. לקיים מצות עונג שויו"ט. וראה ג"כ שם ספ"ד: החומש מעלה עמו כל הארבע ידות כו' ומלבד זה הרי בשעת כו' - שזהו עילוי נוסף, כמובן.

(ז) בק"נ יש שני אופנים: לש"ש - עולה לקדושה, שלא לש"ש - יורד לגקח"ט.

כנ"ל - אינו לפענ"ד. דשלא לש"ש אם אינו למלאות תאוה, אלא סתם - ה"ז ק"נ עצמה ובמקומה נשאר. אב"א סברא - כנ"ל סוף סק"א. אב"א מעשים בכ"י - דקטן באכילתו אינו מוריד ואינו יורד לגקח"ט. ואב"א מרז"ל, שדייק בפ"ז: אך מי שהוא **בזוללי** כו' למלאות **תאות** כו'. ומפורש הדבר בקיצור לפ"ז ולפ"י.

(ח) מפני מה כתב אדה"ז בספ"ז **טעמו** של הרמב"ם ורמב"ן ז"ל - ולא „טעמם“.

קעא אדמו"ר שליט"א

סגנון נפוץ הוא ביותר שהתיבה „מושכת אחרת עמה“. דוגמא בפרשת השבוע: למען ינוח עבדך ואמתך כמוד – ולא „ינוחו“. ולכן ת"א, שמתרגם קרוב ללשון, ינוח. ותיב"ע, שהוא קרוב לכוונה, ינוחון.

(ט) סו"ס מהו החילוק דחכמת ע"ז מחכמת החשבון וכיו"ב?

ע"פ הנ"ל מבואר:

חכמת ע"ז נאסרה באל תפנו גוי – ה"ה מגקה"ט, היינו שבה ניצוצות מגקה"ט. וזה מקומה מצ"ע ובלמוד סתם – אם לומד להבין ולהורות – התירו רז"ל הקשר והאיסור והניצוצות הנ"ל עולים ממקומם כו'.

חכמת החשבון וכיו"ב – ה"ה מק"נ, וזה מקומה מצ"ע ובלמוד סתם.

חכמת ע"ז וחכמת החשבון וכיו"ב הנמצאות בתורה – הן קדושה גמורה כשאר חלקי התורה. וזהו מקומם מצ"ע ובלמוד סתם.

(י) זה עתה ראיתי בצפנת פענח על הרמב"ם הל' ע"ז רפ"ב דאיסור קריאה בספרי ע"ז הוא רק בזמן קיום הע"ז ולא כשנעזבה (ועפמ"ש בירוש' פ"ג דע"ז) ולכן קרא הרמב"ם ספרי ע"ז.

וצע"ג דחרי בפירוש כתב במו"נ ח"ג פכ"ט דעדיין ישנם בקצה הצפון ובהודו. ודוחק גדול לומר דבעינן נעבד בכרך גדול דוקא – וכל' הירוש'. עיי"ש בנ"כ. ובפרט, שכנודע, גם בימינו אלו ישנם בהודו בכרכים גדולים כמה כתות עו"ז הנ"ל, במקצת ענייני עכ"פ. ואכ"מ.

החותם באיחולי כט"ס,

מ. שניאורסאהן

הארכיון ד'אוצר החסידים" מקבץ ידיעות וחומר לתולדות זקני החסידים ואנ"ש. אם באפשרי בצירוף תמונה. אולי יוכל לכתוב את הנ"ל ע"ד זקנו ז"ל, או ע"ד עוד אישים שהכירם או שיש תח"י ידיעות ברורות אודותם?

כמובן נכון להורות המקור: בתור עד רא"י, מפי השמועה, מסורת משפחה, מכתבים, וכו'.

הארכיון . . . לחולדות: ראה גם לעיל אגרת תקג (סי"ג).
ע"ד זקנו: ה"ר אברהם לנדא מזעמבין. ראה לעיל אגרת תנג.

תק"ז

ב"ה, כ"ו מנחם אב, ה'תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורנ"נ שי

שלום וברכה!

מכתבו מח"י תמוז נתקבל. ומרוב הטרדות לא עניתיו ע"ע, ואתו הסליחה.

היום השגתי ר"ד דייג תמוז והנני מוסג"פ, ביחד עם הר"ד דאחש"פ. ובטח, כפי הנהוג ע"ע, יצווה לעו"ר להעתיקם, ולתת העתקה לכאו"א מקיבוצי אנ"ש.

הבטחתי ע"ד ביאור שיחת קונטרס חה"פ - הנני זוכר. אבל מה אעשה, והענינים שזמנם עובר דוחים לזמן יותר מוכשר את הענינים שאין זמנם עובר. ולדוגמא, אחרי ההו"ל של הקונטרס לחג הגאולה, מוכרח הייתי לגמור את כל השייך לחופעת מפתח מאמרי כ"ק אדנ"ע, הנמצא זה מכבר בדפוס. אח"ז באה ההתעסקות בהו"ל של השדי חמד (כי הכרך הראשון צריך להופיע, מאיזה טעמים, לא יאוחר מ"ב אלול, ובמילא מאיץ המדפיס שלא לעכב גם שאר הכרכים). באמצע ההתעסקות בזה, נתברר שלא יספיקו המחזורים שלנו הנמצאים אצלנו ובעוד מועד צריך להכין עוד, ובמילא קבלתי הוראה להוסיף בסופם עכ"פ רשימה קצרה ממנהגי חב"ד דעשיית שיש בהם חידוש. בטח, בעוד כשבוע יותן הקונטרס לח"י אלול וכו' וכו'. וכ"ז הוא נוסף על מאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א שזה יותר משנתיים שהתחילו להדפיסם, ספר מאמרי תרמ"ג הנמצאים בדפוס, וכו'.

וכ"ז הוא נוסף על הטרדות דשאר המחלקות דמל"ח ומחנה - שאיני יכול להטילם על שכם אחרים.

אבל בכ"ז, איני מתייאש מהעומק בלימוד שיחה הנ"ל, ואם אדע

תק"ז

מצילום האגרת.

מהורנ"נ: מהו"ר ניסן גמנוב. אגרות נוספות אליו - לעיל תמ, ובהנסמן בהערות שם.

לעו"ר: לעושי רצונו.

בהו"ל של השדי חמד: ראה לעיל אגרת תנו, ובהנסמן בהערות שם.

קעג אדמו"ר שליט"א

דבר מה בביאורה בודאי לא אמנע מלכתוב הנלפע"ד. אלא שאיני יודע מתי אפנה עכ"פ במקצת ...

החותם באיחולי כט"ס ופ"ש כהדו"ש

מ. שניאורסאהן

תקיה

ב"ה, כ"ז מנחם אב, תש"ט

הרה"ג ורהר"ח הוו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרר"ח שי

שלום וברכה!

(א) מכתבי מג' מנחם אב בטח הגיעו ופלא שלא אישר קבלתו ובכ"ז בטחוני שמילא בקשותי אשר בו ובפרט בנוגע ליארצ"ט ויודיעני עד"ז.

(ב) אכפיל עוד הפעם בחזריות ע"ד הגהות התניא ... וכל השייך לשד"ח כמש"כ בהנ"ל ות"ח מראש.

(ג) אחרי חקו"ד קבלתי מכתב מוארשא מאיש החותם עצמו מרדכי אונראד וכותב שהי' ביחד עם גיסתי גיסי ואמו הי"ד בטרעבלינקע וחיאר"צ שלהם הוא של אחות אדנ"ע י"ד אלול, בנה הוא גיסי כ"ה חשון, ואשתו גיסתי יום שני דר"ה. איני יודע מצב חבריאות של משפחת לנדא ואל בינתו אשען להחליט אם כדאי להודיעם עד"ז ואם יספר להם נא להודיעני עד"ז.

(ד) הנני ממשיך בחקו"ד ע"ד הנ"ל ולע"ע אם לא אכתוב לו אחרת

תקיה

מהעתק המזכירות.

מוהרר"ח: הבלין. אגרות נוספות אליו — לעיל חסו, ובהנסמן בהערות שם.

הגהות התניא: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.

השייך לשד"ח: ראה לעיל אגרת תקיב.

אחרי חקו"ד: ראה לעיל אגרת תקיא, ובהנסמן בהערות שם.

גיסתי גיסי ואמו: מרת שיינא בת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, בעלה הרמ"מ ואמו מרת חיה מושקא

הארנשטיין.

משפחת לנדא: ה"ר מנחם ואשתו רחל, אחות הרמ"מ הארנשטיין.

נא לסדר שינהגו כל סדרי היאר"צ בימים הנ"ל אבל מבלי לפרסם אודות זה כיון שבבית כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אינם יודעים עדכ"ז.

ה) אם יגלה את הנ"ל ללנדא נא להוסיף שלא יזכירו עד"ז במכתביהם לכאן מטעם הנ"ל.

ולסיים בקצור מענינא דיומא ממה שאמרתי בהתועדות ש"ק העבר ש"מ אלול בהר"ת שהובאו בכתהאריז"ל ובס' מוסר על אלול,

כללות החדש חדש החשבון והכנה לתשובה עבודה דאור חוזר מלמטלמ"ע ר"ת אני לדודי ודודי לי ופרטי העבודה התשובה בהג' קווין יהיב פרוטה, מצלי והליכה מביהכ"נ לביהמ"ד: הר"ת איש לרעהו ומתנות לאביונים (קו הגמ"ח שכולל גמ"ח, שזהו גם לעשירים, – וצדקה שזהו פחות ובא אחר גמ"ח). הר"ת את לבבך ואת לבב (עבודה שבלב זה תפלה ותחלה קשוט עצמך – לבבך – ואח"כ את לבב). ר"ת אנא לידו ושמתי לך (ד"ת קולטים – מכות י, א – כי כל חוטא הוא הורג נפש, אדם דקדושה, אבל בשגגה כי אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות, ותשובה אמתית – תשו"ע הוא ת"ת – אגה"ת ספ"ח). ויש להאריך בכ"ז ואכ"מ.

באיווי כט"ס ופ"ש כהדו"ש.

תקיט

ב"ה, ו' אלול, תש"ט

ז.ג. דר. יוסף שי' גרוצהענדלער

שלום וברכה!

דער זייער געערטער רב הרב משה שי' העכט האט מיר געוויזען אייער ווערק איבער מילה (אין פראנצויזיש).

שינהגו כל סדרי היאר"צ: ראה לעיל ח"ב אגרת שפת.
מענינא דיומא: בהבא לקמן ראה לקו"ש ח"ב ע' 396.

תקיט

מהעתק המזכירות.

לעזענדיג אין דער פאררעדע אייער הודעה אז איר געהערט און זייט פארבונדען דוקא מיט דער טייל אידען וואס היטען אפ תורה און אלע מצות מיט אייפער, און איר ווילט זיי בריינגען נוצען, לעבען זייער לעבן און ליידען זייערע ליידען.

וויל איך אויך האפען, אז פאר די 35 יאר וואס זיינען דורכגעגאנגען פון דאמאלס אן האט איר עס דורכגעפירט אין לעבען.

אין אלע צייטען איז יעדער איד און יעדע אידישע שטוב געווען, לויט דעם אויסדרוק פון אונזערע חכמים, אן עולם מלא, און כל שכן וכל שכן אין איצטיגען זמן, נאכדעם ווי אזויפיל מיליאנען אידען זיינען אוועקגענומען געווארען פון אונז, און א טייל פון זייער ארבעט – מיסיע אין דער וועלט – איז איבערגעלייגט געווארען אויף די פלייצעס פון די איבערגעבליבענע אלס צוגאב צו זייער אייגענעם חלק ארבעט פון פריער.

טראגט דאך יעדערער פון אונז א נאך גרעסערע פאראנט-ווארטליכקייט פאר דעם גאנצען כלל.

ובפרט נאך דער יעניגער וואס געפינט זיך אין א שטאט וואו אידישע טוער זיינען דא געצייטלע, און ער איז א בעל השפעה אויף א באשטימטען קרייז מענטשען, און קען ווערן א בעל השפעה אויף נאך א גרעסערען קרייז, דארף ער דאך זיך זיכער באטראכטען אלס א סאלדאט, וואס די מיליאנען אומגעקומענע קדושים האבן עס אוועקגעשטעלט אויפן פראנט פון דער טויזנטע-יאריגער מלחמה וואס ווערט אנגעפירט געגען אידען דערפאר וואס דתיים שונות מכל עם (וואס די מילה מלחמה וואס איר באשרייבט אין אייער ווערק איז א טייל פון איר).

א מלחמה וואס מען דארף צייטטענווייז ליידער פירען אויך געגען אידען וואס האבן א טעות געהאט אין זייער לעבענס וועג, און אונזער חוב איז זען אז זיי זאלען צוריק געפינען דעם אידישען וועג און אנהויבען **Jalousement Conserver Toutes les Prescriptions de la Bible et du Talmud.**

אלס דאקטאר ווייסט איר דאך זיכער נאך בעסער פון מיר, אז ווען

עס איז דא ניט קיין געזונטער מענטש, טאר דער דאקטאר ניט זאגן אז דער חולה זאל ווארטן, ביז דער דאקטאר אליין וועט זיין הונדערט פראצענט ווי עס דארף צו זיין, און דערנאך ערשט וועט ער זיך פארנעמען מיט דעם חולה.

און ווי מען זעט פון פראקטיקע אין אזוינע פאלען, איז אויב אפילו דעם דאקטאר פעלט עפעס, איז די עצם באשעפטיקונג אין היילען יענעם, ברינגט, כמעט ווי אטאמאטיש, א היילונג זיך אליין.

* * *

איידער איך ענדיג - א באמערקונג צו אייער ווערק:

זייטע 51: אויסגייענדיג פון דער מיינונג אז מציצה איז נאר א געזונטס מאסנאמע און האט גאר קיין שייכות ניט צו דער רעליגיעזער זייט פון מילה, שלאגט איר פאר, אין א בוך געדרוקט אויך פאר ניט-אידען, אז די **מלוכות** זאלען זיך אריינמישען און זאלען עס **פארבאטען!**

דריי איינווענדונגען:

(א) זייטע 54 - וואו עס רעדט זיך וועגען „מילה“ בא מוסולמענער וואס איז מער מסוכן לויט אייער באשרייבונג אליין, פונדעסטוועגען היט איר זיך אויס און מיט רעכט, און שרייבט אז „מען דארף האפען, אז מיט דער צייט וועלען די פאראינטערעסירטע פעלקער פארשטיין צו באנוצען מאדערנע מיטלען“.

איז צי דערפאר וואס אידען זיינען אין גלות בא גויים, און פאר אראבער האט פראנקרייך מורא דארף זיין אזא אונטערשייד?

(ב) פון מלוכות אריינמישן זיך מיט פארבאטן און געוואלט אין אידישען לעבען איז קיין מאל קיין גוטס ניט ארויס פאר אידען ניט פאר זייער נשמה ניט פאר זייער גוף, ווי עס ווייזען מערערע ביישפילען פון דער אידישער היסטאריע, וואס איר ווייס זיכער פון זיי.

(ג) ארום 200 רבנים צווישען זיי אויך **דאקטוירים**, נאכדעם ווי זיי האבען באטראכט די פארשידענע טעמים וואס איר בריינגט אין אייער ווערק, זיינען ארויס מיט דער גאנצער שטארקייט פאר דער אונ-באדינגטער נויטווענדיקייט פון מציצה. - זע דעם מאטעריאל אין שדי חמד חלק 12, קונטרס המילה והמציצה (ווארשא 1902).

* * *

קעז אדמו"ר שליט"א

דרך אגב: ז. 15 – 16'טע שורה פון אונטען *avant* דארף זיין *apres*
ז. 15 – 16'טע שורה פון אונטן דארף זיין *Perse* אנשטאט
Babylonie
ז. 20 – 13'טע שורה פון אונטען דארף זיין 1135 אנשטאט
1171.

איך בין זיכער אז, יעדערער פון אונז אויף זיין וועג, ווילען מיר
ביידע נאר דאס אמת'ע, און דערפאר וועט איר ניט פאראיבעל האבען
אויף מיר, וואס איך האב זיך ערלויבט דא אויפצייכענען אייניגע
געדאנקען וואס מאכען קלארער פונקטען פון אייער ווערק.

מיט אכטונג און וואונשען פון א כתיבה וחתימה טובה

חב מנחם שניאורסאהן

תקב

ב"ה, י"ג אלול, תש"ט

הרה"ח חו"ח אי"א נ"מ וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לח"י אלול וג' דסליחות, שזה עתה הו"ל. ובל"ס
יזכה בו את חרבים, באופן חיותר מתאים.

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א (שיחת ח"י אלול ה'ש"ת),
אשר הבעש"ט ואדה"ז – שניהם חמשיכו בכאו"א מישראל, חי, חיות
פנימי, בהעבודה דאלו"ל – אני לדודי ודודי לי.

ובדאי"פ י"ל, שבעבודה זו גופא, פעל הבעש"ט, בעיקר, מלמעלמ"ט –
מופתים, יסודי תורת הדא"ח, חליכותיו ונסיעותיו אל המקבל. ואדה"ז
בעיקר בדרך מלמטלמ"ע.

תקב

נדפסה בלוקרש ח"ד ע' 1353.

האגרת נשלחה לכריכ, כאשר לכ"א מוסיף בכתיב בשוה"ג (ראה לעיל הערה לאגרת תפא).
י"ג אלול: בכמה טפסים התאריך – י"ב אלול.

ויש לקשר זה ג"כ עם שני העניינים שבראש וסוף המאמר המוס"ב
(א) להודיע לחבע"ת אשר עמך הסליחה. (ב) לפעול שיחי למען תורא,
יראה עצמיית. ואכמ"ל.

בברכת כוח"ט ופ"ש כחדו"ש

מ. שניאורסאהן

* * *

מוסג"פ הקונטרס לח"י אלול וג' דסליחות, שזה עתה חו"ל. ובל"ס
יזכה בו את הרבים, באופן היותר מתאים, לעשותם יחיד, ע"י
התקשרות היחידה, באמצעות יחידות (אפשר גם בכתב) אצל רבי יחיד,
ביחידו של עולם...

שני מכתביו עם הרשימות המוסג"ב נתקבלו במועד. וימים אלו
יושלחו בטח גם הקבלות דרשימה השני.

בודאי למותר לעורר, לעורר גם אלו שנסעו ממחנם, מזמן לזמן,
ע"ד נפנה.

* * *

מכתבו מג' מנ"א נתקבל במועדו. ובטח במשך זמן זה, כבר סודר
ענין ביאת ב"ב שי, ויודיע עד"ז.

בודאי למותר לעורר, אשר ימי רצון דאלול ותשרי מסוגלים ביותר
לקרב הניצוצות אל המאור. ויש ממוצע המחבר, אנכי עומד ביניכם
ובין ה' אלשיכם גוי. ועליו זכותו זה.

* * *

מכתבו מי"ד מנ"א נתקבל ובטח ישמחנו בבשו"ט מעשי בפועל,
בענין נפנה וזכות הרבים, לעשותם יחיד, ע"י התקשרות היחידה,
באמצעות יחידות אצל רבי יחיד, ביחידו של עולם.

* * *

נפנה: מעמד.

מכתבו מג' מנ"א: קטע דלקמן — אל מוהר"צ שמשוב. אגרות נוספות אליו — לעיל תלו, ובהנסמן
בהערות שם. חלקו נדפס בלקי"ש חכ"ד ע' 443.
מכתבו... ובטח ישמחנו: נדפסה בלקי"ש ח"ט ע' 476, והושלמה ע"ם צילום האגרת.

קעט אדמו"ר שליט"א

מכתבו הט"ו והמכתב מכ"ה תמוז נתקבלו במועד, ובטח ימשך לרשום את זכרונותיו לנח"ר כ"ק מו"ח אד"ש.

מ"ש כשהיא היא כוונתו לח"ד תניא, שמבאר בדבר חדש צ"ל להיות כח המחדש.

– הסיפור דהצ"צ שמביא שאמר שרחצה בדמעות שמעתיו שהשקוט בזה הי' עם הרה"צ [מוהרי"ן] טשערקאסער גיסו של הצ"צ ובן דורו.

תקכא

מכתביו בעתם נתקבלו. ובודאי, הורגל כבר לזה שהמענה שלי מתאחר. ומה אעשה והטרדות אינם מתמעטות, ואדרבה.

ת"ח על השתתפותו בפגישת הרב הרצוג שי' וההודעה עד"ז. ויש תקוה לתוצאות טובות עי"ז באיזה מענייני פליטי אני"ש אשר באה"ק, וד"ל.

מש"כ בדברי הרמב"ן בס"פ אח"מ די"ש ג' עניינים בכרת ומהם דרך הנפש נכרתת אבל מאריך ימים הוא ועז"נ ונכרתה **הנפש** גו' והן אלו שעונותיהם מרובין.

ומקשה, דלכאורה, סרה קושית אדה"ז באגה"ת פ"ד. ומתרץ דלכן אמר אדה"ז „כמה וכמה" שכוונתו שבודאי יש ביניהם גם כאלו שאין עונותיהם מרובין.

– ולפענ"ד אא"פ לתרץ כן:

(א) ע"פ ביאור אדה"ז שם – גם כשעונותיהן מרובין אי אפשר

מכתבו הט"ו: הקטע דלקמן – אל מוהרש"י דוכמן. אגרות נוספות אליו – לעיל חיד, ובהנסמן בהערות שם.
הסיפור . . בדמעות: המובא בס', לשמע אוד' ע' 61.

תקכא

נכתבה בשוה"ג האגרת שלפניו. חלקה נדפס בלקריש חכ"ב ע' 308. חלקה בחכ"ד ע' 530 וחלקה בקובץ יגדיל תורה ירושלים גליון יז ע' 6. והושלמה ע"פ צילום האגרת.
בפגישת הרב הרצוג: ראה לעיל אגרת תקט, ובהנסמן בהערות שם.

שיחיו, כיון שנפסק החבל ואין לו חיות ממק"א. ודוחק גדול לומר דכשרבו עונותיו נעשה בפרט זה כמו בכלל האומה לאחר החורבן.

(ב) בספ"ה שם מביא אדה"ז לענין כרת דשנים הכתוב דונכרתה הנפש גו' - מוכח בפירוש דלא ס"ל בשיטת הרמב"ן.

והנה גם בבחיי שם כתב כשיטת הרמב"ן. ודעת אדה"ז הוא ע"פ הנמצא בכתהאריז"ל (בלקו"ת להאריז"ל פ' בא. בס' הלכות פ' לך. ועייג"כ בס' הגלגולים פ"ו ובעמח"מ ש' עולם התוהו פ' סג) שמביאין ונכרתה הנפש אכרת דגוף. ואין מחלקים כלל.

מש"כ בדברי המאירי (קדושין רפ"ה ד"ה והמשנה הא') בצרכי הנאת שבת דאולי כיון לדברי אדה"ז בשו"ע חאו"ח סר"נ קו"א סק"ב - רמז יפה הוא, אבל צ"ע בפ"י המאירי אם מדייק הוא כ"כ בתיבות.

ומה דשאלנא מהי כוונת פירש"י קדושין (מ. א ד"ה אמר) - לפענ"ד הוא, דלפי פשוטו אינו מובן כלל הא דאמר ר"צ דעביד הא אכיל הא (ועיין רי"ף על הע"י). ובפרט דמאכל טמא הוא לאו מפורש מה"ת ובמלקות, וזנות דארמית אינו אלא במכות מרדות דרבנן. ולגירסת רש"י דאמר זה ר"צ לעצמו ולא להארמית, מהו התוכן ב"דעביד הא אכיל הא". ולכן פירש"י דלמד מזה ר"צ דהבועל ארמית ראוי למאכל טמא. ולמוד גדול הוא. דהנה בנדו"ד הי' כ"ז באונס. וידוע דאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, אבל דוקא במידי דאכילה (תוס' גיטין ז. רע"א ובכ"מ). וכשנזדמן האונס הא', ה"ז, לכאורה, שייך גם בצדיקים. אבל כשראה ר"צ שזה קשור באכילת דבר טמא למד מזה שגם בעילת ארמית הוא בסוג הנ"ל. ובמילא יכול ללמוד ג"כ מדריגתו מה היא. וכיו"ב. ולחעיר מאדר"נ (פט"ז ב) במאורע עד"ז בר"צ הכהן תנא. אבל בקדושין לכאורה מדבר באמורא מדהובא בין שני אמוראים.

ומה שהקשה על מש"כ אני בפסק דבע"ת גדולים כו' דה"ה ברור בבבלי, ולא מחלוקת, מפני דאין הלכה כתלמיד כו' - אבל כלל זה לא

בדברי המאירי: מצוה בה יתיר מבשלוחה . . ועל דרך שאמרו בצרכי הנאת שבת רב ספרא מחרך רישא רבא מלח שיבוטא.

לדברי אדה"ז: ולכן הוזקק לטעם אחר, שזהו כבוד השבת ולא משום יתרון מצוה בעלמא.

פרש"י קדושין (מ. א ד"ה אמר): מאי נפקא מינה, דהא מילתא דלא גוזמן לי אלא מאכל טמא יש לי ללמוד מכאן דעביד הא', הבועל ארמית, ראוי למאכל טמא.

על מש"כ אני: סה"מ תשי"ט ע' 183. וראה גם לעיל אגרת תקד.

קפא אדמו"ר שליט"א

מצאתיו בש"ס גופא (גם אם חי' נמצא בש"ס סתם, ולא ביחס לפלוגתא זו, מסופקני אם זהו בירור גמור, כשברור במק"א להיפך).

— אם הכלל הוא גם כשלא נחלקו פא"פ ראה שדי חמד א' כלל קסא שכ"ה דעת חרי"ף וכו'.

תקכב

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"מ כו' מהור"י שי

...מכתבו עם התמונה נכון הגיע. ובטח ימצאו במחנו מהמקושרים שישלחו ג"כ תמונתם בהמשך הזמן. ובפרט בימי הרצון האלו דבעלי תשובה, וכידוע, דמ' יום הראשונים שהיו ברצון — ה"ז במדרי' צדיקים, ובהשלשיים — היו בני' בע"ת.

ימים אלו הגיעני — שלוח מניו יארק גופא — ספר כת"ר פרד"ס הארץ, בלי כל מכתב ביאור ע"ז, ואם הוא תשורה מכת"ר — הריני בת"ח על שכבדני בזה.

ומחביבותא דמילתא דא, אף שאין הזמן גרמא לעיין בו כפי הדרוש, אבוא בזה בהערות אחדות בחפזי.

(א) ע' ס"ה ע"ד אריסטו ספרו יבא שילה אין אצלי. ומש"כ מס' הגלגולים פ"ז לא מצאתי שם ולא במ"א בכתהאריז"ל, לע"ע. אבל לא ראינו אינו ראוי, ות"ח אם יודיעני מקומו. ומש"כ בסדר הדורות בזה בשם כמה ס', ידוע.

(ב) בתחלת חלק השו"ת ע' פ"פא להעיר במש"כ בעניני ברירה ממש"כ בפס"ד להצ"צ ח"ב ע' כ"ד ואילך ובשער המילואים סוף ח"ג.

(ג) ע' קז. לכאור', כיון שהשואל קרא השם ע"ש המת ולא ע"ש החי, אין בזה חשש שינוי מנהג ישראל. ובפרט, שלא ידע שיש אי"ז בחיים

תקכב

נכתבה בשוה"ג אגרת תקכ דלעיל. חלקה נדפס בלקריש חי"ז ע' 474, חלקה בחי"ט ע' 331 וחלקה בחי"ט ע' 521, והושלמה ע"ס העתקה.

מהור"י: הורו"ץ. אגרות נוספות אליו — לעיל תכט, ובתגמלן בהערות שם.

עם התמונה: ראה לעיל נספח לאגרת תצט.

ע"ד אריסטו: ראה גם לקמן אגרות תקלח. תקמז.

ששמה כך, ולא נשאר אלא טעמי דכת"ר דמאן דקפיד כו' ואל תפתח.
– גם מ"ש בס"ח סי' ת"ס, שטחיות ל' משמע דאינו מדבר אלא בקריאה
ע"ש אביו החי.

ד) ע' קה, – אבי מו"ר ז"ל ודודי הרה"ח ז"ל נשאו שתי אחיות על
פי כ"ק אדמו"ר נ"ע, ובציוויו שלא ידורו בעיר אחת. וקושיות הנו"ב
מהש"ס כבר תירץ בס' מקור חסד על הס"ח דאדרבה פוק חזי מה עלה
בסופן כסיפור רז"ל (ירוש' תענית פ"ד ה"ה, ב"ב יב, ע"א ואנא בתראי).

ה) ע' קכ"ג, שימסור הגט בעידי במסירה ואח"כ יחתום עדי חתימה
וימסרנו עוה"פ. – לכאוי, מכמה טעמים, טוב, עכ"פ לכתחלה, שיכתבו
גט אחר ויחתמו כו'.

ו) בתחלת חלק הדרוש. ע' ריג קושית הכ"י. להעיר מהא ידיעת
סדר השתל' היא מצוה רמה ונשאה (תניא קנו, ע"ב) ומשבת ע"ז, ב.

ז) בפרשת שבוע דא – ע' תקאיתקב – ובהמשך למש"כ כת"ר
והגדתי היום לה"א כי באתי וגו' . . אינו מובן כלל. – והענין: ובאת אל
הכהן – ולא אל המלך ומנהיג. היום . . באתי – כחדשים, דמה שנמצא
היום באה"ק, הוא רק מפני שהיום זוכה לזה, וזכות עצמו אינו די, ורק
מפני שנשבע ה', לאבותינו, ורק אחרי הודאה זו ולקח גו'.

תקכג

ב"ה, כ"א אלול, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

על של עתה באתי לשלוח בזה ברכותי לקראת השנה הבע"ל,
לכתיבה וחתימה טובה בכל, לו ולכל אשר לו יחיו.

נשאו שתי אחיות: ראה גם לקמן אגרת תקלד.
שימסור הגט: ראה גם לקמן אגרות תקלת. תקמז.
בפרשת . . הגדתי: ראה גם לקמן אגרת תקלד.

תקכג

נדפסה בלקריש ח"ט ע' 265, והושלמה ע"ם צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכוי"כ (ראה לעיל הערה לאגרת תפא).

מוסג"פ הקונטרס לר"ה, אשר זה עתה הו"ל ובימים אלו, אשר היחיד הוא כציבור דכל השנה (ר"ה יח, א). בטח ישתדל שכל יחיד ויחיד אשר השפעתו עליו, יהגה בקונטרס זה, כולו או במקצתו עכ"פ. ולב ישראל ער הוא, ובפרט בזמן דקירוב המאור אל הניצוץ (קונטרס העבודה ספ"ה).

ובשנה זו דיו"ט של ראש השנה יום הראשון חל בשבת.

הנה ידוע דיום א' הוא יומא דדינא קשיא (פע"ח שר"ה פ"ד ובכ"מ) ועיי' תק"ש נמתקים. וביארו רז"ל בלקו"ת ובכ"מ, דבשבת אין לזה צורך לתק"ש, כי כל פעולות תק"ש נעשים עתה מלמעלה. מובן במילא אשר גם בענין הרוחני דתק"ש, שהוא ענין התשובה כמ"ש הרמב"ם ומבואר בקונטרס המוסג"פ, כן הוא שנעשה כ"ז מלמעלה מה שבשאר השנים צריך להעשות באתדל"ת.

והנה בכלל, הרי דענינים הבאים באתדל"ת יש בהם יתרון שהם של קיימא, המטה נזדכך, באופן כזה דוקא נשלמה הכוונה העליונה שהיא עבודת המטה דוקא בתומ"צ.

ויתרון הענינים דאתדל"ע שהם בעילוי שלא לפי ערך, כיון שניתנים מלמעלה. וכמבואר כ"ז בכ"מ.

ועפ"הנ"ל מובן, דחיתרונות דשני האופנים גם יחד ישנם בר"ה שחל להיות בשבת. וראה בלקו"ת שה"ש ד"ה להבין כו' שהאתדל"ע כו' גודל העילוי שבזה.

ויש לחמתיק עוד, ששם ובד"ה רני ושמחי בתו"א וש"א מדבר בלע"ל, ולכן אין צריך האתדל"ע שום קישור באתדל"ת. משא"כ בנדו"ד שקדם לזמן דלע"ל, נזקקו לאחיזה עכ"פ באתדל"ת. ולכן זה גופא שאין תוקעין ביו"ט שר"ה שחל בשבת, כי נעשה באתדל"ע, בא בציווי התורה, ומקיים עיי' גזירת חז"ל, אלא שהוא באופן שלילי, ואינה מצוה אלא רק גזירה וסייג, ואכמ"ל יותר.

בברכת כוח"ט לו ולכהדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

יור"ר ועד הפועל

* * *

הקונטרס לח"י אלול נשלח לו, וכן להרר"מ שי' פערלאוו, ע"פ האדרעסע שלהם באולם וידרשום משם.

תוכן מכתבו מי"ב אלול מסרתי ונתקבל – בחיוד של שביעת רצון.

תקכד

ב"ה, כ"ב אלול, תש"ט

הרה"ח הוו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהור"י שי'

שלום וברכה

לקראת השנה הבע"ל אביע איחולי, שיתברך עם כל אשר לו בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בכל מכל כל.

מוסג"פ הקונטרס לר"ה אשר זה עתה הו"ל, וטוב עין הוא יבורך, לזכות בו את הרבים באופן היותר מוכשר.

ומענין ורמז דשתא דא:

(ר"ה פ"ד מ"א) יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה.

הנה מצות תק"ש בר"ה ענינה תשובה, וכמו שפירשה הרמב"ם בהל' תשובה פ"ג ה"ד ונתבאר בקונטרס המוסג"פ באר היטב.

– וי"ל דיוק ל' הרמב"ם שם, בראש השנה" שהוא למעוטי תק"ש דיובל דרמז אחר בהם –

והנה התשובה היא לפי ערך ההנהגה במשך ימי השנה ועל

הקונטרס לח"י אלול: הקטע דלקמן – אל מוהרש"ז דוכמן. אגרות נוספות אליו – לעיל חיד, ובהגסמן בהערות שם.

תוכן מכתבו . . . רצון: כנראה נמשך לסיפורים שהיה כותב ושולח לכ"ק אדמו"ר שליט"א שהי' מספרם בע"פ לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, כדלעיל אגרת תלד.
קטע זה נדפס בס' לשמע און ע' 11 ובלקריש חכ"ד ע' 559.

תקכד

נדפסה בלקריש חכ"ד ע' 550, והושלמה ע"ם צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכריכ (ראה לעיל הערה לאגרת תפא).

ההנהגה במשך ימי השנה. ולכן הנוהג במנהג ד"א, בל"ט מלאכות דימי החול, הנה גם ר"ה ותק"ש שלו, "חלים" בימי החול. אבל ת"ח שאין להם בעולמם אלא עסק התומ"צ, חפצי שמים ולא חפצין דימות החול (שבת קי"ג ע"א), ולכן נקראים ת"ח שבת (זח"ג כט ע"ב). ומרומז בשבת קי"ט ע"א: ר' אמי ור' אסי מכתפי כו' אילו איקלע לן ר' יוחנן כו', הרי אצלם הוא דין דיו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת. ולכן אין תוקעים במדינה, דאין להם עסק שם כלל, ובמכ"ש מכה"ג, דת"ח קודם לכה"ג (סוף הוריות) ועל כה"ג נאמר ומן המקדש לא יצא. ותורתו מצלא עליו.

– ולהעיר מרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז. ב"ב (ח' ע"ב) השתא נמי דעתאי עילויהו ורבנן מאי כו' תוד"ה זה סוטה (כ"א ע"א) ועוד –

אבל לא תימא דאין כלל תק"ש בת"ח, כי במקדש – מקום שאין שם שייכות לעניני חול, שהרי לא יכנס אדם להר הבית כו' (סוף ברכות) – היו תוקעין, כי גם בזה צ"ל תשובה, וע"ד מרז"ל ברכות (כ"ח:) בר"נ בן הקנה וריב"ז, עובדא דרע"ק אליב"י דת"י הר"י מקורבייל בתוד"ה מבטלין כתובות (י"ז ע"א), עובדא דירוש' פסחים פ"ג ה"ז ועוד.

והשי"ת יחזירנו בקרוב ממש בתשובה שלמה ונזכה מי"ד (בל' הרמב"ם תשובה פ"ז ה"ה והעתיקו אדמו"ר הזקן באגרת התשובה פי"א) לגאולה שלמה ע"י משיח צדקנו.

מכתבי עם הקונטרס לח"י אלול ודאי קיבל במועדו.

החותם באיווי כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

יור"ר ועד הפועל

תקכה

ב"ה, כ"ו אלול, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

לקראת השנה הבע"ל אשלח ברכתי, לו ולכל אשר לו, לשנה טובה ומתוקה בכל מילי דמיטב.

ידוע אשר ראש השנה שני פי' בל' זה: (א) תחלת השנה (לשנים – זמן דחול – ולשמיטין – זמן דמצוה – כו'), (ב) ראש השנה וכמ"ש בלקו"ת פ' תבוא בד"ה היום הזה: ולכן נקרא ראש השנה ולא תחלת השנה, כי כמו שיש בחי' ראש בנפש שהוא ראש ושכל לגבי הגוף כך יש בחי' ראש בשנה והוא ראש השנה.

פירוש בעבודת האדם לקונו, אשר כמו שבהנהגת האדם צ"ל המוח שליט על הלב, והראש הוא המנהיג את כל האיברים, כך מצב רוח נפש הישראלי בימים הנוראים, שאז הוא קירוב המאור אל הניצוץ (וראה ביחזקאל ט' א', שגם יוחכ"פ נקרא ראש השנה), ובפרט בר"ה, צריך לחשפיע שתתאיים הנהגת כל השנה למעמד האדם ורצונותיו בר"ה.

והנה בלקו"ת שם מבאר בהערה, והארה, אחרי תיבות הנ"ל: הוא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא שהוא בחי' גילוי רצון העליון.

זאת אומרת: ענין הראש דראש השנה אינו השכל וההשגה, כי באם יתחיל סדר עבודתו שצריך להבין ולהשיג ואז יעשה, ואם אינו מבין, אזי אינו מסכים לעשות, או שעל כל פנים יחכה – הרי זה היפך כוונת ר"ה, שהוא גילוי רצון העליון, גלגלתא דחפיא על מוחא.

כי אם העבודה צריכה להיות בקבלת עול מלכותו יתברך, א יאך אבער א געשמאקער יאך, וכמרז"ל (ברכות יז, א) רצוננו לעשות רצונך.

ובפרט בשנה זו אשר יו"ט הראשון –

תקכה

נדפסה בלקי"ש ח"ט ע' 363, והושלמה ע"ם העתקה.
האגרת נשלחה לכריכ (ראה לעיל הערה לאגרת תפא).

קפז אדמו"ר שליט"א

שממנו מתחיל מנין השנה עתה (ראה רש"י ותוס' למנחות ק. ב.
צפנת פענח לר"י ראזין מראגאצאוו חל' יוס-טוב פרק א' הלכה כ"ב)
– חל ביום השבת, אשר אז אסורין עובדין דחול ורק חפצי שמים,
במה שחפצים בשמים, מותרים (שבת קיג, א)

הרי התעוררות ביום ר"ה זה באופן אחר, ופעולתה על כל השנה
בתוספת אומץ וברכה מרובה.

החותם באיווי כתיבה וחתימה טובה וכט"ס, ומצפה לקבל ממנו
בשורות טובות, טובות בגשם וטובות ברוח

הרב מנחם שניאורסאהן
יושב ראש ועד הפועל

* * *

ומה ששואל במכתבו להוראות, כבר אמרז"ל הוראה כללית – בפי'
הכתוב בישי' נז: הלוא פרס לרעב לחמץ ועניים מרודים תביא בית כי
תראה ערום וכסיתו – שמדבר בערום מן המצות, וברעב ללחמה של
תורה, וחסר חסות בית התפלה (ומובן, שאם אינו מרגיש ברעבוננו, הרי
עניותו גדולה ביותר). – ומוסיף ומסיים הכתוב: ומבשרך – גם כן –
לא תתעלם! הוראה לכל משך חיי האדם בפסוק אחד!

תקכו

ב"ה, כ"ו אלול, תש"ט

הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו' מהור"י שי'

שלום וברכה!

צום נייעם יאהר הבע"ל וויל איך ווינשן אייך און אלע אייערע א
שנה טובה ומתוקה בכל מילי דמיטב.

בודאי האט איר געהערט פון בעל שם טוב'ס ווארט, אז פון יעדער

תקכו

נדפסה בלקי"ש ח"ט ע' 364, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
האגרת היא (ברובה) תרגום האגרת שלפניו ונשלחה לכריכ (ראה לעיל הערה לאגרת חסא).

זאך וואס מען זעט אדער מען הערט קען מען לערנען א הוראה אין לעבן (זע אויך „זכרונות" ע' 168). וואס קען מען לערנען פון היינטיקן ראש השנה ספעציעל?

ראש השנה ה'תש"י פאלט אויס אום שבת.

ראש השנה האט צוויי מיינונגען: א) דער אנהייבס פון יאר. ב) די קאפ פון יאר (וכמ"ש בלקו"ת פ' תבוא בד"ה היום הזה: ולכן נקרא ראש השנה ולא תחלת השנה, כי כמו שיש בחי' ראש בנפש שהוא ראש ושכל לגבי הגוף כך יש בחי' ראש בשנה והוא ראש השנה). דאס הייסט אזוי ווי די קאפ דארף אנפירן מיט דעם גאנצן קערפער, אזוי דארף ראש השנה, געמיינט די החלטות און ווי מען נעמט אויף זיך אויפצופירן זיך בתורה ומצות אין טאג טעגליכן לעבן, דארף עס אנפירן מיט דעם לעבן פון גאנצן יאר.

צוויי פון די הוראות פון שבת: 1) שבת שטרייכט אונטער אז דער אויבערשטער איז דער בעל הבית פון דער גאנצער וועלט, במילא היינט אלץ אפ נאר פון עם אליין. 2) שבת הייסט, מען זאל זיך ניט פארנעמען מיט מלאכה, נאר אפגעבן זיך מיט תורה און מצות.

א שבת'דיקער ראש השנה דארף אונז נאך מער מעורר זיין און שטארקן אז מיר זאלן אנעמען א החלטה מיטן גאנצן הארצן אויף פירן זיך דעם גאנצן יאר (1) ניט פארגעסנדיק אז אין ידער ארט, צייט און אונטערנעמונג איז נאר דער אויבערשטער דער בעל הבית. (2) געדייקטען שטענדיק, אז אונזער תכלית אין די וואכעדיקע טעג איז צו פארבינדן זיי מיט דעם גייסט פון שבת (דערפאר זאגן מיר היום יום אחד בשבת, שני בשבת, א"וו, ניט אחד שני בשבוע).

דאס הייסט, אז יעדער זאך, ווי וואכעדיק זי זאל ניט אויסזען, בא אונז אין די אויגן, דארפן מיר מאכן דערפון אן ענין פון א מצוה, א רוחניות'דיקע זאך. בכל דרכיך דעהו – אין אלע דינע וועגן זאלסטו עס, דעם אויבערשטען דערקענען און פארבינדן זיך מיט עס.

און אז מען נעמט אויף זיך בלבב שלם, העלפט השי"ת אז מען זאל עס קענען דורכפירן אין לעבן אין פארלויף פון יאר.

(והנה בלקו"ת שם מבאר בהערה והארה אחרי תיבות הנ"ל: הוא בחי' גלגלתא דחפיה על מוחא שהוא בחי' גילוי רצון העליון. זאת אומרת: ענין הראש דראש השנה אינו השכל וההשגה, כי באם יתחיל

סדר עבודתו, שצריך להבין ולחשיג ואז יעשה, ואם אינו מבין אזי אינו מסכים לעשות, או שעל כל פנים יחכה – הרי זה חיפך כוונת ר"ה, שהוא גילוי רצון העליון, גלגלתא דחפא על מוחא. כי גם העבודה צריכה להיות בקבלת עול מלכותו יתברך, א יאך אבער א געשמאקער יאך, וכמרו"ל (ברכות יז, א) רצוננו לעשות רצונך).

איך פארענדיק מיט א ברכת כתיבה וחתימה טובה, און מיט דער האפנונג צו הערן בשורות טובות, גוטע אין גשמיות און גוטע אין רוחניות

הרב מנחם שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תקנו

ב"ה, כ"ז אלול, תש"ט

... ומש"כ ששמע בשם הראגאצובי, שהפלוגתא בענין הצמצום היא היא המחלוקת אם שם צבאות קדש (שבועות לה, ב) – כנראה, יסוד השמועה הוא ממש"כ בצפנת פענח ה' יסוה"ת פ"ב ה"ה. אבל שם מפרש טעם המחלוקת בצבאות, שהוא אם הנהגות העולם בדרך עו"ע או שגם משיג, קצת עכ"פ, מהעצמיות – וכנראה כוונתו כאן בלשון „משיג" הוא יותר מסתם השגה, כ"א גם המשכה והתאחדות. כי פשיטא שגם עלול משיג בעילתו, וכמוש"כ ברמב"ם שם ובפ"ג ה"ט –

ובעצם הרמז, דהפלוגתא בצמצום שייכת למחלוקת הנ"ל, לא נלפענ"ד, כי הצמצום קדם לכל השמות ולכל העולמות, ול"ד לבי"ע. וכמש"כ כבר במכתבי הקודם.

אבל י"ל שהמחלוקת בצבאות היא תלוי' בזה דחקו, שחזר והאיר מאור א"ס שלפח"צ, מאיר רק עד סוף האצי, אבל בהעלם נמצא בבי"ע ג"כ. וראה תו"א פ' בא.

תקנו

נדפסה בלקריש חט"ו ע' 473, והושלמה ע"פ העקתה.
הפלוגתא בענין הצמצום: ראה לעיל אגרת תקג, ובהנסמן בהערות שם.
במכתבי הקודם: לעיל שם.

החותם בברכת שנה טובה ומתוקה וכוח"ט לו ולכל אשר לו,
ובפ"ש כל החבורה תי

הרב מנחם שניאורסאהן

תקכח

ב"ה, כ"ח אלול, תש"ט

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו'
מהורא"א שי' הכהן

שלום וברכה!

מכתבו מיום ברה"ע נתקבל וכבקשתו הזכרתיו פנימה בצירוף
הקוויטל והפ"נ ארבעה שקלים. ומוסג"פ קבלה על החמישי בעד
הקונטרסים דא"ח.

וע"ד הצחות ונתתם חמישית לפרעה אתפריעו כל נהורין גילוי
אוא"ס ב"ה ע"י תורת הדא"ח וד' הידות יהיו לכם לצרככם בני חו"מ
רויחא.

והוא מיוסד עפמ"ש בע"ח של"א פ"ז ל"ת להאריז"ל פ' ויגש לקו"ת
לאדה"ז שה"ש ד"ה שחורה אני השני פ"ב.

ומה שהעיר מתוספתא סוף קדושין שנתגלו לאברהם טעמי תורה
והרי ידוע שטעמי תורה לא נתגלו.

י"ל בכמה אופנים: א) בסנה' כא, ב מבואר הטעם שלא נתגלו שהרי
אותם שנתגלו נכשלו עי"ז בקיומם וא"כ אין מקום לזה קודם שנצטוו
על התוהמ"צ וגם כמה פרקי דע"ז ידעם אברהם ולא הגיעו אלינו. ב)
ראה ברש"י סנה' שם שאינו מדבר אלא בטעמי החוקים וגם בתוספתא
ל"ק שכל הטעמים נתגלו לא"א. ג) טעמי תורה יתגלו לעת"ל וכפרש"י

תקכח

מהעתק המזכירות.

מהורא"א: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל תקב, ובהנסמן בהערות שם.

קצא אדמו"ר שליט"א

שה"ש א, ב והאבות הטעמן הקב"ה מעין עוה"ב ב"ב ספ"ק עיי"ש
בתוס'. ואין הזמ"ג להאריך.

ואסיים היום מענינא שיכתב ויחתם לשנה טובה ומתוקה מר וכל
דילי, בכל מכל כל

הרב מנחם שניאורסאהן

מכ' ע"ד ההערה בתו"א ודאי הגיעו.

מוסג"פ הקוני'.

תקכט

ב"ה, כ"ח אלול, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

על של עתה באתי לשלוח בזה איחולי לשנה טובה ומתוקה, לו
ולכל אשר לו, בכל מילי דמיטב.

ובימים אלו אשר המאור קרוב אל הניצוץ וכל יחיד הוא כציבור
דכל השנה (ר"ה ית, א), גדולה ביותר אחריות וחובת כל איש בעל
השפעה לנצל השפעתו בכל סביבתו לחזק התורה והיחדות.

נוסף בשנה זו שיו"ט של ר"ה חל להיות בשבת, דתחלת וראש
השנה הוא כד מתעטרין בנשמתין חדתין ומברכין בחדוה בנהירו
דאנפין (זח"ב קל"ה).

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תקכט

נדפסה בלקי"ש חייט ע' 542, והושלמה ע"ס צילום האגרת.
האגרת נשלחה אל כריכ (ראה לעיל הערה לאגרת תפא).

תקל

ב"ה, ג' תשרי, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

במענה על איחוליו לר"ה:

הנה כל המברך יתברך בתוספת מרובה על העיקר, בחתימה וגמח"ט לשנה טובה ומתוקה בכל.

וסימנא מילתא היא, ובפרט בר"ה (הוריות יב, א). – והרי תחלת וראש שנה זו, שבראש נכללים כל האיברים, וממנו נמשך חיות כל האיברים, וכ"ה בר"ה (עט"ר בתחלתו באריכות) – הנה הוא כד עייל שבתא, דכל דינין מתעברין, וכל ישראל מתעטרין בנשמתין חדתין (זח"ב קל"ה), ויה"ר שיומשך כל זה בכל השנה בגלוי, בטוב הנראה והנגלה.

באיחול חתימה וגמר חתימה טובה ולכב"ב שי

מ. שניאורסאהן

* * *

נהניתי במה שהעביר על מדותיו ... ומוסג"פ המאמר לש"ת המדבר בזה. ובטח יזכה בו את הרבים.

מה שדורש מהיו"ל ע"י – בטח נמצא אצל הר"א שי פאריז מן המוכן. ובאם לאו מטובו להודיענו בפרטיות מה וכמה ואיך.

תקל

נדפסה בלקריש חיד ע' 376, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האגרת נשלחה אל כריכ.

תקלא

ב"ה, ו' תשרי, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

בשמחה אודיעו כי כבר נגמר בסידור גם הקונטרס השני אשר זכה כת"ר והצליח בהשתדלותו להו"ל וכיון שיביאוהו מבית הכורך רק למחר כנראה אמהר לשלח לו עתה הפרופס האחרונים למען יגיעו אליו קודם שית ויוכל לזכות בו את סביבתו ונוסף ע"ז שיהי ג"כ דבר בעתו.

וכנודע שיש בתורה ב' ענינים: (א) מה שהיא למעלה מהזמן שלכן כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה ונשלמה פרים שפתינו אף שהוא בלילה. (ב) מה שהיא בזמן דוקא וכמו תקנת מרע"ה דקרה"ת דמבואר בכ"מ דשייך לעניני אותו שבוע דוקא או תקנתו לדרוש מענין החג בחג ומכש"כ התקנה לדרוש ה' הצריכות באותו הזמן (ראה שו"ע אדה"ז ריש הל' פסח, דשניהם ישנם). והנה לכאורה פשוט שענין הא' נעלה מענין השני אבל ע"פ משנ"ת בסוף מאמרי ר"ה ומיוהכ"פ ביתרון אהוי"ר המגולים דוקא הנה מטעם זה גופא יש יתרון לענין הב' דתורה על ענין הראשון.

ואם בתורת הנגלה כך הרי עאכו"כ בתורת הדא"ח שצ"ל דוקא טאפארא דא פלאחא והיא עוסקת ברפואת חולי הנפש שהם קשים מחולי הגוף ח"ו (ראה המאמר למיוהכ"פ בסופו) שדבר בעתו נוגע ביותר.

וביחוד הבעתו דעשי"ת שיש בזה מעלה נוספת על כל השנה דאז הוא קירוב המאור אל הניצוץ וראה בהמאמרים ע"ד ביטול האור אל המאור.

בברכת חוגמח"ט לו ולכל החבורה תח'

הרב מנחם שניאורסאהן

תקלא

נדפסה בלקי"ש חיי"ח ע' 436, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
מהור"י: חסריק, אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב שסז. של. ת.
הפרופס: עלי התגהה.
טאפארא דא פלאחא: גרזן לעץ, תוצאות במועל ממש.

תקלב

ב"ה, י"ג תשרי, תש"י

הרה"ג הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ וכו' מהורא"א שי הכהן

שלום וברכה!

מכתבו קבלתי היום, וכבקשתו, מסרתי בקשתו וגכת"י בהיכל פנימה.

והיום – הוא יום הילולא של כ"ק אדמו"ר מהר"ש שהוא עת רצון, מוסג"פ הקונטרס ל"יג תשרי וחה"ס, וקבלה.

ולקראת חה"ס הבע"ל, אביע איחולי לחג שמח, שמחה משולשת:

(א) עבדת ה"א בשמחה ובטוב לבב, כבכל המצוות.

(ב) מועדים לשמחה, כבכל המועדים.

(ג) זמן שמחתנו.

ויה"ר שחוט משולש זה לא ניתק, ותומשך השמחה על כל השנה כולה.

ולמעיר דסוכות הוא וימינו תחבקני, כמבואר ג"כ במאמר, והם כנגד ענני הכבוד, ששני ענינים אלו הם בבחינת כהן.

באיחולי חג שמח וכט"ס

תקלב

נדפסה בלקריש ח"ט ע' 391, והושלמה ע"פ העתקה.
אגרת זו, מלבד הקטע הראשון והאחרון, בתאריך י"ד תשרי, נשלחה לכריכ.
מהורא"א: יאלעס. אגרות נוספות אליו – לעיל תקב, ובהנמנן בהערות שם.

קצה

אדמו"ר שליט"א

תקלג

ב"ה, ערב חג הסוכות, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לייג תשרי וחה"ס הבע"ל, ובל"ס עינו טובה
לזכות בו את כאו"א אשר השפעתו עליו.

ובפרט בסוכות שבמצותו אמרז"ל ראויים כל ישראל לישב בסוכה
אחת וארבעה המינים מורים על אחדות כל הסוגים שבישראל וכמובא
ג"כ במאמר.

ויה"ר אשר ב"ב יזכה גוי אחד לביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד.

באיחול חג שמח ופ"ש כהדו"ש

מ. שניאורסאהן

תקלד

[ערב חג הסוכות ה'תש"י]

בענין ב' אחיות שהקשה דאין ראוי מהירושלמי (תענית פ"ד ה"ה)
- הראי' דאין מצליחין הוא מהגירסא **הישנה** שם ובאיכ"ר פ"ב
ותלונהו בחדא גופנא. והראי' מרמי בר חמא הוא שרב"ח לא האריך
ימים.

... הערתי שאינו מובן, הוא מה שאומר הגדתי **היום** על מה
שאירע זה כמה מאות שנים. והערתי, אל הכהן ולא אל המלך, כי
סיפורים כאלו שייכים יותר למנהיג מדינה, ולא לכהן. ומה שפירשתי
ד"היום ... באתי", היינו דבכל יום ויום צריך לזכות **מחדש** לישב

תקלג

מהעתק המזכירות. נשלחה לכריכ.

תקלד

חלקה ג'דפס בלקריש חייט ע' 510 וחלקה בע' 521. והיא בהמשך לאגרת חקכב דלעיל.

באה"ק. והוא עפמשי"נ ולא תקיא כו'. והוא גלות דיחיד, ולא דוקא חורבן ביהמ"ק. ועיקר כוונתי חיתה, מענינא דשנה זו בביטול המאנדאט וכו', ודי לחכימא ברמיזא.

והשי"ת יזכנו בשנת השי"ת לגאולה האמיתית והשלימה, וכל ישראל יתאחדו וישבו בסוכה אחת, היינו במצוה, ובפרט - מצוה זו הבאה זכר לענני הכבוד, שלא יהיו ח"ו בישראל כאלו שהענן פולטם. באיחולי חג שמח.

תקלה

ב"ה, כ"ו תשרי, ה'תש"י

מר ברוך ליטוין שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייערע בריף און פראגען:

פראגע א): אין יהי רצון וואס מיזאגט צווישען די תקיעות לויט אייניגע נוסחאות שטייט: „וישוע שר הפנים“. מען האט אייך געזאגט, אז דאס האט מען אריינגעגנבט דעם נאמען פון אותו האיש.

ענטפער: וועגען דארוף איז שוין פיל געשריבען געווארען (ספר מנחת אלעזר - געדרוקט אין מונקאטש תרס"ב - חלק א, סימן ע"ה, און חלק ב' צום סוף. ספר קצה המטה - קליינווארדיין תרפ"ג. ספר עלבונה של תורה - ברלין תרפ"ט. זשורנאל נרות שבת - ירושלים, ערב ר"ה תש"ו).

מען איז געקומען צום בעשלוס, אז עס דארף שטיין „וישעיה“ - אדער וישעיהו - שר הפנים וואס דאס איז איינע פון מלאך מטטרוניס נעמען. אויסגעקליבען דעם נאמען ווייל ער באטרעפט 400, אזוי פיל ווי אליהו הנביא זכור לטוב און אויך קר"ק (רמז אויף תקיעה תרועה תקיעה). און אזוי האט מען אויך געפונען געדרוקט אין אלטע

תקלה

מהעתק המזכירות.

ברוך ליטוין: אגרות נוספות אליו - לעיל תעה, ובהנסמן בהערות שם.

מחזורים וספרים. עס איז ווארשיינליך אז מיסיאנערען האבען אריינגעגנבט און משנה געווען דעם נאמען אויף „ישוע“. **באמערקונג:** דער בעל התניא ווי אויך דער ווילנער גאון און נאך גדולי ישראל פסקענען אז מ'זאל דעם יחי רצון בכלל ניט זאגען. **און אזוי איז אונזער מנהג.**

פראגע ב): אין ספר המאמרים ע' 216 שטייט, אז ר' נתן איז געלעגען „אין מדות ווי על פי דיני התורה אהן קיינע ויתורים פון מדות חסידות“ און דאן, אז אין „מדות האט ער ווייניג געטאן“. ווי שטימט עס ביידעס?

ענטפער: טאן אין מדות – אהבה ושנאה, יראה ופריקת עול, רחמנות ואכזריות א.ז.וו. – באשטייט פון צוויי טיילען: ערשטענס אז די מדות זאלען פאלגען דעם שכל אתכפיא, און **דערנאך איבערמאכען** די מדות אתהפכא. צום ביישפיל: ער האט אקאמפעטיטאר אין זיין מסחר, און אין זעלבען דיסטריקט דערצו. – ווען ער לאזט זיך פירען פון זיינע מדות ונפש הבהמית, ווערט ביי עס דערוועקט מדת השנאה צו זיין קאמפעטיטאר. קומט צוגיין שכל פון זיין נפש האלקית און זאגט עס: דו ביסט דאך א מאמין אז דער **אויבערשטער** איז בעל הבית פון דער וועלט איז ממה נפשך: האט השי"ת דיר צוגעפסקנט פרנסה ווי קען זיין אז דיין קאמפעטיטאר זאל עס קאנען זיך צונעמען, היפך רצון חבורא. אויב אבער **מלמעלה** האט מען מחליט געווען ווייניגער פרנסה פאר דיר, רעכענסטו אז ווען ניט דער קאמפעטיטאר האט מען ניט מלמעלה קיין אנדער וועג ווי דאס דורכפירען און אויב אזוי נעמט ער ביי דיר דאך גארניט צו, היינט פארוואס זאלסט עס פיינט-האבען? נאך אסאך טענה'ן פיעלט ער אז די שנאה הערט אויף ווירקען במעשה דאן אויך ניט בדבור און לבסוף אפילו ניט במחשבה. אבער צו מתהפכא לאהבה קומט עס נאך ניט.

דער נפש האלקית גייט אבער ווייטער און זאגט עס: ואהבת לרעך כמוך. דו ביסט א ספעציאליסט אין זיין ליין, און דיר **קאן עס ניט שאדען**, טא העלף אים ארויס מיט אן עצה טובה, מיט [א] הלואה וכדומה. און סוף סוף ווערט די שנאה **נתהפך** לאהבה, און ער טוט אזוי און דוקא דער צווייטער טייל ווערט אנגערופן **באמת** טאן אין מדות און מדות חסידות, האטש על פי דיני התורה קאן מען זיך אויסדרייען מיט א תירוץ און יוצא זיין מיט דער ערטשער טייל אליין.

פראגע ג: אין דעם אויבענדערמאנטען מאמר שטעלט מען ר' אברהם וואס איז ניט געווען קיין למדן, אבער א בעל מדות טובות ומדות חסידות העכער ווי ר' נתן וואס איז געווען א גרויסער למדן אבער ער האט ניט גענוג געטאן אין מדות. איז דאך ניט קיין וואונדער, וואס אנדערע זיינען געווען געגען חסידים וועלכע הייבען אן עס הארץ א בעל מדות העכער ווי א תלמיד חכם.

ענטפער: אויב אזוי דארפען זיי זיין אויך געגען דער גמרא וועלכע זאגט (תענית ז, א) תלמיד חכם שאינו הגון כו' ערפהו (הרגהו, רש"י) און דער רמב"ם פסקנט אין הלכות דעות פרק ה' ווי א תלמיד חכם דארף זיך פירען און שרייבט (הלכות תלמוד תורה פרק ד') אז אויב ער פירט זיך ניט אזוי טאר מען פון עס ניט לערנען קיין תורה. נאך שארפער זאגט די גמרא אין א צווייטען ארט (יומא פו, א) און דער רמב"ם פסקנט אזוי להלכה (הלכות יסודי התורה ה, יא) אז דער וואס איז א גרויסער תלמיד חכם און א פרומער און זיין רעדען מיט מענשען, אינו בנחת ואינו מקבלן בספר פנים יפות, אלא בעל קטטה וכעס" איז ער **מחלל שם שמים**, וואס דערצו העלפט קיין זאך ניט אחוץ מיתה!! נאך שארפער זאגט די גמרא אין יומא (ט, ב) אז ביים סוף פון צווייטען בית המקדש היו עוסקין בתורה ומצות, ומפני מה חרב – מפני שהיתה בו שנאת חנם!

טראכט זיך אריין אין דעם: אידען האבען געלערנט תורה, האבען מקיים געווען מצות, דאס הייסט אז מען האט ניט געגזלט, ניט געגנבט ניט אפגענארט און ניט מבזה געווען דעם צווייטען – נור מען האט ניט געוואלט טאן לפנים משורת הדין (בבא מציעא ל, ב) און עס איז געווען מדת השנאה ניט מדת האהבה – איז דערפאר חרוב געווארען דער בית המקדש און אידן זיינען אוועק אין גלות שוין כמעט 1900 יאהר. בסוף בית המקדש ראשון אבער, ווען מען איז בעגאנגען גרויסע עברות און עס איז געווען מאסה של תורה – האט דער גלות געדויערט 70 יאהר!

קען נאך דעם אלעם זיין א ספק ווי הויך עס שטייען מדות טובות און מדות חסידות?!

בברכות כל טוב

חרב מנחם שניאורסאהן

ענטפער אויף אייער פאריגען בריף ביי דער נעכסטער געלעגענהייט.

תקלו

ב"ה, כ"ו תשרי, ה'תש"י

האברך התמים הו"ח אי"א וכו' שמואל שי' פלאטקין

שלום וברכה!

במענה על שאלתו, במה דאביו ז"ל שחל"ח ח' חשוון, ארונו נמסר להספינה י"ד מ"ח ויום הקבורה ה' ז' כסלו, ומסתפק איך להתנהג באמירת קדיש וכו' – וכנראה ממכתבו לא נקבר בין ח' וי"ד מ"ח. והנה לא שמעתי מנהגים בענינים אלו, ואם להכתוב בספרי פס"ד ומנהגי בעלי החוראה – נמצאו במחננו מזקני רבני אנ"ש והם יורוהו ע"פ הנהוג בזה.

ומה שכותב שמתחיל לומר קדיש בי"ד מ"ח – הנה אף שכן הוא דעת כמה מהאחרונים בשו"ע יו"ד סשע"ז ס"ד. נראה לי שצריך הי' להתחיל בח' מ"ח, וע"פ הכרעת אדמו"ר בשו"ע או"ח סע"א ס"א.

ובקצרה לפענ"ד: התחלת אמירת קדיש בח' מ"ח כנ"ל. התחלת אבילות י"ד מ"ח (יו"ד ס' שע"ה ס"ב). סיום אמירת קדיש – י"א חדש מיום הקבורה, בנדון דידן דמופלג הרבה מיום המיתה ויחסרון יא"ח דדין כמה שבועות (ע"י צירוף ג' הדעות א) דקדיש שייך רק לאחר הקבורה, ב' דיש מנהגים לאמר קדיש יב"ח פחות איזה ימים – כנה"ג יו"ד סת"ג ברכ"י סשע"ו סק"ח, ג' דהאומר יב"ח ה"ז משובח (חנוך בית יודא ואלף המגן) ואין סתירה ע"ז מפסק אדמו"ר הנ"ל, כי כמה ענינים יש בקדיש: זכות הנשמה, ולכן מתחילין גם קודם הקבורה. כבוד אביו, ולכן אומרו גם באנינות. מציל מדינה של גיהנם, המתחיל אחר הקבורה, ולכן משם מתחיל מנין יא"ח. ואין לחשוש מפני הרואים שיחשבו משים אביו רשע, כי אפילו אם אינם יודעים שמרוחק יום הקבורה מיום המיתה כמה ימים, הנה רואים שפוסק לומר קדיש קודם תשלום יב"ח מיום המיתה).

ויום היארצייט ביום המיתה (ראה היום יום ע' יט), ואף שבנדו"ד הוא מופלג הרבה ויש מחלוקת באחרונים בזה (הובאו בספר ילקוט דת

תקלו

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 322, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
אביו: ה"ר אברהם אליהו.

ודין ע' קז) ויש לצרף גם הדעה שטוב יותר להקדים היארצייט מלאחרו
(חת"ס או"ח סקס"א). וליתר שאת בעלמא, הנה בשנה הראשונה יוכל
ללמוד משניות, לירד לפני התיבה וכו' גם ביום הקבורה.

ובמהרה בימינו יוגמר תיקון חטא עץ הדעת, שהביא מיתה בעולם,
וכמסופר בפרשת השבוע, ובלע המות, ונזכה לחיים נצחיים וחיי
החיים, וכמבואר ענינם בתורת דברי אלקים חיים דהמשך ר"ה הישי"ת.

באיווי חיים וברכה ושלוש

הרב מנחם שניאורסאהן

מיום המיתה או מיום הקבורה: או"ח סקל"ב. תקס"ח. יו"ד ת"ב.

תקלו

ב"ה, כ"ח תשרי, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"ז שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום אסרו חה"ס.

שאלתי את הרה"ח וכו' הרש"ל שי ואמר לי שכבר כתב אליו בנוגע
לשאלת האיש שנא[מו נשארה בעיר קיוב ברוסיה.

הרי זוהי שאלה שצריך לשאול אצל רבי ובטח כן יעשה.

(להלכה ולא למעשה לפענ"ד צריך הוא לברור יום ולא לאחרו שבו
יתפלל לפני התיבה ידליק נרות ילמוד משניות יתן צדקה וכה"ג אבל
לא לקראו בשם יארצייט) ומוכרחני לקצר מפני קדושת יום הש"ק
הממשמש ובא,

תקלו

מהעתק המזכירות.

מהור"ז: פויזנר.

הרש"ל: ה"ר שמואל לויסין.

ואחתום בפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: איך וועל זאגן א ווארט פון די רביים בשם הוד כ"ק רבנו הזקן וואס ער האט געהערט פון זיין רבין דעם מגיד בשם רבו הבעש"ט נ"ע: בראשית ברא, ראשית איז חכמה ראשית חכמה יראת ה' דער אור וחיות פון חכמה וואס איז מאיר אין שבת בראשית ווערט נמשך על כללות השנה וואס אלע טעג פון כל השנה זיינען מקבל פון שבת בראשית!

באיחול כט"ס והצלחה בעבודתו בקודש

הרב מנחם שניאורסאהן

תקלה

ב"ה, א' מרחשון, ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי' הלוי

שלום וברכה!

הגיעני מכתבו מכ"ו תשרי, וגם ספרו יבא שילה, ות"ח ת"ח על תשורתו זו החביבה, וגם על שהורה המקום בשער הגלגולים ח"ב ע"ד אריסטו.

הוצאת האלבערשטאם אין אצלי, אבל נמצא תח"י הוצאת הראב"ד דראדאמסק (נדפסה ג"כ בפרעמישלאן תרל"ה) וראיתי שם – בחלק סדר הגלגול ד"ה מע"ב – כמוש"כ במכתבו אלי. שוב מצאתי ג"כ בסדח"ד חלק תו"א מע' אבטולמוס, ומציין שם לס' גלגולי נשמות בסוף הספר וחס"ל מעין ה' נחר כ"ה. ומש"כ בכל הנ"ל כדבר ידוע, שאבטליון למד תלמידים שאינם מהוגנים ונעשים צדוקים – צע"ג איפה מסופר זה. ולולא דמיסתפינא, הייתי אומר בפשיטות, דבכת"י הראשון הי' כתוב **אנט**, והכוונה לאנטיגנוס איש סוכו, והמעתיק נתחלף לו בין נו"ן לבי"ת, ופי' הר"ת אבטליון. אבל קשה לשבש דפוס

תקלה

חלקה נדפס בלקי"ש ח"ו ע' 364 וחלקה בחי"ט ע' 334, והושלמה ע"פ העתקה. מהור"י: הורו"ץ. אגרות נוספות אליו – לעיל חכס, ובהנסמן בהערות שם. ע"ד אריסטו: דלעיל אגרת תקכב.

כל הספרים הנ"ל וגם במדרש תלפיות מע' גלגולים שבכולם כתוב אבטליון.

ומה שהעירותי בענין הגט (בפרדס הארץ קכ"ג ואילך) שלפענ"ד צ"ל ב' גיטין ולא שעל הגט שניתן מתחילה בעידי מסירה לבד יחתמו עליו גופא שני עדים וימסרוהו עוה"פ טעמיי בקצרה;

(א) הוא משום, דלכתחילה עכ"פ צ"ל האמירה לסופר והכתיבה (דשיטה ראשונה) בפני עדי החתימה וצריך שידעו מזה ולא שיהיו שם באקראי, ובאופן כת"ר, א"א שיהיו שם, כי אין לגלות להשליח מראש שיתנו הגט ב"פ, ואף שלכאוי יש לתקן זה ע"י שימנה אח"כ את הע"מ לע"ח, וכמוש"כ בספרו ע' קל; אבל הנה, אף שלענין הכריתות שווה פעולת ע"מ לר"א לפעולת ע"ח לר"מ. הנה בהנוגע לשטר הגט פשוט דפעולת ואחריות העדים החותמים על הגט היא גדולה יותר מזו דע"מ ואפי' למ"ד על מנה שבשטר הם חותמים וא"כ בשעת האמירה והכתיבה שהם רק ע"מ גם ראיתם היא בהתאם לפ"ז, ונוגע בנדו"ד ביחוד, דיש מקום לומר דע"ח הם מדאורייתא כיון שי"ל שאוה הבעל ע"ז, דוגמא לדבר, הטובל לתרומה טמא לקודש.

(ב) כותבין הגט בשל בעל שמא תשכח להקנותו לו קודם הנתינה, וגם בנדו"ד יש חשש זה אם יתנו גט אחד ב"פ נוסף על החשש שמא לא תחזירנו לשליח אחרי נתינה הראשונה יפה וביחוד כיון שאך זה עתה קבלה הגט במתנה גמורה (משא"כ בנטילת לולב שנותנים מתחילה ע"מ להחזיר).

(ג) את"ל שהעיקר היא הנתינה הא' ובפעם הב' הוא רק מדרבנן מפני התנה וכו' - נמצא שבנתינה הא' כבר עשה שטר גט זה ענינו, וצ"ע וחיפוש אם יש אפשרות להשתמש בו עוה"פ בענין של גירושין, (עוד חקירה מעין זה, אם יש לגרש בגט א' ב"פ וכגון שגרשה וחזר וקדשה בו ביום), דוגמא רחוקה. קדשים משנעשה מצותן שוב אין מועלין בהם.

(ד) את"ל שהעיקר נתינה הב' - א"כ כשנותנים הגט בפעם הא' ואומר השליח שתתגרש בו בלא הע"ח וכו' - יש לדמותו לאומר הא' כחרס כו', אף שיש למצוא חילוק כמובן, ויש להאריך בכל פרט מהנ"ל ואין הזמן גרמא, ולא באתי אלא להעיר;

ואחתום מעין הפתיחה בת"ח על תשורתו ואיווי כט"ס.

תקלט

ב"ה, ד' מרחשון, ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מכתבי מקודם ר"ה בטח הגיעו במועדו ועל של עתה באתי.

מתעסקים במק"א בעשיית מקוה של מי גשמים ושאלו אם יש איזה ענינים ופרטים אשר אניש מקפידים או מהדרים עליהם עכ"פ ביחוד, ובאשר ידעתי אשר הוא הי' מהמתעסקים בכגון זה בראסטאו ובל"ס שמע בזה כמה ענינים והוראות מכ"ק אדמו"ר נ"ע.

הנה ת"ח ת"ח אם יואיל לכתוב לי עד"ז בפרטיות האפשרית ומה טוב עם חוראת הנימוק לשלימות הדבר, אם ידוע הוא.

למותר לבאר אשר בקשתי זו היא גם בנוגע להוראות בשאר עניני חשו"ע או"ח יו"ד וכו' שקיבל אבל נוסף בענין המקוה שהוא דחוף כנ"ל.

בנתינת תודה למפרע ובאיחול רפוש וכט"ס

מ. שניאורסאהן

תקלט

מצילום האגרת.

מהור"י: לנדא. אגרות נוספות אליו — לעיל ת"ז, ובהנסמן בהערות שם.

מתעסקים . . ושאלו: ראה אגרת שלאח"ז.

מהמתעסקים בכגון זה בראסטאו: ראה מבוא לאנ"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע ח"ה ע' 97.

לכתוב לי עד"ז: רשימתו בנושא זה נדפסה בהוספות לשו"ע אדה"ז ח"ה"ו ע' 1910 ובכ"מ.

בהמשך לזה — לקמן אגרות תקנב. תקפה. ראה גם לקמן אגרת תרל. תרצג.

תקמ

ב"ה, ח' מרחשון, התש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח איא נו"מ וכו' מהור"א שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו תשרי:

הנה איני יודע מהידורים מיוחדים בעשית מקוה שרק אני"ש מקפידים עליהם, כי איני בקי במנהג אחרים בזה.

כתבתי עד"ז להרה"ג וכו' מהור"ר יעקב שי לנדא שהוא התעסק בעשית המקוה ברוסטוב בהוראות כ"ק אדמו"ר נ"ע ואם יודיעני איזה חדשות בזה כמובן אודיענו. ובטח למותר להודיע שמדקדקים שהבור של מי גשמים עצמו יהי בו תמיד שיעור מרווח של מ"ס. נקב ההשקה יהי בו למעלה משיעור זה. המקוה שטובלין בה תהי מושקת בעת הטבילה להבור. הסילונוות שבהם חולכים מי הגשמים להבור לא יהיו כפופים, ומש"כ כת"ר במכתבו „הוצאת מי הבור ע"י פאמפע" לפענ"ד אינו נכון כי לא נתקבל אצלנו היתר החת"ס בזה, להכשיר בתחילה את המקוה ע"י השקה להבור ואח"כ להוריק הבור ולמלאותו ולהכשירו ע"י השקה להמקוה, (ואולי כוונת כת"ר שאח"כ יחכו עד שיתקבצו מי גשמים להבור עוה"פ). וידוע שמשדדלים לצאת בעשית מקוה ידי כמה וכמה דעות.

ובתור הערה כשבאה אשה קצרת קומה לטבול מוציאים חלק ממי המקוה כמובן רק מהיתר על שיעור מרווח ולכן בכמה מקומות מעמידים הפאמפע לא במקוה שטובלין בה אלא במקום כנוס מים המחובר למקוה ע"י נקב ואז צריך להזהיר שלא יוציאו המים היינו שלא תעבוד הפאמפע בעת הטבילה כי עי"ז נעשו המים זוחלין כמובן.

הק"ן נתקבלו במועדס.

ואחתום בפ"ש כב"ב יחיו ואיחולי כט"ס

מ. שניאורסאהן

תקמ

מצילום האגרת.

מהור"א: אברמסון. אגרת נוספת אליו — לקמן תקמז.

כתבתי עד"ז . . לנדא: באגרת שלפנ"ז.

היתר החת"ס: חיו"ד סי' ריב.

תקמא

ב"ה, ח' מר חשוון, ה'תש"י

הרה"ג הו"ח אי"א נר"מ זקן וישב בישיבה וכו'
מהור"י שי

שלום וברכה!

באתי בזה לאשר קבלת ספריו עה"ת ע"פ בראשית נח, וכמדובר
נשלח לו בחבילה בפ"ע ספרים מהוצאותינו בזמן האחרון, והם ספר
טעמי המצות להצ"צ והקונטרסים סט"ע אשר לכ"ק מו"ח אדמו"ר
שליט"א.

ובטח למותר לבקשו, שאם ימצאו עוד מספריו טופסים כפולים
לשלחם ע"י עו"ר, ומובן שיושלח לכת"ר עוד ספרים מהיו"ל על ידנו,
ות"ח על העבר ות"ח על להבא.

ולחביבותא דמילתא, הנה תיכף לקבלת הספרים עברתי בין
הדפים, ואבוא בזה באיזה הערות, אף שאני אמרתים בחפזי, כי אין
הזמן גרמא להאריך כדורש.

א) בתחילת ספרו. במסורה דא"ב רבתי, במש"כ במנורת שלמה
שסותר למסורה דדה"י, וכותב שלא הי' לעיני המנו"ש המסורה שלנו.
- הס' מנו"ש אינו אצלי, אבל לפענ"ד ברור, שיש שתי שיטות בא"ב
רבתי (וכן גם בא"ב זעירי): א) דהא"ב הנ"ל נמצאו במקרא לבדו. ב)
דהא"ב הנ"ל מפוזר ע"פ כל התנ"ך. ואולי אפ"ל דתלוי בשתי הדעות
דאלמלא חטאו אבותינו אם הי' ניתן להם רק מקרא וס' יהושע (נדרים
כב, ב), או [שאעפ"כ] היו ניתנים כל חפ"ד ספרים (ראה עיון יעקב על
הע"י שם). וס' יהושע אינו נוגע בנדו"ד, כי אין בו אותיות משונות (ראה
מנחת שי יהושע יד, יא).

ב) שם בחלק לימודי השם ס"ק א, שבראש כל מעשה נבראו

תקמא

מהעתק המזכירות.

מהור"י: שטייף. אגרת נוספת אליו - לקמן תקמו.

ספריו עה"ת: חומש בראשית עם פרשי' כר' ונוסף לזה המסורה, למודי השם וציונים.

עו"ר: עושי רצונו.

השמים והארץ, ובס"ק ב' ג' שנבראו חומר היולי ושהזמן הוא נברא. וא"כ הוא סותר למש"כ בסק"א, דפשיטא דסדר הקדימה הוא: זמן, חומר היולי שמים וארץ. ואם הדיוק הוא בראש כל מעשה דוקא, א"כ הדי' יסודות קדמו לארץ וכמוש"כ ברמב"ן, ולהעיר, דברמב"ן כתב דשני חומר היולי היו אחד לשמים ואחד לארץ, והועתקה דעתו בעץ חיים שער קיצור אבי"ע רפ"י. ועייג"כ רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ג. והנה מלבד דקושי גדול לומר דבריאה הראשונה היתה שני דברים, צע"ג איך ליישב זה עם משנ"ת בע"ח ש' דרושי אבי"ע פ"א דהנמשל על חומר ההיולי הוא ספירת הכתר ומבאר בחומר ההיולי רק דהארץ.

אבל ידוע די"א דחומר היולי אחד לשמים וארץ. וי"ל דתלוי בשתי הדעות בבראשית רבה פי"ב יא עיי"ש ביפ"ת ובמו"נ ח"ב פכ"ו ואכמ"ל.

ג) שם. שהזמן הוא מחודש; ומביא קושיא הידועה ממרז"ל שהי' סדר הזמנים קודם לזה. והנה כל התירושים שנאמרו בזה אין מבארים שינוי הל' סדר זמנים.

ויפה מתורץ ומבואר בס' המצות להצ"צ מצות האמנת האלקות פי"א. וע"פ משנ"ת שם מובן, דגם הזמן הבלתי משוער הוא מחודש ונברא. וד"ל.

ד) בסוף ח"ב. שקו"ט אם ב"נ מחוייב בקדה"ש וראיתו מנסיון א"א באור כשדים. – והאריך בזה מהרימ"ט ס"פ תולדות ובפרשת דרכים דרך האחרים ד"ב.

ה) שם שקו"ט אם ב"נ מצווה על כבוד או"א, ויעויין מנח' (נו, ב) עשר מצות כו' שבע שקבלו ב"נ והוסיפו עליהם דינים ושבת וכבוד או"א כו' הוסיפו בדינים מבעי לי' כו' – משמע דלא נצטוו ב"נ ע"ז.

ובמ"ר שחביא שם: לך אני פוטרך מכיבוד או"א ואיני פוטר אחר מכיבוד או"א – לכאורה בלאה"כ אינו מובן הסיום ואיני פוטר אחר, דמהיכא תיתי לומר דיפטור אחר כיון שמתחיל לך אני פוטרך. וכי קס"ד שתיבטל מצות כבוד או"א לגמרי ונ"ל הפירוש: לך אני פוטרך לגמרי, ובמילא אינך צריך לחזור לחרן אחר קיום הצווי לך כו'. אבל איני פוטר אחר, אף שיהי' דומה לנידון דידך, שיניח אביו ע"פ ציווי, הנה בכ"ז אם יתעכב לאחר קיום הצווי יענש ע"ז, כי לא נפטר מכיבוד

או"א, אלא שלשעה נדחת הכיבוד מפני ענין אחר. ונרמז בזה ענין יעקב דמגלה ספ"ק. וע"פ הנ"ל מתורץ ג"כ, הא דיצא א"א מחרן בפעם השני אף שכבר קיים הצווי לך לך ביציאתו הראשונה, ועפכ"ז אין ממרז"ל זה ראי' לחיובי דב"נ בכלל, כי הוא מדבר בהאבות. מצוה דתליא בסברא אס ב"נ מוזהר בה – ראה שדי חמד פאת השדה כללים ג' סוסק"ז.

החותם באיחול כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

דרך אגב גינצבורג שמזכיר בהקדמתו ה"י משומד ואיזה זמן גם מיסיאנער. ולא באתי רק להעיר.

תקמב

ב"ה, ט' מרחשון, ה'תש"י

מח' הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"א שי

שלום וברכה!

מכתבו באיחור זמן קצת קבלתי.

הצעתי לפני כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א תוכן מכתבו בהנוגע לב"א בת דודי תי' וימים אלו ישתדל בזה גם יבוא בקישור עם הרב בוראק.

בענין הכתיבה למר ... לא ידעתי מה אדון בזה.

השקפת כ"ק מו"ח אד"ש בשאלת החנוך הדתי בכלל ושאין נאמנים ע"ז אלא אלו שהם שומרי תומ"צ ושרק להם הרשות לחוות דעת בזה וכו' וכו' ידועה ... הן מדברים שבע"פ והן מבכתב זה מכבר ומה יוסיף עוד מכתב אחר.

השקפתו ביחס לאיזה מוסד או משרד בפרט ה"ה תלוי בהידיעה

הקמב

מהעתק המזכירות.

מהור"א: חן.

בהנוגע לב"א בת דודי: המשוררת זלדה מישקובסקי, בת רבי שלום שלמה (דוד ב"ק אדמו"ר שליט"א) ומרת רחל (אחות מהור"א חן – מקבל האגרת שלפנינו) שניאורסאהן.

ע"ד אופי מוסד זה אופן עבודתו ומטרתה ההנהלה בפועל והאחראית וכו' ואם להודיע ההשקפה לאחרים ובצירוף תביעות הרי צ"ל בטוח במדה ידועה עכ"פ ג"כ באופי ההנהלה האחראית שתהי' מחר. ומה יכולתי לספר ע"ד המרכז לתרבות דתית שם המוסד אשר בתחלת חדש תשרי ה'תש"י היתה הנהלתו ע"י כת"ר ואשר לע"ע עלתה בידו להקציב סכום מכסף המוסד לשיעורי הרב גאלדשמיד והגורים. אבל מהי מטרת המוסד האם הוא סניף או תח"י שר החינוך או שר דתות מפלגתי או בלתי מפלגתי, למי דעה המחלטת בענייני פעולותיו ע"ע וכו' עדכ"ז וכיוצא בזה איני יודע מאומה וא"כ מה אוכל להרציא ונוסף עד"ז הנה זמן ומקום ענין הנדון הוא בא"י ובשנת תש"י היינו בזמן ומקום בלבול ערכין וביחוד ערכי הרוח של ההמון הדתיי ובלבול היותר גדול בזמננו אנו.

ולכן הצעתי אם עדיין אקטואלית שאלת המכתב ... אשר כת"ר יפנה ישר לכ"ק מו"ח אד"ש יתאר לפניו כל מה שימצא לנחוץ ע"ד אופי מוסד הנ"ל ויבאר נקודת המכתב שמבקש שיכתב ... מובטחני שגם הוא במקומי הי' עושה ככה ולכן לא יקפיד ע"ז.

ואחתום בפ"ש דודתי תח' (כתבתי לה קודם ר"ה ובודאי הגיע מכתבי) ב"ד תי' וכב"ב יחיו ובאיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

ע"פ בקשתו מוסג"פ העלה ומכתבו.

תקמג

ב"ה, י"ד מר"חשון, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"מ שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על הערותיו בתניא אשר במכ' מח' מ"ח.

תקמג

מהעתק המזכירות.
מהור"מ: דובינסקי.

(א) בהגהות מתניא (וכן בשאר ספרים) באים ענינים שאינם נוגעים כ"כ להבנת המבואר בפנים שאינם אלא ראוי למש"כ בפנים תירוץ קושיא על מש"כ בפנים וכיו"ב ואיני יודע מנא לי' שהם מיוחדים לעניני קבלה וראה ההגהות בפרקים א, כד, לה, לו, לז, לט, מב, נב.

(ב) בהגהת פמ"ב מתבאר ענין חדש וצדדי מה שאינו מדבר בו כלל בפנים, בפנים כולל כלל שכאז"א מילתא זוטרתא הוא אצלו לדעת את ה' ומחוייב לחשתדל בזה והביאור הוא רק בזה איך שמזה יבוא ליראה ובהגהה מסביר שגם אם ישנה מציאות שאינו מכיר את המלך כלל אעפ"כ תפול עליו אימה ופחד.

(ג) מקשה דבספמ"ב אין המשל דומה לנמשל דבמשל הלבושים מגלים ענין המלך אבל בנמשל הם מסתירים וסותרים לענין המלכות.

ותמחני עליו שהרי אדה"ז גופא מעיר ע"ז וכותב אלא העיקר להיות קבוע כו' אשר כל מה שרואה כו' הם לבושים החיצונים של המלך כו'.

החותם בפ"ש כהדו"ש ואיחולי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקמד

ב"ה, י"ז מרחשון, ה'תש"י

שלום וברכה!

מכתבו בעתו נתקבל, ונתאחר המענה שלי מפני רוב הטרדות, ובתשובה על שאלותיו:

(א) אכילת התפוח בליל א' דר"ה – הוא בתחלת הסעודה, אחרי אכילת המוציא, ואכילת הפרי חדש בליל ב' קודם נט"י לסעודה, ראה קונטרס ש"ש ע' 30. והחילוק פשוט: אכילת התפוח (וגם לולא הטבול

תקמד

חלקה נדפס בלקריש ח"ט ע' 374 חלקה בע' 386 וחלקה בחיד ע' 1363, והושלמה ע"ס העתקה. בהמשך אליה – לקמן תקנ.

קונטרס ש"ש ע' 30: כנראה יש כאן טה"ד. ראה סה"מ תשי"ט ע' 232 וסה"מ תשי"י ע' 26.

בדבש) כיון שאין נפ"מ, טוב יותר שתהי' אחר נטילת ידים, כדי לסמוך הקידוש לסעודה עד כמה שאפשר, אכילת הפרי חדש קודם נט"י – כדי לסומכה לברכת שהחינו דקאי עליו.

(ב) אמירת היהר"צ שעל התפוח – הוא תיכף אחר בפה"ע קודם התחלת האכילה, וכדיוק ה' בסידור אדמה"ז, „ואח"כ יאמר", ודלא כמוש"כ בשו"ע אדה"ז.

(ג) בשו"ע אדה"ז חאו"ח סתר"ח מה שכתב „מאכלי חלב וחמאה" ומצוין למג"א, אבל במג"א איתא „מאכלי חלב חמה" (ע"פ הרמב"ם ה' עבודת יוהכ"פ פ"א ה"ו). ומעיר במכתבו, אולי גם בש"ע אדה"ז צ"ל „חמה" במקום „חמאה". ובכלל חמאה, מאן דכר שמי' בש"ס ופוסקים בנדון זה. – הערה יפה ומתקבלת. ועוד ראי' נוספת לתקן זה, דמה לי לפרט חמאה, והיא בכלל מאכלי חלב, וכמו שאינו מפרט גבינה (שנאמר בפ"י ביומא יח, א) מטעם זה. אבל בכל הדפוסים דשו"ע אדה"ז שראיתי (קאפוסט תקפ"ו. זיטמיר תרכ"ז; שטעטין תרכ"ב, ווארשא תרל"ד, יוזעפא, תרל"ה, ווילנא תרס"ה) איתא „חמאה". וכן העתיק בנתיב החיים, ואולי י"ל דיסודו של אדה"ז ולאסור חמאה, מפני שנכלל במאכלי חלב, ובכ"ז מפרטו, מפני שאינו מאכל בפני עצמו (אם הכונה – פוטער), מפני שהוא משקה (אם הכוונה – סמעטענע) ועצ"ע דעת אדה"ז שאמר חלב סתם, ל"ד חם. ויש להעיר מדרז"ל (נזיר כג, ב) גדולה עבירה לשמה כו' שבע בעילות בעל כו' שעשתה זה יעל כדי להתיש כחו כפירש"י. ויש לומר שלכן ג"כ חלב נתנה גוי הקריבה חמאה (שופטים ה, כה). ומש"כ המפרשים בנ"ך מפני שהחלב מיישן (וקצ"ע מיומא יח, א, גם מהו הטעם דהקריבה חמאה) הוא אליבא דמ"ד דלא נגע סיסרא ביעל. ראה רד"ק שופטים (ד', יח. וה', כז) דמדרשות חלוקות בזה.

(ד) במש"כ אדה"ז בשו"ע או"ח סתרל"ט סי"ג דחוזר ומברך בסוכה אם לא חזר לאלתר אלא לאחר שעה ושתיים. ובסכ"ה סכ"ט בתפילין כתב „לאחר זמן מרובה כמו ב' או ג' שעות" ושואל לטעם החילוק בין סוכה ותפילין. גם אם די שעה א' (ב) למה מוסיף אח"כ ושתיים (או ג').

והנה עמד ע"ז ס' קצות השלחן להר"א רח"א נאה בדיני תפילין בבדי השלחן סקס"ג, ומביא דברש"י ביומא (ל, א) ד"ה נוטל איתא דכיון שהיפליג שעה א' או ב' הסיח דעתו מסעודתו. ובסידור דיעב"ץ ה' ה

תפילין כתב לענין לחזור ולברך בתפילין ב' או ג' שעות, ומסיים בס' קצה"ש דאין שום סברא לחלק בין תפילין לסכה, גם אם ב' הוי זמן מרובה הרי כש"כ ג' ונשאר בצע"ג.

ומה שנלפע"ד בזה, והוא בהקדים להגדיל הקושיא שמצינו ד' חלוקות מהנ"ל, (1) סוכה. א' ב' שעות. (2) תפילין. ב' ג' שעות. (3) ציצית. לאחר כמה שעות (שו"ע רבינו ס"ח סכ"ג ובסידורו, בבדי השלחן ס"ז סק"ז העיר ע"ז ב' או ג' שעות נקרא זמן מרובה בסכ"ה סכ"ט אבל משינוי לשון אדח"ז בזה משמע ברור דאין השיעורים שוים). (4) ריח. לפ"ד הט"ז – פ"א ביום ולפ"ד המג"א – לאלתר (לא נת' הכרעת רבינו כי חסר סי' רי"ז בשלחנו), ומה טעם לחילוקים אלו?

ונ"ל הטעם, כי מצינו שיעור הפסק בענין – משך זמן ענין זה גופא. וכמו בתפלה וק"ש דצ"ל שהה כדי לקרוא את כולה (ראה שו"ע אדח"ז ר"ס ס"ה). וגם בכל הנ"ל זהו השיעור. והנה סוכה – עיקר קביעתה הוא אכילה (עיין ט"ז סתרל"ט סק"כ). תפילין – זמנם ברוב העולם (שגם הנידון מהם הוא, שאינם עליו כל היום שהרי חולץ עתה ושלא באונס), הוא זמן התפלה (ראה שו"ע רבנו סו"ס כז שם רסכ"ה וסכ"ה סו"ס לז). ציצית (דטלית גדול, דבי' עסקינן) – אין זמנו קבוע, אבל נמשך הרבה יותר מתפילין, כי לובשו קודם התפילין, א"צ גוף נקי ואין בו הזהירות דהיסח הדעת (ראה שו"ע סל"ז). ריח – אין בו ממש, ולכן י"ל דכיון שנפרד האדם ממנו ויצא לחוץ, נפסק כל הענין וחוזר ומברך בכניסתו. או, להיפך, דכיון שאין לריח "חיוב" זמן קבוע, הרי בכלל אין הזמן מפסיק בזה.

והנה משך זמן סעודה ע"ד הרגיל, י"ל שהוא שעה אחת. וסמך לדבר ממרז"ל (ברכות נה, א) דהסעודה (תדירה ב"פ ביום) היא ע"ד הקרבת הקרבן. ואיתא (פסחים נה, א) דהקרבת התמיד (תדיר ב"פ ביום) נמשך שעה אחת. גם י"ל מה שארז"ל (שבת י, א) שעה ראשונה מאכל כו' פי' בזה: בשעה א' וכל משך שעה ראשונה. – ולהעיר מב"מ (פג, ב) בארבע שעי ופירש"י שהיא שעת הסעודה. – והנה שיעור זה הוא משך סעודה רגילה, אבל הרוצה שיאריכו חייו אמרז"ל שיאריך בשלחנו (ברכות שם). וכיון דאפקי משעה א' אוקמי אשתים, לאלו שמאריכים. וי"ל שזהו יסוד דברי רש"י (ביומא הנ"ל והועתק גם ברש"י על הרי"ף ספ"ח דברכות). זמן התפלה (עם לבישת וחליצת התפילין, אמירת מה טובו וכו') הוא יותר משעה וחצי ע"ד הרגיל (ראה אגה"ק ס"א. וי"ל יסוד לזה מזח"א סב ב, וזח"ג קעב, ב). וכנ"ל כיון דאפקי כו' – אוקמי

על שתי שעות. וסגולה לאריכות ימים אמרז"ל (ברכות שם) להאריך בתפלתו, וכנ"ל כיון דאפקא משתים – אוקמי אשלש לאלו שמאריכים. ומבואר כל שיעורים הנ"ל.

ולהעיר מברכות (לב, ב) דחסידים הראשונים היו שוהים ג' שעות בתפלתם. ובפע"ח שער התפלה פ"ז מבאר דאף דרשימו דמוחין – כל היום, המוחין עצמן אין יכולת להשחות אותם יותר מג' שעות.

ג. ב. בתניא בפל"א איתא „כשעה ושתיים“, אבל שם י"ל הכוונה ואפילו טובה

– עיין תודיה השתא שבת ס, ב. וש"נ.

תקמה

ב"ה, כ"ד מרחשון, ה'תשי"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורב"צ שי' שו"ב

שלום וברכה!

באתי בזה לאשר קבלת מכתביו מיום ב' מ"ח ומיום ה' נח והיום נתקבלו ג"כ קו הספרים כן גם הליטי אחת.

בחבילה בפ"ע נשלח לו מפתח מאמרי כ"ק אדנ"ע שהו"ל לכ"ף חשון ג' עקז' א' בשבילו ושנים למכירה. להרמ"פ שי' נשלח בפ"ע ובטח יודיע מקבלתם וכן בכלל מהנעשה בהפצה.

בטח יש אצלם שיעור ללימוד דא"ח של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א נשיא דור זה.

ובמילא על ידו כל ההמשכות (שלכן גם הבשר נמשך ע"י מרע"ה) ומבואר בכ"מ שהצינור לכלל ההמשכות היא התורה ועפמרז"ל

תקמה

מהעתק המזכירות.

מהורב"צ: וילשנסקי. אגרות נוספות אליו – לעיל תלז, ובהנסמן בהערות שם.

קו הספרים . . אחת: \$106 ולייש אחת.

הרמ"פ: ה"ר משה פייגלין.

אדמו"ר שליט"א ריג

שבאורייתא ברא עלמא ובאורייתא אתקיים עלמא ויעויין במאמר ח"י אלול תש"ט.

בפ"ש כל החבורה תח'

הרב מנחם שניאורסאהן

תקמו

ב"ה, כ"ד מרחשון, ה'תש"י

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"מ זקן וישב בישיבה וכו'
מהור"י שי

שלום וברכה!

בת"ח, כאשר בזה קבלת ספרו מצוות השם והחבורת דרוש פתיחה להל' נדה. ונשלח לו בחבילה בפ"ע מחוצאותינו: ספר המאמרים לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, קונטרס לימוד החסידות, וקובץ ליובאוויטש חוברת ט. י.

וכמו במכתבי הקודם, אבוא גם בזה באיזה הערות קצרות:

א) בהקדמתו, בתחלה. דהמצות מספרם תריג – יעוין במבוא לסהמ"צ לרס"ג של הרב פערלא, שהביא המקומות בש"ס מדרש פסיקתא וכו' שהובא מספר זה, ותמה על ר"י בן בלעם והתשב"ץ בסו"ס זהר הרקיע, שר"ל שאין המספר בדיוק או שאינו לפסק הלכה. – ויש להוסיף על ציונים הנ"ל המקומות בזהר ותיקונים שהובא מספר תריג (או רמ"ח מצות עשה ושס"ה ל"ת) אלא שרבו מלספור. ולא אציין, אלא: הקדמת רע"מ (זח"ג צב, ב) זח"א כד, א. א. קע, ב. רנג, א. הקדמת ת"ז כמה פעמים. ועוד. ובזהר שנדפס בירות"ו ת"ש עם הגהות ניצוצי זהר בראש ח"א – קבץ המו"ל וסדר המצוות שהובאו ברע"מ.

ב) בספרו בתחלתו. אם המצוה היא לידע או להאמין – הנה

תקמו

נדפס בקובץ יגדיל תורה ירות"ו גליון יד ע' 40, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מהור"י: שטיין. אגרת נוספת אליו – לעיל תקמא.

הרמב"ם ביד"ו, שהוא אחרון לסהמ"צ, כתב לידע. וראה בהוצאת סהמ"צ שנדפס בנייריארק לפני איזה שנים, שבכת"י סהמ"צ שבערבית, שזהו לשון הרמב"ם עצמו יש לפרש ג"כ לידע ולא להאמין. ויעוין ג"כ קונטרס לימוד החסידות הנ"ל פ"י ואילך.

(ג) שם. אם אנכי הוא במספר המצות – ראה מצות האמנת האלקות בסהמ"צ להצ"צ בזה.

(ד) סימן ב. אם נצטוו ב"נ על השיתוף – ראה עד"ז בסהמ"צ להצ"צ מצות אחדות ה'. ובמ"א מצוין דהסוברים דאין מצווין הם: הרמ"א או"ח סו"ס קנ"ו, תוד"ה שמא בכורות ב, ב. ובסנה' סג, ב ד"ה אסור. והר"ן ספ"ק דע"ז, רי"ו נ"ז ח"ה, אבל בשו"ת ושב הכהן סל"ח ושו"ת שער אפרים שכ"ד ס"ל דמוזהרין. ואין ספרים אלו תח"י עתה.

(ה) בעיקר דתח"מ – בקובץ ליובאוויטש הנ"ל שנשלח לו נת' באריכות בהוראת המקורות.

(ו) בסופו. בענין צער בע"ח שהוא מדאורייתא – ראיתי מצינינים ביור דעת הרמב"ם בזה ומקורו – ממ"ש במו"נ ח"ג פ"ז שהוא דאורייתא מאמרו (במדבר כב, לב) על מה הכית את אתונך. וכ"ה במדרש הגדול עפ"ז בשם ר' יוחנן. ועיין בארעא דרבנן ועפרא דרבנן בזה.

(ז) בדרוש הפתיחה בתחלתו. בהערה בלשון הת"ז (בנוספות ת"ו): שיתין סדרי משנה (והגר"א הגי' ששין מסכתות) וסלקין לשית מאה ולששים רבוא. ומפרש וסלקין לשית מאה – שרומז על ת"ר סדרי משנה שהיו קודם רבי, וס"ר, אולי הרמז לס"ר אותיות שבתורה. אבל עפ"ז אינו מובן: א) הביטוי וסלקין לשית מאה. ב) מהו השייכות בין המסכתות וס"ר אותיות שבתורה.

לפענ"ד הפי', ע"פ הידוע דבקדושה כל מדריגה כלולה מיו"ד ויו"ד מיו"ד וכו'. וגם בפרט בתורה כן הוא וכמשנ"ת בלקוטי הש"ס להאריז"ל (שבת, בסופו) דמקורה בוא"ו וכלולה מיו"ד וכו' עד ס' רבוא. ובזה מובן הלשון וסלקין, כי שישים אלו גופא בהיותם כלולים כ"א מיו"ד סלקין לת"ר. וכשכלולין יו"ד מיו"ד ויו"ד מיו"ד וכו' סלקין לס"ר. ומדיק במספר ס"ר, דוקא כי משנה אותיות נשמה (טעמ"צ

רטו

אדמו"ר שליט"א

להרח"ו פ' ואתחנן ופע"ח שער הנהגת הלימוד), ומספר נשמות שרשיות (ראה תניא פל"ז) הם ס"ר, ולכן גם במשנה צ"ל מספר זה. ומש"כ בת"ז בתחילה לשית מאה י"ל הכוונה כאילו כתוב: וסלקין לשית מאה (וכו' עד) ולשישין רבוא.

ואחתום בברכה ואיווי כט"ס

מ. שניאורסאהן

תקמו

ב"ה, כ"ו מ"ח, תש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד לחד"ז:

א) בענין אבטליון וגלגולו – קשה בעיני להוסיף, כהשערת כת"ר, מדעת עצמנו שורות אחדות. ואם משום קושיא – הרי שערי תירוצים לא ננעלו. משא"כ בתיקון שהצעתי במכתבי, שהמעתיק נתחלף לו אות נ' באות ב', שצורתן דומה ביותר, שהיא שגיאה קלה ביותר ובמילא גם מצוי'.

ודרך אגב: בענין זה נמצא עוד חידוש בכתהאריז"ל (שער הגלגולים הקדמה לו) – שאבטליון הי' אחיו של שמעי'.

ב) בענין הגט – מערער עלי על מש"כ אני שפעולת ואחריות הע"ח גדולה מזו של הע"מ. וצר לי שבהחפזו כנראה דלג בעת קריאת מכתבי על איזה תיבות. וזה לשוני שם:

אף שלענין הכריתות שווה פעולת ע"מ, לר"א, לפעולת ע"ח לר"מ.

תקמו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 334, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מהור"י: הורו"ץ. אגרות נוספות אליו – לעיל תכט, ובהנסמן בהערות שם.
בענין אבטליון: דלעיל אגרת תקלה.
בענין הגט . . מש"כ: לעיל שם.

הנה בהנוגע לשטר הגט, פשוט דפעולת ואחריות העדים החותמים על הגט היא גדולה יותר מזו דע"מ, ואפילו למ"ד על מנה שבשטר הם חותמים".

והדבר פשוט: בגט צריך להיות ונתן שאז נעשה הכריתות, אבל קודם לזה צ"ל וכתב לה ספר כריתות, היינו שיעשה כתב שיחול עליו ענייני ותוקף ספר כריתות. ואין הכתב נעשה שטח כזה, כ"א ע"י העדי חתימה (אם מדאורייתא אם מדרבנן).

או, במלות אחרות: שתי דרגות בסדר גט. מתחילה צריך לעשות שטר גט, ואח"כ צריך לגרש בו. ולדרגא הראשונה אין שייכות לעדי מסירה (מצד הדין). ובמילא אין להם פעולה ואחריות בזה. אבל פעולת ואחריות העדי חתימה היא דוקא בדרגא זו. – וזה שהעדים צ"ל בעת כתיבת הגט – הוא ג"כ בנוגע לדרגא הא' דגט. וכ"ז פשוט, ולכן קצתרי בזה במכתבי הקודם.

ג) הערתי שבאם יתנו גט אחד ב"פ יש החשש, שנוהרים ממנו בכל גט, שמא ישכחו להקנות הגט חזרה לבעל. ומערער ע"ז, שהרי הכל נעשה ע"פ ב"ד. וכשיאמרו הב"ד שהיתה המסירה בטעות ה"ז כאילו לא נמסר לה הגט.

ואינו: א) הרי בכל גט נעשה ע"פ ב"ד ובכ"ז חוששין להנ"ל. ב) והוא העיקר: במסירת גט נעשו ב' ענינים: השטר נעשה של האשה; והאשה מתגרשת מבעלה. וכשיאמרו הב"ד להמתגרשים שהמסירה היתה בטעות – ה"ה יודעים ע"ז שצריך לגרשה עה"פ. אבל פשיטא דלאו כ"ע דינא גמירי שצריכה האשה להקנות שטר הגט להבעל חזרה. וצריך ע"ז הודעה ביחוד. ומלבד שלא נמצא זה בסדר הגט של כת"ר (ולשון, זו הנתינה אינה שוה כלום" (בספרו ע' קל סקמ"ג) משמעותו שמעיקרא לא קנתה האשה את השטר. וא"כ בלאה"כ צע"ג איך לשנות הלשון באופן שלא יסתור למה שצריך לחזור ולקנות הגט מיד האשה). הנה בענין שאינו רגיל כלל וכלל, כי לא נמצא שיתנו גט אחד ב"פ, יש חשש יותר לשכחה. והפקר ב"ד אינו מועיל בזה; כידוע שאין בכח ב"ד להוציא מרשות אחד וגם להקנות לשני.

ד) כותב שא"א לאמר שנתינה הב' היא רק מדרבנן. ואיני יודע למה. והרי אפשר לומר שהבעל לא הקפיד בציוויו, ורק שרצה להקל הנתינה. וכונתו אשר די בע"מ לבד ולא איכפת לי אם יהיו ע"ח ג"כ. ובאופן כזה; הרי בנתינה הא' נתגרשה, אלא שמפני התקנה ולעז צריך

לגרשה גם בע"ח. יעוין פ"ת לאה"ע ס' קל ס' קא וס' קיא ושד"ח אסי"ד
גט סכ"ו סוף סק"א.

ה) רוצה להביא ראיה לגרש בגט א' ב"פ מהא דבכורות (ט, א) דפודה
וחוזר ופודה בשה אחר. וכן ממס' פרה (פ"א מ"ח) דאיזוב שהזה בו
כשר לטהר את המצורע, וזה היפך מראיתי מקדשים שאין מועלים
בהם משנעשית מצותן. ואינו דומה. הספק בגט הוא מפני דהא שהגט
כורתה הוא ע"י שניתוסף בנייר זה ענין וחלות חדשה (נכתב בציווי
הבעל, לשמה וכו'). והשאלה היא: אם החלות היא על הנייר ונשאר בו
לצמיתות (דוגמא לדבר: בגדי כהונה דלבשום ואח"כ בלו מועלים בהם
(קידושין נד, א)). או שלא חל אלא לנתינה זו, וכשנותן הגט פקע תוקפו.
וע"ז הבאתי ראיה מקדשים. כי גם הם נעשים קדשים ע"י שניתוסף
בהם ענין חדש.

אבל בהא דפודה כמה פעמים ומטהר, הרי נחפז הוא. כדי שיוכל
לפדות ולטהר בדבר זה הוא ע"י שאין בו דבר נוסף. ופשוט.

וא"ו מעיר מפ"ת באה"ע סקמ"ג סקי"ג שכותב דאין לגרש בגט א'
ב"פ מפני דהוי כשטר שנמחל שעבודו.

ות"ח על שהעירני על פ"ת זה, אשר אשתמיט לי. והנה ס' גליא
מסכת שמביא בפ"ת אינו תח"י עתה לעיין בו בסברתו. אבל לכאורה
סברא תמוהה היא במאוד. כי בשלמא בשטר קידושין שייכת סברא זו,
אבל מה שעבוד ישנו בו בגט שנאמר ע"ז שנמחל בנתינתו. ואדרבה –
גט הוא בטול שעבוד.

ובמה יפסל גט שנכתב לשמו ולשמה ולשם גירושין. – ופי' לשם
גירושין ארז"ל (גיטין כה, ב) שהוא למעוטי בכותב להתלמד. וע"פ הנ"ל
עדיפא חול"ל שצ"ל כתוב באשה זו גופא לשם גירושין אלו דוקא.

ומש"כ בפ"ת שבכל הפוסקים משמע דפסול – לע"ע לא ידעתי
מקומם, וצע"ג.

ז) כותב שהערתי דדומה לאומר יהא כחרס ממילא נתישבה – ולא
הבנתי דאדרבה עפמש"כ בפ"ת סקמ"ג עוד נתחזקה, וכמובן.

ואסיים באיווי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקמז

ב"ה, כ"ט מרחשון, ה'תש"י

הרה"ג ורה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהר"א שי

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מכ"א מ"ח, וזה לא כבר הגיעני מענה מהרה"ג וכו' מהור"י שי לנדא, והנני מסג"פ העתק ממנו, ובטח ימצא ענין בו. ומיני ומיני תסתייעא מילתא ביותר דקדוק והידור.

החותם בפ"ש כל החבורה תח

מ. שניאורסאהן

תקמח

ב"ה, י"ד כסלו, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ פוטו - מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

בקשר עם חג הגאולה הבע"ל, מוסג"פ הקונטרס שהו"ל, ואחרי מש"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א במכתביו אשר בראש הקונטרס ובסופו, בטח יזכה בו את כל הסביבה שלו, ותהי זאת התחלה טובה להעבודה בזה במשך כל השנה, מי"ט כסלו זה עד יט"כ הבע"ל. ולסיים

תקמז

מצילום האגרת.

מוהר"א: אברמסון, אגרת נוספת אליו - לעיל תקמ.
מענה . . לנדא: ראה לעיל אגרות תקלס"מ.

תקמח

נדפסה בלקו"ש ח"ה ע' 441, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האגרת נשלחה אל כ"כ.
פוטו-מכתב: נדפסה באג"ק שלו ח"י אגרת גיתרלו.

בעיון בדברי הרב, ולחראות עד כמה וכמה יש לדייק גם בתיבות שנראות רק כפל לשון לחזק הענין:

איתא בראש השיחה שבקונטרס המוסג"פ: חסידות איז אריינטראגן סדר אין בלתי סדר, און מאכן פון בלי סדר א סדר, בנ"א: מאכן א סדר אין בלי סדר, ולכאורה כהנ"ל. הוא כפל הענין במילות שונות.

ויובן בהקדם, ובקיצור נמרץ: סדר ובל"ס זהו תקון ותהו, ואח"כ – תומ"צ וגוף וענינים הגשמיים שהם תערובות טו"ר, והדגיש הבעש"ט וביאר זה אדח"ז, שהעבודה צ"ל לא בדרך סיגוף ודחי' כ"א בדרך בירור ועלי'. וכידוע פי' הבעש"ט עה"פ כי תראה חמור (היום יום ע' כ"ג). וכמובן, כהנ"ל צ"ל נעשה, ע"פ דרישת תורת החב"ד, לאט לאט ולא בדרך מקיף (יעוין קונטרס העבודה בסופו).

וזהו החוראה בשיחה הנ"ל הדרגות בהעבודה ע"פ חסידות: א) אריינטראגן סדר אין בל"ס, בתחלת העבודה הם עדיין ב' דברים נפרדים, אלא שממשיך גילוי נה"א בנה"ב ונה"ב שותק. ב) מאכן פון בלי סדר א סדר, אין בל"ס כ"א סדר בלבד, נה"ב מתפללת ולומדת אחר נפה"א המקריא אותה, אבל לא בא עדיין לורב תבואות דכח שור, אבל התכלית הוא, וזהו נוסחא אחרת לגמרי: ג) מאכן א סדר אין בל"ס. שישנם המעלות דשני הענינים גם יחד, אורות מרובים דתהו בכלים מרובים דתקון.

וראה סד"ה כי עמך הסליחה תש"ט בענין תשובת הגדר והמשקל. ואכמ"ל.

בפ"ש ואיחול כט"ס וברכת החג לכל החבורה תי'

מ. שניאורסאהן

* * *

מכתביו מז' וכ"ז תשרי נתקבלו בעתם. פ"ש מפורט יקבלו ע"י הרפ"א שי'. ספרי נפנה שייכים וימסרם להרמ"ג שי'.

מכתביו: קטע דלקמן אל מוהרש"ח קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תכה, ובהנסמן בהערות שם. הרפ"א: ה"ר פנחס אלטהיים, שחזר זה עתה לארה"ק. ראה אגיק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"י אגרת גיתרמה.

ספרי נפנה: מעות מעמד.

הרמ"ג: ה"ר משה גורארי, שהי' ממונה על מעות המעמד.

בטח אצל הלומדים, הגדולים עם הקטנים, ופשיטא בכל הכתות כולם של תו"ת ואח"ת, יש קביעות לימוד מאמרי או שיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, שהוא דוקא נשמה כללית של דורנו, וההתקשרות צ"ל בכל, ועל אכו"כ ע"י תורתו, שזהו עצומ"ה וזהו ממוצע המחבר. – ולהיות דזהו ענין מעמד רוחני כותב [...].

* * *

מוסג"פ הר"ד דשמע"צ ושמח"ת, וכמו בעבר בטח יעתיקה עו"ר בשביל כאו"א מקיבוצי אני"ש. מסרתי עוד ל"ב לקה"ת, ע"ח המגיע מאמי מורתי שליט"א, וישלחו לתו"ת מהנדפסים כהוראתו. כמדומה שמלפנים כתב שמגיע ממנה סה"כ ששים.

* * *

זה עתה צלצל הרמ"ד שי' הכהן שהביא לכאן את הקב נקי. – חבל על שבני לאוואט דוחים את ענין הדפסת הק"נ לעוד איזה חדשים. ומי יודע מה יהי אז אם לא ימצא עוד סיבה ותירוץ. – כשהי' פה מר ... והתחלתי לספר ע"ד המציאות להדפיס ק"נ וכיו"ב, כהצעתו במכתבו אלי, הנה תיכף התחיל לקחת [...].

* * *

מה ששאל שנוהגין שמי שצריך להזכ"נ עולה לתורה בו ביום – ולא ראיתי מדויקין בזה. וגם איך אפשרי הדבר וחלוא אין מוסיפין על הקרואים באחש"פ וכו'. אבל מדויקין לאחוז בעץ החיים בעת אמירת יזכור. וכן עושה כ"ק מו"ח אד"ש.

– המנהג שהש"ץ במוצאי יוה"כ"פ – צ"ל מי שיש לו או"א לא ראיתיו. ובביהכנ"ס כאן אין נוהגין כן.

תו"ת ואח"ת: ישיבות תומכי תמימים ואחי תמימים בחל-אביב, שם שימש מוהרש"ח באותה שעה כמשפיע.

מוסג"פ הר"ד: קטע דלקמן אל מוהר"ג נעמענאווי. אגרות נוספות אליו – לעיל תמ, ובהנסמן בהערות שם.

מקיבוצי אני"ש: בפר"ז.

המגיע מאמי מורתי: ראה לקמן אגרת תקנו.

זה עתה צלצל: קטע דלקמן אל מוהרמ"ז שי' גרינגלאס. אגרות נוספות אליו – לעיל תיט, ובהנסמן בהערות שם.

את הקב נקי: ראה הקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א להוצ' תשי"א: איזה זמן לפני הסתלקותו. . העיר כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללהיה נבג"מ זי"ע הכ"מ את הנהלת "קה"ת" אודות הנחיצות להוציא לאור מחדש את הספר "קב נקי".

מה ששאל: קטע דלהלן נדפס בלקריש חי"ד ע' 233, והושלמה ע"פ צילום האגרת. והוא אל מוהרש"ד.

רכא

אדמו"ר שליט"א

מוסג"פ רשימותיו, אחרי ההעתקה, כבקשתו, ובטח ימשיך בהם,
ויכתבם עם קאפיע לכתחילה, כי קשה ההעתקה.

* * *

הרשימה והבפ"מ נתקבלו, והכנסתים בהיכל פנימה ביום יוד
כסלו.

כל גבאי ראשי דענין נפנה – נשלח לו הס' תורת שלום. ויעוין
בקונטרס ספ"א בענין שלום שח"ע שלימות הכוונה האמיתית.

תקמח

ב"ה, ט"ו כסלו, ה'תש"י

הו"ח אי"א נר"מ וכו' ... שי' הכהן

שלום וברכה!

כפי הבטחתי הנני מסג"פ השיחה של שמע"צ ושמח"ת שזכה
להיות בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, אף שבטח לזכרון הם אצלו
שיחות חימים האלו, הצריכים להאיר את ימי השנה כולה.

כן מוסג"פ פוטו ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א והקונטרס לי"ט
כסלו הבע"ל. ובלי ספק ילמדס בעיון הראוי, ויתאמץ לקיים כפי
הכתוב במכתבים אלו.

ועיין במאמר שבקונטרס המתחיל לדבר במעלת השלום וברכת
כהנים וידוע מרז"ל כשמונין שבחיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום
(אבל אין מסתפק בזה, והוא) אוהב את חבריות (ראה הפירוש בתניא
פל"ב) ומקרבן לתורה וצ"ל יוצאי חלציו כיוצא בו.

באיחול כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

הבפורמ . . נפנה: מעות מעמד.

תקמח

מהעתק המזכירות.

תקמט

[אמצע כסלו תשי"ז]

... מוסג"פ הקונטרס ליי"ט כסלו הבע"ל שזה עתה הו"ל. ובל"ס למותר להעירו לעיין ולדייק במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אשר בראש הקונטרס ובסופו.

ובמילא למותר לעוררו ע"ד הנחיצות לזכות בקונטרס זה את הרבים. ומש"כ במכתב הראשון הנ"ל ואדרבה, י"ל:

(א) מצד המטה: זקוקים עתה לאור גדול והתפשטות יותר, מפני הירידה באיכות (כי אכשור דרי – בתמי' – ואם הראשונים כמלאכים, אנו כו') ובכמות (ע"י המאורעות דזמן האחרון נתמעט ביותר מספר אחב"י בכלל ובפרט).

(ב) מצד למעלה: בכלל, בכל שנה ושנה נמשך אור חדש עליון מבחי' עליונה יותר שלא הי' מאיר עדיין מעולם (יעויין אגה"ק ס' יד) ובמילא צריכים להרבות ג"כ הכלים לאור זה. בפרט, הולך ומתקרב זמן דבעתה אחישנה, ביאת וגילוי המשיח, אשר הכלי לזה הוא אור החסידות (שיחת שמח"ת תר"ץ בארוכה). והתנאי לזה הוא יפוצו מעינותיך חוצה. ובמילא צ"ל ההתשפטות ג"כ במקום שהי' חוצה ע"ע, והגדלת הכלי, בכל מקום, לאור המשיח.

ויה"ר שימלאו כל הברכות שבמכתבים הנ"ל במילואן בב"א.

תקמט

נדפסה בלקרש ח"י ע' 245.

במכתב . . . ואדרבה: במכתב הא' (מאדמו"ר מוהרי"צ ג"ע) שבקונטרס י"ט כסלו תשי"ז (סה"מ תשי"ז ע' 94, אג"ק שלו ח"י אגרת ג'תרלו) כותב ודל: "לייט כסלו הבע"ל'ס מוסר אני לכם . . . והעתק מכתבי בשנת ה'תרפ"ז המעורר על ההתעסקות בהפצת לימוד דא"ח. ומכתב זה בתקפו עומד. ואדרבה".

תקנ

[ט"ז כסלו תש"י]

... ומה שהקשה על מה שתרצתי בשו"ע אדה"ז, בדיני הפסק שמחולק השיעור לענין ציצית וכו', ואמרתי שזהו מעין הדין דשהה לגמור את כולה דק"ש ותפלה, ומקשה דהא בק"ש ותפלה חשהי מפסקת דוקא אם היתה באונס משא"כ בהנ"ל. – אבל אין זה שייך לתירוצי, דגם אם לא יקבל התירוץ שלי, עדיין צריך הסברה מפני מה בק"ש ותפלה אין מפסקת שהי שלא באונס משא"כ בהנ"ל. – והחילוק הוא פשוט. שאני ק"ש ותפלה דעדיין מחוייב הוא בחס, ולא כל כמיני להפסיק החיוב (שייכות) שלו ורק „סיבה חזקה" אונס רייסט עם אפ דערפון באמצע חיובו. משא"כ בכהנ"ל, דאף שעושה מצוה, אבל יצא כבר ידי חיובו.

ומה שהקשה משו"ע אדה"ז סו"ס ח': הישן ביום כו' – שאני ישן דהוי הפסק שלא מדעתו. עיי"ש סעיף כו. – במ"מ דסעיף למ"ד כנראה הוא טה"ד, וצ"ל רמ"מ והכוונה למחר"ם מינץ.

הוספה לאחר זמן:

וצע"ק בת"ת דבברכת השחר מיפטר כל היום אף שהי אונס באמצע או ישן וכו'. – וי"ל דשאני חיוב ת"ת דאלים כ"כ עד שנאמר ע"ז כי דבר ה' בזה גוי' דגם בשעת האונס מחוייב הוא אלא דארי' הוא דרביע עלי'.

– ובכל אופן צ"ע הטעם דגם עם הארץ שאינו יכול ללמוד מיפטר בברכת ת"ת שחרית גם על אחר שאמר ק"ש דערבית, אף שדברים בטלים (שלו) בהיתר" (תניא פ"ח).

וצ"ע הדין בכהנ"ל דאונן שמת מתו ונקבר תיכף, דה"ה פטור מכל המצות (ראה שו"ע אדה"ז רסע"א. ושי"ג) ואין לך הפסק גדול מזה.

תקנ

תקנא

ב"ה, י"ח כסלו, ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח בנש"ק הו"ח אי"א וכו'
מוהר"י שי ליינער

שלום וברכה!

אאשר בת"ח קבלת מאמרו „הגר"א איש הנגלה והנסתר“.

ולחביבותא דמילתא, אבוא בזה – ע"ס העמודים – באיזה הערות, וע"פ מרז"ל (ב"מ פד, א): א"ל תניא דמסייע לך, אמר כו' כי הוי אמינא מילתא הוי מקשי לי כו' ופריקנא כו' וממילא רווחא שמעתא כו' אטו לא ידענא דשפיר קאמינא (בתמ"י).

א) ע' 168. במש"כ הרד"ק (ש"ב טו, כא) בענין קרי וכתוב – כדברים האלו כתב הרד"ק גם בהקדמתו לפירו'. והנה חוג קוראי, תלפיות" אינו מתצמצם בחרדים ויראים ששום רוח לא יזיזם, ולכן, לפענ"ד, לא כל מה שכתבו גדולי הפשטנים וחוקרי ישראל בענינים כעין הנ"ל יש להעתיק כמו שהוא. וכמו שאין להעתיק בירחון מש"כ האברבנאל (בהקדמה לפי ירמ"י) ע"ד הקרי והכתיב שבירמ"י. – וגם אם מוכרחת ההעתקה, יש להוסיף שוברה בצדה, שאין זה מוסכם וכו'. ובנדו"ד הרי פי' הרד"ק הוא היפך דעת רז"ל (נדרים לז, ב) – הובא במאמר כת"ר גופא. – ענין קרי וכתוב ע"פ חכמת האמת – להעיר ממש"כ באו"ת מהח"מ פ' קרח (הובא בלקו"ת ס"פ ויקרא) ובלקו"ת שה"ש ביאור לד"ה לבבתיני פ"ו: כתיב – עולם המחשבה שהוא עלמא דאתכסיא. קרי – עולם הדבור עלמא דאתגליא.

ב) ע' 171. בענין ר"י משלם. להעיר מתוד"ה או ספ"ק דגיטין שזהו לישני דברייתא, ועייג"כ שומר אמונים למחר"י אירגס הקדמה שני סוף הצעה א.

ג) ע' 174. שהרמב"ם ידע תורת הקבלה, כעין זה סיפר כ"ק מו"ח

חקנא

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"א ע' 403 וחלקה בחי"כ ע' 545, והושלמה ע"ם צילום האגרות.
הרה"ג . . ליינער: אגרות נוספות אליו – לעיל חי"ב קפח. קצה.
מאמרו: תלפיות, תמוז תש"ט, ע' 167.
שהרמב"ם . . הקבלה: ראה גם לעיל חי"ב אגרות רחצ. שצט. לעיל תצה.

אדמו"ר שליט"א שקיבל מרבו (הוא אביו) ורבו מרבו עד הבעש"ט, אז דער רמב"ם איז געווען א גרויסער מקובל (נדפס בספר השיחות-קיץ ש"ת ע' 41). וכבר העירותי שם בשולי הגליון שלכאורה צע"ג ממש"כ בשער הגלגולים להאריז"ל הקדמה לו ובספר הגלגולים בלקוטים, אשר הרמב"ם לא למד חכמת האמת וזה מתאים לשרשו. וציינתי שם לשה"ג לחיד"א וכו' וכו'.

(ד) ע' 180. שהגר"א כיון ברוח קדשו בסוד ה' ליראיו, שנחשון מת בקברות התאווה – צע"ג אם אפ"ל כך מכמה טעמים, והעיקר כי הגר"א עצמו מפרש יסודו. וז"ל (על מ"ש בס"ע שנחשון מת בשנה השנית): מת בקברות התאווה כי הי' מהקצינים שבמחנה, עכ"ל. וכוונתו, כי כל היוצאים ממצרים היו נכנסים לארץ, לולא חטא המרגלים (ואולי זהו הטעם דליוצאי מצרים נתחלקה הארץ). לבד אלו שמתו בתור עונש וכו'. ומיתת צדיקים בשנה השני' – שאז מת נחשון – מצינו בכתוב ותאכל בקצה המחנה, שפירש ר"ש בן מנסיא בספרי שם בקצינים שבהם בגדולים שבהם. ואף שזה הי' בתבערה, הנה עפמ"ש"נ במסעי (לג, טז) משמע דתבערה נכללת בקברות התאווה. וי"ל דזהו ג"כ פי' הכתוב (בהעלתך יא, לד) ויקרא את שם המקום ההוא קברות התאווה – המקום עצמו שזכר לפי"ז שם (יג, ג), כי לא מצינו נסיעה בנתיים. ועיי"ש בספרי – והנה כ"ז לדעת הגר"א. ומה שקשה בזה הוא עפמ"ש בכתהאריז"ל (דברים י, כב) דתבערה וקברות התאווה מדרי' נפרדות הם (כתר ובינה).

אבל תמ' לי, כי מוכח במרז"ל, שנחשון מת בקברות התאווה. והוא בספרי ע"פ והאספסוף אשר בקרבו ר"ש בן מנסיא אומר אלו הזקנים שנאמר אספה לי שבעים איש, וביל"ש מונה אותם בשמותיהם, ונחשון בתוכם. וצע"ג מפני מה לא הביא ראיה מוכחת זו לא הגר"א ולא בס' מי השילוח.

(ה) ע' 188. שחלקו תלמידיו על הגר"א בתורת הנסתר – דוגמא היותר מפתיעה בזה, היא המחלוקת בענין יסודי ביותר, הוא ענין הצמצום. רבנו הזקן אווז בשיתת המפרשים את הצמצום דלא כפשוטו, ודוחה בהחלט את הדעה המנגדת (שער היחוד והאמונה ספ"ז). הגר"א פירש הצמצום כפשוטו (לקוטים בסוף פירושו לספרא דצניעותא). וכנראה שרפו משום זה את ס' צוואת הריב"ש בוילנא (בית רבי פי"ב.

וראה מכתב רבנו הזקן הנדפס שם). והגר"ח מוואלאזין פירש הצמצום **דלא** כפשוטו (נפש החיים ש"ג פ"ז). ולא הזכיר שזהו כדעת ה"כת" ולא כדעת רבו.

(ו) ע' 184. דוגמאות מספרי הפוסקים שחלקו להלכה אבל לא למעשה הובאו בשדי חמד כללי הפוסקים בסופו.

(ז) ע' 188. „בקיץ תקל"ו". כן הוא בכמה מדפוסים שו"ע רבנו הזקן. והוא טה"ד דמוכח, כי הה"מ נסתלק בשנת תקל"ג. וצ"ל **תקל"ב**. וכמש"כ בגכתי"ק תשובה זו הנמצא באוסף הכתי"ק של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

בס' שארית ישראל למהרי"ד מוילעדניק (ש"א ד"ז מ"ד) כתב, וז"ל: אסור להגי' בספרים כי לכל טעות יש שרש כו' ואפילו טעות דמוכח אסור למחוק כ"א ליכתוב מן הצד שזהו טה"ד כו' ולכן צריך החכם האמת לומר כל הנוסחאות והגירסאות שכתוב בהספר. עכ"ל.

ואסיים בכבוד ואיחולי כט"ס

מ. שניאורסאהן

תקנב

ב"ה, כ"א כסלו, ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

בת"ח הגיעני מכתבו מט"ו מ"ח, עם ההוראות שקיבל מכ"ק אדנ"ע בנידון המקוה. ותיכף לקבלתו שלחתי העתקה מחלק מכתבו זה להשואל, כמובן בהוראת שמו, ומוסג"פ ג"כ העתקה כזו:

מכתב רבנו הזקן: אג"ק שלו אגרת לד.

בגכתי"ק תשובה זו: נדפסה בשרע אדה"ז הוצאות קה"ת.

תקנב

מצילום האגרת.

מהור"י: לנדא. אגרות נוספות אליו — לעיל ת"ז, ובהנסמן בהערות שם.

בנידון המקוה: הבקשה באגרת תקלט דלעיל.

ההערות דלקמן נמשכות לסעיפים ברשימתו הנדפסת בהוספות לשרע אדה"ז ח"ה"ו ע' 1910.

העתקה כזו: מאגרת תקמז' דלעיל.

ומה שצ"ע בהשקפה ראשונה א) אם עושים ב' המקוות זו אצל זו – ישנה תמיד היכולת לבחון שלא חסר השיעור במקוה דמי גשמים (ע"י שנבלע בקרקע יום יום חלק מים שאינו ניכר להדיא. ע"י שנתמלא חלק המקוה עפר וכיו"ב), משא"כ כשהם זעג"ז, ולעתים קרובות מוסיפים בלא"כ מים חמים וקרים במקוה העליונה, הרי אפשר שיעבר כמה זמן עד שיכירו שחסרים המים.

ב) לס"ד. שיעלו על הרצפה. אולי אפ"ל הטעם, כדי שלא יתקבצו ג' לוגים מים הבאים ממפעל העירוני במקום נמוך שבמקוה העליונה טרם ששיקו המים. ובכל אופן – כשירצו לנקות מקוה העליונה בלא התחתונה, איך יתנהגו?

ג) לס"ו. טבילה במתיחת כל הגוף. לכאורה דבר קשה הוא, כי המים מגביהים, וצריך להתאחז באיזה דבר, – ולחעיר מתיקון המקוה" לאדה"ז: ובידי' תאחוז כו' – ובמילא נעשו קמטים. וחומר נעשה קולו.

ד) לס"ט. בקרקע החצר בכונה. לא הבנתי הפי' והכוונה.

ה) לס"ד. שיעור מקוה תשכ"ו ליטר. תמי' קצת, שלאחרי כל החומרות דלעיל, לא רצו לצאת ידי דעת המגדיל שיעור מקוה עד כדי תשנ"ז וחצי או גם תשסב ליטר לערך (בתל תלפיות לשנת תרס"ו אות ח. והועתק בקצשו"ע של הרב פעלדמאן. ויל"ע בס' יט סקכ"ז דרכי תשובה ואינו עתה תח"י).

ות"ח מראש על ביאוריו והארותיו – באל"ף – בכהנ"ל.

המפתח בטח נתקבל כבר, ות"ח אם יודיעני מה שיש להעיר בו, ולהוסיף וכו'.

החותם באיחול כט"ס. ופ"ש כב"ב שי'

מ. שניאורסאהן

זה עתה השגתי הדרכי תשובה הנ"ל. ולפי פי' בהחת"ס צ"ל תשע"ט ליטר. וכבר שקו"ט בזה בשיעורי תורה ס"א (מיקל ביותר). ערוגת הבושם וס' נתיבים במי הים ח"ג סכ"ג – שנדפס מקרוב באה"ק ת"ו.

שיעלו על הרצפה: בהמשך לזה – לקמן אגרת תקפה.

בכוונה: בנסח הנדפס שם ליתא לתיבה זו.

שיעור מקוה: ראה מ"ש בזה בקובץ יגדיל תורה ג. י. חוב' סי' הערה 2 (ע' רסד).

המפתח: מאמרי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

רכח

אגרות קודש (תקנ)

תקנ

ב"ה, כ"ט כסלו, ה'תש"י

מרת ח"ד שתי גולדשמיד-גורארי

ברכה ושלו

בת"ח נתקבל מכתבה מיום ח"י כסלו עם הידיעות ע"ד יסוד בית
רבקה והתקוה לפתיחת גן ילדים בקרוב.

ונהניתי ג"כ מה שסוף סוף שמה לבה להתחיל בנטירת כרם בית
אבי ואם בזמן שבית המקדש ראשון קיים ובנ"י איש תחת גפנו ואיש
תחת תאנתו כבר דאגו ע"ז ששמוני נוטרה את הכרמים ובמילא כרמי
שלי לא נטרתי על אחת כמה וכמה בזמננו עתה שמבלבלים המוחות
באופן היותר מבהיל ושמים חושך לאור וכו' שהטענה והדאגה כרמי
שלי לא נטרתי גדלה ביותר ובפרט לאלו המסוגלים וגם עוסקים
בנטירת כרמים.

הפ"ש בעלה הרה"ח הו"ח וכו' מהר"נ שי ומאחל כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקנ

ב"ה, נר הששי אור לנר השביעי, ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה

במענה על מכתבו – במה דשאלנא קדמיכון לברר שיטת אדה"ז

תקנ

מהעתק המזכירות. לתוכנה ראה אג"ק אדמו"ר מהר"י נ"ע ח"ט אגרת ביתתי, ובהנסמן בהערות שם.
מהר"נ: מה"ר נחום גולדשמיד.

תקנ

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 193, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מהור"י: זובער, אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב רז, רח.

בתו"א ד"ה בכ"ה בכסלו, שכתב שם שבליילה הי' מדליק כל ז' הנרות „משא"כ ביום הי' די בהדלקת נר הו"ו". דמזה מוכח דס"ל כשיטת הפוסקים דמזרח ומערב מונחת המנורה, וקשה לי' דאדה"ז קורא לנר המערבי נר וא"ו, אף שברש"י (שבת כב, ב) קרי לי' נר שני. עיי' שו"ת חת"ס או"ח סי' קפו.

והנה עוד צ"ע בענין זה במאמר הנ"ל, כי בפסקא ד"ה והנה אחרי כתב אדה"ז שביום „מדליק נר הששי אחר הטבתו ואח"כ מדליק נר הז"ז – ולא רק נר הוא"ו.

ובמענה על כל זה:

(א) במ"א הארכתני בביאור אופן הנחת המנורה הטבת הנרות והדלקתן, ובפרט לדעת הרמב"ם בפיה"מ וביד"ו, ולמה שינה בפסקיו מפיה"מ להי"ד. ובנוגע לדרוש הנ"ל, הנה הוא מבאר שיטת הסוברים: (א) דרך בלילה היו מדליקין את המנורה (ודלא כהרמב"ם); (ב) שהמנורה היתה מונחת מו"מ (כפסק הראב"ד. ועייג"כ ראב"ד לתמיד – נדפס בש"ס ווילנא); (ג) שביום היו מדליקין ב' נרות מזרחיות (ראה שו"ת הרשב"א סי' עט ושט. הרמב"ן לשבת כב, ב ועה"ת שמות כז, כ. תוד"ה ולהטיב יומא עא, א. ומש"כ בתוד"ה ממנה במנחות פו, ב י"ל שהוא רק אליב' דפי' הקונטרס דבי' שקו"ט. ורש"י הרי ס"ל בשבת כב, ב ומנחות שם ודפ"ח, ב דרך בנר א' הי' הנס. ואכמ"ל); (ד) שני המערבי הוא נר השני ממזרח למערב, שהוא הוא נר הששי ממערב למזרח (דלא כפיה"מ ודעת רש"י במנחות צח, ב שנהמ"ע הוא נר הסמוך לקה"ק. וכבר עמדו ע"ז דרש"י סותר ד"ע בשבת שם).

(ב) **בדיוק** מדגיש רש"י בנר המערבי זה שהוא השני, ואדה"ז – כי הוא נר הששי. כי רש"י בא לפרש הטעם מפני מה מדליק נר זה דוקא, שהוא מפני דבי' פגע ברישא כו', היינו מפני שהוא **השני** דרך ביאתו. ואדה"ז בא לפרש מפני מה די בהדלקתו, שהוא מפני שמדת היסוד, מדה **הששית**, היא עיקר ההשפעה, ולכן מדגיש שהוא נר הששי. ומובן דכיון שסדר המדות מלמעלמ"ט הוא חג"ת נהי"ם ומעלות הקדושה במשכן ומקדש מלמעלמ"ט הוא ממערב למזרח, א"כ מדת היסוד הוא בנר ששי ממערב למזרח שה"ה נר השני ממזרח למערב.

(ג) בתחלת הדרוש כתב שני **הוא"ו** מדליק, אף שהדליקו גם נר הז' וכמוש"כ אח"כ. כי אחז בזה לשון הכתוב, בתו"כ ספרי ש"ס כו' שבכ"מ נזכר רק נר אחד, אלא שהתנא דתמיד ספ"ג גילה **דממילא** צריך

להדליק גם הנר שהוא מזרחי לו, אבל זהו רק כדי שיהא שמו של המערבי עליו, כמוש"כ הרמב"ן והרשב"א, ולא חיוב הדלקה מצ"ע.

ד) ועדיין נשאר לבאר, מפני מה בתחלת הדרוש לא הזכיר אלא הדלקת נר הוא"ו, ואח"כ הזכיר ג"כ הדלקת נר הז'.

וי"ל, דבתחלת המאמר מבאר ענין המשכת החכמה במדות, וע"ז מפרש דביום די לזה ההמשכה במדת היסוד דממילא נמשך גם בחג"ת כו' – (ויש לבאר זה עפ"מ"כ בהוספות לתו"א ס"פ ויחי בפי' הכתוב יוסף בא אליך ויתחזק ישראל גו') – והנה בזה אין נוגע הדלקת נר הז', ולכן אין מזכירו. אבל בפסקא ד"ה והנה אחרי מבאר ההמשכה גם למטה מטה ביותר, ולזה נוגע מדת המל' והגילוי, נר הז' (באור התורה להצ"צ מציין הביאור עפ"מ"כ בזה בביאור ה"ז ס"פ בלק) – ולכן כותב שאח"כ מדליק נר הז'. ומדייק „שאחר כך" דוקא, וכנ"ל, שהן עפ"י נגלה וכן ע"פ רוחניות הענינים, הדלקת נר הז' בא בדרך ממילא מהדלקת נר הוא"ו.

ה) בענין ימי חנוכה ואיך הם מתאימים לסדר המדות – הנה בד"ה ברוך שעשה נסים (נדפס בהוספות לדרך אמונה) ספ"ד כתב ד' ימים הראשונים הם ז"י קדם דעתיק ויום הח' נקרא זאת חנוכה, מל'. וא"כ נר הששי הוא יסוד. ואז מתאים גם לסדר ימי חה"ס – הדומים עוד בכמה ענינים לחנוכה, כמבואר בדא"ח בדרושי חנוכה.

אבל בסוף הקיצורים לד"ה כי אתה נרי (הנדפסים באור התורה להצ"צ) כתב „והדליקו ממנו ח' ימים מבינה עד מל' זאת חנוכה", משמע לכאורה דיום ז' דחנוכה הוא בחי' היסוד. ואכמ"ל.

באיווי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקנה

ב"ה, י"ד טבת, ה'תש"י

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בענין חינוך הילדים העולים עתה לאה"ק ת"ו, הנה יושבים על מדוכה זו כאן כמה חדשים, היו אסיפות אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א וכו' וכו' ובנוגע לפעולות אגו"ח בזה, מה שנלפע"ד – בכלל נצרכים לפתרון שאלה הנ"ל: בתים, מדריכים ומנהלים (ובעיקר איש שיהי אחראי לכל מפעל זה), ממון להוצאות.

והנה, כמו בכל ענין שהכוונה בו שיהי בר קיימא, מהנכון להתחיל בזעיר אנפין, היינו איזה עשירות ילדים וילדות, ובמשך העבודה עצמה יראו באיזה אופן יש להרחיב ולהגדיל.

אבל גם להתחלה כזו דרושים כהנ"ל. והשאלה היא: היש אצלם איש המתאים וגם רוצה להתעסק באחריות בכל הנ"ל (כמובן ע"מ לקבל פרס ע"ד המיצוע), היש אצלם מדריכים מתאימים, היש ברשותם בית מוכן או כזה הדורש רק שיפור ותקונים קטנים. ואז נמציא את החוצאות הדרושות לשבועות הראשונים מכאן, ומדגיש אני „הראשונים“, כי ע"פ השיחות שהיו פה עם כמה מהעסקנים האחראים בא"י – הנה מוסד חינוך אשר מנהליו יהיו כדבעי למיהוי, ברור אשר מחלקת עלית הנוער וכיו"ב יתנו ע"ח כל ילד וילדה תמיכתם הקצובה וקרוב לודאי שיקציבו סכום לבדק הבית. ומובן שהתחלה הנ"ל צריכה להעשות עם ילדים מגיל המתאים לתכנית עלית הנוער, הנמצאים במחנות המעבר.

ע"ד גודל ערך העבודה הנ"ל בכלל, וגודל התפארת שאפשר להיות בזה לאגו"ח האריכות אך למותר וכן אין ספק, אשר זהו כר נרחב להתפשטות ולתועליות בלתי צפויות מראש.

אם רק תתנהל העבודה ע"י איש מתאים ומסור לזה.

תקנה

מהעתק המזכירות.

מהור"מ: גורארי. אגרות נוספות אליו – לעיל תיח, ובהנסמן בהערות שם.

הצעתו שיתחילו מאה"ק בעריכת מגבית לצורך עבודה הנ"ל, שיקבלו מכתבים מהרבנות הראשית וכו' – הנה מלבד שזהו בכלל דרך ארוכה וארוכה, הרי התנאים לעשיית מגביות הולכים וכבדים ביותר מיום ליום, אפילו המגביות המיוסדות מאז ומקדם הורע מצבם ומתאבקים על קיומם, **התחלת** עריכת מגבית שוללת האפשרויות לקבלת תמיכה ממוסדות. ועוד, והוא העיקר: מי הוא מאנ"ש מסוגל ומנוסה בענין אוסף ממוין?

אסיים בפ"ש כהדו"ש ואחכה למענהו על כהנ"ל

חב מנחם שניאורסאהן

תקנו

ב"ה, ט"ז טבת, ה'תש"י

שלום וברכה!

מכתבו בעתו קבלתי, וקבלתי בעונג, להודע, בעקיפין עכ"פ, אשר שלום לו, וקובע עתים ללימוד שיעורים בדא"ח. ובודאי יש בשיעורים אלו שיעור במאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, אף שאינו מזכיר ביחוד עד"ז.

ומכבר כתבתי בארוכה במק"א, אשר ידוע שהנשמה כללית הנה על ידה צ"ל כל ההמשכות, ולא רק אלו שברוחניות בלבד, ואמר כ"ק אדנ"ע: לערן מיינע חסידות וועסטו ווערן מיין חסיד, שזהו הוראה לכל דור ודור באופן ההתקשרות שצ"ל ע"י תורה, ובפרט אצל חסידי חב"ד – ואכמ"ל.

ובמענה על הערותיו במה שלמדו:

א) בסידור סוף שער הסוכות וז"ל: בענין ההקפות בשמע"צ בס"ת עצמה ... והוא ענין המנהג נביאים בחקפות כו' מנהג הנביאים בלבד כו' ושמחת ההקפות לפי שהוא שמחה דס"ת עצמה גבוה היא כו'

חקנו

נדפסה בקובץ יגדיל תורה ירוח"ז גליון כ' ע' 6.
ומכבר כתבתי: ראה לעיל אגרת חקמת (ד"ה בטח).

עכ"ל. ושואל איפא המקור שזהו מנהג נביאים. – בלקו"ת סד"ה ושאתם מים (השני) איתא „ואינו אלא מנהג“ ואין שם התיבה „נביאים“. וכ"ה בסידור מהרי"ד בלא תיבת נביאים. –

והנה את"ל שאין זה טה"ד בסידור אדהאמ"צ – הרי, לחומר הקושיא, י"ל מקור שזהו מנהג נביאים, אף אם הוא דוחק קצת. והוא בהקדם: בדא"ח הנ"ל מסביר החילוק בין ניסוך היין המים והקפות – שהם להמשיך מוחין דאימא מוחין דאבא מקיפים דאבא – ובמילא ניסוך היין מוחין דאימא אפשר וצ"ל דין כתוב בתושב"כ אימא, ניסוך המים מוחין דאבא אפשר וצ"ל דין מפורש בתושב"כ אבא, הקפה בס"ת עצמה מקיפין דאבא (שלמעלה מאבא וכש"כ מאימא) א"א שיהי' זה דין אפילו מד"ס, ולכן אינה אלא מנהג נביאים.

והנה כמה פרטים בענין ההקפות: א) שזהו בס"ת עצמה. ב) שזהו ענין של מעשה ולא של שכל מדות או מחו"ד. ג) שאופנם להוציא הס"ת מן ההיכל המקיפה, וכמוש"כ בסידור שם. ד) שאח"כ מקיפין בה. – וי"ל בפעולות ורמזי' פרטים הנ"ל: א) לפי שזהו בס"ת עצמה לכן השמחה שייכת לכל ישראל, ולא רק לבינה בחי' הלוי' או לחכמה בחי' סופר, כי זהו למעלה משניהם גם מאו"פ דחכמה, ונתב"ס. ב) בחיותו ענין של מעשה יכול להמשיך או"מ, ועפמשנ"ת בכ"מ במעלת מצות מעשיות קב"ע עבד פשוט וכו'. ג) ע"י שמוציאין מן ההיכל, א"א, וכמוש"כ בסידור שם, הרי המקיפין שהמעשה ממשיכם הם מא"א, היינו מקיפין דאבא. ד) ע"י שמקיפין אח"כ – הרי זה פועל אופן קליטתם באדם, כי להיותם מקיפין גבוהים וכלליים צ"ל הקליטה באדם בתחלה בעיגולים ואח"כ ביושר. וכמשנ"ת בשיחת שמח"ת תרנ"ב שבתחלת ס' תורת שלום.

המורס מכ"ז: פרטי א' ג' הנ"ל מורים על מהות ההמשכה. ע"י פרטי א' ב' ג' נעשית ההמשכה. פרט ד' – שייך לאופן הקליטה באדם. מובן מזה, דמה שנוגע להמאמר בסידור בהחילוק שבין איכות דין ניסוך היין המים וההקפות – הם רק הפרטים א' ב' ג'. ופרטים אלו מנהג שנהג נביא הוא, היינו דוד המלך אשר נביא הי' (עיין רש"י מגילה יד, א). כי בדוד מצינו כשהוציאו הארון מבית גוי' דוד מפזז ומכרכר והייתי שפל בעיני ועם האמהות עמם אכבדה (ש"ב ו). ומנהג דוד הנביא בזה הוא הוראה לכל ישראל, כמוש"כ ברמב"ם סוף הל' לולב. ומנהג נביאים כאן – אין הכוונה שמצינו שעשו כן בשמע"צ דוקא, אלא שמצינו אותם מוציאין ס"ת מהיכל הבית – המקיפה ואז השמחה ביותר ובענין של מעשה ורקוד דוקא. –

כן מש"כ בסידור דענין החקפות הוא מנהג נביאים - אין הדיוק בזה הקפות ולא הליכה ביושר וכח"ג, כי אם אשר לפעמים מוציאים ס"ת מהיכלה והשמחה אז בענין של מעשה, בשמחה גדולה ולרקד בפניהם" ולא ע"י לימוד וכיו"ב.

ולהעיר אשר סעודת שמח"ת למדים משלמה (קה"ר בתחלתו, טושו"ע או"ח סתרס"ט) שגם הוא ממ"ח נביאים. ועייג"כ זח"ג רנו, ב. ת"ז תכ"א (נו.) מענין שמח"ת.

(ב) בד"ה זאת חנוכה תר"ס סוס"ח, וז"ל: ולכן הקריבו הנשיאים קערות כסף כפות זהב הגם שמנחת נדבה היו מביאין בכפיפה מצרית. ושואל הלא רק מנחת סוטה מביאין בכפ"מ (סוטה פ"ב מ"א). ולחעיר: (א) גם בלקו"ת ס"פ נשא (כט, ע"ב) נמצא כלשון הנ"ל. (ב) עדיפי מיני יכול להקשות דבסוטה שם (יד, ב) איתא: סדר מנחות כיצד אדם מביא מנחה מתוך ביתו בקלות של כסף ושל זהב כו' מכלל דכפיפה מצרית לא כו'.

והביאור בהנ"ל - דחנה הנשיאים עיקר מטרתם ביי"ב הימים היתה, להביא קרבנות נדבה, כלשון הכתוב, "לחנוכת המזבח". ומובן אשר למזבח שייך ביותר דבר הקרב עליו, היינו מנחה קטורת וקרבנות. אבל עם זה רצו שגם הכלים שיביאו בהם את הנ"ל יעשו קדש. ובה הוא הדין, שאם מביאים הנדבה בכפיפה מצרית - סל העשוי מנצרי דקל - אז דוקא נתנת הכפיפה עם מה שבתוכה, משא"כ כלי כסף וכלי זהב (בכורים ג, ה). - וסדר מנחות דסוטה (שם) שאני, דהקלות נשארות בחול ורק המנחה מביא להקריב.

(ג) בד"ה בלילה ההוא ש"ת ס"ד - דבעת השינה מחברים הפכים וכמו החולם פילא בקופא דמחטא. והוקשה לו דהרי אמרז"ל (ברכות נח, ע"ב) דלא חזי אינש בחלמי כו' פילא דעייל בקופא דמחטא. -

ולפענ"ד לא קשה כלל, דז"ל שם: אין מראין לו לאדם אלא מהירהורי לבו... תדע דלא חזי אינש בחלמי... פילא דעייל בקופא דמחטא. ומזה עצמו מובן דאם יתרחק אדם בזה גופא דאי אפשר שיראה בחלום פילא בקפד"מ, אפשר שיחלום בו בלילה אפילו פילא דעייל בקופא דמחטא, כי החלום מחבר הפכים. (אבל באשר היא מילתא דלא שכיחא כלל שיהרחרו אפילו בשלילת הדבר, להיותם הפכים שחבורם מושלל לגמרי, לכן אמרז"ל דלא חזי כו'). ולהעיר מט"ז לאו"ח סרפ"ח סק"ה ושו"ת צ"צ שער המילואים סס"ב. עיי"ש.

רלה

אדמו"ר שליט"א

תקנו

ב"ה, ט' שבט, ה'תש"י

חרח"ח חו"ח אי"א נר"מ וכו' מחור"נ שי

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל. ומוסג"פ קונטרס ע"ד שח"ל זה עתה ובל"ס
כמקדם יזכה בו את הרבים.

ויעוי"ש בחוספה במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א.

בטח יאשר קבלת הקונטרס.

– מוסג"פ קבלה על את"ה.

באיחולי כט"ס – ופ"ש כחדו"ש

מ. שניאורסאהן

איני רוצה לעכב הקוני עד שיוגמר המענה בד"ה זה היום. ובל"נ
אענה בשבוע חב"ל.

ע"פ סיבה, נשלחה הקבלה ממעמד ע"ס עשרה שקל (שהלווה לאמי
מורתי שליט"א מאז, ופרעתיים כאן) ע"י הר"נ שי דוליצקי, שיעבור דרך
פאריז.

תקנו

מצילום האגרת.

מהור"נ: נעמקנאוו. אגרות נוספות אליו – לעיל חמ, ובהצמח בהערות שם.
קונטרס ע"ד: ל"י"ג שבט.

בהוספה במכתב: סה"מ תשי"ז ע' 126.

אח"ה: תרומת קניית סטוקי אתה הראת בשמחת, לטובת המליח.

המענה בד"ה זה היום: סה"מ תשי"ז ע' 95 ואילך. ראה לקמן אגרת תקעה.

שהלווה לאמי מורתי: ראה לעיל אגרת תקמה.

תקנה

ב"ה,

... כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אין איינעם פון זיינע בריף וועגען דער הסתלקות פון זיין פאטער שרייבט ער, אז צדיקים מגיני ארץ איז אפילו נאך הסתלקות, "חנה לא זה בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעיתם, חנה עוד זאת מתרפסים לחדום כסא מרום להתייצב לפני הוד אל-רם ונשא להגן על עם ישורון".

דאס זעלבע איז ריכטיג אויך בנוגע כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ.

מיר אבער, פון אונזער זייט, דארפען אנהאלטען און שטארקען אונזער התקשרות און פארבונד מיט עם ביתר שאת ויתר עז, דורך דעם וואס לערנענדיג די מאמרים שיחות ומכתבים און פארטיפענדיג זיך אין די הוראות וואס געפינען זיך אין זיי, ווי אויך אין די הוראות פרטיות וואס מען האט באקומען, וועלען מיר גיין, בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד"ו... .

מנחם שניאורסאהן

ח"י שבט, ה'שי"ת

(*) געדרוקט אין ספר חכמי ישראל (ניו יארק, תרפ"ד) ע' לג.

(**) אגרת הקודש סימן כז.

תקנה

נדפסה בלקריד חיד ע' 1154. לקו"ש ח"א ע' 204.

זוהי האגרת הראשונה שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א אחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, כיו"ד שבט תשי"ז, בתוך הקדמת לקריד שהו"ל מיד עם חום השבעה. איינעם פון זיינע בריף: אג"ק שלו ח"א אגרת עב.

תקנט

ב"ה, כ' שבט, תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"מ שי' ליפסקאר

שלום וברכה!

עומדים אנו עוד נבוכים ונדהמים מהסתלקות וקשה עדיין כתיבת מכתבים, אבל זה ברור כי רצונו הקדוש של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הי' וכן הוא גם עתה שלא תהי' ח"ו חלישות באיזה עבודה שהיא שעמדה תחת נשיאותו ואשר כל המקושרים אליו יתחזקו ויתאמצו ביתר שאת וביתר עז במלוי תפקידם אשר הטיל עליהם. ובל"ס אשר גם לחבא ישפיע כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ עליהם מרוחו שיצליחו בעבודתם הכללית ובחיייהם הפרטים.

אחד הדברים אשר הואיל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לדבר אתי בימים שלפני החסתלקות הי' בענין החינוך של ילדי ישראל במדינות אפריקא ליסד שם בעזהשי"ת סניף מעבודתו החינוכית אשר תפקידו יהי' גם לעזר לאחב"י שי' הדרים באפריקא ביסוד וסידור מוסדות חנוך כשרים – ולתכלית זו גם להכשיר חוג מלמדים משלהם – וגם להשגיח בל יעשה עול לבני הנעורים העולים מהתם לאה"ק ולשמור עליהם שלא ילכדו ח"ו לרשת הכפירה. ואמר לי שבקשר לזה יכתוב אליו שהוא יסע לשם – לאפריקא – לבקר את המצב על אתר לארגן את העבודה שם ולנהלה שם, ומתפקידו יהי' גם לנהל המשא ומתן התמידי עם הדזשאינט המקומי, אשר במשך הזמן יקבלו עליהם את ההוצאות (ע"פ הסדר הרגיל יפנה בזה הדזשאינט שבאפריקא להדזשאינט המרכזי שבצרפת וע"י הרב"ג שי' בטח יסודר שיהי' הכל כדבעי). עד כאן דברי הרב. בינתים נצחו אראלים כו' ולא בא הדבר בכתיבה.

תקנט

נדפסה בלקי"ש חבי"ג ע' 495. והושלמה ע"פ צילום האגרת.
הרה"ח . . ליפסקאר: אגרות נוספות אליו – לקמן תקסח. תקעח. תרל"ד.
במדינות אפריקא: ראה בזה גם לקמן אגרות תקסח"ט. תקעא. תקעח. תקעח"י. תקפה"י. תרז. תרלד.
תרמב. תרנט. תרצה. תשכג. תשנח"ט. תשסה.
הרב"ג: ה"ר בנימין גורדזקי, מנהל הלשכה לעזרת הסליטים.

באשר הוחלט להמשיך בעזהשית את כל העבודה שהתנהלה תחת נשיאות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ולהתחזק בה עוד ביתר שאת ויתר עז אשר זהו ודאי רצונו הקדוש, הנני בזה להודיעו את כהנ"ל ומבקש אני אותו אשר אם יסכים לקבל עליו המשרה הנ"ל – ואין ספק אצלי אשר יקבלה בשמחה רבה – יודיעני מזה ואכתוב ללשכה בפרץ לסדר את הענינים הכרוכים בזה.

ועד שהדזשאינט יקבל על עצמו את ההוצאות – כי רגילים הם לחכות בזה זמן מה עד שיראו עבודה ממשית – נשלח אי"ה את התקציב הדרוש מכאן. והי ראשיתך מצער ואז – כך אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ באחת משיחותיו, כמדומה בשם הבעש"ט – אחריתך ישגה מאד.

דעת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ היתה שבתחילה יסע לאפריקא בעצמו, ורק אח"כ יבואו גם ב"ב יחיו לשם. – כהנ"ל שמעתי לאחר שנודע שבטלה הצעת העסק שהציעו לפניו ואשר חזר לעבודתו הקודמת.

למענהו התכוף אני מחכה.

באיווי כט"ס

מ. שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תקנט

ב"ה, כ"ו שבט, תש"י

הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

מיר זיינען נאך ערשיטערט פון דער הסתלקות פון כ"ק מו"ח

בשם הבעש"ט: אנ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ו אגרות איתתקסב. כ"מו. בקלו.

תקנט*

מהעתק המזכירות.

רלט אדמו"ר שליט"א

אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע חכ"מ, און עס איז דעריבער נאך שווער צו שרייבן. אבער נעמענדיק אין אכט דעם רבי'נס, חכ"מ, רצון און הוראה, וואס איז אייך אויך זיכער באקאנט, אז ווען עס האנדלט זיך וועגן טאן א אידן א טובה דארף מען זיך ניט רעכענען מיט קיין זאך, שרייב איך אייך די פאלגנדע שורות...

ווי געזאגט, איז מיר שווער מאריך צו זיין. נאר נאך דעם איינדרוק וואס איר האט אויף מיר געמאכט ווען מיר האבן זיך געטראפן פערזענליך, בין איך זיכער, אז עס איז ניט נויטק מאריך צו זיין. בפרט, אז עס האנדלט זיך וועגן אן ענין פון אהבת ישראל, וואס איז געווען איינער פון די הויפט-זיילן פון דער הנהגה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ, און עס איז ידוע די גרויסקייט פון קורת רוח וואס מען פארשאפט דעם צדיק ווען מען גייט אין זיינע וועגן.

מיט גרוס און ברכת כט"ס.

הרב מנחם שניאורסאהן

יושב ראש ועד הפועל

תקס

ב"ה, ר"ח אדר, תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכהו

מוסג"פ, לזכות בה את הרבים, שיחת י"ט כסלו תשי"ת, שזה עתה הו"ל. ומבואר פשר דבר ההדפסה בחקדמה שבראש החוברת.

קשה במצב רוח הנוכחי, הכתיבה ומענה על מכתבים בכלל, והכתיבה ע"ד ההסתלקות בפרט, כי מי ינחמנו ובמה נתנחם.

אבל מי אתנו יודע בהדי כבשי דרחמנא. והנלות לנו – אשר כל

תקס

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 206, והושלמה ע"ם צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכריכ, בתאריכים ר"ח אדר – יום השליש להסתלקות.

אחד ואחד מבני ישראל פעלי דיממא נינהו. וע"פ פירוש הצ"צ (הובא בשיחת שמח"ת תרצ"ו). זייער ארבעט איז - מאכן ליכטיג.

והנה ידוע בספר יצירה אשר כל הבריאה מתחלקת בשלשה: עולם שנה נפש.

ואם כאשר נפש הפועל נמצאת במצב הרגיל התרו רז"ל והזהירו אשר הפועלים עצלים, הרי אצ"ל שההתראה מתאמת בעת אשר יש מקום לטעות ח"ו אשר רק לפנים בישראל פעל צדיק מנהיג הדור פעולתו לחיים לכל חי היא נפש כל חי הקשורה בנפשו (אגה"ק כז).

ואם כאשר השנה כסדרה אמרז"ל היום קצר, מכל שכן בשנה חסרה, בסילוקן של צדיקים שאין אנו מוצאין תמורתן (ירושלמי ברכות פ"ב ה"ח. וראה איכ"ר פ"א, לז).

ואם כאשר העולם כמנהגו המלאכה, דתורה אור, מרובה, על אחת כמה וכמה כבוא השמש בצהרים זו שמשו של צדיק (מו"ק כ"ח, ב) וגדל החשך והעלם העולם ביותר, אשר רבה וגדלה מלאכת הפועלים ואחריותם כמה פעמים ככה.

והורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ, אשר לא באנחות הישועה, ולא היאוש ח"ו העצבות והחלישות - הדרך המוציאה מן המיצר והצרה ומובילה למרחב וצהר.

ודרכנו ומטרתנו הוא הפועל במחשבה דבור ומעשה. ובלשון הרב, די הארץ זאל ארויסבריינגען צום קאפ, עס זאל אראפקומען אין א בפועל".

דרך סלולה ותפקיד גלוי על שכם כל אחד ואחת מאנ"ש, מהתמימים המקושרים, או השייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר „רוחו עומדת בקרבנו ממש", להתבונן בהחוראות אשר קבלו בפרט ממנו, או בהחוראות הנמצאות במאמריו שיחותיו ומכתביו, ולהוסיף אומץ בקיומן בפועל ממש „טיפער און טיפער, אמת'ער און נאך אמת'ער".

פירוש הצ"צ: ראה גם אג"ק שלו ח"ד אגרת תתעט, ובהגסמן בהערות שם.

בשיחת שמח"ת תרצ"ו: נדפס בלקויד ח"ב ע' 420.

והורנו . . לא באנחות: אג"ק שלו ח"א אגרות פד (בקשר להסתלקות כ"ק אביו אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע).

רסד. ח"ב שפב. תסו. ובכ"מ.

רמא אדמו"ר שליט"א

והודיעה אותנו התורה (זח"ג עא, ב) אשר צדיקא דאתפטר אשתכח בזה העולם המעשה יתיר מבחיוהי.

ועל ידי זה אשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו, להתקשר ולהתקרב אליו, נזכה להנחם בכפליים, בקיום היעוד נחמו נחמו עמי גוי' כי מלאה צבאה גוי' כל גיא ינשא גוי' (ישעי' מ) כל שפל ונמוך ינשא בגנך דאינון ישראל דאינון שפלים (זח"ג ר"פ, א). וכ"ק מו"ח אדמו"ר יבוא בראשנו להוליכנו קוממיות לארצנו וכמו שנאמר ויתא ראשי עם כי צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל.

בברכה ופ"ש כל החבורה תי'

מ. שניאורסאהן

תקסא

ב"ה,

... ידוע מש"כ באגרת הקודש (סימן כז) לנחם בכפליים לתושי את ה"נדכאים הנאנחים והנאנקים", אשר הצדיק "שבק חיי ... לכל חי היא נפש כל חי הקשורה בנפשו ... בכל אחד ואחד כפי בחינת התקשרותו באמת ואהבתו אהבת אמת הטהורה".

וביאר בספר ענין ההשתטחות דאף אותם שלא ידעו בו ולא הכירו בו בעודו בחיים חיותו רק שלמדו בספרים הקדושים שהניח ברכה אחריו ונהנים מאור זיו תורתו ומתחזקים על ידי זה בעבודת הוי' ... בודאי גם המה נקראו תלמידיו ... כי המה מאמינים בהצדיק החוה ומקבלים ממנו אור תורתו ... הענפים נמשכים לשרשן".

ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ במכתב, אשר גודל התשוקה להתקשרות יכול להשביע רק כאשר ילמוד מאמרי החסידות שאומר הרב וכותב, כי בראית פנים בלבד לא סגי".

(י) ראה באור התורה להצ"צ פי' שמות ע' סד בענין טאקה.

תקסא

נדפסה בסה"מ תשי" ע' 130 ובלק"ש ח"א ע' 205. ראה גם לקמן אגרת תרצו. ופירש במכתב: אניק שלו ח"ד אגרת תתקעח.

ובמכתב שני יפרט „השואל במה היא ההתקשרות שלו אלי מאחר שאין אני מכירו פנים ... ההתקשרות האמיתית היא ע"י לימוד התורה, כשהוא לומד המאמרי חסידות שלי, קורא את השיחות ומתחבר עם ידידי אני"ש ותלמידי התמימים יחיו בלימודם ובהתוועדותם, ומקיים בקשתי באמירת תהלים" ובשמירת זמני הלימודים, הנה בזה היא ההתקשרות".

וכאשר נלמוד תורתו ושיחותיו ונלך בדרך זו הישרה אשר הורנו, הנה „כמים הפנים וכו' ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח ורוחו עומדת בקרבנו ממש ... שגם בזה העולם המעשה היום לעשותם אשתכח יתיר". ומה עד כאן עומד ומשמש, אף להלן עומד ומשמש ...

מנחם שניאורסאהן

ב"ה, ר"ח אדר ה'תש"י
ברוקלין, נ. י.

תקסב

ב"ה, ה' אדר, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מחורנ"נ שי

שלום וברכה!

במענה על שאלותיו הפרטיות:

לפענ"ד ישמח את החתן וכלה בניגוני חב"ד וכיו"ב. וכל המשמח כו' זוכה כו' ונזכה ב"ב לזמן דקול חתן וכלה משמח חתן עם הכלה.

(*) בעת כתיבת מכתב זה עדיין לא נתפרסמה התקנה ע"ד לימוד חומש עם פרש"י ולימוד תניא כפי שנחלק לימי השנה.

ובמכתב שני: שם חיה אגרת אירו. וראה גם בהנסמן בהערות שם.

תקסב

מהעתק המזכירות.

מחורנ"נ: מהיר ניסן נמנב. אגרות נוספות אליו — לעיל תמ, ובהנסמן בהערות שם.
שאלותיו הפרטיות: על שמחת נישואי בתו (עם ה"ר שלום דובער פערזנער ע"ה), ב"א אדר, בתקופת האבלות של הסתלקות כ"ק אדמו"ר מוהר"צ נ"ע.

רמג

אדמו"ר שליט"א

ידוע שאצל הנשיאים ובפרט שמעתי שאצל אדמו"ר מהר"ש נ"ע
הנה בעת אמירת המאמר הי' אומר מילות בודדות שהיו שייכות רק
לפרטים מן השומעים וכאז"א הי' שומע רק השייך אליו. אלא שכ"ק
אדני"ע ביקש את אביו שהוא ישמע גם את כל המילות הנ"ל וניתן לו –
כך שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ.

והנה גם במאמר שליוס ההסתלקות ישנם כמה וכמה בעל
שם'סקע ווערטער ופתרון שאלתו כמשי"כ לעיל הוא לפענ"ד שם רפ"ה
ובטח ישמע – דערהערן – מש"כ ברפ"ה וישמיע להחז"כ ולכל
המסובין. ואחתום בברכת מז"ט מז"ט לחתן וכלה שיעלה הזוג ליפה
ויבנו בית נאמן בישראל בדור ישרים יבורך בגילוי בנין עדי עד.

בברכת מזל טוב

הרב מנחם שניאורסאהן

תקסג

ב"ה, יום השלשים אחר ההסתלקות כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו'
מהור"ר אלתר שי' הילביץ

שלום וברכה!

אאשר קבלת מכתבו מיום כ' שבט ות"ח על דברי הניחום.
קשה עדין הכתיבה והמענה על מכתבים בכלל, והכתיבה ע"ד
ההסתלקות בפרט, כי מי ינחמנו ובמה נתנחם.
אבל מי אתנו יודע בהדי כבשי דרחמנא. והנגלות לנו – כי כל אחד

שם רפ"ה: שהי נוסל בד של הדס ומרקד לפני הכלה . . . אהני לי . . . דשטות זו הי' למעלה מן הדעת.

תקסג

חלקה נדפס בלקו"ש ח"יב ע' 190, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
לתוכנה ראה גם לעיל אגרת תקס.
הרה"ג . . . הילביץ: אגרות נוספות אליו – לעיל תנג, ובזמנן בהערות שם.

ואחת מבני ישראל פעלי דיממא נינהו, וע"פ פירוש הצ"צ (הובא בשיחת שמח"ת תרצ"ו), זייער ארבעט איז – מאכן ליכטיג. ובפרט האחריות גדולה של גזע אנ"ש, שהם נתבעים קודם לכל ורב כח להם במילוי שליחותם ותפקידם, כי זכות אבות מסייעתם.

מוסג"פ שיחת י"ט כסלו השי"ת, השיחה האחרונה, לפני ההסתלקות, שנאמרה ברבים.

בברכה ובפ"ש

מ. שניאורסאהן

ומה שהעיר במכתבו הקודם להנ"ל, על מה שלא נזכר בסדר עבודת יוהכ"פ נ"כ, וכן לא נכנסו שמות הוי' שבברכת כהנים במנין הזכרת שם המפורש ע"י כה"ג ביוהכ"פ – לפענ"ד, פשוט מפני שבזה לא הי' כל שנוי משאר הימים. (וכל הכהנים שבמקדש נ"כ ביוהכ"פ, משא"כ מנחת חביתין) ומטעם זה לא הובאה ג"כ אמירת ק"ש תפלה וכו' דרפ"ה דתמיד. – ואין הזמן גרמא להאריך.

תקסד

ב"ה, יום השלושים אחר הסתלקות כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ

הווי"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי ציבור באמונה וכו'
מהור"י שי' מייזל

שלום וברכה!

ת"ח בשם כל המשפחה ובשמי עבור מכתבו מי"ט שבט ודברי הניחוס וההתקרבות.

בטח ידועים לו דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כי, אידישע גשמיות איז רוחניות, וכ"ק אדמו"ר הזקן כותב (ביאור, אגה"ק כ"ז) כי המשכת

תקסד

נדפס בלקו"ש חי"א ע' 205, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
אידישע נשמות איז רוחניות: ראה אג"ק שלו וחי"א אגרת תשסט, ובהנסמו בהערות שם.

רמה

אדמו"ר שליט"א

כל רוחניות אינה אלא ע"י אהבה רבה. נקוה איפוא כי על ידי זה שנעמוד כלנו בהתקרבות ואהבה רבה אמתית נמשיך אלינו כח להוציא לפועל כל אותם הענינים אשר רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שיצאו לפועל טוב על ידינו.

אסיים בברכת עוד ינובון בשיבה טובה, וכלנו יחד נזכה לגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו בב"א

הרב מנחם שניאורסאהן

תקסה

ב"ה, יום השלושים אחר הסתלקות כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ

הו"ח אי"א וכו' מהו"ר ... שי

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריוו פון יום ד' ה' אדר.

בנוגע אייער שאלה וועגן פארן און איינארדנען זיך, קומט בא מיר אויס, אז איר זאלט אוועקזעצן דריי גוטע פריינט אייערע, און דערציילן זיי בפרטיות וועגן דעם מצב, און זייער החלטה זאל זיין ווי עס איז בעסער פאר אייך בגשמיות וברוחניות.

אויב איר קענט אויספירן, וואלט געווען גוט, אז סיי די דריי און סיי איר, זעלבסטפארשטענדליך, זאלט פאר דעם ישוב הדעת זאגן א קאפיטל תהלים און אפלערנען א טייל פון דעם מאמר פון יו"ד שבט.

זייענדיק היינט ביום השלושים ביים ציון האב איך אייך מזכיר געווען לטובה.

בברכה

הרב מנחם שניאורסאהן

הקסה

מהעתק המזכירות.

דריי גוטע פריינט: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרשיב נ"ע ח"ג אגרת תרחצ, בשם הבעש"ט. לקמן אגרת תשיז.

תקסו

ב"ה, י"א אדר, תשי"י

כבוד הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

השיחה מי"ט כסלו בודאי נתקבלה במועדה ומוסג'פ הקונטרס לפורים הבע"ל, ובטח יזכה בו את כל סביבתו.

מובא בשיחה הנדפסת בקונטרס זה (עייג"כ שיחת שושן פורים ה'ת"ש) מאמר הצ"צ עה"פ אחד הי' אברהם: אין אברהם ען האט מאיר געווען דער אחד אין אלע ענינים, און ער איז געווארען א אחד'יגער. עכ"ל.

פירושו בתחילה האיר, אחד" באברהם - היו שני דברים אחד ואברהם, והראשון האיר בהשני, ולא עוד אלא שהאיר בכל ענינו של השני. אבל אח"כ נתעצמו להיות דבר אחד - אברהם נעשה א אחד'יגער.

וע"ד מש"כ הרמב"ם (הלכות דעות רפ"ה): כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם, כך צריך שיהי' ניכר במעשיו במאכלו ובמשקו ובבעילותו ובעשיית צרכיו ובדיבורו ובהילוכו ובמלבושו ובכלכל דבריו ובמשאו ובמתנו. - אחר שהביא הכלל במעשיו מנה עשרה דברים. ואכ"מ. -

הרי שבין שייכותו של החכם אל שאר העם (שהחכם ניכר) ובין הבדלתו מהם (והוא מובדל) צ"ל בשווה (כשם ... כך) הן בחכמתו ודעותיו, שהן הן עצמותו ומהותו של החכם, הן במעשיו, אף שלכאורה אין אלו אלא ענינים חיצוניים שלו.

ועל דרך זה הוא תוכן דרישת נשיאי חסידות חב"ד, מאת השייכים אליהם, שיהיו חסידים, היינו להיות לא רק איש ואשה אשר מאיר בו

תקסו

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1248, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

האגרת נשלחה לכריכ.

מובא בשיחה: פורים התשי"ד, נדפסה בספר המאמרים התשי"ד ע' 144.

ע"ה"פ: יחזקאל לג, כד.

רמז אדמו"ר שליט"א

ובה אור החסידות, אלא שיתעצמו עם אור תורת החסידות ומדות חסידות עד שיהיו לאחדים ממש.

וצדיקים ובפרט נשיאים מנהיגי ישראל דומים לבוראם (אסת"ר מ"א). מה הקב"ה אינו מבקש אלא לפי כחן והוא הנותן לך כח. כך נשיאינו נתנו לכל אחד ואחת מאתנו כח, אשר בהשתדלות הראוי' נוכל למלאות דרישתם הנ"ל.

ובכל אחד ואחת מאתנו הדבר תלוי.

וברכות צדיקים בכלל וברכות נשיאינו מנהיג דורנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ, בפרט קיימות ופועלות גם עתה, שתהי' ההשתדלות בהצלחה ונהי' חסידים כפירוש נשיאינו בשם זה.

בברכה ופ"ש

מ. שניאורסאהן

* * *

בברכה ופ"ש כל חבורתו תי', אשר עליו ועל זקני אנ"ש בכלל, לחזקם ואת כל סביבתם, מבלי התחשב עם מהלך נפשם בעצמם, ווארעם יעדער רגע דארף נוגע זיין" ועל שכמם האחריות. ובמילא אין זמן לאנחות, וטובה פעולה אחת כו'.

מכתבו מו' אדר נתקבל, עם הרשימות המוסג"ב. ונמסר הכל. וימים אלו יושלחו הקבלות, כבקשתו.

* * *

בברכה ופ"ש כל המושפעים מאתו לקבל אור תורת דא"ח (חב"ד) מדות חסידות (חג"ת) בפועל טוב (נהי"ם).

* * *

בברכה ופ"ש סביבתו, אשר עליו הוטל להאיר בהם אור תורת דא"ח (חב"ד) מדות חסידות (חג"ת) בפועל טוב (נהי"ם) מעמד (נסב"ת) [תב"ס].

* * *

אין זמן לאנחות: ראה גם לעיל אגרת תקס.
טובה פעולה אחת: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ב אגרות שפ"ג. ובכ"מ.

בברכה ופ"ש כל אלו המוטלים עליו לעורר את פנימיותם ולהאירם באור תורת הדא"ח (חב"ד) מדות חסידות (חג"ת) בפועל טוב (נהי"ם).

ודאי ימשיך שילוח רשימותיו.

תקסז

ב"ה, י"ג אדר, ה'תש"י

כבוד הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

אשר קבלת מכתבו מה' אדר, וכן המכתב לרעיתי תי, ובשמה ובשמי אביע ת"ח על דבריו והשתתפותו בצער כולנו, שגם כבודו בכלל. איתא ברבנו יונה פ"ג דברכות דניחוס אבליים מה"ת אפילו אבליים בעצמם ינחמו זה את זה.

והנה בהשקפה ראשונה אינו מובן, דבמה ינחם אבל את אבל חברו, והוא בעצמו שרוי באבילות כמותו.

אבל זה עצמו שמראה להאבל שאינו בודד בצער, ואשר יש שני ושלישי וכו' הרוצה לנחמו אלא שמגודל הכאב אינו מוצא במה לנחם. זה עצמו נחמה היא.

ידועים דברי רבנו הזקן באגרת תנחומים שלו, אשר רוחו של זה שנסתלק, עומדת בקרבנו ממש, ואדרבה אשתכח בזה העולם יתיר [מ]בחיוהי ומקבלים זה ע"י התקשרות בדרכיו. ונקודה הפנימית בדרכיו הלא הי' שכל אחד ואחת ישתתף בעבודתו הוא, מושלבים ומאוחדים ע"י אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל.

ימשיך שילוח רשימותיו: קטע זה למוהר"ש דוכמן, ונדפס בס' לשמע און ע' 11. אגרות נוספות אליו — לעיל תיד, ובהנסמן בהערות שם.

תקסז

מהעתק המזכירות.

מהור"י: פלייזר. אגרות נוספות אליו — לעיל תעו, ובהנסמן בהערות שם. איתא ברבנו יונה: עדין לקמן אגרת תקסב.

רמט

אדמו"ר שליט"א

ומובטחני אשר גם כבו' ימשיך ללכת בדרך זו, ואדרבה ביתר שאת ויתר עז, כי זהו דרישת השעה.

ואסיים בדברי חתימתי בהקדמתי לקונטרס, אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר מה עד כאן עמד ומשמש אף להלן עומד ומשמש

הרב מנחם שניאורסאהן

תקסח

ב"ה, י"ז אדר, תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"מ שי' ליפסקאר

שלום וברכה!

אאשר בזה את קבלת מכתבו מב' תצוה בהסכמתו להתחיל בעבודתו בעניני החנוך בצפון אפריקא, כרצון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

ובהתאם להנ"ל, נא להתדבר תיכף עם הרה"ח והרה"ג הו"ח וכו' הרב"ג שי' – וכותב אני גם לו נידון זה – ובהקדם האפשרי להתחיל בעבודה בפועל, כי כפי הידיעות מצפון אפריקא חבל על כל יום שהולך ולא עביד עבדתי.

יעויין בקונטרס פורים המוסג"פ פי"א שכותב שם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וז"ל: המלך שהוא בחיר העם וגדל מהם ... ובשביל ניצוח המנגד הרי מבזבז כל סגולות האוצרות ... הנאסף ... מדור אחר דור ... ועוד יותר שגם חייו משליך המלך מנגדו ... מפקיר את חייו ... פותחים את האוצרות ... והכוונה בזה הם אנשי החיל שהם דוקא עושים את הנצחון.

הרי לנו כולנו רמז ביאור מה שאירע, הוראה כללית באיזה דרך

בהקדמתי לקונטרס: לעיל – תקסא.

תקסח

מהעתק המזכירות.

הרה"ח . . ליפסקאר: אגרות נוספות אליו – לעיל תקנט, ובהנסמן בהערות שם.

בהסמכתו: לאגרת תקנה דלעיל.

הרבי"ג: ה"ר בנימין גורדצקי, מנהל הלשכה לעזרת הפליטים.

בקונטרס . . פי"א: סה"מ תשי"ז ע' 131.

עלינו ללכת, והבטחה בפשיטות שפתחו בשביל כאו"א מאתנו, סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור כי אנו הם, אנשי החיל שהם דוקא עושים הנצחון.

כהנ"ל אינו זקוק להסברה, כי פשוט הוא וכשיתפסו, אז מיוועט עס נעמען, בכח הראי, כמבואר בשיחה פי"ד, אז ילך לבטח לעבודתו בקדש ותחי' בהצלחה ומתאמת לחפץ ורצון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

המחכה לבשו"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תקסט

ב"ה, י"ז אדר, תש"י

הרה"ח הרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורב"ג שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתב מהו"ח אי"א וכו' וכו' ר' מיכאל שי' ליפסקאר המודיע כי מוכן הוא למלא רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ולהתחיל בעבודתו בעניני החינוך באפריקא.

ומוסג"פ העתק המענה שלי אליו. בטח יפנה עתה לכת"ר ונא להתדבר אתו בפרטיות, מתאים להראשי פרקים שדברנו פה, ולהשתדל אשר בהקדם יתחילו בעבודה ממשית.

הטלגר' ע"ד דלית, כנראה מזוזות גדולות נתקבלה אבל האיש עדיין לא בא.

באיחולי כט"ס

מ. שניאורסאהן

בשיחה פי"ד: שם ע' 143.

תקסט

צילום האגרת נדפס ב"ז, זכרון (גורודצקי) ע' 159.
מהורב"ג: מהר"ר בנימין גורודצקי. אגרות נוספות אליו — לקמן תתקעב. תקעז. תקפה. תרו. תרכ.
תרכא.

המענה שלי: אגרת שלפנ"ז.
מזוזות גדולות: סכום מעות.

רנא

אדמו"ר שליט"א

תקסטי

ב"ה, י"ח, אדר, תש"י

הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מו"ה ...

שלום וברכה!

מכתבו מיום ד' תצוה נתקבל, והפ"נ המוסג"ב, בעד הנער ... נקרא
היום על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

וראוי זכות התעסקות אבי הנער בחינוך כשר של ילדי ישראל,
להמשיך רפואה שלימה לבנו שי בקרוב ממש.

ומה שכותב בענין התקשרות, הנה עלינו כולנו להתחזק
בהתקשרותנו שעד עתה ביתר שאת ויתר עז, וע"פ דברי רבותינו
נשיאינו והוראתם שנעתקו בהקדמתי לקונטרס פורים המצורף בזה.

בטח יזכה בקונטרס זה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה ופ"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תקע

ב"ה, כ' אדר, תש"י

האברך הו"ח אי"א נוי"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

מסר לי הרה"ח הו"ח וכו' מהורמח"א שי' חדקוב אודות קושי

תקסטי

מהעתק המזכירות.

תקע

נדפסה בלקו"ש חייא ע' 207, והושלמה ע"פ העתקה.

מצבו ועד כמה שמרגיש את גודל אחריותו להשפיע לטובה על משפחתו
שי' וסביבתו.

והנה ידוע הוא אשר דרש דרש כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ מכל אלו
שזכו להסתופף בצלו, ומכל שכן מאלו שזכו להיות תלמידיו, אשר יהיו
נרות לחאיר דוקא, ולא הסתפק בדרישה, כי אם גם האציל מרוחו
והשפיע בהם כח אשר בחשתדלות הראוי יוכלו למלאות דרישה זו.

ובכל אחד מאתנו תלוי להוציא כח זה מן הכח אל הפועל, אף
שלפעמים דרוש לזה התחזקות יתירה ויגיעה.

כי אם כאשר ... ומשפטיו עם ישראל (עיין תנחומא חקת יו"ד).

בברכה ופ"ש ואיחול להתבשר טוב מאתו

הרב מנחם שניאורסאהן

תקעא

ב"ה, כ' אדר, תש"י

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מחור"א הכהן שי'

שלום וברכה!

בייליגענד די רשימה וואס איר האט מיר געשיקט (מיט אן
איבעריקע קאפיע אין פאל ווען איר קענט זי ניצן), און איך דאנק אייך
נאכאמאל.

זיכער ווייסט איר, אז ברכת כהנים איז פארבונדן מיט פתרון
חלומות לטובה, וואס דערפאר זאגט מען דעם רבונו של עולם כו' בא
ברכת כהנים, עאכו"כ א חלום וואס א כהן אליין חלוס'ט.

בא דער געלגענהייט, וויל איך אייך דערמאנען אן איבעריקן מאל

כי אם כאשר ... ומשפטיו: כנדפס לעיל אגרת תקס.

תקעא

מהעתק המזכירות.

מחור"א הכהן: אגרות נוספות אליו — לעיל חנה, ובהנסמן בהערות שם.

וועגן דער גרויסער נויטווענדקייט, און דריגענדקייט צו באוועגן אונזערע פריינד בכלל, און ידידנו מר סטולמאן שי' בפרט, צו טאן א ממש'דיקע זאך פאר דעם „מרכז לעניני חינוך“, וואס די לאגע ווערט פון טאג צו טאג קריטישער, און דאך מוז מען אנגיין מיט דער ארבעט אין איר פולן פארנעם, וואס דאס איז דער רצון און חפץ פון כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ, ווי עס איז אייך פערזענליך גוט באקאנט.

איך וויל אייך בא דער געלעגנהייט מבשר זיין א בשורה טובה, אז לויט די אנווייזונגען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ פאר זיין הסתלקות, האבן מיר בעזר השי"ת יעצט אנגעהויבן מיט א וויכטיקע חינוך טעטיקייט אין מארסיי, פראנקרייך, וואו עס געפינען זיך גרויסע קינדער לאגערן פון דער יוגנט אימיגראציע פון צפון אפריקא קיין ארץ ישראל. די ארבעט נעמט ארום פארשידענע אקטיוויטעטן צו פארשטארקן אידישקייט און חינוך הכשר און באזארגן זיי מיט פארשידענע הצטרכות ווי תפילין, ציצית, ספרי לימוד וכו'. אין דער נאענטער צוקונפט האפן מיר אויסצושפרייטן די ארבעט דירעקט אין די נארד אפריקאנישע לענדער, פון וואנעט די קינדער קומען יעצט אין די לאגערן.

במילא קענט איר זיין זיכער, אז דאס וואס איר האט געזאגט דעם רבין חכ"מ „זינט איר זייט אוועק האט מען שוין עפעס אויפגעטאן“ איז טאקע דער אמת.

יעצט ערווארט איך צו הערן פון אייך גוטע נייעס בהקדם.

מיט גרוס ובברכת כט"ס לכב"ב יחיו, און מיט דער זיכערקייט אז איר האט ניט קיין פאראיבעל אף מיר

הרב מנחם שניאורסאהן

תקעב

ב"ה, כ"ד אדר ה'תש"י

הרה"ח הרה"ג הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורב"ג שי

שלום וברכה!

בתודה מאשר אני את קבלת מכתבו מט"ז וי"ז אדר בצירוף החשבון ורשימת הילדים שי מאפריקה.

בינתים בטח קיבל את מכתבי הקודם בצירוף העתקת מכתב לר' מיכאל שי ליפסקאר אשר הסכים להתחיל בעבודתו, ובודאי כבר באו בדברים נידון זה, ונא לזרזו בכל האפשר ולסייעו בעזהשיית בקבלת הוויזה וכדו'.

מר יצחק שי שלום - ראש, אוצר התורה - הביע את הסכמת מוסד שלו לקבל על עצמם את ההוצאות של קיום מוסדות החנוך באפריקה לאחר שיתייסדו ויהי כבר דבר שנוסד בעולם. בפרטיות לא נדבר כלל עדיין, אבל יש מקום לשער שידרוש שיהי שמם באמצע - ונא להודיע את חוות דעתו בזה בכלל ובפרט.

איני יודע בפרטיות מצב הר"ש שי מאטוסאו, (עפמ"ש"כ שהבטיח לו שלא תהי' התערבות והשתדלות מכאן לעכבו, לא כתבתי לו בענין הנ"ל) - אבל תמי' היא בעיני, שאף אם התנה מראש שפטור הוא מזה, אבל בשביל מה ולמה עזב את משמרתו, שכנראה כר נרחב הוא והצליח בזה, ועתה הלך ילך לחפש ולגשש בארץ אחרת ובעבודה אחרת, ועוזב כלי מחזיק וממשיך ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר גם עתה מטה האלקים בידו להמשיך מן באר וענני הכבוד, הן בגשמיות והן

תקעב

צילום האגרת נדפס בס' "זכרון" (גורודצקי) ע' 161 וחלקה אף בלקו"ש חכ"ד ע' 418. מהורב"ג: מהור' בנימין גורודצקי. אגרות נוספות אליו - לעיל תקסט, ובהנסמן בהערות שם. הילדים שי מאפריקה: ראה לעיל אגרות תקנט, תקעא, ובהנסמן בהערות שם ושם. מכתבי הקודם: דלעיל תקסט. הר"ש . . לעכבו: במרסיי, בעבודת חינוך הילדים שבמחנות, כדלעיל אגרת שלפניו. ראה לקמן אגרת תקפז - אליו.

רנה אדמו"ר שליט"א

ברוחניות, לכל אלו המחזקים התקשרותם וההליכה בדרכיו אשר הורה ביתר שאת ויתר עז.

באיחולי כט"ס ופ"ש כחדו"ש

מ. שניאורסאהן

תקעג

ב"ה,

... שני ענינים ביום ב' ניסן: א) יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובמילא' ב) יום בו נעשה בנו יחידו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ – נשיא ומנהיג דורנו.

והנה בכל שנה ושנה מתעוררים הענינים בזמניהם שלהם. ודעת לנבון נקל אשר ויהי בשלושים שנה שעברו עד עתה, שלושים ב' ניסן (תר"פ-תש"ט), הנה עלה עלה, בעילוי אחר עילוי, שלושים מעלות. ומבואר ע"פ דברי רז"ל, אשר גם אחרי ההסתלקות הרי צדיקים ילכו מחיל אל חיל, וצדיקא דאתפטר דאשתכח בכולהו עלמין, וגם בעולם הזה, יתיר מבחיוהי, לכן גם השפעותיו לכל השייכים אליו מתעלות יותר ויותר. וכדי שיתקבלו בפנימיות צריכים גם ה"כלים" של השייכים אליו לחיות מזוככים יותר.

ובפרט לתקופת השנה, ביום ב' ניסן הבע"ל, על כל אחד ואחד

(1) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז: שחמלכות ירושה כו' ולא המלכות בלבד אלא כל השררות. – ובספרי (דברים יז, כ) איתא: כל פרנסי ישראל.
(2) ולא רק ברוחניות בלבד, אלא גם בטבעיות וגשמיות הדברים מתעוררים לתקופת השנה. וכמובא בדאי"ח הראי' ממשנה ספ"ג דגטין: בודקין את היין ... ובהוצאת סמדר כו'.

(3) ראה קיצורים והערות לתניא לאדמו"ר הצ"צ ע' עו: מל' נקנית בשלושים מעלות ביחזקאל ויהי בשלושים שנה כו' עיי"ש. ולהעיר מזח"ג רמז, ב. עבודת הקודש ח"ד פ"ט.

תקעג

נדפסה בסה"מ תשי"ד ע' 150. לקו"ש ח"ב ע' 146.

מהשייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לחזק ההתקשרות שלו אליו, ע"פ הדרכים אשר הורנו במכתביו שיחותיו ואמרותיו, ביתר שאת ויתר עז,

ולהתבונן ולקבוע במוחו ולבו אשר לא עזב ח"ו הרועה, הוא נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, את צאן מרעיתו וגם עתה עומד הוא ומשמש בקודש להגן עליהם ולהשפיע להם את כל הנצרך להם בגשמיות וברוחניות ...

מנחם שניאורסאהן

כ"ה אדר, ה'שי"ת, ברוקלין נ.י.

תקעד

ב"ה, כ"ה אדר, תשי"י

כבוד הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לשני בניסן הבע"ל, והוא לזכות בו את הרבים, ובטח זיכה אותם גם בקונטרס פורים הנשלח מכבר, וזכות הרבים תלוי בו.

ועל דרך המבואר במאמר שבקונטרס פי"ט, אשר „מסירת האוצר הוא ע"י שרים ופקידים דוקא, אבל הכוונה פנימית הם אנשי החיל אשר בהם ועל ידם בא הנצוח בפועל“.

ונוסף בעניננו, אשר מלבד זה שהשר מוסר האוצר לאיש החיל, הרי גם הוא בעצמו יכול וצריך להיות איש חיל.

כי הנה במשל הם שני אנשים נפרדים, ועוד יותר מזה, שהם גם בסוגים שונים, שר (מצד עצמו ג"כ מסוגל לזה) ופקיד (נתעלה ע"י התמנות) – או איש חיל.

תקעד

נדפסה בלקו"ש חייב ע' 146, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

האגרת נשלחה לכו"כ.

במאמר שבקונטרס פי"ט: סה"מ תשי"י ע' 154.

אבל בנמשל – וע"פ מש"כ שם פ"כ – אפשר שאיש אחד יהי' שר ופקיד וגם איש חיל פשוט. ולא עוד אלא שמוכרח הדבר, אשר כל אחד ואחת מבניי הנה סוף סוף יגיעו לזה שיהיו בהם שתי התכונות גם יחד, הן דשר ופקיד (הבנה והתפשטות), הן דאיש חיל (קבלת עול וביטול), וכמבואר הענין בכ"מ.

ואל יאמר אדם איך אפשרי הדבר וזהו שני הפכים בנושא אחד. כי כשם שהבורא הרי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו, הנה גם בנברא נפסק הדין אשר במקום ההתנשאות היותר גדולה (– מלך –) ולפי ערך ההתנשאות צריך להיות תכלית הביטול. וכלשון הרמב"ם (הל' מלכים פ"ב ה"ו): **כדרך** שחלק לו הכתוב הכבוד הגדול וחייב הכל בכבודו, **כך** ציוהו להיות לבו בקרבו שפל וחלל כו'.

וארז"ל (ברכות לד.) הדיוט כורע תחילה וסוף כה"ג תחלת כל ברכה המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף.

ובמוחש, גם לעיני בשר, נראה זאת בנשיאי החסידות. מן הבעל שם טוב ורבנו הזקן המייסדים תורת החסידות הכללית ותורת חסידות חב"ד ומפיצים אותם, ומנהיגי עם ישראל, וביחד עם זה משתדלים בגמילת חסד בממונם בגופם ובנפשם גם עם אנשים פשוטים – ועד נשיא דורנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, המפיץ מעינות תורת החסידות חוצה ביתר שאת וביתר עז ומתענין ומשתדל ומתעסק בטובת קטן וקטנה בישראל.

ודוגמת מה שהם עושים, מצוים ודורשים מאת כל אחד ואחת מהשייכים אליהם לעשות: להיות שר ופקיד, – להתעסק בתורת החסידות ולהפיצה, ולהשפיע על סביבתו בחזקת התורה והיהדות – וביחד עם זה להיות איש חיל, איש המעשה בענינים של קבלת עול בפועל.

וביום ב' ניסן, יום החילולא של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ויום הכנסו בנשיאות של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הוא הוא היום המסוגל לכל אחד ואחת לקבל על עצמו ועצמה ללכת בדרכיהם אשר הורו. בקבלה בר קיימא על כל השנה כולה, וע"פ הבטחתם, בכתב ובעל פה, הרי זה כלי לקבל ברכתם בגשמיות וברוחניות

מ. שניאורסאהן

* * *

מכתבו מט' אדר הגיעני, ומלאתי בקשתו לקרות רשימת תלמידיו, והסדר לשלשים שקבע, והפ"נ – בהיותי על הציון. כבקשתו נשארה רשימת התלמידים אצלי.

החותם באיחול חה"פ כשר לו ולכל חבורתו תי.

תקעה

ב"ה, כ"ה אדר, תש"י

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"מ וכו' וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

ליום ההילולא של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הוא יום ב' ניסן הבע"ל מוסג"פ קונטרס שהו"ל זה עתה ובטח יזכה בו את הרבים.

פרשת הקונטרס מבוארת בהקדמתי אליו.

ונוסף על מש"כ שם שני הענינים שבשני לניסן בענין נשיאינו – הנה יש להוסיף אחד מהענינים הכלליים שביום זה והוא:

ידוע שתי הדיעות (ר"ה י, ב): בתשרי נברא העולם או בניסן נבה"ע. ואלו ואלו דברי אלקים חיים, וכמש"כ בתוד"ה כמאן (ר"ה כז, א. ועייג"כ בשער הכוונות ר"ה דרוש א. נהר שלום עד, ב. בע"ח דפוס ורשא הוא ח"ג ל"ט ע"ג. שעולה בקנה אחד עם פ"י התוס').

והנה ע"פ דעת רז"ל דבניסן נבה"ע, יום ב' ניסן היינו שבת ראשון. ומחולק יום ב' ניסן זה מכלי שאר ימי עולם שלא הי' בו לילה כלל

(י) כיום תמים דגבעון לא הי' אלא בחצי כדור הארץ. כמובן.

מכתבו מט' אדר: קטע זה למוהרש"ח קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תכה, ובהנסמן בהערות שם. כבקשתו . . אצלי: רשימת התלמידים יחיו הנה אחר קריאתו לפני כ"ק הכ"מ חשאר מונח על שלחנו הקדש . . ידע כתי"ר אך ובמה להמשיך עבודתו גם על להבא.

תקעה

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1294, והושלמה ע"פ צילום האגרת. האגרת נשלחה לכוי"כ.

וכמזל"ל שלא שימשה עמו אפלה (מדרש תהלים פצ"ב. וראה ג"כ ירושלמי ברכות פ"ח ה"ו, ב"ר פי"א. ב. ועוד) משא"כ בכל שאר הימים שאחר החטא, ואפילו הימים שקודם חטא עה"ד שנאמר גם בהם ויהי ערב ויהי בוקר. – עד לעת"ל שעז"נ ולילה כיום יאיר (ועייג"כ פדר"א פי"ח).

ואולי י"ל בדרך אפשר שזהו ג"כ ענין פנימית התורה בכלל, שהיא דוקא נקראת אלנא דחיי (כמו שנתבאר באגה"ק סכ"ו), ותורת החסידות בפרט, שהיא עוסקת ביחוד לתקן מה שנעשה ע"י חטא עה"ד, ובכל זה היא היא פנימיות התורה אילנא דחיי (כמשנית בקונטרס עץ החיים לבעל החילולא), כי עיקר בירורה בדרך מלמעלמ"ט ולא ע"י התלבשות בטו"ר (שזהו ג"כ אחד מחילוקים העיקריים שבינה ובין תורת המוסר).

והפצת המעינות של תורה זו חוצה ביתר שאת ויתר עז הוא ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנשיא שנכתר ביום ב' ניסן, ואכמ"ל.

ויה"ר אשר ביום מסוגל זה, יהי' כל אחד ואחת מאתנו כלי להמשיך ולקבל השפעות נשיאנו הכ"מ בגו"ר, ובניסן זה ממש יקוים יעוד רז"ל: בניסן נגאלו בניסן עתידים להגאל ע"י מ"צ בב"א.

באיחול חג כשר וכ"ט

מ. שניאורסאהן

* * *

המכתב דשני באדר קבלתי. ובטח זוכר מה שדברנו בהיות כת"ר פה. והזכרתי את החתומים עליו בהיותי על הציון – ביום שנבה"ע. לו ולכל הנלוים עליו ומושפעים ממנו לנחותם הדרך העולה בית א"ל.

* * *

באיחול חג כשר וכ"ט ופ"ש כל המושפעים מאתו להנחותם בדרך ההתקשרות באילנא דחיי היא תורת הדא"ח.

י" כן סתם בשמו"ר פט"ו, יא.

ביום שנבה"ע: הוא יום כתיבת האגרת שלפנינו שלדעת ר"י נברא בו העולם.
באיחול . . המושפעים: קטע דלהלן – אל מוהר"נ נמנוב. אגרות נוספות אליו – לעיל תמ, ובהנסמן בהערות שם.

המאה שמזכיר במכ' דכ"א אדר נכנסו לקופת נפנה. מה שסדר הקביעות לימודים יקרא על הציון. המענה על מש"נ בקוני די"ט כסלו, בל"ג, כשאפנה מעט מההכנה לדפוס של הקונטרס לחה"פ (מאמרי ושיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ [...]) מכ'.

* * *

באיחול חג כשר וכ"ט לקיום ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שקיבל בעדו ובעד ביתו תי' על מילואן.

* * *

ובל"ס ימשיך בשילוח רשימת זכרונותיו, ובפרט עתה.

תקעו

ב"ה, כ"ו אדר ה'תש"י

הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' וכו'
מהור"י שי' הלוי

שלום וברכה!

... בטח הגיעו הקונטרס לפורים עם המצורף לו. כן הגיעני מש"כ על הביל ומכתבו מי"ג אדר. ונבהלתי בקראי אותו - לדרוש ממני ענינים שלא נתנו לי ואינם בי לא מהם ולא ממינם. ואין טענתי על כת"ר באשר אינו מכירי פא"פ אבל חקירה ודרישה הו"ל לעשות מקודם, כי ד"נ בזה. וה' יזכנו כולנו להתקשר באילנא דחיי באמת.

נפנה: מעמד.

המענה... די"ט כסלו: ראה לעיל אגרת תקנו.

ובל"ס: קטע דלהלן - אל מוהרש"ז דוכמן, ונדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 559. אגרות נוספות אליו - לעיל תיד, ובהנסמן בהערות שם.

תקעו

נכתבה בשוה"ג לאגרת שלפנ"ז - בתאריך כ"ו אדר. חלקה נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 319, והושלמה ע"פ העתקה.

מהור"י הורוויץ. אגרות נוספות אליו - לעיל חכט, ובהנסמן בהערות שם.

לדרוש ממני: קבלת הנשיאות. ראה גם לקמן אגרות תרטו. תשסה.

ד"נ: דיני נפשות.

ג. ב.

במכתביו הקודמים העיר על מש"כ בזח"ג, קמ"ה, ב, דכל כהן שאין לו בת זוג אסור בעבודה. ומקשה דהרי רק בכח"ג ביוה"כ הדין כן. ואולי גם בזחר הכוונה רק להנ"ל, אף שאין הלשון משמע כן, וכמו שמביא ראי' מקרא דכה"ג.

הנה אף אם בדקמ"ה, ב אפשר הי' לדחוק דמדבר בכח"ג כיון שמסתייע בקרא דכה"ג, אבל אאפ"ל כן בזח"ג ה, ב דמדבר בנדב ואביהו, וגם לא ביוה"כ, ועייג"כ זח"א רלט, א.

ונפלענ"ד לתרץ ע"פ מה שמצינו בכ"מ לשון אסור ואינו אלא מדת חסידות. וראה שד"ח כללי הפוסקים כלל ט"ז סקי"ב שהביא דוגמאות מפירוש תוד"ה אסור תענית יא, א (אסור לשמש בשני רעבון), נמוק"י ספ"ז דסנהדרין (לעשות שותפות עם העכו"ם) מגיד משנה הל' שכנים פ"ב הט"ז (לעמוד בשדה רעהו) סמ"ג עשין פ"ז (לאכול קודם שיאכיל לבהמתו) ועוד.

וגם בזחר כאן הכוונה למדת חסידות, ועייג"כ מג"א לאו"ח סקכ"ה סקס"ד.

ומה שנענשו נו"א במיתה – י"ל דימי המילואים שאני. ועיי"ש המשל בזח"ג ה, ב. וגם הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כו'. ולהעיר מתיב"ע ריש אחרי: בנוי דאהרן כהניא רברביא.

על שאר הערותיו – במכתבי הבאים בל"נ.

באיחול חה"פ כשר.

תקעז

ב"ה, כ"ו אדר, ה'תש"י

הו"ח אי"א נו"מ וכו' הרה"ח מהר"י שי

שלום וברכה!

כתב כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ באחד ממכתביו:

חסידות האט אויפגעטאן אז וואו מ'איז איז מען ניט עלענט, עכ"ל, ואם, בהיות הצדיק חי ע"פ האדמה... בבחי' מקום גשמי" כך, על אחת כו"כ עתה דאשתכח יתיר מבחיוהי גם בזה העולם המעשה. ועל אכו"כ בצדיק שהוא רבי שהוא ממוצע המחבר בין הוי' וביניכם, הוי' שאין שייך לטבע ח"ו, והממוצע יש בו משני הענינים שהוא ממוצע ביניהם, וביחס לחסידיו ומקושריו העומדים גם עתה – כמאז – כיון שההתקשרות דיחידה צ"ל למעלה מהזמן – ובתנועה דהתקשרות ביתר עז, כי אומרים לנפשם וגופם: אי אפשר לנו אחרת כלל וכלל, ואז אין הפסק כלל ח"ו, ואדרבה רוח אמיך רוח כו' ברוחניות וגם בגשמיות ולכל טוב, כי כמו שלמעלה כך למטה ברבי – טבע (שלמעלה מטו"ד) הטוב להיטיב.

מ. שניאורסאהן

* * *

שני מכתביו הרשימות והפ"נ נתקבלו. הפ"נ קראתי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. נפנה נמסר ובקרוב יגיעם הקבלות.

מוסג"פ הקוני' לחה"פ ובטח יזכה בו את הרבים.

החותם בברכת חה"פ כשר ושמוח לו ולכל המושפעים ממנו.

* * *

מה ששאלני להרמז היו"ד שהוא בכתב אשורית – לא שמעתי בזה.

תקעז

נכתבה בתחלה בשוה"ג לאגרת תקעז דלעיל, לאח"י נשלחה לכריכ כאגרת בפ"ע ובשוה"ג באו עוד איזה חוססות. נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 207.
באחד ממכתביו: ראה, היום יום' לכיב אייר.
נפנה: מעמד.
היו"ד... אשורית: ראה גם לעיל אגרת תפס.

תקעח

ב"ה, ג' ניסן, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח אדר:

אעיינ בדבר האפשרות להשגת מכתב דרישה עבורו מאפריקא, אבל בטח יחפש, יחד עם ידידנו הרב"ג שי, על אתר דרכים יותר בטוחים, ובעיקר מחירים, כי יש להזדרז בזה בכל האפשר. ואם בזמנים רגילים זקוקים אנו לזכות העקדה אשר חשיבותה היא לא העקדה עצמה כ"א זריזותי דאברהם אבינו ע"ה – (כמשנ"ת באגה"ק סכ"א, ועפ"י יומתק ג"כ מה שבשו"ע אדה"ז חאו"ח אף שבמהדו"ק ס"א ס"י כתב בטעם אמירת העקדה ג"ז שיכניע יצרו כו' הנה במהדו"ב סוס"א השמיט זה, ולא הביא אלא הטעם דלזכור זכות אבות) – הנה עאכו"כ בזמנים אלו, ומדה כנגד מדה צ"ל הזריזות, בכאו"א שהזכות מגין עליו. ובפרט בנדו"ד, שבכל יום אורבים לנפשות ילדי וילדות ישראל וכו'. והאריכות אך למותר.

החותם באיחול חה"פ כשר לו ולכב"ב שי ומחכה לבשו"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תקעח

מהעתק המזכירות.

מהור"ח: ליפסקר. אגרות נוספות אליו – לעיל תקנט, ובהנסמן בהערות שם.
דרישה עבורו מאפריקה: ראה לעיל שם.
הרב"ג: ה"ר בנימין גורודצקי. ראה אגרת שלאח"י.

תקעה*

ב"ה, ג' ניסן, ה'תש"י

הרה"ח הרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורב"ג שי

שלום וברכה!

מאשר אני את קבלת מכתבו מכ"ד-כ"ח אדר. השקפתו בענין רשיון הכניסה עבור ר' מיכאל שי אשר יש להשתמש באמצעים היותר בטוחים ומהירים. גם אם יעלה באיזו הוצאות יתירות, נכונה עד מאד, ובודאי ימשיך בזה.

מוסג"פ העתק מכתבי להרמ"ל שי.

בעד מארטש לא נתקבל עדיין.

נא למסור לועד הסניפי על חשבון המל"ח נון תר"ס.

באיחול חה"פ כשר.

מ. שניאורסאהן

אינו אופיציאלי עדיין, אבל שקו"ט בדבר רבנות להאברך צאלער בביהכנ"ס דרחוב מאנטעוידעא. ונא להודיעני חו"ד בזה ואם ידועים לו פרטי מהות הרבנות שם.

תקעה*

צילום האגרת נדפס בס' זכרון (גורודצקי) ע' 164.

מהורב"ג: מהר"ר בנימין גורודצקי. אגרות נוספות אליו — לעיל תקסט, ובהנסמן בהערות שם.

מכתבי להרמ"ל: שלפנ"ז.

תר"ס: שקל.

רבנות להאברך צאלער: ראה גם לקמן אגרת תקפה*.

תקעט

ב"ה, יו"ד ניסן, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

הקונטרס לב' ניסן ודאי הגיעו במועדו. ומוסג"פ הקונטרס לחה"פ הבע"ל. וטוב עין בטח זיכה ויזכה בהם את סביבתו וישימם לפנייהם, וכדז"ל (מכילתא ר"פ משפטים הובא בפירש"י עה"ת שם): „לא תעלה על דעתך לומר אשנה כו' ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו לכך נאמר כו' כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם". ואמר הכתוב ותורתך בתוך מעי (ראה תניא פ"ה).

והנה כמו שבמשל, כדי שתהי' האכילה באופן הראוי ולתועלת צריך שתתאים להמטרה שלה – קישור הנפש והגוף ויחי' האדם, כך בנמשל צ"ל לנגד עיני המלמד והמשפיע תכלית הלימוד וההשפעה ונקודת היסוד שלהם – להחיות מתים ולהוסיף חיות עצמי באדם החי „מהיכי תיתי" (ראה שיחה אות מ"א).

והנה פשוט הדבר אשר כדי להחיות אחרים צ"ל בעצמו חי. וכאן מוצא היצר מקום לפיתוייו בטענה מי אתה ומה כחך להחיות נפשות. והלואי שתפקיע את עצמך.

ומבאר בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשיחתו (אות מ"ג): הגם עס איז אמת – אבער עס איז שלא במקומו ... וואס קען א סאלדאט – ער קען נאר שיסן און גייט מיט מסירת נפש ... מיט שמחה און דאס מאכט אים פאר א מנצח.

אין איש החיל עושה את הקנה רובה וגם אין זה ביכלתו. אינו משיג בשכלו איד יורה הקנה רובה בפרט וטכסיסי המלחמה בכלל, אבל מוסר הוא את נפשו ורצונו למפקד המלחמה ועושה את זה בשמחה ואז הוא דוקא המנצח.

תקעט

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 253, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכריכ. לאחדים בתאריך – אחד [י"ג] ניסן.

ובמוחש רואין שהיסוד לכל זה היא האמונה שמאמין בראש כל מפקדי המלחמה הוא המלך והנשיא, במלחמה הרוחנית היינו הנשיא מנהיג הדור. ובדורנו בפרט – הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שהורה והעמיד את כל אחד ואחת מאתנו במקום מיוחד בשדה המלחמה נגד צד הלעומת זה.

והנה האמונה צריכה גם היא התחזקות בכלל מזמן לזמן, והתעוררות מיוחדת שלא תשאר בבחי' מקיף כי אם תמשול בכל הכחות ובמחשבה דיבור ומעשה בפועל בחיים היום יומיים.

וזה בא בדרך אתדל"ע בחהמ"צ בכלל, וע"י אכילת מצה, הנקראת מיכלא דמהימנותא (ראה שיחה אות ב) בפרט. כמבואר בכ"מ בדא"ח בארוכה. ומהם בהמשך וככה תרל"ז ס"פ סמ"ך שכתב, שבמצה הגשמיית שורה בחי' מהות האלקות ומזה ניזון וחי גם החיות הגשמי. ולכן חיי האדם אפילו הגשמיים מרומם אז ברום המעלות, ומוסיף חידוש אשר כל זה הוא לא רק בליל א' דפסח, אלא כל ימי חה"פ.

והוי' יחננו באמונה השלימה, ויקויים היעוד כימי צאתך מארמ"צ, שבזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים, אראנו נפלאות בעגלא דידן.

בברכת חג הפסח כשר ושמח

מ. שניאורסאהן

* * *

מכתבו מט' ניסן קבלתי. ומענה בקיצור על האמור בו ימצא בהקדמותי להקונ' שהו"ל אחרי ההסתלקות ומכתבי זה, מה שנלפענ"ד בכ"ז. – ומה שמקשה הלא א"א עתה לשאול את כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כשיש ספק בהנהגה – אם יעמוד חזק בהתקשרותו אליו, מבלי ישים לב לפתויי היצר, וישלח השאלה על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – וועט דער רבי געפינען א וועג ווי עס צו ענטפערן.

מכתבו מט' ניסן: קטע דלהלן אל מוהר"ש שי' פריזנר, ונדפס בלקו"ש חכ"א ע' 375. אגרות נוספות אליו – לעיל תכו, ובהנסמן בהערות שם.
בהקדמותי להקונ' שהו"ל: לעיל – תקנו. תקסא. תקעג.

תקפ

ב"ה, יו"ד ניסן, תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהר"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לחה"פ הבע"ל, ובטח יזכה בו את הרבים וגם את היחיד.

וכוונתי בזה לא רק על עצמו, כי מלתא דפשיטותא הוא, אלא גם על יחיד חברו.

כי חורו לנו נשיאינו בכלל ונשיא דורנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בפרט, אשר צריך להשתדל בטובה – גשמיית ורוחניית – גם של יחיד בכל תוקף ועוז.

ומובנה חוראה זו, כי הרי אין אתנו יודע איזה יכשר ואם כלם כאחד טובים. ומלבד זה שנפש אחת מישראל עולם מלא היא מצד עצמה, הנה נתבאר בשיחה הנדפסת בקונטרס (הועתק גם בהקדמה), אשר יעדער יחיד איז א רביס, ער איז בכח צו מאכן א רביס און באלעבן א רביס.

זאת אומרת, אשר גם אם נמצא בין המושפעים שלו איש אשר בטבעו מתבודד הוא, א פארזיך-דיגער, הרי אין זה אלא מצד טבעו קודם העבודה בעצמו, ומי יודע באיזה מעמד ומצב יהי מחר ולאחר זמן. ובפרט שידוע מרז"ל (ירושלמי כתובות פ"א סה"ב) אשר פסק התורה משנה את הטבע.

ואם יקשר את היחיד המתבודד שיהי באתרי דרבי, ובאתרי דרבי, הרי הלכה כרבי, יפעול ויחי יחיד זה את כל סביבתו.

והשתדלותו אשר חשקיע בו תביא גידולין וגידולי גידולין עד סוף העולם – ל' העלם.

תקפ

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 502, והושלמה ע"ס צילום האגרת.

האגרת נשלחה לכריכ. לאחדים בתאריך "אחד" [י"ג] ניסן.

בקונטרס (הועתק גם בהקדמה): סה"מ תש"י ע' 170: 190. ונת' בארוכה בשיחת י"ד שבט תש"מ.

ויהי"ר אשר ב"ב נזכה לקיום היעוד כימי צאתך מארץ מצרים,
מצרים וגבולים והעלמות, אראנו נפלאות.

באיחול חג הפסח כשר ושמח

מ. שניאורסאהן

* * *

מוסג"פ העתקת מכי שכתבתי לאי.

שני מכתביו קבלתי. ות"ח על הבשו"ט משמירת הסדרים
והקביעות ובל"ס יוסיפו אומץ על לחבא.

תקפא

ב"ה, י"א ניסן, ה'תש"י

האברך הור"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

בודאי ידוע לו הכתוב בלקו"ת ס"פ נשא (כט, ע"ב) שנותנין מתנה
לכבוד חתן וכלה.

מטעם המובן לא הייתי נוכח בחתונתו ומטעם זה עצמו איחרתי
גם בהנ"ל ובטח לא יקפיד על זה.

ומצורף למכתבי זה יקבל לקו"ת דרשה געשאנק ויהי רצון אשר
יקויימו בהם בו וברעיתו יחיו ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
במילואן ברוב טוב גשמי ורוחני.

בפ"ש ואיחול חה"פ כשר ושמח לו ולרעיתו תי

הרב מנחם שניאורסאהן

הקפא

מהעתק המזכירות.

תקפב

ב"ה, י"ב ניסן, תש"י

מחותני הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהר"נ שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו בשעתו ומטעם המובן קשה הי' עלי המענה אף על
ניחוס אבליים שבו.

איתא ברבנו יונה פ"ג דניחוס אבליים מה"ת ואבליים עצמם ינחמו
זה את זה.

והנה בהשקפה ראשונה אינו מובן, דבמה ינחם אבל את חברו
האבל, והוא בעצמו שרוי באבילות כמותו.

אבל זה עצמו שמראה להאבל שאינו בודד בצערו, ואשר יש שני
ושלישי וכו' הרוצה לנחמו אלא שמגודל הכאב אינו מוצא במה לנחם,
זה גופא נחמה היא.

ידועים דברי רבינו הזקן באגרת תנחומים שלו, אשר רוחו של זה
שנסתלק עומדת בקרבנו ממש, ואדרבה אשתכח בזה העולם יתיר
מבחייה ומקבליים זה ע"י התקשרות בדרכיו.

ונקודה הפנימית בדרכיו הלא הי' שכל אחד ואחת ישתתף
בעבודתו הוא, מושלבים ומאוחדים ע"י אהבת השם אהבת התורה
ואהבת ישראל.

ומובטחני אשר גם כ' ימשיך ללכת בדרך זו ביתר שאת ויתר עז, כי
זוהי דרישת השעה.

מוסג"פ קונטרס חג הפסח שזה עתה יצא לאור.

ואסיים באיווי חג הפסח כשר וכט"ס

חרב מנחם שניאורסאהן

תקפב

מהעתק המזכירות.

מוהר"נ: גורארי.

איתא ברבנו יונה: עדיז לעיל אגרת תקסז.

תקפג

ב"ה, י"ב ניסן, תש"י

הו"ח אי"א נו"מ וכו' תלמידי ישיבת אחי תמימים
דפיטסבורג שי' והמורים שי'

שלום וברכה!

אייער נדבה על מעות חטים נתקבלה, ומוסג"פ קבלה.

ביילגענד דער קונטרס חג הפסח, וואס איז יעצט ארויס פון דרוק.
זיכער וועט איר דערמיט אויך מזכה זיין אנדערע.

בא יעדער געלגענהייט, ובפרט שבת און יום-טוב, ווען יעדערער איז
רוחניות'דיקער ווי א גאנצע וואך, פאראייניגען מיר זיך אלע - די
וועלכע האבן געהאט דעם זכות צו זיין זיינע תלמידים אדער מקושרים
- מיט הארות ובחי' רוחו העצמיות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ווי
מרומז אין אגרת הקודש פון אלטען רבין סימן כ"ז וביאורו.

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וועלכער האט מקדיש געווען זיין לעבן
לטובת הכלל והפרט, ולטובת המקושרים אליו בפרטי פרטיות, איז
זיכער ממשיך אויך יעצט זיינע השפעות.

אבער די השפעות זיינען יעצט אנדערש, במידה ידועה, ווי פריער,
ווארום יעצט איז דאך די נשמה פריי פון די הגבלות און צמצומים פון
גוף און האט אן עלי' בעילוי אחר עילוי (וואס דאס איז די באדייטונג
פון דעם ווארט „הסתלקות“), במילא זיינען די השפעות - סיי די
גשמיות'דיקע און סיי די רוחניות'דיקע - אויך אין א העכערן און
געהויבענערן אופן.

בדרך ממילא פאדערט דאס ארויס, אז אויך דער מקבל מוז זיך
צופאסן צו די העכערע השפעות דורך אויפהויבן זיך.

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ האט אונז זיין גאנץ לעבן געלערנט ווי צו

תקפג

נדפסה בלקריש ח"ז ע' 249, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האגרת (מלבד שורה ראשונה ואחרונה) נשלחה לכוי"כ.

שטייגען, און ניט נאר במחשבה נאר אויך בפועל, און אויך יעצט זיינען שפתיו מדובבות גם בעולם הזה דורך זיינע צאלרייכע תורות, מאמרים, שיחות, מכתבים. און דורך ממלא זיין חפץ ורצון בפועל, שאפן מיר די כלים צו מקבל זיין די הויכע השפעות וואס ער וויל אונז משפיע זיין.

די צייט פון פסח ויציאת מצרים, מצרים וגבולים, וואס יעדער פון אונז מוז ארויס פון די הגבלות אפילו פון זיין מצרים דקדושה, וכל שכן פון די הגבלות פון זיין שכל אנושי ונפש הבהמית, איז באזונדערס מסוגל צו שטייגן ברוחניות – (מידארף נאר זיך אויסהיטן פון דעם קלוגינקעניס אפנארעריי) –, ובמילא זיינען זיי אויך מסוגל צו מקבל זיין די השפעות עליונות בגשמיות וברוחניות. און א וועג אויף דעם איז געבען ניט נאר מעות חטים נצרכים ערב פסח – נאר העלפן נצרכים ועניים בתורה ומצות א גאנץ יאר.

בברכת חג כשר ושמח והצלחה רבה בלימודם ובעבודתם בקודש

מ. שניאורסאהן

תקפד

ב"ה, אח"י ניסן, ה'תש"י

הרה"צ הו"ח אי"א גזע תרשישים וכו' הר"ש שליט"א

שלום וברכה!

לקראת חג הפסח הבע"ל הנני בזה להביע איחולי לכק"ש שי ולבנו הרה"ח והרה"ג וכו' מוהר"מ שי' לחה"פ כשר ושמח.

בידעי יחס כק"ש שי' לעבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לכל מקצועותי בכלל ובמאמרי התורה ומאור שבתורה שכתב ושהשאר

תקפד

הר"ש: קאליש.

אחריו לברכה, בפרט, שולח אני לכק"ש קונטרס חג הפסח שזה עתה יצא לאור.

החותם באיווי חג הפסח כשר וכט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

הא עניינא דאגורה באהלך עולמים (ע"י אמירת שמועתו בשמו, דפשיטא דשייך בכל), הנה הבקשה וקפידא שיאמרו השמועה בשמם ...

תקפה

ב"ה, אח"ד ניסן, ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי' הלוי

שלום וברכה!

מוסג"פ קונטרס לחה"פ הכולל מאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שיחתו ומכתבו, וכמבואר בהקדמתי, ובודאי יזכה בזה את המושפעים ממנו להאירם באור תורה ובמאור שבה.

וכמו שבעל השמועה דר בשני עולמים בגשם וברוח (יבמות צו, ב) הרי ע"פ מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה (סנה' צ, א) שכר כל המשתדלים בזה שילמדו תורת בעל השמועה הוא ג"כ בעוה"ז ובעוה"ב, בגו"ר, וגודל השכר מובן מגודל הקורת רוח שהיא לפי ערך ההשתוקקות שיאמרו שמועה מפיו, וכמובא (יבמות שם) בקשת דוד מלך ישראל.

החותם באיחול חג הפסח כשר וכט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

הקונט' לב' ניסן בטח הגיעו. הנותן מתנה לחברו צ"ל – בהיותי על הציון י"ג ניסן הזכרתיו בשמו לחה"פ כשר ושמח.

הא ענינא . . . בשמח: כדלעיל ח"ב אגרת רה. ראה גם אגרת שלאח"י.

תקפה

מצילום האגרת.

האגרת נשלחה לכמה, בתאריך י"ד י"ג ניסן.

אדמו"ר שליט"א רעג

הא ענינא אגורה באהלך עולמים, דפשיטא דשייך בכל, הנה
הבקשה וקפידא שיאמרו השמועה בשמם ...

* * *

מש"כ במכ' הקודמים ליישב החילוק בין משה ויהושע (בזח"ג
קמח, א) דבמרע"ה כתיב נעליך לי רבים משא"כ ביהושע – יפה כיוון כי
כן כתוב בז"ח תצא במדה"נ.

* * *

א) מה שכתבתי לו הטעם לפענ"ד בחוראת כ"ק אדנ"ע שהמים
דמקוה התחתונה יכסו רצפת מקוה העליונה טרם יזרמו לשם מים
שאובים – נמוקי פשוט – כי אז תהי' נתינת מים שאובים במקוה
כשרה, מה שאין כן כשיכנסו מקודם מים שאובים יוכשרו רק ע"י
השקה, וק"ל.

ב) מה ששאלתי לטעם שלא החמיר כ"ק אדנ"ע גם בשעור הדר"ת
הוא לא כדי לגבב חומרות, כל' כת"ר במכתבו, כי אם ע"פ הידוע
שבמקוה משתדלים לצאת ידי כמה וכמה דעות.

תקפה*

ב"ה, ג' דחזה"מ פסח, ה'תש"י

הרה"ח הרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' וכו' מוהרב"ג שי'

שלום וברכה!

בתודה אשר קבלת מכתביו מט' יוד ניסן, ותנוח דעתו כאשר
הניח את דעתי, במה שנשאר עתה על משמרתו ומקומו, בזמנים אלו

הא ענינא . . בשמם: ראה אגרת שלפנ"ז.

משי"כ במכ': קטע דלקמן אל מוהר"י הורוויץ. אגרות נוספות אליו – לעיל תכט, ובהנסמן בהערות שם.
בהמשך לזה – לקמן אגרת תרב.

א) מה: קטע דלקמן אל מוהר"י לנדא. אגרות נוספות אליו – לעיל תח, ובהנסמן בהערות שם.
מה שכתבתי: לעיל אגרת תקנב.

הדר"ת: הדרכי תשובה.

תקפה*

צילום האגרת נדפס בס' "זכרון" (גורדזקי) ע' 162.

מוהרב"ג: מוה"ר בנימין גורדזקי. אגרות נוספות אליו – לעיל תקסט, ובהנסמן בהערות שם.

שכל העניינים והמוסדות צריכים שמירה מעולה וחיזוק ביותר ותוספות התפשטות הן כלפי חוץ והן כלפי פנים.

בדבר הר"מ שי' ליפסקר בטח עושים בזה בזריזות ות"ח אם יודיעני מהתוצאות הטובות. בדבר הרבנות של בהכנ"ס מאנטאוידעא, לפע"ד צריכים להשתדל ביותר אם רק יש אפשרות, שיתקבל הרה"ח וכו' צאלער, הוא סיפר לי כי התראה פה עם הרב לאנדזשער מי שהי' רב בבהכנ"ס הנ"ל מלפנים והוא הי'. הראשון אשר סיפר לו עד"ז וגם הבטיחו לסייע בידו ולהמליץ בעדו – אבל רק אם יפנו אליו מבית הכנסת ולא שהוא יהי' המתחיל. – כן סיפר לי הר' צאלער שע"פ דרישת בהכנ"ס כבר שלח להם סקירה קצרה אדות עצמו והמקומות שלמד וכיו"ב. בטח גם כת"ר זוכר את הר' צאלער ויש לקוות שבאם יסתדר בבהכנ"ס הנ"ל יהיו תוצאות טובות לא רק לבהכנ"ס כי אם בהיקף יותר גדול.

אמש נתקבל מהדז. ז' ובאשר אין כל ביאור בזה יודיעני אם זה בעד אפריל.

בטח מסר נ' לועד הסניפי מע"ח ובקשה להוסיף ע"ח המל"ח עוד כ' לועד הסניפי, נ' להר"נ שי' נעמאנאו בעד תו"ת, כ"ה להרש"ז שי' דוכמאן לחלק שם להשייכים לבית רבקה (כי שמעתי שחרש"ז הורוויטץ התראה עמו – או למסור באופן אחר).

הקבלות צריכים להיות מאנשים פרטים המקבלים ע"ש, בית הכנסת חברי שערי תורה בני אברהם.

מפני קדושת המועד אין אני בא על החתום.

בטח קיבל במועדו הקונט' לחה"פ ופרסמו באופן המתאים.

בברכת חה"פ כשר ושמח.

הרב מנחם שניאורסאהן

בדבר . . ליפסקר: ראה לעיל אגרת תקנט, ובהנמנו בהערות שם.

בדבר הרבנות: ראה לעיל אגרת תקעח.

מהדז. ז': מהדווינט סכום ז'.

ראה גם לקמן אגרת תרכי.

תקפו

ב"ה, כ"ה ניסן, ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח הוו"ח אי"א נר"מ וכו'
מהורמ"מ שי' הכהן

שלום וברכה!

הקונטרסים בטח הגיעו במועדם. וחפצי לקוות אשר יביאו
התועלת הנרצה, לא רק בנוגע אליו כמו פרט, ולא רק בנוגע אליו כאיש
אשר הרבה פרטים תלויים בו אלא גם בהמושפעים ממנו והנמצאים
בסביבתו, ות"ח אם יודיע בשו"ט בזה.

ובמענה על מכתבו בענין ישראל הדר עם הנכרית ונולד להם בן
והביאו האב למולו.

(א) מש"כ דמלין, מילת גר, את הקטן על דעת אביו, דלא גרע מנכרי
קטן שמלין אותו ע"ד אביו הנכרי, וכפסק השו"ע יו"ד סרס"ח ס"ז.

לא נ"ל הדמיון כלל, כי הנכרי ובנו יש להם שייכות זל"ז ונקרא
זרעו (יעויין יבמות סב, א ובפוסקים שם) משא"כ בבן ישראל שבא על
הנכרית – וכבר תמהו אפילו על הדיעה שהובאה ברמ"א בשו"ע אהע"ז
ס"ו ס"י, אף שמדבר שם רק מדרבנן ולחומרא.

ובנדו"ד כיון שאמו רוצה שיגיירו את הילד, לפענ"ד צריך לגיירו
ע"ד ב"ד.

(ב) ומש"כ מנ"ל להמחבר שו"ע יור"ד סרס"ח ס"ה (ועד"ז ברס"ז
ס"ב) הנוסחא למול את הגרים – בברכה ראשונה.

יעוין בב"ח סרס"ז שכן היא גרסת אלפסי ישן. ובטח מצא כן
המחבר במקומות עוד, ויל"ע בדקדוקי סופרים לשבת ואינו עתה תח"י.
[– לא נמצא שם דבר בנוגע לנדו"ז].

(ג) ומש"כ שצוה להמוהל לברך ברכה ראשונה „על המילה“ היפך

תקפו

מהעתק המזכירות.
מהורמ"מ שי' פלדמן.

דפסק המחבר המפורש מפני הצ"ע שיש לו בפסק זה ומצורף ג"ז שהרמ"א סרס"ה ס"ב אינו מחלק בין ברכת מוהל סתם לברכת אב המל וגם בנדו"ד צ"ל כן, ומה שלא הגי' כן, הרמ"א גם בסרס"ה הוא מפני שסמך על הגהתו סרס"ה. – כן הקשה ותירץ ג"כ בפ"י מגן האלף על סי' רע"ג ח"ב ע' 404 –

אחרי בקשת סליחתו, רע בעיני מעשה זה, לעשות מעשה היפך המחבר מפני שלע"ע לא מצאנו תירוץ להמוקשה בעינינו. וחס לנו ללכת בדרך כזו שיכולה לערער את כל היסודות.

– ומה שמדמה זה לסרס"ה כבר פירש יפה בגליון מהרש"א בסרס"ה החילוק שביניהם.

– וי"ל שלכן גם בקרבן נתנאל ספי"ט דשבת לא הקשה אלא מהל' עבדים ולא מהל' גרים (ומש"כ שם בק"י דגם גבי עבדים הוי כל אחד כאבי הבן צ"ע) – וכבר הובא משו"ת הרמ"א סמ"ח שנודע לו פסק הב"י בענין צוואה, והרמ"א סותר דברי הב"י באריכות גדולה, אבל באותה תשובה גופא כותב שהכריח לעשות כפסק הב"י וגם לא חכה עד שיגיעו קושיותיו אל הב"י ולראות מה ישיב עליהן. ואם הראשונים כך וכו' וכו'.

באיחול כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

לאח"ז:

באות שלום סרס"ו סקי"א מקשה מפ"מ לא העיר הרמ"א גם בסרס"ח. ודעתו נוטה לברך על המילה. וכנראה לא ראה את גליון המהרש"א מדאינו מזכירו.

תקפז

ב"ה, כ"ה ניסן, ה'תש"י

האברך הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מוהר"ש שי

שלום וברכה!

מכתבו מט' ניסן קבלתי ולא עניתי ע"ע מפני המועד וענינים הכרוכים בזה.

וראשונה הנני לכתוב, אשר אין כאן ענין של קפידא ח"ו וזכין ומחייבין שלא בפניו וכיו"ב שמזכיר במכתבו, ובפרט שאינני מכיר. ומה שכתבתי להרה"ח וכו' מהורב"ג שי' – לא כתבתי אלא בלשון תמי', כי לא הבנתי הענין.

ושנית שלא עלה בדעתי לדרוש ממנו להפקיר את עצמו וכו' ובכלל אין כאן ענין של הכרח וכפי' כלל. והענין הוא שבגשמיות אמרז"ל (פסחים נד, ב ועיין אגה"ק כב) אין אדם יודע במה משתכר ובמילא מובן אשר כן הוא גם בפרנסה רוחניות, כי הא בהא תליא, ובפרט בזמן האחרון שלא יש סדר והדרגה בההנהגה ובהבירורים (ראה מבוא לקונטרס ומעין ע' 22 משכ' בזה) ואנו אין לנו אלא להשתדל להבין על נכון את הקורות אותנו וללמוד מזה מה עלינו לעשות עתה ולמחר ולאחר זמן, ולהתפלל שנכוון בזה אל האמת.

ומה שסיפרו לי מה שקרה אצלו בחורף זה ועוד הוסיף ע"ז במכתבו עתה, הוא: כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כתב לו שיתעכב לע"ע באירופא ... בכסליו שאל עוה"פ אם לנסוע לאה"ק ולא קיבל מענה ע"ז, אף שנתקבלו מכתביו. בנתיים נסע למארסעל והצליח שם בדרך למעלה מן הטבע ברוחניות, ובטח יש לסדר ג"כ התנאים הגשמיים שם באופן המתאים ...

תקפז

מצילום האגרת.

לתוכנה ראה לעיל אגרת תקעב.

מוהר"ש: מטוסוב. אגרות נוספות אליו – לקמן תרצה. תשכה"ו. תשנב.

מהורב"ג: מהר"ר בנימין גורדוצקי.

הכרח וכפי': להמשיך עבודת החנוך במחנות הילדים במרסיי.

ואחרי כ"ז כשנודעתי שהוא באחת שטובתו הוא דוקא בנסיעה לאה"ק, תמהתי על אופן פירושו את המאורעות שלו.

פשוט שבכל מקום שיהי צריך להסתדר באופן שיהי בריא וחזק, ויהי בתנאים המתאימים לבריאותו אבל איני רואה שייכות שאלה זו לשאלת מארסעל ואה"ק, ואדרבה. ויה"ר שיחליט ויסתדר באופן היותר מתאים לפניו בגור"ר וישמיע בשו"ט מהנעשה אתו וממה שהוא עושה עם אחרים.

באיווי כט"ס והסתדרות טובה בפרט

מ. שניאורסאהן

תקפה

ב"ה, כ"ו ניסן, תש"י

מר משה מנוחין שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו אשר בו שואל פרטים ע"ד תולדות הגזע שמשתייך אליו, הנה עד כמה שידוע לי זהו ענף עץ אבות שלו, ומשום טרדות חג הפסח נתעכב המענה עד כה:

משה מנוחין:

אביו: יצחק אייזיק מנוחין

אמו: שרה ליבא

אביו: שניאור זלמנסון

אמה: פרלא דבורה

פרלא דבורה זלמנסון:

אביו: אדמו"ר ר' ישראל נח שניאורסאהן, ניעזשין

אמה: פריידא בת הרבנית בילא בת האדמו"ר האמצעי.

תקפה

מהעתק המזכירות.

מר משה מנוחין: על תולדות גזעו ראה סי' הצאצאים ע' 293 מס' 609.

רעט אדמו"ר שליט"א

אדמו"ר ר' ישראל נח מניעזשין:
אביו: אדמו"ר ר' מנחם מענדל שניאורסאהן, בעל ה"צמח צדק" בן
דבורה לאה בת אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" ושלחן ערוך.
אמו: הרבית חי' מושקא בת אדמו"ר האמצעי בנו של אדמו"ר הזקן.
אמו זקנתו פרלא דבורה היתה אחות הרב ר' אברהם שניאורסאהן
שהי' אבי' של חמותי הרבנית נחמה דינה תי' אשת מו"ח כ"ק אדמו"ר
הכ"מ.

אמו זקנתו הנ"ל דרה בליובאוויטש, ונסיעתו לליובאוויטש
בילדותו כנראה היתה לבית הוריו זקניו הנ"ל, אשר שם משפחתם הי'
זלמנסון ולא שניאורסאהן. ומכל הנ"ל יוצא שהשתייכותו לגזע
שניאורסאהן היא מצד אמו זקנתו פרלא דבורה.

בטח שמע פרטי הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. גדול כעת
רגש האחריות של כל בני המשפחה יותר מאשר לפניו, באשר במידה
ידועה כבדה כעת העבודה. ומובן מאליו אשר כל אחד ואחת מבני
המשפחה, הן מצד הבנים והן מצד הבנות, צריך להוסיף עוז ומרץ כדי
לעשות את חלקו בהגשמת מטרת מייסדי המשפחה ונושאי דגלה
ושאיפתם ודרכם בחיים בכל דור ודור.

באיווי כט"ס

הרב מנחם שניאורסאהן

תקפט

[ב' אייר תש"י]

שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שקודם ההליכה על ציון ואהל
– נוהגין שאין אוכלים אבל שותים.

(י' ראה זח"ג ע"א, א. אחרונים בשו"ע או"ח סו"ס תקפ"א. לקוטי צבי. ילקוט אברהם
לר' אברהם ליפשיץ לשו"ע או"ח סי' תקפ"א. אלף המגן שם.)

תקפט

נדפסה בלקריש ח"א ע' 207. התאריך ע"ס העתקה.

תקצ

ב"ה, ג' אייר, תש"י

הו"ח אי"א וכו' מו"ה יצחק צבי שי

שלום וברכה!

במענה על שאלתו,

מנהג חסידי חב"ד לקחת לדי' מינים את האתרוגים הגדלים בדרום איטליה ונקראים בשם „קאלאברער“ ע"ש מקום גידולם, או בשם „יאנובער“, ע"ש העיר שמשם היו שולחים אותם מלפנים. בשנים האחרונות היו קונים אותם אצל האחים קרעה בגינוא, ועל אתרוג כזה הי' מברך ג"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ.

ועיין שו"ת חתם סופר חאו"ח סר"ז שער הכולל (להרא"ד לאוואט) על הסידור פל"ז. שדי חמד אסיפת דינים מע' אתרוג שם כללים מע' לולב ומינו.

– לענין אתרוגים מקאלאבריא, שהיא הנקראת בדרז"ל איטליה של יון, יש להעיר ג"כ מבראשית רבה (פס"ז, ו) משמני הארץ יהי מושבך זו איטליה של יון (כך היא גירסת רש"י עה"ת שם). רמב"ם סוף הלי' איסורי המזבח: כל חלב להוי' וגו', משנה ריש ביכורים: אין מביאים כו' מפירות שבעמקים כו'.

שמעתי רבות פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שפגישת שנים מבניי צריך שתביא תועלת בענין תומ"צ. ואף שגם הנ"ל הוא ענין של תומ"צ, אבל כל זה הי' בטח יכול לברר על אתר אצל אנ"ש שבמחנה. ולכן תקותי שחילוף מכתבינו זה יביא ג"כ תועלת שיוסיף שיעור בלימוד תורת החב"ד, התעסקות נוספת בטובת זולתו וכיו"ב. ות"ח אם יודיע בשו"ט בזה.

בברכה ואיחול כל טוב

הרב מנחם שניאורסאהן

תקצ

נדפסה בלקריש ח"ט ע' 389, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מו"ה יצחק צבי: ליברמן.

מנהג חסידי חב"ד: ראה ס' המנהגים חב"ד ע' 65.

תקצא

ב"ה, ג' אייר, ה'תש"י

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"א שי

שלום וברכה!

אייער בריוו ערהאלטן צייטיג און איבערגעגעבן דעם צעק לויט אייער אנווייזונג בייגעלייגט א קבלה. איך לייג דא ביי דעם לקוט פון י"ט כסלו ה'שי"ת די לעצטע שיחה ברבים פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בא יעדער געלענהייט, ובפרט שבת און יום טוב, ווען יעדער איז רוחניותדיקער ווי א גאנצע וואך, פאראייניגן מיר זיך אלע, די וועלכע האבן געהאט דעם זכות פון זיין זיינע תלמידים אדער מקושרים – מיט הארות ובחי' רוחו העצמיות פון כ"ק אדמו"ר הכ"מ, ווי מרומז אין אגרת הקודש פון אלטן רבין סימן כ"ז וביאורו.

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וועלכער האט מקדיש געווען זיין לעבן לטובת הכלל והפרט, ולטובת המקושרים אליו בפרטי פרטיות, איז זיכער ממשיך אויך יעצט זיינע השפעות.

אבער די השפעות זיינען יעצט אנדערש, במידה ידועה, ווי פריער ווארום יעצט איז דאך די נשמה פריי פון די הגבלות און צמצומים פון גוף און האט אן עלי' בעילוי אחר עילוי (וואס דאס איז די בעדייטונג פון דעם ווארט „הסתלקות“). במילא זיינען די השפעות – סיי די גשמיותדיגע און סיי די רוחניותדיגע – אויך אין א העכערן און געהויבענערן אופן. בדרך ממילא פאדערט דאס ארויס, אז אויך דער מקבל מוז זיך צופאסן צו די העכערע השפעות דורך אויפהייבן זיך.

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ האט אונז זיין גאנץ לעבן געלערנט ווי צו שטייגן, און ניט נאר במחשבה נאר אויך בפועל, און אויך יעצט זיינען שפתיו מדובבות גם בעולם הזה דורך זיינע צאלרייכע תורות, מאמרים, שיחות מכתבים; און דורך ממלא זיין זיין חפץ ורצון בפועל, שאפן מיר די כלים צו מקבל זיין די הויכע השפעות וואס ער וויל אונז משפיע

תקצא

מהעתק המזכירות.
מהור"א: איינבנדער.

זיין. די צייט פון יציאת מצרים, מצרים וגבולים, ספירת העומר וקבלת התורה בחג השבועות וואס יעדער פון אונז מוז ארויס פון די הגבלות אפילו פון זיין מצרים דקדושה, וכל שכן פון די הגבלות פון זיין שכל אנושי ונפש הבהמית און גרייטן זיך צו קבלת התורה איז באזונדערס מסוגל צו שטייגן ברוחניות – (מידארף נאר זיך אויסהיטן פון דעם קלוגינקעניס אפנארעריי) –. ובמילא זיינען זיי אויך מסוגל צו מקבל זיין די השפעות עליונות בגשמיות וברוחניות.

בברכת כ"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תקצב

ב"ה, ד' אייר, ה'תש"י

שלום וברכה!

... שערתי אשר אפשר ידמה בעיניו שהנסיון גדול מדי הוא, שהרי ע"י מילוי הצעתי ובקשתי מי יודע מה „יפסיד“ עי"ז.

ולכן בהיותי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הזכרתיו, ובבקשה אשר ימצא די כח בנפשו או שיותנו לו כוחות ע"ז שיוכל לעמוד במה שנדמה לו עתה לנסיון ובחקדם יראה בעליל שלא הי' ממש בנסיון זה וכמבואר בדא"ח בענין הנסיונות, באשר איני מכירו פא"פ, איני יודע באיזה אותיות טוב יותר לבאר השקפתי בענין זה כדי שתתקבל בטוב וגם לא יחשדני במה שאיני מכוון, ואנסה בפשטות ובטח כל דפשיט מעלי טפי.

בכלל כל אדם ובכל רגע ובכל פעולה עומד הוא על פרשת דרכים (בדרכו הפרטית עכ"פ) אם לימין או לשמאל. ובפרט בזמן של הזדעזעות כללית באיש שעליו תפקיד כללי ופעולה כללית.

הסתלקות פירושה עלי' ממצב אחד למצב יותר רוחני וגופא בתר רישא גריר כיון שמקושרים הם יחד. ומוכרח כל אחד ואחת מאתנו

תקצב

מהעתק המזכירות.

המקושרים לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ראש אלפי ישראל להתעלות גם הוא והיא למעמד ומצב יותר רוחני ובמילא לעשיית פעולות כאלו, שע"ע אולי לא הי' שייך שיעשה אותן...

תקצו

ב"ה, ו' אייר ה'תש"י

הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"נ שי

שלום וברכה!

ת"ח חן על מכתבו מכ"ב ניסן המבשר טובות על שלומד ברבים את מאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ, ומשתדל להביא לפועל את פקודותיו לאנ"ש והתמימים שי, למלא את תפקידם בכלל ונטירת כרמנו המיוחד הוא הפצת המעינות בפנים ובחוץ בפרט.

נא ונא להתחזק ולהתאמץ בחובאה לפועל את תכניתו אשר האברכים והבחורים שי יחזרו דא"ח בבתי כנס' שונים, ומה שלקח את לבי ביותר היא ההשתדלות החזקה לקרב תלמידים מכל הישיבות ללימוד הדא"ח, ולהורות דרך ה' לילדי ישראל מכל החוגים בכל האופנים הנכונים והאפשריים.

אם יש איזה הוצאות ע"ד המיצוע בכל הנ"ל נא להודיענו ונשתתף בזה. שמועסן וספרנו נשלחו לו כבקשתו כן איזה טופסים מקונטרס עץ החיים בקישור עם ענינים הנ"ל. ע"פ הצעתי נשלח לו ממרת הורוויטש שתחי' חי שקל והוא על הוצאותיו הפרטיים.

המחכה לבשו"ט ומאחל כט"ס בפ"ש כחדו"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תקצו

מהעתק המזכירות.

מהורש"נ: ששונקין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב רפו. שית. לקמן תר"ו.

תקצד

ב"ה, ז' אייר, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

מכתבו מכ"ו ניסן הגיעני, וכבקשתו קראתי פ"ג בשבילו בהיותי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, כן הזכרתיו בהיכלו מקום שם נכנסים ליחידות ולנתינת פדיונות. בטח שואל בעצת רופאים מומחים, והרופא חולי כל בשר ישלח לו רפואה שלימה בקרוב ממש. ויתעסק במרץ במילוי רצונות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ מתוך הרחבת הדעת.

המחכה לבשורות טובות ממנו בהקדם ופוש"ש כל החבורה תי

הרב מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ חוברת שהו"ל זה עתה ויזכה בה את הרבים.

תימה שהפסיק רשימת זכרונותיו ובל"ס ימשיך וביתר שאת ויתר עז.

תקצה

ב"ה, ח' אייר, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במקרה נודע לי שאומרים עליו שהוא עתה מתרגש בקל, אויפגערעגט וכו' בטח שמע מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ולמד בשיחותיו

תקצד

נדפסה בס' לשמע און ע' 11 ובלקו"ש חכ"ד ע' 559, והושלמה ע"פ העתק המזכירות. מוהרש"ז: דוכמן. אגרות נוספות אליו — לעיל תיד, ובהנסמן בהערות שם.

תקצה

מהעתק המזכירות.

מאמריו או מכתביו, אשר אין מקרה בעולם כי אם הכל בהשגחה פרטית, – ואנו מצדנו צריכים להשתדל לכוון במעשינו לכוונת ההשגחה העליונה. מי אני לדעת ברור כוונת ההשגחה, אבל כיון שנודע לי ע"ד הנ"ל, הרי אפשר שבידי להועיל, במקצת על כל פנים, לזה ולכן באתי במכתבי זה.

סיבת התרגשותו לא אמרו לי, אבל קרוב לומר שהוא מפני שאינו שבע רצון ממצבו, נפש האלקית אינה שבעה רצון מהמצב ברוחניות, נפש הבהמית מהמצב בגשמיות, ובמילא הרי הגוף והנערווען שבו גיבן זיך נאך.

והנה קשה לי לענות בפרטיות על טענותיו בציור מצבו כמו שהוא בעיניו הוא, כיון שאיני שומע את הטענות ממנו עצמו.

ולכן איני בא אלא במענה כללי, היינו בתיאור מצבו, כמו שאני הנני רואה את המצב, ובהיות שהוא בעצמו נוגע בדבר ע"פ התורה יותר ממני הרי עדותי נאמנת יותר. והוא: כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ העמידו בקרן אורה זו תורה ולא הסתפק בזה ונתן לחלקו גם המאור שבתורה, היינו שהוא והמורים שתחת הנהלתו הם חסידים הלומדים תורת הדא"ח ברב או במדה המנ[ו]צעת או במעט לכל הפחות, ובהחניכים שלהם נוטעים יראת שמים שזהו תכלית התורה והמצוה.

ולא הסתפק בזה, ומני אז הרי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אוהז בידו ומנהלו בכל עסקיו. בנה בית על יסודי התורה והמצוה. ת"ל ה' לו לפרנסתו ולפרנסת ב"ב יחיו, יש לו עתה על זה, וקיבל ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שגם על להבא יהי כן ולא עוד אלא שיוכל ליתן ג"כ צדקה ביד נדיבה.

הרי ציור בכלל בנוגע למצב הרוחני והגשמי. ואחרי כל זה ממה מתרגש? וואס מען גיט פארטיגע און מ'דארף צוהארעווען? וואס ס'איז דא עגמת נפש? וואס מ'דארף האבן צו טאן מיט אנשים פשוטים?

דעם רבינס צייט און כחות זיינען זיכער געווען טייער, רעכט אף צו מאנען האט ער זיכער געהאט מער פון אנאנדערן און אף על פי כן איז ער דאס אלץ דורכגעגייין און גאר אין א גרויסער מאס.

איז ווער קען דאס קומען צוגיין איבערנעמען זיך און תובע זיין איך וויל ניט אזוי (און במילא ווייזט זיך מיר אויס אז) איך קען ניט אזוי, איך גיי אוועק, איך ווער בהתרגשות וכו' וכו'.

איז דאס ריכטיג אזוי, ר'...?
פ"ש לביתו ולכל בני ביתו שיחיו לברכת כל טוב.
מוסג"פ חוברת שהו"ל זה עתה.

תקצו

ב"ה, ח' אייר, ה'תש"י

האברך הו"ח וכו' מו"ה ...

שלום וברכה!

במענה על כתבו

יהי רצון שיהי' כלי ראוי שיקוימו בו כל הברכות שבירך אותו כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ על מילואן בגשמיות וברוחניות.

בטח ראה המועתק ב"היום יום" ליי"א ניסן בענין הנהגה ביום
הולדת, ובפרט ביום הולדת זה שמתחילה שנת הכ"ב. ויעויין קדושין (ל,
א): עד עשרים ותרתי כו' עשרין ותרתין. (עיי' הל' ת"ת לאדה"ז פ"א
סוס"ו שתפס שתי הדעות וצע"ק).

החותם בברכה

הרב מנחם שניאורסאהן

תקצו

מהעתק המזכירות.

וצע"ק: ראה גם לעיל ח"ב אגרת רמו. לקמן תרסג. תשסג.

תקצו

ב"ה, יו"ד אייר, ה'תש"י

הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו' מהורא"ח שי

שלום וברכה!

בייגעלייגט איז א חוברת, וואס איז איצט ארויס פון דרוק. זיכער וועט איר דערמיט מזכה זיין את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

מיר האלטן דאך איצט אין מיטן ספירה טעג. פון יעדער זאך קען מען אפלערנען א הוראה אין עבודת השי"ת און פון א מצוה בפרט קען מען לערנען גאר א פולע.

ספירה לערנט אונז, צווישן נאך א סך ענינים, אויך דאס ווי צייט איז טייער, אז מען דארף עס האלטן אין איין ציילן. און אויב מען פארפעלט אמאל, מאכט עס שאדן ניט נאר אין דעם פארפעלטן טאג, נאר אויך אין טעג און וואכן נאכדעם. דערפאר אבער אז מען ציילט יא – האט מען אויך די ווייטערדיגע טעג און וואכן געבענטשטע. און מיזאגט אלקינא – כחינו [וחיותנו]. מלך העולם – ער פירט אן מיט דער וועלט (במילא מובן, אז כל טוב דארף ער און וועט ער געבן צו די וועלכע ער רופט בני בכורי ישראל).

דאס איז בא סתם מענטשן. ובפרט בא מענטשן וואס האבן א השפעה אויף א רבים, וואס זייערע פעולות שפיגלען זיך אפ בא כמה וכמה מישראל. ובפרטי פרטיות בא די וואס האבן שוין מצליח געווען בהשפעתם על הרבים, דארפן זיי זיכער אויסניצן יעדע געלגענהייט און אויך זוכן נייע געלגענהייטן אויף אויפטאן בחיזוק התורה והיהדות והפצת התורה ותורת החסידות. און כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ האט מבטיח געווען, אז חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס.

החותם בפרישת שלום המושפעים ממנו, איחול רפואה לזוגתו תי' והצלחה בעבודה להזריח אור בסביבתו

הרב מנחם שניאורסאהן

מצורף בזה שתי קבלות.

תקצו

נדפסה בלקריש ח"צ ע' 281, והושלמה ע"ס המזכירות.

תקצח

ב"ה, יו"ד אייר, תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ החוברת שהו"ל זה עתה ונא לזכות בה את הרבים באופן המתאים.

ידוע דהשפעה הבאה מן המשפיע למקבל שתכליתה הולדה צריכה לירד ממדריגה למדריגה ולהשתנות עד שיתהווה ממנה הולדה – גידולין שבכחם לעשות אח"כ גידולי גידולין וכו'.

וצריך שיעבור דרך כל הטי' כחות הנפש כמו שבגשמיות צריך ע"ז שיהי' תשע מדריגות – בזמן הזה תשעה חדשים ולעתיד לבוא שתלד אשה בכל יום – תשע שעות – כך כתב רבנו הזקן. הועתק ונתבאר בפי המלות להצמח צדק בסוף יהי כבוד.

וז"ל הצמח צדק שם: ולע"ד אפ"ל כי זה שצריך עיכוב ט' חדשים מפני שבי"ע הם יש ואינו ערוך לאצי' ע"כ כדי שיומשך בבריאה צריך להתעכב תחלה בטי' דאצילות כו' שאל"כ יפול בירידתו למטה כו' מחמת שיש שם קליפות, ודוגמת שבה"כ, רק ע"י שנתעכב במי מקור דבי"ע יתקיים כו' אבל לע"ל שיזדככו העולמות ויהי' השם נקרא כמו שנכתב א"צ עיבור כ"כ ... ויהי' די בטי' שעות כו'. עכ"ל בהנוגע לעניננו.

אבל אף שהלידה בפועל ובגלוי היא לאחר ט"ח הנה ארז"ל שהעובר ניכר לשליש ימי' (עיין יבמות לה, א. לז, א. מב, א ואילך. סנהדרין סט, א. נדה ח, ב. ירושלמי יבמות ונדה שם. ב"ר לוישב לה, כד. מפרשי החומש שם. שו"ת נו"ב מהד"ת אה"ע סי"ט. ואכ"מ). ונפסק הדין שעל כל פנים לא יאוחר מתשעים יום (שו"ע אה"ע סי"ג, ס"א) שהם ימי הבחנה.

תקצח

נדפסה בלקריש חי"א ע' 208, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכריכ.
באופן המתאים: ראה לקמן אגרת שלאח"י.
בטי' דאצילות: ראה לקמן אגרת תר.

בעוד יומיים נגמרים ימי הבחנה מיום הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. איני יודע אם צריך לעשות התועדות לתכלית זו, ובטח אין כל המקומות שוים בזה, אבל הצד השווה שבכל המקומות ושכל אחד ואחד, שצריך לעשות חשבון צדק בנפשו להתבונן, אשר חיי רוחו אשר שבק לנו, וצ"ל גדל והולך גידולי גידולין.

הנה אפשר אשר ניתן באופן כזה שאין צריך שהי' זמן כל כך אפילו להלידה בפועל, ועל אחת כמה וכמה להבחנה, אבל, בכל אופן מספיק צדי"ק יום, להבחנה על כל פנים. ולידע אינש בנפשי' הסך הכל מחשבון צדק זה.

ומרובה מדה טובה, ועל פי מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ברמז ענין פסח שני (הועתק בהיום יום): פסח שני ענינו איז – עס איז ניטא קיין „פארפאלען“, מען קען אלעמאל פאריכטען. אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה, און אפילו „לכס“, אז דאס איז געווען ברצונו, פונדעסטוועגן קען מען מתקן זיין.

המאחל כל טוב

הרב מנחם שניאורסאהן

* * *

פשוט, שיש שינוי בין אופן השפעת הנשיא קודם כו' ואח"כ. ואופן ההשפעות שקודם כו' – תכלית מעלתו הוא ביום ההסתלקות. וא"כ בודאי יש בזה גם ההשפעה שתפעול במקבל הולדה חדשה, שבזה יתגלה גם כח הא"ס שבנבראים כו', ולכן צריך ע"ז ט"ח שייד הבחנה וכו' – בפנימיות הענינים – וזמנים וימים הגשמיים הם משתלשלים, ובמילא מעוררים על ענינים הרוחניים.

* * *

הקונטרסים עם המצורף עליהם בטח קיבל במועדס. ותימה על שע"ע לא אישר הקבלה. כבקשתו, הזכרתיו בהיותי על הציון. ומש"כ

שלא אמרו ק"י קודם התפלה – צע"ק ממה שציוה כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ לומר באמירת תהלים שקודם התפלה בשבת מברכין.

* * *

נתקבל מכ' מז' אייר עם הרשימות, ויושלחו קבלות ימים אלו
הנפנה נמסר וכן ב' המזוזות לפרע"ח.

מה שהעיר בד"ה בעצם היום פ"ב – הפי' לפענ"ד: ומכיפי' מיברך,
משרשו ומקורו בכח המשכיל (וכ"ז לאחר שכבר נתהווה הנהר [...]
מכוון [...]) אבל התהוות הנהר א"א בלא מעין כנ"ל במאמר וקס"ד
שגם בחו"ב כן הוא) אבל באמת כו'.

* * *

בענין הלימוד ברבים הנה, לפענ"ד, טוב, שעכ"פ פעם אחת בשבוע
ילמוד אחד בקול והשאר ישמעו ושקו"ט בזה. ואם מתאים לפי תנאי
אשיהם, ואין חששא לבייש את מי כו', זאל מען זיך בייטען בזה.

החילוק מבואר בין יאור לי ואני עשיתי (את היאור), ואני עשיתי
(גם את עצמי ופשיטא דאת היאור), ולכן בענין העונש נאמר (יחזקאל
כט, ט) ואני עשיתי, כי גם זה די להענש קשה. וכשמתארים רע דמצרים
בעומקו, נאמר (שם כט, ג) ואני עשיתי. – ובתניא פכ"ב צ"ע כי הוא
מורכב משני הפסוקים. ובקונטרס ומעין מ"ג פ"ב צ"ל כמו שהוא

שלא אמרו ק"י: במכתבו ממוצ"ק ח' אדר:

זכיתי בעצמי להיות ב' ניסן תר"ם ברוסטוב, וכה נהג כ"ק רבינו הכ"מ, כי במשך ימי
השבעה ביקש מהתלמידים יחיו לבא בבוקר בערך שעה ששית לבית רבינו ולומר כל התהלים
ואחר כל ספר אמר כ"ק הכ"מ קדיש יתום כנהוג. אבל אמירת הקדיש יתום אחר כל ספר המשיך
כ"ק הכ"מ רק יום אחד או שני ימים (איני זוכר בבירור כמה). וביום ב' או ג' בערך פתח את דלת
חדרו (כי כ"ק הכ"מ אמר תהלים בחדר מיוחד, לא עם התלמידים יחד, ורק בעת אמירת הקדיש
פתח דלתו ואמר כו') וקרא אותי לבא אליו. נגשתי אליו אל הדלת ואמר לי... דער טאטע וויל
ניס ליידיען צו זאגין קדיש יתום פארן דאוונען, און פרעגט בא מיר וואס זאל מען טאהן, האב איך
געענטפערט אז נאך יעדער ספר תהלים זאל מען זאגען א משנה וועט מען זאגען קדיש דרבנו.
וכן הי' כל ימי השבעה.

בהמשך לזה – לקמן אגרת תרכד.

שצוה... בשבת מברכין: ראה חקנת אמירת תהלים הגדפסת בסידורי קה"ת ובתהלים אהל יוסף יצחק.

אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ג אגרת תשלט. לקריש ח"ד ע' 231.

הנפנה: מעמד.

ב' המזוזות לפרע"ח: \$2000 לפרעון חוב.

בד"ה בעצם היום: סה"מ תשי"ז ע' 172.

החילוק: קטע דלקמן נדפס בלקריש ח"א ע' 199.

ובתניא... הפסוקים: ראה שם בהערות ותיקונים ס"ע 388.

אדמו"ר שליט"א רצא

בתניא – כן הוא בגכת"ק אדני"ע. ובנדפס הוא טה"ד, ובמ"מ שם צ"ל...

* * *

ומ"ש במ"ש בתניא פ"מ ותלמודו בידו אם קאי גם על מש"כ בספ"ט מיד שחוזר כו' – פשוט שכן הוא, שהרי מסיים שם ופרחא לעילא כו', אבל מש"כ לפרש שלכן חזר ר' אשי על תלמודו עוה"פ כדי להעלות בלשמה יותר נעלה גם לימודו הקודם. צע"ג אם כן הוא, דשאני הלימוד בסתם דיש כאן אהמ"ס הטבעית (ראה קו"א ס"ג) וגילוי מעורר את הנעלם וק"ל.

* * *

ומה שהעיר ממש"כ בקונטרס פורים פ"ב שהעולמות הם בלי מספר, ומקשה איך יתהווה מריבוי בעלי גבול בלתי בעל גבול, שזה א"א, וכמוש"כ במצות האמנת אלקות פי"א, – שהעולמות הם בלי מספר גילו לנו חז"ל כמבואר בקונטרס מהזהר, ועייג"כ תניא פרק מ"ו, ולא יקשה כנ"ל, כי זהו מצד כח הא"ס שבהם שאין אצלו נמנעות, ויוכל להיות שני הפכים ביחד, וראה לקו"ת בלק ד"ה מי מנה פ"ג. וד"ה סמכוני הנדפס בס' דרך אמונה פ"ב.

תקצט

[אחר יו"ד אייר, תש"ן]

מה שהעיר על לשוני במכתבי, „לזכות בו את הרבים באופן המתאים“, ושואל מהו פירוש המלות „אופן המתאים“ –

כוונתי פשוטה אשר המאמרים והקונטרסים הרי לפעמים תוכנם או גם הלשון (לשה"ק) קשים על חלק מסביבת המקבל, ולכן הנני

ובמ"מ שם: ראה שם בהערות וצייונים.

ומה שהעיר: קטע דלקמן נדפס בלקו"ש ח"י ע' 178. בהמשך לזה ראה לקמן אגרת תרפ"ו. שהעולמות הן בלי מספר: ראה בזה ד"ה מים רבים תשי"ז ס"ט, ובהערה שם.

תקצט

נדפס בלקו"ש ח"א ע' 208, והושלמה ע"פ העתק המוכרית. במכתבי: שלפנ"ז, בתחלתו.

מוסיף „באופן המתאים“ שאין הכוונה בשילוח הקונטרס שיזכו בו רק אלו המבינים התוכן או הלשון כמו שהוא, אלא שישתדלו ג"כ לזכות בו את גם את אלו וואס מ'דארף זיי פארטייטשן דעם תוכן מיט אן ענין לפי ערכם, וצריך להסביר להם זה באידיש או גם בלשון המדינה.

תר

[אחר יו"ד אייר, תש"י]

מה שהעיר במכתבי מיו"ד אייר בביאור הצ"צ בענין אצילות ובי"ע שהעיכוב הוא במלכות דאצי ומקשה דא"כ הרי ההשתנות נעשית באצי גופא, דהיינו בהמשפיע טרם שבאה להמקבל, הנה הצ"צ ממשיך על זה ענין העיבור כפשוטו בזו"ל, וא"כ מל' דאצי במקום זה מדובר בה כמו שהיא שורש לנבראים, התחלת בי"ע, היינו מקבל, וכל' הצ"צ „במ' מקור דבי"ע“, וראה בתו"א ס"פ תרומה, שמלכות הוא מקור בי"ע שבאצילות וכו'.

כן שואל מהו השייכות של כל ענין זה לענין ההסתלקות.

הנה השייכות מבוארת דביו"ד אייר נשלמו ג' חדשים מיום ההסתלקות, אשר עד יום ההסתלקות הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ משפיע גלוי, ומיום ההסתלקות ואילך משפיע באופן נעלה ביותר, היינו שמתחיל סדר חדש בהשפעותיו דכיון שגדולים צדיקים כו' יותר כו', הרי גם השפעתם נעשית גדולה יותר.

ולברר התוצאות שהיו מהסדר שהי' עד יום ההסתלקות הנה כמו שבגשמיות במשך ג' חדשים צריך להיות ניכר הולד, הרי לא יאוחר מיו"ד אייר לערך צריך להיות הכרה, אף שאין זה עדיין לידה של התוצאות מהשפעות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ והסדר בהיותו בחיים חיותו בעלמא דין.

וכותב הנני לא יאוחר, כי ג' חדשים היינו לאו דוקא ג' חדשים שלימים, ועוד זאת שלפעמים נותן המשפיע באופן כזה שאינו צריך ט'

תר

נדפסה בלקריש שם.
במכתבי מיו"ד אייר: דלעיל תקצח.

חדשים שלימים במקבל (במילא אין צריך ג' חדשים להכרת הולד), כי חלק מהשתנות ההשפעה להיות בערך המקבל כבר עשה המשפיע בעצמו. וכמו שאין הכרח שכל דבר ודבר שהמשפיע נותן למקבל צריך להיות בזה עומק גדול ביותר, עד שרק לאחר ארבעים שנה קאים התלמיד על דעתי דרבי. לפעמים רבות כן הוא, אבל אינו מוכרח שבכל מלה ולימוד שאומר הרב להתלמיד יחכה על זה ארבעים שנה. וכמו"כ הוא בנדו"ד.

תרא

ב"ה, פסח שני, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס ל"ג בעומר הבע"ל, וטוב עין הוא יבורך, כי יזכה בו את הרבים.

מבואר בתורת החסידות ענין ל"ג בעומר, ספירת הוד שבהוד, שזהו ההפסק והמחיצה, הג"ל, שבין אצילות לבי"ע, וההפסק והפרסא, הג"ל, שבין למעלה מאצילות ואצילות. וכל אחת משתי פרסות אלו מונעת אחד משני אופני יניקת החיצונים: (א) מבחי רבוי הצמצומים, (ב) מבחי מקיף העליון, ששם אינו נוגע מעשה התחתונים, ויכולים הכל לקבל.

ולכן בל"ג בעומר פסקו תלמידי ר' עקיבא מלמות כו' כי נפסק מחיצה זו בפני המקטרג עליהם.

והנה כל זה הוא בזמן הזה. אבל בימות המשיח שאז את רוח הטומאה אעביר מן הארץ, הנה ע"ז ארז"ל (קהלת רבה א, ד) מחצתי ואני ארפא מחיצה שעשיתי בין העליונים לתחתונים, שהעליונים חיים וקיימים והתחתונים מתים, לע"ל אני מרפא מחיצה זו, כי לא תצטרך המחיצה דג"ל הנ"ל כלל. ורשב"י מקור גילוי רזין דאורייתא בירר

תרא

נדפסה בלקריש ח"ד ע' 1302, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכריכ.

מחיצה זו (ועיקר הגילוי יהי לעת"ל), כי רשב"י האיר בו מבחי אור היותר שלם, אורו של משיח.

– עיין בכל זה סידור שער הל"ג בעומר ד"ה עד הגל וביאורו, ד"ה חייב אדם לברך – תרל"ח פכ"ה ואילך. –

ואופן היציאה מן הגלות והביאה לימות המשיח כבר גילו רז"ל אשר בגין דעתידין ישראל למיטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר הזהר, יפקון ב' מן גלות ברחמי. וענה המשיח לרבינו הבעש"ט נ"ע אשר כשיפוצו מעינותיך חוצה אז יבוא.

וכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ביאר מענה זה בארוכה, אשר תורת הבעש"ט נ"ע – איז דאס די כלי צו דעם אור פון גילוי המשיח. תורת רבינו הבעש"ט נ"ע און די עבודה טהורה בבירור וזיכוך המידות, וועט זיך, סוף כל סוף, צעשפרייטען, אז אלע וועלען דערקאנען דעם אמת, און אויך אפילו די וואס געפינען זיך אין חוצה, איז דער מסירת נפש פון זייערע עלטערען און זיידעס וועט זיי אויפוועקען.

– עיין בכל זה זהר ח"ג קכד, ב. אגה"ק של הבעש"ט ע"ד עליית הנשמה בשנת תק"ז. שיחת שמח"ת תר"ץ. –

ועלינו כלנו לדעת ברור, אשר כל פעולה ופעולה, כל השתדלות והשתדלות להפיץ המעינות חוצה – מאירות את חשך הגלות ומקרבות ביאת וגילוי המשיח. ואין די מלים לתאר כמה קשה אף רגע אחד יתר בגלות, וכמה יקר אף רגע אחד נוסף בגילוי משיח.

ובגילוי משיח צדקנו בב"א, אשר אז ירפא הקב"ה את המחיצה שבין עליונים לתחתונים כנ"ל, ויקיצו ורננו שוכני עפר, הנה כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר הורה לנו הדרך והמסילה בה נעלה, יבוא בראשנו, בראש כל תלמידיו חסידיו מקושריו והשייכים אליו, להוציאנו מן המיצר ולהביאנו למרחב י"ה בגאולה האמיתית והשלימה.

בפ"ש וברכת כל טוב

מ. שניאורסאהן

תרב

ב"ה, פסח שני, ה'תש"י

... ומה שהעיר במכתבו הקודם בזח"ג (קמח, א) דמשה קיים פו"ר – דח"ז הוי כב"ש (יבמות פ"ו מ"ו) וב"ש במקום ב"ה אינה משנה. – ויעויין שם בניצוצי אורות – וי"ל בשתיים: א) קודם ב"ק, אין מקום כלל לומר הלכה כמי, דעדיין לא נפסקה הלכה, ועדמ"ש עדיות ספ"ה. ב) לחידודי קצת: הזהר לשיטתי דפירש מן האשה קודם מ"ת, במאמר של נעלך. וב"נ מחויב רק בשבת, ולא בפו"ר, ושבת יש גם בלא נקבה. משא"כ ביבמות (סב, א) דס"ל דפירש אחר מ"ת, לכן מקשה ממה וגם לזהר נזקק לתירוץ הגמרא שלא יקשה מפני מה לא קיים פו"ר לאחר מ"ת. – אבל ל"ק אמענה הקב"ה למיכאל קודם מ"ת. – ומש"כ בזהר פו"ר הכוונה לשבת ראה גיטין מא. ב. ויבמות שם. וק"ל.

תרג

ב"ה

איתא בזהר (ח"ג רפח, א) אשר ביום ההילולא שלו, הוא יום הל"ג בעומר, פתח ר' שמעון ואמר אני לדודי ועלי תשוקתו כל יומין דאתקטנא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטנא ב"י בקוב"ה ובגין כך השתא ועלי תשוקתו.

וידוע הפי' בלשון המורגל בזהר פתח – דהיינו שפתח את צינור ההשפעה בענין זה, ואז גם אחר ביכולתו להגיע לזה. וכמו בדרא דרשב"י אפילו ינוקי גילו סתרי תורה מפני שרשב"י ע"ה פתח את צינור ההשפעה דפנימיות התורה.

(1) ד"ה כי כאשר השמים, תרע"ח.

תרב

נדפסה בלקיט' ח"י ע' 256. והיא אל מוהר"י הורוויץ. אגרות נוספות אליו – לעיל תכט, ובהנממן בהערות שם.
במכתבו הקודם: בהמשך לאגרת חקפה דלעיל.

תרג

נדפסה בסה"מ תשי"ז ע' 206. לקיט' חייב ע' 227.

ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת למדריגת רשב"י, אבל חשף הוי את זרוע קדשו ויאר לנו ע"י מורנו הבעש"ט ותלמידיו הק' כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע עד, ועד בכלל, כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ, את תורת החסידות ... הפותחת שערי היכלי חכמה ובינה ... ומורה דרך אשר כל אחד ואחד לפום שיעורא דילי יכול לגשת אל הקודש לעבוד את הוי' במוחו ולבו.

וביום הילולא דרשב"י, ל"ג בעומר, שבכל שנה, שאז נתעורר ענין הפתיחה יום זה הוא ביחוד יום המוכשר להתחזק ולהוסיף אומץ בלימוד פנימיות התורה ובעבודה פנימית, אשר, כמו שכתב"י כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, צנורות אלו נפתחו ע"י בעל ההילולא עד ביאת הגואל צדק במהרה בימינו אמן

מנחם שניאורסאהן

פסח שני, השי"ת
ברוקלין, נ.י.

תרד

ב"ה, ט"ז אייר, תשי"י

... החותם בתקוה שנזכה כולנו, כל אחד מאתנו, להיות מן הבונים בבנינו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ מתאים לחפצו ורצונו, עדי יקויים, בקרוב ממש, היעוד והקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם, ונוכל לומר בפה מלא: עשינו שליחותך.

המחכה לבשו"ט וחותם בכבוד וברכה

הרב מנחם שניאורסאהן

-
- (2) קונטרס תורת החסידות בתחילתו.
(3) סד"ה אני לדודי, ל"ג בעומר תשי"ח (קונטרס נז).
-

תרד

מהעתק המזכירות.

תרה

ב"ה, י"ז אייר, תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' ...

שלום וברכה!

נצטערתי לשמוע אשר מרגיש הוא חלישות בבריאותו, ונוסף על זה אינו זהיר בציווי הרופא.

כמה פעמים שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ מה שאמר אביו כ"ק אדמו"ר נ"ע: ווי טייער א אידישער גוף איז, אז צוליב אים האט מען געגאסן אזוי פיל – וכידוע שדוקא לנשמות בגופים ניתנה התורה והמצות ולא למלאכים –

ואם הבורא ית' מייקר כל כך את הגוף, במילא מובן הזהירות שצ"ל אצל האדם בשמירת פקדון זה, שניתן לו מלמעלה.

הודיעונו רז"ל (ברכות ס, א) שניתנה רשות לרופא לרפאות, ואם כן הרי עושה הרופא ברשות ובציווי התורה. ובמילא ברור שאף אם לפי שעה מבטלין, על ידי ששומעין לקול הרופא, קיום מנהג טוב או הידור בענין וכיו"ב, וועט די תורה ניט בלייבען א בעל חוב, וע"י ביטול מנהג והידור וכו' לזמן קצר, תהי' היכולת בידו להוסיף אומץ בתומ"צ כמה פעמים ככה לאריכות ימים ושנים טובות.

באיחול רפואה שלימה ורוב נחת מכל יו"ח וכפי ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הקיימות לעד

מ. שניאורסאהן

תרה

נדפסה בלקי"ש ח"י ע' 325, והושלמה ע"פ צילום האגרת. שמעתי: ראה גם לקמן אגרות תרמו. תרצז.

תרו

ב"ה, י"ז אייר, תש"י

מרת ... שתחי

ברכה ושלום!

אייער בריף צייטיג ערהאלטען. און אין ענטפער אויף איהם:

איר דארפט זיין זיכער, אז די ברכות, וואס אונזער רבי מיין שווער, כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ האט אייך געבענטשט, זיינען אין פולער קראפט און וועלען מקויים ווערען.

ווי איר שרייבט, זייט איר געווען בא א דאקטאר, און געוויס פאלגט איר אויס זיינע אנווייזונגען.

היילען היילט דער אויבערשטער, און שטארקען שטארקט דער אויבערשטער. אבער, די תורה דערציילט, אז ער וויל, עס זאל זיין טיילווייז דורך א שליח - א דאקטאר און די מיטלען וואס דער דאקטאר שרייבט צו. מען דארף אויך אלעמאל געדיינקען אז די הויפט רפואות זיינען די מצוות און גוטע מעשים, וואס דער אויבערשטער האט יעדען איינעם פון אונז געהייסן טאן. און זיי גיבען געזונט און כח, ווי דער רבי האט אייך געבענטשט, און א צדיק'ס ברכה ווערט זיכער מקויים.

בברכה און מיט א גערוס אייער זון שי

הרב מנחם שניאורסאהן

תרו

מהעתק המזכירות.

רצט

אדמו"ר שליט"א

תרז

ב"ה, ח"י אייר, ה'תשי"י הילולא דרשב"י

הרה"ג וחרח"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורב"ג שי

שלום וברכה!

שמחני במכתבו מי"ד אייר, אשר נותנים להרמ"ל שי' הניירות, ובטח יסע הנ"ל בהקדם. ויהי הכל להצלחה בכל הפרטים, מתאים לרצון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וחוראותיו.

בענין שילוח הרשי"ז שי' טאובל למארסעל גם לפעני"ד נכון הוא, כיון שכבר הי' שם. ואולי כדאי לצרף אליו עוד אחד.

חקונטרס לל"ג בעומר בטח הגיע במועדו.

אינו מזכיר ע"ד בריאותו, ובודאי זהו סימן שהכל כשורה.

באיחול כט"ס, ופ"ש כל החבורה תחי

מ. שניאורסאהן

תרח

ב"ה, הילולא דרשב"י, ה'שי"ת

הו"ח אי"א נר"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על חודעתו מגמר קנין בית ביחד עם אחיו שי' אשר בשעתו חסכים ע"ז כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ,

תרז

צילום האגרת נדפס ב"ז. זכרון (גורדזקי) ע' 158.
מהורב"ג: מהר"ר בנימין גורדזקי. אגרות נוספות אליו — לקמן תקס"ט, ובהנמנן בהערות שם.
להדמ"ל: להיר מיכאל ליפסקר. ראה לעיל אגרת תקע"ח.
למארסעל: ראה לעיל אגרת תקע"א, ובהנמנן בהערות שם.

תרח

מהעתק המזכירות.

דברי צדיקים קיימים לעד ובודאי יהי' הקנין בשעה טובה ומוצלחת כברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

מבואר בתורת החסידות גודל ענין בית ברוחניות – ראה לקו"ת ס"פ ברכה ד"ה מזמור שיר חנוכת (השני), סוף המשך מים רבים תרל"ו ועוד – וידוע אשר ענינים הגשמיים הם משתלשלים מענינים הרוחניים שנקראו בלח"ק בשמם, ולכן הענינים הגשמיים מעוררים במדה ידועה את הענינים הרוחניים.

ויהי רצון אשר גם זה יקויים ע"י קנין בית זה, ויהי הבנין שלם בגשמיות וברוחניות כאיחול הדו"ש ופ"ש ביתו תי' בברכה הנ"ל

הרב מנחם שניאורסאהן

וכאן מקום אתי לאשר בת"ח מה שמסר על ידי קודם חה"פ למעמד ולמחנה ישראל – הקבלות נשלחו לו כבר בזמנם – ואתו הסליחה על האיחור ע"ע.

תרט

ב"ה, כ"א אייר, ה'תש"י

הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ וכו' ... שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ח' אייר. די תפילין און אויך דרוק זאכן וואס איר בעט וועלן מיר זעהן שיקן אייך ווי ווייט מעגלאך.

בנוגע אייער עמיגראציע איז וויבאלד כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ האט מסכים געווען אויף נסיעה לארץ הקדושה ת"ו נאכן דורכמאכן די הארץ קור וועט עס זיכער זיין להצלחה בגשמיות וברוחניות און געוויס וועט איר עס טאן ערשט נאך דער הייסער צייט פון יאהר.

תרט

מהעתק המזכירות

שא

אדמו"ר שליט"א

לויט אייער בקשה האב איך געלייענט דעם צוגעשיקטן פדיון על
הציון און אויך מזכיר געווען אייד דארט.

ביגעלייגט קונטרס און בריף.

בברכת כ"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תרי

ב"ה, כ"ב אייר, ה'תש"י

האברך הו"ח אי"א נר"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על כתבו:

אשר יהי רצון שיקוימו בו הברכות אשר מברך אותו כ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ על מילואן בגשמיות וברוחניות. [וביחוד שישתדר בקרוב
ממש באופן המתאים לפניו בגו"ר בכל הפרטים].

ומבן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבוא צבא (בהעלתך ח, כד)
ובפירוש ענין הצבא במאמר י"ג שבט סו"ס המתחיל ועשו לי מקדש.

ולמעיר מכסף משנה להל' כלי המקדש פ"ג ה"ז.

בברכת הסתדרות טובה וכ"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תרי

מהעתק המזכירות

ומבן חמש ועשרים: ראה גם לקמן אגרת תרע"א.

תריא

ב"ה, כ"ג אייר, ה'שי"ת

הו"ח אי"א כו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

אייער בריוו פון ט"ז אייר ערהאלטן.

די פראגע פון מאכן א געשעפט וואס פאדערט א קליינע אינוועסטמענט און איר קאנט זיך אויסלערנען דעם פאך אין 3-2 וואכן - איז דאס א גלייכע זאך. אבער איר דארפט געפינען א איש נאמן, וואס זאל אייך בעראטן, צי דאס איז ווערט די אינוועסטמענט און ווי אנפאנגען דעם געשעפט.

מסתם וועט בא אייך בלייבן פרייע צייט אויך ווייטער אנגיין מיט דער ארבעט אין בית הכנסת, וואס דאס איז א טובה סיי ברוחניות סיי בגשמיות.

איך בעט איבערגעבן א גערוס צו די אנטיילנעמער אין דעם שיעור וואס איר האט איינגעארדנט אין בית הכנסת און ערקלערן זיי, אז צדיקא דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין, און אויך אין אונזער וועלט, יתיר מבחיוהי וכו' ווי ערקלערט קצת אין דער הקדמה פון די צוויי בייגעלייגטע חוברות.

המחכה לבשורות טובות מאתו ומברכו בהסתדרות טובה בהצלחה

הרב מנחם שניאורסאהן

תריא

מהעתק המזכירות

תריב

ב"ה, כ"ה אייר, ה'תש"י

הרה"ג ורה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו'
מוהרא"א שי' הכהן

נצטערתי לשמוע אשר נפטר אחותו הרבנית ע"ה.

ולחער עפמשי"כ בקהלת יעקב מע' אחותי, אשר אחות ר"ת אפוד
חשן תפארת ומל', וכידוע טעהמ"צ להרח"ו (פ' תצוה) ובכ"מ
בכתהאריז"ל, אשר אפוד הוא מל' וחושן ז"א.

וי"ל אשר לכן באיפוד דוקא הי' ניכרת התחלת החורבן (הנק'
אבילות בדרז"ל) שחסרו או"ת, ולכן לאו דולא יזח החושן מעל האיפוד
הוא דוקא בזמן הבית, כי בזמן הגלות הרי נהר יחרב בבית ראשון ויבש
בבית שני, וגם בזמן הבית אינו לוקה אלא דרך קלקול, כי ז"נ אין
זיווגיהו תדיר. ורס"ג לא מנאו במנין הלאווין כלל (יעויין ביאור
פערלא ל"ת ריב) ולכן גם התיקון צ"ל בעיקר במל' בפנימיותה
ובחיצוניותה או ביסוד ומל' שזהו ציון וירושלים, וכמו שנת' בלקו"ת
במדבר ס, א ושם דברים א, ג.

והמקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, וכולנו נזכה
לייעוד יכב"ץ משמש באפוד וחשן ולא יזח כלל

תריג

ב"ה

ביום זה אשתקד, או, בלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ביום הששי

תריב

נדפסה בלקריש חי' ע' 368, והושלמה ע"ס העתקה.
מוהרא"א: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל תקב, ובהנמנן בהערות שם.
יכב"ץ: יראה כהן בהר ציון.

תריג

נדפסה בסה"מ תשי" ע' 222. לקריש חי' ע' 160.
ביום זה . . כתב: אג"ק שלו חיי אגרת גיתעט.

ערב שבת קדש אחר חצות לסדר כי תבואו אל הארץ וגו' ושבתה הארץ שבת להוי" כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לאנ"ש ותלמידי התמימים המתישבים באה"ק ת"ו, אחרי הודיעו אותם אשר, צויתי להנהלת ה,מרכז לעניני חינוך" לשלוח לכם ספר תורה", אשר קבלת ספר התורה יהי לכם,

„לאות זכרון תמיד במוחכם ובלבבכם, לסדר את כל חייכם הפרטיים והכלליים, על פי התורה, וכפי שהורנו אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. לחנך את בניכם ובנותיכם יחיו בדרכה, בלי כל פשרות, ולהאציל מרוחה, רוח ישראל סבא, על שאר אחיכם בני ישראל יחיו, הקרובים והרחוקים לעת עתה, בהשפיעכם עליהם לנחותם הדרך העולה בית אל, היא דרך לימוד התורה ביראת שמים וקיום המצות בהידור. מתוך קירוב אמיתי הנובע מאהבת ישראל ומדות חסידות אשר על פי תורת דברי אלקים חיים.

והי' כל אחד ואחת מכם, נר להאיר את חושך הגלות, אשר אתם ואנו נמצאים בו, באור הוי" עדי יקיים ה' את יעודו, על ידי נביאיו הקדושים, להשמיענו קול מבשר משמיע ישועה. כי נחם הוי' עמו, והולך לפנינו הוי' לקבץ גליותנו ולגאלנו גאולת עולם.

והנה בכל יום ויום מקבלים אנו את התורה, ובכל יום ויום אנו מברכין נותן התורה, שנותנה לנו בכל יום, וביתר שאת הוא בחג השבועות, זמן מתן תורתנו דכללות השנה.

ובחג זה ובימים שלפניו ושלאחריו עלינו להתבונן ביותר בדברי הרב המובאים לעיל, בהתבוננות המביאה לידי פועל טוב במשך כל השנה בכל הענינים המנויים וספורים במכתבו.

ולחיות נשמע תמיד באזנינו מוחנו ולבנו קול קריאתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ היוצא מקרב נפשו פנימה: אויף וואס ווארט מען, מען איז דאך מעכב די גאולה, עס איז שוין ערב שבת נאך חצות

מנחם שניאורסאהן

יום הששי ערב שבת קדש אחר חצות לסדר כי תבואו אל הארץ גו' ושבתה הארץ שבת להוי', הישיית

(1) פוטוגרפא ממכתב זה באה בקונטרס דחה"ש תש"ט ע' 179.

(2) לקו"ת ד"ה להבין מ"ש ביום השמע"צ ספ"ב. ועיי"ש ד"ה כי קרוב אליך ספ"א.

(3) שיחת יום ב' דחה"ש תש"ט אות יט.

שה

אדמו"ר שליט"א

תריד

ב"ה, ער"ח סיון, ה'שי"ת
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

לקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבע"ל שלוח בזה קונטרס
שזה עתה יצא לאור, ובטח ישתדל לזכות בו את הרבים במקצתו ובכלו,
ולב כל אחד ואחת מישראל תמיד ער הוא לתורה ולמצוה, וכמו
שהעידו רז"ל שאע"פ שאני ישנה – בגלותא – הנה לבי ער הוא לבתי
כנסיות (תפלה) ובתי מדרשות (תורה) במצות וצדקות (פסיקתא דר"כ
פסקא החודש). וביחוד בימים שמר"ח סיון עד י"ב בו – ימי הכנה
למתן תורה, זמן מ"ת, ותשלומין דחא"ש.

והנה כמה ענינים בלימוד התורה: **בחיובי האדם:** (א) ת"ת הוא
אחד מרמ"ח מ"ע אלא שגדול הוא מהן. (ב) תלמוד שקול כנגד כל מ"ע,
כי תלמוד מביא לידי מעשה. ולכאורה י"ל שזהו מתאים לשני המצות
שבת"ת: מצות והגית בו ומצות ידיעת התורה, שהשני דוקא מביאה
לידי מעשה.

(ענין בכל זה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ב ואילך, שם קו"א לרפ"ג.
ובמקומות המובאים שם. ד"ה א"ר כו' כל אדם שיש בו תורה תש"ב).

בפעולתה על האדם: (א) רמ"ח מ"ע הן חיות רמ"ח אברי הנפש
ובלעדי המצות אין להם קיום וחיות. ומצות והגית בו דתורה – היא
ע"ד כל המצות, אלא שגדול היא מהן, בדוגמת איברים הפנימים
שהחיות תלוי בהן. (ב) מצות ידיעת התורה – היא בחי' חכמה מוחא
ממש שלמעלה מבחי' איברים, וכמו שנשמת האדם הממלאה כל רמ"ח
איברי הגוף, עיקר משכנה והשראתה היא במוח.

(ענין בכ"ז לקו"ת נצבים ד"ה כי המצוה הזאת פ"ב. שם בלק ד"ה
לא הביט ספ"ג. ד"ה מעין גנים תש"ב. תניא רפנ"א).

תריד

נדפסה בלקריש ח"ח ע' 257 והושלמה ע"ס צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכ"כ.

ולמעלה מכל זה – אמר קרא ואתם הדבקים בה' אלקיכם (ועל ידי זה) חיים כלכם היום. וביארו רז"ל אשר ישראל מתקשראין באורייתא ואורייתא בקוב"ה – כללות חיות הנשמה – הן הארת הנשמה שבגוף, הן מזלי שלמעלה – נמשך באמצעות התורה.

והנה נשיא ומנחג אלפי רבבות ישראל הוא הוא ראש ומוח לכל אלו – נשמה הכללית של נשמות פרטיות אלו – וממנו ועל ידו צ"ל ההמשכות וההשפעות, בכללות ובפרט, לכל השייכים אליו, אשר כל המשכות והשפעות הם, כנ"ל, ע"י תורה.

(עין בכ"ז אדר"נ ספ"ד. לקו"ת במדבר ד"ה וידבר אלקים פ"ג. ד"ה ארע"ק אשריכם בהמשך תרס"ו. ד"ה עוטה אור ש"ת. תניא פ"ב).

ועפ"ז מובן מש"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, גודל התשוקה להתקשרות יכול להשביע רק כאשר ילמוד מאמרי החסידות שאומר הרב וכותב, „ההתקשרות האמתית היא ע"י לימוד התורה“.

ומובן ג"כ, אשר, אף שאין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ, מוכרח הלימוד, לעתים קבועים, דוקא בתורת הנשיא הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וביחוד מוכרח לימוד זה א' בתור הקדמה לכל ענין ומאורע כללי, ב' בזמנים כלליים.

והשי"ת יזכנו להתקשרות אמתית באילנא דחייא, ובחיה"ש שאז הוא מתן כללות התורה על כללות כל השנה, נזכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות

מ. שניאורסאהן

* * *

מכתבו מכ"ה אייר נתקבל. ויעויין בהקדמה להקוני המוסג"פ בדברי הרב – עד כמה נוגע שלא יהיו ח"ו, חלישות בלימודים, התועדות וכ"ו.

* * *

מכתבו מיו"ד אייר קבלתיו באיחור זמן. – כבקשתו קראתי הפ"נ בהיותי על הציון הק' ביום הנ"ל. הקוני לחה"פ נשלח לו מכבר ...

מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה לעיל אגרת תקס"א.
מכתבו מיו"ד אייר: קטע דלקמן – אל מוהרש"ח קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תכ"ה, ובהנסמן בהערות שם.

בטח ימשיך בעבודתו בקודש של שד"ר וגם יודיע מהתלמידים והלימודים וכו'.

* * *

מכתבו – בלי הוראת זמן הכתיבה – נתקבל. ות"ח, על ההודעה מארגון הנשים, פרסום הקוני וכו' וההערה למש"כ בס' מהר"א שי שטערן – ויעויין ג"כ שו"ת חת"ס ח"ו סצ"ח. – ת"ח על הידיעה מהטבת מצב בריאות אביו הרב שי.

* * *

מנהגי' לומר ברכו לפני ערבית של ש"ק. ובמילא אומרים ולומר כו' אם מתפללים ביחידות. ואין נוגע אם שמעו ברכו מקודם. וראה זח"ב קלה, ב: ולומר ברכו כו' בגין למיפתח לגבה בברכה כו'.

* * *

מכתבו מכ"א אייר נתקבל. ובטח ימשיך ברשימת זכרונותיו – ומה שמפחד לומר, "זאל געזונד זיין", [... שלא] נהגו כן, אבל מהו הפחד [...] – ומבואר באגה"ק סכ"ח שחיי הצדיק הם אמונה ואהוי"ר. וא"כ [...] הוא געזונד ביותר. וד"ל.

תרטו

ב"ה, ער"ח סיון, השי"ת
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מוהר"א שי שד"ר

שלום וברכה!

מכתבו מכ"ה אייר זה עתה נתקבל. ומאד מאד נהנתי מה שכותב,

וההערה. . . שטערן: דלעיל אגרת חקי.

מנהגי' לומר: קטע דלקמן נדפס בלקו"ש חכ"ד ע' 412.

. מכתבו מכ"א אייר: קטע דלקמן – אל מוהרש"ו דוכמן, ונדפס בס' לשמע אוזן ע' 11. אגרות נוספות

אליו – לעיל תיד, ובהנסמן כהערות שם.

זאל געזונד זיין: ראה אגרת שלאח"ז.

תרטו

מהעתקה. ונראה שנכתבה כהוספה לאגרת שלפניו.

מוהר"א: פריז. אגרות נוספות אליו – לקמן תרעה. תרפה. תרחצ.

בחזכירו את כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, זאל געזונד זיין. והוא מובן עפמשי"כ באגה"ק סכ"ז שחיי הצדיק הם רוחניים אמונה ואהו"ר. וידוע שהצדיק הולך מחיל אל חיל תמיד.

- ומה שכותב אודותי, הנה מה מועילה הכתיבה, אז איך האב דאס ניט, פארט. איך אף זיך - דארף דאך ניט זוכען קיין רמזים ופירושים. ומספיקה בשבילי התבוננות קלה בנדו"ז במעמדי ומצבי, כדי צו וויסען בא וואס מען האלט, איז וואס קען דא משנה זיין אנאנדערער מיט ראיות ושכל? אלא, וואס וועט זיין? - איז וואס ווייס איך, וואס דער רבי טראכט, עס איז זיינע אחריות, וועט ער עס זיכער פארזארגען. ווי אזוי - ווייס איך ניט. דא נאך זאכן וואס איך ווייס ניט.

ואחתום בברכת החג לו ולכב"ב שי - (השמות שכותב יזכירום על הציון) - וכ"ט והצלחה בעבודתו

תרטז

ב"ה, ר"ח סיון, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורא"מ שי

שלום וברכה!

מכתבו מכ"ט ניסן הגיעני ורב תודות לו על הידיעות הסטטיסטות אדות מצב החנוך.

בנוגע להצעתו אדות סמנריון למורים אבקשו לבא בהצעה מפורטת אדות שעורים פדוגוגיים שתפקידם יהי להכשיר במשך זמן קצר (3-6 חדשים) מורים אשר בדרך כלל יש כבר להם הידיעות היסודיות[ות] הדרושות לכל מורה וזקוקים רק להכשרה פדוגוגית - מיתודית אשר עכ"פ את המינימום ההכרחי שבזה אפשר לקבלו במשך זמן קצר כנ"ל.

זאל געזונד זיין: ראה אגרת שלפנ"ז בסופה.

שכותב אודותי: קבלת הנשיאות. ראה לעיל אגרת תקעו. ובהנסמן בהערות שם.

תרטז

מהעתק המזכירות.

מהורא"מ: זילברשטרום.

שט אדמו"ר שליט"א

רצוני – אם באפשרי – אשר יחד עם ההצעה הנ"ל תכלל גם רשימת אנשים אשר אפשר לחשוב כי יוכלו לספחם להיות המרצים בשיעורים וביחוד התקציב.

אחר שתתקבל ההצעה הנ"ל נוכל אי"ה לדון אדות האפשרות להביאה לפועל...

באיחול קבלת התורה בשמחה ופנימיות וכ"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ הקוני' לחה"ש.

תריז

ב"ה, ר"ח סיון, ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א וו"ח נו"מ וכו'
מהורש"נ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א אייר:

התאספות אנ"ש שי בכל עיר ועיר והתאחדותם והתדברותם לפעולות ממשיות בחיזוק היהדות בכלל ובהפצת למוד דא"ח בפרט, דבר טוב הוא מאד, ובודאי עומדים הם בקישור עם הנהלת אגודת חב"ד בתל אביב. ונא להודיע בפרטיות עדכ"ז.

אדות ספרי דא"ח יש לפנות לבא כח של המל"ח ידידנו הר"ר אברהם שי פריז, ובאם אין בידו איזה ספרים מהנחוצים לכם, או נחוץ שנשלח לכם איזה מהם בתוך מתנה דוקא, נא להודיעני.

באיחול קבלת התורה בשמחה ופנימיות וכ"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תריז

מהעתק המזכירות.

מהורש"נ: ששונקין. אגרות נוספות אליו – לעיל תקצג, ובהנסמן בהערות שם.

תריח

ב"ה, א' סיון, ה'תש"י

הנהלת ת"ת ושיבת עולי רוסיא באה"ק ת"ו.
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר אני בתודה את קבלת מכתבם מט"ז אייר בצירוף רשימת
התלמידים שי' ובעונג קראתי את הדו"ח המפרט מהתרחבות עבודתם.

דבר טוב הוא מאד, שעושים פעולות ממשיות לטובת החינוך הכשר
לילדי תימן, ובודאי יתחזקו ויתאמצו בזה עוד יותר. מתאים לדרישת
כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ תמיד: מארגען דארפן זיין גאר אנדערש.

ודאי משתדלים הם ככל אפשרותם להרחיב את חוג המסייעים
להם בעבודתם הגשמית והרוחנית וברור הדבר אשר ככל אשר ירבה כל
אחד בהתמסרותו, להיות מהבא לטהר. (גם לטהר אחרים במשמע ראה
לקו"ת ד"ה ה' לי בעוזרי פ"ה) תחול עליו ביותר ההבטחה של מסייעין
אותו.

בקשתי את הרה"ח וכו' וכו' מהורחמ"א שי' חדקוב לכתוב להם
איזה הצעות בענין תכנית הלמודים, ובטח יגיעם מכתבו בעוד ימים
אחדים.

באיחול כ"ט וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות

מ. שניאורסאהן

תריח

[בחו"ש השלישי ביום הזה, חשי"ת]

... ע"פ פירוש המגלה עמוקות ר"פ אמור דעז כנמר – תורה (ע"פ

תריח

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 497 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

תריח*

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 370.

שיא

אדמו"ר שליט"א

ביצה כה, ב), קל כנשר רחמני – אהבה, רץ כצבי – מצות (ע"פ ברכות ו, ב) וגבור כארי – יראה (אותיות ארי), ומכוון לדי' אותיות שם הוי' (ראה זח"ג קכג, ב. תניא רפמ"ד) –

הנה יראה (תתאה) תרעא לאעלאה לכל מדריגות אלו ויסודם (ראה זח"א ח, א. קונטרס העבודה פ"ב) ויראה (עילאה) היא תכליתם וכמש"נ (דברים ו, כד. ראה תניא ספכ"ג). וי"ל שזהו ג"כ סיום המאמר: לעשות רצון כו' – קוצו של יו"ד (אגרת התשובה פ"ד. ובכ"מ) – ואכ"מ.

תריט

ב"ה, ב' סיון, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורמ"ז שי' הלוי

שלום וברכה!

... בשים לב לידיעות הכלליות אדות שטיפת הנהר בעיר וויניפג, נחוץ הי' אשר התמימים שי' יתענינו במצבם של אחב"י שי' דהתם בכלל ומאנ"ש שי' בפרט. ולהושיט להם עזרה האפשרית. ונוגע זה בפרט לילדים וילדות אשר זקוקים לשמירה יתירה בהמצאם לפעמים בסביבות מקלט בלתי רצוי.

ובאשר הוא ביקר לפני זמן בשליחות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ את וויניפג ומכיר באנ"ש שי' – אבקשו לבא אתם בכתיבה ולהתענין בהם.

נא להודיעני מכל הנעשה בזה, ובאם רואים שיש לעשות בעזהשי"ת גם פה דבר מה לטובתם נא להציע לי דעתו בזה.

בברכת קבלת התורה בשמחה ופנימיות

מ. שניאורסאהן

תריט

מצילים האגרת.

מהורמ"ז: גרינגלאס. אגרות נוספות אליו – לעיל תיט, ובהנסמן בהערות שם.

תרכ

ב"ה, ג' סיון ה'תש"י

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורב"ג שי

שלום וברכה!

הגיעוני שני מכתבים מהרמ"ל שי ממעקנאס, ומודיע על האפשריות הגדולות שם לפעולות ממשיות תומ"י. ובאשר חושב כי כבוד מע' הוא כבר בברוקלין אינו כותב אליו בכל הענינים האלה לפאריז, וסומך שכמ"ע יראה המכתבים ששולח אלינו. שלחתי היום לכ"מ תלגרמה בנוסח המצורף פה.

ולכן שוב הנני להדגיש בקשתי, אשר כת"ר ישתדל להיות נוכח בהנחת אבן הפנה לעבודתנו באפריקה, אשר יש לקוות שבעהשי"ת תצליח במאד, ובכל ענינים כאלו הרי נוגע מאד מאד דער ערשטער שטעל שיהי מתאים להכוונה. ובנתיים נא להמציא להנ"ל איזה מזומנים.

מצרף אני בזה טלגרמה ומכתב אשר הגיעו לכמ"ע מדובלין ומסרום לי.

וכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ יעורר להמשיך על כאו"א מאתנו ברכה והצלחה, שתהי עבודת כאו"א על משמרתו, כפי חפצו ורצונו – לגדל ולקדש שמי רבא.

במעטפה בפנ"ע נשלח הקונטרס לחה"ש הבע"ל.

בברכת החה"ש המקוה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

תרכ

צילום האגרת נדפס בס' זכרון (גורודצקי) ע' 193.
מהורב"ג: מהיר בנימין גורודצקי. אגרות נוספות אליו – לעיל תקסט, ובהנסמן בהערות שם.
מהרמ"ל: מהיר מיכאל ליפסקר. ראה לעיל אגרת תקנט, ובהנסמן בהערות שם.
נוכח . . . באפריקה: היינו שיסע לשם לסדר את אופני העבודה. ראה בזה גם לקמן אגרות תרכא. תרלד.
תרמב. תרנט. תשג.

תרכי

ב"ה, ערב חג השבועות, ה'תש"י

עד כמה שמצייר לעצמו גודל ירידתו, במכתבו אלי, הוא באין ערוך
לירידת אנכי ארד עמך מצרימה ולכל הגליות. איז וואס נעמט מען זיך
איבער. – מען דארף עפעס טאן דערצו – איז א סך גלייכער ...

תרכא

ב"ה, אחה"ש ח סיון, ה'תש"י

הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרב"ג שי

שלום וברכה!

היום נתקבלו מכתביו מא' וה' סיון. מדאזי נתקבל שבע, וניתן
לזוגתו תי' השייך לאייר.

בנוגע להענינים – בטח קיבל בנתיים מכתבי מג' וה' סיון, ומהם
יראה טעמי לביקורו במאראקא עתה (כיון שזהו ההתחלה, שהרמ"ל
שי' כנראה נבוכ הוא איך להעמיד העבודה וקשה לייעץ ממרחק,
שיצחק שלום יבקר שם עתה. והראשון עיקר). וגם להתדברות כאן
ע"ד פרטי העבודה – אינו דומה אם יתברר מקודם על אתה האפשריות
שיש בזה, ולאיזה עזר יש לקוות מהדריס שם. (בנוגע למחנכים וגם
לאמצעים, כי יש שם עשירים גדולים, אלא שעומדים הם מן הצד
בענינים כאלו).

הקונטרס לחה"ש בטח נתקבל. אולי יודע אם הרש"ז שי

תרכי

מהעתקה.

תרכא

צילום האגרת נדפס בס' "זכרון" (גורודצקי) ע' 165.
מוהרב"ג: מוה"ר בנימין גורודצקי. אגרות נוספות אליו – לעיל תקסט, ובהנמנו בהערות שם.
מדדזי נתקבל שבע: ראה גם לעיל אגרת תקפה.
שהרמ"ל: שה"ר מיכאל ליפסקר.
שיצחק שלום: ראה לעיל אגרת תקעב.

גורעוויטש סידר מה בעניני קהת בחיותו אצל הר"ד בראוומאן. ות"ח
עם יודיע, כתבו להנ"ל ישר ואין מענה (אולי אינו בפאריז).

באיחול כ"ט

מ. שניאורסאהן

תרכא*

ב"ה, י"ג סיון, ה'תש"י

הו"ח אי"א נ"מ וכו' מר ... שי

שלום וברכה!

איך בין געווען זייער צופרידען צו הערן, אז אייך גייט עס בעסער
אין אלע הינזיכטען, אז איר הייבט אן דעם געשעפט בשעה טובה
ומוצלחת, און אז אייער שוועסטער מרת ... תי פארט צו אייך און
וועט פארבריינגען מיט אייך א באשטימטע צייט.

באם געזעגענען זיך, האב איך איר געבעטן אייך איבערגעבן
פערזענליך א גערוס, איך וויל אבער אויך איבערחזרן שריפטליך, דאס
וואס מיר האבן מיט אייך גערעט ווען איר זיינט דא געווען.

אז איר דארפט גאר ניט איבערטראכטן און זיין אומרוהיג, ווארום
איר האט באקומען די ברכה און פארזיכערונג פון כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ, און זיכער געדיינקט איר אויך די ווערטער וואס ער האט געזאגט
פערזענליך אייך אין דעם עת רצון ושמחה – שמחת תורה. און אז א
צדיק זאגט וועט ער בלי ספק, ניט זאגן א זאך וואס איז ניט אמת, חס
ושלום. און ווי אין זוהר שטייט איז צדיקא דאתפטר אשתכח בכולהו
עלמין יתיר מבחיוהי – א צדיק נאך זיין פטירה געפינט זיך אין אלע
וועלטן נאך מער ווי פאר זיין (פיזישן) לעבן, ערקלערט דער אלטער רבי,
אז דאס מיינט מען אז דער צדיק ווירקט און פועלט אויך אין אונזער
וועלט נאך מער ווי פריער.

קה"ת ... בראוומאן; ראה לעיל אגרת חסד, ובהנמנן בהערות שם.

תרכא*

מהעתק המזכירות.

שטו

אדמו"ר שליט"א

איך האף צו הערן פון אייך און וועגן אייך נאך א סך גוטע ידיעות
סיי בגשמיות סיי ברוחניות, און פארענדיג בכבוד וברכה ופרישת שלום
אייער שוועסטער תי' און אויך דעם פלימעניק שי' אונבאקאנטערהייט

הרב מנחם שניאורסאהן

תרכב

ב"ה, י"ג סיון ה'תש"י

הו"ח אי"א נוי"מ בר אבהן וכו' הרב רמ"י שי'

שלום וברכה!

הגלוי' שלו באיחור זמן גדול קבלתי, וע"פ בקשתו נשלח לו
בחבילה בפ"ע קונטרסים ושיחות בתורת החסידות מאשר יצאו לאור
ע"י קה"ת ובטח יאשר קבלתם וגם, כמו שכותב במכתבו ישלח מספריו
לספרי' של המרכז לעניני חנוך, ות"ח מראש.

בא לידי **לשעה קלה**, ספרו ר"י בעש"ט (ת"א תש"ט), ולא יכולתי
לקרוא בו באריכות, אבל נראה שלא ראה בעת כתבו ספר זה כמה
משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

לדוגמא: ע' 3 שהבעש"ט נולד קרוב לשנת ת"ס.

ידוע ע"פ המסורת במשפחה שהבעש"ט נולד ח"י אלול שנת נח"ת.

ע' 5 דברי אביו אליו טרם פטירתו:

ע"פ המקובל במשפחה א"ל לא רק ע"ד יראת השם אלא תומ"י ג"כ
אדות אהבת ישראל אחד מעיקרי שיטת הבעש"ט והנהגתו.

יום הסתלקותו – יום ראשון דחה"ש.

חסרים כמעט לגמרי פרטים ע"ד צדיקים הנסתרים והבעש"ט
קודם התגלותו. ובפרט השקו"ט עם ר' אדם ובנו, ועוד.

תרכב

מהעתק המזכירות.

רמ"י: גודמן.

ספרו ר"י בעש"ט: במהדורתו העברית, ת"א תש"ט.

וראה בכ"ז בהנדפסים שיחות: כ' כסלו תרצ"ג. ח"י אלול ש"ת. ח"י אלול תש"א. ח"י אלול תש"ג. ח"י אלול תש"ה. מכתבי הגניזה שנדפסו בהתמים (שסומך עליהם כיון שמביאם בספרו ע' 21), ועוד.

הערה כללית אגב ריהטא:

ראיתיו מביא בספרו הנ"ל המלא מפתגמי הבעש"ט ציטטות מספרי הבעש"ט מספרי תלמידיו ... ומפרופסר הופלאנד, לזרס קנט, מ. נורדוי, מפליא שהרז של „הפילוסוף הגדול קנט” גילה – להבדיל – הבעש"ט „לתלמוד ותיק שלו” ועוד כהנה.

ולמעיר שתיבת „להבדיל” היא משלנו ואינה בספרו –

הערה טכנית: לכאורה ה' מוסיף שכלול בספרו ע"י ביבלוגרפיה בסופו ורשימת ספרים שנשתמש בהם.

באיחול כ"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תרכב

ב"ה, ט"ו סיון, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהוריש"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בשם כל אנ"ש מג' סיון,

תודה על הבשורה הטובה מקיומה של הישיבה בשעפערטאן ותכנית הלימודים ואומר יישר לכל אנ"ש שי אשר התמסרו בנפשם, בגופם ומאדם למלא את השליחות שהטיל עליהם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ובהיותם חקוק בזכרונם הכלל כי שלוחו של אדם כמותו (ויעויין היטב לקו"ת ד"ה ויקרא פ"ג) לא יתפעלו כלל וכלל משום מניעות ועיכובים, ובעזהשי"ת יעלו ויצליחו.

תרכב

מהעתק המזכירות.

מהוריש"י: סרברנסקי. אגרות נוספות אליו – לקמן תרגו. תשט. תשסא. בשעפערטאן: אוסטרליה.

החצעות המובאות במכתבו בנוגע להרחבת הישיבה בכמות ואיכות, אמנם טובות הן, ובטח יטכסו עצות איך להביאן לפועל. אבל אם אי אפשר להשיג את כל משאלות לבם לטובה, אין זה צריך להיות חלילה סבה גם למשהו של נפילת רוח, אלא אדרבא זה צריך לעורר לחפוש אחר חפוש למצוא חדרך איך להתקרב למצב הראוי להיות ככל האפשרי, ומה שדורש זהירות גדולה הוא שלא לטעות בפירוש ענין הענוה שצ"ל דוקא כפי המבואר בסוף המשך שבועות דחאי שתא, ואז במילא מתוך שמחה של מצוה יעמדו על משמרתם, יחד עם ההשתדלות התמידית להרבות את מספר התלמידים ואת חוג העוזרים על ידם.

לתכנית הלמודים מהנכון להכניס לימוד דינים הרגילים ביותר מקצור שו"ע וכיו"ב.

בהיותי היום על הציון הזכרתי להצלחה בעבודתם בקודש ולכל טוב.

המקוה לבשו"ט מכל הנעשה אתם בגו"ר ופוי"ש כל החבורה תי'. אשר בטח מתחברת ע"י לימוד תורת החסידות, הנהגה במדות חסידות והליכה בדרכי החסידים – ע"פ ההוראות בכל זה מנשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ

הרב מנחם שניאורסאהן

תרכד

ב"ה, טו"ב סיון, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

נתקבל המכ' וגם הפ"נ שלו, וע"פ בקשתו קראתיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ,

תרכד

נדפסה בלוק"ש חכ"א ע' 364, והושלמה ע"ס העתקה.
האגרת נשלחה לכריכ.

וצדיק מברך והשי"ת ממלא ברכות צדיקים, דאשתכח בהאי עלמא
יתיר מבחיוהי, על מילואן, תקותי, אשר דכוותי אין נזקק להערה
והארה אדות ענין ההתקשרות לנשיא הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ,
אשר ההתקשרות הוא ע"י לימוד תורתו והליכה בדרכיו אשר הורה,

ובטח יש לו קביעות עתים ללימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
אשר במאמריו שיחותיו מכתביו, ומה טוב אם הלימוד הוא בחבורה
אשר איש את רעהו יחזקו ויעוררו.

באיחול כ"ט ופ"ש כל החבורה תי

מ. שניאורסאהן

* * *

ומש"כ שאינו מובן ע"ד הבחנה – איני מבין מה הוקשה לו בזה –
פשוט, שיש שינוי בין אופן השפעות הנשיא קודם כו' ואח"כ, ואופן
ההשפעות שקודם כו' תכלית מעלתו הוא ביום ההסתלקות.

וא"כ בודאי, יש בזה גם השפעה שתפעול במקבל הולדה חדשה
שבזה יתגלה גם כח הא"ס שבנבראים כו', ולכן צריך ע"ז ט' חדשים,
שייך הבחנה וכו' – וענינים וימים הגשמיים הם משתלשלים, ובמילא
מעוררים על ענינים הרוחניים.

* * *

ובנוגע לו הנה העיקר הוא, שינהיג כן בין כל המושפעים מאתו,
הקטנים עם הגדולים, אשר עליו הם כולנה.

ומש"כ דצ"ע קצת בשלילת אמירת ק"י קודם התפלה ממש"כ
בסידור – הוא כי הטעם בהנ"ל – י"ל ע"ד מה שאסור לאכול קודם
התפלה וגם ת"ת צ"ל אחרי התפלה (לקו"ת דברים צו, ב), משא"כ קדיש

חמותי: ראה גם לקמן אגרות תרמט. תשו.

ע"ד הבחנה: שנתבאר לעיל אגרת תקצח. וראה שם ד"ה פשוט.

ובנוגע לו: קטע דלקמן – אל מוהרש"ח קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תכה, ובהנסמן בהערות
שם.

ומש"כ דצ"ע קצת: ראה לעיל אגרת תקצח – בקטע שאליו. וע"ז השיב במכתב כ"ה אייר:
במה שכותב כתי"ר צע"ק בענין ק"י קודם התפלה כו', בודאי יכולים וגם צריכים לומר ק"י
אחר תהלים, אבל מה שאמר לי אז, איז דאך דאס א רביסקער ענין, כמו שאמר לי דער טאטע
ווייל ניש כו'.

שיט אדמו"ר שליט"א

דרבנן שיש בזה מעין ואהבת לרעך (ראה קוני' סד ע' צח) – אבל מטעם זה, לכאורה, אין לחלק בין איש לאיש.

– זה עתה נתקבל המברק שלו, וכנראה נתעכב הניתוח לשבוע. וכל עכבה לטובה בטוב הנראה והנגלה גם לנו.

באיחול כ"ט, המחכה לבשו"ט בכהנ"ל – בנוגע לו ולביתו ולמושפעי.

תרכה

ב"ה, י"ט סיון, ה'שי"ת

... ובמענה על שאלותיו מה שנפלענ"ד.

בטח יעשה כפי הוראות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וכשיראה שצריך הוא לעזוב מקומו דעתה יסע ל... והקב"ה ימלא ברכות צדיק במכתבו אליו, שתהי' „הנסיעה כשורה והשי"ת יעזרהו בהדרוש לו ולב"ב יחיו".

ובודאי יודיע לכאן כשיהי' סמוך לעת נסיעתם צלחה, ויוזכרו עוד הפעם על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

ומה ששואל באשה שסכנה לה שתתעבר אם מותרת האשה לעשות תחבולות בזה – יש אופנים שהתירו חז"ל בשעת תשמיש או לאחר זה וראה שו"ת צמח צדק אה"ע סי' פט שמתיר ודלא כמחמירים גם בזה (הובא בשד"ח אס"ד אישות א'. ובפאת שם). ועליו לפנות אל רב בעל הוראה היודע איך נוהגים בזה במדינתו ויבאר לו האופנים שיודע,

(י) ראה תוס' יבמות יב, ב. וקשה להתיר עפ"מ"כ בשו"ת צפת פענח ח"א ספ"ט לעשות כ"ס דחוק שלא יהי' אויר בינו לגיד, דע"פ נדה (כב, א) אין שם זרע ע"ז. – כן מה שחובא בשד"ח פאת שם מחגרש"א מברעזאן להתיר גומע – ל"מ כן בצ"צ. שוב מצאתי שו"ת הרש"מ (ח"א סני"ח) ושם מדבר בגומע על האם. ודעתו כהצ"צ להתיר ודלא כחתי"ס רעק"א שו"ת אמרי אש חיו"ד סיס"ח בנין ציון ח"א קלז. נדרי זריזין בכנוי נדרים לסי' רט"ז.

נתעכב הניתוח: של זוגתו.

תרכה

מהעתק המזכירות.

כ"ס דחוק: ראה גם לקמן אגרת תרסו.

והוא - הרב - יודיעו הדין. ויוכל לפנות בזה להרב מרדכי פערלאוו
הנמצא כעת בצרפת (וכתובתו 36 rue Yves Kermen, Boulogne-
sur-Seine, France) ויכתוב לו שאנכי הצעתי לו שיפנה אליו. והוא
יורחו.

בודאי כמקודם יודיע גם כן ממצב החינוך אצלם ומהנעשה אתו.
את ב"ב שי' ואת גיסו שי' לטוב.

בברכה להסתדרות טובה וכ"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

כבקשתו מוסג"פ חמשה מכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ששלח
לכאן.

תרכו

ב"ה, י"ט סיון, ה'שי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מר משה שי' פראגער

שלום וברכה!

ידידי דר. יעקב שי' גריפל הודיעני את תוכן מכתבו הראשון שהגיע
אליו.

אמנם טובה היא הבשורה שמבשר במכתבו הנ"ל כי רואה סימני
ברכה בהשתדלותו להשפיע לטובה על אלה שיכולים לקנות לעצמם -
ולחקנות לרבים - עולמם בשעה אחת.

אבל אף שתקוותיו חזקות הן לראות בעתיד פרי מעלליו, בטח זוכר
הוא את תוכן שיחתנו בעת ביקורו כאן, אשר הדגשתי כי סוף סוף
העיקר הוא המעשה והבפועל ממש, וצריכים לדעת חשבון צדק
מהנעשה בפועל.

ועל דבר כל זה, וביחוד אודות המצב הנוכחי בנוגע ליהדות וחינוך
במחנות העולים אינו כותב מאומה.

תרכו

מהעתק המזכירות.

שכא

אדמו"ר שליט"א

נשען על דבריו בעת שיחתנו, אכפיל בזה בקשתי אז, אשר למרות טרדותיו ועסקיו, ישתדל להוודע הפרטים בזה ולהודיעני המצב בלי כחל ושרק, אפילו שרק של אהבת ישראל, כי להחלשות אדות היחס לשאלות הקשורות במצב המחנות הנ"ל חשובה לי כל ידיעה ברורה ומפורטת.

שמעתי מספרים, אשר פעם אמר בעל חידושי הרי"ם לחסידיו: אם לא אפעול בכס כל שהוא יהדות, כמה גדולה תהי' הרחמנות עלי, וכמוש"נ וירע למשה בעבורם.

ומעין זה הוא בכל אחד ואחת שיכול להשפיע, באופן ישר או בלתי ישר, על מי שהוא בישראל לחזקו ביהדות או להביאו לפעולה בחיזוק היהדות, אשר צריך הוא לדעת ברור, אשר הצלחתו בזה הוא אשרו ותפקידו של המשפיע עצמו, ובמילא ישתדל בזה ככל הדרוש. וע"פ דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ: חזקה לעבודה שאינה חוזרת ריקם.

בברכה ובתקוה לקבל בשו"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תרכז

ב"ה, י"ט סיון, ה'שי"ת

מרת ... תחי'

ברכה ושלוש!

אויף אייער בקשה האב איך געלייענט דעם פדיון וועגן אייער פלימעניק הילד ... שי' בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

צדיקא דאתפטר געפינט זיך און פועלט אין אונזער וועלט נאך מעהר מבחיוחי, ובפרט א רבי צו זיינע חסידים און מקושרים און זייערע בני-בית, בלייבט ער מיט זיי פארבונדען און איז ממשיך צו משפיע זיין זיי ברכות בהמצטרך לחם צו יעדער איינעם און איינער.

תרכז

מהעתק המזכירות.

צדיקא דאתפטר: תוכן דומה לכמה.

איך וואלט וועלן וויסן וואס פאר א דערציאונג דאס קינד באקומט
אין דער היים און וואס פאר א היים ער האט בהנוגע צו תורה ומצוות.

והשי"ת יזכנו צו מודיע זיין נאר בשורות טובות אלעמאל.

בברכת טוב

הרב מנחם שניאורסאהן

תרכח

ב"ה, י"ט סיון, ה'שי"ת

מרת ... שתחי

ברכה ושלום!

דורך הרב הו"ח אי"א נוי"מ עסקן בעל מרץ וכו' מוה"ר יעקב שי'
העכט האב איך ערהאלטען די ידיעה וועגן אייער אפערירשאן און, לויט
זיין בקשה, האט איך געלייענט בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר, מיין שווער
דער ליובאוויטשער רבי, הכ"מ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע א פדיון פאר
אייער רפואה בקרוב.

געוויס פאלגט איר אויס די אנווייזונגען פון דעם דאקטער. היילען
היילט דער אויבערשטער. אבער, די תורה דערציילט, אז ער וויל עס
זאל זיין טיילווייז דורך א שליח - א דאקטער און די מיטלען וואס דער
דאקטאר שרייבט צו. מען דארף אויך אלעמאל געדיינקען אז די הויפט
רפואות זיינען די מצוות און גוטע מעשים, וואס דער אויבערשטער
האט יעדען איינעם פון אונז געהייסן טאן. און זיי גיבען געזונט און כח.

בברכת רפואה אין גיכען און א גרוס אייער זון מר ... שי' - איר
זאלט האבן פון עס און זיין פאמיליע א פולע נחת, אידישען נחת, -

הרב מנחם שניאורסאהן

תרכח

מהעתק המזכירות.

שכג

אדמו"ר שליט"א

תרכט

ב"ה, כ' סיון, ה'שי"ת

הו"ח אי"א נר"מ וכו'

שלום וברכה!

בזה הנני לבקשו להשתתף באסיפה שתתקיים אי"ה ביום א' כ"ו סיון, ה'שי"ת בערב בשעה 9.30 בדיוק, בביהמ"ד של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, 77 איסטערן פארקוויי, ברוקלין, אדות שאלה חשובה הנוגעת לקיומו של ה"מרכז לעניני חינוך" – מוסד שנתיסד ועומד תחת נשיאותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בברכת כל טוב

מ. שניאורסאהן

תרל

ב"ה, כ"א סיון, ה'שי"ת

הרה"ג ותר"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורשי"ז שי'

שלום וברכה!

בתודה רבה הנני לאשר קבלת מכתבו מט' סיון והמודיע בפרטות על המצב שם.

לעונג רב היו לי בשורותיו אדות השעורים ברבים בכלל וסידור

תרכט

מצילום האגרת, שנשלחה לכריכ.

לקיומו של המרכז לעניני חינוך: על התגברות הפעילות והדוחק בקופה ראה גם לעיל אגרת תקצא. דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת האספה נרשמו בס' שיחות קדש' ה'תשי"ז, הוצאת תשמ"ה, ע' קכג. בהמשך לזה ראה לקמן אגרות תרלג, תרמא, תרנג, תרנז, תרסא-ב, תרעט, תרפא, תרפה, תרצד, תרצז, תשז.

תרל

חלקה נדפסה בלש"ש חכ"ב ע' 315 וחלקה בחכ"ד ע' 401, והושלמה ע"ם העתק המזכירות. מהורשי"ז: גרליק, רבו של כפר חב"ד, אגרת נוספת אליו – לקמן תרצג.

למוד דא"ח בפרט ובכתבי קדש כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ נשיאנו בפרטי פרטיות. ובדאי יתחזקו ויתאמצו בזה יותר ויותר והשי"ת יהי בעזרם. ובטח יודיעו איזה מסכת לומדים, גם יעשו סיום בפרסום הראוי כדי לחזק הדבר ולהרבות מספר הלומדים כו'.

פלא שאינו מזכיר ע"ד לימוד תניא.

בטח משתדלים לספח להלמודים גם מאלו שלע"ע אינם עדיין מאנ"ש וידוע עד כמה האט זיך געקאכט אין דעם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בנוגע להדבור בעת התפלה מהראוי הוא שידביקו בכותל ביחמ"ד אגה"ק סכ"ד והעתקת המודעה רבה של כ"ק אדנ"ע ע"ד שמיעת קריאת התורה, בטח ישנה אצל אנ"ש בת"א או בירות"ו (נעתקה ג"כ בקובץ מכתבי אדנ"ע קובץ ראשון שהו"ל מוהרר"א שי פאריז).

בענין לימוד משניות בע"פ – בטח נודעו להם מכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בזה שנדפסו בקובץ מכתבים שלו השני.

– ולמה דוקא משניות בע"פ וכו' ביארתי מה שנלפע"ד בקובץ ליובאוויטש הרביעי. –

בענין המקואות מהודרים שבכפר, ת"ח מראש אם יכתוב איך נעשו אם של מעין או מי גשמים ע"י חשקה או באופן אחר איך מתנהגים כשצריכים לנקותם וכו' ואם יש להם איזה קבלה בזה נוסף על מש"כ לי הרה"ג וכו' וכו' מהור"י שי לנדא.

ולמלאות לו שבעים שנה לאריכות ימים ושנים טובות – הנני לאחלו שיזכה לקיום היעוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו (ובמילא יתעסק) להגיד (ולחמשיך) כי ישר הוי' גוי' ועפמשנ"ת בלקו"ת ראה סד"ה כי תשמע גוי' הישר.

ואידי דאייתנן ארז"ל (אבות ספ"ה. ונודע הצ"ע ממש"כ בכתהאריז"ל הובא במאו"א סוף אות ז' בן נ' לזקנה וס' לשיבה) בן ס' לזקנה בן ע' לשיבה ונפ"מ אם צ"ל חכם או מופלג אם מחייב קימה או

המודעה רבה: אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ח"א אגרת סו.

לימוד משניות בע"פ: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"א אגרת איתשטט, ובכ"מ.

בקובץ ליובאוויטש הרביעי: לעיל ח"א אגרת קלב.

מש"כ . . לנדא: ראה לעיל אגרת תקלט, ובהנסמן בהערות שם. בהמשך לזה לקמן אגרת תרצג.

שכה אדמו"ר שליט"א

הידור (יעוין קדושין לב, ב. טוש"ע יו"ד סרמ"ד ושער המצות להאריז"ל
פ' קדושים. ואכ"מ). ויעוין בלקו"ת סוף הביאור דשחורה אני דשיבה
הוא בא"א, מקום דרחמים רבים ורב חסד ימצאנהו תכה"י.

בפ"ש כל החבורה תי

הרב מנחם שניאורסאהן

תרלא

ב"ה, כ"ב סיון, ה'תש"י

הרה"ח חור"ח אי"א נר"מ וכו' מהורב"צ שי' שד"ר

שלום וברכה!

בת"ח מוסג"פ מכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ (שמונה גליונות)
אחרי שהעתיקום במשך הזמן בטח יפרסמום לרבים, בהשמטת השם
וכיו"ב, וזכות הרבים תלוי בו.

נא להודיעני מבראות מרת מרים רחל שתי' שלאף. כן נא
להודיעני מה הי' סוף דבר בעסקי מר נייורט שי' ות"ח על טרחתו
בכ"ז.

בטח יבשרני בקרוב שניגש למילוי עיקר שליחותו. וראה לקו"ת
ד"ה ויקרא פ"ג וכן המשלח הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הוא ילוהו
בכל מפעליו שיהיו ברוב הצלחה בכל הפרטים.

בברכה ופ"ש כל החבורה תי

הרב מנחם שניאורסאהן

כל הקונטרסים – בטח הגיעום.

תרלא

מהעתק המזכירות.

מהורב"צ: שמטוב. אגרות נוספות אליו – לעיל תלו, ובהנסמן בהערות שם.

תרלב

ב"ה, כ"ב סיון, ה'תש"י

הרה"ג הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק:

מזל טוב מזל טוב על קשורי התנאים שהיו אצלו עם ב"ג תי' ויהי
בנינם בנין עדי עד על יסודי התוהמ"צ, מתאים לרצון כ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ ...

בכלל זמני הנישואין בחדשים אלו הם באלול או בכסלו ובנדו"ד
הנה, זה תלוי יותר בהכנות מצד הכלה תי'.

בנוגע להנחת תפילין דר"ת – ידוע לי מבחורים ששאלו את כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ אם להניח תפילין דר"ת וענה: א גלייכע זאך, ואם
כן למה זה ידחה הנחתן לאיזה זמן, כיון שכבר החליט להניחן, וראה
שער הכולל פי"א סל"ט בשם סי' עצי עדן, בעטרת זקנים סל"ד בשם ז"ח.
אות חיים להגה"צ ממונקאטש סל"ד סק"ג, וכבר כתב בס' פסקי
הסדור להרב נאה שלא שמע טעם מפני מה רוב הבחורים מתחילים
להניח תפילין דר"ת רק לאחר הנישואין.

בברכת ואיחול מז"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תרלב

מהעתק המזכירות.

תרלג

ב"ה, ערב ראש חדש תמוז, ה'שי"ת
ברוקלין

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"י

שלום וברכה!

בסניפי עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנה ה"מרכז לעניני חנוך"
ו"מחנה ישראל" תפסו מקום מיוחד אצלו, באשר אחריות מיוחדת רחש
להם בלקחו על עצמו באופן פרטי ואישי את ההשתדלות להמציא את
האמצעים הדרושים להוצאות הכרוכות בעבודתם, הן בחלקה הגלוי
הן בחלקה אשר נהל, ומתנהלת גם עתה באופן חשאי.

ברור ופשוט כי כוונת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וחפצו ורצונו הוא,
כי כל מקצועות העבודה הנ"ל יומשכו כמקדם, היינו לא רק בכמותם
ואיכותם הנוכחיות, אלא כמו כל עבודה ח"י ההולכת וגדלה, מתפתחת
ומתרחבת.

אבל עתה אחריות זו הכספית בעד מקצועות העבודה הנ"ל עמוסה
על כתפי כלנו, כל אחד ואחד מחסידיו ומקושריו, להיות הכלים
והצינורות שבם ועל ידם ימשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ את שפע
השפעתי ועוד ביתר שאת ויתר עז, כי צדיקא דאתפטור אשתכח בכולהו
עלמין, גם בעולם הזה המעשה, יתיר מבחיוהי.

והנני מציע לכ' להתדבר עם אנ"ש שי' במחנו ולסדר ועד מקומי
משותף למרכז לעניני חנוך ומחנה ישראל, אשר בהקדם האפשרי יגש
לעבודה בפועל מתאים לתנאי המקום, להמציא **באופן תדירי** חלק
מסוים מהוצאות מקצועות עבודה הנ"ל.

ונא להודיע שמות חברי הוועד למען להזכירם על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ לברכה ולהצלחה מרובה בעבודתם בועד בפרט,
ובעניניהם בכלל. ואם באפשר להודיע באופן שיזכירו אותם על הציון

תרלג

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 472, והושלמה ע"ס צילום האגרת.

האגרת נשלחה לכ"כ.

אחריות זו הכספית: ראה לעיל אגרת תרכט, ובהנסמן בהערות שם.

בחג הגאולה יום י"ב תמוז, אשר הוא יום הולדת את כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ.

– (ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. שבת קנו, א ברש"י ותוספות שם.
ולעיר מלקו"ת ר"פ האזינו. מים רבים תרל"ו פקע"ד. ד"ה וזאת
התרומה עת"ר. ואכ"מ) –

שאז יכולה להיות, ובמילא שמוכרח להיות ההתקשרות
וההליכה באורחותיו ובפעולתו אשר עבד בעצמו, כנ"ל, ביתר שאת
וביתר עז.

בתקוה להתבשר ממנו ומחבריו שי בשורות טובות מהנעשה
בהנ"ל בהקדם,

החותם בכבוד ובברכת כ"ט

מ. שניאורסאהן

תרלד

ב"ה, ערב ראש חדש תמוז, ה'תשי"י
ברוקלין

אל חברי הנשיאות של הועידה הארצית הכ"ח
של אגודת ישראל באמריקה

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מיום כ' סיון השי"ת:

כל שאלה בחיי עם ישראל, קלה כחמורה, דורשת שימת לב רצינית
מצד כל ועידה הנקראת לדון אודות עניני תורה ויהדות. אמנם בזמן מן
הזמנים עולות על הפרק שאלות כאלה, אשר יש בהם משום פקוח
נפשות, בגשמיות או ברוחניות, פקוח נפשות יחידים או גם של רבים,
ובמילא דורשות המה שימת לב מיוחדת וריכוז כל הכחות בזריזות
יתרה לעבודת ההצלה.

תרלד

מהעתק המזכירות.

שאלה כזאת היא כעת שאלת חינוך הילדים העולים לארצנו הקדושה והצלתם מכפירה וכלי רוחנית ח"ו.

כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ, מנהיג ישראל על מפלגתי, ואשר כל עבודתו, במסירות נפש, במשך עשירות בשנים היתה ממעל לגדר מפלגה, חנה בכל מקרה של סכנה ח"ו לעם ישראל, השתדל לנצל את כל החוגים שאפשר להועיל על ידם להצלת המצב, ובשעתו התחיל בריכוז הכחות להצלת הילדים הנ"ל.

והגם שכבר נראו פירות מהעבודה הזאת, הנה מצב הילדים די מסוכן הוא, ושאלת חינוכם והדרכתם עומדת בכל חומרה.

ואשר לכן, כל אסיפה של יהודים הדואגים לטובת כלל ישראל צריכה להיות במה אשר בה ישמע קול ברמה, קול דרישה חזקה לפתרון השאלה המדאיבה הנ"ל בהקדם היותר אפשרי, וקבלת החלטות לאחוז בכל האמצעים האפשריים להסיר כל המעצורים ואבני גף מאיזה צד שהוא, המונעים ושוללים מהילדים זכותם להתחנך על ברכי התורה והיחדות.

ברם, גם במדינתנו זו שאלת הצלת הנוער דורשת עבודה גדולה ורחבה, ואחד מסניפי הוא מלחמה נגד שויון נפש הקהל, אשר כבר נתרגל לחמצב אשר רק איזה אחוזים מילדי וילדות בני ישראל מקבלים חנוך כשר, ולכל היותר מתאנחים על מצב זה האיום, ומסתפקים באנחה. ואף שעבודות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ במקצוע זה הוכתרה גם היא בהצלחה מרובה, עוד רב הדרך להגיע לתכלית הרצוי וכחות ומאמצים מרובים דרושים להעמיד את החינוך באה"ב על בסיס נכון.

הנני רוצה לקוות כי הועידה הארצית תעמיד את שתי השאלות הנ"ל – שאלת חינוך הילדים העולים לארצנו הקדושה ושאלת החינוך של הנוער באה"ב אשר לע"ע רחוקים עדין מיהדות מסורתית – על מקומם הראוי בסדר היום שלה, ונשמע קולה ותורגש השפעתה במעשים בפועל, אשר המעשה דוקא הוא העיקר.

בכבוד וברכה לכל המשתתפים, אשר יצליחו בכינוסם זה לפעול בחיזוק יסודי הדת ובהפצת תורה ביראת שמים

מנחם שניאורסאהן

תרל"ד

ב"ה, אר"ח תמוז, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מחור"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז סיון:

אל יחוש להאריך במכתביו, כי מעניינים אותי כל הפרטים מהמצב שבכלל ומפעולותיו בפרט, ובטח ימשיך גם לחבא להודיעני תדיר הכל בפרטות.

ידידנו הרב"ג שי הודיעני כי שלח לו עוד כסף ובאשר בטח גם יתראו פנים אל פנים יוכלו להתדבר גם בנוגע לעתיד. וחבל אשר השגת הויזא בעד הרב"ג שי נמשכת כ"כ...

- בהיותי אתמול על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הזכרתי להצלחה בעבודה במדינת אפריקא הצפונית וחזקה על רועי ישראל שלא יפרדו מצאן מרעיתם ומה עקשמש אף מכאן ולחבא עומד ומשמש להמשיך ברכה והצלחה בכל מעשי ידי השייכים אליהם ובפרט שימלאו שליחותם ככל האפשרי ובהצלחה בגו"ר.

בברכת הצלחה רבה

הרב מנחם שניאורסאהן

תרל"ד

מהעתק המזכירות.

מהור"מ: ליפסקר. אגרות נוספות אליו - לעיל תקנט, ובהנסמן בהערות שם. וראה שם לתוכן האגרת שלפניו.

הויזא בעד הרב"ג: ראה לעיל אגרת תרכ, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א שלא

תרלה

ב"ה,

רבים המחפשים ומבארים מעלות וגדולת נשיאי חב"ד בכלל, ונשיא דורנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בפרט בענינים שונים: איש המסירות-נפש, גאון, בעל מדות, צדיק, בעל רוח הקודש, מלומד בנסים ועוד ועוד.

וגדלו ביותר שבחים אלו, על פי ההגדרה בתורת החסידות, מהו מסירות נפש, מהו גאון וכו'.

ובכל זה – העיקר חסר כאן. ונוסף על זה, שהוא עיקר בעצם, חשוב הוא ביחוד משום שנוגע ביותר, וביחוד לנו, קהל חסידיו ומקושריו. וזהו – מה שהוא הוא הנשיא, ונשיא חב"ד.

כי – נשיא בכלל, נקרא ראשי אלפי ישראל, הוא בחינת ראש ומוח לגביהם, וממנו היא יניקה וחיות שלהם. ועל ידי הדביקה בו קשורים ומיוחדים הם בשרשם למעלה מעלה.

והנה כמה סוגים בנשיאים: אלו אשר השפעתם בבחינת פנימיות, ואלו אשר השפעתם בבחינת מקיף. ובזה גופא חילוקים: אם השפיעו בתורת הנגלה או הנסתר או בשניהם יחדיו, לימדו דרכי העבודה וחחסידות, המשיכו השפעות גשמיות וכו' וכו'.

וישנם כאלו, שהי' בהם כמה מבחינות הנ"ל, או גם כולם.

וזה הי' מאז ועד עתה ענין הנהגת נשיאי חב"ד, מן כ"ק אדמו"ר הזקן ועד כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועד בכלל, אשר כללו כל הסוגים

(1) ראה תניא פ"ב.

(2) באריכות: תורה אור פ' מקץ ד"ה תיר מצות נ"ח. סהמ"צ להצ"צ מצות נ"ח פ"ג. ד"ה למען דעת, תרס"ט.

(3) ראה בתניא שם ספ"ז דבמשיח יש ב' הבחי, דרועים ונסיכים. – ובש"ס (סוכה נב, ב) נחשב בנסיכים, י"ל מפני שזהו העיקר בו.

תרלה

נדפסה בסה"מ תשי"ז ע' 254. לקריש חי"א ע' 209.
מעלות... בענינים שונים: ראה לקמן אגרת תרלז.

והחילוקים: השפיעו בפנימיות ובמקיף, בתורה עבודה וגמ"ח, ברוחניות ובגשמיות. ובמילא היתה התקשרותם עם השייכים אליהם בכל תרי"ג אברי נפש וגוף המקושרים.

ועל כל אחד ואחת מאתנו כולנו לדעת, היינו להעמיק דעתו ולתקוע מחשבתו בזה, אשר הוא הוא הנשיא והראש, ממנו ועל ידו הם כל ההשפעות בגשמיות וברוחניות, ועל ידי ההתקשרות אליו (וכבר הורה במכתביו איך ובמה מתקשרים) קשורים, ומיוחדים בשרש ושרש השרש עד למעלה מעלה כו'.

מנחם שניאורסאהן

ג' תמוז, השי"ת,

ברוקלין, נ. י.

תרלו

בחזמנות זו הנני בזה לברר מנהגנו, במענה על שאלת רבים:
ראש חודש מנחם-אב שחל בשבת – כמו בשנה זו – אם מפטירין חשמים כסאי או שמעו דבר ה'
הנני מעתיק בזה קטע מרשימות שנת תר"צ, שגם אז חל ר"ח מנ"א בשבת, וז"ל:

מוצש"ק, ט' מנ"א ר"ץ יהפך לשמחה, ברלין.

הייתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, שכב על הספה, סיפר ע"ד מנהג אמירת ההפטרה בשבת ר"ח מנ"א: אאמו"ר אמר פעם השמים כסאי. כעבור שנים אחדות וחל עוד הפעם ר"ח מנ"א בשבת אמר שמעו דבר ה', ואמר אז שמתחרט על אשר אמר לפני איזה שנים השמים כסאי.

ויעוין השקו"ט בזה, בשו"ע או"ח סתכ"ה ובנ"כ. שערי אפרים ש"ט סכ"ב.

מ. ש.

איך ובמה מתקשרים: ראה לעיל אגרת תקסא.

תרלו

נדפסה בסה"מ תשי" ע' 266 [תאריך הקדמת הקונ' ג' תמוז], לקריש חכ"ד ע' 337.
ברלין . . הייתי אצל: ראה מבוא לאג"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ח"ב ע' 24.

תרלז

ב"ה, ג' תמוז, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לחג הגאולה יב"ג תמוז הבע"ל. ובודאי יזכה בו את כל סביבתו מבלי הבדל סוג, מתאים לדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ במכתבו (נדפס בקונטרס נ"ט ע' 27) אדות גאולה זו, אשר לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה.

אשר בזה נכללו כל סוגי בני ובנות ישראל: אלו שיש בהם תורה ומצות, אלו שיש בהם תורה או מצות אלו שאין בהם לא תורה ולא מצות ורק אשר בשם ישראל יכונה.

וכידוע אשר כנוי הוא דבר ושם המעלים ומכסה על ענינו של הנקרא בכנוי זה, עד שאפשר שאינו שמו העצמי, גם לא קיצור שמו, גם לא פירוש שמו, גם אפילו לא בלשון שנקרא שמו, גם לא כנויו מצד עצמו אלא שנקרא כך רק על שם משפחתו (ראה ויקרא רבה פ"ל, יב. תקוני זהר דף טו, א. מאורי אור כי כה. טושו"ע חלק אה"ע סקכ"ט סט"ז ונ"כ. קב ונקי כלל לח. שד"ח אס"ד מע' גט ס"ז. מאמר י"ט כסלו ה'שי"ת - קונטרס עג - פ"ב).

ולא רק יזכה בקונטרס זה את הרבים אלא, עפ"י דרישת רז"ל במכילתא ע"פ תשים לפניהם, גם יסביר לכל אחד ואחת, אשר העיקר הוא להביא המדרש והלימוד למעשה ופועל, בכל אחד ואחת לפי ענינו: במוחין, במדות וכו'.

אשר גם על זה מקבלים חיות וכח מראש הדור, הוא נשיא הדור, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וכמש"כ בהקדמת הקונטרס, שמהנשיא

תרלז

נדפסה בלקריש ח"ח ע' 329, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

האגרת נשלחה לכריכ.

במכתבו: אניק שלו ח"ב אגרת שטו.

וכמש"כ בהקדמת הקונטרס: באגרת תרלה דלעיל.

אגרות־קודש (תרלז)

שלד

מקבלים יניקה וחיות לכל העניינים שלנו מכל העניינים והמעלות אשר
מנו בו: מסנ"פ (כתר), גאון (מוחין), בעל מדות (חג"ת נ"ה, עיקר המדות),
צדיק (יסוד), רוחה"ק (מל'), מלומד בנסים ועוד ועוד (מחדו"מ).

**יכולת על כל זה ניתנה לנו, חפץ בכל זה יש לנו,
וכשיהי' הרצון – אין לך דבר העומד בפני הרצון.**

בברכת חג הגאולה ואיחול כ"ט

מ. שניאורסאהן

* * *

הפי"נ שלו נתקבל. ויקרא, בל"נ, על הציון בחג הגאולה הבע"ל.
מה טוב, אם יודיע מהתקדמות התל' בתורה ועבודה, לעתים
קבועים.

בטח יודיע מהטבת מצב בריאות זוגתו תי'.

תרלח

ב"ה, ג' תמוז, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו:

בענין נסיעתו בטח כבר מסר לו גם אחיו שי אשר כיון שכבר עשה
כזה ע"פ דעת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וכמדומה אשר ציווהו אז אשר
ישתדל במקומות שיהי' לפעול בענייני החזקת היחידות חנוך הכשר
וכיו"ב,

הפי"נ שלו: קטע דלקמן – אל מוהרש"ח קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תכה, ובהנסמן בהערות
שם.

תרלח

מהעתק המזכירות.

שלח אדמו"ר שליט"א

הנה אם גם בפעם הזאת נוסע על מנת כן חל ע"ז ג"כ הסכם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ מאז.

הוא וב"ב שיחיו נזכרו על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ והקב"ה ממלא ברכות צדיקים, שיהי' הכל כשורה בעתו ובזמנו ובטח יודיע מזמן לזמן משלומם הטוב.

מש"כ שלדאבון לא קבעו שיעור ללמוד. הנה למה לדאב הלא טוב טוב יותר הי' לקבוע שיעור, שאז הי' משתכר בשתיים: קביעות השיעור, והעדר הדאבון, שהרי גם לחבול בעצמו אין אדם רשאי, ואולי עכ"פ ילמדו כ"א בפ"ע.

בברכה ופ"ש ל... שי

הרב מנחם שניאורסאהן

תרלט

ב"ה, ג' תמוז, השי"ת

האברך הו"ח וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על כתבו:

יהי רצון שיהי' כלי ראוי שיקוימו בו כל הברכות שבירך אותו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ על מילואן בגשמיות וברוחניות.

ועתה בפרט אחרי שמלאו לו י"ט שנה ומתחלת שנת העשרים, הרי זהו זמן ההכנה לחשגת אותן המעלות דבן עשרים שנה הנזכרות בדא"ח (לקו"ת במדבר ד"ה מבן עשרים).

בברכת רפואה שלימה בקרוב ממש

הרב מנחם שניאורסאהן

תרלט

מהעתק המזכירות.

תרמ

ב"ה, ז' תמוז, ה'שי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מו"ה ... שי' הכהן

שלום וברכה!

איך לייג דא ביי דעם קונטרס וואס איז ערשט ערשינען צו חג
הגאולה י"ב תמוז ה'בע"ל, און איך בין זיכער, אז אחוץ דעם וואס איר
וועט עס אליין לערנען, וועט איר אויך מזכה זיין מיט עס א סך
אנדערע. וזכות הרבים תלוי בו.

עס איז נאך שווער צו שרייבן וועגן דער הסתלקות פון רבין, כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ. אבער מען מוז אלעמאל געדיינקען וועגן דער
פארגרעסערטער אחריות, וואס דאס האט ארויפגעלייגט אויף יעדערן
פון אונז, ובפרט אויף די וואס האבן זוכה געווען צו זען עס. מערערע
מאל און וואס האבן זוכה געווען אז ער זאל זיי זען מערערע מאל און
געטראכט וועגן זיי א סך מאל.

און אט די מענטשן דארף דער זכרון בא זיי ארויסרופן א התגברות
פון זייערע רוחניות'דיקע כחות ביתר שאת ויתר עז ובפרט אויף צו זיין
א מעביר על מדותיו, אפילו אויב מען רעכנט אז מ'איז אינגאנצן
גערעכט, ווי דער רבי שרייבט אין דעם מאמר פון שבת תשובה ה'שי"ת
(קונטרס ע').

מ'דארף אלעמאל געדיינקען, אז מען איז דעם רבי'נס מענטשן, און
שטעלן זיך אליין די פראגע: איז דער רבי צופרידן מיט מיר וואס איך
טו אזוי? האב איך גענוג אתכפיה און אתהפכא ווי עס פאסט פאר דעם
רבי'נס א מענטש?

... און אויב כהנים זיינען קפדנים - זיינען זיי דאך אבער
אייניקלעך פון אהרן הכהן, וואס זיין ענין איז געווען אוהב שלום
ורודף שלום. ובפרט כהנים תלמידים פון רבין, כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ, וועלכער האט תמיד געפאדערט אהבת ישראל און זען אין דעם

תרמ

מהעתק המזכירות.

שלז אדמו"ר שליט"א

צווייטן נאר זיינע מעלות (זעט אויך דעם בייגעגלייגטן קונטרס בשיחה).

איך רעכן, אז עס איז ניט נויטיק מאריך צו זיין אין דעם און בקרוב וועל איך האבן א ידיעה אז עס איז שלום ביי איך ובכל הפרטים.

בברכת כ"ט מחכה למכתבו מבשר שלום טוב

הרב מנחם שניאורסאהן

תרמא

ב"ה, י"א תמוז, השי"ת

נתקבל מכ' מו' תמוז. ובל"נ אודיע מחר על הציון מהתיסדות הועד במחנו ובחשתדלותו, בחזרת שמותיהם.

בברכת חג הגאולה ואיחול כ"ט לכל חברי הועד ולכל המושפעים שלו

מ. שניאורסאהן

לבלות עתה הרבה זמן לחשתלמות באנגלית – אין כדאי בשבילו. וע"פ מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ: וויפעל א שיעור טראגען די קאריטע (עניני תומ"צ) צום פערד, שוין צייט דער פערד זאל גיין צו דער קאריטע.

תרמא

נכתבה כהוספה לאגרת תרלז דלעיל, בתאריך י"א תמוז. נדפסה בלקי"ש חכ"ג ע' 540, והושלמה ע"פ צילום האגרת. הועד: כנראה הועד לטובת המליח – בהמשך לאגרת תרלג דלעיל. להשתלמות באנגלית: להקל על עבודת שליחותו, בהפצת היהדות, בחוגים רחבים יותר.

תרמב

ב"ה, י"ד תמוז, השי"ת

הרה"ג הו"ח אי"א נו"מ, בר אוריין ובר אבהן, איש רב פעלים ומרא דעובדין טבין, יושב על מדין ומנהל עדתו על מיין נייחין, מר ניהו רבנא רפאל ברוך שי, מדברנא דקהלא קדישא דעיר מעקנאס ומצודתו פרושה בכל המדינה,

שלום וברכה מרובה!

הגיעתני הטלגרמה שלו – בחתימת כת"ר וחתימת ידידנו הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ איש רב פעלים במעשי חייא וכו' מהור"מ שי ליפסקער, – בברכה לחג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ, וכל המברך יתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר, אשר פירש בזה כ"ק אדמו"ר נ"ע (אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בצוואתו „חנוך לנער“) שהיא ממשכת מבחי אור אין סוף שלמעלה מסדר החשתלשלות,

היינו שלבד זה שנמשך למטה כל מה שיש בשרש למעלה, כי מסירים כל המניעות ועיכובים ע"ז,

הנה נוסף ע"ז שנעשה רצון חדש ופוסקין לו תוספת חיים ברכה ושלוש בעניניו, אמן כי"ר.

כן הודיעני בשורה משמחת, אשר יעשה ככל יכלתו בהשגת הויזא למדינתו בעד הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מתלמידיו הותיקים ובא כחו של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הר"ר בנימין שי גאראדעצקי,

ולמותר לבאר לכת"ר ולדכוותי עד כמה נוגע ההקדס בזה.

תרמב

מהעתק המזכירות.

הרה"ג . . רפאל ברוך: טולידנו. אגרות נוספות אליו – לקמן תרעז. תשנת. מהור"מ שי ליפסקער: שנסע בשליחות להתיישב במרוקו להתעסק בחנוך, כדלעיל אגרת תקנט, ובהנסמן בהערות שם. הויזא . . גאראדעצקי: ראה בזה לעיל אגרת תרכ, ובהנסמן בהערות שם.

ואם בכל ענין של מצוה מאריך כ"ק אדמו"ר הזקן בגודל מעלת הזריזות, ומכריח זה כי „זריזותי דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם כי העקידה עצמה אינה נחשבה כ"כ לנסיון גדול לערך מעלת א"א ע"ה" (אגה"ק סכ"א).

על אחת כמה וכמה, שגדולה מעלת והכרח הזריזות בענין הנוגע בחנוך, ובפרט חנוך של גדיי ישראל, ובפרטי פרטיות בעת צרה וצוקה כזאת, דרא דעקבתא דמשיחא, שאין לך יום כו', והחושך כפול ומכופל, והגלות הולך ומאפיל, וע"פ באור כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שלפני עלות השחר חושך הלילה גדול ביותר, – אשר רק התורה היא חיינו, ולימודה בהתפשטות היותר אפשרית הן בכמות הן באיכות, וביחוד לימוד פנימיות התורה, המאור שבתורה והזוהר שלה, הן הם סם חיים, שיחזקו את כל הלומדים והמתעסקים והמשתדלים בזה, עד שישבר השי"ת, בחסד וברחמים, את עול הגלות, וישראל נגאלין בצדקה, הכוללת בתוכה גם צדקה זו להחיות נפשות עניים, אין עני אלא כו' (אשר, מפני חושך הלילה, חלק מהם גם טועה לומר שאין זה עניות), והוא יוליכנו קוממיות לארצנו ע"י משיח צדקנו בב"א.

ולסיים בביאור ד"ת – הנה ענינא דצדקה בלילה כיון דאתי לידן נימא בה מלתא, במה שנשאלתי זה מכבר במה שכתוב בס' נגיד ומצוה (תפלת שחרית) אשר „בלילה אינו זמן ראוי לצדקה". ולכאורה, אדרבה, כיון שבלילה הוא ענין הגבורות, הי' ראוי להרבות בצדקה כדי להמתיקן ... טרף לביתה.

וראה ג"כ סו"ס שערי תפלה לר' יעקב רוקח (ליורנו, תר"ל).

ושלמא דמר ותורתו יסגו ויאריך ימים על משמרתו משמרת הקדש ברוב טוב,

המאחל כ"ט ומצפה לבשו"ט

הרב מנחם שניאורסאהן

תרמג

ב"ה, י"ט תמוז, ה'שי"ת

הו"ח אי"א נר"מ וכו' מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער שרייבן פון ח' סיון און ב' בהעלותך -
מיין ענטפער האט זיך פארהאלטן איבער די גרויסע טרדות און איבער
ענינים פון י"ב-י"ג תמוז -

אין די קרייזן אין וועלכע איר געפינט זיך האט איר זייער גוטע גע-
לעגנהייטן צו מאכן זיך בעזרת השם יתברך נוטצליך ערפילענדיק די
שליחות צוליב וועלכער די השגחה העליונה האט אייך אהין געפירט.

מען דארף נאר ניט זיין בא זיך אראפגעפאלן ווען ס'דוכט זיך אז
ס'איז קליין די צאל פון די וועלכע לאזן זיך באווינקן און אז אויך אויף
די דאזיקע איז די ווירקונג שוואכער ווי עס ווילט זיך.

וואס עס באלאנגט דער כמות דארף מען געדיינקען אז יעדער יחיד
איז א עולם מלא און ס'איז כדאי אז א גאנצע וועלט זאל זיך אפגעבן
מיט ראטעווען אפילו איין איינציקן אידן בגשמיות און מכל שכן אין
רוחניות.

אחוץ דעם די גוטע השפעה וועלכע ס'באקומט דער מקבל בלייבט
ניט בא אים אליין, דען דירעקט אדער אומדירעקט ווירקט ער שפעטער
לטובה אויך אויף אנדערע מענשען פון זיין איינגערן אדער ברייטערן
קרייז. ווי יעדעס אבר איז א טייל פון גוף אלס גאנצעס איז א יחיד א
טייל פון דעם גאנצענעם צבור.

און מיט דער גייסטיקער באלעבונג פון א יחיד ווערט ממילא
געשטארקט דער וואהלזיין פון גאנצען צבור.

וואס אנבעלאנגט דער איכות, קען מען זיך גאר ניט פארשטעלן די
גרויסקייט פון דער טובה וואס מען טוט מיט א מענשן ווען מ'העלפט
אים זיך אויפהייבן אפילו נאר א ביסעלע העכער.

תרמג

מהעתק המזכירות.

מו"ה ברוך: לישויו. אגרות נוספות אליו - לעיל תעה, ובהנסמן בהערות שם.

אויסער וואס ס'איז אומשעצבאר די ווערט פון טאן אפילו איין
עבירה ווייניקער און מיט איין מצוה מערער, איז עבירה וואלט גורר
געווען נאך אן עבירה ומצוה איז גורר מצוה, און מיט יעדער מצוה
ווערט ער מעהר מסוגל צו פארשטיין ריכטיק א אמתן ווארט, און צו
האבן דעם כח אראפצובריינגען דעם ווארט אין פועל. איין אידן אנטאן
א יארמעלקע, א צווייטן תפילין, א דריטן ציצית, א פערטן מעורר זיין
אויף אהבת רעים און מדות טובות, א פינפטן צו היטן טהרת המשפחה,
א זעקסטן צו לערנען זיינע קינדער תורה א.א.וו.

איר טרעפט זיך זיכער אויך מיט אידן וועמען דער אויבערשטער
האט געהאלפן אז זיי זאלן קענען ברייט אונטערשטיצן פינאנציעל די
ארבעט פון מרכז לעניני חנוך און מחנה ישראל וועלכע כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע חכ"מ האט געגרינדעט און האט אויף
זיי ארויפגעלייגט די ברייטע אויפגאבע פון טאן אלעס מעגליכע אויף
צוריקצובריינגען אלע פארבאלנדזשעטע און שוואכע בכלל און יוגנט
בפרט צו אידישקייט. מיט געבן דעם מרכז לעניני חנוך און מחנה
ישראל די מעגליכקייט צום ביישפיל ארויסצוגעבן און פארשפרייטן
וואס מער עניני דפוס אין פארשידענע שפראכן, ווערט מען א שותף אין
טאן די געוואלדיקע רעטונגס ארבעט וואס דער מנדב אליין איז עס ניט
אימשטאנד צו טאן, און פארשטייט זיך אז דער זכות מאכט אים מער
ראוי אויף קענען לייכטער באקומען די גייסטיקע השפעה אין וועלכע
ער נייטיקט זיך.

ס'איז שווער אויסצורעכענען אין א בריוו אלע פרטים פון אייערע
מעגליכקייטן, צו מאכן זיך וואס מער נוצליך, אבער דער עיקר איז אז
ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ פלעגט זאגן „מען דארף ווייניקער ריידן
און מערער טאן“.

דאס אלץ איז בנוגע אייער ארבעט מיט א צווייטן, עס איז אבער
דא די ארבייט מיט זיך אליין וואס דא שטעלט זיך דער יצר הרע גאר
געוואלדיק – אבער וועגן דעם א צווייטן מאל.

מר. האררי כ"ץ געשריבן לויט אייער בקשה.

מחכה לבשורות טובות

הרב מנחם שניאורסאהן

בייגעלייגט קונטרס לי"ב תמוז.

תרמד

ב"ה, כ' תמוז, הסי"ת

הו"ח אי"א מו"מ באמונה וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

אחרי הפסקה כה ארוכה שמחתי להפגש אתו, ומפני כמה סיבות ערבה לי הפגישה, האי מה שפגשתי בתוך קהל חסידים, הב' ביום הולדת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ויום גאולתו הוא חג הגאולה לכלנו, ויתר על כן שפגשתי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר שם שורה המשכות נעלות ביותר. גם הי' לי קורת רוח מזה שניהל כהנים חסידים אל הציון, אשר ע"י שזיכה את האחרים ודאי שגדול זכותו, והתקשרותו לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הוא הצינור שעל ידו יושפע עליו ברכה והצלחה.

הנני מקוה כי לא יעבור יום שאינו קובע זמן ללימוד בתורת הנגלה ותורת החסידות. ולפי דעתי צריך הי' לקבל עליו, בלי נדר, לכה"פ עד היארציט הראשון יו"ד שבט ה'תשי"א לומר בכל יום קפיטל ע"א בתהלים, ונוסף על זה ללמוד בכל שבת ויום טוב איזה ענין בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, במאמרים, קונטרסים או שיחות שלו.

וכמים הפנים אל הפנים, כן התקשרותו כדבעי לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ תשפיע עליו שפע ברכות להצליח בגשמיות וברוחניות.

יואיל נא למסור פ"ש ממני לאחיו שי, בהזדמנות הראוי'.

באיחול כל טוב

הרב מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ הקונטרס שהופיע ליום הולדת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ובחבילה מיוחדת שלוחים אליו ספר השיחות וספר המאמרים.

תרמד

מהעתק המזכירות.

שניהל כהנים חסידים: בעשותם מחיצה בין הכהנים ובין הקברים.

בכל יום קפיטל ע"א: ראה לקו"ש ח"ב ע' 496. לקמן אגרות תרמט. תרנ. תרנב. תרנז. תרס. תרסז. עתר.

תרפח. תרפח. תרצו. תשטז. תשלד. תשלח. תשמז"ח.

שמג

אדמו"ר שליט"א

תרמה

ב"ה, כ"א תמוז, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"ץ שי

שלום וברכה!

מכתבו בעתו נתקבל ונתאחר המענה מפני עניני י"ב תמוז. –
בהיותי על הציון ביום הנ"ל הזכרתי לכל המצטרף –

ובמה שדואג שעליו למצוא מורה המתאים להת"ת שלו הנה
במוחש ראינו בהזמן שמהסתלקות ועד עתה אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ משפיע הצלחה לאותם העומדים על משמרתם במילוי השליחות
אשר הטיל עליהם, ורק שצריך השתדלות מצדם ואז ההצלחה מופלגה
ובלי ספק גם בענין הנ"ל יהי' כן ויודיעני בשו"ט עד"ז.

בנוגע אם לשנות מקום דירתו ואם לקנות בית דירה, הנה כיון
שבדעתו להיות כאן בעוד איזה שבועות הרי לע"ע לדעתי לא יעשה את
הנ"ל וכשיהי' פה נדבר עד"ז.

והשי"ת ישפיע הצלחה ויקיים את כל ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ אשר ברכו, אותו [ו]את כל ב"ב שי' על מילואן.

באיחול כ"ט ופ"ש כל הדו"ש

חרב מנחם שניאורסאהן

זה עתה נתקבל מכתבו מכי' תמוז, ואם הדבר כן הוא אשר א"א
להשאר בדירה שבבנין ביהכנ"ס ומחיר הבית שמציעים לו יהי' לא
יותר מעשרת אלפים יקנה אותו ויהי' בשטמו"צ ובטח יודיע יום הקנין
שיהי' קודם לחדש מנ"א.

תרמה

מהעתק המזכירות.

מהור"ץ: שוסטרמן.

להחית שלו: בשיקגו. ראה אנ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע חיי אגרת ג'תרסד.

תרמו

ב"ה, כ"א תמוז, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו ות"ח על הידיעות אשר בו,

ויה"ר אשר היותו, עם ב"ב שי, בנאות דשא יביא תועלת הנרצה כפשוטו ממש בהבראת הגוף וחיזוקו. וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשם כ"ק אדמו"ר (אביו) נ"ע: ווי טייער דאס (הגוף) איז אז צוליב דעם גיסט מען אזויפיל תורה וכו'.

וראה רמב"ם הל' דעות רפ"ד: היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא כו'.

ומזה נלמד במכל שכן וקל [וחומר בן בנו של קל וחומר עד כמה נוגע שתהי' הנשמה בריאה. ואם בכל השנה צריך להשתדל בזה, על אחת כמה וכמה שצריך להתחזק בזה בתוספת אומץ בזמנים אשר עוסקים ומתעניינים ביחוד בהבראת הגוף שלא יבוא ח"ו להמצב אשר תוקפא דגופא חולשא דנשמתא (זח"א קפ, ב). ועייג"כ שבת (קמז, ב) מייא דדיומסס וכו'.

ולא לדרשא קאטינא, אלא לעוררו להענין, מעין דאתהפכא, לנצל ימי וענין הבראת הגוף לחיזוק הנשמה, היינו להוסיף שיעור לימוד מיוחד לימי החופש ולחפוש הזדמנות לעורר את אחרים הבאים להנפש במקומו וסביבותיו, לתורה עבודה וגמ"ח כל אחד לפי מצבו; ולפעמים כדאי גם להסביר, אשר אין אתנו יודע בסוד ההשגחה העליונה, ואולי תכלית ביאת כלכם למקום פלוני הוא כדי להוסיף אבנים טובות בכרתו של מלך מלכי הקב"ה.

תרמו

נדפסה בלקו"ש ח"ח ע' 369 והושלמה ע"ם צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכריכ, בתאריכים כ"א תמוז — ד' מנ"א.
וכפחגס: ראה גם לעיל אגרת תרה, לקמן אגרת תרצו.

שמה אדמו"ר שליט"א

וכבר הבטיח כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

און ער איז א נאמן און א בטוח.

באיחול פון א געזונטן זומער בגוף ובנפש, ופ"ש כהדו"ש

מ. שניאורסאהן

תרמז

ב"ה, כ"א תמוז, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ עסקן בצ"צ באמונה וכו' וכו'
מוהר"י שי

שלום וברכה!

הנני בזה להביע לו רגשי מז"ט על החלטות של יונג איזראעל בנוגע להצלת הילדים באה"ק ת"ו ובלי ספק חלק גדול בזה הוא עבודת כבודו שי' ושכרו כפול מן השמים, ויותר מזה הרי שכר מצוה מצוה.

אבל עדיין חסר העיקר שהוא המעשה, ולא המדרש בדבור לבד.

מוסג"פ העתקות מכתבי על דבר זה ובטח כבו' בהיותו על אתר יזרז מצדו ג"כ בכהנ"ל עד כמה שאפשר.

החותם באיחולי כט"ס והצלחה בעבודתו

חרב מנחם שניאורסאהן

תרמז

מהעסק המזכירות.

קוהר"י גריסל.

מכתבי עדיז: ראה לעיל אגרת תרלד.

תרמח

ב"ה, כ"א תמוז, השי"ת

הו"ח אי"א נר"מ וכו' ... שי' שד"ר

שלום וברכה!

מכתבו מיי"ג תמוז נתקבל אבל עוד מקודם לזה נשלח הקוני' לחג
הגאולה ע"פ האדרעס שלהם ל... ובטח סו"ס הגיע לידם במקומם
עתה.

הפ"נ מהם נתקבל מקודם, ונקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
בי"ב תמוז ואח"כ גם בהיכלו שהיו נכנסים לשם ליחידות ולנתינת פ"נ.
ובודאי נתן ברכותיו והקב"ה ימלא אותן במילואן, ובטח יודיע מזמן
לזמן מבראותה הטוב של זוגתו תי' ואשר ממלאה אחרי הוראת
הרופאים באכו"ש וכיו"ב.

ובשאלתו ע"ד לצאת בפאה נכרית אבל בלא כסוי, הנה מבלי
להכנס בגוף הדבר הרי למה זה לעשות שינוי כזה והדומה לו באמצע
העבור, והעיקר עתה שיהי' זמן עבודה כשורה ובלא כאבים, ותהי'
הלידה בעתה ובזמנה בנקל ולד חייל וקיימא, ואחר כך תשאל ע"ד
הנ"ל.

באיחול כ"ט ופ"ש כל החבורה תי'

הרב מנחם שניאורסאהן

תרמח

מהעתק המזכירות.

שמו

אדמו"ר שליט"א

תרמט

ב"ה, כ"ה תמוז, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

מכתבו עם הפ"נ בעתו נתקבל, וכבקשתו קראתיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ובהיכלו ששם נכנסים ליחידות ולנתינת פ"נ,

וצדיק מברך והשי"ת ממלא ברכות צדיק, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, על מילואן.

תקותי אשר אין נזקק להערה ולהארה אדות ענין ההתקשרות לנשיא הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר ההתקשרות הוא ע"י למוד תורתו וחליכה בדרכיו אשר הורה.

ובטח יש לו קביעות עתים ללימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר במאמריו שיחותיו ומכתביו. ומה טוב אם הלימוד הוא בחבורה אשר איש את רעהו יחזקו ויעוררו.

ומובן אשר אין זה פוטר משאר השיעורים אשר כל אחד ואחד מחויב בהם. ובכללם שיעורים השווים לכל נפש בחק יומי והם: חומש עם פרש"י, תהלים כמו שנחלק לימי החודש, תניא כפי שנחלק לימי השנה על ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

באיחול כ"ט

מ. שניאורסאהן

(המענה על המברק שלו – ודאי הגיעו).

* * *

בל"נ, אזכיר את שמותיהם – בהיכל ועל הציון – וכן את דודתו ת"י לכל המצטרף, וכבקשתו במכתבו.

תרמט

מצילום האגרת.

האגרת נשלחה לכריכ, בתאריכים שונים.

תקנות: ראה גם לעיל אגרת תרכד. לקמן תשו.

ומובן: ראה גם לקמן אגרת תשו. תשח.

שיעורים השווים לכל נפש: שנתפרסם ב"היום יום". וראה אנ"ק אדמו"ר מוהר"י צ"ע ח"ו אגרת איתתצ.

לעיל אגרת תקסא. לקמן תשו. תשח. תשכז.

שמח

אגרות קודש (תרמט)

– ובטח אומר, בל"נ, בכל יום דעם רביניס קאפי תהלים (הוא עתה קאפי עא), עכ"פ עד יו"ד שבט התשי"א. וראה השיחה בקוני י"ב תמוז השי"ת אות יא.

באיחול כ"ט וברכת מז"ט להכניס בנם שי בבריתו של א"א ולגדלו, עם שאר ילדיהם שי לתורה חומע"ט.

תרנ

ב"ה, כ"ה תמוז, השי"ת

האברך הו"ח אי"א מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על כתבו:

יהי רצון שיהי כלי ראוי שיקוימו בו כל הברכות שבירך אותו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ על מילואן בגשמיות וברוחניות.

בטח ראה המועתק ב"היום יום" יא ניסן בענין הנהגה ביום הולדת.

ובמלאת לו עשרים שנה שהוא ענין מוחין דאבא (ראה לקו"ת במדבר ד"ה מבן עשרים) מהראוי שיתחיל בל"נ להניח תפילין דר"ת.

ובודאי אומר בכל יום בל"נ דעם רביניס קאפי תהלים שהוא עתה קאפי עא.

החותם בברכה

הרב מנחם שניאורסאהן

קאפי ע"א: ראה גם לעיל אגרת תרמד, ובהנסמן בהערות שם.

תרנ

מהעתק המזכירות.

תפילין דר"ת: ראה גם לעיל אגרת תרלב.

קאפי ע"א: ראה גם לעיל אגרת תרמד, ובהנסמן בהערות שם.

שמט

אדמו"ר שליט"א

תרנא

ב"ה, כ"ו תמוז, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו:

ת"ח על שלחו את הקטע ממאמרו ע"ד ... ובשאלתו אם יש מה לשנות וכו'.

הנה לפ"ד שני ענינים על כל פנים:

(א) ניכרת בהכתיבה זהירות גדולה שלא יהי' ניכר כלל שהכותב הוא ג"כ מחסידי ליובאוויטש. וחבל על הטרחה בזה ראשית כי כבר עבר הזמן שהי' מקום לחשש אשר עי"ז שידעו את הנ"ל יהיו קישויים בעניניו ועתה נחפץ הוא, וחשנית כי כבר נודע הדבר אשר מחסידי חב"ד הוא וא"כ החשתדלות להעלים ללא תועלת. ואדרבה.

(ב) קורת רוח היותר גדולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ הוא שיהיו כל פעולותיו חיות קיימות והולכות וגדלות ולכן כל מאמר וידיעה פון א גוטן פריינד צריך להשאיר אצל הקורא רושם אשר העבודה הולכת ונמשכת ומתפתחת ולא רושם של הספד לחוד.

בודאי הוקל כבר לאמו תי' וילך מצבה הלוך וטוב ויהי' בידו להודיע בשו"ט בזה.

אחתום באיחול וברכה אשר הוא וכב"ב שי' כל אחד ואחת בפרט זאלן האבן א געזונטן און רוהיקן זומער בכל מקום שהם בכל הפרטים

הרב מנחם שניאורסאהן

תרנא

מהעחק המזכירות.

תרנב

ב"ה, כ"ח תמוז, השי"ת

האברך מו"ה ... שי

שלום וברכה!

אביך שי כתב אשר ביום י"א תמוז נעשית בר מצוה ומבקש ברכה. והנני בזה להביע ברכותי אשר, כברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, תהי' ירא שמים חסיד ולמדן והוריד שי יראו בך ובשאר ילדיהם שי רוב נחת, חסידישן נחת, מתוך הרחבה.

סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר די בר מצוה מאמרים פלעגט מען (אצל הנשיאים) אנהייבן נעשה אדם (וכשניתן המאמר להעתיק השמיטו לפעמים ההתחלה).

זאת אומרת אשר הבר מצוה צריך לדעת שעליו להשיג מעלת תואר אדם שזהו היותר מעולה בארבעה התוארים אדם איש גבר אנוש (ראה היום יום ד' אלול תש"ג. ד"ה ויבוא עמלק תש"ט - קונטרס סב - פ"ב) וצריך לעבוד בזה תיכף ולא להניח על אחר זמן, ואז מסייעין בידו שנעשה אדם (ראה ספר התולדות ע' 64).

בטח חזרת מאמר דא"ח ביום הבר מצוה ואומר בכל יום דעם רבינו קאפיטעל תהלים שהוא עתה ע"א ותנהוג כן בלי נדר לכל הפחות עד ראש השנה תשי"א הבע"ל.

החותם בברכה

הרב מנחם שניאורסאהן

תרנב

מהעתק המזכירות.

נוסח דומה נשלח לכמה שהגיעו לגיל בר מצוה, ונעתקה אחת בתור דוגמה. ספר התולדות: אדמו"ר מהר"ש, שהו"ל כ"ק אדמו"ר שליט"א (קה"ת תש"ז). קאפיטעל . . ע"א: ראה גם לעיל אגרת תרמד, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

שנא

תרנג

ב"ה, ער"ח מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורנ"נ שי

שלום וברכה!

נתקבלו מכתביו מיו"ד ושל כ"ד תמוז עם הרשימות דהתלמידים והשייך למל"ח והפ"נ. מכתבו השני נתקבל ביום ה' ובהיותי על הציון אז קראתי הפ"נ והרשימות. כן זה עתה נתקבלה התלגרמה ע"ד בנו שי וקראתי בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ששם נכנסים ליחידות ולנתינת פדיונות. ובודאי צדיק מברך הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, והקב"ה ממלא ברכותיו על מילואן, לכל אחד ואחת לפי ענינו. ובטח לא ימנע מלהודיע בשו"ט מהטבת מצבם של בתו ובנו שי הלוך וטוב.

החבילה לקאזלינער נשלחה.

התענגתי במאד להידיעה שכבר נגשו להבפועל ממש בנוגע למל"ח ומחנ"י, וכידוע מש"כ באגה"ק סכ"א ע"ד הזריות אבל מטובו לפרסם שני התנאים אשר בזה: א) שלא יהא מגרעת כלל עי"ז בענין נפנה, כיון שכנראה המתעסקים בזה ובזה אחד הם, ב) שלא יכבידו על עצמם בהערכתם בזה.

ובנוגע להצלחה בעבודתו במלאכתו מלאכת שמים הנה מלאכה זו עצמה הצלחה כרוכה בה, וע"ד משנ"ת בזח"ג (צח, א) – ונאמר בליל שבועות – מאן תקין תכשיטה ואנהיר, עטרהא ושוי תקונאה כו', וזוהי עבודתו עם התלמידים נער ישראל ואוהבהו, ובפרט שכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אוהז בידו ומנהיגו, ורק שצריך זהירות יתירה שלא לערב רצונות עצמו, ולהעיר מלקו"ת שה"ש ד"ה צאו"ר השני פ"ד דאפילו לאחר המדרי' שעשה רצונך כרצונו צ"ל בטל רצונך.

בפ"ש כל החבורה תי'

מ. שניאורסאהן

תרנג

מצילום האגרת.

מהורנ"נ: מהו"ר ניסן נמנוב. אגרות נוספות אליו – לעיל תמ, ובהנסמן בהערות שם.

דהתלמידים: בישיבת תורת בצרפת.

בנוגע למל"ח ומחנ"י: דלעיל אגרת תרג.

נפנה: מעמד.

תרנד

ב"ה, ב' מנ"א, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' ...

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מו' תמוז שנתקבל באיחור זמן קצת:

... בטח יש לו קב"ע ללימוד בנגלה ודא"ח וגם משתתף בלימוד ברבים ולפלא שאינו מזכיר מאומה עד"ז. והרי אם הי' כותב ע"ד זה הנה ע"פ פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ בשם כ"ק אדמוה"צ, היו צוויי נפה"א אף איין נפה"ב שזה מובן גם בשכל, והוא משמיט זה ושואל דוקא בעניינים המפורטים באגה"ק בסכ"ב] וכלפי לייא.

ומה שכותב שהוא בודד וכו' הנה אדמו"ר הזקן מבאר באריכות באר היטב דצדיקא אשתכח בזה העולם המעשה יתיר מבחיוהי אלא שצריך ללכת בדרכיו אשר הורה וכו' כדי לחזק ההתקשרות, ובמילא לא יהי' בודד וגם תסור מרירות לבו שכותב, כי יהי' כלי לברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ אשר ברכו אשר השי"ת ימלא אותן במילואן.

חחותם בברכה

הרב מנחם שניאורסאהן

תרנד

מהעתק המזכירות.

פחגם: ראה אג"ק ח"ב אגרת שפג.

באגה"ק בסכ"ב: איז מצאתם מנהג זה באחד מכל ספרי חכמי ישראל הראשונים והאחרונים להיות מנהג ותיקון לשאול בעצה גשמית כדת מה לעשות בעניני העולם הגשמי.

תרנה

ב"ה, ג' מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהוריש"ז שי

שלום וברכה!

מכתבו עם המוסג"ב בעתו נתקבל. וקראתיו, וגם ביום ה' העבר, על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ובודאי ברכם, כל אחד ואחת בהמצטרך להם, לפי ענינם, והשי"ת ימלא ברכותיו בגו"ר על מילואן.

ומה שמתברך שיחיו כלים טובים למילוי הרצונות,

הנה אין צ"ל במרה שחורה וספקות יותר מדאי, כי גם בזה משתמש היצר.

וכבר הי' מדובר בהתועדות פה, אשר אין לשכוח שכל ענין הבריאה (כוונתי בזה אפילו בריאה דכללות, וגם כללות ענין החשתל') הי' מצד שטבע הטוב להיטיב. ומובן שענין הסיבה משפיע וניכר בהבריאה. זהו – בנוגע להבריאה מצ"ע. וגם במה שמוסיפין בבריאה ע"י עבודה, ג"כ כן הוא, כי כל החשפעות הן ע"י מנחיג הדור שהוא ראש הדור כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. וסיפר בשיחת שמח"ת תרצ"ג, וז"ל: אלץ וואס דער טאטע האט מיר געזאגט שנת תר"ף קבלתי ע"ע בל"נ, רק בתנאי בחדד וברחמים. מיין גוטסקייט קאסט מיך טייער כו' שלא לנגוע כו' ולא לרחק כו'. עכ"ל.

ואחרי שכל אלו לנו, צריך לגשת להעבודה בשמחה ובבטחון גמור, אשר השי"ת ירחם ויעזור ומקדשין אותנו הרבה מלמעלה, ובלבד שנאחוז אנהאלטן זיך בחבל ההתקשרות בצדיקא דאשתכח עתה יתיר גם בעולם הזה המעשה.

בברכה לכל החבורה תי

מ. שניאורסאהן

תרנה

נדפסה בלקריש חייט ע' 524 והושלמה ע"ס צילום האגרת.
מהוריש"ז: סרברנסקי. אגרת נוספת אליו – לעיל תרכנ.

תרנו

ב"ה, ג' מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורי"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו:

בהיותי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ביום ה' העבר הזכרתיו ואת ב"ב שיחיו.

בשאלתו אם להשתלם במלאכת הזביחה בכל הפרטים, לפי דעתי נכון הוא במאד.

ומה שכותב אשר אודות משרת שו"ב עדיין איז ניטא קיין טראכט.

הנה מי אתנו יודע מה שישנו במחשבה כחות והמשכות נעלמות ובפרט מה שעלה במחשבה. וראה אגה"ק רסכ"ב: במה משתכר כו' ומלכות ב"ד מתי תחזור כו' הנה הושוו זה לזה.

ובטח יוכל להסתדר באופן כזה שלא יהי' בסתירה לשאר עניני עבודתו.

ובשאלתו צי מען קען פארבויגען פון די קביעות עתים בשביל אסיפת כספים.

הנה לא ביאר אם זהו קב"ע ביחיד או ברבים (שאז מחליש גם את האחרים).

ובכל אופן יש לשער שע"פ רוב אין זה אלא דמיון שמכמה היצר אז מ'דארף פארבויגען. ואם באמת מוכרח הוא, הרי יכול להשלים בשעוריו בלילה.

בודאי חקוקים באותיות החקיקה בזכרוננו דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בחתימת מכתבו אליו מהשבוע דהסתלקות, אשר מברכו

תרנו

מצילום האגרת.

מוהרי"י ש"י: גורקאוו.

שנה

אדמו"ר שליט"א

להצליח בעבודת שליחותי בגשמיות וברוחניות ולכן יהי חזק במילוי שליחותו זו, כי בטח יראה בזה הצלחה מופלגת, ועליו רק לעשות המוטל עליו בשמחה און האלטן אפען דעם צנור ההתקשרות.

בברכה

מ. שניאורסאהן

מוסג"פ ששת המכ' אשר שלח. ות"ח.

תרנז

ב"ה, ג' מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מחורמ"ז שי

שלום וברכה!

שני מכתביו עם וא"ו הגליונות ע"ד דינים הרגילים כו' מכ' הררי"ה שי' הלוי וחסי' מקור חיים ע"מ להחזיר בעתם קבלתי ות"ח עהנ"ל.

בעניני מל"ח ומחנ"י אם עי"ז יכול להיות איזה מגרעות בעבודתו במעמד, פשיטא שצריך לחזור מזה.

בנוגע להלקוטי דינים הרגילים – בכלל, לפי דעתי, בענינים כאלו קשה לקבוע מסמרות מהן הנחוץ ביותר להכניס בלקוט כזה. ובטח אין כל המקומות שווה ג"כ. אבל לאידך גיסא, אף אם אינו אויסגעהאלטן ע"פ שיטה, מביא תועלת כי מונע הוא מעשות איזה מהאיסורים המובאים בו, ומעורר לעשות דבר שמחוייבים לעשותו.

בקשתי את הרה"מ"א שי' חדקוב לעבור על הנ"ל ע"מ לעשות הערות, ומסג"פ.

תרנז

מהעחק המזכירות.

מהורמ"ז: גרינגלאס. אגרות נוספות אליו – לעיל תיט, ובהנסמן בהערות שם.
הגליונות ע"ד דינים הרגילים: נדפס ע"י קה"ת, בשנת תשי"א, בשם "קובץ ליקוטי דינים" – ליקוט דינים נודעים בענינים שונים הנוגעים מאד למעשה כמרעל ממש.
בעניני מל"ח ומחנ"י: דלעיל אגרת תרלג.

לפי דעתי המראי מקומות צ"ל למטה למען לא יבלבלו את חקורא הפשוט. השם יכול להיות בתור הצעה בעלמא לפוס ריחטא: קובץ לקוטי דינים. קובץ א. או נויטיגע אנווייזונגען פאר יעדער טאג, ערשטער נומער וכיו"ב.

אחד ממכירי הערני מכבר, ע"ד האי שימת לב גם בין אנ"ש לעניני שמירת הלשון ואולי כדאי לחכניס גם עד"ז עכ"פ בקיצור.

מש"כ שמפני שהי' לו עגמ"נ אינו מתערב ב... - האומנם שקולים הם בעיניו שני הדברים? עגמ"נ זמני ושל יחיד, לעומת חיזק (לפי דעתו) הנוגע לכמה שנים או לכל ימי חייו של התלמיד ושל רבים. אתמחא עליו כפול ומכופל.

בנוגע לשאלת גן הילדים דברתי פה בארוכה עם אורחי מאנטרעאל ובטח מסרו הדברים כמו שהם. וקוטב הדברים, אשר בזה מחולקים ליובאוויטש ואונגארן, שהאחרונים אחזו בשיטת ההתבדלות וליובאוויטש לא כן עמם. פשיטא אשר אין פ"י הנהגה זו חיבור בכל הענינים, אבל כללות התנועה היא, מיטנעמען יענעם מיט זיך, אף שעי"ז מוכרח הוא ללכת לאטו. ומה שנבדלו מים העליונים מן מים התחתונים נקרא מחלוקת, ואי אפשר לכתוב אז כי טוב, ויעויין בלי רז"ל (ב"ר פ"ד ו'): מחלוקת שהיא לתקונו של עולם ולישובו (חתורה מעידה שהיא לתקוני של עולם) ובכל זה אין בה כי טוב.

וידוע הכלל דניחא לי' לחבר ליעבד אסורא זוטא כדי להציל מאיסורא רבה (עירובין לב: ובתוס' שם. שד"ח כללים ו, כ"ו). ופי' לי' חסיד שמעמיד עצמו בסכנה כדי להציל חברו. וחריבה יש להאריך בזה. ואמרתי להם שאחרי שעות הגן ילדים יקבעו חדר וכיו"ב. וכן יעשו שאר הענינים שאפשר לעשות מבלי להכריח את ילדי קאנאדא.

... בנוגע לחס' נשמת חיים לא שמעתי בזה. בכלל זכות גדולה בידו שחיזק אמונת הגלגול אבל בספרו מעורב תבן עם חבר כמובן למעיין בספרו.

ס' ליקוטי מהרי"ח ישנו אצלני, ונהנתי ממנו כמה ציונים, מקורי מנהגים וכיו"ב.

קוני באידית ע"ד טהרת המשפחה נדפס מאז בווארשא כמדומה (ע"י אגודת הרבנים), ובודאי יוכל למצוא עקז. אחד להדפיס ממנו (בשנויים לפי תנאי המקום ואנשי אונגארן).

שנו אדמו"ר שליט"א

באיחול כט"ס ובריאות הנכונה לכב"ב שי' ומזמן לזמן מטובו
להודיע עד"ז

הרב מנחם שניאורסאהן

תרנח

ב"ה, ג' מנ"א, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי'

שלום וברכה!

אייער בריוו ערהאלטן, און לויט אייער בקשה זייענדיק אויפן ציון
פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, האב איך אייך מזכיר געווען לפרנסה וואו
איר וועט זיין, דער אויבערשטער קען דאך געבן פרנסה אויך אין
מאנטרעאל.

געוויס אלס תלמיד פון תומכי תמימים האט איר שיעורים בנגלה
ובחסידות און לערנט אויך בזמנים קבועים דעם רביניס כ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ חסידות. אויך כדאי צו זאגן יעדער טאג בל"ג ביז ראש
השנה הבע"ל דעם רביניס קאפיטל תחלים קאפ' עא וואס דאס איז
אלץ א כלי אויף דעם קיום ברכותיו במילואן וואס ער האט אייך
געבענשט.

בברכה

הרב מנחם שניאורסאהן

תרנח

מהעתק המזכירות.

קאפ' ע"א: ראה גם לעיל אגרת תרמד, ובהנמנן בהערות שם. ושם — עד י"ד שבט תשי"א.

תרנט

ב"ה, ג' מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהר"ס שי

שלום וברכה!

מכתבו מכ"א תמוז קבלתי, ובהיותי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ ביום ה' הזכרתי לשמותיהם, לכל או"א לפי המצטרך.

בנוגע לשאלתו אדות העתקה איני רואה יסוד להבהלה בזה.

ומה טוב שיתדבר עם הרב"ג שי' אחרי חזירתו ממאראקא אדות
האפשרות להעתיק לשם באופן שיוכל להמשיך שם בעבודה מעין זו
שהעמיס עליו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ונתן לו כחות ע"ז. ואם אין שם
אפשרות כזו יש להתענין בהעתקה לאווסטרליא.

ומד' מצעדי גבר כוננו והוא ינחנו ויסדרנו במקום ואופן המוכשר
לפניו ולפני כב"ב שי' ברוחניות וגשמיות, ויוכל להתעסק בהפצת
המעיינות החוצה ולהחיש עי"ז גאולתנו וגאולת כלל ישראל וכ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ יוליכנו כולנו עם ב"ב שי' קוממיות (ראה סנה' ק, ב. ד"ה
ועשית ח"ש עת"ו) לארצנו.

החותם בברכה ופ"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תרנט

מהעתיק המזכירות.

מוהר"ס: ליברוב. אגרות נוספות אליו — לקמן תרעט. תשכג.

הרב"ג: הר"ר בנימין גורודצקי.

חזירתו ממאראקא: ראה לעיל אגרת תרכ, ובהנסמן בהערות שם.

להעתיק לשם: להתעסק בענין החנוד, כדלעיל אגרת תקנט, ובהנסמן בהערות שם. לשם אמנם נסע. —

ראה לקמן אגרת תשכג.

תרס

ב"ה, ג' מנ"א, ה'שי"ת

הו"ח אי"א וכו' ...

שלום וברכה!

מיין בריוו פון ואו תמוז האט איר זיכער ערהאלטן און האפענטליך וועט איר ענטפערן אויף די שאלות אין אים:

אייער זון שי' האט מיר איבערגעגעבן אז אייער טאכטער ... פילט צייטענווייז ניט גוט ... געוויס איז זי געווען בא א דאקטאר און פאלגט אויס וואס ער זאגט. זי בענטשט דאך ליכט יעדער ערב שבת ויום טוב, דארפן אויך זען אז לכל הפחות ביז זי וועט ווערן אכצען יאהר אלט זאל זי פאר ליכט בענטשן אריינווארפן דריי מטבעות אויף צדקה אין א פושקע פון ר' מאיר בעל הנס, אויך וואלט געווען גוט ווען איר זאגט יעדן טאג ביז ראש השנה, דעם קאפיטל ע"א פון תהלים.

אויך האט מיר איבערגעגעבן אייער זון שי' וועגן זיין טאנטע ... אז זי איז ניט באם בעסטן געזונט, מ'דארף איר אויך איבערגעבן הנ"ל וועגן אויספאלגן וואס א ספעציאליסט א דאקטאר וועט איר הייסן טאן און אריינווארפן דריי מטבעות אין פושקע פון רמבעה"נ פאר ליכט בענטשן און לכל הפחות איינמאל א וואך זאל זי געבן אפעסן אן אידן (א אורח, אדער אן ארעמאן).

היילן היילט דער אויבערשטער ער מאכט עס טיילווייז דורך א דאקטאר, אבער די הויפט מעדעצין פאר אידן האט ער באשטימט זאל זיין צדקה, מעשים טובים און א קאפיטל תהלים. איך האף צו הערן פון אייך אז אייער געזונט האט זיך פארבעסערט און ווערט אלץ בעסער.

בשם הרב מנחם שניאורסאהן

הרב א. קווינט מזכיר

תרס

מהעתק המזכירות.

קאפיטל ע"א: ראה לעיל אגרת תרמד, ובהנשמך בהערות שם.

תרסא

ב"ה, ה' מנחם אב, הילולא דאריז"ל, השי"ת

כבוד חברי הועד להחזקת מרכז לעניני חנוך, מחנה
ישראל, וקה"ת, הו"ח אי"א עוסקי בצ"צ, ומקושרי כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ שהיא העולה על כולנה,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

התענגתי לשמוע כי יסדו בעזהשי"ת ועד להחזקת המרכז לעניני
חנוך, מחנה ישראל וקה"ת, ובטח כבר נגשו לפעולות ממשיות.

והנני שולח ברכתי לחברי הועד הנועדים להתחזק לזכות בעבודת
כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ היא השגת אמצעים לחזק ולהרחיב עבודת
המוסדות הנ"ל ועל ידי זה לחזק גם את התקשרותם עם כבוד קדושת
מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר מיום יסדו המוסדות הנ"ל נשא על שכמו את
עולם, ועכשו החובה והזכות לכל מקושריו להשתתף אתו בנחלה טובה
ובלי מצרים זו שהנחילנו.

וכשיתבוננו היטב על החובה והזכות האלו יתגבר בהם הרצון
ואפילו היכולת, וחפץ הוי' בידם יצליח.

מטובם לחודיעני פרטי שמות החברים של הועד – אם נתוספו –
למען הזכירם על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

באיווי כל טוב לכל החבורה תי', הממכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

תרסא

מצילום האגרת. ראה גם אגרת שלאח"ז.
הועד להחזקת: ראה לעיל אגרת תרכט, ובהנסמן בהערות שם.

תרכב

ב"ה, ה' מנ"א השי"ת (הילולא דהאריז"ל)
ברוקלין, נ.י.

כבוד חברי הועד להחזקת מרכז לעניני חינוך, מחנה
ישראל, וקה"ת, הו"ח אי"א עוסקי בצ"צ, ומקושרי כ"ק
מ"ח אדמו"ר הכ"מ שהיא העולה על כולנה,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קראתי במכתבם הידיעות על אודות פעולותיהם הטובות
להחזקת המוסדות מל"ח מ"י וקה"ת, ובטח כמו בכל הענינים
שבקדושה ילכו פעולותיהם ותוצאותיהם הלך וגדל, עד כי גדל מאד
(וראה במאמר ח"י אלול ד"ה השקיפה פ"ח ובלקו"ת המסומן בהערה
שם במעלת מאד על מאדך).

אין חזמן גרמא לבוא באריכות ואסתפק בשורות אחדות וד"ל.

כמה אופנים בהתקשרות איש אל רעהו, תלמיד לרבו, חסיד לרבי
שלו וכמה מדריגות בזה.

ההתקשרות בכלל הוא על ידי ההליכה באורחותיו, ומתחלק
שלשה סוגים, מלמטה למעלה, בהתאם לסוג אורחותיו של זה
שמתקשר אליו:

(א) מבקש או מצוה לאחרים לעשות – התקשרות המתקשר על ידי
זה שמקים ציווי וחוראה זו.

(ב) עושה בשותפות עם אחרים – התקשרות המתקשר על ידי זה
שמשתתף גם כן בזה.

(ג) עושה בעצמו – התקשרות המתקשר עי"ז שכאשר ניתנה לו
האפשרות מחליף אותו בעשיותיו.

תרכב

נדפסה בלקריש חיד ע' 244 והוגזה ע"פ צילום האגרת.
לחוכנה ראה לעיל אגרת תרכט, ובהנסמן בהערות שם.
כמה אופנים: ראה גם לקמן אגרת תרפא.

ובמכתבי של ער"ח תמוז באתי לעורר את החסידים המקושרים או
השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שעתה ניתנה האפשרות
להתקשרות במדריגה השלישית, התקשרות נפש רוח ונשמה חי' יחידה
שלהם בנשיא וראש דורנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

מובן מעצמו שאין כוונתי ח"ו וח"ו למעט בגודל ערך שאר
המוסדות של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועל אחת כמה וכמה שאין
הכוונה למעט ח"ו וח"ו ענין המעמד, וידוע שכל הענינים בקדושה
משלימים זה את זה ולא ח"ו מחסרים זה את זה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה, הצלחה בעבודתם בקדש, שזהו ג"כ
מהכלים הרחבים להמשכת וקבלת כל טוב גשמי ורוחני לכל אחד
ואחת לכל המצטרף להם.

ומחכה לבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

תרגום

ב"ה, ו' מנ"א, השי"ת

האברך הו"ח וכו' מו"ח ... שי

שלום וברכה!

במענה על כתבו

יהי רצון שיהי' כלי ראוי שיקוימו בו כל הברכות שבירך אותו
ומברך אותו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ על מילואן בגשמיות וברוחניות.
ויצליח בהעבודה בעצמו ובהעבודה עם הזולת.

ובפרט שמיום הולדת זה מתחילה שנת העשרים וארבעה, אשר בה,
לכל הדיעות, נשלמין ימי הנערות (ראה קדושין ל, א. הל' ת"ת לאדה"ז
פ"א סוף ס"ו).

החותם בברכה

מ. שניאורסאהן

תרגום

מצילים האגרת.

לכל הדיעות: ראה לעיל אגרת תקצו.

שסג

אדמו"ר שליט"א

תרסד

ב"ה, ו' מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תמוז:

הבחלה לנסוע ממחנם עתה איני רואה לה יסוד. וכיון שכתב לו בשעתו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כפי שמעתיק במכתבו הנ"ל „שלע"ע יתעכב במקומו וימשיך עבודתו הק' עם התלמידים שי"י יהי' במקום שיחיו התלמידים ובטח תקוים ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר השי"ת יחזק בריאותו ובריאות זוגתו תי' ויצליח בגו"ר.

אז מען קען גיין אפן רבינס אחריות און מיט זיינע כחות איז וואס דארפן אריינמישן מעשה אנוש ותחבולותיו.

והשי"ת יהפך ימים אלו לששון ולשמחה בעגלא דידן ויגאלנו גאולה אמיתית ע"י מ"צ בב"א

הרב מנחם שניאורסאהן

תרסה

ב"ה, ז' מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מד' מנ"א, עם הפ"נ המוסג"ב. ובינתיים, בטח הגיעו מכתבי מער"ח מנ"א.

תרסד

מהעתק המזכירות.

מהורש"ז: לויטין. אגרת נוספת אליו — לעיל חקו.

תרסה

מצילום האגרת.

ובנוגע לשלום בנו שי' – תמה אני על אנ"ש שי' „המחמירים“ בפירוש כל הקורות אותם, אף שיודעים פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בשם כמה מנשיאי חב"ד: טראכט גוט וועט זיין גוט. ועייג[נ] הוריות (יב, א): ולאו מילתא היא כו'.

הפ"נ הנ"ל קראתיו זה עתה בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ובודאי יברכם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וברכותיו יקויימו על מילואן.

החותם בברכה ומחכה לבשו"ט ממנו

מ. שניאורסאהן

תוסו

ב"ה, ז' מנ"א, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' ... שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ב':

כמובן אופן היותר טוב מצד ההלכה הוא שיקחו הזרע לאחר התשמיש מהאשה אלא שצריך להיות בסמיכת זמן, ובודאי יורה הרופא איך לעשות זה. וכבר עשו אנאליז באופן כזה והצליח.

הגאון מראגאצאב, אף שבכלל הוא מחמיר בענינים אלו, מתיר בשו"ת שלו (צפנת פענח ח"א ספ"ט) ג"כ באופן דיעשה כיש דחוק מאד על האבר דלא יהי' כלל אויר בין הכיס לאבר, ואז נשאר הזרע בכיס.

והשי"ת יעזור שיהי' הכל כשורה ובהצלחה.

הפ"נ שלו קראתיו בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שבו נכנסים ליחידות ונתינת פדיונות. ובודאי ברכם אותו ואת זוגתו תחי'

פתגם: ראה אניק שלו ח"ו אגרת איתקצ, בשם אדמו"ר ה"צמח צדק, ראה גם לקמן אגרת תרעה.

תוסו

מהעתק המזכירות. לתוכנה ראה לקמן אגרת תש.
הגאון מראגאצאב: ראה לעיל אגרת תרכה.

שסה אדמו"ר שליט"א

בחמצטרך לו ולה ובפרט בזרעא חייא וקיימא והקב"ה ממלא ברכות
צדיקים על מילואן. וכשישמח חוי לבבם בטח יודיע הבשורה הטובה.

בברכה בכחנ"ל ולגאולה השלימה והאמיתית

חרב מנחם שניאורסאהן

תרסז

ב"ה, י"א מנחם אב, השי"ת

הו"ח אי"א נר"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

בעתו קבלתי הטלגרמה שלו, וכבקשתו קראתי הפדיון בהיכל כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ שנכנסין שם ליחידות ולמסירת פדיונות.

וצדיק – הוא נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – מברך, והקב"ה
ממלא ברכותיו בגשמיות וברוחניות על מילואן.

מחנכון שיאמר בכל יום בלי נדר, ולכל הפחות עד ראש השנה
הבע"ל, תהלים קאפיטל ע"א.

בברכה. המחכה לבשו"ט

מ. ש.

תרסז

מהעתק המזכירות.

קאפיטל ע"א: ראה לעיל אגרת תרמד, ובהנסמן בהערות שם.

תרגום

ב"ה, י"א מנחם אב, השי"ת

האברך הו"ח אי"א כו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' מנחם אב, התענגתי לשמוע כי מוצא מקום עבודה לעשות עם עצמו וכן עם הזולת, ובדאי יהי בהצלחה ואשמח לשמוע בשורות טובות מפעולותיו.

בנוגע לשאלתו על דבר זה שמבשלים לפעמים חלב עכו"ם בחכלים שמבשלים בעד כל הבחורים, הנה אם אמת הוא בודאי יוכלו לפעול הוא וחבריו לאכול ממה שנתבשל בכלים אחרים.

בטח זוכר מה שנדברנו קודם נסיעתו, אז מען דארף ניט זיין צופיל מרה-שחורה'דיק, און מען דארף וויסן, אז דער אויבערשטער איז בטבע הטוב להיטיב, און די רביים האבן זיך אפגעגעבן אויף אהבת ישראל און אויף אויספירן זייערע ענינים בחדד וברחמים. ועבדו את הוי' בשמחה כתיב.

בברכה ופ"ש חבריו שיחיו. המחכה לבשו"ט

מנחם שניאורסאהן

מהנכון שבשבת נחמו שהוא השתא חמשה עשר באב, ג"כ יתועדו עם שאר האברכים שיחיו.

תרגום

מהעתק המזכירות.

רביים . . בחדד וברחמים: ראה לעיל אגרת תרנה.

תרסט

ב"ה, י"א מנחם אב, השי"ת

מר ברוך שי ליטווין

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריוו פון ערש"ק פ' דברים מיט דעם טשעק פאר דעם מרכז לעניני חינוך. די קבלה איז בייגעלייגט.

דאס וואס איר שרייבט, אז איר האט געוואלט שרייבן א ליינגערן בריוו, נאר האט זיך אפגעהאלטן דערפון ווייל איך בין צופיל פארנומען, וויל איך אייך פארזיכערן, אז איך בין אלעמאל צופרידן צו באקומען בריוו אויספירליכע, און איך ליינען זיי בעיון הראוי, אבער עס קען זיין, אז מיין ענטפער פארהאלט זיך צוליב דער גרויסער ארבעט, וויל איך אז מען זאל ניט פאראיבל האבן, און מסתם וועט איר אויך ניט פאראיבל האבן.

בהמשך צו מיין פאריקען בריוו וואס זיין תוכן איז געווען דער אויפטאן עם הזולת, וויל איך דא צוגעבן אייניגע שורות איבער דעם מהות העבודה וואס יעדער דארף און קען אויפטאן מיט זיך. ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר האט אייניגע מאל געזאגט אין שיחות: מען דארף טאן מיט יענעם, אבער אויף זיך אויך ניט פארגעסן.

דער יצר הרע ווערט אבער אנגערופן, א קלוגינקער, במילא קומט ער צו יעדן איינעם נאך זיין מהות נאך. און אויב ער זעט אז יענער האט א חוש אין עסקנות ציבורית (סאושל ווארק) זאגט ער עס, וואס דארפסטו זיך פארנעמען מיט זיך – הצלת נפשות איז דאך דוחה אלעס, און אויסערדעם, מה-דאך דו קענסט פרימער מאכן אנדערע, האסטו וועגן זיך שוין ניט צו זארגן.

אט דאס וויל דער רבי באווארענען, אז מיטאר ניט לאזן זיך

תרסט

מהעתק המזכירות.

ברוך שי ליטווין: אגרות נוספות אליו – לעיל תעה, ובהנסמן בהערות שם.
מיין פאריקען בריוו: דלעיל תרמג.

איינריידן פון „קלוגנינקען“ און מ'דארף זיך בודק זיין צי אלעס בא זיך איז ווי עס דארף צו זיין על פי תורה ומצוות, ווי חסידות ערקלערט זיי.

בכלל איז די **עבודה** מיט זיך אין דריי זאכן: תורה, עבודה (תפילה) און גמילות חסדים, און דאס אלעס דארף זיין מיט **עבודה** – ארבעטן אויף זיך מיט א הארעוואניע, און כל זמן עס טוט זיך ניט מיט א הארעוואניע, איז די ארבעט נאך ניט ווי עס דארף צו זיין. ווי עס שטייט אין תניא פרט ט"ו, אז די מלחמה מיט דעם יצר הרע פאדערט אנשטרענגונג א סך מער ווי זיין טבע ערלויבט עס, וואס דאן ווערט מען אנגערופן אן „עובד אלקים“.

און דאס דארף יעדערער בא זיך גוט אפמעסטן אויף ווי ווייט ער טוט אין דער מלחמה עצומה, ווי עס ווערט ערקלערט בארוכה אין תניא פרק למד.

איך האף אז איר וועט ניט פאראיבל האבן אויף מיינע אפענע ווערטער. איך ערווארט צו הערן פון אייך גוטע נייעס סיי אין דער עבודה מיט זיך און סיי הזולת.

באיחול כל טוב, ובברכה לו ולכב"ב שי

מנחם שניאורסאהן

עתר

ב"ה, י"א מנ"א, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהוריא"ל שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' מנחם

אכפול בכתב ברכותי מה שאמרתי לבנו שי' וש"ב המיול"ח בתו שתי' בחיותם אצלי אשר תחי' קביעת זמן החתונה בשעה טובה

עתר

מהעתק המזכירות.
מהוריא"ל: הבר.

שסט אדמו"ר שליט"א

ומוצלחת בכל הפרטים, ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה המצוה והחסידות, מתוך הרחבה בגו"ר.

ידוע מרז"ל (מגילה טז, א) אומה זו כו' כשהן עולין עולין עד לכוכבים. ויחי רצון, אשר משתתחילו בעלי קשורי התנאים וקביעות זמן חתונת בתו תי' עלה יעלה בהצלחה גם בשאר עניניו אלא שצריך להיות חזק בבטחונו ובאמונתו, אשר בודאי יקויימו ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר ברכו כמה פעמים, ויקויימו על מילואן און גאר כפשוטו בגשמיות ממש.

ומהנכון אשר בכל יום יאמר בל"נ דעם רבינס קאפיטל תהלים, שהוא עתה קאפ' עא, ואיזה פעמים בשבוע ילמד תורת הדא"ח של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. כל זה לכל הפחות עד יו"ד שבט ה'תשי"א הבע"ל, אשר זהו כלי רחב להמשכת ברכות צדיק הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעוה"ז עולם המעשה.

המחכה לבשו"ט ממנו בכחנ"ל

מנחם שניאורסאהן

תרעא

ב"ה, י"ג מנחם אב, חשי"ת

הרח"ח חו"ח אי"א וכו' ... שי

שלום וברכחו

במענה על מכתבו מיום ז' מנחם אב המודיע אשר ביום י"ב מנחם אב הוא יום חולדתו שנתמלאו לו כ"ה שנה לאורך ימים ושנים טובות, חנני בזה להביע ברכותי אשר יחי רצון שיקויימו בו הברכות אשר מברך אותו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ על מילואן בגשמיות וברוחניות. ומבן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבא צבא (בהעלותך ה, כד)

קאפ' ע"א: ראה גם לעיל אגרת תרמד, ובהנמנן בהערות שם.

תרעא

מהעתק המזכירות.

ומבן חמש ועשרים: ראה גם לעיל אגרת תרי.

אגרות קודש (תרע"א)

שע

ובפירוש ענין הצבא במאמר י"ג שבט סו"ס המתחיל ועשו לי מקדש.
ולחעיר מכסף משנה לחל' כלי המקדש פ"ג ח"ז. -

בטח מתעסק באופן המתאים בענין שידוך הראוי, ומאמר רז"ל
דרכו של איש לחזור כו'.

בדאי יש לו קביעות עתים ללימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
נוסף על שאר השיעורים שלו. ויודיע עד"ז.

בברכת הסתדרות טובה.

המחכה לבשו"ט ממנו

מנחם שניאורסאהן

תערב

ב"ה, י"ג מנחם אב, השי"ת

הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"ז שי

שלום וברכה!

בתענוג קראתי מכתבו מי"א מנחם אב. וסיבת התענוג היא

(א) שנסע עם ביתו תי' לטאות דשא. ובטח ינצלו את הזמן לחברות
הגוף וחברות הנשמה. ויהי רצון שיהי בהצלחה.

(ב) שהתחיל להתענין באופן רציני בדבר ההצעה אדות הפראקיעל
סקול, ובטח לא ישתמש לזה יותר מדי בטבע המרה-שחורה, וכמבואר
בתורה אור תולדות ביאור מים רבים פ"ד, להשתמש בכח המרה
שחורה לענין התמדה בלימוד.

(ג) מה שכותב שהתנה בראש אשר אף אם יקבל המשרה

תערב

מהעתק המזכירות.

מהורש"ז: העכט. אגרות נוספות אליו - לעיל חסח, ובהנסמן בהערות שם.

הפראקיעל סקול: בשיקגו.

המרה-שחורה . . התמדה: ראה גם לקמן אגרת תש.

שעא

אדמו"ר שליט"א

בפראקיעל סקול יחי' בתנאי שלא יחי' סתירה לרבנותו, שניתנה לו ע"י
כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

אחכה לבשורות טובות ממנו, החותם בברכה ופ"ש

מנחם שניאורסאהן

תרעג

ב"ה, י"ג מנחם אב, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"א מנחם אב, שמציעים לבתו מרת ... תי
שידוך עם הרה"ח וכו' ... לפי דעתי נכון הדבר.

ומה שכותב שאפשר יזמין השי"ת בחור בן תורה ומדות טובות
ביותר, הנה ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אונזערע זיבורית איז
בעסער ווי זייערע עידית, ועל אחת כמה וכמה שעדית שלנו טובה
מעידית שבעידית שלהם.

ויהי רצון שהתקשרות ענבי הגפן בענבי הגפן תהי' בשעה טובה
ומוצלחת ובכלי רחבה לקבלת כל טוב.

בטח יש לו קביעת עתים ללימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
נוסף על שאר שיעוריו.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

תרעג

מהעתק המזכירות.

עדרת

ב"ה, י"ד מנ"א, תש"י

הרה"ח חו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורח"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק השואל אם לחזור ולקחת משרת שו"ב בעיר שאין שם מנין ולא יוכל לאמר קדיש ולירד לפני התיבה (ויסמוך בזה על שני אחיו שי) אבל עי"ז ישתכר למחיתו ולמחית אנשי ביתו וגם יכול לסלק מה שהתחייב לתת על הוצאות קבורת אביו ז"ל.

הנה כמה דברים התירו חז"ל מפני פרנסתו של אדם ולפי שיש עלינו מס מלך ושרים הכל הוי כדי חיינו (ראה שו"ע אדה"ז הל' שבת ס' רמ"ח סי"ב).

ובפרט בנדו"ד ששני אחיו שי יאמרו קדיש וכו' דעדיף משוכר איש זר לאמר קדיש עבורו, ועוד שעי"ז יוכל לסלק חלק מהוצאות הקבורה (ראה קדושין לא, סע"א מטחינו ברחיים ומביאו לחיי העוה"ב), ועפמ"ש במטה אפרים (דיני קדיש יתום שער ד' ס"ט) ישכור איש אחד במקומו שיאמר קדיש.

ונכון במאד שבזמני התפלה יתן לצדקה לעילוי הנשמה וילמוד משניות, וגם ישתדל לברך בזימון חיינו שהוא יחי' המברך (שבו"י ח"א סק"כ, אף כשהיתום אומר קדיש לא ראיתי מחדרין בזה, וכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לא ציוני עדי"ז דבר בשנת, ל"ע, האבלות).

וכחנ"ל מפני שאיני יודע מצבו בענין מדת הבטחון, אבל אם חזק הוא בזה (ראה באוה"ז ר"פ וארא) ובתמימות ויחפש אחרי כלי לפרנסה (קוני ומעין מכ"ה) יתן לו השי"ת פרנסתו במקום שיש מנין וכו' ויוכל לקיים ככל המוטל עליו בענינים הנ"ל.

עדרת

נדפסה בלקו"ש חיד"ע 228, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מהורח"מ: מינקוביץ, אגרת נוספת אליו — לקמן תשמו.

לא ציוני . . האבלות: ראה לעיל בשוה"ג לאגרת חיב.

שעג אדמו"ר שליט"א

תמי' שאינו מזכיר מאומה איך סדרו בענין קבורה הארעית
וחקבורה לאח"כ.

וחשי"ת יזכנו לבשר ולחתבשר אך בשו"ט תכ"ה.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

תרעה

בי"ח, ט"ז מנ"א, חשי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מחור"א שי

שלום וברכה!

נתקבלה חטלגרמה שלו שהניתוח יחי' ביום הראשון וקראתי פ"נ
בחיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ, ששם נכנסים ליחידות ולנתינת פ"נ.
כן אזכירה בחיותי על הציון, ובדאי יחי' הכל כשורה ותחזור לאיתנה.

וכבר כתבתי לא' אשר תמיהני על אנ"ש שי' שמחמירים בפירוש
חקורות אותם או את אחד מב"ב שי' וכמה פעמים אמר כ"ק מו"ח
אדמו"ר חכ"מ בשם נשיאי חב"ד: „טראכט גוט וועט זיין גוט“ און
געוויס וועט זיין גוט.

ואי איישר חילי, אפעול ג"כ שיודיעו אח"ז, אשר אמת חי' גוט
והוטב המצב.

המחכה לבשו"ט וחותם בברכה לו ולכב"ב שי

מנחם שניאורסאהן

קבורה הארעית: בצרפת, שא"א הי' לקבור בקביעות כדין. ראה לקמן אגרת תשמו.

תרעה

מהעתק המזכירות.

מוהר"א: פריי. אגרות נוספות אליו — לעיל תרטו, ובהנסמן בהערות שם.
וכבר כתבתי: לעיל אגרת תרסה.

תרעו

ב"ה, ט"ז מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורא"ד שי

שלום וברכה!

במענה על שני מכתביו – מיום ב' ומיום ג':

(א) בשיחה של י"ב תמוז נשמטה הערה, וז"ל: ואין להקשות מהא דאבדת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת (ב"מ ספ"ב), והרב קודם את האב בכל מקום (סוף כריתות) – כי שם הטעם מפני שמחוייב בכבודו, ובזה נוגע מה שעשה לו טובה, ומקצת טובה דעוה"ב יפה מכל חיי עוה"ז, ועוד (כריתות שם) שגם אביו חייב בכבוד רבו. משא"כ בנס – שמברך מפני שגם לו נעשה נס זה, ובזה נוגע השייכות שביניהם, והשייכות דאב ובן ברורה יותר. וק"ל.

(ב) במה שתמה משל"ה שער האותיות (ק, ע"ב) – תמיהני עליו מה נתחדש לו בזה, ובשעת שיחתנו אמרתי לו לעיין מש"כ הרמב"ן (בראשית לא, לה. ויקרא יח, יט) שהם הם דברי השל"ה.

(ג) מה שרצה להביא מזה חזק לאסור נגיעה מפני הטומאה, ולא מפני שמא יבואו להרגל דבר – אינו, כי מפני טעמים הנ"ל יותר חמור הדבור ומראה עיני הנדה (אף שהוא אינו רואה אותה) כמש"כ בפירוש: ולא אסרה זה תורה כלל, ולא עוד אלא שנהפוך הוא, דשקדו חכמים על תקנת בנות ישראל גם בזה, וכמרז"ל (שבת סד, ב) זקנים הראשונים כו' עד שבא ר"ע ולימד כו', ועיי"ש ברש"י, ובכתובות (סא, א) כל מלאכות כו'. והטעם שמותר לדבר וכו' – הוא, בלשון הרמב"ם בשו"ת שלו (נדפס ברמב"ם דפוס שלוזינגר ס' קדושה סי' קסט) „לפי שענין הטומאה והטהרה זולת האסור והמותר אצל הרבנים“.

(ד) מה שלא אסרו רז"ל כהנ"ל מפני הטומאה והזהמא, י"ל כמה טעמים: (א) מש"כ בשל"ה שראו שלא יסבלו זה העם. (ב) מפני עצבון הנשים כו'. וע"ד מש"כ בשו"ע או"ח ספ"ח. (ג) מפני הצניעות, שלא

תרעו

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 316, והושלמה ע"ם צילום האגרת.
בשיחה של י"ב תמוז: נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1321. וראה גם לעיל אגרת תקב.

שעה

אדמו"ר שליט"א

ירגישו בני הבית. ועדמשי"כ הר"ח הובא גם בשל"ה שם. ד) הקראים אחזו בכמה מחומרות הנ"ל ואמרו שהוא מדין תורה (עיין בשו"ת הרמב"ם שם), וכדי להבדל מהם נמנעו מלאסור הנ"ל מאיזה טעם שיהי' (מלבד יחידי סגולה שנהגו כך). וגדולה מזו מצינו בפרה אדומה (פרה פ"ג מ"ז).

ועל כגון דא י"ל, כיון דדשו בה רבים שומר פתאים הוי', ונשמרים גם **היודעים מהסכנה**, וכפסק הצ"צ בשו"ת חאה"ע סו"ס יא.

החותם בברכה

מ. שניאורסאהן

תרעז

ב"ה, י"ז מנחם אב, ה'תש"י

כבוד הרה"ג הרה"ח וו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהר"ר רפאל שליט"א טולידאנו ראב"ד דק"ק מעקנעס יצ"ו

שלום וברכה!

היום יצאה טלגרמה ע"ש אסיפת הרבנים על כתובת הרה"ג ראש הרבנים שבעיר ראבאט מוהר"ר שאול שליט"א דאנאן, וזו לשונה שמא נפלו שיבושים בהעתקה האנגלית:

„שולח אני ברכותי לכל הרבנים שהתאספו לכבוד השם יתברך לדון בחיזוק התורה והיהדות. בטח ישימו מעקרי מגמתם להבטיח, בהתמסרות הכי גדולה, חינוך כשר לכל הילדים והילדות הנערים והנערות בהמצאם במדינתם וגם כשבאים למדינות אחרות, אשר בחינוך הזה תלוי קיום עמנו. ובזכות התשובה, התורה והמצוה יצילנו השם יתברך מחבלי

תרעז

כבוד . . . טולידאנו: אגרות נוספות אליו — לעיל תרמב, ובהנסמן בהערות שם. טופס דומה אל:
כבוד הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו'
מוהר"ר שאול שליט"א דאנאן
ראב"ד דק"ק ראבאט יצ"ו

שעו

אגרות קודש (תרעו)

המשיח וישלח לנו משיח צדקנו בעגלא דידן, והוא יוציאנו
מגלותנו ויגאלנו בגאולה האמתית.

בכבוד וברכת הצלחה בעבודתם בקודש

מנחם שניאורסאהן.

ברגשי כבוד וברכה

המזכירות

תרעה

ב"ה, י"ח מנחם אב, השי"ת

כבוד הנחלת ישיבת תורת אמת בירושלים ת"ו

שלום וברכה!

אשר בתודה קבלת מכתבם מיום י"א מנחם אב, כי שלחו אלי
אתרוג מהודר בלתי מורכב.

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בשעת מזאגט ואת כל מיני
תבואתה לטובה האט מען מכוון געווען שמורה לפסח וד' מינים
לסוכות עכ"ל. ומוכן כי אין זה סתירה לפירוש הברכה כפשוטה,
המתייחסת לכל התבואות, שהרי התורה היא המקור והצינור לכל
הבריאה וההשפעות שבעולם, וכמאמר אסתכל באורייתא וברא עלמא,
וכך הוא בכל יום וכמ"ש המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית,
ולכן אם כל עניני התורה ומצוות הם כדבעי אז גם כל הענינים
הגשמיים בבריאה כדבעי. ויעוין הקדמת השל"ה בית אחרון דמסיק
דשכר המצות הוא טבעי.

ויהי רצון שנזכה כלנו לקיים מצות ד' מינים בשנה הבע"ל בהידור
ובמהרה בימינו ממש נזכה לקיום היעוד ויעשו כלם אגודה אחת
לעשות רצונך בלבב שלם.

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

תרעה

מהעתק המזכירות.

פתגם: היום יום' לייט תשרי.

תרעט

ב"ה, י"ח מנחם אב, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מוהר"ר סעדי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ז' מנחם אב, שמחתי לשמוע כי עסק הנפנה מתנהג בכי טוב כמקדם. ובודאי נשען על הכתוב באגה"ק סי"ד אשר בכל יום ויום נמשך אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם (מובן שם שאין זה רק בראש השנה אלא גם בכל יום ויום). הנה גם בענין נפנה שזהו ענין ההתקשרות לאילנא דחיי בכל נר"ן וח"י וגוף ונפש בחמית כמובן ממה שנתבאר בתניא ובאגה"ק במעלת מצות הצדקה, שנקראת מצוה סתם, בטח ישתדל שיהי' באופן זה, היינו שיהי' לא רק טוב כמקדם, אלא הולך וטוב בתוספות עליון יותר.

רשימת נפנה מתמוז נתקבלה, ובטח כבר נשלח לו הקבלות שביקש.

רשימות מל"ח ומחנה עדיין לא נתקבלו, כן חסר עדיין האישור מהרה"ח והרה"ג וכו' הרב"ג שי' על דבר הפועל ממש.

החותם בפ"ש כל החבורה שתחי' וברכת הצלחה בעבודת הקדש לקשר אנ"ש שיחיו עם נשיאם הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בגשמיות וברוחניות, ומחכה לבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

תרעט

נדפסה בלקריש חיד ע' 241, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מוהר"ר סעדי: ליברוב, אגרות נוספות אליו — לעיל תרגט, ובהנסמן בהערות שם.
הנפנה: המעמד.
רשימות מל"ח ומחנה: בהמשך לאגרת תרלג דלעיל.
הרב"ג: ה"ר בנימין גורדצקי.

תרפ

ב"ה, י"ח מנחם אב, השי"ת

הרה"ה הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום יו"ד מנחם אב, הנני מאשר בתודה קבלת שיחת חג הפסח תרצ"ג שני חלקים, ובטח, כהבטחתו, ישלח גם שאר החוברות שהדפיסו שם.

ת"ח על הפ"ש בקצור מאנ"ש שיחיו הנמצאים במחנו, ובודאי יש להם קביעת עתים בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לעצמם, ובלי ספק משתדלים לספח אל השיעורים גם את אלה מבני ישראל אשר לע"ע עדיין אינם מאנ"ש. וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (רש"ב) נ"ע, אשר תמימים זיינען אורות להאיר. וכיון שהמקום הביא אותם למקום שלפי ערך פטורים שם מדאגת הפרנסה ונמצאים בסביבה של כמה מאחינו בני ישראל, ומצד הזמן – ימי עקבתא דמשיחא שההכנה לבואו דורשת הכנה של ויפוצו מעינותיך חוצה, חוצה דוקא, הרי כל רגע ורגע יקר הוא במאד, וצריך להרחיב הכלים לביאת המשיח שזהו הפצת המעינות (כמבואר בארוכה בשיחת שמח"ת תר"ץ), וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ באחת משיחותיו, אז בזמן הגאולה וועט מען זיך כאפן פארין קאפ, געוואלד ערשט אין זמן הגלות האט מען געקענט אזויפיל אויפטאן!

החותם בברכה ופ"ש כל החבורה תחי

מנחם שניאורסאהן

תרפ

מהעתק המזכירות.

מהור"מ שי: טייטלבוים. אגרת נוספת אליו – לקמן תשב.

שהדפיסו שם: בסביבות מינכן, אשכנז.

פתגם: ראה לקמן אגרת תשט.

מדאגת הפרנסה: בהיותם במחנות המעבר נתמכו ע"י הדוינא.

וכפתגם: ראה "היום יום" לג' מנ"א.

תרפא

ב"ה, י"ח מנחם אב, השי"ת

הו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ באמונה וכו' ... שי

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מי"ג מנחם אב, בצרוף ג' המחאות, ונא להודיע על שם מי לשלוח הקבלות, אם ע"ש ביחכנ"ס או ע"ש אנשים פרטים ועל איזה סכום, ות"ח ת"ח למפרע על טרחתו בכל הנ"ל.

ובנוגע לתוכן מכתב כב' – במכתבי מער"ח תמוז לא באתי כמשתדל אדות מגבית לטובת מוסד נחוץ ביותר שהוא בתוך שאר מוסדות נחוצים ביותר. אלא כמזכיר ומעורר על החובה והזכות שלפנינו, לפני כל אחד ואחת מאתנו, לקחת על עצמנו את עול ההוצאות של המלי"ח, מחנה, וקה"ת, אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הנה באופן פרטי ואישי לקח על עצמו ההשתדלות למצוא האמצעים הדרושים להוצאותיהם, וסידר גם חלק גדול מעבודתו החשאית על ידם.

כמה אופנים בהתקשרות איש אל רעהו, תלמיד לרבו, חסיד לרבי שלו וכמה מדריגות בזה.

ההתקשרות בכלל הוא על ידי ההליכה באורחותיו. ומתחלק לשלשה סוגים, מלמטה למעלה, בהתאם לסוג אורחותיו של זה שמתקשר אליו:

(א) מבקש או מצוה לאחרים לעשות – התקשרות המתקשר על ידי זה שמקיים ציווי והוראה זו.

(ב) עושה בשותפות עם אחרים – התקשרות המתקשר על ידי זה שמשותף גם כן בזה.

תרפא

מהעתק המזכירות.

במכתבי מער"ח תמוז: דלעיל תרגל.

כמה אופנים: ראה גם לעיל אגרת תרסב.

(ג) עושה בעצמו – התקשרות המתקשר ע"ז שכאשר ניתנה לו] האפשריות מחלין] אותו בעשיות[.]

ובמכתבי של ער"ח תמוז באתי לעורר את החסידים המקושרים, או השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שעתה ניתנה האפשריות להתקשרות במדריגה השלישית, התקשרות נפש רוח ונשמה חי' יחידה שלהם בנשיא וראש דורנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

ואחר כל זה, ישער כבודו בעצמו את הרושם אשר עשה עלי המענה שבמכתבו.

ואין כוונתי בזה להסכום, שמתנצל ע"ז וכו', כי כלל כללו רז"ל (סוף מנחות) שהמרבח והממעט העיקר הוא שיכוון לבו. ובכל מאדך – הפי' הוא מאד שלך עתה אף שלגבי אחר או במצב אחר אינו „כל מאד“.

ומתכוון אני להידיעה, אשר שכשקראו מכתבי „ופטור בלא כלום אי אפשר, עשינו מגבית מאוחדת עם עזר לפלוני בן פלוני שמכבר פנו אלינו לעזור לו“.

מועט מחזיק את המרובה.

מה שעמלתי אני כמה זמן להסביר בתחילה לעצמי, איך לאחוז בהתקשרות מיטן רבין, ואח"כ – באיזה אותיות הכתב להלביש את רעיונותי בנוגע לאחד מהדרכים בזה, ואח"כ לבחור מזה מה להכניס במכתבי הנ"ל (ומקצת מהשירים במכתבי זה).

הנה בשתי שורות אלו שבמכתבו הודיעוני הערכה שלהם בכהנ"ל ומענה מלא על מכתבי: על המובן בו מבין השטין, ובמדה ידועה, גם על מה שיכולתי לכתוב במכתב שני.

אמרז"ל אין דעותיהן שוות. וכנראה שלפעמים יכול להיות גם מן הקצה אל הקצה.

מטובו לפרוש גיני שלום כל החבורה תי'.

החותם בברכה ואיחול כל טוב

מנחם שניאורסאהן

שפא

אדמו"ר שליט"א

תרפב

ב"ה, י"ח מנחם אב, השי"ת

הו"ח אי"א מו"ה ... שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריוו פון י"ב מנחם אב.

איך האף להשי"ת אז אייער געזונט וועט ווערן בעסער.

וואס איר שרייבט אז ליידער איז אייך שווער אנצוהאלטן שיעורים צוליב יסורים פון געזונט. איז דאס פונקט ווי איינער וואלט געזאגט, אז ער קען ניט נעמען די רפואה (מעדיצין) ווייל ער איז נאך ניט געזונט. ווארום שיעורים אין דער תורה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ זיינען א כלי אויף ממשיך צו זיין זיינע ברכות לבריאות הנכונה ולפרנסה. במילא אויב מ'קלאגט זיך אויף פרנסה און געזונט. איז דער מיטל דערצו צו פארשטארקען די שיעורים, און דורכדעם וועט פרנסה און געזונט זיין ווי עס דארף צו זיין.

ויהי רצון אז איר זאלט קענען לערנען אן בילבולים פון געזונט און פרנסה, וכמז"ל כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר.

החותם בברכה

מנחם שניאורסאהן

תרפב

מהעתק המזכירות.

תרפג

ב"ה, כ"א מנחם אב, ה'שי"ת

האברך וו"ח אי"א נו"מ וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בלי הוראת זמן, שמציעים לפניו שידוך עם ...
הנה לפי מכתבו ניכר שעדין לא הוחלט אצלו לא לכאן ולא לכאן, אף
שבכלל ה"חסרונות" שכותב אין אני תופסם אותם לחסרון.

אבל תמהני מה שכותב ששמע שע"ד שבת וכשרות איז ניטא וואס
צו טראכטן. האומנם זהו מספיק לבת תמים ובשביל בחור תמים? אבל
קרוב הדבר שאין זה אלא מרה שחורה שלו, ולכן לפי דעתי נכון
שיתראו עוד פעם ושתיים ואז אולי יתברר אצלו אם יש לו המשכת לב
לזה או לאו.

בטח יש לו קביעת עתים בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ נוסף על
שאר שיעוריו השוים לכל נפש.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

תרפד

ב"ה, כ"א מנ"א, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

בקשתי את בנו הו"ח אי"א וכו' התמים מהו"ר [ר] דוד שי לרשום

תרפג

מהעתק המזכירות.

תרפד

מהעתק המזכירות.
מהור"י רסקין.

שפג

אדמו"ר שליט"א

את זכרונותיו ע"ד אבא מורי ז"ל. ובמשך דבורי אמר לי, אשר לפי השערותו זוכר ויודע כבי' הרבה יותר ע[דכ]י ולכן בקשתי בזה בעת הפנאי להעלות את כהנ"ל על הכתב בפרטיות האפשריות כי הרבוי בזה ישובח, ולשלוח לי ורוב ת"ח ע"ז מראש.

כן נודע לי זה מכבר, אשר עלתה בידו להביא ממדינתו מלפנים את השופר של אדמו"ר ז"ל ובאשר הו"ח וכו' מוהר"ר דובער שי' חאסקינד נוסע תחלת אלול הבע"ל לכאן צלחה, אסיר תודה אחי' לו אם ימסור ע"י הנ"ל את השופר. ומובן אשר כל ההוצאות הכרוכות בכל הנ"ל עלי לסלקן ע"פ הוראתו נוסף על תודתי הרבה עכ"ז.

בהזדמנות זו אביע כאן רגשי הקורת רוח והנאתי מהנהגת בנו מהור"ד שי' ויה"ר אשר יקוימו בו ובשאר ילדיו שי' ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר ברכם ומברכם גם עתה על מילואן.

בברכה ות"ח מראש עכהנ"ל

הרב מנחם שניאורסאהן

תרפה

ב"ה, כ"א מנ"א, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהור"א שי' פריז

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ד מנ"א:

במכתבי מער"ח תמוז כתבתי ע"ד הזכות והחובה לחשתתף בהשגת האמצעים למשרדים המרכזיים של המל"ח מחנה וקה"ת שזהו ע"ע עבודתו הפרטית והאישית של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אבל לא

חאסקינד נוסע תחלת אלול: ראה לקמן אגרת תרפז.

תרפה

מהעסק המזכירות.

הרה"ח . . פריז: אגרות נוספות אליו — לעיל תרסו, ובהנסמן בהערות שם.
במכתבי מער"ח חמוז: דלעיל תרלג.

שללתי כלל וכלל את העסק בעניני החנוך וחיוק היהדות על אתר,
ולכן תמה אני על שבדעתו לחדל ממה שעסק עד עתה ולהחזיר הכסף
למנדבים וכו' ואבקשו שלא לאחז בקצוות, אלא לעבוד בסדר מסודר
באופן הנאות לשתי המטרות גם יחד. ...

החותם בברכה

מנחם שניאורסאהן

תרפו

ב"ה, כ"א מנחם אב, השי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' מוהר"י שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מעש"ק ואתחנן עם המוסגר בו למעמד בית חיינו.
ומוסג"פ הקבלה.

הפדיון אקרא, כבקשתו, בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שנכנסים
שם למסירת פדיונות וליחידות, וכן אקראהו בשעת הכשר על הציון.

ובודאי יתן נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ את ברכתו שיהי
הכל בזמנו כשורה ובנקל, והשי"ת ימלא ברכתיו על מילואן בגשמיות
וברוחניות. ובטח יודיע בשורות טובות.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

על מה ששאל מכבר בענין השאלה איך שייך עולמות בלי מספר
ועניתי שזה מצד כח הא"ס שבהם שאין אצלו נמנעות. ומקשה א"כ
נפלה הראי' שהזמן נברא שבדרך מצותיך מוכיח זה דאין שייך

תרפו

נדפסה בלקריש ח"י ע' 178, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
על מה ששאל: בהמשך לאגרת תקצח דלעיל — בסופה.
שהזמן נברא: ראה לעיל אגרת תקמא, ובהנמנן בהערות שם.

שפה אדמו"ר שליט"א

שמחלקים גבוליים רבים יתהווה בלי גבול, ותמה שגם בזמן יש לומר שנעשה זה מצד כח הא"ס שבו, ומנלן שהזמן נברא.

התירוץ כללי בזה ובכגון זה הוא דאמת **אפשר** הי' לומר **בכל** דבר ודבר שנתגלה בו כח הא"ס שהוא נמנע הנמנעות וא"כ אינו נופל – הדבר – תחת איזה חוק והוכחת השכל, אבל אמרה תורה שהעולם נברא באופן שיתאים לחוק השכל וכמוכח מזה שכל דיני התורה מכריחים אמיתיות והוכחת השכל, ויוצא מן הכלל הם **רק** ענינים אלו **שבפירוש** נאמר בהם שאינם תחת חוקי השכל. ולכן בעולמות שנאמר בהם בכמה מקומות בדברי רז"ל שהם אין מספר, על כרחך צריך לומר שזהו מכח הא"ס שבהם. משא"כ בשאר הענינים שלא נתפרש זה, ובפרט כשבאים להוכיח על פי **השכל** שהזמן נברא, הרי רשאים אנו לקבל הוכחת השכל. דממה נפשך, אם מצד האמונה אין צריך להוכחה שהזמן נברא, ואם רצונו להוכיח זה עפ"י שכל, הרי מביאים לו ראיה שגם השכל אומר זה. ויש להאריך בזה, אבל בודאי יספיק לו גם הקיצור.

רצוני לדעת מהנעשה עם מר ... ות"ח על טרחתו להודיעני.

חנ"ל.

תרפז

ב"ה, כ"א מנחם אב, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' הרד"ב שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מי"ד מנחם אב, ותקותי אשר בטח הסתדרו אביו שליט"א וכן גם גיסו ואחותו ובנו שיחיו בטוב.

תרפז

מהעתק המזכירות.

הרד"ב: חסיד, שנסע לארה"ק לפגוש את אביו דניאל שהגיע לארה"ק מסין.
נסיעתו ... ה' אלול: ראה לעיל אגרת תרפד.

וכבקשתו הזכרתי בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שקבע נסיעתו
חזרה ליום ועש"ק ה' אלול, ובטח יברכו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
שתהי הנסיעה כשורה.

קבלתי מכתב ממוכר ספרים מרדכי דוד בלום בירושלים (שוק
מאה שערים, בית הרב חרלף) וכותב שיש אצלו איזה ביכלעך כתבי
דא"ח ורוצה למכרם לקה"ת. ומטובו אם יהי בירושלים לראות אם יש
בהם גוף כתי"ק או רק העתקות, וכן אם אפשר לברר אם הכתבים
מהנדפסים כבר אם לאו. ואם המחיר הוא נמוך ביותר יכול בכל אופן
לקנותם. בודאי מהנכון שמר בלום לא ידע שבא בשליחות מכאן, שאז
יעלה המחיר. ות"ח על טרחתו.

החותם בברכה לנסיעה כשורה ודו"ש אביו שליט"א וב"ב שיחיו

מנחם שניאורסאהן

תרפח

ב"ה, כ"א מנחם אב, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריוו פון ט"ז מנחם אב וועגן מצב
חבריות פון זוגתו תי

עס איז ניט פארשטענדליך, וואס איר שרייבט וועגן סיבות אז זי
קען ניט שוואנגערן, ווען אין אנהייבס בריוו דערמאנט איר אז אלול
תש"ט איז זי יא געווען שוואנגער. קען עס דאך זיכער זיין אויך
איצטער.

דערפאר קומט בא מיר אויס אז זי זאל ניט טאן זאכן וואס זיינען
געפערליך, לויט ווי איר שרייבט. זאל זי נאך אמאל פרעגן בא א
דאקטאר א מומחה וואס זי האט צו טאן, און געוויס וועט ער געפינען

תרפח

מהעחק המזכירות.

מיטלען בניחותא און על ידי רופא פלוני ועל ידי סם פלוני וועט אלץ דורכגיין און עס וועט מקויים ווערן די ברכה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר השי"ת ישמח לבבם בזרעא חייא וקיימא.

וואס איר שרייבט אז זוגתו תי' איז פון דעם אלעס געווארן נערוונע וכו'.

דארפן איר איבערגעבן, אז דער אויבערשטער פירט די וועלט ווי בעסער איז, און ער ווייס וואס בעסער איז און האט געשריבן אין דער תורה אז קינדער איז א ברכה. במילא קומט דאס אידן, און טאמער אמאל פארהאלט זיך די ברכה, דארפן וויסן אז מיר אלע האבן א גרויסן רבין הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ און ער וועט סוף כל סוף דורכפירן אלע זיינע ברכות פאר כל המקושרים אליו.

מ'דארף אבער אנהאלטן די התקשרות מיט עס. אויב מ'הויבט אן אבער איבערטראכטן וועגן קיום ברכתו און ווערן נערוונע איבער דעם, איז דאס א סימן פון חלישות, ח"ו, בבטחון ובהתקשרות. ובפרט, אויב דאס ווירקט נאך אויפן געזונט איז דאס זיכער מער ניט מעצת היצר.

זי און איר אליין מוזט זיין שטארק בבטחונם בהוי' ובמשה עבדו פון אונזער דור, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, און דאס גופא העלפט אויף פריער ממשיך זיין ברכתו הק' לזרעא חיי וקיימא ולכל טוב.

געוויס גיט בל"נ זוגתו תי' פאר ליכט בענטשן צדקה לקופת ר"מ בעל הנס, און איר זאגט יעדן טאג בל"נ דעם רבינ'ס קאפיטל תהלים הוא קאפי' ע"א.

אז זוגתו תי' וועט ווערן מעוברת בשטומי"צ וועט איר מסתם ניט מפרסם זיין די ערשטע צייט, וועט אבער גלייך איבער[געבן צום רבין אויפ'ן ציון].

החותם בברכה

מנחם שניאורסאהן

תרפט

ב"ה, כ"ג מנ"א, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"ד שי

שלום וברכה

במענה על מכתבו מעש"ק נחמו המבשר מהסתדרותו במשרה
המתאמת:

ת"ח על הבשורה טובה ויזכהו השי"ת לבשר תמיד אך טוב הן
מעניניו הפרטים הן מסביבתו.

כי פסק הרמב"ם (הל' דעות פ"ו ה"א) דרך בריאתו של אדם להיות
נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחבריו כו' לפיכך צריך אדם
להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים כו'.

אבל בזה מדובר במהות האדם בתור מקבל שזהו ההתחלה שלו,
ותיכף צריך הוא להעשות גם משפיע וכדרישת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
בשיחתו הנדפסת בקונטרס [י"ב] תמוז השי"ת אות [ג]: זעהט לעבט
אליין און מאכט לעבן אנדערע.

וכיון שתובעים זה מאתנו בודאי ניתנה לנו היכולת על זה. וכשיהי'
הרצון גם כן יאיר כל אחד ואחת מאתנו את סביבתו ואין אור אלא
תורה ומצות וכמש"נ כי נר מצוה ותורה אור.

בברכה ופ"ש

הרב מנחם שניאורסאהן

תרפט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 449, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.

מהור"ד: הלמן.

בקונטרס: סה"מ תשי" ע' 262.

שפט

אדמו"ר שליט"א

תרצ

ב"ה, כ"ג מנ"א, חשי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"ר ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ו' עש"ק ואתחנן:

שמחתי להודע מחטבת מצב בריאות זוגתו תי' ובודאי ממלאים אחרי ציווי הרופאים מומחים שבקרו אותה ובטח ילך מצבה הלך וטוב ויודיע בשו"ט בזה.

לפלא שאינו מזכיר מאומה ע"ד הקב"ע שלו בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שעוררתיו ע"ז במכתבי הקודם, וחרי זהו הכלי שיבור לו החסיד להתקשרות עם רבו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וע"ד המבואר בדא"ח במעלת האברים, שהם לא רק כלים מקבלים כי אם גם כלים ממשיכים, ממשיכים ברכותיו בהמצטרך בגו"ר.

בברכת הצלחה בעבודתו בקודש, המחכה לבשו"ט ממנו

מנחם שניאורסאהן

תרצא

ב"ה, כ"ג מנ"א, חשי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהורד"מ שי שו"ב

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו ושמחתי להודע אשר מצב זוגתו תי' הולך וטוב. כן יבשר תמיד אך טוב וחסד אכ"ר.

תרצ

מהעתק המזכירות.

תרצא

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 179, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מהורד"מ: שולמן.

ומה שהעיר בהמשך מים רבים תרל"ו:

(א) בפל"ג דמחלק בין ראשית ההתהוות וחידוש הישנות, וראייתו מהמד"ר (ב"ר פס"ח, ד): מאז ועד עתה מה הוא עושה כו'.

ומקשה דע"כ צ"ל דאין הדברים כפשוטן שהקב"ה הי' עסוק בענין הבריאה ששת ימים וכו'. אבל קושייתו אינה מחלשת הראי', דהראי' היא דאין שנפרש הדברים בב"ר הנה מוכרח שם דיש חילוק בין הבריאה בוימ"ב והבריאה אח"כ. ופי' המד"ר בקצרה י"ל: השאלה היא: (אור) הקדוש (וסוכ"ע) ברוך הוא (ונמשך ונתגלה באופן דממכ"ע היינו במקום זמן, בזה) ברא עולמו לכמה ימים (נמשך גילוי זה)? א"ל ששת ימים, מאז וע"ע מה הוא עושה (ובמה נראה גילוי אור זה)? היסוד לפי השם קוב"ה יעוין לקו"ת תזריע כב, ג. ובכ"מ.

(ב) רפל"ד שמביא משל ע"ז שמכח הא"ס נתהווה גבול ממעין הנובע בלי הפסק ומ"מ ממלאים ממנו בכלים מדודים. ומקשה דאין הנמשל דהשפע משנה את המושפע, דומה להמשל שאין הכלי משתנה מהמים הנשאבים בו, ומתאים יותר המשל השני דנביעת החכמה מחכם גדול לתלמיד קטן.

והנה כדוגמת משל ראשון, אבל בנהר, מובא בכ"מ בדא"ח (ראה ביאורו"ז וישלח) בביאור קצת יותר ונתוסף שם, שמצד מרוצת המים שאינה פוסקת היו שוטפים את הכלים, ונתבאר בדא"ח (הוי' יחתו ר"ה ה'תש"ו) שהוא באחת מג' פנים שונים: א) שישברו הכלים לגמרי. ב) שעכ"פ יבטלו מתורת כלי שענינו לקבל וכאן לא יתעכבו המים בתוכו, מפני מרוצתם, ויצאו חזרה. ג) גם מלכתחילה לא יכנסו בהכלי, מפני הא"ס שבקילות. הרי שגם במשל זה נשתנה המקבל, אלא שבמעין שהנביעה היא טפין טפין, במילא אין אף אחד מג' אופנים הנ"ל.

ויש להוסיף ביאור קצת, בהקדים הקושיא למה נצרכו שני משלים, ומה מוסיף אחד על השני, כי בודאי לא דבר ריק הוא.

והענין בקיצור נמרץ: דבהשקפה ראשונה, הנה ענין בלי גבול (או למעלה מזה ענין א"ס) צ"ל א"ס כיון שהמקור אינו מוגבל, הן עצם ענין ההשפעה הן הדבר שמשפיע. ובאמת אינו כן בשנים.

וע"ז הביא ב' המשלים: דהמשל דמעין, דהנביעה היא בלי הפסק, אבל הדבר שמשפיע מוגבל, טפין, והמשל דחכם, דהנביעה בגלוי נפסקה, אבל השכל שמשפיע הוא א"ס עתה בערך המקבל, דהרי עד

ארבעין שנין לא קאים אינש אדעתי דרבי, ורק אחרי מ' שנה, וגדל בנתיים, מבין עומק החכמה שהי' בזה שהשפיע לו לפני ארבעין שנין.

ובנמשל יש לומר בדרך אפשר שזהו החילוק בין צבא השמים הקיימים באיש ואין להם תולדות, ההשפעה נפסקה, אבל החיות שנשפעה הוא א"ס (כמשנ"ת בפל"ג), ובין צבא הארץ שאין קיימים באיש אבל יש להם תולדות – החיות שנשפע גבולי, אבל אין ההשפעה נפסקת.

ויש להאריך בכ"ז, אבל די בהנ"ל לחכימא.

ועיין ג"כ ספר החקירה להצ"צ ח"א בתחלתו.

בברכה להבראת הגוף והנפש גם יחד לכבו' ולביתו תי'

חבר מנחם שניאורסאהן

תרצב

ב"ה, כ"ד מנ"א, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהורש"ד שי' הלוי שד"ר

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר (בלי הוראת זמן הכתיבה).

נהניתי במאד מפעולותיו הטובות במקומות מסעו שמפרט במכתבו. ובודאי, נוסף על הגלוי והנעשה בעת בקורו בעיר או עירה, הנה כמה ענינים נעשים מבלי שידוע מהם לע"ע, וכמה תולדות ופירות יהי' מהזריעה שנזרעת בעת הביקור ממש. וקדושה עושה פירות ופירות פירותיהן עד סוף כל העולם (ל' העלם והסתור) וכל' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשיחת י"ב תמוז סוף אות א: קדושה איז אין סוף.

תרצב

נדפסה בלקריש חי"ט ע' 476, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

מהורש"ד: רייטשיק.

בשיחת י"ב תמוז: סה"מ תשי" ע' 262.

בודאי עושה ופועל במסעיו גם בענין נפנה, אשר מלבד שזהו משליחותו, הנה נודע ונראה גם במוחש, שכל דבר שיש לו אחיזה בגשמיות ג"כ, הרי הוא בר קיימא. וידוע שזהו ג"כ מהטעמים שהנביאים היו לפעמים מקדימים לנבואתם איזה פעולה גשמיות, וכמש"נ בכ"מ בנביאים אחרונים.

לפלא, שבהשיעורים בביהכנ"ס שמזכיר שראה, מעטים שיעורי למוד הלכה למעשה בדינים הרגילים.

בענין שאלתו – הנה כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כתב לו ש, לא יתערב בזה – בודאי זהו הדרך הנכון.

ובדבר שאלתו אם להתחיל עתה בביקור העיירות שעל הדרך לכאן, ולהיות חדש תשרי כאן ובסביבות נ. י.

לפי דעתי, נחוץ במאד שדוקא השתא ישתמש בשלחי אלול וחדש תשרי, כדי לחזק מעמדו ומצבו במחנו וסביבותי, שזמנים אלו הם זמני התעוררות גם כמנהג מדינה זו, ימי תעמולה, ימי התועדות וכו' וכו'. ומה טוב הי', אם יסדר לו בעוד מועד פראגראם מפורטת איך לנצל אויסניצען כל הימים הנ"ל באופן היותר מועיל ומתאים.

ובדבר שאלתו מכבר, בענין יסוד בהכנ"ס נוסח אר"י במחנו – הנה אף שבעצם הדבר נכון הוא, אבל הוא בעצמו מפני תפקידו ועבודתו, אינו צריך ואינו יכול להיות קשור עם בהכנ"ס אחד, כי מצודתו צ"ל פרושה על כל העיר וסביבותי.

ומחפש הנני אחרי איש מתאים לשלחו למחנו, שהוא יהי הרב והלומד שיעורים וכו' בבהכנ"ס הנ"ל, וכמובן גם המסייע בהתיסדותו. וכת"ר יהי העומד ממעל לו. אבל, לע"ע, לא מצאתי. ואמשיך לחפש.

בל"נ, אזכירו על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ להצלחה בעבודתו לקודש, כבקשתו. אשר זהו הצנור ג"כ להשפעות בגו"ר בכל המצטרף.

החותם בברכת הצלחה בענייני הכללים והפרטים, לו ולכב"ב שי

מ. שניאורסאהן

ע"ד ר"ד מההתועדות – בטח כבר התדבר עם הרמח"א שי חזקוב.

תרצג

ב"ה, כ"ו מנחם אב, ה'תש"ת

הרה"ג ורה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו'
מוהר"ר שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מכתבו המפורט, לפי ערך, מחודש תמוז קבלתי באיחור זמן קצת.
ות"ח על הידיעות ע"ד קביעת שעורי לימוד שלהם שכותב בפרטיות.

וכבקשתו הנני מסגיר פה ר"ד בענין הסיום דמס' קדושין שלומדים
ברבים, ובטח אם יהי' לו איזה הערות בזה יודיעני.

מה ששואל אם יש אצלי רשימות של חסידים קודמים בביאור על
התניא, הנה בטח יש אצלו העתקה ממה שנמצא אצל הרה"ג ורה"ח
וכו' מוהר"מ שי' אקסלרוד, וכן מה שנעתק בקופיר ע"י הרה"ח וכו'
מוהר"א שי' פריז.

לא טובה השמועה אשר שמעתי (אבל איני יודע אם נכונה היא)
אשר ה... בכפר שלהם הרה"ח וכו' מוהר"ר... שי', אשר כ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ מינה אותו ל... אצלם, הנה מאיזה סיבות מפריעים
אותו במשמרתו. אין ברצוני להיכנס בגופא דעובדא, אבל לכאורה,
מפני ההתקשרות לנשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ על כל אחד
ואחד מאתנו להתאמץ מבלי לשנות מכל אשר ציווה בכל הפרטים,
ובפרט בענין הנוגע לרבים ובענין שיתפרסם ברבים. ובודאי אם גם יש
טענות ונימוקים על ההפרעה, אפשר למצוא ענינים של קנס וכיו"ב,
אבל לא לשנות המינויים של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. כמובן שהנני
כותב כל זה בדרך אפשר מבלי ידעי פרטי הדבר ומבלי רצוני להיכנס
בהם וגם מאחר שאיני על אתר. ואל בינתו אשען שיסודר הדבר על
הצד היותר טוב מכל הצדדים.

תרצג

חלקה נדפס בלקריש ח"ו ע' 311, והושלמה ע"פ העחק המזכירות.
מוהר"ר שניאור זלמן: גרליק, רבו של כפר חב"ד. אגרת נוספת אליו — לעיל תרל.
ר"ד... קדושין: משיחת כ' מניא. נדפסה בלקריש ח"ו ע' 533.
שנמצא... אקסלרוד: ראה לעיל אגרת תי, ובהנסמן בהערות שם.

אקוה להתבשר ממנו גם לעתיד בשו"ט מכל המתרחש לטוב,
ואחתום בברכה ובפ"ש כל החבורה שתחי

מנחם שניאורסאהן

ומש"כ בענין המקוה: מש"כ שעשו עוד אוצר מן הצד כדי שתחי
ג"כ זריעה – הנה ע"פ האופן דכ"ק אדנ"ע, שחיא מקוה ע"ג האוצר
והוא רצה שיעלו מי התחתונה ע"ג רצפת העליונה (עפ"ד הרי"ל שי
לנדא), הנה ה"ז זריעה באופן היותר מועיל, שא"צ השקה כלל לכל
הדיעות, כמובן. – גם אם לא יעלו על הרצפה, יש לסדר שהשאובים
יפלו ישר בנקב החולך לאוצר התחתון, דהיינו זריעה, וא"כ האוצר שמן
הצד מהו מוסיף? – (אם לא להירות בעלמא אולי יתקלקל אוצר
התחתון).

תרצד

ב"ה, כ"ו מנחם אב, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מוהר"ר שלמה חיים שי שד"ר

שלום וברכה!

מכתבו מט"ז מנ"א קבלתי וכבקשתו אקרא את הפדיונות המוסג"ב
על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

ות"ח על הבשורה טובה מהטבת בריאות זוגי תי. והגע בעצמך:
קודם הניתוח כתב כמה פעמים עם פדיונות שיעלה הניתוח יפה,
וכאשר מילא השי"ת ברכות צדיק הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
והניתוח עלה יפה, הנה גם לא בישר מזה, ועתה מודיע שוב כשמצטער
(על מצב בריאותה בכלל). ולפי דעתי הסדר הוא: תחילה נתינת תודה
לחשי"ת על חסדו הגדול בעבר, ותפילה ביחד עם בטחון הגמור אשר

עפ"ד הרי"ל שי לנדא: ראה לעיל אגרת תקלט, ובהנסמן בהערות שם.

תרצד

מהעתק המזכירות.

מוהר"ר שלמה חיים: קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תסה, ובהנסמן בהערות שם.
בריאות זוגי: ראה לעיל אגרות תרכד. תרלז.

ימשיך הקב"ה ברכותיו ומצבה ילך חלוק וטוב. וגדול כח האמונה והבטחון לחמשיך כל החשפעות בטוב הנראה והנגלה...

במה שכותב בסדר לימוד דא"ח בג' הכיתות וכו', הנה כבר מילתי אמורה כמה פעמים אשר לכל הפחות בשנה זו על כל אחד ואחד ובפרט על התלמידים התמימים לקבוע שיעור לימוד בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ובהמוסדות צריך להיות זה גם בסדר הלימוד של כל כיתה וכיתה.

בנוגע לוועד משותף למל"ח מחנה וקה"ת שכותב שהדבר עדיין תלוי ועומד, הנה כבר ידוע שתכלית כל עבודת האדם לעשות מן הדברים שהם תלויים ועומדים – או בלי"א הנקראים דברי רשות – ענין של תורה ומצוה. וכמבואר בכמה מקומות בתורת הדא"ח והשיחות. ובפרט בנידון זה שזהו ג"כ אחד מדרכי ההתקשרות לנשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ובטח האריכות לדכותי אך למותר. והצעתי שיודיעו שמות המתנדבים במס חדשי לשמותיהם ושמות אמם, בחוראת סכום חמס, וייקראו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

דרך אגב מביא במכתבו שני פנינים: פתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ופתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ובלי ספק שמורים בזכרוננו כמה וכמה ממאמרי קודש של נשיאי חב"ד. וכבר כתבתי כמה פעמים שמאד מאד חפץ כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שישמרו כל השיחות והפתגמים וכיו"ב על ידי זה שכל אחד ואחד יעלה אותם על הכתב, וייקבצו כלם על ידי מערכת, אוצר החסידים" שעל יד קה"ת, אשר בטח במשך הזמן תהי' בזה תועלת גם לרבים. והפליאה שכת"ר לא משתתף בעבודת אסיפת מרגליות זו. אבל נשען על פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אז ס'איז קיינמאל ניט צו שפעט, תקוותי כי לכל הפחות עתה יתחיל בזה במרץ הראוי ויגלה האוצרות הטמונים בזכרוננו.

החותם בברכה, ובפ"ש כל החבורה שתחי'

מנחם שניאורסאהן

כל כחה וכחה: ראה לקמן אגרת תשנ"ג.

לוועד המשותף: דלעיל אגרת תרל"ג.

פתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: ביחידות לתלמיד אחד, עובד ה' בפנימיות בחשבון הנפש במרירות ושמלות: גענוג אתבשר, מדאורי' זעהו אוס גיצען אלס לשם שמים כו'.

פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר: לתלמיד הנ"ל: רשבי'ז האט גיזאגט אז פנימיות בינה איז, ווי א פערדל שטייט

בא א פריץ אויף האבער [בלא שום עמל ומתענג באכילה].

וכבר כתבתי: ראה לעיל ח"ב אגרת שעג.

תרצה

ב"ה, כ"ו מנ"א, השי"ת

האברך הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"ש שי

שלום וברכה!

שני מכתביו מר"ח וח' תמוז קבלתי, ואחרי הרצאת הרה"ח והרה"ג וכו' מהורב"ג שי' אדות הענינים באפריקא, הנה לפי דעתי, נכון הדבר אשר יקבל עליו העבודה בשדה החינוך במוסדותינו שם, ואף כי קשה עדיין לקבוע פרטי העבודה שם, כי הרי זה דבר חדש, בכל זה יש לקוות לזכר נרחב במקצוע החזקת התורה והיהדות ובמילא להצלחה מופלגת בכחות נשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ואשרי חלקם של כל אלו וואס וועלן זיין אפ זיין וואָגן. ומובן מעצמו אשר כוונתי שנכון הדבר הוא גם לטובתו וטובת ב"ג תי' ולהסתדרות בחיים מאושרים.

ואיני כותב בזה, כלשון מכתבו אלי, "בתור אנשים פרטים" – כי תמימים בפרט והמקושרים לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בכלל, כל אחד ואחת מהם אינו פרטי, כי אם נר להאיר את כל הסביבה, ואישים חיים להחיות ולהחיות בפועל עוד אחד עוד שנים עוד שלשה וכו' ופירותיהם עושים פירות ופירי פירותיהן עד סוף כל העולם – ל' העלם והסתר. ונוסף על השכר מצוה המצוה עצמה שממלאים תפקידם בחיים, הרי זה גופא כלי המקבל וממשיך ברכות צדיק, דאשתכח עתה בהאי עלמא יתיר מבחיותי, בגשמיות וברוחניות בכל המצטרף.

בפרטי עבודתו, ובטח תשתתף גם ב"ג תי' במשך הזמן בזה, עוד נדבר כשיהי' קרוב יותר להנסיעה צלחה, אלא שכיון שהשגת הניירות לוקח זמן מסוים, טוב אשר יגישו הבקשה ע"ז בהקדם, ובטח יש אופנים ונוסחאות המקצרים את הזמן והחקו"ד עד שמגישים הניירות, ויתודע אדות זה על נכון.

בברכת הצלחה בחייו הפרטים ובעבודתו הכללית

מ. שניאורסאהן

תרצה

מצילום האגרת.

מהור"ש: מטוסוב. אגרות נוספות אליו – לעיל תקפז, ובהנסמן בהערות שם.

מהורב"ג שי': מהר"ר בנימין גורדצקי.

הענינים באפריקא: דלעיל אגרת תקנט, ובהנסמן בהערות שם. לשם אמנם נסע – ראה לקמן אגרות

חשכו. תשנב.

שצז

אדמו"ר שליט"א

תרצו

ב"ה, כ"ו מנחם אב, ה'שי"ת

הרה"ח הווי"ח אי"א נר"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק ט"ו מנ"א, ת"ח על חבשורה טובה
מהטבת מצב בריאות ... שי ובטח יודיע במהרה ממש מהטבת
בריאותו יותר ויותר עד אשר שב לאיתנו לגמרי.

בודאי ישן ביארמולקע על ראשו, ומספרים לו, באותיות
המתאימות לפי גילו, על דבר נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וגם על
דבר זה שגם עתה הנה צדיקא דאתפטר אשתכח בכלא עלמא – גם
בעולם המעשה זה – יתיר מבחיוחי, ומשפיע ברכות לכל המקושרים
אליו ובפרט לילדים וילדות וכמבואר בדא"ח בענין כי נער ישראל
ואחבחו.

ת"ח על אשר על ידו הנה כמה וכמה מאחב"י כ"י התחילו לומר
קאפיטל ע"א של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וזכות הרבים תלוי בו.

המחכה להתבשר ממנו בשורות טובות בקרוב ממש, וחותם
בברכה,

מנחם שניאורסאהן

תרצו

מהעתק המזכירות.

קאפיטל ע"א: ראה לעיל אגרת תרמד, ובהנסמן בהערות שם.

תרצז

ב"ה, כ"ו מנחם אב, ה'שי"ת

הו"ח אי"א וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

אייער בריוו פון עש"ק נחמו ערהאלטן, און געלויבט השי"ת פאר דער ידיעה אז אייער געזונט האט זיך פארבעסערט, און זיכער וועט עס אויך ווייטער גיין צו בעסערס, ווי אין אלע ענינים פון קדושה - ווארום בריאת הגוף פון א אידן איז אויך א דבר שבקדושה, ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ האט עטליכע מאל געזאגט בשם אביו כ"ק אדמו"ר (הרשב"ב) נ"ע: ווי טייער דאס (דער גוף) איז, וואס צוליב עס האט מען געגעבן אזויפיל תורה ומצוות - וועלכע דארפן שטייגן אלץ בעסער און העכער.

אזוי אויך דארף זיין דער געזונט בא א אידן, עס זאל אים חלילה ניט מבלבל זיין פון תורה ועבודה.

א באזונדערן דאנק פאר די ידיעות וועגן לערנען חסידות בקביעות, מיט פארבריינגען, ווי אויך פאר ידיעות פון די לימודים אין די בית שרה און בית רבקה. עס איז זייער גלייך אז די תלמידות וואס פארן אין אמעריקא זאלן האבן דעם אדרעס פון מל"ח, מען דארף אבער אויך זען, אז די תלמידות וועלכע פארן אין אנדערע מדינות זאלן אנהאלטן זייער פארבינדונג און דורכדעם באקומען די נויטיקע ערמוטיקונג און שטארקונג אין זייער וועג אין זייערע נייע אומשטענדן.

דעם פ"נ וועל איך דורכלייענען, כבקשו, על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ויהי רצון שתהי' נסיעתה בעתה ובזמנה כשורה צלחה.

החותם בברכה ופ"ש כל החבורה שתחי'

מנחם שניאורסאהן

תרצז

מהעצק המזכירות.

געזאגט בשם אביו: ראה גם לעיל אגרות תרה. תרמו.

שצט

אדמו"ר שליט"א

תרחצ

ב"ה, כ"ז מנחם אב, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מוהרר"א שי' שד"ר

שלום וברכה!

בטח קיבל מכתביי הקודמים, ולפלא שאין לי מענה עליהם, ובפרט
בחנוגע למצב בריאות ... תחי'.

כן רצוני לעורר אותך, כי בנוגע לועד המל"ח, הנה דבר נכון הוא
לשלוח הנה שמות כל המתנדבים במס חדשי למל"ח, מתנה וקה"ת,
שמותיהם ושמות אמם, בהוראת הסכום של המס, כדי שייקראו על
ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לפני ראש השנה הבע"ל.

מטובו להודיע מצב בריאות הרה"ג וכו' וכו' מוהר"ר יהושע שי'
מררי ...

המחכה לבשורות טובות וחזרתם בברכה.

תרצט

ב"ה, כ"ז מנחם אב, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהרר"ב שי'

שלום וברכה!

מכתביו מיו"ד וי"ט תמוז עם המצורף בו העתק מכתב כ"ק מו"ח

תרחצ

מהעתקה.

מהורר"א: פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל תרטו, ובהסמך בהערות שם.
ועד המל"ח: דלעיל אגרת תרלג.

תרצט

מהעתק המזכירות.

מוהרר"ב: פריז.

אדמו"ר הכ"מ א' מרחשון תרצ"ט, וכן רשימת מאמרי דא"ח שיש אצלו, בת"ח קבלתי.

תודה על העבר ובקשה על להבא, אם יש אצלו עוד מכתבים תוכניים להמציא לכאן להעתיקם, אשר בטח תהי' בזה תועלת הרבים, וזכות הרבים תלוי בו.

ברשימת המאמרים אשר שלח, אין אצלי מאמרים הנזכרים להלן:

תנ"ח	כי תאמרו מה נאכל
ר"ח אלול תרפ"א	כי כאשר השמים החדשים
שופטים "	שופטים ושונטרים
נצבים "	כי קרוב אליך
ש"ת תרפ"ב	שיר המעלות ממעמקים
האזינו "	כנשר יעיר קנו
תרפ"ד	בשעה שהקדימו
תרפ"ו	ויאמר גו' לך
וישב תרפ"ח	ולא זכר

בטח יש לו קביעות עתים בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ נוסף על שאר שיעוריו.

כבקשתו הזכרתיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וצדיק מברך והשי"ת ממלא ברכותיו על מילואן.

החותם בברכה לו ולכב"ב שי'

מנחם שניאורסאהן

מש"כ ע"ד מש"כ במכ' הנ"ל בענין אופנים שרפים ושרשם בתהו - יעוין ד"ה מי כמוכה אחש"פ תפר"ח ששם מבואר יותר.

תש

ב"ה, כ"ח מנ"א, ה'שי"ת

הרה"ג הו"ח אי"א וכו' מוהר"ר ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי עקב אשר שואל כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כתב לו „שנכון להשתדל לנסיעה לאה"ב והשי"ת יעזרהו בנסיעה כשורה והסתדרות טובה" וכותב שהשגת הניירות הולכת לאט לאט, והמצב כעת הוא אי בטוח, ושואל עצה מה לעשות,

לפי דעתי נכון יהי לבו בטוח אשר הבטחת צדיק הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ תתקיים ובודאי יעזרהו השי"ת לנסיעה כשורה למחוז חפצו צלחה. ובלבד שיחי חזק בבטחונו ואמונתו ובהתקשרותו לצדיק הדור הוא נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בנוגע לשאלתו בענין בחינת הזרע, הנה עושין הבחינה באופן שלוקחין הזרע מהרחם אחר התשמיש בתכיפות האפשריית, ומביאים אותו בהקדם האפשרי למקום שבוחנים אותו – וסמוכין להיתר זה עפ"י שו"ת הצ"צ חאה"ע ספ"ט, שמתיר לשמש במוך במקום כו' וכש"כ באופן הנ"ל. ודלא כמחמירים בזה (הובאו בשד"ח אסיפת דינים מע' אישות ס"א. ובפאת שם). ובטח ישאל תחילה את הרופא איך לשמור על הזרע באופן שיחי ראוי לבחינה.

ומה שכותב בענין המיחושים שאצלו, הנה בטח אין זה אלא מרה שחורה בלבד, וידוע העצה לזה עפ"י המבואר בתורה אור לאדה"ז פ' תולדות ביאור לדי"ה מים רבים, אשר במרה שחורה טוב להשתמש לענין התמדה בלימוד. וכמובן באופן שלא יחליש בריאותו ח"ו. וכשאהי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אקרא הפדיונות המוסגי במכתבו, ובודאי הצדיק יברך והשי"ת ימלא ברכות צדיק, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, על מילואן, בגשמיות וברוחניות.

החותם בברכה ומחכה לבשורות טובות ממנו.

מנחם שניאורסאהן

חש

מהעתק המזכירות.

בחינת הזרע: ראה גם לעיל אגרת תרסו.

מרה שחורה . . . התמדה: ראה גם לעיל אגרת תערב.

תשא

ב"ה, כ"ח מנ"א, השי"ת

למחותני הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א נר"מ וכו'
מוהר"ר גרשון שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי' ואתחנן, הנה לחינם מתנצל על מה שכתב אלי, כי לא הי' כאן חשש קפידא וכו' וכל עת הנני שבע רצון לדעת מהנעשה עם אנ"ש יחיו, כי אם הידיעות טובות הנה אזי גורם זה קורת רוח ושמחה וגם אם ח"ו לחיפך, על כל פנים זה גופא – העמידה בקישור מכתבים – מחזק, און מאכט קלענער דעם געפיל פון עלנטקייט ונמיכת הרוח. וידוע חמבואר בכמה ספרים, שאף אם אי אפשר לעזור בגשמיות, הרי עכ"פ מחשבה טובה ואיחולים טובים של אחד מישראל לחברו ענין הוא. וכידוע ג"כ המעלה כשממשיכים בעולם הדיבור בגלוי מעלת רעהו והחסרון בהמצטרך לו, שזהו פועל, אם תיכף אם לאחר זמן, בהקלת מצבו (עיין הבי' – במשל של הרה"ה מפאריטש המובא בהתמים ח"ב ונדפס בקובץ מכ' א' ע' כ).

וכידוע שהבעש"ט השתדל לגרום שאנשים פשוטים ידברו טוב איש על רעהו ועי"ז היו נמתקים הדינים.

הפ"נ אקרא בחיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שנכנסים שם לנתינת פדיונות וליחידות, וכן בשעת הכושר על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

וצדיק מברך והשי"ת ממלא ברכות צדיק, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, על מילואן.

בנוגע להערתו בלקו"ת פ' שלח ד"ה ענין הנסכים (דף מ"ב ע"ב) וז"ל וכן לנידה וזבה טהרתם במים חיים דוקא. ושואל שהרי הוא נגד

תשא

מהעתק המזכירות.

מוהר"ר גרשון: חז.

במשל של הרה"ה: ביאור הפתגם, וואס עס קען אויפטאן א חסידישער פארבריינגען קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן, שהאב מתענג מהאהבה והאחוזה של בניו.
המובא בהתמים: ובאג"ק שלו ח"ג אגרת תשפד.

תג

אדמו"ר שליט"א

הדין, אשר נידה וזבה אין צריכות למים חיים, ומזכיר שנמצא זה ברש"י באיזה מקום, אלא שאינו זוכר מקומו הנכון.

בטח כוונתו לרש"י שבת דף ס"ה ע"ב ויעיין שם בתוס'. ומה שכתב בלקו"ת הוא עפ"י מה שכתב בזוהר חלק ג' דף צ"ז ע"ב, וז"ל: וספרתם לכם כו' לכם דייקא, כד"א וספרה לה שבעת ימים, לה לעצמה, אוף הכי לכם לעצמכם, ולמה, בגין לאתדכאה במים, התם וספרה לה שבעת ימים, הכא שבע שבתות כו' לאתדכאה במים דההוא נחר דנגיד ונפיק ואיקרי מים חיים כו' כמה דאתתא דכיא דילה בלילא כו' עכ"ל, אשר וספרה לה הוא בנידה ומדייק בזוהר ואיקרי מים חיים. דלכאורה מה נפ"מ כאן. וראה בהרמ"ז שם מעלת מ"ח ומדריגתן. וראה ג"כ תיקוני זוהר תיקון י"ט, קרוב לתחילתו.

החותם בברכה ופ"ש כל החבורה בכלל ולביתו תי' בפרט

מנחם שניאורסאהן

תשב

ב"ה, ג' אלול, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מוהרר"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום כ"ח מנחם אב, אשר שואל בענין ההעתקה,

הנה אמת נכון הדבר אשר אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כיון שנשתנו העתים ונתחלפו הזמנים יכול כל אחד לחזור ולשאול בענין ההעתקה, ומכיון ששואל במכתבו וגם שאל בשבילו הרה"ח וכו' מוהר"ר יצחק מאיר שי, בטח הודיע לו הנ"ל את דעתי, אשר באם יש לו אפשרות ישתדל תיכף בהשגת הניירות לנסוע לאה"ב, ויתן השי"ת

תשב

מהעתק המזכירות.

מוהרר"מ: סייטלברום. אגרת נוספת אליו — לעיל תרפ.

ההעתקה: מאיזור האמריקאי שבאשכנז לארה"ב, שעפ"י הוראת כ"ק אדמו"ר מוהרר"צ נ"ע אין להשתדל

לבא לארה"ב (ראה אג"ק שלו ח"ט אגרת ג'קמ).

אשר יהי הכל כשורה ובנקל ויבואו אל מחוז חפצם צלחה, ומה מצעדי גבר כוננו.

כבקשתו, אזכירו ואת ב"ב יחיו בהיותי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ובטח יברכם צדיקא דאשתכח עתה בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, והשי"ת ימלא ברכותיו, בגשמיות וברוחניות, על מילואן.

בטח מתעסק ג"כ בהפצת המעיינות חוצה באופן המתאים ות"ח אם יודיעני בשורות טובות בזה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ופ"ש כל החבורה תחי

מנחם שניאורסאהן

עתה נתקבלו הקונטרסים אשר שלח: מאמר קנין החיים, מאמר זאת תורת הבית, די מאראלישע באדייטונג פון חסידות חב"ד. ובטח, ישלח גם השאר, ות"ח מראש.

תשג

ב"ה, ג' אלול, השי"ת

ישאו הרים שלום וברכה להרה"ג הו"ח אי"א יושב על מדין, איש חי רב פעלים, מנהל עדתו במישרים, מאיר ומזהיר, עפיי ואינבי שפיר, בנש"ק וכו' מוהר"ר מאיר שליט"א אביחצירא, מדברנא דק"ק מידלת, יע"א

אחדשה"ט:

בנועם שמעתי מאת בא כוחנו הרה"ח והרה"ג איש רב פעלים בתורה ומצוה כרכא דכולא ב"י, עוסק בצרכי ציבור באמונה רבה אשר ידיו רב לו בחיזוק התורה והיהדות וכו' מוהר"ר בנימין שי גארדצקי,

נחקבלו הקונטרסים: שהדפיס באשכנז. ראה לעיל אגרת תרפ.

תשג

מהעתק המזכירות.

להרה"ג . . אביחצירא: אגרת נוספת אליו — לקמן תשמו.
מוהר"ר . . גארדצקי: ראה לעיל אגרת תרס, ובהנסמן בהערות שם.

על אדות כת"ר ופעולותיו בהפצת התורה וחיזוק היהדות בקהלותו קדישא וסביבותי אשר מצודתו פרוסה שם. וכבקשת כת"ר אשר מסר לי הנ"ל הזכרתי את שמו הוא וב"ב שיחיו בטוב בהיותי על ציון צדיק נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ולכתיבה וחתימה טובה בכל המצטרך לכל אחד ואחת לפי עניניהם. ובטח יברכם צדיק אשר כפי מאמר הזהר (ח"ג עא, ב) בתר דאתפטר אשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, והשי"ת ימלא ברכות צדיק על מילואן בגשמיות וברוחניות.

ידוע מה שכתוב באגרת הקדש לבעל התניא (סימן כ"ז) לנחם בכפליים לתושי את ה"נדכאים הנאנחים והנאנקים" (ראה באור התורה להצמח צדק פ' שמות ע' סד בענין נאקה), אשר הצדיק, שבק חי . . לכל חי היא נפש כל חי הקשורה בנפשו . . בכל אחד ואחד כפי בחינת התקשרותו באמת ואהבתו אהבת אמת הטהורה".

וביאר בספר ענין ההשתטחות ד,אף אותם שלא ידעו ולא הכירו בו בעודו בחיים חיותו רק שלמדו בספרים הקדושים שהניח ברכה אחריו ונהנים מאור זיו תורתו ומתחזקים על ידי זה בעבודת הוי' . . בודאי גם המה נקראו תלמידיו . . כי המה מאמינים בחצדיק ההוא ומקבלים ממנו אור תורתו . . הענפים נמשכים לשרש".

ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ במכתב, אשר, גודל התשוקה להתקשרות יכול להשביע רק כאשר ילמוד מאמרי החסידות שאומר הרב וכותב, כי בראיית פנים לבד לא סגי".

ובמכתב שני יפרט, השואל במה היא ההתקשרות שלו אלי מאחר שאין אני מכירו פנים . . ההתקשרות האמתית היא ע"י לימוד התורה, כשהוא לומד המאמרי חסידות שלי, קורא את השיחות ומתחבר עם ידידי אניש ותלמידי התמימים יחיו בלימודם והתוועדותם, ומקיים בקשתי באמירת תהלים ובשמירת זמני הלימודים, הנה בזה היא ההתקשרות".

וכאשר נלמד תורתו ושיחותיו ונלך בדרך זו הישרה אשר הורנו, הנה, כמים הפנים וכו' ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח ורוחו עומדת בקרבנו ממש . . שגם בזה העולם המעשה היום לעשותם אשתכח יתיר". ומה עד כאן עומד ומשמש אף להלן עומד ומשמש.

גדולה ביותר ההתקשרות על ידי השתתפות בעבודתו הקדושה של

נשיאנו אשר תקותי חזקה אשר כת"ר יתן לנו עזרתו בכל האפשרי, ובהתאם לאשר דיבר יחד עם בא-כחנו הרה"ג והרה"ח וכו' מוהר"ר בנימין שי גארדצקי, ומיני ומינא יתרבא שמא קדישא עילאה אכי"ר.

בחבילה בפני עצמה נשלח לו ספר התניא ואחדים מהקונטרסים של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ומטובו לאשר הקבלה.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה ושלמא דמר ותורתו יסגי שיזכה לנהל עדתו על מי מנוחות במסילה העולה בית א"ל, מתוך מנוחה ובהרחבת הדעת, והמחכה לבשורות טובות ואין טוב אלא תורה ומצוה

מנחם שניאורסאהן

כפי אשר סיפר לי הרה"ג והרה"ח וכו' מוהר"ר בנימין שי גארדצקי הנה נמצאים אצלו כמה ספרים בתורת האמת אשר נתחברו על ידי אביו ואביו זקנו של כת"ר ובודאי יש בהם ממאור תורתנו הקדושה אשר יקרה היא מפנינים גוי, ומאד אתענין שיהיו בהספרי שלנו ואם יתנם תשורה לאוסף הספרים שלנו הרי תודתי נתונה לו בזה מראש.

תשד

[ד' אלול תשי"ן]

... כן נתקבל מכתב כ"ף דזכרונות שלו מכבר ובהנ"ל מכתב כ"א וכ"ב ובטח ימשיך רשימותיו וכרצון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

תשד

נדפסה בס' לשמע און ע' 12 ובלקריש חכ"ד ע' 559, והיא אל מוהרש"ז דוכמן. אגרות נוספות אליו — לעיל חיד, ובהנסמן בהערות שם.

תז

אדמו"ר שליט"א

תשה

ב"ה, ד' אלול, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מוהר"ר ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו שביום ב' ר"ח אלול ימלאו לבנו ... שי' חמש
שנים ומחנכים אותו להכניסו לחדר ...

הנה כפי בקשתו אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשעת
הכושר.

ואשלח פה ברכותי אשר יזכו לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים
טובים מתוך הרחבה, ועל פי מאמר המשנה בן חמש שנים למקרא
ומבאר בלקו"ת (ביאור דולא תשבית) אשר פנימיות התורה בכלל
מקרא (ועיין ג"כ בחל' ת"ת לאדמו"ר הזקן פ"ב סוף סימן א'), הנה
יגדלוהו לתורה ולהמאור שבתורה היא פנימיות התורה, אשר זהו
תורת חסידות חב"ד שהנחילונו נשיאי חב"ד ולנו בפרט – נשיאנו הוא
כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולכל ב"ב שיחיו

מנחם שניאורסאהן

תשה

מהעתק המזכירות.

תשו

ב"ה, ד' אלול, הסי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מוהר"ר יצחק אהרן שי

שלום וברכה!

נתקבלה הפתקא שלו עם כ' מזוזות ט"ו לנפנה וחמש למל"ח
ונמסרו למטרתם בת"ח. ומהתימה עליו שהסתפק במכתבו בשתי
שורות מבלי להודיע מהנעשה בהפצת המעיינות חוצה וגם לא
מפעולות המעיינות בפנים.

למותר להאריך בגודל מעלת ענין המעמד והחזקת מוסד אשר כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ החשיבו למעלה מעלה עד שבעצמו התעסק
בהמצאת האמצעים הדרושים לעבודת מוסד זה. כוונתי למרכז לעניני
חנוך.

אבל ידוע דרישת תורת חסידות חב"ד, אשר המסירה ונתינה
צריכה להיות בכל כוחות הנפש חב"ד חג"ת נהי"ם ומחדו"מ. ואף כפי
שנתבאר בתניא צדקה נקראת בשם מצוה סתם, כי בזה נכלל כל חיות
נפשו, ובאגרת הקדש סימן ט' אשר בעקבתא דמשיחא אין דרך לדבקה
בו באמת ולהפכא חשוכא לנהורא כו' כי אם בבחינת עשי' ג"כ שהיא
מעשה הצדקה.

אבל אחרי כל זה אין אדם יוצא ידי חובתו בזה בלבד, כמבואר
בתניא גופא, בחלק ראשון, אשר כל כוחות הנפש ולבושי' צריכים
להיות ממולאים בתורה ומצוות.

ובפרט בתלמידי התמימים אשר הם מזקני אנ"ש שהם צריכים
לשמש. דוגמא לאחרים, ובמילא צריכים להיות במידה האפשריית
כרכא דכולא בי' אז אויב השכלה – איז דא השכלה, אויב עבודה – נא
דיר עבודה, און אויב מעשים בפועל, האב איך מעשים בפועל.

תשו

מהעתק המזכירות.

מוהר"ר יצחק אהרן: גולדין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב רצב. שכד.

כ' מזוזות: שקלים.

לנפנה: למעמד.

מוסד . . החשיבו: ראה לעיל אגרת תרכט, ובהנמקן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א

תט

קשה לי להאריך יותר מאי ידעי תכונת נפשו, והרי אין כוונתי אלא לעזור ולא צו פארטשעפן. אבל תקותי אשר גם השורות האלה יספיקו.

בטח אין נזקק להערה והארה אדות ענין ההתקשרות לנשיא הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר ההתקשרות הוא על ידי לימוד תורתו והליכה בדרכיו אשר הורה. ובטח יש לו קביעת עתים ללימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר במאמריו שיחותיו ומכתביו. ומה טוב אם הלימוד הוא בחבורה אשר איש את רעהו יחזק ויעורר.

ומובן אשר אין זה פוטר משאר השיעורים אשר כל אחד ואחד מחוייב בהם. ובכללם שיעורים השוין לכל נפש בחק יומי והם: חומש עם פרש"י, תהלים כמו שנחלק לימי החודש, תניא כפי שנחלק לימי השנה על ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולכל ב"ב יחיו, ושישתמש בחוש העסקנות אשר בו לפנות הדרך לרגלי מבשר, ע"י אור תורת החב"ד

מנחם שניאורסאהן

תשז

ב"ה, ח' אלול, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוהר"מ שי

שלום וברכה!

זה זמן רב שלא שמעתי ממנו ובטח הכל שלום לכבודו ולכל בני ביתו שיחיו.

מוסגר פה מכתב שקבלתי זה עתה מידידנו הרה"ג הרה"ח הו"ח אי"א עוסק בצרכי ציבור באמונה ספרא רבא, חרב ר' שלמה יוסף שי זעווין, אשר בטח שמע כבר אדותיו שהי' אחד מראשי העסקנים

בטח: ראה גם לעיל אגרות תרכד. תרמט.

תשז

מהעזק המזכירות.

מוהר"מ: ביסטריצקי.

מכתב . . זעווין: ראה לקמן אגרת תשכא.

הציבוריים ברוסיה ועתה הוא מראשי העסקנים בארצנו הקדושה ת"ו,
עורך האנציקלופדיה התלמודית וכו'.

בודאי לכבו' לא נצרך התעוררות בנוגע להעניין האמור במכתב
המוסגר פה, ובלי ספק יעשה מה שביכלתו בעניין זה.

תודתי אמורה לכבו' מראש אם יואיל להודיעני מאשר יעשה בזה,
וכן בעד הטרחה להחזיר לי המכתב המוסגר פה אחרי שהשתמש בו.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה לכ' ולכל ב"ב שיחיו

מנחם שניאורסאהן

תשח

ב"ה, ח' אלול, השי"ת

הו"ח אי"א נו"מ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום א' אלול המודיע אשר הנהלת הישיבה
קבעה לו ללמוד הלכות מלאכת השחיטה ושואל אם להמשיך בזה,

לפי דעתי נכון הדבר וישתלם הן בשחיטת עופות והן בשחיטת
גסות, ומובן [מ]עצמו בלימוד הלכות שחיטה, ויתן השי"ת שיצליח
בלימודו.

בטח יש לו קביעת עתים בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר
במאמריו שיחותיו ומכתביו. ומה טוב אם הלימוד הוא בחבורה אשר
איש את רעהו יחזק ויעורר.

ומובן אשר אין זה פוטר משאר השיעורים אשר כל אחד ואחד
מחוייב בהם. ובכללם שיעורים השווים לכל נפש בחק יומי והם: חומש
עם פרש"י, תהלים כמו שנחלק לימי החודש, תניא כפי שנחלק לימי

תשח

מהעתק המזכירות.

שיעורים השווים לכל נפש: ראה לעיל אגרת תרמט, ובהגסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א תיא

השנה על ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר כל אלו הם דרכים להתקשרות עם נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשט

ב"ה, ח' אלול, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מוהריש"ז שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד מנ"א המודיע אשר בנו הבכור חיים שי – הסכים כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שיתעסק חלק מזמנו בעבודת הגן... ושואל אם ימשיך בזה, כי צר לו על זמנו מה שהוכרח להפסיק מלימודו ואינו ככל חבריו שי הלומדים בתו"ת, ומוסיף אשר הן הוא והן בנו מצטערים על זה, ואשר בנו הוא בעל חושים טובים, ושואל דעתי אם אעפ"כ ימשיך כמקודם או שיבוא לאה"ב ללמוד בתו"ת.

הנה לפי דעתי לכה"פ במשך השנה עד יו"ד שבט הבע"ל (התשי"א) ימשיך בנו בעבודת הגן בקביעת עתים לתורה, כפי שהורה לו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ושיעור מיוחד בתורת נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ויסביר לבנו וכן לעצמו, אשר לחינם מצטערים על שחלק מזמן בנו נותן לעבודה גשמית ורק איזה שעות נשארות לו בשביל לימוד התורה.

ידוע מאמר רז"ל הובא באגה"ק פ' כ"ב, אין אדם יודע במה משתכר כו' ומלכות בית דוד מתי תחזור, ומסיים אדה"ז הנה הושוו זל"ז, וידוע מה שכתוב בשל"ה אשר התורה מדברת בעליונים ורומזת בתחתונים, זאת אומרת, אשר גם במרז"ל זה, אין אדם יודע במה משתכר, הכוונה ג"כ – או בעיקר – לשכר ופרנסה רוחנית, וגם בזה הושוו זל"ז לענין

תשט

חלקה נדפס בלקריש חי"ב ע' 150 וחלקה בחי"ד ע' 242, והושלמה ע"ס העתק המזכירות. מוהריש"ז: סרברנסקי. אגרות נוספות אליו – לעיל תרכג, וכתבסמן בהערות שם.

הקץ, אשר ע"ז אמרו ליבא לפומי לא גליא, ומבואר הפירוש על זה דקאי גם על לב העליון ופה העליון, אשר גם לפה העליון לא נתגלה הקץ, ועל פי אדה"ז, הנה כן הוא גם בענין השכר ופרנסה רוחנית.

והגע בעצמך: וואס דארף מען ארומגיין מיט אייגענע חשבונות, טראכטן וואס פאר זיך איז בעסער ברוחניות, וואס אין רוחניות בכלל ווייסן מיר הלואי די מציאות אליין אבער ניט דעם מהות, בשעת מען האט א הוראה פון דעם נשיא הדור, וואס דער נשיא הוא לבם של כל ישראל, וואס איז העכער פון פה, און נאכמער: ווי על פי חסידות ווערט מבואר, איז דער נשיא דער רבי דער ממוצע המחבר מיט עצמות ומהות אין סוף ב"ה, איז אז ער האט אנגעוויזן א מקום פרנסה רוחנית, איז דאס זיכער דאס בעסטע וואס עס קען זיין פאר דער נשמה און פאר בריאות הגוף, וואס בריאות הנשמה איז דאן, ווען זי איז א כלי אויף אויסצופירן די כוונה העליונה און רצון העליון.

ובזה ימצא ג"כ מענה כללי לכל אנ"ש שי הנמצאים באוסטרליא ואינם פוסקים מלהתאונן על גורלם, אשר נדמה להם שהוא גורל מר להיות רחוקים ממקום פלוני או מאנשים פלונים, אשר אין זה אלא מעצת היצר לבלבל בעבודתם ולמנוע ממילוי תפקידם המוטל עליהם, שהטיל עליהם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שהוא הוא הנשמה הכללית, ועפ"י המבואר בדא"ח במדריגת כלל שלמעלה מן הפרטים, גם כמו שהם מתכללים בהכלל.

ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע אז תמימים זיינען נרות להאיר, ומשמע מסתימת דברים אלו שזהו מהותם, ומזה למדנו כמה דברים, ושנים מהם: א) המדליק נר מנר אינו חסר עי"ז כלום בנר שממנו הדליקו, ב) כיון שתפקיד נר זה הוא להאיר וממלא תפקידו שמאיר, הרי זה עילוי היותר גדול שיכול להיות בנברא שממלא מצות הבורא, אשר עי"ז מתחבר אתו, שזהו פירוש מצוה - צוותא וחיבור. וכמבואר בדא"ח בכמה מקומות.

מובן למדי די עלנטקייט וואס מ'פילט אין אויסטראליא ובפרט כאשר נזכרים על הסביבה שהיו נמצאים בה כשהיו נמצאים כלם ביחד בקהל רב וכזרוח השמש בצהרים שאז שרגא בטיהרי מאי אהני. אבל כנראה שלא הי' זה אלא ענין הכנה בלבד כדי אנצושעפן זיך מיט

תיג

אדמו"ר שליט"א

כוחות שיוכלו להאיר את החושך ולעשות את מקומם ומדינתם עתה למקום אורה זו תורה ודוקא עם המאור שבה, זו תורת הדא"ח שיפוצו המעיינות חוצה בכל קצווי תבל. ואז מובטחים אנו שתחזור מלכות בית דוד, כמבואר בארוכה בשיחת שמח"ת תר"ץ, ובמילא זהו השכר היותר גדול שיכול להיות חן ברוחניות והן בגשמיות. וכמאמר הנ"ל של אדמו"ר הזקן אשר השכר וחזרת מלכות בית דוד הושוו זה לזה.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה ולו ולבנו ולכל ב"ב שי' ולכל החבורה שתחי', ומטובו להודיע תוכן מכתב זה גם לשאר אנ"ש שי' המתאוננים על תפקידם שהטיל עליהם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ות"ח מראש על טרחתו

מנחם שניאורסאהן

תשי

ב"ה, ח' אלול, ה'שי"ת

הרה"ח והרה"ג הו"ח אי"א וכו' מהור"ר דוד משה שי'

שלום וברכה!

שני מכתביו מא' פ' ראה ומב' דר"ח אלול עם המוסגר בהם נתקבלו, וחבל על אשר ממשיך כל כך בהכניסה למרכז הרבנים ובהכשר הענינים המביאים לזה. ועוה"פ הנני לעוררו להזדרזו בזה כפי האפשר, ובטח יודיע בשורה טובה מפרי השתדלותו בזה.

שמחתי לקרוא במכתבו שהוטב מצבו בביהכנ"ס ובודאי מנצל (ניצט אויס) ימי חודש אלול ובפרט חודש תשרי הבע"ל למטרת החזקת הרעיון שהוא הוא חרב בביהכנ"ס על ידי נאומים המתאימים וכו' וכו'...

ת"ח על טרחתו לשלוח לי מכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שהיו

תשי

מהעתק המזכירות.

מוהר"ר דוד משה: ליברמן.

בביהכנ"ס: שערי תפלה בני ראובן בשיקגו. ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ג"ע ח"י אגרת גיתו, ובהנסמן בהערות שם.

אצל הו"ח אי"א וכו' מו"ה משה הכהן שי' שיעוויץ ואחרי שיעשו העתקות כמובן שיחזירו לו האריגינאלים. ובטח אכתוב לו מכתב תודה מיוחד.

שמחתי להידיעה אשר מר שמואל שי' כץ כבר חי' בביהכ"ס ות"ח על טרחתו להמציא לנו נדבתו להמל"ח ושולחים לו קבלה על כתבתו ומכתב אשר העתקתו מוסג"פ.

טוב עשה אשר קיבל הצעתו של ... לסדר הקידושין אצל בנו ובאשר שישנם עוד איזה חדשים עד החתונה יחפש דרכים איך לדבר – או בעצמו או על ידי מכריו. על לב בנו ועל לב הכלה בענין טהרת המשפחה, אשר זה נוגע להם ולבריות יוצאי חלציהם עד סוף כל הדורות. הן בגשמיות והן ברוחניות, ובטח יתחיל בנחת ודברי חכמים בנחת נשמעים.

המחכה לבשורות טובות ממנו וחותר בברכת כתיבה וחתימה טובה להצלחה בעבודתו בקדש בתור רב ומנהיג עדתו אשר מינהו לזה כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ושיחי' כלי' ראוי לזה.

מנחם שניאורסאהן

תשיא

ב"ה, ט' אלול, השי"ת

הו"ח אי"א וכו' מו"ה ... שי'

שלום וברכה

במענה על מכתבו מיום כ' מנחם אב המודיע שהוסכם אצלו וזוגי תחי' להצטרף אל הקבוצה הנוסעים לארצנו הקדושה ת"ו, ומוסיף אשר אם תזדמן לו משרת מתמטיקה כמדומה לו שאין צריך לדחות, ומבקש ברכה על זה.

יהי רצון שיחי' כלי' לברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ותחי'.

תשיא

מהעזק המזכירות.

אדמו"ר שליט"א תטו

הנסיעה כשורה ויבואו למחוז חפצם צלחה, ומה' מצעדי גבר כוננו
ודרכו יחפץ.

ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שאמר לאחד הנוסעים
לארצה"ק, ת"ו, זאלסטו מאכן פון ארץ ישראל ארץ הקדושה. אין אתנו
יודע בסוד הבירורים וידוע מרז"ל אין אדם יודע במה משתכר שהכוונה
ג"כ לפרנסה רוחנית. אבל לכאורה פארן מאכן פון א"י ארץ קדושה
עייז שיחי מורה למתמטיקה דרך ארוכה היא ביותר, ומשיח צדקנו
הנה זה עומד אחר כתלינו ומחכה לגמר הבירורים דעקבתא דמשיחא.

בברכת כתיבה וחתימה טובה, ובנסיעה למחוז חפץ הוי' כשורה, לו
ולזוגי תחי',

מנחם שניאורסאהן

תשיב

ב"ה, ט' אלול, ה'שי"ת

מרת ... תחי'

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריוו, אז דאקטוירים האלטן אז איר
דארפט האבן אן אפעראציע און איר בעט א ברכה,

זיכער זייט איר מקיים דעם מנהג ישראל פאר ליכט בענטשן צו
געבן אויף צדקה אין דער פושקע פון רבנו מאיר בעל הנס.

מסתם זיינען די דאקטוירים בא וועמען איר זייט געווען
ספעציאליסטן, און דאס איז די מיינונג פון לכל הפחות צוויי פון זיי.

אויב דאס איז אזוי, זאל דער אויבערשטער העלפן אז די אפעראציע

פחגס: ראה גם לקמן אגרת תשלו.

תשיב

מהעתק המזכירות.

זאל דורכגיין כשורה, און איר זאלט קענען אנזאגן בשורות טובות אז איר זייט געבענטשט געווארן בזרעא חייא וקיימא.

בברכת רפואה שלימה וכתובה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן

מיר וואלט אינטערעסירט צו וויסן וועגן צוזאמנשטעל פון אייר פאמיליע שי' און מיט וואס זיי באשעפטיגען זיך.

תשיג

ב"ה, ט' אלול, ה'שי"ת

הו"ח אי"א נ"נ וכו' ... שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד מנ"א עם פ"נ המוסגר בו, הנה כפי בקשתו אקרא הפ"נ על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

פליאה עליו שעד עתה לא ענה לי על מה ששאלתיו אם יש לו קביעת עתים בכלל ובתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בפרט. וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אז עס איז דא „צרות חסידים“, היינו כשאירע להם איזה מאורע לא טוב ח"ו דערמאנען זיי זיך אופן רביין און אויף חסידות און מען שרייבט א פדיון. וכאשר היתה הרווחה איש תחת גפנו ואיש תחת תאינתו כו'.

והוא אשר זכה בדרך למעלה מן הטבע לראות את פני הקודש הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, איני מבין למה צריך לעוררו ע"ד הנחיצות בלימוד תורתו, ואחרי שעוררו אותו עדיין מתישב הוא אם לקבל את ההצעה או שיש לו ענינים חשובים יותר מזה.

מובן הוא פשוט אשר אין כוונתי לעורר ענין שהוא היפך הרחמים ח"ו, אבל תמה אני בתמי' כפולה על אלו שיש להם ברירה אם להיות

תשיג

מהעתק המזכירות.

צרות חסידים: אג"ק שלו ח"ח אגרת ביתלו.

פוילישע חסידים או צרות חסידים און ווייבערשע חסידים או להיות חסידים על כל פנים מעין זה שתבעו מאתנו כלנו נשיאי תורת החב"ד וטעמו טעם מתיקת האור כי טוב, ואף על פי כן ווערט מען פריער בעלי בתים און דערנאך ווערט מען פארנומען און דערנאך זאגט מען אז א שורה חסידות איז אויך גענוג און פון עס דארף מען ניט מאנען מערער.

בטח יודיע בשורות טובות, וידוע מארז"ל בקדושין אשר טוב האמתי הוא כשהוא לא רק טוב לבריות אלא כשהוא ג"כ טוב למקום, אשר בכלל בריות הוא עצמו ג"כ בכלל, ואין טוב אלא תורה ומצוה, כפי שנתבארו במאור שבתורה שזהו מחזיר למוטב מאיזה מעמד ומצב שהוא נמצא בו.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

מה שלום ב"ב שי?

תשיד

ב"ה, ט' אלול, השי"ת

האברך הווי"ח וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על כתבו אשר היום נתמלאו לו כ"ב שנה לאורך ימים ושנים טובות,

יהי רצון שיהי' כלי ראוי ורחב להמשכת וקבלת ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בגו"ר.

בטח ראה המועתק ב„היום יום“ ליי"א ניסן בענין הנהגה ביום הולדת.

תשיד

מהעתק המזכירות.

תיח

אגרות קודש (תש"ד)

ומהראוי שילמוד במשך היום המאמר דח"י אלול תש"ט ושיחת
ח"י אלול אשר בספר השיחות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשטו

ב"ה, י"א אלול, תשי"ת

הו"ח אי"א נו"נ וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ו' ערש"ק פ' ראה, שמחתי לקרוא במכתבו
מהקביעת עתים בתורה שיש אצלו הן בנגלה הן בדא"ח ובטח יהי חזק
בזה, כי זהו כלים רחבים להמשכת וקבלת השפעות כל טוב הן
בגשמיות והן ברוחניות.

מזכיר הוא במכתבו אשר אחיו הצעיר נמצא עתה באה"ק ת"ו
ומהנכון שיציע לו להתקשר שם עם אנ"ש שי הנמצאים בירושלים ת"ו,
ובדברים המתאימים לפי רוחו להסביר לו גודל הנחיצות בפרט בדורות
אלו דעקבתא דמשיחא ללמוד תורת הדא"ח שהיא אילנא דחיי,
וכחבטחת הזהר, בו יפקון ישראל מגלותא בחסד וברחמים. ובטח
בהשתדלות הראוי יצליח שיתחיל בזה אחיו שי.

ת"ח על הבשורה אדות ש"ב ... שי שנתקשר בשעה טובה
ומוצלחת בשידוך הגון. ויהי רצון שתהי' החתונה בזמן הראוי ויבנו
בית בישראל על יסודי התורה והמצוה.

בעת הכושר אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כפי בקשתו
לשידוך הגון ובטח ישמיע בשורות טובות בזה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשטו

מהעתק המזכירות.

תשטז

ב"ה, י"א אלול, ה'שי"ת

חתמים חור"ח אי"א וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

הצטערתי לשמוע אשר אינו בקו חבריאות כ"כ, ויש אומרים אשר מזמן לזמן איז ער בא זיך אראפגעפאלן. והי' לי לפלא גדול על זה, כי ידוע, ומתבאר בכמה מקומות בתורת החסידות, אשר א חסיד דארף פילן דעם אמת - (וואס באמת איז דאס אזוי בכל חנבראים; דער ונפלינו פון חסידים און בפרט תמימים איז דאס וואס זיי דארפן דאס פילן אויך און ניט נאר פארשטיין בשכל). -

און דאס איז די צוויי הפכים וואס איז דא בא יעדן נברא, אז מצד אחד - מצד עצמו - איז ער לא ממש, אבער מצד השני - מצד דרויף וואס ער איז א ברי' פון מהות און עצמות א"ס ב"ה, וואס דאס איז זיין גאנצער מהות - איז דער נברא אויך א כל יכול.

אויב א סתם אידן און חסידים איז דאס שווער צו פילן, דארף דאס אבער זיין מיט פשטות הגמורה בא תמימים מקושרים צו זייער נשיא הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ווארום יעדערער פון זיי דארף דאך וויסן און פילן, אז צדיקא דאתפטר אשתכח בכולא עלמין - און ווי דער אלטער רבי איז מוסיף: גם בעולם הזה המעשה - יתיר מבחיוהי, ווארום ס'איז דאך אראפ הגבלות פון מקום. במילא דארף יעדערער פילן אז דער רבי געפינט זיך צוזאמען מיט עם.

וואס איז שייך אריינטראכטן זיך אין זיין מעמד ומצב, אויף דרויף זיינען פאראן זמנים מיוחדים ווען מ'דארף עס טאן, אבער די איבעריקע צייט איז גלייכער צו טראכטן וועגן רבין, ווי אזוי ער איז תמיד מיט זיינע מקושרים און ווי ער פירט זיי על כל צעד ושעל.

און דער געדאנק אליין, אפילו אן התבוננות מיוחדת, דארף פועלן חיזוק בכל כוחות הנפש אויף אויסצוניצן זיי מתאים לפי רצון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

תשטז

נדפסה בלקריש ח"א ע' 211, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

און טאמער פאלן אריין עפעס זייטיקע מחשבות היפך מהנ"ל, דארף מען וויסן אז ס'איז עצת היצר, וואס זוכט פארשידענע וועגן מבלבל צו זיין פון תורה ועבודה.

היוצא מזה, שצריך להיות חזק בבטחונו בברכות צדיק הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר הוא עומד עליו ומנהלו בדרך הישרה, ובלבד שלא יהי נופל ברוחו, ויאמר בכל יום קאפיטל ע"א מתחלים, והעיקר, אז עס זאל זיין במוחלט אפגעלייגט, אז דער רבי איז מיט עס, און ער קאן זיך אויף עס פארלאזן אז אלץ וועט זיין גוט, ווארום עצמות ומהות א"ס ב"ה איז דאך דער תכלית הטוב, און דער רבי איז דער ממוצע המחבר מיט עצמות ומהות א"ס ב"ה, און פירט דורך דעם רצון אז עס זאל זיין הכל טוב, וסוף סוף שיהי בטוב הנראה והנגלה...

בברכת כתיבה וחתימה טובה, המחכה לבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

תשיז

ב"ה, י"א אלול, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהרי"ן שי' מהר"פ שי'
ומהר"ן שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מכ"ה מנ"א, בענין ... ושואלים חוות דעתי,

הנה לפי דעתי, יתועדו כלם יחד באחד הימים בתוך שבוע זה או שבוע הבא, אחרי שילמדו מקודם - אם כל אחד בפני עצמו, או כלם

קאפיטל ע"א: ראה לעיל אגרת תרמד, ובהנמנן בהערות שם.

תשיז

מצילום האגרת.

לתוכנה ראה גם לעיל אגרת תקסה.

מהרי"ן: מהיר ישראל נח בליניצקי.

מהר"פ: מהיר סרץ מוציקין.

מהר"נ: מהיר ניסן נמנוב.

תכא

אדמו"ר שליט"א

ביחד – בתורת הדא"ח של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ואמירת הקאפיטל שלו, ואז יתיעצו יחד בעניני ... שי, ובטח כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ יראה שיכוונו להחלטה הנכונה, וכידוע המעשה מאדמו"ר הצמח צדק עם ר' אהרן בעליניצער.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

מכתבי זה נשלח עפ"י הכתובת שהיתה על המעטפה.

תשיח

ב"ה, י"א אלול, השי"ת

הרה"ח חור"ח אי"א וכו' מו"ה יוסף שי

שלום וברכה!

...ת"ח על שמודיע מקביעת עתים בלימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שיש להרמי"ם והמשגיחים בתו"ת, ולפלא אשר אין להם קביעת עתים גם בשבת קדש, אשר מיני מתברכין כולי יומי, הן ברוחניות והן בגשמיות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשיט

ב"ה, י"א אלול, השי"ת

שלום וברכה!

מה ששואל במה שנותנים לי פדיונות להקרא על ציון כ"ק מו"ח

תשיח

מהעתק המזכירות.
מורה יוסף: גולדברג, ראש ישיבת תורת ברינוא, צרפת.

תשיט

מהעתק המזכירות.

אדמו"ר הכ"מ, הנה א) שאלה זו צריך לשאול אצל הנותנים ולא אצלי. ב) קרה זה גם בחיי כ"ק מו"ח בעלמא דין, שהיו מוסרים על ידי פדיונות אליו. ג) במה שמקשה שעי"ז הנני פוטר את הנותן מהרהורי תשובה ומשפיכת דמעות, הנה לא עלה זה בדעתי, ולפעמים הנני מפרש זה בביאור להנותן. ולפעמים הנני מקשר זה הקריאה עם הבטחת הנותן לאיזה ענין של תורה ומצוה מצד הנותן. ות"ל אשר כבר ראיתי פירות בפועל מכמה וכמה שקיימו ומקיימים הבטחתם.

... בכל מכתביו שכותב לא ראיתי שמזכיר במה שמתעסק בהשפעה על אחרים לקרבם לתורת הדא"ח ולהתקשרות עם נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. משל למה הדבר דומה למלך שהטיל על שכם אחד מעבדיו תפקיד מיוחד, והלז מתעסק בתפקיד אחר, אשר מפני זה בטח ממעט מזמנו ומשימת לבו למילוי התפקיד שהטיל עליו המלך.

כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע אמר שהתמימים הם נרות להאיר, ז. א. אשר תפקידם המיוחד שהטיל עליהם רבם (שגם על פי נגלה כל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, ובפרט בחסיד ורבי שהוא לא כאילו ב"ב" הדמיון, אלא ילדו ממש, והרבי אמר שילידיו צריך להיות נר להאיר). אפן פשוטן לשון גערעדט, אז אין דעם ארט וואו ער געפינט זיך דארף ער זען, אז עס זאל ווערן ליכטיק, כי זהו כל מהות ותפקיד נשמתו שבשבילו ירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקא ...

אין ... געפינען זיך טויזנטער אידן וואס ווייסן ניט וועגן חסידות אדער וועגן דעם רבי'ן, און די וואס ווייסן, ווייסן אויך ניט ווי מ'דארף וויסן. און א איד פון די עלטערע תמימים וואס האט כמה וכמה סיפורים בקבלה און ענינים אין חסידות געפינט זיך אין זייערע ד' אמות און טראכט זיך מה לי ולהם. אי, דער רבי נ"ע האט געזאגט, אז ער דארף זיין א נר להאיר, וועט ער דאס אפלייגן אויף אן אנדער מאל.

יעצט איז דאך חודש אלול, און אזוי ווי בכל השנה האב איך ניט ליב צו פרעגן קשיות, על אחת כמה וכמה וויל איך ניט מאריך זיין יעצט אין חודש אלול.

אף על פי כן, וואלט איך מציע געווען, אחר בקשת סליחתו, איר

תכג

אדמו"ר שליט"א

זאלט מאכן פאר זיך א קביעות בכל יום בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ, און א קביעות איזה פעמים בשבוע צו לערנען מיט אנדערע בזה.
און זאלט זוכן וועגן בהשתדלות הראוי' אף מקרב זיין אידן לתורה
ולמצוות בכלל און צו תורת החסידות דכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
בפרט. און אויב איר וועט זיך דערמיט מתעסק זיין, רעכן אינאין אז דער
רבי וועט אייך העלפן, אז איר וועט ... מצליח זיין אויסצופירן דעם
רבינ'ס הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ רצון.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשכ

ב"ה, י"א אלול, השי"ת

הווי"ח אי"א מו"מ באמונה וכו' מהר"י הכהן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח אלול, עס המוסגר בו, מצורף בזה קבלה
על הטשעק להדפסת הקונטרס לר"ה הבע"ל. ומצוה גוררת מצוה אשר
ילך הלוך וגדול במעשה הצדקה, כפי כוחותיו עתה און נאך מער.

ווארום ביים אויבערשטן איז דאך, דא צוויי וועגן: איין דרך איז, אז
פריער גיט ער געלט און זעט וויפל מען שיידט אפ דערפון אויף צדקה,
לפי ערך, און א צווייטער וועג איז, אז מ'גיט אויף צדקה מער ווי מ'קען
און דער אויבערשטער בלייבט ניט א בעל חוב, און גיט דערנאך אויך
אפ, אויסגערעכענטערהייט כמה חלקים אויב מ'האט געגעבן מעשר,
אדער מיט א בזבז כמה חלקים אויב מ'האט געגעבן חומש. במילא
קומט אויס אז פאר יעדן דאלער וואס מ'גיט מער, ווי עס ווייזט זיך
אויס, מער ווי לויט די כוחות נאך, גיט דער אויבערשטער א חוץ דעם
דאלער נאך כמה וכידוע בכמה ספרים.

תשכ

מהעתק המזכירות.

מהר"י הכהן שי: כ"ץ. אגרות נוספות אליו — לעיל תכא, ובהנסמן בהערות שם.

דערפאר ליינענדיק אין אייער בריוו, אז איר ווילט ניט פארשפעטיקן די געלעגנהייט צו געבן א ביסל צדקה, ובפרט בחודש אלול, און זעענדיק דעם סכום פון אייער טשעק, איז מיר א וואונדער וואס איר האט רחמנות אויפן אויבערשטן, און וואס ארט איידאז אייער טשעק וואלט געווען אזוי, אז דער אויבערשטער וואלט איידאז געגעבן הכנסה און פרנסה שלא בערך מער ווי איר האט זיך אליין אפגעשאצט מיט דער צדקה פון דעם טשעק?

איך האף אז איר וועט אויף מיר ניט פאראיבל האבן, און וועט אויך געדיינקען, אז דער רבי האט אלעמאל געוועלט איידאז מאכן פאר א גביר, וואס איינער פון די וועגן איז עשר תעשר - געבן צדקה ווי דער רבי האט געוואלט, און אז מ'דינגט זיך ניט, דינגט זיך דער אויבערשטער אויך ניט, כפי שמבואר באגה"ק סימן י"ג, אז אפילו דער וואס איז מבזבז חומש איז דאס פון בחינת הצמצום והגבול בעבודת ה', אבער דער וואס איז פון מידת החסד וההתפשטות בעבודת הוי' (וואס בפרט האט דאס א שייכות צו כהנים, ווארום כהן איז דאך איש החסד) ואין מעצור לרוח נדבתו בין בצדקה ובין בת"ת וכו', איז דאן מסיים דער אלטער רבי, אז דער אויבערשטער פירט זיך מיט עס אויך במידת חסדו הגדול ובלי גבול ותכלית.

מיר וואלט געפרייט צו הערן בשורות טובות מהנעשה במחנו בכלל, און אויך וואס עס טוט זיך בא אייערע ברידער שי'. איך האף צו הערן פון איידאז אין אייערע ביזנעס מערקט זיך א באלעבונג. עס אינטערעסירט מיר אויך צו וויסן וואס עס טוט זיך בנוגע צו אייער קייס און די הצעה וועגן א בנין.

בברכת כתיבה וחתימה טובה, המחכה לבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

תשכא

ב"ה, י"ב אלול, ה'שי"ת

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו'
מוהררשי שי' זוין

שלום וברכה!

מכתבו מיום ה' ז"ך מני"א עם הבקשה בענין הכנסת כלה קבלתי, ומיד באתי בדברים את הו"ח אי"א וכו' מר מ. ביסטריצקי, ותשובתו היא כי כפי הנראה נפל טעות בענין זה, כי לא הי' לו שום משא ומתן עם הפולנים, אבל מכיון ששמע אדות הרבצ"ק וכמדומה לו גם ראהו פעם או פעמים בבלגיי, התנדב ב' פעמים ח"י דולר, וההמחאה בידיו.

ועתה, מאי ידעי פרטי המצב, לא גביתי ההמחאה עדין, ומטובו להודיעני אם רצונו שאשלח לו הכסף ואם כן, באיזה אופן, או אחזיר ההמחאה לנותנה.

ולחינם התנצל על הטריחו אותי בבקשה זו, ולהוי בטוח איינמאל פאר אלעמאל כי שמח אני בהזדמנות כמו זו לעשות טובה לכל מי שהוא, ובפרט כו' והשי"ת יזכני שאוכל לפעול בנקל בהמבוקש ממני.

מוסגר פה קונטרס ח"י אלול שזה עתה הו"ל בצירוף העתקה ממכתב לוי אליו.

בברכת כתיבה ותתימה טובה, ובריאות נכונה לכת"ר ולזוגתו שי' בכלל זה כמובן

מנחם שניאורסאהן

תשכא

מהעקק המזכירות.

הרה"ג . . . זוין: אגרות נוספות אליו — לעיל תקד, ובהנסמן בהערות שם.
באתי . . . ביסטריצקי: לעיל אגרת תשז.

תשכב

ב"ה,

משתתף הנני בזה עם עושי מצוה, הלוקחים חלק במגבית המיוחדת של „בית רבקה“ לסילוק החובות, ותקותי, אשר כן יעשו אנ"ש שי כאו"א, אשר מוסד שכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ יסדו יקר בעיניו, והוא יעורר רחמים, עליהם ועל ב"ב שי, שיתברכו בכל המצטרף להם בגו"ר.

מ. שניאורסאהן

י"ב אלול, ה'שי"ת

תשכב

ב"ה, י"ב אלול, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מוהר"ר סעדי שי שד"ר

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' דר"ח אלול בצירוף רשימת המתנדבים (א) על בנין האהל הק', (ב) בעד מל"ח מחנה וקה"ת, (ג) הוראת החובות,

ת"ח על טרחתו בכל זה, ומצוה גוררת מצוה שיוסיף אומץ בהשתדלותו בכל הנ"ל ויסביר לכל המתנדבים בזה ובכיוצא בזה שנתינה זו פירושה וענינה קבלה בכלים רחבים לברכות כל טוב בגשמיות וברוחניות, אשר השפיע, משפיע וישפיע עליהם נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, וכאשר סרו כל ההגבלות, הנה גם ההעלמות וההיסתרים ילכו הלוך וחסור, עד שיתגלה האור כי טוב בראי מוחשית.

תשכב

מצילום כתי"ק.

תשכב

מהעתק המזכירות.

מוהר"ר סעדי ליבעראוו. אגרות נוספות אליו — לעיל תרנט, ובהנסמן בהערות שם.

תכז

אדמו"ר שליט"א

וראה בקונטרס המוסג'פ הוא קונטרס חיי אלול הבע"ל בענין
הראי' במוחש אז דאס פארנעמט אויך די גשמיות סיי פון רואה סיי פון
נראה.

וידוע בדרושי דא"ח יביאו לבוש מלכות וביאוריהם מענין מהות
ועצמות א"ס ב"ה וואס איז דא אין גשמיות.

בנוגע לעניני מארוקו, הנח בטח יתחיל בחגשת כל הניירות
הדרושים להשגת רשיון הכניסה, ויהי רצון שיחי' הכל בהצלחה: השגת
הניירות, הנסיעה עצמה והעיקר - העבודה שם על אתר, שיחי' בהתאם
לרצון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, און משלים צו זיין די כוונה העליונה
כל אחד ואחת מאתנו אין זיין ענין.

ת"ח על הודעתו מחקביעות עתים ללימוד בביהכ"ס מספר כ"ח
ומספר טו"ב רחוב ראזיע. כן על הלימודים בקיבוצי אנ"ש, ובודאי יש
בכל מקום ומקום לפי ענינו גם קביעת עתים ללימוד תורת כ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולכל ב"ב שי' ולכל החבורה
שתחי'.

מנחם שניאורסאהן

תשכד

ב"ה, י"ב אלול, ה'שי"ת

הרה"ח חור"ה אי"א וכו' מוה"ר ... שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום א' דר"ח אלול, הנח כבקשתו אזכירו ואת

לעניני מארוקו: כהוראה לעיל שם.
בביהכ"נ . . ראזיע: שכפריז.

תשכד

מהעתק המזכירות.

ב"ב שיחיו באהל ובהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לכל אחד ואחת כפי המצטרף להם.

בנוגע לשאלתו בענין פרנסה, הנה בודאי צריך לעשות כלים טבעיים, וכמבואר בספר המצות להצ"צ (דף נקו, א) ובקונטרס ומעין (מאמר נ"ז), וכאשר עושים כלים בטבע הרי יתן השי"ת ברכתו להמצטרף לו ולב"ב שי.

מה שכותב בנוגע למסחר אתרוגים, יהי רצון שאם יעשה זה יהי בהצלחה, אבל אין זה אלא עסק ארעי, וצריך לחפש אחרי עסק פרנסה קבוע, ויגעת – ומצאת.

בטח יש לו קביעות עתים בתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר זהו כלי להמשכת וקבלת ברכותיו בגשמיות וברוחניות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשכה

ב"ה, י"ב אלול, ה'שי"ת

הרח"ח הו"ח אי"א וכו' מוה"ר שלמה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מיום ד' וז' אלול, שמודיע אשר קבעו זמן החתונה לח"י אלול הבע"ל,

יהי רצון שתהי' חתונתם בשעה טובה ומוצלחת ויעלה הזיווג ליפה, ויבנו בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שנתבארו בתורת החסידות, ובדור ישרים יבורך.

חשכה

מצילום האגרת.

מוה"ר שלמה: מסוטוב. אגרות נוספות אליו — לעיל תקפו, ובהנסמן בהערות שם.

תכט

אדמו"ר שליט"א

בברכת מזל טוב מזל טוב לו ולב"ג מרת פעסיא שתחי'.

ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

בשאלתו בענין הטבעת של קדושין, הנה מנהג בית הרב הוא בטבעת של זהב, וכן ראיתי נוהגים גם אנ"ש והחסידיים.

ולהעיר ממש"כ בס' טעמי המנהגים מס' חופת חתנים שנותנים הטבעת על האצבע מפני שבמזמור י"ט: והוא כחתן גו' מזהב גו', תיבת מזהב מכוונת לאצבע, עיי"ש.

תשכו

ב"ה, י"ב אלול, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מהר"ר שלמה שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו כי ניגש הוא להשתדל [בענ"ן] התעודות הנדרשות להנסיעה למרוקו, הנה בטח יזדרז בזה, ויהי רצון שיהי הכל בהצלחה ויהי כלי ראוי להמשכת וקבלת ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ.

בנוגע מכתבים משם, הנה אחרי בירור המצב אצל הרה"ח והרה"ג וכו' וכו' מוהרב"ג שי – אינו זקוק לזה, ואינו צריך אלא להורות שם איש בעיר אשר לשם נוסע, והשם והכתובת יקבל מהרה"ח והרה"ג וכו' הרב"ג שי בימים אלה.

אכפיל ברכתי שתהי' החתונה בשעה טובה ומוצלחת, והוא וב"ג

בטבעת של זהב: ראה סי' המנהגים חב"ד ע' 76.

תשכו

מצילום האגרת.

מהר"ר שלמה: מטוסוב. אגרות נוספות אליו – לעיל תקפז, ובהנסמן בהערות שם.
התעודות . . למרוקו: כהוראה לעיל אגרת תרצה.
מוהרב"ג: מהר"ר בנימין גורדצקי.

תחי' יהיו כלים רחבים להמשכת וקבלת ברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

תשכו

ב"ה, י"ב אלול, ה'שי"ת

הו"ח אי"א וכו' מו"ח דוד שי

שלום וברכה!

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' הרב ר' ישראל שי' דזשייקאבסאן האט
מיר איבערגעגעבן אייערע נעמען ווי אויך די צוויי טשעקס אף מעמד
און אף דער ישיבה. די קבלות דערפאר זיינען איבערגעגעבן געווארן צו
הרב רי"ד שי'.

די נעמען וואס מ'האט איבערגעגעבן וועל איך, כבקשתו דערמאנען
על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשעת הכשר און ער וועט געוויס געבן
זיין ברכה. איך האף אז איר און אייערע בני בית שי' וועלן זיין גוטע
כלים אף מקבל צו זיין דעם רבינס ברכות בגשמיות וברוחניות. פון די
וועגן אויף צו גרייטן די כלים איז היטן די שיעורים וואס דער רבי
הכ"מ האט איינגעפירט: יעדן טאג א פרשה חומש מיט רש"י פון דער
סדרה פון דער וואך, תהלים נאך תפילת שחרית ווי עס איז פארטיילט
לימי החודש, און תניא ווי דער רבי הכ"מ האט פאנאנדערגעטיילט
לימי השנה.

איך רעכן, אז זיכער וועט איר די שיעורים מקיים זיין, און איך וועל
זיין צופרידן אויב איר וועט מיר מודיע זיין דערפון.

מסתם גיט איר צדקה פון צייט צו צייט און ניט נאר בגשמיות נאר

תשכו

מהעתק המזכירות.

מו"ח דוד: שטרספעלד.

די שיעורים . . . איינגעפירט: ראה לעיל אגרת תרמט, ובהנסמן בהערות שם.

תלא אדמו"ר שליט"א

אויך ברוחניות, ד.ה. צו זען משפיע זיין אויף אייערע באקאנטע צו מקרב זיין זיי צו תורה ומצוות ויראת שמים. און ווען מ'ויל באמת העלפט דער אויבערשטער צו געפינען די ריכטיקע ווערטער און וועגן ווי צו פועלן א גוטע השפעה אויף דעם צווייטן, און דאס גיט אויך א חיזוק אין זיך, אז מ'ווערט בא זיך אליין שטארקער ווי אויך צווישן די בני בית קומט א חיזוק אין לימוד התורה וקיום המצוות, וואס דאס איז דער רצון פון אונזער נשיא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשכח

ב"ה,

... פרשת יום חי אלול נתבארה בכ"מ' בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שזוהו יום הולדת את הבעש"ט (שנת נחת-חתן), יום שנתגלה אליו מורו ורבו הק' אחי השילוני (בשנת תפ"ד), יום התגלות הבעש"ט (בשנת תצ"ד)², יום הולדת את אדמו"ר הזקן (בשנת קה"ת), יום „התחלת העבודה פון דעם ניי אנקומענדיגען יאהר“³.

פרשת יום ג' דסליחות סיפר' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר יום זה „הוא יום המוגבל והמיועד להוד כ"ק אדמו"ר הזקן לדורותיו לאמרי

-
- (1) ראה שיחת חי אלול ה'ש"ת (בספר השיחות), ה'תש"א (לקוט כב), ה'תש"ג (קונטרס מה), ה'תש"ה (לקוט כח) ועוד.
 - (2) בארוכה בשיחת כ' כסלו תרצ"ג (לקוט ב), ושם בשם כ"ק חר"ק ר' נחום זצוקללה"ה אשר שלשה אלו זהו הולדת הבעש"ט בגופו בנפשו וברוחו.
 - (3) שיחת חה"פ ה'תש"ג (לקוט כג) אות ס"ג.
 - (4) רשימה למאמר ג' סליחות ה'תרנ"ה-ה'תש"ה.
 - (5) כן הוא בגכתי"ק, ולא כמו שנעתק „לדורות ולאמר“.
-

תשכח

נדפסה בסה"מ תשי"ז ע' 270 ובלקריש חי"ד ע' 374.

רק לפני בנו המיוחד הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי, וכשהי' הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צ"צ כבן עשר אמר גם לפניו, מאמר חסידות ביחידות ויצו עליו אשר איש לא ידע מזה. והוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צ"צ הי' אומר ביום ג' דסליחות מאמר של הוד כ"ק אדמו"ר הזקן לפני הוד כ"ק אאזמו"ר מוהר"ש, ויצו עליו אשר איש לא ידע מזה. והוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש הי' אומר דרוש ביום ג' דסליחות לפני הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק. וביום ג' דסליחות תרנ"ה הואיל הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק לאמר לפני דרוש זה ויצוני על הסוד עד הזמן שיצוה לגלות."

* * *

בנוגע לעבודת הימים מן ח"י אלול ואילך ביאר' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר חודש אלול איז דער זמן הגילויים פון דעם אני לדודי ודודי לי. די חכנות צו די גילויים איז לפי מהות וענין הגילוי... תשובה ולב נשבר אין די י"ב ימים פון י"ח אלול ביז ר"ה. לילה הראשון פון ר"ה איז דער גילוי עצמי פון אני לדודי מיט א מסירת נפש קבלת עול נאך דער חכנה. די י"ב ימים דארף זיין א חשבון הנפש אין די י"ב חדשי השנה יום לחודש, יום לחודש. חי אלול איז דער טאג פון דעם חשבון הנפש פון דעם פערגאנגענעם חדש תשרי. ערב ר"ה איז דער יום הקבוע אויף דעם חשבון הנפש פון חדש אלול, וואס עס איז די לעצטע הכשרה אויף דער עבודה פון ר"ה, מקבל זיין די כתיבה וחתימה טובה אויף לימוד התורה קיום המצות און עבודה שבלב מיט א שנה טובה ומתוקה בגשמיות."

* * *

שנים רבות הי' ענין חי אלול וענין ג' דסליחות בהעלם, ועכשיו ניתנה רשות לגלות, ופירסמם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בכל קצוי תבל. ואף דלכאורה וכי אכשור דרא, אלא שהיא הנותנת, מפני ההעלמות וההסתרים דעקבתא דמשיחא שגדלו ביותר, פותחים גם את האוצרות דחון יקר שהי' כמוס וחתום מעין כל רואה עד עתה.

וביחוד עתה אחר ההסתלקות - הנה על כל אחד ואחת מאתנו כלנו להתחזק ולהתקשר באילנא דחיי ובנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ביתר שאת וביתר עז. ובעזרת אוצרותיו ואוצרות

(6) דג' סליחות ה'תש"ה: שיר המעלות ממעמקים.

(7) שיחת חי אלול ה'תש"ג ע' 42 ואילך - והועתק כאן בקיצור לשון קצת.

תלג

אדמו"ר שליט"א

אבותיו שפתח ומסר לנו – להסיר את ההעלמות וההסתרים, אשר זהו
ג"כ הכנה והכשרה צו מקבל זיין די כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

ערב ש"ק י"ג אלול, ה'שי"ת

ברוקלין, נ.י.

תשכט

ב"ה, ערב שבת קדש י"ג אלול, ה'שי"ת

הרה"ח חו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי

שלום וברכה!

מוסגר פה קונטרס ח"י אלול הבע"ל, ובטח יזכה בו גם את הרבים:
להחיות את עצמו ואותם, וכפי שני הפתגמים על דבר יום ח"י אלול: (א)
בריינגען א לעבן אין אלול, (ב) געבן א חיות אין דער עבודה פון אני
לדודי ודודי לי.

כי זהו היום שבו נתלו המאורות: יום הולדת את הבעל שם טוב,
יום הולדת את אדמו"ר הזקן.

אשר הם הכניסו חיות פנימי בהעבודה של אני לדודי ודודי לי,
ומסרו נפשם על זה אשר הן בני תורה והן אנשים פשוטים תחי' להם
המשכה לחיות פנימי ויוכלו לחיות בחיות פנימי.

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ביאר (חזקת באריכות בהקדמת
הקונטרס), אשר מיום ח"י אלול מתחלת ההכנה מיוחדת לראש השנה,
ומוסיף במק"א, אשר אז מתחילים גם כן שלשה ירחי ההכנה
להעבודה דראש השנה דחסידות ביום הקדוש די"ט כסלו,

י. שיחת ח"י אלול תש"ח.

תשכט

נדפסה בלקרי"ש ח"ט ע' 353, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

האגרת נשלחה לכו"כ.

שני הפוזגמים: ראה לקו"ד ח"ג ע' 946.

בהקדמת הקונטרס: לעיל אגרת שלפניו.

אשר מייסדי' הם: הבעש"ט – מייסד תורת החסידות הכללית;
אדמו"ר הזקן – מייסד תורת חסידות חב"ד,

ונושאי' ובעלי' הם הנשיאים הממלאים מקומם, עד כ"ק מו"ח
אדמו"ר הכ"מ ועד בכלל.

וביום הבהיר הזה, הוא יום ח"י אלול, הרי כל אחד ואחת אשר
הגיע אליהם דבר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וביאורו בענינא דיומא דא,
בטח יתחיל, בחיות פנימי, בעריכת חשבון הנפש, חשבון צדק אליבי'
דנפשא, מכל אשר עבר עליו ועלי' בשנה העברה, בחרטה על העבר
וקבלה על להבא, והכנה טובה לראש השנה הכללי ולראש השנה
דחסידות,

אשר כל זה הוא, ע"פ דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הכשרה לקבל
הכתיבה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות.

באיחול הצלחה בעבודתו לזכות את הרבים ובברכת כתיבה
וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

* * *

ומה ששואל, אם להתפלל בחשכמה כשניעור כל הלילה, או לישון
מעט מקודם כדי שיוכל להכון לקראת אלקיו – תלוי בזה עד כמה
יכול להתחזק שלא תחטפנו שינה, הוראה לא שמעתי בזה, אבל, לפי
דעתי, כיון שיש כוונה בתפלה שהעדרה פוסל התפלה, הרי בכלל, טוב
לאחוז בדרך השני, ובפרט חסידים ואנ"ש ששמעו או למדו בענין
התפלה.

* * *

נבהלתי לשמוע שיש סברא אצלו לבקר ללמוד באיזה קולגי
וכה"ג.

תקותי ובטחוני שיזניח סברא זו לגמרי, וירגיע רוחי בבשו"ט זו.

תלה

אדמו"ר שליט"א

תשל

ב"ה, י"ד אלול, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' ... שי

שלום וברכה!

מכתביו עם הפ"נ המוסגרים בו בעתם קבלתי וקראתי הפ"נ בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שנכנסים שם לנתינת פדיונות וליחידות. כן אקראם בשעת הכשר על הציון. וצדיקא דאתפטר אשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי והוא יתן את ברכתו והשי"ת ימלאה על מילואה בגשמיות וברוחניות ...

בנוגע למה שכותב ע"ד הילדים וילדות אחדים - בטח יודיע שמותיהם ושמות אמם - שמשתדל שימשיכו גם הלאה בלימודים בהשיבה, הנה עליו להסביר בניחותא ובנחת להורים אשר חינוך הכשר אין פירושו שהוא עושה את הילדים והילדות לרבנים ורבניות, אלא שבימינו עתה זהו הצלה ממש מטמיעה ח"ו בין הגויים. ומבלי הביט על מעמד ומצב ההורים כמו שחם, הנה ברור הדבר כי הן האם והן האב חפצים אז זייערע קינדער זאלן זיין אידן, ובכדי שיהי הבטחון חזק אשר לאחר עשר-עשרים שנה יהיו הבנים והבנות שייכים ליהדות, צריך להעניק להם און גיסן אין זיי וואס עס לאזט זיך נאר פון אידישקייט, און בעטן דעם אויבערשטן, סיי די מוטער און סיי דער פאטער, אז ניט קוקנדיק אויף אלע נסיונות וואס קינדער האבן זאלן זיי זיין אידן, און אידן גוטע, סיי בין אדם למקום, סיי לאביו ולאמו וואס דאס איז זיכער נוגע עלטערן, סיי בין אדם לחברו.

בדבר מה שכותב שנתעורר אצלו מיחוש העור בידו השמאלית בצד החיצון של הכף, תקותי שלע"ע נתרפא כבר, ומה שהי' הנה בטח הי' לו איזה התרגשות ... וכאשר יסיח דעתו משני אלה ... הנה בודאי יעבור המיחוש כולו. בכל אופן כדאי הדבר, ובפרט עתה בחודש אלול, שיבדקו התפילין שלו ובפרט התפילין של יד, וגם שיעור הרצועות ובפרט רחבן.

בטח מסדר מזמן לזמן התועדות בינו ובין שאר העובדים אתו עמו

תשל

מהעתק המזכירות.

תלו

אגרות קודש (תשל)

בהשיבה, און א התועדות ווי דער רבי האט געוואלט און וויל איצטער, באהבת רעים, בחיזוק תורה ומצוות בכלל, ובאהבת ישראל, אהבת התורה ואהבת השם בפרט. ונא ונא להודיעני בשורות טובות בזה.

מוסג"פ הקונטרס לח"י אלול הבע"ל שזה עתה הו"ל ובטח יזכה בו את הרבים באופן היותר מתאים.

בפ"ש כל ב"ב שיחיו כל אחת ואחת בפרט, ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשלא

ב"ה, ט"ז אלול, ה'תש"י

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהור"א שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ז' אלול:

(א) מש"כ בענין צורת היו"ד הפוכה שכותבין בצדיק, ושואל בירור הלכתי בזה, הנה כבר דשו בה רבים ונקבצו הדיעות, במשנת אברהם סכ"ג ס"ק פ"פ, מאיר עיני סופרים ס"ז, מאסף לכל המחנות סל"ו יעו"ש.

(ב) בנוגע לפועל, בתפילין תמה אני מי ישני בדורנו יתום זה, אשר יעיז לחלוק למעשה על האריז"ל שפסק לכתוב בתפילין ביו"ד הפוכה. ואעידה לי עדים נאמנים שכן הוא דעת האריז"ל והם המשנת חסידים וס' תקון תפילין פ"א מ"י מצת שמורים וכו' ואחרון חביב אדמו"ר הזקן. והובאו דברי האריז"ל אלו לחלכה בכמה פוסקים ובשו"ע אדה"ז סל"ו.

(ג) בנוגע לפועל בס"ת, פסק הנ"ל בתפילין, מוכיח אשר ביו"ד

תשלא

מהעתק המזכירות.
מהור"א: פרידמן.

הפוכה צורת אות צד"י לזה, וכיון שלא נזכר שינוי זה בש"ס, הרי ע"פ שו"ת נוב"י הידועה, פשיטא שכשר צד"י כזה בכ"מ וגם ס"ת בכלל.

(ד) איך כותבים **לכתחילה** בס"ת, כבר העתיק במכתבו מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שמנהגנו לכתוב בס"ת ג"כ ביו"ד הפוכה. וראה במשנת אברהם שם שכן ראה בס"ת של גדולים ומומחים מכמה דורות ומס"ת מומחים שבדורותיו ורק חדשים מקרוב באו שמשנים כו' (והוא דלא כדעת שו"ת השיב משה חיו"ד סנ"א שלכתחילה יכתבו בס"ת ביו"ד ישרה).

(ה) מה דעת הגר"א בזה, ומעתיק במכתבו מש"כ בס' תוספת מעשה רב שהגר"א פסל „הצדין כפופין עקומין מאחוריהם ואמר שטעות נפלה בכתאריז"ל".

והנה הסי' הנ"ל אין אצלי. אבל איפא רמוזה בל' זה יו"ד הפוכה? אבל בספר כתוב לחיים להסופר ר' אברהם חיים ממינסק (ווילנא תרי"ח) כותב ששמע מהרב ר' אלעזר משה ממאנאסטרשיצינע בשם הגר"א דהגירסא בזח"א (ב, ב) היא לאסתחרא ולא לאחורי. ומסיים המחבר דאנו קי"ל כדעת הב"ש וחב"י והגר"א ז"ל להלכה למעשה.

כמובן יסוד קלוש הוא ביותר לקבוע עפ"י דעת הגר"א שהיא היפך כתהאריז"ל, ובפרט שגם התקון בזהר אינו עולה יפה כלל, כי ממשיך בזהר שם: ולא אתהדרו אנפין באנפין כו' זמין לנסרא לך ולמעבד לך אנפין באנפין עכ"ל. שמכל זה מוכח שמקודם הוא היפך דאפין דהיינו אחור, ולא לאסתחרא.

(ו) צורת הצד"י הוזכרה בדא"ח, כפי הרשום אצלי בלקו"ת ריש ביאור דהחלצו (ומובא גם שם לשון הזהר לאחורי) ובד"ה נטה את ירך תרס"ג.

(ז) ת"ח על הערתו בענין ברכות שבת וכבר הודיעוני כמה מחסידי פוילין שבכ"מ בגאליציא וכו' קורין בשם זה.

(ח) כן ת"ח על הערתו לסדר מקום במחנו וכיו"ב שכל הרוצה יוכל למצוא שם ספרי דא"ח ללמוד בהם עכ"פ על אתר ואם כולם על אתר היו בוחרים ברוב דיעות במקום מיוחד ויודיעוני מזה היינו שולחים לשם מכל הוצאותינו.

(ט) מוסגי"פ הקו' לח"י אלול שזה עתה הו"ל, עם מכתב לוי אליו.

יוד) כבקשתו אזכירו ואת ב"ב שי' על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
לכוח"ט וכ"ט.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה.

הרב מנחם שניאורסאהן

כמובן מצמצמים במכ' מריגא. ואין כאן ידיעות מדודו הרמ"א שי',
כתובת ביהכנ"ס שלו שם היא: [...]

תשלב

ב"ה, ט"ז אלול, ה'שי"ת

שלום וברכה!

שני מכתביו בלי הוראת הזמן על שניהם קבלתי במועדס. ומפני
רוב הטרדות נתעכב המענה עד עתה.

הנה כפי שמתאר מצבו בענין היחס עם הזיווג שני שלו, ולאחר
שמציע את כל טענותיו ואת כל מה שאירע בסכסוכי דברים שביניהם,
לפי דעתי כל אלה הם ענינים שאין להם יסוד ואינם אלא סכסוכי
דברים בעלמא.

ובטח בין הגורמים יש ג"כ זה שמתערבים אנשים אחרים וענינים
של לשון הרע וכיוצא בזה. ובמילא לפי דעתי צריך הי' לבקש עצות איך
לקרב את לבבם זה לזו וזו לזה, ואם באפשרי הוא מה טוב שיעתיקו
דירתם שלא להיות ביחד עם אלו שיש לחשוב שהם הולכי רכיל
ומדברים גוזמאות, ואז יש לקוות שמעט מעט יתקרבו זל"ז וימעטו
הסכסוכים עד שיהי' שלום ושלוה ביניהם.

ומובן שבהתאם למאמר רז"ל שהאשה דמעתה מצוי' הנה דבריו
יהיו בנחת ואז יהיו נשמעים יותר בקל, ומענה רך ישיב חימה, אפילו
כשיש לחימה יסוד, ובפרט שבנידון דידי' אין לה יסוד אלא התרגשות
כהוצאת דברים בעלמא.

תשלב

מהעתק המזכירות.

אמרו רז"ל זיווג שני לפי מעשיו, ולבד פירוש הפשוט שבזה, הנה יש ללמוד מזה ג"כ אשר במעשיו תלוי היחס שביניהם הרבה יותר מבזיווג ראשון, כיון שבעיקרו זיווג נעשה לפי מעשיו...

מוסגר פה הקונטרס לחיי הבע"ל ויראה בסוף ד"ה לך אמר לבי, כמובא שם לשון הלקו"ת אשר בחודש אלול הנה נפגשים עם המלך בשדה, וידוע פירוש שדה שאינו מקום ישוב אדם, אשר בכל אדם יש בחי' עיר מושב שדה ומדבר, ובשדה רשאים ויכולים כל מי שירצה לצאת ולהקביל פני המלך, והמלך מקבל כלם בספ"י ומראה פנים שוחקות לכלם.

ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, ובפרט באלול, ר"ת אני לדודי (זהו ההתחלה ובמילא) ודודי לי, כן צריך כל אחד ואחד מאתנו להיות בהנהגתו בסביבתו לכל הקרב קרב אליו, שאף אם נדמה לו, ואפילו אם יש יסוד לזה, שחברו הוא איש שדה, בכל זאת צריך לקבלו בספ"י ולהראות לו פנים שוחקות. וכמו שחודש אלול הוא זמן המסוגל להנהגה כזו בין הקב"ה וישראל הנה עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה (זוהר ח"א לח, א) והוא ג"כ זמן המסוגל להנהגה כזו בעולם הזה התחתון בין אדם לחברו ובין איש לאשתו.

בטח יש לו קביעת עתים בלימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שזהו כלי רחבה להמשכת וקבלת ברכותיו בגשמיות וברוחניות.

כבקשתו אזכירם, אותו ואת זוגי' וב"ב יחיו, על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וצדיקא דאתפטר דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי בטח יתן ברכתו לכל המצטרך להם, והשי"ת ימלא ברכותיו על מילואן.

אחתום בברכת כתיבה וחתימה טובה, ואחכה לבשורות טובות אשר שלום ושלוח בגבולו, שהשלום הוא כלי המחזיק ברכה בעולם.

מנחם שניאורסאהן

תשלג

ב"ה, ט"ז אלול, ה'שי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' ... שי

שלום וברכה!

אייערע ביידע בריוו פון ד' ראה און א' תצא האב איך באקומען. און לויט אייער בקשה וועל איך איבערלייענען אייערע פדיונות אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, און זיכער וועט ער ממשיך זיין ברכה והצלחה אויף אייך און אלע אייערע וואס איר דערמאנט אין אייער בריוו.

בנוגע צו אייער שאלה וואס איר פרעגט וועגן העתקה, און פאררופט זיך אויך אויף די בריוו פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וועגן אייער פארן, פארשטיי איך ניט פארוואס איר פרעגט איבער נאכאמאל, און וואס קען איך אייך מוסיף זיין אויף מיין פריערדיקן בריוו וואס איך האב שוין וועגן דעם געשריבן. בכל אופן, ווי איר וועט מחליט זיין, זאל זיין להצלחה בגשמיות וברוחניות.

דעם פ"ג פאר די לערערין פון „בית שרה" וועל איך איבערלייענען אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, און ער וועט זיכער געבן זיין ברכה להמצטרף לה בגשמיות וברוחניות.

בנוגע אייער לערנען זיך דעם פאך ... וואס איר האט איבערגעריסן, און איר פרעגט אויב ס'איז כדאי ווייטער צו לערנען זיך אין חודש אלול, הנה דער ואספת דגנך ותירושך ויצהרך איז אויך אן ענין פון דער תורה און פון פרשת קריאת שמע, נאר מען דארף דאס טאן לויט די חוראות פון דער תורה וביראת שמים. דערפאר קומט בא מיר אויס אז איר זאלט להצלחה ממשיך זיין אייער לערע און משלים זיין זיך אין דעם פאך, והשי"ת יתן ברכתו איר זאלט געפינען פרנסה וואו איר וועט זיין בכשרות, במנוחה ובהרחבה.

תשלג

מהעזק המזכירות.
העתקה: ראה לעיל אגרת תשב.

תמא

אדמו"ר שליט"א

בברכת כתיבה וחתימה טובה, המחכה לבשורות טובות ממנו ומכל
אלו שמזכיר במכתבו

מנחם שניאורסאהן

דעם בוך ספר החסידות פון אברהם כהנא איז ניט כדאי צו באנוצן,
ובפרט יעצט אז ס'זיינען דא אזויפיל ספרים געדרוקט וועגן חסידות
ותורת החסידות, וועלכע זיינען געשריבן פון רביים און פון חסידים.

תשלד

ב"ה, ט"ז אלול, ה'שי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בלי הוראת הזמן בו כותב כי זוגתו תחי' אמר
לה הרופא שצריכה להיות איזה ימים בשפיטאל כדי לעשות חקירה
ודרישה, וזוגי תחי' יראה וחרדה משפיטאל מפני חששות שונות (שאין
להם יסוד).

הנה עליו להסביר לה באותיות המתאימות לפי מצב רוחה עתה
אשר -

דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט און ער פירט די וועלט,
ס'איז אין חצי הכדור התחתון וואו מיר געפינען זיך, ס'איז אין חצי הכדור
העליון וואו ... און איר געפינט זיך. והוא אמר ויהי, הוא ציוה ויעמוד,
אז אלץ וואס עס טוט זיך אין דער וועלט טוט זיך ניט אן דעם
אויבערשטן, און אלץ וואס דער אויבערשטער וויל טוט זיך. נאר דער
אויבערשטער וויל, אז מ'זאל מאכן א כלי אין טבע, דאס הייסט, אז
ענינים זאלן זיך אפטאן בדרך הטבע.

בשעת א איד, מאן אדער פרוי, פילט זיך עפעס ניט גוט און מ'דארף
רופן א דאקטאר, איז דאס ניט דער פשט, אז דער דאקטאר וועט טאן

תשלד

מהעתק המוכרות.

ווי עס וועט זיך עם פארוועלן, נאר דער אינהאלט דערפון איז, אז השי"ת האט אויסגעקליבן דעם דאקטאר פאר זיין שליח אויסצופירן דורך עם די שליחות.

און אז מ'האט בטחון אין דעם אויבערשטן, אן ספיקות, אז ער פירט די וועלט, איז מען דאן זוכה אז מ'זעט דאס אויך מיט די פליישיקע אויגן, אויף יעדן טריט און שריט: ווי אזוי דער אויבערשטער האלט אונז יעדן איינעם פארן האנד און פירט אונז ווי עס איז פאר אונז בעסער, סיי אין גשמיות און סיי אין רוחניות.

במילא, אויב זי וועט גיין אין האספיטאל לויט די הוראות פון דאקטאר, בלייבט זי נאך אלץ אונטער דעם אויבערשטנס רשות. און דער אויבערשטער וועט זי היטן און זען, אז עס זאל גיין ווי עס איז בעסער פאר איר הן פאר בריאת הגוף און הן פאר בריאת הנפש.

זי דארף נאר זיין שטארק אין דער אמונה און בטחון, אז עס וועט זיכער מקויים ווערן דאס וואס דער רבי, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ האט איר געבענטשט, בענטשט איצטער און וועט אויך ווייטער בענטשן זי זאל האבן א רפואה, און איר און זי זאלט קאנען אין גיכן אנזאגן בשורות טובות, אז זי פילט זיך געזונט.

מסתמא לעגט זי אריין לצדקה אין דער פושקע פון רבינו מאיר בעל הנס ערב שבת ויום-טוב פאר ליכט בענטשן, און איר זאגט געוויס דעם רבי'נס קאפיטל תהלים שהוא עתה קאפיטל ע"א לכל הפחות ביז יו"ד שבט ה'תשי"א. כמובן כל זה בלי נדר.

בברכת כתיבה וחתימה טובה, המחכה לבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

תשלה

ב"ה, ט"ז אלול, ה'שי"ת

מרת ... תחי'

ברכה ושלוס!

איך האב באקומען אייער בריוו פון כ"ז מנחם אב, אין וועלכן איר באשרייבט אייער מצב און באקלאגט זיך אז עס פעלט אייך אין גוטסקייט און פרומקייט.

עס שטייט אין חסידות וועגן חודש אלול און עס ווערט אויך געבראכט אין א מאמר פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אז אין חודש אלול איז דער אויבערשטער ווי א קיסר וואס גייט ארויס אין פעלד, וואס דארטן קענען אלע צוגיין צו עס, און דארטן נעמט ער אלעמען אויף בסבר פנים יפות און מיט א שמייכל, ניט קוקנדיק אפן צושטאנד פון דעם מאן אדער פרוי וועלכע גייען צו צו עס.

דער נמשל דערפון איז, אז דער חודש אלול וואס איז דער לעצטער חודש פון יאר ווען מען דארף מאכן א חשבון הנפש פארן גאנצן פארגאנגענעם יאר, זאל זיך א מענטש ניט דערשרעקן ווען ער נעמט זיך באטראכטן וועגן זיין אויפפירונג אין דער פארגאנגענער צייט.

זאגט מען עס: זאלסט וויסן זיין, אז כאטש דו געפינסט זיך אין א פעלד און ווייסט נאך ניט אויב דו ביסט צוגעפאסט מען זאל דיך אריינלאזן אין אן ארט וואו עס וואוינען ריכטיקע מענשטן, זאלסטו אבער וויסן, אז דער מלך מלכי המלכים איז צו דיר ארויס אין פעלד, וואס דארט קענסטו גלייך צו עס צוגיין און דערלאנגען דיין בקשה, און ער וועט דיך אויפנעמען בסבר פנים יפות און מיט א שמייכל, במילא דארפסטו זיך ניט שרעקן.

און כאטש דער חשבון וואס דו האסט געמאכט פון דינע מעשים, רייד און מחשבות איז ניט קיין גוטער, אבער אזוי ווי דו האסט צו טאן מיט אן אב הרחמן – א פאטער פול מיט רחמנות, איז אויב דו וועסט נאר נעמען א החלטה, אז פון איצטער אן וועסטו טאן אלץ וואס דו

תשלה

מהעתק המוכירות.

קענסט צו זיין ווי דער אויבערשטער וויל, וועסטו זיכער האבן א כתיבה וחתימה טובה, א גוטן זיסן יאר, סיי פארן גוף און סיי פאר דער נשמה.

בפרט דארף זיך פילן ערמוטיקט א מוטער וואס האט אויפגעהאדעוועט קינדער וועלכע גייען בדרך הישר, בדרך התורה ובדרך החסידות וואס דאס איז איינע פון די גרעסטע זכותים וואס א פרוי קען האבן, און דאס וועט אייך העלפן ארויסצוגיין פון דעם מצב וואס איז ניט ווי עס דארף צו זיין, און ארויפפירן אויף דעם ריכטיקן וועג צו האבן טוב גשמי ורוחני.

מיר דארפן אלע וויסן, אז מיר האבן געהאט א גרויסן רבין און מיר האבן איצט אויך א גרויסן רבין הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וואס האט געבעטן און אויסגעבעטן און בעט אויך איצט אויס ברכה והצלחה פאר אידן בכלל און פאר די וועלכע זיינען מיט עס פארבונדן, בפרט.

דער רבי האט געוואוסט און ווייס איצט אויך די שוואכקייטן אין די מענער אדער פרויען אין קהל עדת החסידים, אבער ניט קוקנדיק אויף דרויף האט ער פאר זיי מתפלל געווען און איז אויף זיי מתפלל, אז זיי זאלן האבן דאס וואס זיי דארפן, בני חיי ומזונא ריחא, און אז דער אויבערשטער זאל זיי מוחל זיין זייערע עבירות, נעמענדיק אין אכט דעם צושטאנד אין וועלכן זיי געפינען זיך און די נסיונות פון יצר הרע.

במילא דארפן מיר אלע מאכן בא זיך א הסכמה, אז פון איצטער אן זאלן מיר ווערן בעסער, און די הסכמה וועט ממשיך זיין ברכה והצלחה אז מיר אלע – און אין דעם כלל זייט איר אויך און אייערע בני בית שיחיו – זאלן האבן א שנה טובה ומתוקה, בא יעדערן זאלן דערפילט ווערן משאלות לבו לטובה, מיזאל זיין פרום וועט במילא זיין גוט, בגשמיות וברוחניות.

די אלע וואס איר האט דערמאנט אין בריוו וועל איך דערמאנען בשעת הכושר על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לברכה ולכתיבה וחתימה טובה.

איך ווינש אייך און אלע אייערע א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה און זיכער וועט איר קאנען מודיע זיין בשורות טובות פון זיך און אלע אייערע

מנחם שניאורסאהן

תשלו

ב"ה, י"ז אלול, ה'שי"ת

אל כינוס חסידי חב"ד
ישיבת עולי רוסיא
שכונת הרכבת א'
לוד

שלום וברכה!

בטח קבלתם המברקה שנשלחה לכם תמול, וזה נוסחה:

„כינוס הארצי של חסידי חב"ד בארץ הקדושה בטח יחזק ויוסיף
בהעבודה שבלב זו תפילה, לימוד התורה הניגלית ודא"ה, והדרכה
בדרכי החסידות על פי תורת הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, שביום הבחיר חי
אלול ניתלו מאורות אלו, וכהוראות נשיאינו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.
בטח ימלאו תפקידם בתור צבאות הוי' וכמבואר בהמשך מאמרים
דחסתלקות אשר שום מניעות אין מעכבים אותם מחיזוק התורה
והיהדות בכלל, החינוך הכשר בפרט חינוך הכשר של הילדים והילדות
הנמצאים כבר והעולים כעת לארץ הקדושה ביחוד ואשר הצלה
רוחנית זו היא חוב קדוש של כל איש ואשה. בודאי יתחזקו בקיום כל
מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וחפץ הוי' בידם יצליח.

בברכה שיזכו לקיים דרישת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ מאכן פון
ארץ ישראל ארץ הקדושה, הצלחה בעבודתם, וכתובה וחתימה טובה
בגשמיות וברוחניות לכל המשתתפים ובני ביתם כל אחד ואחת
בפרט –

מנחם שניאורסאהן

בברכת כתיבה וחתימה טובה

המזכירות

תשלו

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 518, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
כינוס הארצי: ראה ס' הצאצאים ע' 397 שבכנס זה הזכירה הכתרת כ"ק אדמו"ר שליט"א כנשיא.
פון ארץ ישראל ארץ הקדושה: ראה גם לעיל אגרת תשיא.

תשלז

ב"ה, י"ז אלול, השי"ת

האברך הנור"נ וו"ח אי"א וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח מנ"א המתאר מצבו, ומעתיק מה שכתב לו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שיסדר לו שיעורים בביתו וישתדל להרבות חברים אשר יקחו חבל בהלימודים, גם כותב לי שהתעסק בקיבוץ ילדים ומסיבות שבת, ולפעמים גם באמצע השבוע. וגם עתה יש אצלו קביעת שיעורים בלימודים, אבל אין לו שום סיפוק מזה, והוא מרגיש שחסר לו משהו, ושואל דעתי בזה.

הנה לפי דעתי מה שחסר לו הוא ענין הקבלת עול, אשר זהו יסוד ושורש כל העבודה, ולהשיג קבלת עול אינו נזקק לזה התבוננות מיוחדת ועמוקה, ורק יתאר לעצמו אשר מלך מלכי המלכים הקב"ה ברא עולמו ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים, שזהו נשמתו המחי' את גופו, והוא עומד עליו צופה ומביט ובוהן כליותיו ולבו וכל מעשיו ודיבוריו וכל צעדיו יספור (לשון התניא פ' מ"ב).

כדי להקל עליו עבודה זו הנה זיכהו השי"ת אשר הוא חסיד, דהיינו שנשמתו היא פרט מנשמת הצדיק הכללית, ואם חסר איזה דבר בהנשמה פרטית, הנה על ידי התקשרות הראוי' נמשך כל החסר לו מהנשמה הכללית, ואמר הרבי בפירוש אשר כשלקח ע"ע הנשיאות התנה שיהי' זה בחסד ורחמים, ומאז, משנת תר"פ ועד עתה הנה עומד הוא ומשמש וממשיך לכל תלמידיו חסידיו ומקושריו כח וחיות בעבודת השם, הכוללת בתוכה הן הענינים שבין אדם למקום והן הענינים שבין אדם לחברו;

נוסף על כל זה הנה בחר בו הרבי בעצמו והטיל עליו שליחות מיוחדת וידוע גם על פי נגלה אשר שלוחו של אדם כמותו, במילא מובן

תשלז

מהעתק המזכירות.

ואמר הרבי בפירוש: ראה גם לעיל אגרת תרנה.

אשר בשליחות זו נתן לו הרבי מהכוחות שלו, וכמבואר במאמר ח"י אלול שנה זו, אשר מצוה לי צוותא וחיבור, ומבואר באריכות שם במשל, אשר על ידי שאדם מקיים ועושה ציווי החכם והמלך גם אם אינו יודע תוכן ענינו ואינו משיג גודל הענין ההוא, הנה שמחתו צריכה להיות בלי גבולית, כי בזה הוא מתאחד ומתקשר עם עצמות החכם ועצמות המלך.

ואחר כל זה אשר כל הנ"ל יש אצלו, הנה מתאונן הוא אשר אין לו בזה סיפוק ואינו מרגיש חיות, ורק מרגיש שחסר לו מה שהוא.

אם לקולי הוא נשמע, יעזוב את ההתאוננות היתרה בהרגשת עצמו מה חסר לו ומה יש לו, ויתבונן בחלק היפה אשר ניתן לו שהוא מתלמידי ומקושרי נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וישמח בשמחה גדולה בחלקו זה וימשיך השמחה בפעולות ממשיות ממש למלא את רצון משלחו, אשר הכוחות על זה ניתנו לו ואינו חסר אלא הרצון. וכאשר יבטל רצונו מפני רצון נשיאנו שמסר לו רצון הקב"ה, אזי זה גופא יהי כלי שיומשך לו חיות בכל פעולותיו במילוי רצון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

בברכת כתיבה וחתימה טובה, המחכה לבשורות טובות ממנו שהוסיף אומץ בעבודתו הן עם עצמו הן עם זולתו, ומקיים עבדו את הוי' בשמחה

מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ קונטרס ח"י אלול.

תשלח

ב"ה, י"ז אלול, ה'שי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' ... שי

שלום וברכה!

מכתבו זה מכבר ועתה המכתב מב' אלול קבלתי. וכבקשתו אקרא הפ"ג שלו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וצדיקא דאתפטר דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוחי בודאי יתן ברכתו והשי"ת ימלא ברכותיו בגשמיות וברוחניות.

בטח מתבקרת זוגי תחי' מזמן לזמן ע"י רופא מומחה, ואין להתפעל מה שעד עתה נמשך הדבר. ובפרט בשנת ההסתלקות, אשר מחד גיסא סרו כל ההגבלות כמבואר באגה"ק סי' כ"ז וביאורה, ומאידך גיסא גם ע"פ תורת הנגלה כל י"ב חודש ישנה שייכות מיוחדת לזה שנסתלק עם עלמא דין, צריך לעשות כלי בטבע, ואז יהיו השפעות בהמצטרך בגשמיות וברוחניות בהצלחה למעלה מדרך הטבע, ובלבד שיהי' צינור ההתקשרות בתוקף גדול – פתוח, אשר דרכי ההתקשרות כבר נתבארו בהקדמות לקונטרסים שהו"ל במשך חדשים האחרונים.

מוסג"פ קונטרס ח"י אלול עם מכתב המצורף אליו.

בטח למותר לעוררו לקביעת עתים ביחוד לתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ואמירת קאפיטל ע"א בתהלים ונתינה לצדקה באופן שלא יכבד עליו כי בזה נוגע לא הכמות אלא הענין, בלי נדר בכל יום, כמובן מלבד שבתות וימים טובים, להמוסדות שיסד כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר זהו ג' הקוים בתורה עבודה וגמ"ח.

תקותי חזקה שיוכל לבשרני בשורות טובות בין בנוגע לעצמו והן בנוגע לזוגי תחי' והן בנוגע לבנותיו ובניו שיחיו.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה, ומחכה לבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

תשלח

נדפסה בלקו"ש ח"י"א ע' 211, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
קאפיטל ע"א: ראה גם לעיל אגרת תרמד, ובהנסמן בהערות שם.

תמט

אדמו"ר שליט"א

תשלט

ב"ה, י"ז אלול, ה'שי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' מוהרנ"ן שי

שלום וברכה!

מכתבי הקודמים והקונטרסים בטח נתקבלו בעתם.

יש אצלי עג"נ מהידיעה שקבלתי שידידנו הרה"ח הו"ח אי"א וכו' ר' ... שי נאסרו, ומאז אין לי כל ידיעה.

בטח משתדלים בזה כפי האפשריות, ומטובו להודיעני מהנעשה בזה ומהמצב עתה, ותקותי חזקה אשר בימי הרחמים האלה ועפ"י פסק הדין דמאן דאית לי דינא וכו' זאל זיין אין חודש הרחמים, ישחררו את הנ"ל ולא יהי מזה עג"נ.

אחכה לבשורות טובות ממנו בכלל, ובפרט בהנ"ל,

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

כשישחררו את הנ"ל נא למסור להם ברכתי לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, און אז זיי זאלן דערמיט יוצא זיין על כל השנה כולה ולא ידעו מעג"נ; ח"ו. ומסיימים בטוב הנראה והנגלה.

תשלט

מצילום האגרת.

מוהרנ"ן: ניסן נמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל תמ, ובהנסמן בהערות שם.

תשמ

ב"ה, י"ז אלול, השי"ת

האברך הנ"ל וו"ח אי"א וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

תקוטי אשר בא שלום למחוז חפצו צלחה, ואומר לו בזה בואך לשלום.

אמתיות השלום הוא כאמור במס' סנהדרין ק' ע"ב אשר תורה היא עושה שלום בעולם, ומסביר בגמרא שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה.

והפירוש עפ"י תורת המוסר והחסידות הוא, אשר לכל אדם ואדם יש נפש אלקית ונפש הבהמית, יצר טוב ויצר הרע, והם נמצאים במצב של מלחמה, מי מהם ינצח ויכבוש את העיר קטנה זה הגוף שיהי נשמע לרצונו ויעשה כעצתו. והחילוק שביניהם הוא אשר יצר הטוב אי אפשר בשום אופן שיסכים לדעת יצר הרע, כיון שהוא הוא חלק אלוך ממעל ממש. לא כן הוא ביצר הרע שגם הוא יודע את רבונו אלא שכוונת ביאתו היתה לנסות את האדם ולראות דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי ישמע. וכאשר רואה יצר הרע אשר אחרי כל ההסתות ופיתויים שלו לא שמעו לדבריו ועושים כדברי היצר טוב, אז גם הוא שמח על זה, כי לא לבד שלא הכשיל את האדם, אלא עוד זאת שהגדיל שכרו שעמד בנסיון ונשאר נאמן לקונו.

מובן על פי זה ששלום בפמליא של מטה, היינו בין היצר טוב ובין היצר הרע, בין רצונות הגוף ורצונות הנפש, אי אפשר אלא באופן אחד, היינו על ידי שינצח יצר הטוב את יצר הרע. ועל ידי זה נעשה ג"כ שלום בפמליא של מעלה, אשר גם שם יש סטרא דשמאלא, באשר כמרז"ל יצר הרע הוא השטן, וסטרא דימינא הוא מיכאל שר ישראל, ולמעלה ממנו השי"ת שאמר בני בכורי ישראל, בנים אתם להוי' אלקיכם, הנה עי"ז שרואים בבית דין של מעלה, ששם יש מיימינים ומשמאילים ודנים שם את האדם, כי ניצח היצר טוב את היצר הרע ונעשה זה כמה וכמה

תשמ

מהעתק המזכירות.

תנא

אדמו"ר שליט"א

פעמים ככה עד שרבו זכיותיו על עוונותיו, הרי אז נעשה שלום בפמליא של מעלה ומידת הדין פוסקת מקיטרוגה ח"ו, וגם קטיגור נעשה סניגור, ופוסקים להאדם כל טוב גשמי ורוחני.

כבקשתו אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, והשי"ת ינחנו בדרך הישר, אשר הוא בעצמו ילך בדרך התורה והמצוה ביראת שמים, וישפיע גם על סביבתו שבכל הסביבה יהי אור תורה ונר מצוה, שאז יהי אור במושבותם גם בגשמיות.

אקוה אשר מזמן לזמן ילמד בתורת החסידות, ואם יהי לו איזה דבר הקשה, בטח יתדבר בזה עם אנ"ש אשר בסביבתו ובטחוני אשר ינעם לו מאור שבתורה זו תורת הנסתר ותתן לו חיות בדרכו בחיים.

הנני מאחל לו כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, הצלחה בעבודה בקדש, ומחכה לבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ קונטרס ח"י אלול אשר זה עתה הו"ל.

תשמא

ב"ה, י"ז אלול, ה'שי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ג' שופטים, המודיעה מביאתו שלום לעיר קליוולאנד עם ב"ב שיחיו ומהתעסקותו שם ומהסדרים שם במשך ימים הראשונים.

שמחתי לשמוע אשר תו"מ ניגש מקרב זיין אידן צו אידישקייט בכלל און חסידות בפרט, ובטח יהי זה כלי להמשכת וקבלת השפעות גשמיות ורוחניות בהמצטרך לו ולב"ב שיחיו.

השמא

מהעתק המזכירות.

מה שמודיע שקבלוהו לש"ץ לתפלות המוספים בימים הנוראים
הבע"ל, יהי רצון שיצליח בתור שליח ציבור ויתקבלו תפלותיו שיכתבו
ויחתמו קהל עדתו לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בטח ישתדל למצוא בית הכנסת מתאים לפניו בלי ענין של השגת
גבול, וכמובן גייט עס ניט אין טעג, איר זאלט זיך ארומקוקן במתינות
כדי שידע המצב בעיר על ברור ואז בטח ימצא את המתאים לפניו.

כמובן אין זה מונע מענין של פרנסה כיון שבבתי הכנסיות פה
במדינה המנהיגים הרוחניים טרודים בימי השבת ויו"ט ופנויים לפי
ערך בימות החול.

מוסג"פ הקונטרס לח"י אלול עם מכתב המצורף אליו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה, המחכה לבשו"ט מהפרט ומהכלל.

מנחם שניאורסאהן

בטח סידור עניניו עם הדזיונט.

תשמב

ב"ה, י"ז אלול, ה'שי"ת

מרת ... תחי'

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריוו פון 9טן אין אכטן, וואו איר
באשרייבט אייער לאגע, אז איר האט געשריבן וועגן דעם צום רבי'ן כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ, און ער האט אייך דאן געענטפערט ...

דארפט איר וויסן זיין, אז דער רבי האט אלעמאל געהאלטן זיינע
הבטחות, בפרט איצט אין יאר פון הסתלקות, וואס דאן, ווי עס שרייבט
דער אלטער רבי, גייען אראפ די פארשידענע באגרענצונגען וואס זיינען
געווען פריער, דארפט איר זיין זיכער און שטארק אין אייער אמונה און

תשמב

מהעתק המזכירות.

בטחון, אז דעם רבינס הבטחה וועט מקויים ווערן, און עס איז נאר א פראגע פון צייט. זעלבסטפערשטענדליך ...

וואס איר שרייבט וועגן אייער טאכטער ... שתחי' געדיינק איך נאך פון מיין צייט ווען איך בין געווען אין פאריזש, ווען זי האט דאן דורך מיר איבערגעגעבן אייער בקשה ... מען האט איר דעמאלט געשיקט א סידור, און איך בין זיכער, אז באקומענדיק איר חינוך אין בית רבקה ניצט זי דעם סידור מסתם אפט, און איז שוין מסתם צוריסן. האב איך איצט געהייסן ארויסשיקן איר א נייעם סידור. השי"ת זאל העלפן, אז דאס וואס זי וועט מתפלל זיין אין סידור זאל זיין לרצון לפני אדון כל ...

בכלל זיינען דאך איצט די אלול טעג, און באלד קומען די סליחות טעג, דערנאך ימים נוראים און די פרייליכע טעג פון סוכות און שמיני עצרת, דארף מען וויסן אז אזוי איז אויך בא יעדן אידן, סיי מאן סיי פרוי: בשעת מ'בעט ביים אויבערשטן אז ער זאל זיין א רחום וחנון און א נוצר חסד, דערוועקט דאס די הארץ און פינטעלע איד וואס איז בא יעדן און דאמאלט איז דער אויבערשטער מכפר אויב מ'האט זיך אמאל אויפגעפירט ניט ווי עס דארף צו זיין און גיט א כתיבה וחתימה טובה, און דאן קומען די פרייליכע צייטן, מ'האט א שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

מסתם היט איר אפ דעם מנהג צו געבן צדקה אין פושקה פון רבינו מאיר בעל הנס פאר ליכט בענטשן שבת און יו"ט, וואס איז א סגולה צו געזונט און פרנסה.

זייענדיק אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וועל איך אייד, אייער מאן און אייער טאכטער דערמאנען לכתיבה וחתימה טובה און איך וויינש אייד אז דעם רבינס הבטחה זאל מקויים ווערן וואס פריער און איר זאלט האבן א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן

תשמג

ב"ה, י"ז אלול, ה'שי"ת

הו"ח אי"א וכו' מר ... שי

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריוו און פדיון וועגן ברכה והצלחה פאר אייך און אייער פרוי תחי' און אייערע צוויי זין שיחיו, און בלי-נדר, זייענדיק אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וועל איך אייך אלעמען דערמאנען מיט א בקשה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

זיכער האט איר געהערט דעם ווארט וואס דער רבי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ האט געזאגט, אז א ברכה איז ווי רעגן, וואס פריער דארף מען אליין פארזייען און דערנאך, ווערט דורך דער ברכה פון איין קערנדל וואס מ'האט פארזייעט, א סאך א סאך מאל מער. אזוי איז אויך ווען מען טוט, פון דער אייגענער זייט, אן ענין פון תורה און מצוות בכלל, און צדקה בפרט, איז כאטש א מענטש טוט נאך זיינע כוחות נאך, וועלכע זיינען באגרענעצט, ווערט ער געבענטשט, אז דער אויבערשטער גיט לויט זיינע אומבאגרענעצטע כוחות געזונט, פרנסה והצלחה אייך און אייער פרוי און קינדער שיחיו.

איך בין זיכער, אז איר וועט זוכן, און אויך געפינען, וועגן ווי צו טאן סיי מיט זיך און סיי מיט אנדערע אין ענינים פון צדקה, תורה און מצוות, און דאס וועט זיין א גוטע כלי אף אלץ וואס איר און אייער פאמיליע דארפן האבן.

אויך וויל איך אייך בעטן איבערגעבן אייער אנקל ... שי, אז לויט אייער בקשה וועל איך עס אויך דערמאנען אפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ און בעטן ער זאל געבענטשט ווערן מיט א רפואה בקרוב און כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בייגעלעגט איז די קבלה פאר אייער נדבה צו לשכת חשאים פון

תשמג

מהעתק המזכירות.

ווארט ... געזאגט: ראה אג"ק שלו ח"ד אגרת תחלב, ובהנסמן בהערות שם.

תנה אדמו"ר שליט"א

מחנה ישראל, וואס פון דעם פאנד ווערן געהאלפן פערזאנען און אינסטיטוציעס וואס צוליב באשטימטע טעמים דארפן זיי געהאלפן ווערן אן פירסום, און צדקה בסוד איז דאך איינע פון די העכסטע אופנים פון צדקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשדמ

ב"ה, י"ז אלול, ה'שי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' מוהרי"א שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' אלול המתאר בקצרה השתלשלות ימי חייו וסדר עבודתו עתה, הנה נהניתי לקרא במכתבו אשר במקומו החדש ממלא שליחות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וכיון שניתנו לו כוחות המשלח הרי בטח יהי בהצלחה.

וכמבואר בכמה מקומות בדא"ח אשר על ידי עשיית כלי בטבע נמשך בו הצלחה בדרך למעלה מן הטבע.

מה ששואל אם בהמשך הזמן ימצא מי שיוכל להחליף אותו אם יתן לו משרתו והוא יתעסק בקירוב נערים פשוטים להמשיכם לתורה ומצות, הנה כיון שלע"ע אין הדבר נוגע לפועל חבל על הטרדה בפתרון שאלה זו.

בנוגע לשאלתו בענין חינוך בתו אם תלך לסקול, מן הראוי להשתדל שיעשו כיתה מאיזה נערות ויקחו להם מורים כאלה שיפטרו

צדקה בסוד: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ח"א אגרות לו (בסופה), מ (בסופה), מח (בסופה).

תשדמ

מהעתק המזכירות.

מוהרי"א שי: פליסקין.

במקומו החדש: אוסטרליה.

את התלמידות מהליכה לסקול אחר. ואז בטח תהי' ההשגחה כדבעי
בעיני תורה ויראת שמים ...

כבקשתו אזכירו ואת ב"ב שיחיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
בשעת הכושר.

מוסג"פ קונטרס ח"י אלול שזה עתה הו"ל, עם מכתב המצורף
אליו.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולכל ב"ב שיחיו ולכל
החבורה שתחי'

מנחם שניאורסאהן

תשמה

ב"ה, י"ז אלול, ה'שי"ת

הו"ח אי"א וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' דר"ח אלול, שמחתי להודיע כי גמר חוק
לימודו וכבר קיבל התעודות והסתדר במקצוע שלו.

וידוע מה שהאריך הרמב"ם בהל' דעות בענין העבודה אשר בכל
דרכיך דעהו, ז.א. אשר מה שיהי' דרכו בחיים בודאי יכול הוא לעבוד
את השי"ת בדרך זו ובלי ספק אשר יחפש ביגיעה המתאימה איך
לעבוד את הוי' בדרכו זו וימצא את האופנים הנכונים.

מה שכותב אשר במשך נסיעתו פגע ביהודים חרדים ולמד מהם,
חנה טוב הדבר מאד, וכמאמר המשנה, איזהו חכם הלומד מכל אדם"
(ראה בזכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, פירוש הבעש"ט על מאמר
זה). אבל עדין אין זה מספיק, כי כל אדם צריך להיות לומד אבל גם
מלמד לאחרים, אשר בזה כמה אופנים, אם מלמד כפשוטו, דהיינו

תשמה

מהעתק המזכירות.

בזכרונות: ראה גם הוספות לכתר שם טוב (קה"ת תשל"ג) ע' 52.

שמדבר עם אחרים ומלמדם הנהגה ישרה בענינים שבין אדם למקום ובענינים שבין אדם לחברו, או מלמד אחרים על ידי זה שהוא משמש מופת להם בהנהגתו בכלל, ובלימוד התורה וקיום המצוות בפרט. דהיינו שכאשר יראנו איש ויווכח שהנהגתו טובה, יכריז: ראו פלוני בן פלוני שמתנהג כראוי ליהודי, וכל אחד ואחד צריך ללמוד מהנהגתו. ומקוה אני אשר במשך הזמן גם זה יבוא ולא רק באופן השני, היינו שנוסף על מה שכותב במכתבו שמלמד הוא בסאנדיי סקול ועובד בחברה דתית, יוסיף עוד במלמדות להשפיע על אחרים באופן ישר דהיינו שיעוררם ללימוד התורה ביראת שמים, קיום המצוות, וכו' וכו'.

מה שכותב שבענין בירור המידות קשה לו, איני מבין אל נכון מה כוונתו בזה, אם מדבר במידות שבין אדם לחברו או בענינים אחרים. ובטח בפעם הבאה יברר דבריו בזה.

ומה שכותב שתמה הוא על עניני פוליטיק העולם בשייכות לביאת המשיח, הנה גם בזה לא פירש על מה בפרטיות תמה, ובטח זוכר הוא מה שדברנו בהיותו כאן, אשר לא ברא הקב"ה דבר אחד לבטלה בעולם, וכן הוא גם בנוגע למאורעות העולם וידיעת פירושם. במילא אם הי' זה נוגע לעבודת האדם לקונו בטח היו נמצאים אנשים אשר היו מתעסקים בהגדת עתידות כדי שיקל על האדם עבודתו, ואם אין איש מגיד עתידות, הרי זה גופא ראוי שתובעים מאתנו עבודה גם מבלי שנדע את העתידות לבוא.

כבר הגדתי דברי כמלפני שני חדשים, שלפי דעתי לא תהי' בחדשים הקרובים מלחמה ובמילא לא יהיו מבוהלים ויתעסקו כל אחד בעניניו המתאימים לפניו, שהעיקר בהם הוא למלאות תפקיד נשמתו בעולם, שזה בא על ידי לימוד התורה, קיום המצוות וכפי שנתבאר כל זה בתורת החסידות.

ומי שזכה אשר הרבי, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הטיל עליו שליחות, הרי זה גם כן בכלל מילוי תפקיד נשמתו בעולם הזה.

בהמשך לשיחתנו מכבר, אשר אז שאלני כמה קושיות בענין ארץ ישראל, הנה בטח עתה ברור גם בעיניו אשר רואים במוחש איך שהקב"ה משתדל להסביר לבני ישראל שאין זו הגאולה המקווה, ומשתדל להסביר זה בחדש וברחמים שיבינו שזהו הצלה פורתא ומפני כמה וכמה סיבות עדין לא באה הגאולה שעלי נבאו נביאינו ואשר עלי' אנו מתפללים בכל יום ויום ולירושלים עירך כו' את צמך דוד

עבדך כו' ותחזינה עינינו כו' אלא שקודם לולירושלים עירך אומרים ולעולם לא נבוש כי בך בטחנו, וקודם לותחזינה עינינו אומרים אב הרחמן רחם עלינו, זאת אומרת, אשר הגאולה תבוא דוקא מאת השם יתברך וקשורה היא בתורה ומצות וכמבואר במאמרי רז"ל בכמה מקומות ומחס: אין ישראל נגאלין אלא בתשובה; אין ישראל נגאלין אלא בצדקה. ועל כל איש ואשה מבני ובנות ישראל לדעת אשר בכל פעולה טובה אשר הוא או היא עושה, הרי מקרב הוא את הקץ, קץ הגלות והחשך, ומקרב את הגאולה [ה]שלימה והאמתית על ידי משיח צדקנו. וזוהי הדרך היחידה לגאולת עם ישראל, וכמו שאמר משה רבינו לכל עם ישראל לפני יותר מג' אלפים שנה וכתוב זה בתורת הוי' בפרשת נצבים (קאפיטל ל') בארוכה.

מה שביקש להזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אעשה כבקשתו, ומה שכותב שאין לו הבנה בזה, הנה גם כשאוכל ושותה ושן בטח אינו מתבונן מקודם איך זה פועל על הגוף והנשמה שלו, ועושה כל זה גם אם אינו מבין באיזה אופן נעשית הפעולה. וגם בענין זה כן הוא.

ומה שכותב שנראה כמדברים למתים ח"ו ומכוונים מחשבה לזולת ח"ו, הנה בודאי מבין בעצמו שאין הדבר כן, כיון שמוסכם שכלב בן יפונה וכמה תנאים ואמוראים וצדיקים בכל הדורות עשו כן.

ובקצרה לבאר קושיתו, הנה גם כשהיו באים להרבי לבקש ברכה, לא היו באים אליו מפני מעלת הגוף שלו אלא מפני מעלת נשמתו. כל ענין המיתה אינו שייך כי אם בגוף, כי הנשמה היא נצחית, ובפרט נשמת צדיק שאינה שייכה כלל וכלל לגיהנום, כף הקלע וכו', הרי ענין המיתה בה היינו הסתלקות, [פ]ירושה עלי' למדריגה נעלית יותר ואינו קרוי ח"ו מת. וכמה שכתוב בזוהר (ח"ג דף ע"א), ומה שכותב שמכוין מחשבתו לזולתו, הנה, בקצרה, אין הדבר כן, כי (א) הבקשה היא שהצדיק ברוב צדקתו ימליץ טוב על המבקש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, (ב) כוונה שני' בזה, אשר כל חסיד ומקושר הנה נשמתו היא פרט מנשמת הצדיק שהיא כלל גדול, ונמשלה לראש ביחס להנשמות פרטיות שלה, כמבואר בתניא פ' ב'. וכמו שכל אבר ואבר אף שהוא מקבל חיותו מהנשמה, הנה תחילה הנשמה מתלבשת בראש ומח, ומחראש ומח מתחלק אח"כ החיות לכל אבר ואבר לפני עינינו, כך הוא ג"כ בחסיד ורבי, אשר הראש כיון שהוא בריא וחזק יש בו כל החיות השונות של כל אבר ואבר, וכדי שיהי' ג"כ האבר בריא, צריך שתהי'

תנט

אדמו"ר שליט"א

ההתקשרות שלו עם הראש שלימה, היינו הגידים והנערוון המקשרים
הראש עם האברים יחיו פתוחים, אשר אז יומשך אל האבר החיות
השייך אליו.

וזהו בכללות ענין ההתקשרות של חסיד לרבי, אשר על ידי זה
מקבל החסיד כל המצטרך לו הן בגשמיות והן ברוחניות.

אין הזמן גרמא להאריך יותר, אבל תקוטי אשר גם זה מספיק.
ואם יחי' אצלו איזה שאלות בהכתוב למעלה, בטח יודיעני ובזמן הפנוי
אשתדל לענות גם עליהן.

מסגיר הנני בזה הקונטרס לח"י אלול, וחותרם,

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

תשמו

ב"ה, י"ז אלול, השי"ת

הרה"ח הור"ח אי"א וכו' מוהר"ח מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' אלול, ת"ח על הידיעות שכותב לי אודות
אופן הקבורה ארעית ואח"כ בארץ הקדושה.

ומה ששואל שהוא ואחיו שיחיו חפצים כל אחד לירד לפני התיבה,
ומזה נגרם שלפעמים יש במנינו של כל אחד ואחד מהם רק שבעה
מתפללים, ושואל אם כדאי שאחד מהם יתפלל כש"ך כדי שיהי' מנין
שלם של עשרה מתפללים, הנה הוראה מפורטת לא שמעתי בזה, אבל
לפי דעתי טוב שכל אחד ואחד מהם ירד לפני התיבה וברוב הפעמים
הרי בודאי יהיו עשרה מתפללים בכל מנין, ואם לפעמים יוכרחו

תשמו

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 228, והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מוהר"ח: מינקוביץ. אגרות נוספות אליו — לעיל עדרת, ובהנמנן בהערות שם.
הקבורה הארעית: כהבקשה דלעיל אגרת עדרת.

לחסתפק בששה כו' יסמכו בזה על השו"ע שאומר שהם „כמו צבור
גמור“ (שו"ע אדה"ז סס"ט ס"ה) וואס ער האט ברייטע פלייצעס ...

כפי בקשתו אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אותו ואת
ב"ב שיחיו.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה והסתדרות בקרוב ממש
באופן המתאים לפניו בגשמיות וברוחניות, ומחכה לבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

תשמו

ב"ה, י"ז אלול, חשי"ת

האברך וו"ח אי"א וכו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק ז' אלול ושאלתו שעד עתה למד
בהשיבה בת"א ושואל אשר כיון שבזמן האחרון מרגישים כאן חוסר
אולי כדאי לשנות המקום.

הנה בכללות הדברים יציע הענין לפני המשפיע שלו הרה"ת וכו'
וכו' ר' שלמה חיים שי קסלמן, ויודיעני דעתו בזה.

ומה שכותב שמרגישים חוסר, אינו מבאר כוונתו בזה במה הוא
החסרון. הלא נמצא אצלם קונטרסים דתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
ושיחותיו ובהם נמצאו הוראות ועצות אִיךְ ניט צוצולאזן דעם
קלוגינקען לבלבל מתורה ועבודה ביראת שמים.

אשר רגלים לדבר שהרגש החסרון הוא ג"כ מבלבולי היצר
המתחפש בלבוש המתאים לפי רוחו של כל אחד ואחד שרוצה לפתותו.

בטח יש לו קביעת עתים ביחוד לתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
וכן אומר בכל יום קאפיטל ע"א מתהלים, ויהי רצון שיזכה להיות

תשמו

מהעתק המזכירות.

קפיטל ע"א: ראה לעיל אגרת תרמד, ובהנסמן בהערות שם.

תסא

אדמו"ר שליט"א

חסיד ירא שמים ולמדן ויתמלא על ידו רצון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר פרט מזה הוא „נרות להאיר" דחיינו שיאיר את הסביבה שלו באור תורה ביראת שמים. ויודיע בשורות טובות בזה.

הפ"נ המוסגר במכתבו אקראחו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וצדיקא דאתפטר דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוחי יתן ברכתו וחשיית ימלאה בגו"ר.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תשמח

ב"ה, י"ז אלול, חשי"ת

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י מנ"א ששואל בענין ההעתקה ממחנו עתה, ולאן,

הנה לפי דעתי יתענין אם יש אפשריות בידו להשיג ניירות לאצה"ב, קנדה או אויסטראליא, ולפי ערך כמה זמן נצרך על זה, ואם אין אפשריות בידו, יודיעני.

...ומה שכתוב שלבנו ... אין חשק כל כך בלימודו, יסביר לו באותיות המתאימות לפניו, אז איצטער איז גאר אנדערש, וצריך הוא לדעת אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הוא הוא הנשיא והראש של כל חסידיו ומקושריו, וכיון שהראש הרי, בפשיטות הגמורה, הוא בריא וחזק, הרי נמצאים בו כל הכוחות והחיות השייכים לכל אחד ואחת מהמקושרים שלו בשלמות ואין הדבר תלוי אלא בהם. ואם ח"ו אינם מתאימים לפי רצון הראש, הרי אין זה נוגע להמקושר בלבד.

וכאשר יתבונן בזה אפילו לשעה קלה, בטח יראה גודל האחריות המוטלת עליו, ובמידה המתאמת למצב בריאותו, ימסור ויתן את עצמו, זיך איבערגעבן גאר אינגאנצן, לרצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר

תשמח

נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 245, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

הכ"מ ולמילוי דבריו והוראותיו הנמצאים בשיחותיו מכתביו הכלליים או הפרטיים, אשר בהם ימצא כל אחד ואחת מבני ישראל הוראות בדרכו בחיים. און מ'דארף ניט נתפעל ווערן, וואס האט א קליינער אינגל פאר א שייכות מיט אזא גרויסן רבין, כמבואר הדבר בכמה מקומות [ב]דא"ח וגם במאמר ח"י אלול דשנה זו, פרק ז' ומוסג"פ הקונטרס.

בטח יש לו וגם לחתנו שי קביעות עתים ביחוד לתורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ואומרים ג"כ הקאפיטל ע"א דתהלים.

כבקשתו אזכירו הוא וכל ב"ב שיחיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לכתובה וחתימה טובה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

תשמט

ב"ה, ח"י אלול, השי"ת
ברוקלין,

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל,
די בכל אתר ואתר,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדינו על סף השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל בני ובנות ישראל לטובה ולברכה, הנה כל אחד ואחת מאתנו מתעורר ועושה

קפיטל ע"א: ראה לעיל אגרת תרמד, ובהנסמן בהערות שם.

תשמט

ראה לעיל בהערות לאגרת תפא על דבר מכתב כללי-פרטי, שהתחילה כתיבתם מאמצע שנת תשי"ט. בשלהי תשי"ט התחילה כתיבת מכתב כללי, שבו פונה אל בני ובנות ישראל די בכל אתר ואתר. והראשון הוא זה שלפנינו, שנדפס בשעתו במימיוגראף וכדפוס בסופסים רבים. נדפס גם בלקו"ש ח"ט ע' 404. אגרת זו, ושתיים שלאחריה, נדפסו גם בסה"מ תשי"א בתחלתו, ובקונטרס בס"ע באלול תשי"ד, ובהקדמת המו"ל: בהזדמנות זו הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להגיד עוד הפעם את כל הנ"ל, והוסיף על ההערות הבאות בשולי הגליון.

חשבון מכל הקורות אותו במשך שנה העברה, את אשר עשה הוא ואשר נעשה אתו, מחליט להיטיב דרכיו ופונה בתפלה אל אבינו שבשמים, אשר יכתבנו ויחתמנו, אותו אותה ואת כל אשר להם, לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ואמרו רבותינו ז"ל אשר על ידי נתינת צדקה לעני – התפלה פועלת וממשכת חיים טובים גאולה וישועה, פרנסה וכלכלה.

והנה האדם, כמו כל הנבראים ואפילו מלאכי עליון, בעל גוף ונפש הוא, וכמו שיש עני בגוף וצרכי הגוף, כך יש עני בנפש וצרכי הנפש, לכן גם בצדקה – ישנה צדקה בגשם וצדקה ברוח וכמרו"ל (תדב"א רבה פכ"ז) כי תראה ערום וכסיתו כיצד אלא אם ראית אדם שאין בו דברי תורה הכניסהו לביתך ולמדהו קריאת שמע ותפלה ולמדהו כו' וזרזהו במצות.

וכמו שבקשת כל אחד ואחת מאתנו היא לכתיבה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות, כך על כל אחד ואחת מאתנו להשתדל בצדקה הגשמיית וצדקה הרוחניית גם יחד, ובפרט בימי אלול ותשרי.

ובבואנו בימים האלו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא יהי' בידי כל אחד ואחת מאתנו כולנו – חשבון גדול, גדול לפי מאודו שלו, של צדקה שעשה להושיע את העני בגשם, ושל צדקה שעשה להושיע את העני ברוח.

וכמו שבצדקה בגשם גם עני בגשם מחוייב בה, כי אין לך עני שאינו יכול למצוא אופן איך לעזור לעני חברו,

כך בצדקה ברוח שגם העני ברוח מחוייב בה, כי אין לך איש ואשה בישראל שאינו יכול להשפיע על בני ובנות ישראל לקרבם ליראת שמים תורה ומצות,

בגשמיות וברוחניות: להעיר מהגמ"י הלי' תשובה פ"ג ח"ג. לקרית דברים נו, א.

על ידי נתינת צדקה: ב"ב יו"ד, א. נתבאר בארוכה באגה"ק, בהקדמה לסידור ועוד.

והנה האדם וכו': בארוכה בהמשך ר"ה השי"ת.

מלאכי עליון: אפילו דאצילות (אגה"ק ס"ד). ראה ע"ה ש"נ פ"ח. וראה ג"כ פרדס שער

כד פי"א פט"ו. וכמשי"כ הרמב"ן – (חובא בתו"א ד, ב. לקרית [ברכה] צח, א). ומשי"כ

הרמב"ם בהלי' יסוה"ת פ"ב ה"ג (חובא ברמב"ן סוף שער הגמול) ובמו"נ ח"א פמ"ט.

עכצ"ל ששולל גוף גשמי. וראה מורה נבוכים ח"ב פ"ו ובפרדס שער ו' פ"ו. ועדיין צ"ע.

חשבון גדול: ב"ב ט, ב. ראה אגה"ק ס"ג.

וכמו שבצדקה: שו"ע יו"ד סרמ"ח. וש"נ.

ולפום גמלא שיחנא, אשר העשירים בגשם והעשירים ברוח – בעלי תורה יושבי אהל ובני הישיבות – צריכים לבזבז ביד רחבה מממונם ומידעותיהם להצלת, רפואת והבראת נפש וגוף אחיהם ואחיותיהם שיחיו.

ואבינו אב הרחמים יכתוב ויחתום את כל אחד ואחת מאתנו בתוך כלל ישראל לשנה טובה ומתוקה, בטוב הנראה והנגלה, בגשמיות וברוחניות, ויביא לנו, במהרה בימינו ממש, את הגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, אמן.

המברך ומתברך בכתיבה וחתימה טובה

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

חתנא דבי נשיאה כבוד קדושת
אדוננו מורנו ורבנו זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ

תשנ

ב"ה, ח"י אלול, השי"ת

אל אחינו ואחיותינו, בני ובנות ישראל,
די בכל אתר ואתר,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

שטייענדיק אויפן שוועל פון דעם נייען יאר, הבא עלינו ועל כל

לפום גמלא: דוקא. וראה גודל העונש ע"ז כתובות סו, ב. ושם.
אב הרחמים: ראה לקו"ת ד"ה שיר המעלות ממעמקים רפ"ב. ביאור ע"פ שחורה רפ"ו.

תשנ

ראה הערה לאגרת שלפניו.
כמה מהמכתבים כלליים נכתבו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א הן בלח"ק והן באידיש (בשינויים), ומשנה לא זוהי במקומה.
נדפסה בשעתה כגיל ובלקויש שם ע' 403.

ישראל לטובה, דערוועקט זיך יעדער איינער פון אונז צו מאכן א חשבון הנפש פון אלעס וואס האט מיט עס פאסירט אין דעם פארגאנגענעם יאר. יעדער איינער נעמט אן דעם באשלוס, אז דער נייער יאר זאל זיין בעסער און העכער אין אלע הינזיכטן, און ער ווענדט זיך מיט א תפלה צו אונזער פאטער אין הימל צו געבן עס א כתיבה וחתימה טובה, א גוטן און זיסן יאר בגשמיות וברוחניות.

אונזערע חכמים זכרונם לברכה זאגן, אז דורך געבן צדקה ווערט די תפלה אנגענומען און זי פועלט, אז גיט זאל אונז געבן געזונט, פרנסה, און גליק.

אזוי ווי דער מענטש באשטייט פון א גוף און א נשמה, במילא איז ווען מיר ריידן פון ארימקייט, איז דאס סיי אין קערפערליכן זין – די באדערפענישן וואס זיינען שייך צום גוף, און סיי אין א גייסטיקן זין – די באדערפענישן וואס זיינען שייך צו דער נשמה. אזוי אויך אין צדקה, איז פאראן צדקה פארן גוף און צדקה פאר דער נשמה. זאגן אונזערע חכמים (תדבאר פכ"ז) כי תראה ערום וכסיתו, ווען דו זעסט א נאקעטן, זאלסטו עס באקליידן – וואס מיינט דער נביא דערמיט? ער מיינט, אז ווען דו זעסט א מענטשן אן תורה, זאלסטו עס לערנען קריאת-שמע און תפלה, און דערמוטיקן צו טאן מצות, לערנען תורה, אא"וו.

אין די טעג פון חשבון הנפש, דארף זיך יעדער איינער, מאן אדער פרוי, אפגעבן א חשבון, וויפל צדקה ער האט געגעבן פאר די מאטעריעלע נויט באדערפיקע און וויפל צדקה ער האט געגעבן פאר די גייסטיקע נויט באדערפיקע, א חשבון אויך צי דאס איז גענוגענד לויט דעם גרויס פון זיין פארמעגן, גייסטיקן און מאטעריעלן. און איצט איז נאך א צייט צו פאריכטן וואס מען האט פארפעלט.

און פונקט אזוי ווי אפילו אן ארימאן קען און מוז העלפן זיין ארימען חבר מיט וואס ער האט, אזוי קען און מוז יעדער איד, אפילו אויב ארעם גייסטיק, העלפן א צווייטן גייסטיקן ארימאן מיט וואס ער באזיצט אין גייסטיקן זין, אויסאייבן א גוטע השפעה אויף די ארומיקע צו מקרב זיין זיי צו תורה און מצות.

און די וועלכע זיינען רייך מאטעריעליש, ווי אויך די וועלכע האבן גייסטיקע אוצרות – די בעלי תורה, בני הישיבה, אד"ג – מוזן געבן מיט א ברייטער האנט פון זייער געלט און זייערע גייסטיקע אוצרות, צו

ראטעווען, היילן, און שטארקן די נשמה און דעם גוף פון זייערע
ברידער און שוועסטער.

איך פארענדיק מיט א וואונש און ברכה, אז אונזער פאטער אין
הימל, דער אב הרחמים, זאל אונז אלעמען געבן א כתיבה וחתימה
טובה, לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות, און שיקן אונז די
גאולה האמיתית ושלמה דורך משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

המברך ומתברך בכתיבה וחתימה טובה

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

חתנא דבי נשיאה כבוד קדושת אדוננו
מורנו ורבנו (מליובאוויטש) זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ

תשנא

ב"ה, ראשון דסליחות, השי"ת

לתלמידי הישיבות, ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ברשות הרבנים הגאונים שליט"א, מנחלי הישיבות, הנני פונה
אליכם בזה ידידי, תלמידי הישיבות, ביחוד, נוסף על מכתבי מח"י
אלול.

האושר הגדול אשר ההשגחה העליונה סייעה בידכם להיות מאלו
אשר תורת ה' היא חלקם, וחסגולה המיוחדת אשר השם יתברך הטביע
בבני הנעורים שהם בעלי כח ומרץ ביותר, שני הדברים האלו מטילים
עליכם אחריות מיוחדת להיות מן הראשונים, הן בהעושים הן
בהמעשים את אחרים, לנתינת הצדקה הרוחנית לעניים בדעת, ונתינה
בעין יפה וביד רחבה.

חשנא

נדפסה בשעתה כגיל ובלקו"ש ח"ט ע' 305. ראה הערה לאגרת תשמט דלעיל.

פסקו רז"ל: גדולה מצות עשה של תלמוד תורה, מצד עצמה, משאר מצות. שקולה היא כנגדן משום שהתלמוד מביא לידי מעשה. אבל אם אי אפשר למצוה להעשות על ידי אחרים, כגון שדבריו נשמעים יותר או שאין עשית אחרים מספקת למצוה זו – מפסיקין התלמוד ועושין המצוה ורק אחר כך חוזרין לתלמוד.

בימי חודש תשרי הבע"ל, הוא החודש אשר בו חובת זכות כל איש בישראל, "לחדש מעשיו ולשפר מעשיו", הנה אתם, תלמידי הישיבות, עליכם להתאזר ביתר שאת ויתר עז

(א) בעבודה עם עצמו: להתעורר בהתעוררות תשובה אמיתית, קבלת עול מלכותו יתברך, וקבלת עול תורה ביראת שמים וקיום המצות בשמחה.

(ב) בעבודה עם הזולת: לקרב את הצריכים קירוב ולחזק את הצריכים חיזוק – בעבודת התשובה למוד התורה וקיום המצות. וביחוד לנהל תעמולה רחבה ובכל אופנים המתאימים, אשר כל ילד וילדה, נער ונערה בישראל צריכים להתחנך בחנוך הכשר, ברוח ישראל סבא, בלי פשרות.

ואמר להן הקב"ה לישראל, אם שפרתם מעשיכם, אני עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, והופך לכם מדת הדין למדת רחמים".

המברך ומתברך בכתיבה וחתימה טובה

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

חתנא דבי נשיאה כבוד קדושת אדונו
מורנו ורבנו (מליובאוויטש) זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ

מצד עצמה . . משום שהתלמוד: הלי' ת"ת לרבנו הזקן פ"ד ה"ג. וראה רמב"ם הלי' ת"ת רפ"ג.

לחדש . . מעשיו: ויק"ר פכ"ט, ו.

ביראת שמים . . בשמחה: ברכות כב, א. שבת ל, ב. רמב"ם סוף הלי' לולב.

ואמר להן: ויק"ר שם.

תשנב

ב"ה

ידוע המבואר בכ"מ בדא"ח¹ הטעם שנקרא ראש השנה ולא תחלת השנה – כי יום זה לגבי שאר ימות השנה הוא כמו ראש לגבי גוף ואברים. כמו שהראש – חיות כל האברים כלול בו, וגם אח"כ בגילוי, הרי מן הראש נמשך חיות לכל אבר בפרט², כך יום ראש השנה כולל בתוכו חיות כל ימי השנה, שכולם כלולים בו בהעלם, ואח"כ מתחלק בגילוי לימים פרטיים.

ויש לומר שזהו אחד מטעמי האזהרה שהזהרנו לייקר את הזמן בימי ראש השנה ביותר, כי השעות והרגעים בימים האלו כלליים הם, ונעלים על שאר ימות השנה, ולא רק בכמות כי אם גם באיכות וכדוגמת חומר המוח שבראש – לגבי חומר שאר אברי הגוף.

ומובן אשר כמו בראש ואברי הגוף, אימתי יהי האדם בריא – כאשר החיות שבראש יהי בשלימותו, וגם יומשך ממנו לכל אבר ואבר חיותו השייך אליו.

כך הוא עבודת ימי ראש השנה, אשר ימים אלו צריכים להיות מתאימים לענינם – ראש של כל השנה כולה. וגם שיהיו מקושרים עם שאר ימות השנה – להשפיע בהם חיות של קבלת עול מלכותו יתברך, לימוד התורה וקיום המצוות.

* * *

והנה מהענינים המסייעים בעבודה בכלל ובעבודת התקשרות ראש השנה עם שאר ימות השנה בפרט היא ההתקשרות עם ראש אלפי ישראל שנשמתו³ היא בחי ראש ומוחין לגבי שאר הנשמות שבדורו,

(1) ראה לקו"ת ר"פ תבוא. עטרת ראש בתחלתו. מאמרי ר"ה דשנת תש"א, תש"ב, ועוד.

(2) עיין תניא פנ"א.

(3) תניא פ"ב. וראה מש"כ בהקדמת קונטרס יב תמוז (קונטרס פ).

תשנב

נדפסה בסה"מ תשי"א ע' 2 ובלקו"ש ח"ד ע' 375.
בהקדמת קונטרס יב תמוז: לעיל אגרת תרלה.

תסט

אדמו"ר שליט"א

ממנו הוא יניקתם וחיות שלהם ועל ידו קשורות הן ומיוחדות במהותן הראשון ושרשם.

וכמו כן בכל אחד ואחת מאתנו ההתקשרות עם נשיא וראש דורנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ – וכבר ביאר אשר ההתקשרות היא ע"י לימוד תורתו והליכה בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו – היא היא אשר תסייע בעבודת ימי ראש השנה והתקשרותם עם שאר ימות השנה.

ותהי' הצנור דרך בו יומשכו הכתיבה וחתימה טובה, בטוב הנראה והנגלה, בגשמיות וברוחניות – בימי ראש השנה ואח"כ בכל השנה כולה.

מנחם מענדל בן חנה שניאורסאהן

יום ראשון דסליחות, השי"ת
ברוקלין, נ.י.

תשנ"ג

ב"ה, יום שלישי דסליחות, השי"ת
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"י שי'

שלום וברכה!

שלוח בזה קונטרס ר"ה הבע"ל, ובודאי יזכה בו את כל אנשי

4) להעיר ממה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר חכ"מ בליל ב' דר"ה ה'תש"ד, אשר משנת תרנ"ד ואילך הי' הסדר אצל אביו לחזכיר במשך המעל"ע את הבעש"ט, חח"מ, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר ה"צמח צדק", אדמו"ר מהר"ש, ולפעמים גם את דודיו בני ה"צ – הי' מספר מהם איזה ספור או דבר תורה בקיצור.

תשנ"ג

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 366, והושלמה ע"פ צילום האגרת.
האגרת נשלחה לכריכ.

סביבתו. ומה טוב אם ילמדו בו בחבורה, כי אם בכל זמן הפליגו חז"ל במעלת הלימוד שלא ביחידות, הנה על אחת כמה וכמה בימים שלפני ר"ה, בר"ה, ועשיית – שיש מעלה מיוחדת בדיבוק חברים,

וכמבואר בתורת החסידות עה"פ אתם נצבים היום כולכם, אשר פרשה זו קורין לעולם קודם ראש השנה, ומרומז במלת היום דקאי על ר"ה, שכל ניצוצי נשמות נצבים ומתעלים במקורם עד לפני הוי', וצריך להיות כולכם שכולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד, ראשיכם, שבטיכם, גוי עד שואב מימך.

ומסיים בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – ששמע מהוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, וואס ער האט געהאט בקבלה מרבי לרבי, אז דער אלטער רבי, ווען ער איז געווען אין מעזריטש האט אים רבו – המגיד ממעזריטש – מגלה געווען ווער ער איז. . . און אז עבודתו איז מגלה און מבאר צו זיין את תורת הבעש"ט אין אהבת השם און אהבת ישראל, און מגלה צו זיין דעם דרך החסידות חב"ד, און, לכל לראש – גיט אים איבער מורו המגיד ממעזריטש בשם מורו הבעש"ט – איז דער דרך העבודה אז מען דארף מקרב זיין אויך אנשים פשוטים, ווייל מען דארף ליב האבן א אידן ווייל ער איז א איד.

ומוסיף ביאור בזה, אשר דער בעש"ט האט מגלה געווען דעם ענין פון דער התקשרות אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל. דער מעזריטשער מגיד האט מגלה געווען די השכלה והשגה אין דער התחברות פון די דריי אהבות מיט דעם ביאור פנימי פון די דריי אופני אהבה בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, און רבנו הזקן האט מגלה געווען דעם דרך ווי יעדער איינער קען, דארף און מוז בריינגען אט די ג' אהבות אין א בפועל, זאגענדיק אז אהבת ישראל איז דער שער העלי, וואס אויף דעם שער איז אנגעשריבן מיט ליכטיקע אותיות „דא תרעא לאעלאה“.

ועל ידי זה אשר נצבים אנו כולנו כאחד – הוי' אלקינו מקים אותנו היום, דא יומא דראש השנה, לו לעם והוא יהי לנו לאלקים,

עה"פ אתם נצבים: בלקו"ת.

ומסיים בזה: רשימה נצבים ה'תש"ז.

ומוסיף ביאור: שיחת ל"ג בעומר ה'תש"ח.

תעא

אדמו"ר שליט"א

עתיד להאיר לנו באור עולם ויגאלנו בגאולה האמיתית ושלמה במהרה
בימינו ממש.

המברך ומתברך בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מ. שניאורסאהן

* * *

ומש"כ במכתבו ע"ד עצמו, החסרונות וכו' – נזכרתי, בקראי
מכתבו, במה שא"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בנוגע לספור אחד: מיטאר
ניט רעדען לה"ר אף א אידן. אויף זיך אויך ניט.

ואחכה לבשו"ט ומשמחות.

* * *

במכתבו מח' אלול מתאונן על שלא עניתי על שאלותיו – אבל לא
שאלני מאומה, כ"א שלח פ"נ לקראם על הציון ומלאתי בקשתו, כמובן.

– אם אין מתאים כ"כ, יוכלו ללמוד עם הצעירים, בתורת כ"ק
מו"ח אדמו"ר הכ"מ איזה פעמים בשבוע, ולא בכ"י.

תשנד

ב"ה, כ"ד אלול, השי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' מוהרש"ד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב אלול, המודיע שנולדה לו בת למזל טוב,

עתיד להאיר כו' ויגאלנו: תנחומא ר"פ נצבים.

ומש"כ במכתבו: קטע דלקמן גרסא בלוק'ש חכ"ג ע' 358.
במכתבו מז' אלול: קטע דלקמן – אל מוהרש"ח קסלמן. אגרות נוספות אליו – לעיל תכה, ובהנסמן
בהערות שם.
ולא בכ"י: ראה לעיל אגרת תרצד.

תשנד

מהעתק המזכירות.
מוהרש"ד: נאטיק.

הנני בזה להביע ברכותי ברכת מזל טוב מזל טוב ויזכו לגדלה הוא וזוגי
תחי' לתורה ולחופה ומעשים טובים.

הפ"נ שמסגיר במכתבו אקראם על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ
בעת רצון.

לפלא שאינו מזכיר אם משתתף הנהו בחלוקת הש"ס, וכידוע
שלכל הפחות צריך כל אחד ללמוד מסכת גמרא בשנה (ראה לקוט
כ"ח בסופו).

בטח ימשיך ברשימת זכרונותיו אף שבמכתב זה לא נמצא.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולכל ב"ב שיחיו

מנחם שניאורסאהן

מוסגר פה קונטרס ר"ה הבע"ל ומכתבים כלליים, ומהראוי
לפרסמם באופן היותר מתאים.

תשנה

ב"ה, כ"ד אלול, השי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' ... שי'

שלום וברכה!

הקונטרס לח"י אלול עם מכתבי המצורף אליו בטח קיבל במועדו,
וקרא ג"כ מה שכתבתי בשולי המכתב.

מפני קוצר הזמן לא הארכתי אז כדבעי למהוי וגם חשבתי שאולי
אין צורך באריכות בזה וגם מלים קצרות יספיקו לו. אבל מכיון ששתק
ולא ענה לי על זה, הנה ידוע בש"ס שיש שני פירושים בשתיקה: כיון
דשתיק אודויי אודי לי, או שתק דבטולי בטלי לדבריו. וכיון שיש מקום

לקוט כח: לקריד ח"ג תקז, ב.

תשנה

נדפסה בלקו"ש חי"ז ע' 485, והושלמה ע"ם העתק המזכירות.
מכתבי: דלעיל — תש"ט.

תעג

אדמו"ר שליט"א

לספק, הנני בא בזה באריכות קצת יותר. וזהו המצב כפי שאני רואה אותו:

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בחר בו ועשהו לשלוחו להנהיג עדת בני ישראל במחננו. שלוחו של אדם כמותו, ואחד הטעמים בזה הוא, כי המשלח נותן מכוחותיו להשליח. זהו בכל אדם בכלל, בפרט באדם שהוא פנימי ועוד יותר אם המשלח הוא עצמי, וידוע מאמר הבעש"ט עצם כשאתה תופס במקצתו הרי אתה תופס בכולו (מובא במאמר ר"ה פ"ב). הרי כשהמשלח נתן להשליח מכוחו הרי זה כאילו כולו נמצא שם.

לאיזה תכלית שלחו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ? הרי ברור הדבר שהוא כדי לנהל עדתו בדרכי התורה והמצוה ולעזרם שיעלו כל אחד ואחת מהם במסילה העולה בית אל. פשוט ג"כ שלזה צריך שגם השליח ילך בעלי אחר עלי הרבה יותר מקהל עדתו שממונה לראש עליהם. על ידי איזה אמצעים יכול השליח לעלות? ישנה לזה דרך המלך מלכו של עולם, דרך סלולה ומבוארה על ידי חז"ל בכלל, נשיאי חב"ד בפרט, ונשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ביחוד, באיזה אופנים אפשר להפטר מפתויי היצר הרע הנקרא דער קלוגינקער, שזהו הקו דסור מרע, ואיך לעלות בקו דעשה טוב.

אחרי כל זה אם ח"ו נכונה השמועה ששמעתי על דבר רצונו בענין הקאלעדזש הנה כמה תוצאות לזה: א) מזמנו המצומצם גם בלאו הכי ילך חלק גדול שלא על ההשתדלות במילוי תפקידו הנ"ל. ב) חלק מזמנו ישתמש בו לענינים שהם מנגדים למילוי תפקידו הנ"ל. ג) ממנו יראו וכן יעשו בתוספת מרובה גם קהל עדתו, לאמור: אם השליח של הרבי מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ, אחרי שלמד כמה שנים בישיבתו, בכל זה מוכרח הוא כדי צו ווערן א מענטש ללמוד תורת הקאלעדזש, אם כן למה לנו לחיות בטעות ומוטב שנשלח בנינו ובנותינו לכתחילה לקבל חנוך כזה. ד) והיא העולה על כולנה, וואס האט ער צום רבין וואס ער שלעפט עם מיט זיך אין קאלעדזש, כי כוחות המשלח נמצאים בו, וכאשר גופו הוא הולך לקאלעדזש, הרי גם נפש האלקית האסורה בגוף זה מוכרחת ללכת ג"כ, ובדרך ממילא גם כוחות הרבי המלובשים בנפש האלקית זו, וכנ"ל, דמקצת מן העצם כו, נמצא שלעפט ער כביכול דעם רבין מיט זיך.

אין חפצי להאריך יותר בכל זה, וגם איני רואה הכרח לזה, כי בודאי גם הנ"ל מספיק די וחותר.

איני יודע אם הנסיון גדול בשבילו כל כך, ובכל אופן תקותי ובטחוני שיעמוד בנסיון זה ואז בודאי יראה כי זהו ענין הנסיונות כי לא הי' בדבר זה ממש. וכידוע בחילוק נסיונות ובירורים. ויוסיף שיעור בלימוד התורה בכלל ותורת חב"ד בפרט ותורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ביחוד, אשר כל זה הוא עצה שלא יבלבלוהו מחשבות שהן צריכות להיות זרות לו, ויוכל למלא תפקידו תפקיד נשמתו בעלמא דין מתוך מנוחת הנפש.

איני יודע יחס זוגי הרבנית תחי' לשאלה הנ"ל, ובכל אופן הרשות בידו, ולכאורה נכון הוא, שימסור לה תוכן מכתבי בענין זה.

בטח יודיעני מהחלטתו הטובה בכל זה, ות"ח מראש.

אתענין לדעת אם היו תוצאות טובות במה שדברנו בהיותו כאן שיקבע שיעור לימוד ביחד עם זוגי תחי' באיזה מספרי חז"ל המתאימים יותר לרוחה.

אסיים בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולזוגי תחי', שיזכה שיעל ידו יתמלאו רצונות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ על מילואם ויוכל להוציאם מהכח אל הפועל מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף ומתוך הרחבה בגשמיות וברוחניות.

המחכה לבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

מוסגר בזה הקונטרס לראש השנה עם מכתב המצורף אליו ומכתב כללי בגי' לשונות ומהנכון שיפרסם את המכתב כללי באופן המתאים בחוגים שונים.

תשנו

ב"ה, כ"ד אלול, השי"ת

הרה"ח הו"ח אי"א וכו' ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי' אלול,

מה שכותב הטעמים של ... שי למסור את בנם לחינוך לא לשיבתנו, אשר הטעם הראשון מפני שהוא חבר האגודה, והטעם השני בשביל התכלית,

הנה שני הטעמים אינם,

א) מה שהוא באגודה, הנה ידוע שכל אחד ואחד צריך להשתדל שיהי' משפיע על סביבתו ולא להיפך, וכיון שיש לו שייכות לחב"ד והי' ג"כ מקושר לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ונמצא הוא בסביבה של אגודה, הרי בטח זהו בהשגחה פרטית ער זאל מאכן פון די אגודה'ניקעס חב"ד'ניקעס, און ניט ער זאל מאכן פון זיך און זיין בעל-חבית'טע און קינדער וואס זיינען חב"ד'ניקעס – אגודה'ניקעס. ויש בכלל מאתים מנה, ולא להיפך. איני מאריך בכל זה כי פשוט הוא, והאריכות אך למותר.

ב) והטעם שאומרים שהוא משום תכלית, הנה כתבו רז"ל אין אדם יודע במה משתכר, והכוונה הן לשכר רוחני והן לשכר גשמי, ואם בגדולים כך, על אחת כמה וכמה בילדים שעדיין בתחילת החינוך שאי אפשר לדעת כלל וכלל במה ישתכר כשיגדל ויהי' לאיש.

מה שכותב בענין העזר להמל"ח מחנה וקה"ת, שכנראה ממכתבו חולך בכבדות, הנה מוסגר פה העתק ממה שכתבתי לאחד בזה, וד"ל.

מוסגר פה הקונטרס לר"ה הבע"ל עם מכתב המצורף אליו ומכתב כללי. גם מכתב לבני הישיבות. ולפי דעתי מהראוי ששני מכתבים אלו יפרסמו באופן המתאים בחוגים שונים.

תשנו

נדפסה בלקריש חכ"ב ע' 418, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולכל ב"ב שי' שיזכה למלאות
רצון משלחו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר על מילואו מתוך הרחבה ובמנוחת
נפש

מנחם שניאורסאהן

תשנז

ב"ה, כ"ד אלול, השי"ת

הרה"ח וו"ח אי"א וכו' מו"ה חיים שאול שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"נ שקבלתי היום,

כבקשתו אקראם על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, וצדיקא
דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, יתן ברכתו לכל אחד
ואחת המזכרים בהם לכל המצטרך להם בגשמיות וברוחניות, והשי"ת
ימלא ברכתיו על מילואן.

ת"ח ת"ח על התשורה היקרה ששלח במכתבו, הוא עלה גוף כתב
יד קדש כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ומבואר בכמה מקומות בדא"ח שיש
כוח האומן בכלי, ועפ"י זה מובן שכמו כן נמצא כח הכותב בכתבו.
ובפרט שבעלה זה מדובר בנוגע לתורת החסידות, אשר רבי וחסידות
הם בהתעצמות.

בודאי אך למותר הוא לעוררו על התחזקות בקביעת עתים, ביחוד,
בלימוד תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ נוסף על שאר השעורים. ומה
טוב אם יש לימוד כזה גם בחבורה, אשר איש את רעהו יחזק ויעורר.

החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה והצלחה בעבודתו בקדש
להשפיע על התלמידים תורה ומצות ביראת שמים, וענינא דיומא,
בהתעוררות תשובה אמתית, וכאמור בדברי הרב הוא כ"ק מו"ח

תשנז

מצילים האגרת.

מו"ה חיים שאול: ברוק.

תעז

אדמו"ר שליט"א

אדמו"ר חכ"מ הנדפסים בקונטרס לראש השנה המוסג"פ מה שאמר
בער"ה דשנת השי"ת, ויהי רצון שיוכל לבשר בשורות טובות בזה
לעתים תכופות

מ. שניאורסאהן

מצורף ג"כ מכתב כללי ומכתב לבני הישיבות – לאו דוקא
לישיבתנו, אלא לכל הישיבות. ובטח יפרסמם באופן המתאים.

תשנח

ב"ה, כ"ד אלול, השי"ת

הרה"ג הו"ח אי"א נו"מ בר אורין ובר אבהן, איש רב
פעלים ומרא דעובדין טבין, יושב על מדין ומנהל עדתו
על מיין נייחין, מר ניהו רבנא רפאל ברוך שי, מדברנא
דקחלתא קדישא דעיר מעקנאס, ומצודתו פרושה בכל
המדינה,

שלום וברכה מרובה:

מכתבו מטי' לחדש הרחמים בעתו נתקבל ותורה לנא[ל על שמודיע
בשורה טובה שחזר לבריאותו. כן יתן ה' וכן יוסיף אשר יהי' בריא
ושלם, וכמו שכתב הרמב"ם הל' דעות ריש פרק ד', אשר בריאות הגוף
מדרכי השם הוא, וישב נכון על כסא רבנותו ויוכל לנהל עדתו על
התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, עד ביאת ינון, במהרה בימינו
ממש.

תקותי להשם יתברך אשר יעלה בדינו, פירוש ביד כת"ר ובידינו
אנו מכאן, לעסוק בחפצת התורה ביראת שמים במחנו הטהור, ועל
יסוד מרז"ל הבא לטהר מסייעין לו, וכשמקדשין מעט מלמטה מקדשין
הרבה מלמעלה. בטחוני שאור התורה והמאור שבתורה ילך הלוך ואור,
עד שנזכה כולנו לקיום היעוד ולילה כיום יאיר.

תשנח

מהעתיק המזכירות.

הרה"ג . . רפאל ברוך: טולידנו. אגרות נוספות אליו – לעיל תרמב, ובהנסמן בהערות שם.
ביד כח"ר ובידינו: ראה לעיל אגרת תקנט, ובהנסמן בהערות שם.

מסגיר הנני פה הקונטרס המו"ל ליום ח"י אלול, ובודאי ימצא בו כת"ר חפץ.

ואסיים באיחולים וברכות כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לכת"ר ולכל ב"ב שיחיו ותחי' השנה הבאה עלינו ועל כל ישראל שנת גאולה, גאולה האמתית ושלומה, על ידי משיח צדקנו, אשר הקדמה לזה הוא התעוררות תשובה וענין הצדקה, צדקה גשמית וצדקה רוחנית, וכמבואר במכתב לראש השנה הבע"ל אשר העתקתו מוסג"פ,

ולאלתר לתשובה לאלתר לגאולה ולאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום

מנחם שניאורסאהן

תשנ"ט

ב"ה, כ"ה אלול, השי"ת

ישאו הרים שלום וברכה להרה"ג הו"ח אי"א יושב על מדין, איש חי רב פעלים, מנהל עדתו במישרים, מאיר ומזהיר, עפיי ואינבי שפיר, בנש"ק וכו' מוהר"ר מאיר שליט"א אביחצירא, מדברנא דק"ק מידלת יע"א

אחדש"ט:

בעונג רב קראתי את מכתב כת"ר מי"ד רחמים, ותקותי תאמצני אשר כת"ר - ועל ידו בודאי גם העומדים תחת השפעתו - מוכנים להשתתף בסידור וחיוק החינוך הכשר של הילדים והילדות במדינתו ולהגדיל תורה ולהאדירה, כי חפץ ה' בידינו יצליח לראות פרי טוב בעמלנו, עמלא דאורייתא דלעילא מן שמשא (זח"א רכג, ב).

ומענינא דיומא: ביום זה, הוא יום כ"ה אלול, נברא העולם, ודרז"ל על הפסוק בראשית גו' את השמים ואת הארץ, שגם תולדותיהם נבראו

תשנ"ט

מהעתק המזכירות.

להרה"ג . . אביחצירא: אגרת נוספת אליו - לעיל תשנ.

אז. ופי' הפנימי אשר בזה – שכל שית אלפי שנין דהוי עלמא ומאורעותיהן – נכללו בבריאת יום ראשון, במאמר אחד יכול להבראות, כי הוא כולל בתוכו כל העשרה מאמרות.

וא"כ ברירא מלתא, אשר תכלית הבריאה ושלמותה לאחר ימי הגלות – צ"ל ג"כ נכללים ביום ראשון. ואמנם כן הוא.

סדר הבריאה, כמבואר בספרי הקבלה, בתחלה הצמצום, שנתן מקום לעולמות, ואח"כ האיר הקו בעולמות עצמן – בתחלה בונה עולמות וסותרן – עולם התוהו, ואח"כ ברא ואמר דין הניא לי – עולם התיקון.

וכרמז רז"ל (שבת עז, ב) ברישא חשוכא והדר נהורא. ויהי ערב ויהי בקר.

והנה תכלית הבריאה ושלמותה – כדי שלא יאכל האדם נהמא דכסופא, כ"א יהנה מפרי עמלו במלחמתו עם יצה"ר, עד אשר יאיר בעבודתו את חושך העולם, ואתהפכא חשוכא דוקא לנהורא.

וזה נרמז בבריאת יום ראשון: ויהי ערב – שני אלפים תהו, העולם מתנהג באפלה. ויהי בוקר – שני אלפים תורה ותורה אור. יום אחד – שני אלפים ימות המשיח, שאז הוא העבודה קשה דזמן הגלות, אשר ענינה לחבר הערב והבוקר שיעשו יום אחד, עצם אחד, כי לילה כיום יאיר, באור הוי' אחד ושמו אחד.

וזהו ג"כ תפקידו הכללי של כל אחד ואחת מבני"י, להאיר את אפלת העולם ע"י נר מצוה ותורה אור, עד כי יבוא ינון, לפני שמש ינון שמו, ויקויים היעוד והי' לך הוי' לאור עולם.

בהתאם לבקשת כת"ר אזכיר את שמו ושמות ב"ב שיחיו ואת הבע"ב שמזכיר ביקרתו, על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

המברך ומתברך לכתובה וחתימה טובה פו"ש אביו הרה"ג, ראש באלפי ורבבות ישראל, שליט"א על כסא מלכותו – ומצפה לבשו"ט

מנחם שניאורסאהן

מוסג"פ הקונטרס לראש השנה הבע"ל עם העתקת מכתב כללי השייד להקונטרס. וכן מכתב לכלל אחב"י, ה' עליהם יחיו.

תשס

ב"ה, כ"ה אלול, השי"ת

הרה"ג הו"ח אי"א חו"ב סוע"ה סדרן ופלפלן, בעל
מדות תרומיות, דורש טוב לעמו ודובר שלום וכו'
מהור"י שי' הלוי, רב ראשי

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ונעל כל ישראל לטובה, הנני
בזה לאחל לכת"ר ולכל הנלוים אליו שנת חיים ושלום וברכה מרובה
בגשמיות וברוחניות, שנה פורי' ומוצלחה בעבודתו לטובת הכלל
והפרט, וחפץ הוי' בידו יצלח.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, ושנת גאולה
ע"י משיח צדקנו בב"א

מ. שניאורסאהן

מוסג"פ הקונטרס לר"ה הבע"ל – מתורתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ – שהו"ל זה עתה, ובודאי ימצא כת"ר
חפץ בו.

הערה בקיצור מענין יום זה: בכ"ה באלול נבה"ע, ויהי ערב ויהי
בקר יום אחד. שתי סברות בזמן: המשך אחד או מפסקי מהדדי. וי"ל
שבזה מחולקים סוגית הש"ס ורבא בנזיר (ז, א). אבל לכל הדעות לילה
ויום – אחד הוא, ולא מפסקי. כי יום ולילה הוא מקרה נוסף על הזמן,
ולא ממהותו. משא"כ יום אחד מחברו יש סברא דאיפסק, כי כל יומא
ויומא עביד עבידתי דוקא (זח"ג צד, ב). ולכן יש ז' ימים מחולקים זה
מזה ורק ז', כי אח"כ חוזר חלילה: יום ראשון כו'.

ובעבודת האדם לקונו: לילה ויום – הנה סו"ס לא ידח ממנו נדח,
וזדונות נעשו לו כזכיות, כי יעביר את רוח הטומאה. ולילה כיום יאיר.
אבל יומי מיפסקי, כי גם לעת"ל כל צדיק נכוה מחופתו של חברו.
ואכמ"ל.

תשס

מצילום האגרת.

נכתבה גם ביד תשרי תשי"א ונדפסה בלקריש חי"ט ע' 544.

מהור"י: הרצוג.

תשסא

ב"ה, כ"ה אלול, ה'תש"ס

הרה"ח הו"ח אי"א נר"מ וכו' מהוריש"ז שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' אלול:

כבקשתו אקרא רשימת התלמידים על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, הצלחה בלימודם בתורה ביראת שמים, וקיום המצות בקב"ע ובשמחה גם יחד.

טובה היא הבשורה – שנסדר ועד קבוע להחזקת הישיבה בשעפערטאן, וודאי יכירו חברי הועד בזכות הגדולה אשר ההשגחה העליונה זיכתה אותם להשתתף עם כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בעבודתו הקדושה ויתמסרו לעבודתם הכי אחראית בכל נפש. נא לפרוש גיני בשלום כלם בכלל, והיור"ר ... בפרט. וברכתי שיצליחו בעבודה הכללית והפרטית בגשמיות וברוחניות.

בפרטות אדות סדור הנהלת הישיבה והרמי"ם צריכים להתישב בקשישי אנ"ש שי' על אתר, ואבקש שכל אחד מאנ"ש מהראויים להיות ר"מ משפיע או מנהל יזהרו מאד מעונה שלא במקומה, וישתדלו בעזהשי"ת למלא את תפקידם.

ובודאי נכונה היא השקפת אנ"ש שי', אשר גם אם נחוץ לצרף לעבודה ר"מ למדן, באם רק ראוי הוא ג"כ מצד יר"ש ויחסו לחסידות לאצטלא זו, אבל בראש המוסד צריך בכל אופן להיות איש אשר יסודתו בהררי קדש של ליובאוויטש ושם קבל את רוב השפעתו וחנוכו.

ומה שחושש שאם יהי' עמלק"פ לא יוכל לחוות דעתו בהרחבה, ולא תתקבל כ"כ אצל עמא דבר, הנה כבר אמרתי כמה פעמים, אשר בענינים הנ"ל הנה כאו"א מאתנו הוא שלוחו של כ"ק מו"ח אדמו"ר

תשסא

נדפסה בלקריש חייט ע' 470, והושלמה ע"ס צילום האגרת.
מהוריש"ז: סרברנסקי. אגרות נוספות אליו – לעיל תרכ"ג, ובהנסמן בהערות שם.
הישיבה בשעפערטאן: אוסטרליה. ראה לעיל שם.

הכ"מ, און מ'גייט אויף זיינע פלייצעס און אף זיינע ברייטקייט, וכאשר עמא דבר מרגיש את זה – בטלים כמה מניעות, לזות שפתים וכו'. וכמבואר בענין הנסיונות (משא"כ בענין הבירורים). – מובן אשר ברייטקייט אין פירושה אראפרייסן בא יענעם די נאז, כ"א תוקף פנימי והחלטה הגמורה, אשר סו"ס מוז זיך אויספירן און וועט זיך אויספירן דעם רביניס, הוא משלחם, רצון, ואז הדברים שבנחת – נשמעים ופועלים.

והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו לכוון אל האמת במילוי תפקידו ושליחותו.

מוסג"פ הקונטרס לר"ה הבע"ל ומכ' לוי אלי'.

בברכת כוח"ט לו ולכב"ב שי' ולכל החבורה שתחי'.

מ. שניאורסאהן

תשסב

ב"ה, כ"ה אלול, השי"ת

הרה"ג ורה"ח הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ באמונה
וכו' מהורשיי שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט' אלול:

כבקשתו אקרא את הפ"נ המוסג"ב על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ בעת רצון ויה"ר שיתמלאו כל בקשותיו בגו"ר.

בנוגע להצעת כת"ר לעורר את אנ"ש שי' הנמצאים כעת בפאריז
שיזדרזו לעלות לאה"ק תותב"א.

מכתב לוי: דלעיל – תשנב.

תשסב

מהעתק המזכירות.

מהורשיי: זיון. אגרות גוספות אליי – לעיל תקד, ובהנסמן בהערות שם.

תפג

אדמו"ר שליט"א

– כפי שכתבו לכאן מצב הענין אצלם אין ברצונם הם מלבד יחידים לעלות לאה"ק מכמה טעמים אף שנודעו להם הפרטים שכותב כת"ר (גם בכלל איך אפשר ליתן הוראה כללית אחת, אם מצב הפרטים שונה זה מזה), וכפי שידוע לי גם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ וואס האט גאר ברייטע פלייצעס לא פתר את שאלת העתקת פליטי אני"ש שי' לאיזה מקום שהוא כשאלת הכלל כלו, ובתור ציווי ופקודה, אלא הי' דן ומתחשב עם מצב ורצון ושאלת כל פרט ופרט ביחוד, ומובן ג"כ בפשיטות אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ השתדל מאד, אשר אלה מאני"ש שי' הנמצאים באה"ק והעתידיים בהסכמתו להתישב שם, יסתדרו בעזהשי"ת באופן הכי טוב ומתאים בגשמיות וברוחניות. ולכן מובטחני, אשר גם פעולתו זו תהי' בהצלחה והן בגשמיות והן ברוחניות.

מוסגי"פ הקונטרס לר"ה הבע"ל עם העתקת מכתב לוי אליו.

וכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לכת"ר ולכב"ב שי' ויה"ר שנזכה כאו"א מאתנו לבשר ולהתבשר אך טוב

מנחם שניאורסאהן

תשסג

ב"ה, כ"ו אלול, השי"ת

האברך הווי"ח וכו' מו"ח ... שי'

שלום וברכה!

במענה על כתבו

יהי רצון שיהי' כלי ראוי שיקויימו בו כל הברכות שבירך אותו כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ על מילואן בגשמיות וברוחניות.

מכתב לוי: דלעיל – תשנ"ג.

תשסג

מהעתק המזכירות.

בטח ראה המועתק ב"היום יום" ל"א ניסן בענין הנהגה ביום
הולדת, ובפרט ביום הולדת זה שמסיימת שנת הכ"ב.

ויעוין קדושין (למ"ד, אלף) דלחד מ"ד עד כ"ב עיי"ש.

בברכת כוח"ט ולהסתדרות בקרוב באופן המתאים לפנינו בגו"ר

הרב מנחם שניאורסאהן

תשסד

[שלחי תשי"ת]

אולי הכוונה שכן עושים בפועל, שמעשה דוקא רב, וע"פ מרז"ל
(ב"ב קל, ב). ואפשר נשמט בהעתקת המכתב (אחר התיבות על ימין
תחלה) התיבות ג"פ בסירוגין. ומנהג החסידים מוציא מהדעות שצ"ל
לא בסירוגין (נקבצו דעות אלו בס' שערי תפלה לר"י רוקח ד"ד) או
שצ"ל ד"פ (מנהג הגר"א וחרה"צ ממונקאטש בעהמ"ס מנח"א וכו').

לחד מ"ד: ראה לעיל אגרת תקצו, ובהנסמן בהערות שם.

תשסד

נדפסה בקובץ יגדיל תורה ג. י. חוב' ג. ס' גב, מכת"ק שעל גליון שאלתו של הרא"ח נאה, בתאריך ירד
תמוז תשי"י, ששאל על האמור באגרת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (אג"ק שלו ח"א אגרת ק), דדל שם: בדבר
נטילה, כל הנטילות בימין תחילה, הן נטילת הכלי ביד ימין תחלה וכן השפיכה צ"ל על יד ימין תחילה . .
ובשביל שיקימו שניהם (הקחה והנטילה) בימין, נהגו כל החסידים ליקח הכלי בימין וליתנה ליד שמאל,
ולשפוך על ימין תחלה. וכזה עוד כוונה כי כל השפעה בימין, ובפרט נטי' שהיא המשכת החכ' במדות, מים
על הידים, ובחכ' אתברירו השער מזה לימין.
ועי' כתב הרא"ח נאה: משי"כ נהגו כל החסידים ליקח הכלי בימין כו'. אני מעורר כי זה מפורש בשו"ע.
והוא בכ"י בשם הזהר. וצ"ע לשון נהגו.

תפה

אדמו"ר שליט"א

תשסה

[שלחי אלול חשי"ת]

התמים הו"ח אי"א וכו' מו"ה

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נתקבל, ואקראהו בל"נ על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.
וצדיקא דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, בטח יתן
ברכתו והשי"ת ימלא ברכתו בגשמיות וברוחניות.

בברכות חוגמח"ט

מ. שניאורסאהן

בין כסא לעשור תשי"א

קראתי הפ"נ בער"ה על הציון, ואח"כ בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר
הכ"מ, שלשם נכנסים לנתינת פדיונות וליחידות. והנותן כו' צריך
להודיעו.

בטח ראה מכתבי הכללי, ובבקשה להודינ[ע] מה נעשה בזה במשך
חדש הכללי הוא חדש תשרי. ות"ח מראש.

* * *

ומה שכותב, אנא חוסו עלינו און זייט כו" – הרי לזה צ"ל
היכולת, כחות העצמיים, כחות ההילויים, כחות הגלויים, ושלימות
לבושי מחדו"מ וכו' וכו'.

* * *

בטח יודיע ממהלך השתדלות השגת כל התעודות והרשיונות.

תשסה

מצילום האגרת.

האגרת נשלחה לכריכ.

ומה שכותב: קטע דלקמן אל היר יצחק שי גנזבורג.

חוסו עלינו: לקבל עליו הנשיאות. ראה לעיל אגרות תקעו. תרטו.

בטח יודיע: קטע דלקמן אל היר שלמה שי מסוסוב. אגרות נוספות אליו – לעיל תקפו, ובהנמך

בהערות שם.

החעודות: לנסוע למרוקו, כדלעיל אגרות תרצה. תשכו.

תפח

מפתח ענינים

- נשיאות** — אדמו"ר מוהריי"צ. יום המסוגל לכ"א ללכת בדרכיהם). רנח"ט (להדיעה שבניסן נבה"ע ה' ב' ניסן שבת הראשון שאין בו לילה).
- בטחון:** שעב. שעז. תא. תכ. תמב. תנב"ג.
- בינוני:** ס"ס (נוסח ופי' הגמ' כגון אנא ב. לא שביק חיי כו'. טעם הבאת הסיום בתניא).
- בית:** ש (בגשמיות וברוחניות).
- בית המקדש:** קסו (הב' והג'. הגשמי והרוחני).
- ב"ש וב"ה:** רצה (קודם ב"ק).
- בלי גבול:** רצא (עולמות בלי מספר מצד נמנע הנמנעות). שפד"ה (בענין הנ"ל. א"כ מהי הראי' שהזמן נברא). שצ"צא (מכח הא"ס נתהווה גבול. ב' משלים לזה, מעין או נהר לכלים מדודים, נביעת החכ' מחכם לתלמידו).
- בני נח:** רר"ז (אם מחויבים בקדוה"ש ובכבוד או"א). ריד (אם נצטוו על השיתוף). רצה (מחויב רק בשבת לא בפו"ר).
- בע"ת גדולים מצדיקים:** קמג. קפ.
- בקי מוציא:** נב (גם עם שבשדות. בחלוקת הש"ס).
- בר מצוה:** שנ (המאמרים היו מתחילים נעשה אדם).
- בריאיות:** קג (מצב ב. אדמו"ר מוהריי"צ).
- בריאת העולם:** רו (אם בריאה הראשונה היא שמים וארץ, חומר היולי, זמן, ד' יסודות). רנח (בניסן או באלול). תעח (ברישא תשוכא, התפקיד — להאיר).
- ברירה:** קפא.
- ברכה:** שיד (מאדמו"ר מהוריי"צ). שלח (ב. של הקב"ה תוספתו מרובה — מאא"ס שלמע' מהשתלשלות). תנד (כמו גשם צ"ל זריעה).
- ברכות:** ד (ענט"י ואלקי נשמה כשניעור כל הלילה). יב (שהחיינו בקריאת המגילה). צב (שמח תשמח — בפתח). קלט"מב (אמירת יה"ר על התפוח בין ברכה לאכילה). קמ (בהדה"נ של יום הזכרון).
- ברכת כהנים:** רנב.
- ברכת המזון:** כד (נוסח שהשמחה במעונו שאכלנו משלו). קלז (עם בנוסח בריך רחמנא יוצאים בהמ"ז מה"ת. אלקנא כו' דעלמא).
- ג' דברים צוה אחיתופל כו':** קיג.
- ג' קליפות הטמאות:** מז (אם יש להם בירור עתה).
- גוף:** רצז (יוקרו). שדמ. שצח.
- גטין:** פה (שליח לקבלה). קפב (כשצריך ב' גטין אם למסור הא' בע"מ ולאח"ז יחתמו ע"ח וימסרנו עוה"פ). רב (בענין הנ"ל). רטוריז (בענין הנ"ל).
- גלגולים:** רא"ב. רטו. שנו.
- גלגלים:** צט (בעלי דעה).
- גרף:** פב.
- דברים היוצאים מן הלב כו':** סד.

הבחנה:

רפח"ט (ג"ח מההסתלקות). רצב"ג (כנ"ל). שיח (כנ"ל).

הוא המדע כו':

לד"ח (טעם לשינוי הלי' בתניא פ"ב ופ"ד. מדע — עצמות השכל).

הוצאת ז"ל:

שיט (תחבולות באשה שסכנה לה להתעבר). שסד (בדיקת הזרע). תא (כנ"ל).

הזכרת נשמות:

ח (בשנה הא'). רכ (אם עולים לתורה בו ביום).

הלוא פרוס גוי תתעלם:

קפו (הוראה לכל משך חיי האדם).

המראה והלעטה:

כח (הגירסא בשו"ע אדה"ז).

הפסק:

רייב (שיעור ה. בסוכה, תפילין, ציצית וריח). רכג (בענין הנ"ל, ובתורה ובאונק).

הפצת המעיונות:

מט. נד.

הקדשה:

רז (גורל ערך הדפסת ספרים לע"נ).

הקפות:

רלב"ד (מנהג נביאים בס"ת עצמה). מעשה. מוציאין מההיכל וההקפות. ביאור ענינים).

השגחה פרטית:

ל (התהוות, השגח"פ, ידיעה וכוונה). קיב (לשיטת הבעש"ט).

התבדלות:

שנו (שיטת אונגארין משא"כ ליובאוויטש).

התהוות:

שצ (ראשית הה. וחידוש הישנות).

התועדות:

יח (י"ט כסלו תש"ט).

התחדשות:

קלביג (דתורה נשמות ועולמות).

התקשרות:

לא. נד. פט. קנד. קעח (ה. יחידה ע"י יחידות אצל רבי יחיד ליחידו ש"ע). ריב (לימוד תורת הרבי). רכ (כנ"ל). רלב (כנ"ל). רלו (ע"י לימוד תורתו וקיום הוראותיו). רמ"מב (כנ"ל). רמח (כנ"ל). רנא. רנה"ו. רסב. רסו (יעמוד חזק בה. וישלח השאלה עה"צ וימצא הדרך להשיב). רסט. רפא"ג. שו. שיח. שכח. שלב. שמז. שנב (ע"י ה. אינו בודד). שנה. שנו. שסא"ב. (כמה אופנים בה). שעז (ה. ע"י מעמד). שעט (כמה אופנים). שפז. שפט (כלי ממשיך ברכה). שצג. שצה (לימוד תורת אדמו"ר ותמיכת מוסדותיו). תד"ו. תט"א. תכב. תמו. תמח. תנט. תסא. תסח"ט. עי"ע רבי וחסיד.

התרגשות:

רפד"ה. תלה.

זווג:

תלט (ראשון ושני).

זימון:

שעב (בשנת האבלות).

זכרון ימי קדם:

י"א. יז. יט. כט. לד. מח. פד. צא. קלט. קעא. קעט. קפד. רפד. שז. תו. תעב.

זמן:

רו (מחורש, סדר ז). שפד (נברא). תפ (ב' דיעות בש"ס בזמן — המשך או מפסיק. יום אחד — יום ולילה).

ז"א בעתיקא אחיד ותליא:

פח.

זקנה — שיבה:

שכד (בן נ' ס' ע').

זריזות:

סו. קלט. רסג. שלט. שנא.

חת"ת (חומש תהלים תניא):

רמב. שמז. תט"י. תל.

ח"י אלול:

קעז (בעש"ט ואדה"ז המשיכו חיות בעבודה דאלול). תלא"ב (פרשת היום).

לידת והתגלות הבעש"ט. לידת אדה"ז.
אמירת מאמרים בסוד. תשובה וחשבון
הנפש לתשרי העבר. שנים רבות בהעלם
עתה בגילוי. חלג"ד (חיות באלול; חיות
בעבודה דאני לדודי ודודי לי. מתחילים
ג' ירחי הכנה ליי"ט כסלו).

חיות:

נ (של מעשה המצוות, קלף התפילין
וכח התנועה).

חיים:

שז"ח (זאל געזונד זיין — לאחר
ההסתלקות. חיי הצדיק ח. רוחניים).

חיל:

רנ"ז (ח. שר ופקיד. כ"א צ"ל שלשתם
— הכנה והתפשטות קב"ע וביטול.
האוצר נמסר לח. רסה"ו (מוסר נפשו
למפקד, נשיא הדור, ומנצח).

חב"ד חג"ת נה"י:

סד (אורך).

חח"ץ בג"ה דת"י:

סד"ה (רוחב).

חכמות האומות:

קכ"ו (טעם הרמב"ם ללימוד ח. הא.;
כמה אופנים בלימוד ח. הא.). קסט"ע
(כענין הנ"ל).

חלב:

רי (ח. חמה — ח. וחמאה).

חלב עכו"ם:

שסו.

חלום:

רלד (אם רואים בח. פילא בקופא
דמחטא). רנב.

חלוקת הש"ס:

לג. לט (אם נחשב לכאו"א כאילו למד
כל הש"ס). מב. מח"ט. נא. נב (אם שייך
בזה שומע כעונה). פה (אם נחשב כלמד
כל הש"ס). תעב (כ"א צ"ל מסכת
בשנה).

חנוך:

נא (ח. הבנות). קלר"ז (זמן התחלת הח.
בתפילין). קלח (משותפים בו האב

והבן, עונים אמן אחר ברכותיו). רז"ח
(ח. הדתי בארה"ק). רלא (ח. הילדים
העולים לאה"ק). רלו (באפריקה
הצפונית). רמט"נ (כנ"ל). רנא. רנב"ד
(במרסיי ובמרוקו). רעז"ח (במרסיי).
רפו (ער כ"ב). שח (הכשרה פדגוגית).
שי (ילדי תימן). שכ"א (במחנות).
שכט (הילדים העולים לאה"ק והילדים
בארה"ב). שלט (במרוקו). שסב (ער
כ"ד). שעה"ו (במרוקו). שצו
(באפריקה). תלה (לימוד כישיבה אינו
עושהו לרב אלא שיהי שייך ליהדות).
תעה.

חנוכה:

רל (איך ימי ח. מתאימים לסדר המדות).

חנוכת הבית:

קיח (ע"י לימוד ילדים).

חסידיים:

כט (ח. חב"ד — שמן המשחה). צו
(סדר הלימוד). קנט (לימודה. יפוצו
מעיוותיך. מצוה לגלות זאת החכ"ו).
קצג. ריט (אריינטראגן סדר כו'). רכב
(בזמנינו זקוקים יותר להפצת לימודה).
רנט (אילנא דחיי, ביורר מלמעלמ"ט).
רסב (ח. פעלה או מ'איז ניט עלנט). רפג
(קירוב תלי ללימודה). רצד (לכשיפוצו
מעיוותיך חוצה). תיח (נחיצות
לימודה).

חסידיים:

קנד (פולין ואונגארין). שמט. תטז"ז
(צרות — ח. ווייבערשע ח.). תיט
(ונפלינו).

חשך:

שלט (לפני עה"ש הלילה גדול יותר).

חתונה:

רמב"ג. רסח (מתנה לחו"כ).

חתימה:

קיב (יור"ד אשורית בחתי"ק אדמו"ר
מוהריי"צ). רסב (כנ"ל).

טבעת:

תכט (של נשואין, של זהב על האצבע).

ישיבה:	טהרת המשפחה:
כג"כד (באכילת קדשים, בנשיאות כפים, כהנים בעזרה).	שנו (קוני' שדפס בווארשא). חיד.
כבוד או"א:	ט"ו באב:
רר"ז (אם ב"נ מחויב בו).	קסג. שסו.
כהנים:	יאור לי ואני עשיתי — עשיתיני:
סו (ברכת כ. שקדים). רכא. רסא (מ"ש כזהר כל כ. שא"ל בת זוג אסור בעבודה). שלו (קפדנים אבל נכדי אהרן). שמב. תכד.	רצ.
כת:	יארמולקע:
נא (דיוק ל' כ. הדבור בתניא).	שצז (גם בעת השינה).
כינוס:	יארצייט:
תמה (ארצי חסידי חב"ד לוד).	יג (מנהגים). כ. עח. קכח (לימוד המשניות. כשיום המיתה לא ידוע).
כל הכועס כו':	י"ב תמוז:
סג.	שלה (לא אותי כו' בשם ישראל יכונה).
כל הרודף אחר הכבוד כו':	שמכ"ג.
סג.	יגמח"ר:
כללי הפוסקים:	קלח (ביחיד).
קלו (אדה"ז נזהר מלהביא דינים מחודשים, כמו הר"ף והרמב"ם). קמ (בכ"מ חזר אדה"ז בסדור ממ"ש בשו"ע. חזר ממה שנתן נאמנות יותר מדאי למ"א. בשו"ע נטי' לפוסקים ובסדור למקובלים). קמט (סדור אדה"ז כתראי לגבי השו"ע. ממעט ביותר להביא דינים מחודשים).	ידיעה ובחירה:
כללי הש"ס:	מ"מכ (הי. — פרטית וגם בעניני יר"ש. הבחירה אינה דמיון ומ"מ אינן סותרות. י. מקפת). מט"ג.
מה (כדכרים שאינם נהוגים). קפ"פא (אין הלכה כתלמיד. כשלא נחלקו פא"פ).	יום:
כרת:	תפ (י. אחד. י. ולילה).
קעט"פ (הגוף או הנפש. שיטת הרמב"ן ושל אדה"ז).	יום הולדת:
כתבי יד:	יב (אדנ"ע. מזלו גובר). רפו. שמח. תיו. תפד.
יא (החבאת כ"ק בעת המאסר). רכז (כ"ק תשובת אדה"ז). שפו (כ"י דא"ח אצל מו"ס בירושלים). תעו (כח האומן בכ"ק).	יו"ט של עצרת ברור זרעו חטים כו':
כתבי עת:	קריקג.
עיי"ע עתונים.	יוהכ"פ:
	רי (אכילת מאכלי חלב וחמאה בעיוה"כ).
	יושבי קרנות:
	כהרו (אם לגרוס יושבי קרנות — ר"ח קרקסאות ותיאטראות).
	יחיד — רבים:
	רסז (כל י. — ר. שכחו להחיות ר.).
	שמ.
	יראה:
	רט (מילתא זוטרתא. אינו מכיר המלך ונופלח עליו י.). שיא (יר"ת ויר"ע).
	ירידה:
	שיג (ירידתו בא"ע לי. אנכי ארד עמך).

מפתח ענינים

תצב

כתר:

קיג (ג' כת. — תורה כהונה ומל').

לבושים:

רט (מגלים ענין המלך או מסתירים).

ל"ג בעומר:

קג (גל עד. כולל שנים). קד"ה (עד לג"ב לא נהגו כבוד זכ"ז). קז (הגירסא בפע"ח: הטעם שמת רשב"י בל"ג בעומר כו'). רצג (גל — מחיצה בין אצ"י לבי"ע ולמע' מאצ"י מניעת יני' החי'. פסקו מלמות). רצה"ו (פתח ר"ש ההשפעה דפני' התורה. נתעורר בכל שנה).

למה נקרא שמו חזיר כו':

סג. קנג.

לעתיד לבוא:

קנג (שני זמנים).

לשון הקודש:

יד.

לשון הרע:

תעא (על עצמו).

מאמרי רו"ל:

סג"ד (מפתחות. מספרות ימי הביניים. מקור מרו"ל). עט"פ (כנ"ל).

מאמרים:

תלא"ב (שהיו אומרים האדמו"רים בח"י אלול ובג' דסליחות). אדמו"ר מוהר"ש: רמג (הי' אומר בהם מלות בודדות השייכים לפרטים, כ"א שומע השייך לו). אדמו"ר מוהרש"ב: יג"טו (החלצו רנ"ט). כט (הנ"ל). צד (מפתח מ.). ת (כי תאמרו תרנ"ח).

אדמו"ר מוהריי"צ*: י. קד (קלים להכנת השומעים — סה"מ אידיש). ת.

מאסר וגאולה:

תמט.

אדה"ז: כו.

אדמו"ר מוהריי"צ: יא.

מגבית:

פג (לטובת המל"ח). צ. צג.

מדות:

ט (גב"ר — מדוע השמיט בתניא ביישנים). תנו (בירור מ.).

מילה:

קכח (גשמית ומ. ערלת הלב). קעד"ז (מציצה בפה). ערה (מילת גר שאביו ישראל. הנוסח למול את הגרים).

מכה אשר גוי זו מיתת צדיקים:

פ.

מכתבים:

בעש"ט: רצד (ע"ד עליית הנשמה). אדמו"ר מוהרש"ב: יד (ע"ד לה"ק). צד.

אדמו"ר מוהריי"צ: יח. כט. לד (קובץ מ. ב'). נט (משנת עת"ר).

מלאכים:

ח (אופנים שרפים ושרשם בטהו). תסג.

מלוה ולוה:

סט (ידידת הנשמה בגוף, חרי תלחא באגרא — שני כחרים לבניו. מפני טרחו — עבודת המטה).

מלחמה:

ב (מלה"ע הא'). טו (בארה"ק). תנו (לא תהי' בחדשים הקרובים).

מנהגים:

קמ (מ. נשיאים, מ. בית רבי והוראה לרבים). קעב (מ. עשי"ת). תפד.

מנורה:

רכט"ל (שכביהמ"ק. אופן הנחתה. הטבת הנרות והדלקתן. כרמכ"ם בפרש"י ובתור"א).

מנחות:

רלד (מ. נדבה בכפיפה מצרית או בקלחות כסף וזהב).

* ראה גם כל מנהג בערכו.

* אגרות רבות נשלחו בצירוף מאמרים שהופיעו בחירות. בתקופה שלפנינו. מאמרים אלו לא נסמנו במפתח — לרוב המצאם.

מעמד:	נדה:
כא (מעולה שבמעולה). לר"ז. לט. נכ"ס. פז. צב. ק. קי. קז. קכז. קכט"ב. קסג. קעח. ריט. רכא. רלה. רס. רסב. רצ. ש. שנא. שנה. שעז. שפד. שצב. תח. חל.	שערה (איסור נגיעה). תב"ג (טהרתה במ"ח).
מפסיר:	נחר:
שלב (מנהגינו במ. שר"ח מנ"א).	רצ (התהוותו ממעין. מכיפ"י מיכרך).
מצוה הבאה לידי אקיימנה:	נוצר:
קסט (בג' ערי מקלט, אף שידע שיקלטו לאח"ז).	כו (אותיות רצון).
מצוות:	נושא — כובש:
לב (דאורייתא ודרבנן. לרמב"ם כל ציונים דרבנן מה"ת. ספיקא דרבנן לקולא). קנח (הכנה דמ. כמ.). ריג (המספר תרי"ג).	עיי"ע רב חסד.
מקוה:	נותנים עליו חומרי המקום כו':
רגד (מנהגינו בעשיית מ. היתר החת"ס). ריח (בענין הנ"ל). רכז (בענין הנ"ל). שיעלו המים על הרצפה. טבילה המחיתת הגוף. השיעור). רעג (בענין הנ"ל). שכד. שצד.	קכו (לכרד חומרות המקום).
מרה שחורה:	נטילת ידים:
שע (להשתמש בה להתמדה בלימוד). תא (כנ"ל).	קמזח (שיעור נט"י בט"ב ויוהכ"פ). תפד (מנהג חסידים).
מרכבה:	נס:
ק (דבר נפרד אבל כיטולה גדול).	קלגד (לרבו, לאביו, לעצמו ולרבי שלו). שעד (בענין הנ"ל).
משניות:	נסיונות:
קכח"ט (לימוד ביאצ"ט). שכד (בע"פ).	רפב. תפכ.
המתחיל במצוה א"ל גמור:	נעילת הסנדל:
סג.	קמח (כת"ב ויוהכ"פ).
מתים:	נצבים, פרשת:
תנח"ט (הזכרה על הציון אינו כמדבר אל המתים).	תע (לפני ר"ה).
מתמטיקה:	נרות להאיר:
חיד"ט.	ז. רנב. שעח. שצו. חיכ. תכב. תסא.
מתן תורה:	נשואים:
קיג (נתחדש ענין הקב"ע). קטו (אילו היו חסרים אפי' א' לא נתגלתה השכינה כמ"ח).	כד (באלמנה ובגררשה. תיקון ג. אלמנה). קפכ (שני אחים לשתי אחיות). קצה (בענין הנ"ל). שכו (באלול או בכסלו). תכט (טבעת של זהב על האצבע).
	נשיא:
	שלא (מעלתו על שאר התוארים. כמה סוגים). שלגד (כנ"ל).
	נשיאות, קבלת:
	אדמו"ר מוהריי"צ: שנג (כתנאי שיהי' בחדס וברחמים). תמו (כנ"ל).
	אדמו"ר שליט"א: רס. שח. תפה.
	נשיאת כמים:
	רמד (לא מזכר בעבודת יוהכ"פ).

תצד

מפתח ענינים

סדר של פסח:

קנח (קושית מסובין בזמן הבית).

סיגופים:

ריט.

סיום:

שכד.

סכות:

קצד (שמחה משולשת). קצה (סוכה)
וד"מ מורים על אחדות.

ספירת העומר:

קיחכא (להעובר קו התאריך). רפו
(מלמדת על יוקר הזמן).

ספר תורה:

קלח (אם נותנים לקטן להחזיק). דש
(לכפ"ח).

לקבלת פני משיח: נג. צג. צט.

סת"ם:

תלרז (צורת אות צדי"ק).

ספרי:

כב. סב. קי.

ספרים:

ה (ביאור תניא מהרש"ג). יב (ספרנו). יג
(רשימות הרש"ז הבלין לתניא). טו
(הערות הרש"ג והרש"ז לתניא). יח
(בושתנאי). כא"ד (משנת בנימין). לה
(שנדפסו באשכנז). מח (מבוא
לקריאה). סכ"ג (היכל לדברי חז"ל
ופתגמיהם). סד"ח (שדי חמד). עד (אנצ'
תלמודית). עח (הניגונים. הערות
הרש"ז לתניא). עט (שדי חמד). פ
(היכל לדברי חז"ל ופתגמיהם). פה (קב
נקי). צה (ביאורי תניא מהרש"ג). קו
(המועדים בהלכה). קיז (שדי חמד).
קכח (הניגונים). קכט (הגהות לתניא
מהרש"ז). קלח (סדור תהלת ה' אינו
מוגה כראוי). קלט (המועדים בהלכה).
קנ"א (ביאורי מהר"י קיידאנער
לתניא). קסב (שדי חמד). קסג (הגהות
לתניא). קעב (שדי חמד. מחזורים). קעג
(שדי חמד. הגהות הרש"ז לתניא). רכ
(קב נקי). רכד (הגר"א איש הנגלה

והנסתר). רכה (צוואת הריב"ש). רפג
(ספרנו). שטו (ר"י בעש"ט). שנה
(קובץ ליקוטי דינים). שנו (ליקוטי
מהרי"ח — נהייתי ממנו ציונים ומקורי
מנהגים). שעח (שהדפיסו באשכנז).
שצג (ביאורי תניא). תד (שנדפסו
באשכנז). תו (של הרב אבוחצירה).
תמא (החסידות).

אדה"ז: ג (תניא, הגהות ר' אשר
והערות כאד"ש). י (לימוד התניא
ברבים). יא"ב (לקו"ת, תו"א, שו"ע). כו
(תניא הדפסה הא'). לה (שו"ע תו"א
לקו"ת). צר"ז (סדר לימוד התניא). קלז
(בשו"ע ממעט מלהביא דינים
מחודשים). קמ (ככ"מ חזר בסדור
ממ"ש בשו"ע. חזר ממה שנתן נאמנות
יותר מדאי למ"א. בשו"ע נטי' לפוסקים
ובסדור למקובלים). קמט (סדור בחראי.
ממעט ביותר להביא דינים מחודשים).
רט (ההגהות שבתניא). שכד (לימוד
התניא).

אדמו"ר האמצעי: יא"ב (שערי אורה).
אדמו"ר הצ"צ: י (אוה"ת שמות). יג
(קיצורים והערות לתניא). טו (הנ"ל). יז
(פס"ד). כא"ד (צ"צ). כו (קיצורים
והערות לתניא). ל (אוה"ת שמות). ע'
עד (צ"צ — פס"ד ושעה"מ). קא
(פס"ד). רה (דרמ"צ).

אדמו"ר מוהר"ש: לח (המשך יונתי
תר"מ).

אדמו"ר מוהרש"ב: קנג (המשך
תער"ב — רשיון להדפיסו). קעב
(סה"מ תרמ"ג). רכא (תו"ש). רפג
(עה"ח).

אדמו"ר מוהרי"צ: ו (סה"מ תש"ד-ה).
המשך ר"ה תש"ח). יח (זכרונות). לז
(זכרונות). צח (זכרונות באנגלית). קד
(סה"מ אידיש). קח"ט (הוראה
מהמסופר בס' הזכרונות). ריג (סה"מ).
קוני' לימוד החסידות. שמב (סה"ש
וסה"מ).

- אדמו"ר שליט"א: לו (היום יום. הגדה עם לקוטי טעמים ומנהגים). מח (תולדות אדמו"ר מהר"ש). עט (היום יום. הגדה). צד (מפתח מאמרי אדנ"ע). קעב (הנ"ל). ריב (מפתח מאמרי אדנ"ע).
- עבד פשוט:** לב (אין אצלו חילוק בין הכשר מצוה, דרבנן או דאורייתא ומ"מ ספיקא דרבנן לקולא).
- עבודה זרה:** קכ"ג (אם הרמב"ם למד ס' ע"ז). קעא (לימוד חכ' ע"ז).
- עדי עד:** נג (ככל הפי' שכולם בכתור).
- עז כנמר כו':** שייא (פי' המגלה עמוקות — תורה, אהבה, מצות ויראה. יר"ת ויר"ע).
- עיבור:** רפח (ט' חדשים, ט' כחות, לע"ל ט' שעות, ט' דאצילות, ניכר לשליש. הבחנה. ג"ח מההסתלקות). רצב"ג (כנ"ל). שיח (כנ"ל). שפז (לא לפרסם בזמן הראשון).
- עלות השחר:** עה"ו (אכילה לפני ע.).
- ענוה:** שיז (לא לטעות בה).
- עצבות:** קסה.
- עצה:** רמה (להושיב ג' ידידים ולעשות כעצתם).
- עשירות:** פכ (ע. בשביל שתתעשר. בגו"ר). קטז.
- עשרת הדברות:** סז"ח (מתחיל מאנכי ומסיים בדברים פשוטים).
- עתונים; כתבי עת:** יג (שמועסן). ע (היומן). קמב (קובץ ליובאוויטש). קסב (קובץ
- ליובאוויטש). ריג (קובץ ליובאוויטש). רפג (שמועסן).
- עתידה א"י שתתפשט כו':** סד.
- פאה נכרית:** שמו.
- פ"ני:** תכב (מקשר עם הבטחה לענין של תומ"צ).
- המועלים עצלים והיום קצר:** עי"ע קוויטל.
- רמ (בעולם שנה נפש. עאכו"כ בסילוקן של צדיקים):** פילא בקופא דמחטא.
- רלד (אם רואים בחלום):** פליטים.
- קעט (פ. אנ"ש שכאה"ק):** פני' אבא פני' עתיק.
- פח:** פסח.
- קג (פ. קטן — א קליינעם שפרונג). קה (כנ"ל):** פרנסה.
- תכח (כלים טבעיים):** פשוט נבלתא בשוקא כו': פו.
- פשיטות:** פתגמים.
- לב (פ. האור שלפה"צ. ד' יסודות היולי, נשמה, מצד הבורא, עכד פ.):** קיד (עד מתי? געוואלד ר' אברהם).
- קלא (עד מתי יחצה העם — עמא דבר ואנ"ש). קנה (געוואלד... וויפיל א שיעור מיט קריטיקע. מובטחים אנו שסו"ס יהי' דידן נצח). רמז (מבלי התחשב במהלך רוחם — אין זמן לאנחות וטובה פעולה אחת כו'). שכא**

(*) במקומות רבים כותב שיקרא הפ"נ עה"צ. ולא נסמנו במפתח זה.

(בעל חי' הרי"מ: אם לא אפעול בכם — רחמנות עלי). תד (וואס א חסידישער פארבריינגען קען אויפטאן כו').

בעש"ט: קפדח (מכ"ד ללמוד הוראה). רא (כראשית ברא — מש"ב נמשך על כל השנה). ריט (עה"פ כי תראה חמור — לא בדרך סיגוף). רלח (ראשיתך מצער — ואז ואחריתך ישגה מאד). תנו (ע"פ איזהו חכם הלומד מכל אדם).

אדה"ז: יט (רואה [בתניא] מער נייעס ווי אין מעזריטש). נו (הבטחה: וואס חסידים וועלן טאן וועלן זיי מצליח זיין).

אדמו"ר האמצעי: שנב (צוויי נפה"א אויף איין נפה"ב).

אדמו"ר הצ"צ: רמ (פעלי דיממא — עבודתם להאיר). רמד (כנ"ל). רמו (אחד הי' (האיר ב) אברהם עד שהתאחדו).

אדמו"ר מוהרש"ב: רלב (לערן מיינע חסידות וועסטו ווערן מיין חסיד). רצו (יוקר הגוף). שדמ (כנ"ל). שעה (חמימים נרות להאיר). שעה (גענוג אתכפי' — מ'דארף אויסניצן אלס לשם שמים). שצח (יוקר הגוף). חיב (נרות להאיר).

אדמו"ר מוהריי"צ: יח (מ'דארף אליין לערנען דעם מאמר). נו (כשמעמידים כנס מחקצים סביבו). קכו (נותנים עליו חומרי המקום כו' לברר החומריות). קעו (בעש"ט ואדה"ז המשיכו חיות בעבריה דאלול). רא (כשם הבעש"ט: כראשית ברא — מש"ב נמשך על כל השנה). ריט (חסידות — אריינטראגן סדר כו'). רמ (לא באנחות הישועה. די הארץ דארף ארויסבריינגען צום קאפ אראפקומען בפועל). רמד (אידישע גשמיות איז רוחניות). רסב (חסידות פעלה אז מ'איז ניט עלנט). רפז (חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם). דש (עס

איז שוין ערב שבת אחר חצות). שי (מארגן דארף זיין גאר אנדערש). שכא (חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם). שלז (וויפל א שיעור — קאריטע צום פערד כו'). שמה (חזקה לתעמולה כו'). שסג (כשם כמה נשיאים: טראכט גוט וועט זיין גוט). שסז (מ'דארף טאן מיט יענעם — אויף זיך אויך ניט פארגעסן). שעא (אונזערע זיכורית איז בעסער ווי זייערע עידית). שעג (טראגט גוט כו'). שעו (כאת כל מיני תבואתה כיוונו לשמורה וד"מ). שעח (בזמן הגאולה חאפן — געקענט אזויפיל אויפטאן). שפח (זעט לעבט אליין און מאכט לעבן אנדערע). שצה (פני' בינה — כסוס כו'). קיינמאל ניט צו שפעט). חטו (מאכן פון א"י אה"ק). חמה (כנ"ל). חנד (ברכה כמו גשם). חעא (מ'טאר ניט רעדן לה"ר — אויף זיך אויך ניט).

צבא; חיל:

טו. שא (מבן כ"ה לצבא צ). שסט (כנ"ל).

צדוקים:

רא.

צדקה:

פכ (עשר בשביל שתתעשר). קטז (כנ"ל). שלט (בלילה). שנט (לקופת רמבעה"נ לפני הדה"נ). שעב (כתפלה בשנת האבלות). שפז (לקופת רמבעה"נ). חטו (כנ"ל). תכגד (כ' אופנים, עשר בשביל שתתעשר). חל (גשמיות ורוחניות). תמב (לקופת רמבעה"נ). תמח (למוסדות אדמו"ר). תנג (לקופת רמבעה"נ). תסכיו (צ. גשמיות ורוחניות).

ציון:

רעט (קודם ההליכה עה"צ אין אוכלים אבל שותים). עיי"ע אהל מתים.

ציצית:

כ"ג (ע"י מכונה. כשנות מלחה"ע הא'.

קידוש השם:

רו (אם ב"נ מחויב בו).

קליפות:

קנא-ג (ק"נ וגק"ט, דיוק הל' בתניא "וקיום גופן" וכו'. הניצוצות ע"ד חתיכה נעשה נבלה, בבירור יעבירו הקליפות ויחיו הניצוצות). קסז"ט (מצ"ע וע"י הפעולה, ניצורן שבק"נ ושכנגה"ט, כשאוכל מאכל אסור לפק"נ).

קרבו רודפי זמה גו':

קלג (ק. זל"ז פוליטישנס כו').

קרבן תודה:

עא"ב (בער"פ ובעיהכ"פ).

קרי וכתוב:

רכז.

קריאת שמע:

קנזח (אם נדחית ק"ש בזמנה מפני אכילת תרומה כמו באנשי מו"מ).

קריאת התורה:

ד (בצבור כשכבר שמעו). ל-לא (הוספה על ז' קראים). רכ (אין מוסיפין על הקראים, המזכירים נשמות).

קריעה:

ח (ט"ק).

ראש השנה:

קלט"מב (אמירת יה"ר על התפוח). קמג"ד (טעם אכילת תפוח דוקא). קפג (דינא קשיא ונמחקין ע"י תק"ש). קפר"ח (ב' פ"י: תחלה, ראש). רט"י (אכילת התפוח ופרי החדש ואמירת יה"ר). תסח (ולא תחלת, יוקר רגעיו, במשך המעל"ע היו מזכירים את כל האדמו"רים).

רב חסד:

מד"ז (נושא או כובש, ההפרש בין ר.ח. למדת ארך אפים ולמדת אמת. ב' הדיעות אמת, הלכה כמי. ע"פ דא"ח: אתכפיא, אחהפכא דק"נ ודג"ק, נגלה ודא"ח).

לשמה. תערוכת פשתן). קד (ראי' לשינה בט"ק ממעשה דמתי מדבר). קסג.

צמצום:

נח (שהאור אינו מאיר לחוץ, וע"י באו שבה"כ וכו' והגלות). קלד"ה (המחלוקת אם הצ. כפשוטו — בצ. הא' שקודם האצי'. אם הוא כעצמות. גם לפני המשכת הקו ובקיעת הפרסה אינו כפשוטו). קפט (אם הוא כפשוטו, אם תלוי במחלוקת אם שם צבאות קדש). רכה"ו (תל' הגר"א חלקו עליו בזה).

צנזורה:

קכג (עו"ג — שבתניא).

צער בע"ח:

ריד (אם הוא מדאורייתא).

קבורה:

שעג (ארעית וקבועה). תנט.

קבלה:

קכו (הרמב"ם ורמב"ן — בסוף ימיהם).

קבלת עול:

חמו.

קדיש:

כד (יתגדל ויתקדש — דל"תין פתוחות). קלח (במנחת שבת מתי מתחילים ח"ק אחר קרה"ת). רצ (ק"י קודם התפלה, אחר תהלים). שיח"ט (בענין הנ"ל).

קו:

קלה"ו (הארת הקו בקע הפרסא — אם זהו שאין הצמצום כפשוטו ואם זהו חידוש אדה"ז). קפט (בהעלם נמצא בבי"ע. תלוי במחלוקת אם שם צבאות קודש).

קו התאריך:

קיה-קכב.

קוויטל:

קצ.

קידוש:

קכח (בעמידה).

מפתח ענינים

תצח

רבי וחסידי:

נה. נז. סו. ר. רסב (ממוצע המחבר).

חכב.

עיי"ע התקשרות. נשיא. שליחות.

רבית:

יד (היתר עיסקה).

רבנות:

רלב (ר. הראשית בא"י).

רפואה:

קמו (ר. לחולה סם מות לבריא). רצדח

(יוקר הגוף. לשמוע לקול הרופא.

הקב"ה מרפא ע"י רופא). שכב (כנ"ל).

שנט (כנ"ל). שפא (ע"י לימוד תורת

אדמו"ר). תמב (הקב"ה מרפא ע"י

רופא).

רקחות:

קמה"ז (לימוד והוראה מאומנות הר.).

שבועות:

קכ (לעובר קו התאריך).

שבת:

כג (מיקרופון). כזח (לשחק בכדור.

הגירסא בשו"ע אדה"ז). קפ (בהכנה

לש. — מצוה בו מבשלוחו). קפג"ח

(הוראה מזה שר"ה חל בש.). קצב

(כנ"ל).

שואה:

קעה.

שומע כעונה:

נב.

שומר:

שפג (של אבי כאד"ש).

שחיטה ובדיקה:

שנד. חי.

שיחות:

אדמו"ר מוהרש"ב: כט.

אדמו"ר מוהריי"צ*: י. יב (שמח"ת

תש"ט). קט (אחש"פ תש"ט). קנו (י"ג

תמוז תש"ט). קעב (אחש"פ וי"ג תמוז).

רכ"בא (שמע"צ ושמח"ת תש"י). שעח

(חה"פ תרצ"ג).

אדמו"ר שליט"א: ק (שר"ח אייר

תש"ט). קסט (ואתחנן תש"ט). שנג.

שצב"ג.

שיעורים:

רכז (ש. מקוה).

שיתוף:

ריד (אם כ"נ נצטוו על הש.).

ש"ס:

ריד (שיחין סדרי משנה, שית מאה,

רבוא, כל מדרי' כלולה מיו"ד, ס"ר

נשמות).

עיי"ע חלוקת הש"ס.

שכל:

לג (ש. ואור הש.).

שלום:

רכא. תלח"ט (בין איש לאשתו). תנ"נא

(בין יצ"ט ליצה"ר ע"י שמנצחו).

שליחות:

פט. רצו. שכה. שמג. שנה. תמוז. תנו.

חעג. תפא"ב.

שלילה:

ג"ד (תוארי השי"ת ש.; חיובים או ש.

מוחלטת).

שמות:

קסד (ע"ב ס"ג מ"ה כ"ן ושם נ"ד). קפא

ע"ש המת, כשיש א"ז בחיים בשם זה).

שמחה:

קצד (משולשת בסכות).

שמירת הלשון:

שנו.

שמירת המקדש:

נו (רק א' העבודות).

שמן המשחה:

כט (ממוצע בין פנימי למקיף. חסידות

חב"ד).

תהלים:

אמירת ת.: רצ (בש"מ).

קפיטל ע"א: שמב. שמח. שג. שנו.

(* שיחות רבות נדפסו בקונט' המאמרים שהופיע
בחקופה שלפנינו. שיחות אלו לא נסמנו במפתח —
לרוב המצאם.

מפתח ענינים

תצט

תעניות:

ע"ה"ו (אכילה לפני עה"ש).

תפילין:

קלו"ז (זמן התחלת החנוך, ביתוס, במלאות לו י"ב, במלאות י"ג או ב' ג' חדשים לפני י"ג). שכו (דר"ת). שמח.

תמיסה:

קכ"ב (דיוק ל' התניא: השכל תופס כו' והמושכל נתפס כו').

תמלה:

ע"ה"ו (אכילה קודם הת). קמו (איחור הת. אצל החסידים). קמח"ג (דיני הפסק בפסוד"ז. מקור אמירת בריך שמי"). רכ (הש"ץ במו"ה"כ). רצ (ק"י קודם הת). שיח"ט (אכילה ת"ת וקדיש קודם הת). שכד (מניעת הדבור בעת הת). תנט"ס (אפי" יש רק ששה שלא התפללו יתפלל כל אבל לפני התיבה).

נוסח הת. ה (אמירת הקהל זכרנו כו' בעת חזרת הש"ץ). ט (תחנון וכו' ביוה"כ"פ). עא (מזמור לתורה בער"פ). שז (ולומר ברכו).

כונת הת. : שז (באת כל מיני תבואתה כיוונו לשמורה וד"מ). תלד (כשניעור כל הלילה לישון מעט קודם הת. שח"י כוונה בת).

תקיעת שופר:

קפג (ע"י נמתקין הדינא קשיא דר"ה. כשחל בשבת). קפד"ה (תק"ש (תשובה) בשבת (ת"ח) אין תוקעין רק במקדש). קצו"ז (שיבושים ביה"ר שאומרים בתק"ש).

תרומה:

קנו (אם דוחה זמן ק"ש).

שנט. שסה. שסט. שפז. שצז. תכ. תכא. תמכ. תמח. תס. תסב.

תוארים:

ג"ד (ת. השי"ת שליליים או גם חיוביים או שלילה מוחלטת).

תורה:

מז (נגלה ודא"ח — אחכפא ואתהפכא). קיא (מלמעלמ"ט אבל כוונתה — בירורים). קלב"ג (התחדשות דת. נשמות ועולמות). קצ (טעמי ת. לא נתגלו ואיך נתגלה לאברהם). קצג (בי ענינים בת. : שלמע' מהזמן ושכזמן). שה"ו (א' מרמ"ח מ"ע ושקול כנגד כל מ"ע. מצות והגית ומצות ידיעת הת. א' מרמ"ח אברים וחכ' מוחא. ע"י אורייתא מתקשראן ישראל וקוב"ה). שגד (קב"ע לת.). שצב (לימוד דינים הרגילים). תז (בן ה' למקרא — פני התורה).

תחיית המתים:

ריד.

תלמודו בידו:

רצא (שכתניא פ"מ).

תלמיד חכם:

קצח (אם אינו בעל מדות טובות הוא נמוך מע"ה).

תלמידים:

רמא (גם מי שלא הכירו רק למד בספריו).

תמונות:

פא (של אדמו"ר מהוריי"צ). קל"לא (ס' הת.). קלט (ס' הת.). קגד"ו (ס' הת.). קסב. קפא.

תנחומים:

ז"ח. רמג"ד. רמח (אפי' אכלים עצמם ינחמו זא"ז). רסט (כנ"ל).

מפתח מוסדות וארגונים

אגודת חב"ד:

בארה"ק: רלא. שט.

אגודת ישראל:

שכח. תעה.

אגודת הקהלות דוואוסטער:

סח.

אגודת הרבנים:

שנו.

אוצר החסידים:

ה. עד. קלט. קעא. שצה.

אוצר התורה:

רנד.

אחי תמימים:

פיטסבורג: ער.

תל אביב: רכ.

בית הספר:

שע-עא (בשיקגו).

בית רבקה — בית שרה:

רכח (בת"א). עדר (באירופה). שצח.

תכו (מגבית מיוחדת). תמ. תנג.

גן ילדים:

שנו (במונטריאל). תיא (באוסטרלי).

דזשאינט:

רלד-ח. עדר. שיג. שעח. תנב.

ועד הישיבות:

יג. טו.

עיי"ע קרן הצלה.

יאנג איזראעל:

שמה.

ישיבות:

יג (צ"צ). שטדריז (בשעפערטאן). תלה

(לימוד בי. אינו עושהו לרב אלא שיהי

שייך ליהדות). תסו (מכתב כללי לחלי

הי.). תעז (ע"ד הנ"ל). חפא

(בשעפערטאן).

מחנה ישראל:

לד-ט. מג. סח-ט. עד. צ-צג. קכו. קכט-

לב. קנה-ו. קסב. קסה. קעב. ש. שכו.

שמא. שנא. שנה. שס-סא. שעז. שעט.

שפג. שצה. שצט. תכו. תנדה (לשכת

חשאיין).

מרכז לענייני חנוך (מל"ח):

א. ה. יב. יג. יט. יד-ח. לה-ו. לט. סד-ע.

ער. עח. פא. פג. צ. צג. צו. קיד. קסה.

קעב. רנג. רסד. עדר. דש. שטו. שכג.

שכו. שלז. שמא. שנא. שנה. שס-סא.

שסז. שעז. שעט. שפג. שצה. שצח-ט.

תח. תכו.

מרכז לתרבות דתית:

רח.

עלית הנוער:

רלא.

קראים:

שעה.

קרן הצלה דשיקגו:

כ. עח.

עיי"ע ועד הישיבות.

קרני הוד תורה (קה"ת):

לה. ע. עח-ט. קו (אדמו"ר ממריץ

להרפס יוחר). רכ. שיד. שטו. שס-סא.

שעט. שפג. שפו. שצה. שצט. תכו.

תומכי תמימים:

לוד: שי. תמה.

פולין: קמט.

צרפת: רכ. עדר. שנא. תכא.

תל אביב: רנח. תס.

תורת אמת:

עח. שעז.

מפתח אנשים

גורארי, משה: טו. ריט. רלא.	אבוחצירה, מאיר: תד. תעח.
גורארי, נתן (ברמ"מ): רסט.	אבטליון: רא"ב. רטו.
גורארי, שניאור זלמן: קט.	אברהם מזעמבין (לנדא): עד. קעא.
גורדון, יוחנן: ל.	אברמסון, אשר: רד. ריח.
גורודצקי, בנימין:	רא"ד: שעד.
יא. לו. צא. רלו. רמט"נ. רמ. רסג"ד.	אהרן בעליניצער: תכא.
רעג. רעז. רצט. שיכ"ג. של. שלח. שנח.	אונראד, מרדכי: קסא. קעג.
שעז. שצו. תד. תו. תכט.	רא"ז: קיב.
גורוויץ: עיי"ע הדוויץ.	אחיתופל: קיג.
גורקאוו, יעקב יוסף: שנד.	רא"ח: רפז.
גינזבורג: כ (ביח"ר שלו).	איינבינדער, א.: רפא.
גינזבורג (המשומד): דו.	אלטהויז, פנחס: ריט.
גנזבורג, יצחק: תפה.	אלטהויז, שמואל בצלאל: קכו.
גראסמן, אשר: ג (הגהותיו לתניא).	אלטיין, ישראל מאיר: מ. מח.
גרצהענדלער, יוסף: קעד.	אליהו: קס (זה פינחס).
גרינבערג, יצחק: סט.	אנטונינוס איש סוכו: רא.
גרינברג, מאיר: סח.	אקסלרוד, אברהם אליהו: ז. יח. פג.
גרינגלאס, מנחם-זאב:	אקסלרוד, משה: טו. צה. שצג.
טז. קמ. רכ. שיא. שנה.	אריסטו: רפא. רא.
גריפל, יעקב: שכ. שמה.	רי"א: עה.
גרליק, שניאור זלמן: שכג. שצג.	בוטמן, שניאור זלמן: נא.
גשורי מ.ש.: קכח.	ביסטריצקי, מרדכי: תט. תכה.
דאמב, הרב: לו.	בלאך, חיים: סב. עט.
דאנאן, שאול: שעה.	בליניצקי, ישראל נח: ל. תכ.
דובאוו, יצחק: כז.	בנימין וואלף: קח.
דובינסקי, משה: קסג. רח.	בנימינסון, ירחמיאל: יג. קעו.
דובער, המגיד ממעזריטש:	רכצ"ק: תכה.
פט. רכו. תסט. תע.	בראומאן, דוד:
דובער, אדמו"ר האמצעי: תסט.	יא. לה. לט. עט. קא. קד. שיד.
ראה מפתח עינים ערך ספרים. פתגמים.	ברוק, חיים שאול: תעו.
דוכמן, מרדכי יואל: י.	גודמן, מתתיהו יחזקאל: שטו.
דוכמן, שניאור זלמן:	גולדברג, יוסף: תכא.
י (ואחי זקנו הרש"י). י. יט. כט. לד. מח.	גולדין, יצחק אהרן: תח.
צא. קלב. קעט. קפד. רמח. רס. עדר.	גולדשטיין, יוסף: לא. פח.
רפד. שז. תו.	גולדשמיד, נחום: רח. רכח.
דוליצקי, נפתלי: רלה.	גולדשמיד-גורארי, ח. דבורה: רכח.

תקא

תקב

מפתח אנשים

חסיקנד, דובער: שפג. שפה.	דזייקאבסאן, ישראל: חל.
חסיקנד, דניאל: שפה.	האמער: לו.
טאובל, שניאור זלמן: כא. רצט.	הארנשטיין, חי' מושקא: קסג. קעג.
טווערסקי, אדמו"ר יעקב ישראל	הארנשטיין, מנחם מענדל: קסא. קעג.
מטשערקאס:	הארנשטיין, שיינא (סאניע): קסא. קעג.
קעט.	הבלין, חנוך הענדל:
טולידנו, רפאל ברוך:	יג. טו (ואחיו). כ. ע. עב. עז. קבח. קנד.
שלח. שעה. תעז.	קסב. קעג.
טייטלבוים, מיכאל: שעז. תג.	הבר, ריא"ל: שסח.
טייכטל: נב.	הופלאנד: שטז.
יאלעס, אפרים אליעזר:	הורוויץ, ישעי':
קלג. קצ. קצד. שג.	כו. קפא. רא. רטו. רס. רעג.
יוסף, חיים: סח.	הורוויץ, שניאור זלמן: עדר. שיג'ד.
יצחק מאיר: תג.	הורוויץ, מרת: רפג.
יקוחיאל לעפליער: קיב.	היילפרין, יחיאל: ז.
ישראל, בעש"ט:	הילביץ, אלחר: עג. קכב. קסז. רמג.
נד. קג (כשהי' נסתר — לובן העלין. גל	הילמן, אשר: כה.
עד). קיב. קנד. קעז. רצד (מענה המשיח).	הלל, הר"ה מפאריטש: קלב.
שטו (לתולדותיו). חד. חטט. תע.	הלמן, דוד: שפח.
ראה מפתח ענינים ערך מכתבים.	העכט, יעקב יהודה: שכב.
פתגמים.	העכט, משה: קעד.
מוהר"י*: ה.	העכט, שניאור זלמן: צ. שע.
כהן (קאווען), אלחנן (אלכסנדר):	הרצוג, יצחק אייזיק (הרב הראשי):
פ. רנב.	קכט. קנו. קעט. תפ.
כהנא, אברהם: תמא.	ווילשנסקי, בצלאל:
כהנרב, אלי' שמואל: פו.	לו. קיז. קכז. ריב.
כ"ץ, הערי: שמא.	זובער, יעקב ישראל: רכח.
כ"ץ, יעקב:	זוטרא: קיא.
יז. סד. פא: קה. קטז. תכג.	זוין, שלמה יוסף:
כ"ץ, שמואל: חיד.	יג. טו. קו. קלט. תט. תכה. תפכ.
לאוואוט: טז. רכ.	זילבערבערג, רא"ב: כא"ב.
לאנדזשער, הרב: עדר.	זילברשטרום, רא"מ: שח.
לויטין, שמואל: ר.	זיסלין, שאול דובער: טו.
לויטין, שניאור זלמן: קג. שסג.	זעליויאנסקי, ר"מ: ב. יב.
לויטנסקי: צ.	חדקוב, חיים מרדכי אייזיק:
לזרוס: שטז.	לה. קלא. קנד. רנא. שי. שנה. שצב.
ליברוב, סעדי': שנח. שעז. תכו.	חיטריק, יהודה: קצג.
	חיים, מוואלא'זין: רכו.
	חייקין, מאיר חיים: פו.
	חן, אברהם: רז.
	חן, גרשון: תב.

(* זהו שם המנען בכל ה"מכתבים כלליים" פרטיים, ולא נסמנו במפתח — מלבד כשהוא לאיש פרטי בשם זה.)

נהרדעי: קיא.	ליברמן, דוד משה: חיג.
נוטיק, שלום דובער: חעא.	ליברמן, חיים: צא.
נורדוי, מ.: שטז.	ליברמן, יצחק צבי: רפ.
נחשון: רכה (מת בקברות התאזה).	ליטווין, ברוך:
נייורט: שכה.	צו. קח. קסד. קצו. שמ. שסז.
נמנוב, ניסן:	ליינער, ירוחם: רכד.
יא. מג. קסג. קעב. רכ. רלה. רמב. רנט.	ליס, יצחק מנחם מענדל: ט.
עדר. שנא. תכ. חמט.	ליפסקר, יעקב: קמז.
סטולמן, יוליוס: א. רנג.	ליפסקר, מיכאל:
ססונקין, נחום שמרי: רפג. שט.	רלו. רמט"ג. רנד. רסג"ד. עדר. רצט.
סרברנסקי, חיים: תיא.	שיכ"ג. של. שלח.
סרברנסקי, שניאור זלמן:	לנדא, יעקב:
שטז. שנג. תיא. תפא.	יד. עז. צד. רג"ד. ריח. רכו. רעג. שכד.
פויזנר, יצחק זלמן: ר.	שצד.
פויזנר, שלום: כא"ב. מח. קכט. רסו.	לנדא, פנחס ורחל: קעג"ד.
פייגלין, משה זלמן: קכב. ריב.	לעסער, ד.ג.: קסג.
פלאטקין, אברהם אלי: קצט.	רמ"א: תלח.
פלאטקין, שמואל: קצט.	מדיני, חיים חזקיהו: קסב.
פלדמן, מנחם מענדל: ערה.	רמ"ד: רכ.
פלייער, יוסף: צח. רמח.	מוצקין, פריץ: חכ.
פליסקין, י. אבא: חנה.	מטוסוב, שלמה:
פלמר, חיים שלמה:	רנד. רעז. שצו. תכח"ט. תפה.
טו. כ. עז"ח. צה.	מיזל, ר"י: רמד.
פנחס: קס (זה אליהו).	מינדל, ניסן: לה. צ. קנו (אחיו).
פעוונער, שלום דובער: רמב.	מינקוביץ, חיים מאיר: שעב. חנט.
פראגער, משה: שכ.	מינקוביץ, יצחק יעקב: פד. צא.
פרדס, שמואל אהרן: סב.	מישקובסקי, זלדה: רז"ח.
פרידמן, ר"א: חלו.	מנוחין, משה: רעח"ט (ויחוסו).
פריז, אברהם:	מררי, יהושע: שצט.
קמד. קנג. קצב. שז. שט. שכד. שפג.	משה רבינו:
שצג. שצט.	רעג (מ. ויהושע, נעליך ל' רבים במ.
פריז, ברוך: שצט.	דוקא). רצה (קיים פו"ר. פירש קודם
פרלוב, מרדכי:	מ"ח).
י. יא. לו. לח. פה. קלא"ב. קפד. שכ.	משה, רמב"ם:
צאלער: רסד. עדר.	קככ"ו (טעם לימודו חכ' האומות. לימוד
קאליש, ר"ש: רעא.	הקבלה). רכד"ה (אם למד קבלה).
קאלישקער, אברהם: קיד.	משה, רמב"ן: קכו.
קולינר: שנא.	משיח:
קורנובסקי, שלמה אהרן: ג. סז. קו.	קנח (נחמ" בן חושיאל — מב"י מנחם
קלובגאנט, איסר: טז. קכו. קכח.	בן עמיאל — מב"ד). תמ (ביאת מ.).
קלמנסון, שלום מענדל: כט.	נאה, אברהם חיים: טו. תפד.

תקד

מפתח אנשים

שניאורסאהן, חיים: עח.	קנט: שטז.
שניאורסאהן, חנה (אם כאד"ש):	קסלמן, שלמה חיים:
ח. צד. קנו. רכ. רלה.	כ. נב. פג. פז. צב. צט. ריט. רנח. רפט.
שניאורסאהן, יהודה ליב מוועליז: טז.	שו. שיח. שלד. שצד. חס. תעא.
שניאורסאהן, אדמו"ר מוהריי"צ:	קרויזאר, צבי אליעזר: סז.
לא נסמן לרוב המצאו.	קרעמער, ארי' ליב: טז.
ראה מפתח ענינים ערך מאמרים.	ראבינסאן, יוסף: קה"ו. קט"ז.
מכתבים ספרים. פתגמים. שיחות.	ראפאלאוויטש, יצחק יואל: קמ.
שניאורסאהן, ישראל ארי' ליב	רוזין, יוסף (הגאון מרוגוטשוב): קפט.
(אחי כאד"ש):	רייטשיק, שמואל דוד: שצא.
טו.	רסקין, דוד: שפכ"ג.
שניאורסאהן, לוי יצחק (אבי כאד"ש):	רסקין, יעקב יוסף: שפכ.
ז. סא (פי' לא שביק חיי כר). פה. צד.	שאייעוויטש, משה: תיד.
קסב. שפג.	רש"ד: רכ.
שניאורסאהן, מנחם מענדל	שולמן, דוד מאיר: שפט.
(אדמו"ר הצ"צ):	שוסטערמן, צבי: שמג.
קיב. קעח. תסט.	שטייף, יונתן: רה. ריג.
ראה מפתח ענינים ערך ספרים. פתגמים.	שטערן, אברהם: קנו. שז.
שניאורסאהן, רחל: רז"ח.	שטרספלד, דוד: תל.
שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרש"ב:	שלאף, מרים רחל: שכה.
ב. ח. נה. קמ. קנ. רג. רכו. רמג. רצ. שלב.	שלום, יצחק: רנד. שיג.
תסט.	שמטוב, בנציון:
ראה מפתח ענינים ערך מאמרים.	לו. נח"ט. פט. קנו. קעח. שכה.
מכתבים. ספרים. פתגמים. שיחות.	שמעון, רשב"י:
שניאורסאהן, שלום שלמה: רז.	קז (מהתל' שסמך רע"ק ולא מהכ"ד
שניאורסאהן, אדמו"ר מוהר"ש:	אלף). רצג"ד (גילה רזין. אור של משיח).
ח. רמג. תסט.	רש"מ: ד.
ראה מפתח ענינים ערך מאמרים. ספרים.	שניאור זלמן, אדה"ז:
שניאורסאהן, שניאור זלמן מלודז: טז.	מט. נד. קלכ. קעז. תסט. תע.
שניאורסאהן, שניאור זלמן: ג.	ראה מפתח ענינים ערך ספרים. פתגמים.
שרגאי: קנו.	שניאורסאהן, ברוך שלום: ע. עח.

מפתח מקומות

מונטריאל: שנו.	אוסטרלי:
ראה מפתח מוסדות ערך גן.	טז. קיט. קכא. שנח. תיב. תנה. תסא.
מוריסטאון: ז.	תפא.
מידלת: תד.	ראה מפתח ענינים ערך גן.
מקנס: שיב. שלח. שעה.	איטלי:
מרוקו:	רפ (משמני הארץ — א. של יח).
שיג. שנח. תכו. תכט. תפה.	אירופה: קנו. רעז.
עיי"ע אפריקה הצפונית.	אלסקה: קכב.
מרסיי: רנג"ד. רעז"ח. רצט.	אמריקה הדרומית: נד.
סיביר: קיח.	אנגלי: נט. פט. שלז.
סין: שפה.	אפריקה:
פולין:	דרומית: נד.
ראה מפתח מוסדות ערך תומכי תמימים.	צפונית: רלז"ח. רמט"ג. רסג"ד. שיב.
פיטסבורג:	של. שצו.
ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.	א"י; ארה"ק:
פריז:	יג. עז. צד. ק. קסב. קעט. ריט. רלא"ב.
יא. נר"ס. פז. פט. קיז. רכ. רלה. רלח.	רלו. רנג. רעז"ח. ש. שמה. שפה. תי. חיד.
שיב. שיד. תנג. תפב.	תיח. תנו (רואים במוחש שא"ז גאולה).
צרפת: נד. קעז. רלו. שכ.	תפכ"ג.
ראה מפתח מוסדות ערך תומכי תמימים.	ארצות הברית: נד. תג. תסא.
קליולאנד: תנא.	אשכנז: שעה. תג"ד.
קנדה: נד. תסא.	באלטימור: פג.
ראבאט: שעה.	ברלין: שלב.
רוסטוב: רג"ד.	דובלין: שיב.
רוסי: פז. ק. ר. תי.	הונגרי:
ריגא: חלח.	קנד (חסידי). קסב (אנשי). שנו (שיטת
שיקגו: שמג.	ההתבדלות).
ראה מפתח מוסדות ערך קרן הצלה.	וואוסטער: סח.
שעפערטאן: שטז.	וויניפג: שיא (שטפון).
ראה מפתח מוסדות ערך ישיבות.	טרעבלינקא: קסא. קעג.
תימן: שי (חנוך ילדי ת.).	ירושלים: עז. שכד. תיח.
תל אביב: שכד.	לאדז: טז.
ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.	לוד:
בית רבקה. תומכי תמימים.	ראה מפתח ענינים ערך תומכי תמימים.
	ליובאוויטש: ח. רעט.

תקה

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס ע"י

הרה"ת ר' יוסף יצחק הכהן וזוגתו מרת שטערנא מרים

בניהם ובנותיהם

שרה רבקה ובעלה הרה"ת ר' שמעי'

ובנותיהם ריזל וחי' מושקא שיחיו קרינסקי

מרדכי זאב הכהן, זלמן שמעון הכהן,

חי' שצערא, איסר אשר הכהן, זהבה, חנה,

ישראל הכהן, רפאל הכהן וריזל

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

גוטניק

ISBN 0-8266-5803-2

9 780826 658036